

ZALAI GYŰJTEMÉNY 48.
DOKUMENTUMOK ZALA MEGYE TÖRTÉNETÉBŐL
1947-1956

ZALAI GYŰJTEMÉNY 48.

Dokumentumok
Zala megye
történetéből
1947-1956

ZALA MEGYEI LEVÉLTÁR
ZALAEGERSZEG, 1999

*A dokumentumokat válogatta, sajtó alá rendezte,
a jegyzeteket írta, szerkesztette:*
KÁLI CSABA

Lektorálta:
SZÁNTÓ LÁSZLÓ

Számítógépes szedés és tördelés:
KRISKER ÉVA
PINTYŐKE GÁBOR

Német nyelvű összefoglaló:
RINFEL MÓNIKA

A kötet megjelenését támogatta:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Nemzeti Kulturális Alapprogram Levéltári Kollégiuma
Zalai Nyomda Rt.

ISSN 0133-5499
ISBN 963 7226 35 4

Kiadja a Zala Megyei Levéltár
8900 Zalaegerszeg, Széchenyi tér 3. Tel.: (92) 312-794
Felelős kiadó: Bilkei Irén

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ.....	19
KÁLI CSABA: Politikai, gazdasági és társadalmi átalakulás Zala megyében. 1947-1956	23
DOKUMENTUMOK ZALA MEGYE TÖRTÉNETÉBŐL.....	41
1. Zalaegerszeg, 1947. szeptember 13. A Demokrata Néppárt megyei vezetőinek kérelme a főispánhoz, párthelyiség kiutalása tárgyában.....	43
2. Nagykanizsa, 1947. szeptember 23. A Zala című lap beszámolója a Polgári Demokrata Párt nagykanizsai szervezetének feloszlásáról	44
3. Nagykanizsa, 1947. október 18. A Zalai Világosság című lap beszámolója az 1919-es diszeli pogrom végrehajtóinak újbóli elítéléséről	45
4. Nagykanizsa, 1947. november 19. A Zalai Világosság című lap beszámolója a Zalaegerszegi Népbíróságnak Csomay Miklós volt nyilas főispán felett hozott ítéletéről	46
5. Nagykanizsa, 1947. december 19. A Zalai Világosság című lap beszámolója a Svédországba induló zalai munkásokról	47
6. Zalaegerszeg, 1948. február 27. Zalaegerszeg képviselő-testületének határozata az új utcanevekről	48
7. Nagykanizsa, 1948. március 23. A Zala című lap beszámolója az FKgP megyei tisztikarának újjáválasztásáról	49
8. Nagykanizsa, 1948. március 31. A Zala című lap riportja az államosított Stern-féle téglagyárról	50
9. [Zalaegerszeg, 1948. április 26.] Kimutatás a megye területén bekövetkezett háborús épületkárokról	53
10. Nagykanizsa, 1948. május 30. Az MDP nagykanizsai városi titkárának május havi jelentése	54
11. Zalaegerszeg, 1948. június 2. Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a május havi tömegszervezeti munkáról	59
12. Zalaegerszeg, 1948. június 11. A főispán jelentése a belügyminiszternek, az iskolák államosítása kapcsán tartott járási tisztii értekezletekről.....	60

13. Zalaegerszeg, 1948. június 23. Az alispán határozata a miháldi és a somogyszentmiklósi körjegyzőségek Somogy megyéből Zala megyéhez csatolásával kapcsolatban	68
14. [Zalaegerszeg], 1948. augusztus 28. Kimutatás a zalai MDP alapszervezetek vezetőségi tagjainak foglalkozás szerinti megoszlásáról	69
15. Zalaegerszeg, 1948. szeptember 9. A szeptember 7-8-án Zalaegerszegen megtartott egyházi ünnepség tapasztalatainak megvitatása az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésén (részlet az ülés jegyzőkönyvéből).....	70
16. Zalaegerszeg, 1948. szeptember 14. Kimutatás az MDP Zala megyei tagjainak foglalkozás szerinti megoszlásáról	76
17. Zalaegerszeg, 1948. szeptember 27. A főispán levele a belügyminiszterhez, az iskolai beíratásokkal kapcsolatban.....	77
18. [Zalaegerszeg, 1948.] november 10. Az MDP megyei titkárának levele a KV Szervezési Osztályához, a Keszthelyen felállítandó gépállomás ügyében.....	78
19. Nagykanizsa, 1948. december 10. A Zala című lap beszámolója a MAORT-per ítélethirdetéséről.....	79
20. Zalaegerszeg, 1949. január 3. Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből, az egyházakkal szemben folytatandó politika kérdéseiről	81
21. Zalaegerszeg, 1949. január 18. A főispán jelentése a belügyminiszternek a népszámlálás menetéről.....	83
22. Zalaegerszeg, 1949. január 31. Az alispán jelentése a főispánnak a szövetkezetek átalakításáról	85
23. [Zalaegerszeg, 1949. január] Kimutatás a felülvizsgált termelőszövetkezeti csoportokról.....	87
24. Zalaegerszeg, 1949. február 15. A Magyar Függetlenségi Népfront megyei és alsóbb szintű szervezeteinek megalakítása (Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből).....	91
25. Zalaegerszeg, 1949. február 22. Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből, a Zala és a Keszthelyi Ujság című lapok egyesítéséről.....	92
26. [Zalaegerszeg, 1949. március 28.] A DÉFOSZ szervezetei és munkája Zala megyében (Részlet az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készített beszámolóból).....	94

27. Lenti, 1949. április 4. Az MDP Lenti Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottsághoz, a kuláknak tekintett személyek részéről tett „felajánlásokkal” kapcsolatban.....	96
28. [Zalaegerszeg, 1949. május 15.] Az 1949-es országgyűlési választások eredményei Zala megyében	97
29a. Budapest, 1949. május 17. Az MDP KV levele az MDP Zala Megyei Bizottságához, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban.....	99
29b. Letenye, 1949. május 26. Az MDP Letenyei Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottsághoz, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban.....	99
29c. Budapest, 1949. június 21. Az MDP KV levele a megyei pártbizottsághoz, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban	100
29d. Letenye, 1949. június 29. Az MDP Letenyei Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottságnak, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban.....	100
30. [Zalaegerszeg, 1949. június 17.] Az MDP KV Szervezési Osztályának telefonutatisása a megyei pártbizottságnak, a Rajk-üggyel kapcsolatos teendőkről	101
31. [Nagykanizsa, 1949.] augusztus 20. Jelentés az MDP Nagykanizsai Városi Szervezetét érintő éberségi vizsgálatáról	102
32. Nagykanizsa, 1949. szeptember 7. Az MDP Nagykanizsai Járási Bizottságának hangulatjelentése a megyei pártbizottsághoz, a részleges tagosítással és a termelőszövetkezeti csoportok alakításával kapcsolatban.....	103
33. Zalaegerszeg, 1949. szeptember 12. A Zala Vármegyei Közigazgatási Bizottság Gazdasági Albizottságának ülésén elhangzott beszámoló Zala megye állattenyésztéséről (részlet)	105
34. Zalaegerszeg, 1949. október 15. A Zala Vármegyei Tankerületi Főigazgatóság ifjúsági előadójának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának a megyei úttörőmozgalomról	106
35. [Zalaegerszeg], 1949. december 1. Az MDP megyei titkárának, valamint az Agitációs és Propaganda Osztály vezetőjének hangulatjelentése a Központi Vezetőséghez a megye általános politikai helyzetéről	109
36. [Zalaegerszeg], 1949. december 29. Az MDP megyei titkárának jelentése a Központi Vezetőséghez, a tíz munkánál többet foglalkoztató üzemek államosításával kapcsolatban.....	112

37. [Zalaegerszeg, 1950. január. 1.] A 3 éves terv Zala megyei eredményei	115
38. [Veszprém, 1950. január 9.] A Veszprém megyei alispáni hivatal által, a Zalától Veszprém megyéhez történő területátcsatolásról készített ütemterv	123
39. Zalaegerszeg, 1950. január 20. Az Országos Tervhivatal Zala Megyei Kirendeltségének kimutatása a megye területén lévő, egyes elhagyott kastélyokról.....	125
40. [Zalaegerszeg], 1950. január 26. Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Szervezési Osztályának, a zalai termelőszövetkezeti csoportok, állami gazdaságok és géppállomások helyzetéről	130
41. Zalaegerszeg, 1950. február 3. Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központjának összefoglaló jelentése az eddig végzett munkáról	136
42a. Budapest, 1950. február 13. Az Országos Takarékpénztár levele az MDP Zala Megyei Bizottságához, egy tervekölcsön jegyzését törölni kívánó személy ügyében	138
42b. [Zalaegerszeg], 1950. február 24. Az MDP megyei titkárának válasza az Országos Takarékpénztár levelére, a tervekölcsön jegyzés törlésével kapcsolatban.....	140
43. [Nagykanizsa], 1950. március 5. A Zala című lap cikke egyes községek nevének megváltoztatásáról (részlet)	140
44. [Zalaegerszeg], 1950. május 4. Az MDP megyei titkárának, valamint az Agitációs és Propaganda Osztály vezetőjének jelentése a Központi Vezetőség Szervezési Osztályához a háborús rémhírekről és az egyház magatartásáról	141
45. Budapest, 1950. május 9-10. Az MDP KV Oktatási Osztályának utasítása a megyei pártbizottságnak a Zala megyéből középiskolákba és egyetemekre felvehető létszámára és szociális összetételére vonatkozóan.....	143
46. Budapest, 1950. május 19. A belügyminiszter levele az alispánhoz, a megye járási beosztását módosító rendelet végrehajtásáról.....	146
47. Budapest, 1950. június 7. Az MDP Központi Vezetősége Szervezési Osztályának levele a megyei pártbizottság titkárához, a megyei tanács alakuló ülésének megszervezésével kapcsolatban	149

48.	Budapest, 1950. június 22. A Nehézipari Minisztérium Ásványolaj Főosztálya vezetőjének feljegyzése Zsofinyecz Mihály miniszter részére, a jugoszláv határ mentén létesített olajkutató fúrásokról.....	151
49.	Zalaegerszeg, 1950. június 23. Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a Központi Vezetőségnek, a határsávból történt kitelepítésekről	152
50.	Zalaegerszeg, 1950. június 28. Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központjának kimutatása az MDP Zala Megyei Bizottsága részére, a megyében található állami gazdaságok területi eloszlásáról.....	155
51.	Zalaegerszeg, 1950. június 29. A Zala Megyei Tanács V. B. Terv- és Statisztikai Osztályának jelentése a vb elnökének, Zalaegerszeg lakásproblémáival kapcsolatban.....	157
52a.	Kálócfa, 1950. július 2. Kálócfa község vezetőinek levele Rákosi Mátyáshoz, amelyben a határsávból kitelepítettek ügyének kivizsgálását kéri.....	159
52b.	[Zalaegerszeg], 1950. augusztus 10. Az MDP Zala Megyei Bizottságának utasítása a Lenti Járási Bizottsághoz, a kitelepítések felülvizsgálását kérő kálócfa-i vezetők leváltása ügyében	160
52c.	Lenti, 1950. szeptember 1. Az MDP Lenti Járási Bizottságának jelentése a megyei pártbizottságnak, a kálócfa-i vezetők leváltásáról	161
53a.	Zalaegerszeg, 1950. július 21. A Zala Megyei Tanács V. B. Ipari és Kereskedelmi Osztályának jelentése a végrehajtó bizottságnak Nagykanizsa és Zalaegerszeg áruellátottságáról	162
53b.	Zalaegerszeg, 1950. július 25. A Zala Megyei Tanács V. B. Terv- és Statisztikai Osztályának pótjelentése a végrehajtó bizottságnak Nagykanizsa és Zalaegerszeg áruellátásával kapcsolatban.....	166
54.	[Nagykanizsa], 1950. július 29. A Zala című lap tudósítása egy földmunkásból lett bankigazgató kinevezéséről.....	167
55.	[Zalaegerszeg, 1950. augusztus 10.] Az MDP Zala Megyei Bizottsága által a KV Káder Osztálya számára készített statisztikai kimutatás, a megyei alapszervezetek régi és új vezetőségéről	168
56.	Zalaegerszeg, 1950. augusztus 21. Kimutatás a megye területén működő ipari üzemekről	170
57.	[Zalaegerszeg], 1950. augusztus 31. Az MDP megyei titkárának, a KV Agitációs és Propaganda Osztályához küldött hangulatjelentése a megye általános helyzetéről.....	172

58.	Letenye, 1950. szeptember 7. Az MDP letenyei járási titkárnak levele a megyei pártbizottsághoz, a helyi gépállomáson tett vizsgálatról	174
59.	[Zalaegerszeg], 1950. szeptember 17. Az MDP Zala Megyei Bizottságának zárójelentése a KV Mezőgazdasági és Szövetkezetpolitikai Osztálya számára, az 1950-ben lefolytatott részleges tagosításokról.....	176
60.	Zalaegerszeg, 1950. szeptember 22. A Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökének jelentése a Belügyminisztériumnak, a leendő községi tanácsok hivatalainak felállításával kapcsolatban.....	181
61.	Nagykanizsa, 1950. szeptember 23. Részlet az Országos Szövetkezeti Hitelintézet Zala Megyei Kirendeltségének, a nagykanizsai Vörös Csillag Tsz-nél tartott vizsgálatának jelentéséből.	183
62.	[Zalaegerszeg, 1950. szeptember 27.] Az MDP Zala Megyei Bizottsága által a KV Káder Osztályának küldött kimutatás, a járási és városi tanácsok tagjainak különböző szempontok szerinti statisztikai összesítéséről	187
63.	[Zalaegerszeg], 1950 szeptember 29. Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a járási és városi pártbizottságokhoz, az egyház ellen kövendő magatartással kapcsolatban.	189
64.	Zalaegerszeg, 1950. október 23. A KIOSZ Zala Megyei Titkárságának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának, az 1950 szeptemberében végzett munkájáról.....	191
65.	Zalaegerszeg, 1950. október 28. A Zala Megyei Tanács V. B. Igazgatási Osztályának jelentése a végrehajtó bizottságnak a tanácsválasztásokról	192
66.	Nagykanizsa, 1951. január 2. Az MDP Nagykanizsai Városi Bizottságának jelentése a jegyrendszer bevezetése utáni lakossági hangulatról.....	198
67.	[Zalaegerszeg], 1951. január 16. Az MDP megyei titkárnak jelentése a KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályához, az olajtermelés helyzetéről és problémáiról	199
68.	Nagykanizsa, 1951. március 12. Jelentés az MDP Zala Megyei Bizottságának a nagykanizsai lakosság hangulatáról, a jegyrendszer bevezetése után	202
69.	Zalaegerszeg, 1951. március 17. A Zala című lap riportja a novai Vörös Zászló Tsz gyapottermesztési kísérletéről	205

70. [Budapest], 1951. április 16. Az MDP KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályának levele a Zala megyei pártbizottsághoz, a tag- és tagjelölt-felvételi munkával kapcsolatban.....	206
71a. Zalaegerszeg, 1951. május 15. Az ÁMG Zala Megyei Központjának kimutatása a megyei pártbizottság részére, a Zala megyei géppállomások gépparkjáról	208
71b. Zalaegerszeg, 1951. május 15. Az ÁMG Zala Megyei Központjának jelentése a megyei pártbizottság részére, a zalai géppállomások 1949. évi géppállományáról.....	209
72. Zalaegerszeg, 1951. május 16. Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készített jelentés a megyében folyó munkástoborzás eredményeiről és hiányosságairól	210
73. Zalaegerszeg, 1951. május 28. Kimutatás Zala megye 1951. évi állatállományáról és a feketevágásokról.....	213
74. [Zalaegerszeg, 1951. június 18.] Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készített jelentés a munkafegyelemről.....	215
75. Zalaegerszeg, 1951. július 12. A Zala című lap beszámolója az első zalai kombájn fogadtatásáról	218
76. Zalaegerszeg, 1951. szeptember 6. A DISZ Zala Megyei Bizottságának kimutatása az MDP megyei bizottságának a saját és a jogelődje szervezeti életét jellemző egyes statisztikai adatokról	219
77. Zalaegerszeg, 1951. szeptember 7. Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készült jelentés a Zala című lap munkájáról.....	222
78. [Zalaegerszeg], 1951. szeptember 19. Az MDP Zala Megyei Bizottsága mezőgazdasági osztályvezetőjének levele a Lenti Járási Bizottsághoz, a tagosítások ügyében.....	226
79. Zalaegerszeg, 1951. november 20. Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készült jelentés a pártvezetőségek újjáavasztásáról.....	227
80. Zalaegerszeg, 1951. december 5. Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központja által, az MDP megyei bizottsága részére készített kimutatás a megyében lévő állami gazdaságok területének művelési ágak szerinti megoszlásáról.....	234
81. Zalaegerszeg, 1951. december 9. Rákosi Mátyás felszólalása a megyei pártértekezleten (részletek)	235

82. Zalaegerszeg, 1951. december 20. A Zala című lap beszámolója a Zalaegerszegi Ruhagyár avatási ünnepségéről.....	241
83. Zalaegerszeg, 1951. december 30. Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készült jelentés a zalai termelőszövetkezeti csoportok helyzetéről (részlet).....	243
84. [Nagykanizsa, 1952. január 1.] Tájékoztató a nagykanizsai Dunántúli Ásványolaj Gépgyár általános helyzetéről az 1951. évre vonatkozóan (részletek).....	245
85a. Budapest, 1952. január 12. A Népművészeti Intézet levele az MDP Zala Megyei Bizottságának titkárához, a Rákosi Mátyás 60. születésnapjára elkészítendő ajándékkal kapcsolatban	249
85b. [Zalaegerszeg], 1952. január 25. Az MDP megyei titkárának válasza a Népművészeti Intézetnek, a Rákosi Mátyás 60. születésnapjára elkészítendő ajándékkal kapcsolatban.....	250
86. Zalaegerszeg, 1952. január 29. A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának kimutatása a megyei termésátlagokról 1938. és 1951. között, a fontosabb növényeket illetően.....	251
87. Zalaegerszeg, 1952. február 13. Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készült jelentés a Zala Megyei Tanács munkájáról	252
88. Zalaegerszeg, 1952. március 17. A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályának jelentése a beiskolázással, és az egyházakkal kapcsolatban.....	258
89. Zalaegerszeg, 1952. március 24. Kimutatás Zala megye MNDSZ csoportjairól.....	263
90. [Zalaegerszeg], 1952. április 2. Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Agitációs és Propaganda Osztálya számára, a megye délszlávok által lakott településeinek helyzetéről	265
91. Zalaegerszeg, 1952. április 18. A Zala című lap cikke a zalaegerszegi járási kultúrotthonban megjelent „jampik”-ról	268
92. Zalaegerszeg, 1952. május 30. A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése a megyét ért fagykárokról	269
93. Zalaegerszeg, 1952. július 12. A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztálya vezetőjének jelentése az MDP megyei bizottságának a kulákok számáról, földterületéről, beadási kötelezettségéről	270

94a. Ramocsa, 1952. augusztus 9. Részlet Ramocsa és Felsőszenterzsébet közös tanácsú községek 1952. augusztus 9-i tanácsülési jegyzőkönyvéből, Felsőszenterzsébet nevének megváltoztatására vonatkozóan (1. változat)	271
94b. Ramocsa, 1952. augusztus 9. [26.] Kivonat Ramocsa és Felsőszenterzsébet közös tanácsú községek 1952. augusztus 9-i tanácsülési jegyzőkönyvéből, Felsőszenterzsébet nevének megváltoztatására vonatkozóan (2. változat)	272
95. Lenti, 1952. augusztus 21. Tszcs-szervezők jelentése a Baglad községben tapasztaltakról	273
96. Sztálinváros, 1952. október 7. Egy Sztálinvárosban dolgozó zalai munkásnő levele az MDP Zala Megyei Bizottságához.....	274
97. [Zalaegerszeg], 1952. október 8. Az MDP megyei titkárának levele a Központi Vezetőség Párt és Tömegszervezetek Osztályához, a békekölcsön-jegyzéssel kapcsolatban.....	275
98. Budapest, 1952. október 31. A Magyar Néprajzi Társaság titkárának levele a megye vezetőihez, a Göcseji Múzeumnál tapasztalt nehézségekről	278
99. Zalaegerszeg, 1952. november 5. Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készített jelentés a 2002. számú építkezésről.....	280
100. [Zalaegerszeg], 1952. november 19. Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályának, a tag- és tagjelöltek összeírásáról	283
101. Zalaegerszeg, 1952. november 26. A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztályának levele az MDP megyei bizottságához, a terménybegyűjtéssel kapcsolatban	285
102. Zalaegerszeg, 1952. december 11. Az MDP Zala Megyei Bizottsága Adminisztratív Osztályának feljegyzése a megye közellátásában jelentkező zavarokról.....	286
103. Zalaegerszeg, 1953. január 8. A Zala Megyei Tanács V. B. Egészségügyi Osztályának beszámolója a megyei pártbizottság részére, a megye egészségügyi intézményeinek helyzetéről	289
104. Zalaegerszeg, 1953. január 13. A megyei úttörő-titkár levele az MDP megyei titkárához az úttörőmozgalom szervezésében tapasztalható nehézségekről	293

105. Zalaegerszeg, 1953. január 20. A Zala Megyei Bíróság elnökének tájékoztatója az MDP Zala Megyei Bizottságának Adminisztratív Osztálya részére, a megye területén működő bíróságok 1952. évi munkájáról (részlet)	294
106. Lenti, 1953. március 4. A Lenti Járási Tanács V. B. elnökének jelentése a megyei pártbizottság részére, a járás általános helyzetéről	298
107. Zalaegerszeg, 1953. március 6. Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának, a Sztálin betegségével kapcsolatos lakossági megnyilvánulásokról	301
108. Nagykanizsa, 1953. március 23. Az MDP Nagykanizsai Járási Bizottságának jelentése a megyei pártbizottságnak, a járás értelmiségéről	303
109. [Zalaegerszeg, 1953. március 23.] Kimutatás a Zala megyei ipari vállalatokról	304
110. Lenti, 1953. május 25. A Lenti Járási Tanács V. B. elnökének jelentése a megyei tanácshoz, az államosított házakból kialakított lakások szétosztásáról	306
111. [Zalaegerszeg, 1953. június 17.] A KSH Zala Megyei Igazgatósága által az MDP megyei titkárnak készített kimutatás, a zalai kisiparosok 1953. évi fontosabb adatairól	307
112. Zalaegerszeg, 1953. július 1. A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságához, az 1952. és 1953. évi földfelajánlásokról	308
113. Zalaegerszeg, 1953. július 9. Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának, az új kormányprogram kihirdetése utáni lakossági hangulatról	309
114. Zalaegerszeg, 1953. július 13. Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának a lakosság hangulatáról, Rákosi Mátyásnak a budapesti pártaktíván elmondott beszéde után	312
115. Zalaegerszeg, 1953. július 27. Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának, az amnesztiarendelet után kialakult lakossági hangulatról	314
116. [Zalaegerszeg], 1953. augusztus 7. Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a földművelésügyi miniszternek, a mezőgazdaságot érintő új intézkedések hatására kialakult helyzetről	316

117. [Zalaegerszeg, 1953. augusztus 22.] Az MDP Zala Megyei Bizottságának beszámolója a megyei pártválasztmány ülésén, a KV június 27-28-i ülésének irányelvei alapján321
118. Bucsuta, 1953. augusztus 30. A bucsutai II. Pártkongresszus Tszcs dolgozóinak levele az MDP megyei bizottságához, a kilépési szándékukról337
119. Zalaegerszeg, 1953. szeptember 17. Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a KV Mezőgazdasági és Szövetkezetpolitikai Osztályához, a zalai tsz-ek és tszcs-k helyzetéről338
120. Zalaegerszeg, 1953. október 6. A Zala Megyei Tanács V. B. Élelmiszeripari Osztályának tájékoztatója a megyei pártbizottság ipari osztályához, a kenyérellátással kapcsolatban.....339
121. Zalaegerszeg, 1953. november 6. A Zala Megyei Tanács V. B. Kereskedelmi Osztályának levele az MDP megyei bizottságához, a mezőgazdasági kisgépek iránti kereslet ugrásszerű növekedése tárgyában342
122. Zalaegerszeg, 1953. november 20. A Zala Megyei Tanács V. B. Kereskedelmi Osztályának jelentése a megyei pártbizottság ülésére, a megye kereskedelmi helyzetéről343
123. Zalaegerszeg, 1953. december 31. A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztályának kimutatása a megyei pártbizottság részére, az 1953. évi begyűjtési terv egyes tételeinek szektoronkénti teljesítéséről347
124. Zalaegerszeg, 1954. február 13. A Zala Megyei Bíróság elnökének beszámolója a megyei pártbizottság adminisztratív osztálya részére, az 1953. év első és második félévének ítéleteiről.....349
125. Zalaegerszeg, 1954. február 23. A BM Zala Megyei Tűzrendészeti Osztályparancsnokságának jelentése a megyei pártbizottság részére, az állami és községi tűzoltóságok helyzetéről.....352
126. Zalaegerszeg, 1954. március 10. A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése a zalai termelőszövetkezetek és termelőcsoportok helyzetéről 1951-től terjedően.....354
127. Gelse, 1954. május 25. A gelsei tanácselnök és a kultúrotthon igazgatójának levele a Zala Megyei Tanács V.B. Népművelési Osztályához, egy fővárosi színjátszócsoporthelyi vendégszerepléséről362
128. [Zalaegerszeg, 1954. június 28.] Az MDP Zala Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának ülésére készített jelentés a letenyei járásban történt korrupciós ügyek kivizsgálásáról363

129.	[Zalaegerszeg, 1954. augusztus 9.] Az MDP Zala Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának ülésére készített beszámoló a lenti járás honvéd és határőr alakulatai, valamint a helyi lakosság között kialakult kapcsolatról (részletek).....	366
130.	Zalaegerszeg, 1954. október 8. A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának jelentése az MDP megyei bizottsága első titkárának, a megye területén észlelt röpcédula szórásokról.....	372
131.	Zalaegerszeg, 1954. október 11. A Zala Megyei Tanács V. B. Ipari Osztályának jelentése a megyei pártbizottság ipari osztályának, a helyi ipar helyzetéről.....	374
132.	Zalaegerszeg, 1954. december 9. A Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának jelentése az MDP megyei párt-végrehajtóbizottsága részére a tanácsválasztásokról.....	378
133.	[Zalaegerszeg, 1955. január 1.] Kimutatások az első ötéves terv egyes ágazatainak Zala megyei eredményéről.....	383
134.	Zalaegerszeg, 1955. február 28. A Zalai Kőolajipari Vállalat igazgatójának jelentése az MDP megyei bizottsága iparügyi osztályának a vállalat létesüléséről, eddigi működéséről, valamint jelen helyzetéről (részletek)....	390
135.	Zalaegerszeg, 1955. március 15. A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának jelentése a megyei pártbizottságnak, az MDP KV március 2-4-i ülésén hozott határozata után kialakult helyzettel kapcsolatban.....	395
136.	Budapest, 1955. március 25. A Magyar Írók Szövetségének válaszevele az MDP Zala Megyei Bizottságához, egy megyei antológia kiadásával kapcsolatban.....	398
137.	Zalaegerszeg, 1955. április 11. A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának a húsvéti, körmenetekről.....	399
138.	Budapest, 1955. június 15. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság levele az MDP Zala Megyei Bizottságához, az erdőgazdálkodás egyes kérdéseiről.....	401
139.	Zalaegerszeg, 1955. június 21. A DISZ Zala Megyei Bizottságának jelentése a középiskolai szervezeteinek munkájáról.....	403
140.	Zalaegerszeg, 1955. június 28. A Zala Megyei Tanács V. B. Tervosztálya vezetőjének jelentése az Országos Tervhivatalnak, a megye településeinek ivóvízzel, illetve körzeti orvosokkal való ellátottságáról.....	408

141.	Zalaegerszeg, 1955. június 30. A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Igazgatóságának jelentése a megyében eddig végzett tagosítások eredményeiről és hiányosságairól	413
142.	Zalaegerszeg, 1955. július 9. A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályának az MDP megyei bizottsága számára készített kimutatása, az 1951/52-es és az 1954/55-ös tanévek között a hitoktatásban részt vett tanulókról	414
143.	[Zalaegerszeg], 1955. augusztus 8. Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a KV Tudományos és Kulturális Osztályához, a középiskolai és egyetemi beiskolázással kapcsolatban	415
144.	Zalaegerszeg, [1955. november] Az MNDSZ Zala Megyei Elnökségének és az MDP Zala Megyei Bizottsága Agitációs és Propaganda Osztályának intézkedési terve a télapó és karácsonyfa-ünnepélyek megszervezésére vonatkozóan	417
145.	Zalaegerszeg, 1955. december 31. A KSH Zala Megyei Igazgatóságának jelentése a zalai olajbányászatról, az 1951-1955. közötti évekre vonatkozóan (részletek)	419
146.	Budapest, 1956. április 19. Az MDP KV Adminisztratív Osztályának levele a párt megyei első titkárához, a határsáv megszüntetésével kapcsolatos kérdésekről	422
147.	Zalaegerszeg, 1956. április 25. A Megyei Begyűjtési Hivatal kimutatása Zala megye állatállományáról, a KSH adatai alapján	423
148.	Zalaegerszeg, 1956. április 28. A Megyei Begyűjtési Hivatal jelentése a Begyűjtési Minisztériumnak, apparátusának iskolai végzettségéről	425
149.	Zalaegerszeg, 1956. április 29. A Megyei Begyűjtési Hivatal összehasonlító kimutatása a megye 1954. és 1956. közötti sertés-, szarvasmarha- és baromfibegyűjtési adatairól	425
150.	Zalaegerszeg, 1956. május 23. Jelentés a Zala szerkesztőségének káderhelyzetéről.....	429
151.	Zalaegerszeg, 1956. július 16. A Megyei Begyűjtési Hivatal kimutatása a begyűjtésben hátralékot felhalmozók számáról, az 1955-ös és 1956-os év első félévére vonatkozóan	432
152.	Lenti, 1956. július 24. Az MDP Lenti Járási Végrehajtó Bizottságának levele a megyei párt-végrehajtó bizottsághoz, a kulákok felülvizsgálatáról	433

153. Zalaegerszeg, 1956. július 30. A Zala Megyei Rendőrkapitányság kétheti jelentése az MDP Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának, a lakosság általános hangulatáról (részlet)	434
154. Csömödér, 1956. szeptember 26. Egy csömödéri gazdálkodó levele a Minisztertanács elnökéhez, a begyűjtés során őt ért jogsérelemmel kapcsolatban	436
155a. Zalaegerszeg, 1956. szeptember 27. Rákosy Gergely mezőgazdász levele az MDP megyei első titkárához, a mezőgazdaságot érintő egyes szakmai és politikai kérdésekről	437
155b. [Zalaegerszeg], 1956. október 4. Az MDP megyei első titkárának válasza Rákosy Gergelynek.....	440
156. Zalaegerszeg, 1956. október 1. A Zala Megyei Állami Egyházügyi Megbízott jelentése az Állami Egyházügyi Hivatalnak a lakosság és a papság helyzetéről, hangulatáról.....	441
RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK.....	447
NÉVMUTATÓ.....	453

INHALT

EINLEITUNG	19
CSABA KÁLI: Politische, wirtschaftliche und gesellschaftliche Umwandlungen im Komitat Zala. 1947-1956	23
DOKUMENTE AUS DER GESCHICHTE VON ZALA	41
ABKÜRZUNGSVERZEICHNIS	447
NAMENREGISTER.....	453

BEVEZETŐ

1995 októberében látott napvilágot és került bemutatásra az akkoriban megrendezett zalaegerszegi levéltári napon a „Dokumentumok Zala megye történetéből 1944-1947” című kötet a Zalai Gyűjtemény 37. számaként. A mű a Zala Megyei Levéltár kiadásában, Káli Csaba és Mikó Zsuzsa szerkesztésében jelent meg, amely első ízben próbált meg történeti képet adni a koalíciós évek zalai eseményeiről.

Majdnem pontosan egy esztendő múlva, 1996 decemberében vehették kezükbe az olvasók - hasonlóan a Zala Megyei Levéltár kiadásában és a Zalai Gyűjtemény sorozatban, annak 40. számaként - azt a kötetet, amely az 1956-os forradalom zalai eseményeit és utótörténetét mutatja be, tanulmányokkal kiegészítve, a dokumentumok tükrében. A munka Kapiller Imre és Csomor Erzsébet szerkesztésében jelent meg.

Szinte önmagától adódott, hogy a két kötet között meghagyott történeti űrt - hasonló metodikával - be kellene tölteni, annál is inkább, mivel a korszakra vonatkozó, korszerű helyi kiadvány, amely ráadásul átfogóan tárgyalja az eseményeket, ezidáig még nem jelent meg. Így már 1996-ban kezdett körvonalazódni egy olyan dokumentumkötet tervezete, amely a legfontosabb források közreadásával tárná fel a sok tekintetben még mindig ismeretlen „ötvenes évek” zalai eseményeit, a sztereotípiákon túllépve szaktudományos, kvantitatív módszerekkel mutatná be a jellemző gazdasági, társadalmi és politikai változásokat. Így formálódott és aztán öltött testet a „Dokumentumok Zala megye történetéből 1947-1956” című kötet, amelyet most a kezében tart a Tisztelt Olvasó.

Az elkészült munka gyakorlatilag szerves folytatását képezi a már hivatkozott elődjének, mind a szerkesztési alapelvek és - lényegében - a formai jegyek tekintetében is. Ugyancsak sok rokon vonást mutat - a téma jellegéből adódóan, a szerkesztési alapelvek némi eltérése mellett - a már szintén citált '56-os kötettel is. Ezzel a kötettel lehetővé vált, hogy - döntően a dokumentumok szintjén - egy töretlen ívben kerüljenek bemutatásra Zala megye történetének legfontosabb eseményei, jellemzői és azok változásai 1944 és 1956 (1958) között.

A kötet elkészítéséhez szükséges forrásfeltáró munka már 1996 második felében megkezdődött. Ennek során átnéztük a legfontosabb - pontosabban rendelkezésünkre álló - párt (MKP, MDP), tanácsi és egyéb szakigazgatási szervek, valamint a fontosabb intézmények, testületek stb. iratait, a választott korszakot illetően. Legelőször azonban, mintavétel céljából, több forrástípus egy-egy kisebb szeletét vizsgáltuk értékhatár-elemzési céllal, kijelölendő a későbbi szisztematikus forrásfeltárásban

és válogatásban a súlypontokat. Ez a vizsgálat megerősítette előzetes várakozásainkat, mely szerint a pártiratok (MDP) hordozzák elsődlegesen azokat az információkat és adatokat, amelyekre a kötetnek alapvetően épülnie kell. Az MDP fondok, azon belül is a megyei bizottságé, lényegesen nagyobb forrásértékkel bírnak, mint a vele párhuzamos tanácsai, vagy más államigazgatási szerveké, nem is beszélve az „egyéb” (intézmények, testületek, vállalatok stb.) fondképzők iratairól. Ez a magyarázata annak, hogy a közölt dokumentumok többsége az MDP Zala Megyei Bizottságának irategyütteséből valók.

A mintavétel után következett a kutatási tervben megjelölt fondok adott időszakot felölelő iratainak szisztematikus áttekintése, amely a legfáradtságosabb és egyben legidőigényesebb fázisa volt a kötettel összefüggő munkálatoknak. Az iratok tengerében - amelyre azért számítottunk - kevés volt a közölhetőség általános, és ezt kiegészítően, az általunk felállított kritériumainak megfelelő dokumentum (viszonylag rövid terjedelmű mellett valós és jellemző adatok, tények nagyobb koncentrálódása, hitelesség, érdekesség). A forrásfeltáró munka a rendelkezésünkre álló soros mutatókönyvek, vagy egyéb segédletek segítségével történt, de a legtöbb esetben, szembe nézve ezek hiányával, darabonként kellett áttekinteni az iratokat és dönteni a potenciális és abszolút „alkalmasságukról” vagy ennek ellenkezőjéről.

A kutatómunka lezárulásával, a kiválogatott dokumentumok osztályozása és szortírozása, valamint a lektorálás után - figyelembe véve a terjedelmi korlátokat - 156 tétel maradt fenn a rostán, amelyeknek közlését feltétlenül szükségesnek tartottuk.

A dokumentumok közzétételének sorrendjét a keletkezési idejük határozza meg. Másolat esetén az eredeti szöveg helyszíne és időpontja volt a mérvadó. A dátumot akkor tettük szögletes zárójelbe, ha az a kérdéses dokumentumon nem szerepelt. Ilyenkor csak abban az esetben láttuk el jegyzettel, ha az egyébként nem volt pontosan megállapítható. Ezeket a dokumentumokat a tartalmuk, illetve az őrzési helyük által vélelmezhető dátum szerint helyeztük el a kötetben. Újságcikk esetén a helyet a lap megjelenésének helyével jelöltük.

A dokumentumok címét igyekeztünk mindig úgy megszerkeszteni, hogy abból kiderüljön a küldő és fogadó szerv (személy) kiléte és az irat tárgya. Amennyiben valamelyik elem nem volt biztosan megállapítható, arra jegyzetben hívtuk fel a figyelmet. A forrásokat betűhív átirásban adjuk közre. Csak a nyilvánvaló gépelési és a gépi (hosszú magánhangzók problémája) hibákat javítottuk ki, meghagyva tehát az eredeti helyesírást, illetve a szöveg stiláris jellemzőit. A durvább hibákra a (sic!) jelöléssel vagy jegyzetben is utaltunk. Amennyiben a szöveg sok gépelési hibát tartalmazott erre külön is kitértünk egy jegyzet erejéig.

A közreadásnál törekedtünk arra, hogy a szövegek eredeti tagolását, írásképét a lehető legjobban megtartsuk, ennek megfelelően pl. a kézzel írt részeket (akárcsak aláírásokról, vagy betoldásokról legyen szó) mindig kurzív, míg a gépelt és nyomtatott (sajtó) szövegeket álló betűtípussal szedtük. Amennyiben a közölt forrás csak

részlet, a kihagyást szögletes zárójelbe tett három ponttal jelöltük és jegyzetben foglaltuk össze röviden, a kihagyott rész tartalmát.

A jelzetben az irat őrzési helyének feltüntetése mellett tértünk ki annak archeográfiai sajátosságaira. A pártiratok esetében nem az eredeti iktatószámot adtuk meg, mivel ma nem ez az alapja az irattári (levéltári) rendjüknek, hanem a tematikai alapon létrehozott őrzési egységeken belüli kronológiai rend. Irattári szempontból eredetinek a szabályosan (pecséttel és saját kezű aláírással) hitelesített, elküldött tisztázatokot tekintettük. Ugyancsak a jelzetben olvashatóak azok a megjegyzések (pl. nyomtatott fejlécek szövegei, ceruzás feljegyzések), amelyek nem kötődnek szorosan a szöveghez, de az iratképhez összességében hozzátartoznak és esetleg többlettartalmat is hordoznak.

A jegyzetek a hagyományos (bibliográfiai és levéltári) hivatkozásokon felül csak olyan szövegbeli tényekre vonatkoznak, amelyek megmagyarázása elengedhetetlenül szükséges a tartalom pontosabb, árnyaltabb megértéséhez. A belső, szövegekőzi utalások eszközével a legkritikább esetekben éltünk, mivel ezek következetes alkalmazása mérhetetlenül felduzzasztotta volna a jegyzetapparátust.

A jegyzetekben és a jelzetekben, valamint a forrásokban előforduló rövidítéseket a dokumentumgyűjtemény végén található jegyzékben oldottuk fel.

A névmutató tartalmazza a bevezető tanulmányban és a dokumentumokban előforduló valamennyi személy- és településnevet az ábécé sorrendjében. Ugyanazon név különböző - helytelen - változatait a szövegben eredetiben meghagytuk, de a mutatóban csak a helyes - vagy annak vélt - alak szerepel. Amennyiben a teljes személynév nem volt kideríthető vagy ugyanabból a névből több is előfordult, a megkülönböztetés végett zárójelben utaltunk az illető foglalkozására, vagy lakóhelyére. Amennyiben szükségesnek éreztük egyes fontosabb személyek életrajzi adatainak közlését, azt mindig azok első említésekor tettük meg.

A szerkesztő

KÁLI CSABA

**POLITIKAI, GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI ÁTALAKULÁS
ZALA MEGYÉBEN
1947-1956**

A „kékcédulás”-ként elhíresült, csalásokkal tarkított¹, 1947. augusztus 31-i országgyűlési választáson a kormánypártok súlyos vereséget szenvedtek Zala megyében. A szavazás előtt mindössze három héttel megalakult Demokrata Néppárt nyolc mandátumot, míg az összes többi párt, amely indult a választáson, mindössze négyet tudott szerezni.² Az országosan győztes, de helyileg vesztes koalíció frusztráltságát csak a kicsinyessége múlta felül, amit többek között az is jelzett, hogy Zalaegerszezen a DNP számára kiutalt két szobát is el akarták venni a városban összesen legalább 50 helyiséget fenntartó kormánypártok.³

A választások után az ellenzéki pártok - nyilván az előbb ismertetett objektív okok miatt is - alig fejtettek ki valamilyen tevékenységet, a pártépítésre ebben a politikai légkörben gondolni sem lehetett. A helyi propagandában is megkezdődött - az MKP vezényletével - a jobboldali politikusok, személyek módszeres rágalalmazása, ellehetetlenítése. Az ősz folyamán, a kicsinységük okán mérsékeltebb ellenzéki képviseelő PDP szervezetei is felbomlottak Nagykanizsán, majd Zalaegerszezen.⁴ A pártpaletta elszürkülése 1948 elején, az FKgP-ben és az SZDP-ben helyileg is végrehajtott tisztogatásokkal egyre inkább felgyorsult. 1948 márciusában az FKgP - egyébként már jócskán megszelídített - megyei tisztikarát lemondatták, és Mileji István személyében a kommunista hatalmi aspirációkat nem veszélyeztető elnököt tettek a párt élére.⁵ Ugyancsak megtisztították az SZDP megyei vezetését 1948 elején mely akció következtében kikerült onnét - és rövidesen az országot is elhagyta - Dombay János, valamint e folyamat részeként mondatták le alispánságáról Dávid Jánost is.

Ezután már csak formai aktus maradt a központi instrukciók alapján, előre elkészített forgatókönyv szerint végrehajtott pártegyesítés. Az MKP és az SZDP egyesítése Zalaegerszezen 1948. május 12-én, míg Nagykanizsán másnap történt meg.⁶ Az alapszervezetek és más alsóbb szintű szervezetek egyesítése után a két párt megyei bizottságát május utolsó napján olvasztották egybe és alakították meg a Magyar Dolgozók Pártja Zala Megyei Bizottságát.

Egy őszi eleji kimutatás szerint az MDP tagjainak száma Zalaiban 22948 volt. Legnagyobb részük - érdekes módon - munkás (31 %), illetve paraszt (25 %) volt. Jelentős volt még az értelmiség (13 %) és az iparos réteg (10 %) is.⁷ Egy másik, szintén ez idő tájt készült felmérés szerint az alapszervezetek vezetőségeiben legnagyobb részt (52 %) újjazdák és paraszti származásúak voltak, míg a munkások 27 %-ot tettek ki. Az értelmiség és az egyéb kategória 14, illetve 6 %-kal volt képviselve a pártvezetőségekben.⁸

Az MDP, miután vetélytársainak java részét a politikai küzdőtérrel vagy eltávolította, vagy semlegesítette, a politikailag felhasználható társadalmi szervezeteket vette célba. Igyekezett megszerezni a vezető pozíciókat többek között az SZHSZ, a Vöröskereszt, a HONSZ, KISOSZ, KIOSZ stb. szervezeteiben, fokozatosan kiterjesztve ezzel hatalmi monopóliumát a politikai élet perifériálisabb területeire is.⁹

A kommunistákkal, azok radikális társadalomátalakító törekvéseivel szemben az utolsó jelentősebb, szervezett politikai erő az egyház képviselte. A kezdetől fogva erős konfrontáció az iskolák 1948. júniusi államosításával még inkább elmélyült. Az anyagilag és pozícionálisan egyre nehezebb helyzetbe kerülő egyházak a kommunisták által is előszeretettel használt tömegdemonstrációkat használták fel arra, hogy megmutassák, mekkora még a társadalmi befolyásuk. A Mária-évvé nyilvánított 1948-as esztendő különösen jó alkalmat teremtett az erők összemérésére. Zalaegerszezen 1948. szeptember 7-8-án tartották meg több egyházi méltóság, többek között Mindszenty József jelenlétében a Mária-ünnepséget, amelynek hatalmas sikere - és a kommunisták mesterkedéseinek kudarca - teljesen frusztrálta az MDP megyei vezetőit.¹⁰

Mindszenty évvégi letartóztatása formálisan az MDP javára billentette a mérleget az egyházzal vívott politikai küzdelemben, de ez a „győzelem” ekkorra már korántsem elégítette ki Rákosiék igényeit.

A totális kommunista diktatúra végső kereteinek kialakításában - amelybe már az indifferens és társutas szervezetek, megmaradt pártok sem fértek bele - kapott szerepet az 1949. február 1-jén életre hívott Magyar Függetlenségi Népfront, amelynek Zala megyei bizottsága február 14-én alakult meg. A funkcionáriusokat központilag jóváhagyott lista alapján választották meg. Így lett a megyei bizottság elnöke Lakatos Dezső, az MDP Zala Megyei Bizottságának titkára, titkár: Gerencsér György MDP országgyűlési képviselő és jegyző: Barati József főispán (NPP). A vezérkar összetétele is árulkodik a szervezet valódi funkciójáról, ami az MDP-n kívüli pártok és egyes, a pluralizmusnak már csak látszatát keltő politikai-társadalmi szervezetek megszűntetése volt. E célnak megfelelően, az MDP igyekezett a következő hetekben megalakuló helyi népfrontbizottságokban a vezető pozíciókat mindenütt megszerezni.¹¹

A Magyar Függetlenségi Népfront első komolyabb feladata az újabb országgyűlési választások lebonyolítása volt. Az MDP óriási választási kampányt rendezett, noha a választás kimenetele ezúttal már nem lehetett kétséges, hiszen mindössze egyetlen

listára lehetett szavazni. Zalában ezt a listát - a megelőző két választáshoz hasonlóan, de akkor még MKP színekben - Rákosi Mátyás vezette, aki kampánykörútja során több zalai települést is érintett, így május 7-én Zalaegerszeget is.¹²

A harsány propaganda, a megfélemlítés és nem utolsó sorban, több helyütt a nyílt szavazás kikényszerítése¹³ meghozta az „eredményt”. Zalában a választói névjegyzékbe 230.137 embert vettek fel. A leadott szavazatok száma 219.812 volt (nő: 116.189), amelyből 3579 érvénytelennek minősült. Az MFN lajstroma mellett 211.132-en, míg ellene 5102-en szavaztak.¹⁴

A választások után, az önmagát immáron teljesen törvényesnek tekintő kommunista hatalom újult erővel folytatta a pluralizmus - a legtöbb esetben, jobbára csak formálisan létező - elemeinek végleges kiiktatását. Ennek esett áldozatul 1949 folyamán - többek között - a zalai sajtó is. A már meglehetősen egyformán elszűrült, de még létező három lapot (Keszthelyi Ujság, Uj Zala, Zala) 1949 végén Zala címmel foglalták egységes keretbe.¹⁵ A mindössze néhány oldalas újság a lényegét tekintve egy propagandakiadvánnyá, jelszógyűjteménnyé silányult, ahol az állandóan visszatérő főbb témákat a munkaversenyek, a tervteljesítés, terv-, majd békekölcsönjegyzés, a begyűjtés-beszolgáltatás, valamint az imperializmus és különösen Tito „mesterkedései” jelentették. 1949 végére, 1950 első felére sor került a tömegszervezetek homogenizálására is. 1949-ben az ifjúságot a megyében - a később Veszprémhez került területek nélkül - még 17 SZIT, 5 Diákszövetség és 162 EPOSZ alapszervezet fogta össze a MINSZ keretein belül, több mint 10.000 tagot számlálva. E szervezetek baloldaliságát közvetve, a fiúk 90 %-os többsége is erősítette.¹⁶ Az 1950 júniusában megalakított egységes kommunista ifjúsági szervezet, a DISZ, Zalában az év végén a MINSZ-hez hasonló taglétszám mellett, 237 alapszervezettel rendelkezett, döntően szintén a falusi szervezetekre támaszkodva.¹⁷

A világháború utáni gazdasági helyzet érdemben nem sokat javult 1947-re sem. A hároméves terv, amely 1947. augusztus 1-jén indult, elsősorban az újjáépítés koordinálását kapta feladatául. A fontosabb tervcélok között szerepelt a munkanélküliség felszámolása, vagy csökkentése is. A probléma jelentőségét mutatja, hogy ekkor még a külföldi munkavállalás is központi támogatást élvezett. Így indulhatott el a zalaegerszegi vasútállomásról 1947 decemberében csaknem száz zalai munkavállaló Svédországba, kétéves szerződéses munkára.¹⁸

Az újjáépítés sikere érdekében hozott központosító intézkedések vagy az államosítások Nyugat-Európában sem voltak ismeretlenek, de a formálódó keleti tömb országokban, így Magyarországon is ezek a lépések már az államszocializmus kereteit teremtették meg. A szénbányák, a nagyvállalatok és a nagybankok államosítása csak közvetetten volt hatással Zala megye gazdaságára. A 100 munkásnál többet foglalkoztató üzemek állami tulajdonba vétele azonban már Zalát is közvetlenül érintette. A kormány 1948. március 25-én fogadta el az ebbe a kategóriába tartozó vállalatok államosításáról szóló törvényjavaslatot.¹⁹ Ennek révén az országban 594 üzemet államosítottak. Zala megyében a következő cégek állami tulajdonba vételére került sor:

Stern-téglagyár Nagykanizsa, Zalavölgyi Iparművek Rt. Zalaszentgrót, Kerkavölgyi Fűrészüzem Rt. Lenti, Badacsonyi Bazaltbánya Rt. Badacsonytomaj és Nemestördec, valamint a Dunántúli Mész, Téglá és Kőipari Rt. Sümeg.²⁰

A gazdaságnak a politikai doktrínák alá rendelése a mezőgazdaság különböző ágazataiban még inkább érezhető volt. 1949 elején már meggyeszerre javában folyt a különböző, régi szövetkezetek összevonása. A kommunista vezetés, az elsődleges bázisának tekintett földművesszövetkezetekbe igyekezett beolvasztani az adott településen létező, különféle gazdasági szövetkezeteket (Tejszöv., Fogy. és Ért. Szöv., Hangya, Hitelszöv. stb.) abból a célból, hogy gazdaságpolitikai akaratát - a már részben működő tervgazdaság szempontjait - az elhatározott kollektivizálással karöltve, a lehető legteljesebben tudja érvényre juttatni. Ennek a folyamatnak, amit a szövetkezetek demokratizálásaként aposztrofáltak, célja volt még - az ekkor már kuláknak nevezett - gazdagparaszti réteg kiszorítása a szövetkezetek vezető posztjairól, csökkentve ezáltal a falu életében a politikai és gazdasági befolyásukat.²¹

Ezzel párhuzamosan számos más gazdasági szabályozóval igyekeztek sarokba szorítani a kuláknak bélyegzett és már nyíltan ellenségnek mondott személyeket. Zala megyében az 1948/49-es gazdasági évben 1152 gazdát tekintettek kuláknak, és részeltették „megkülönböztetett” bánásmódban.²² Az 1949-ben elkezdődött (részleges) tagosítás - amely Zalában 8 községet érintett - fő célpontjai és kárvallottjai sok helyütt ők voltak. Egyesek elhitték, hogyha „felajánlják” földjüket, házukat, egyéb termelőeszközeiket, akkor abbamaradnak az ellenük folytatott támadások.²³ Ennek azonban éppen az ellenkezője történt, egyre hisztérikusabb kampányt és egyre nagyobb durvaságokat kellett elszenvedniük. A Jugoszláviával szembeni politikai konfrontáció is ürügyet szolgáltatott arra, hogy a hajdani nagygazdákat és más ellenségesnek tekintett embereket 1950 júniusában kitelepítsék a határsávból, az alföldi munkatáborokba.²⁴

Zala megyében a mezőgazdaság kollektivizálása 1948 szeptemberében, az első földművesszövetkezeti bérlőcsoportok létrehozásával (Bagolasánc-Fakospusza, Pusztamagyaród, Becsehely-Szurdapusza) kezdődött²⁵, amelyek az ebből kinőtt termelőszövetkezeti csoportokhoz (tszcs) hasonlóan nem voltak még jogilag önállóak. Az MDP Szervező Bizottságának 1948. decemberi határozata alapján a már megalakult tszcs-eket felülvizsgálták, melynek során azok 13 %-át feloszlatták.²⁶ Zalában 1949 január első felében végeztek a felülvizsgálattal. A megyében létrehozott 19 csoportból először kilencet, majd nyolcat javasoltak meghagyni. Ezek a következők voltak: Bagolasánc-Fakospusza, Palin, Szentgyörgyvár, Zalaszántó, Zalaszentlászló, Pusztamagyaród, Zalalövő, Kisapáti.²⁷

Annak ellenére, hogy 1949. november 1-jén az MDP Zalaegerszegi Városi Bizottsága levélben üdvözölhette a Nekeresden megalakított 50. zalai tszcs-t, a szervezés meglehetősen vontatottan haladt. A központilag engedélyezett három tszcs-típusból kezdetben leginkább olyanok alakultak, amelyek a közös gazdálkodás viszonylag kevesebb jégjét mutatták. A szövetkezetek kis területen (100-200 kh), azon belül is

szórt parcellákon, minimális gépesítettség mellett gazdálkodtak. Az 1949. szeptember 2-án Nagykanizsán alakult Vörös Csillag Tszcs például a következő adatokkal volt jellemezhető az indulás pillanatában: 11 család, 22 tag, 110 kh föld (ebből a tagságé 35 kh), 2 eke, 2 borona, 2 kocsi, 4 ló.²⁸ A szövetkezetesítés megosztotta a falusi társadalmat, súlyos, olykor családi konfliktusok forrásává vált. Az átalakítás radikalizmusa már az első pillanatokban károkat okozott és csak nehezítette a háborús sebek eltüntetését.²⁹

Az állam, a mezőgazdasági gépállomások kiépítésével igyekezett teljessé tenni a gazdasági monopolhelyzetét. Nagyobb eszközökkel, különösen gépi berendezésekkel csak a gépállomások - kisebb mértékben állami gazdaságok - rendelkezettek, ezek szolgáltatásait voltak kénytelenek igénybe venni az egyénileg dolgozó parasztok, de a szövetkezetek tagjai is. A géppark a legelső időkben a volt nagybirtokokról összeszedett és a nagygazdáktól elkobzott traktorokból, cséplőgépekből illetve egyéb mezőgazdasági eszközökből állt össze.

Zala megyében az első gépállomás felállításához még 1948 végén, Keszthelyen láttak hozzá. 1949 tavaszán sorra alakult a többi is: Lenti, Palin, Pölöske, Túrje. Ebben az évben a következő gépparkkal rendelkeztek a zalai gépállomások: erőgép: 104, eke: 100, vontató: 14, teherkocsi: 2, cséplőgép: 42, szelektor: 12, morzsoló: 6, daráló: 6, vetőgép: 80.³⁰ 1950-ben azután újabb telephelyeket hoztak létre: Felsőbagod, Letenye, Orosztony, Zalatárnok, végül 1951-ben Csesztreg és Szentlisló zárta a sort. Több esetben nem a legoptimálisabban választották meg a telephelyet, ami csak tetézte a mezőgazdaság szocializálásának ostobaságait.³¹ Viszont ebben a mezőgazdasági üzemtípusban vetették meg leghamarább és legerősebben a lábukat a kommunisták, felismerve ezek stratégiai jelentőségét. Szinte mindenhol azonnal megalakult a pártszervezet, így a zalai gépállomások az őket összefogó megyei (al)központ irányításával a propagandagépezetnek is szerves részét képezték.³²

Zalában az első állami gazdaságokat 1949 nyarán kezdték el szervezni egyes állami kézen maradt vagy államosított birtokokon. Akkor nyolc gazdaság alakult 5674 kh területen, amely a megye összterületének 0,6 %-át jelentette. 1949 őszén megalakult az állami gazdaságok megyei alközpontja is.³³ Az 1950 elején meghúzott új megyehatárok miatt hatra csökkent a zalai állami gazdaságok száma. Ezek központjai a következők voltak: Alsófakos, Andrásida, Felsőrajk, Gelse, Zalalövő, Zalaszentgrót. Egy-egy gazdaság térben rendkívül szétszórtan, 7 és 14 közötti telephelyszámmal működött, amelyet később a tagosításokkal igyekeztek koncentrálni, illetve növelni.³⁴

A gazdasági élet átszervezése szempontjából az 1949. év záróakkordja december 28-án következett be, a 10-nél több munkást foglalkoztató üzemek államosításával. Az előzőekhez hasonlóan ezt is rajtaütésszerűen hajtották végre - Zalában mintegy 44 üzemet érintve -, hogy megakadályozzák az esetleges vagyonkimentést.³⁵ A most és már korábban államosított ipari, valamint kereskedelmi cégeket 1949. és 1950. folyamán az ágazati és területi elveket figyelembe véve szervezetileg összevonták,

közös irányítás alá helyezték, messzemenően figyelembe véve a tervgazdaság igényeit. A tíz főnél kisebb vállalkozásokat fokozatosan felörölték, tulajdonosaikat és alkalmazottaikat nagyobb vállalatokhoz vagy kisipari termelőszövetkezetekbe (ktsz) kényszerítették.

Az 1949. december 31-ével teljesítettnek kikiáltott hároméves terv Zala megyei összegzésében 3285 új építésű lakóház, 3883 gazdasági és egyéb épület, valamint 76 középület szerepelt. Ezenkívül építettek 135 km utat, és helyreállítottak 330 hidat 1344 m nyílással. Ez a terv főként a helyreállításra koncentrált, jellegében eltért a későbbi ötéves tervektől.³⁶

A hatalmon lévők folyamatosan alakították át az államigazgatási struktúrát, amely 1949/50-ben szenvedte el a legradikálisabb tartalmi és formai változásokat. Zalában ezek az átszervezések különösen élénkek voltak, hiszen minden eddiginél jelentősebb területi módosulásokkal jártak együtt. A balatonfüredi járás 1946. január 1-jei elcsatolása után ideiglenesen növekedett a megye területe, két Somogyból átszatolt körjegyzőséggel. A somogyszentmiklósi (Bagolasánc, Liszó, Somogyszentmiklós) és a miháldi körjegyzőség (Miháld, Pat, Sand) Zalához csatolásáról még az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelkezett 1945-ben³⁷, de ez végül csak 1948. augusztus 1-jével realizálódott.

A legnagyobb változás 1950. március 15-én következett be, amikor is Zalától Veszprém megyéhez csatolták a keszthelyi, sümegi és a tapolcai járásokat. Sovány vigaszként szolgált a lokálpatrióták számára, hogy ugyanekkor Somogyból egy újabb körjegyzőség, a surdi (Surd, Belezna, Nemespátró), Vas megyéből pedig az egervári körjegyzőség (Egervár, Gósfá, Vasboldogasszony) került át Zala megyébe.³⁸ Mint minden totalitásra törekvő diktatúrában, itt is tetten érhető volt az a kicsinyesség és butaság, amely - propagandisztikus célokból is - néhány, az új politikai rendszerrel összeegyeztethetetlennek tartott községnév megváltoztatásában is megnyilvánult. Így lett 1950. március 1-jétől Zalanémetfalu új neve Ligetfalva, április 1-jétől pedig Nemesördemicé Badacsonytördemic.³⁹ 1950. június 1-jén újabb, viszonylag nagyobb változás történt a megyei közigazgatást illetően, ugyanis megszüntették a novai és a pacsai járást, területüket a szomszédos járások között osztották fel. Az így megmaradt öt járás között - függetlenül az előbbi eseménytől - is lezajlott egy minimális területi átrendezés.⁴⁰

Az 1949. augusztus 18-án elfogadtatott sztálinista alkotmány (1949:XX. tv.) egyik cikkelye kimondta a közigazgatás teljes tartalmi átalakítását, a tanácsrendszer bevezetését. Erre 1950-ben került sor fokozatosan, az igazgatási szinteknek megfelelően elkülönülve. Legelőször, 1950. június 15-én Zala Megye Tanácsa alakult meg, a megyei népfőnökség - végső fokon a párt megyei vezetői - által kijelölt és központilag is jóváhagyott személyekből. Az alakuló ülést szigorúan a központilag leküldött sillabusz alapján tartották meg. A gépezetbe nem is csúszott homokszem, a terveknek megfelelően választotta meg a tanácsülés a végrehajtó bizottságot, az pedig elnökének Farkas Józsefet, helyetteseinek Tistyán Ernőt és Gerencsér Györgyöt,

valamint vb-titkárnak Agárdi Tibort. A következő lépcsőben, hasonló metodikával, tehát lényegében delegálással alakították meg 1950. augusztus 15-én a járási és városi tanácsokat. Ezen tanácsokat illetően, ránk maradt egy 1950 szeptemberében készült kimutatás, amely több szempontból elemzi a tanácstagok összetételét. Ez alapján nagy férfi túlsúly (70 %) állapítható meg és például az is, hogy 23 %-uk volt 25 évnél fiatalabb. A párttagok számaránya 59 %-os volt. A foglalkozás szerinti megoszlás a következőképpen alakult: munkás 42 %, szegényparaszt 13 %, középparaszt 11 %, tszcs-paraszt 10 %, értelmiség 8 %, agrárproletár 7 %, kisiparos 3 %, állami gazdasági dolgozó 2 %, egyéb 3 %.⁴¹

A legnagyobb várakozás és előkészítő munka természetesen a harmadik fázist, azaz a helyi tanácsok megválasztását előzte meg, amelyben már a népnek is szántak némi szerepet. A helyi tanácsok leendő tagjait a megválasztandó vb-tagokat és méginkább a vb-elnököket, helyetteseket és a titkárokat mindenütt a lehető legnagyobb gondossággal, a pártszervezetek irányításával válogatták ki. Külön problémát jelentett, hogy jelentősen megnőtt az új, önálló hivatalsszervezettel rendelkező községek száma, ahol a megfelelő tanácsi apparátusról és annak elhelyezéséről is gondoskodni kellett. Zala megyében 87 volt a régi hivatali szervezetű község (ahol tehát már korábban is volt jegyzőség vagy körjegyzőség) és 136 volt az új hivatali szervezetű település. Egy 1950. szeptember végén készült felmérés szerint a vb-titkárnak jelöltek több mint 90 %-a a régi, (kör)jegyzőségi apparátusban is dolgozott, míg a vb-elnököknek kijelöltek esetében éppen fordított volt a helyzet.⁴²

1950. október 22-én Zala megyében 2 városi, 191 önálló községi és 32 közös községi tanácsot választottak meg. (A községek száma 260 volt.)⁴³ A szavazásra jogosultak száma 169.724 volt (ebből nő: 88.567), akik közül 164.549-en (ebből 85.538 nő) el is mentek szavazni. A 161.667 érvényes szavazatból 161.170-en (ebből 83.797 nő) voksoltak a népfront jelöltjei mellett. A tömeget az 1949-es országgyűlési „választások” idején már jól bevált eszközökkel dolgozták meg, és érték el a fent vázolt eredményt. A megválasztott helyi tanácsok, a menetrend szerint október 26-27-én megtartották alakuló üléseiket, az egyetlen Kacorlak kivételével, ahol 28-án történt ez meg. Mindössze néhány - többször indokolt - esetben fordult csak elő, hogy nem az előre kijelölt vezetőket választották meg a tanácstestületek.⁴⁴ A helyi tanácsok megválasztásával egyidőben választották meg a járási és megyei tanácsokat is, így a következő hetekben megszűnt azok ideiglenessége is.

A tanácsok munkája az első ciklusban - különösen a helyi tanácsoké - kényszeredett és szakszerűtlen volt. A tanácstestületek, különösen a tanácsülés, illetve az állandó bizottságok tevékenysége teljesen formális, szerepük a rábólintásban ki is merült. Valamivel operatívabb volt és nagyobb mozgástérrel rendelkezett a végrehajtó bizottság, de az igazi hatalom a vezetők illetve az apparátus kezében volt, akik a felsőbb tanácsi, vagy pártbizottsági instrukciók alapján, lényegében egy személyben vagy szűkebb körben döntöttek az ügyek nagy részében. A társadalmi kontrollnak szinte semmilyen érdemi tere nem volt, a helyi lakosság és vezetők között nem

alakult ki igazi kommunikációs csatorna. A munka hatékonyságát gyengítette a káderek nem megfelelő felkészültsége és az állandó fluktuáció.⁴⁵

A gazdasági élet és a közigazgatás területén végbement változások természetesen nem hagyták érintetlenül az „első mozgatót” a Magyar Dolgozók Pártját sem. A Központi Vezetőség 1950. február 10-i ülésén határozott arról, hogy újjá kell választani valamennyi pártszervezet vezetését az alapszervezetektől a megyei pártbizottságokig. Összefüggésben lehetett ezzel, hogy ekkoriban változás történt az MDP Zala Megyei Bizottságának élén. 1950. február 16-án érkezett meg Szatmár megyéből - az ott hasonló funkciót betöltő - Zalába kinevezett új megyei titkár, Darabos Iván. (A KV Lakatos Dezső korábbi titkárt Veszprém megyébe helyezte át, ugyanerre a posztra.)

A megyében 1950 nyarára befejezték a vezetőségek újjáválasztását, az ekkor elkészített statisztikákból megállapítható, hogy nőtt a 35 éven, de különösen a 25 éven alattiak száma, továbbá a munkások részaránya. Csökkent viszont a férfiak, valamint a 35 éven felüliek aránya, a származásukat tekintve egyéb kategóriába soroltakkal egyetemben. A paraszti származásúak aránya lényegében változatlan maradt. Így szinte minden tekintetben teljesültek a vezetőség megújítása kapcsán előírt központi direktívák.⁴⁶ A vezetőségekre vonatkozó javuló tendencia azonban nem tevődött át az MDP zalai tagságának egészére. Legalábbis erre enged következtetni Kádár Jánosnak, akkor a KV Párt és Tömegszervezetek Osztálya vezetőjének 1951 áprilisában a zalai pártvezetőkhez írott levele. Ebben megállapítja, hogy a 11.739 zalai párttag csak a megye összlakosságának 4,2 %-a, szemben az országos átlag 6,5 %-ával. A mennyiségi fogyaték mellett a minőséggel, azaz a szociális összetétellel is baj van, ugyanis kevés a nő (17,3 %), a munkásszármazásúak száma alacsony - viszont sok az alkalmazott - mely kedvezőtlen tendenciákat a levélíró megszüntetendőnek ítélte.⁴⁷

Ez azonban nem ment egyik napról a másikra, hiszen a megye társadalmi képe eleve kizárta egy stabil munkásfőlény gyors kialakulását. Ezért inkább a vezetőségekre koncentráltak, ahol könnyebb volt teljesíteni az elvárásokat. Erre kínált jó alkalmat a Központi Vezetőség 1951. május 22-i határozata az alapszervezetek vezetésének újjáválasztásáról.

Ezt a feladatot 1951 novemberére nagyjából teljesítették is a zalai pártszervezetek.⁴⁸ Végeredményben sikerült javítani a mutatók egy részén, mivel javult a nők és az ifik aránya, viszont stagnált a munkások és az értelmiségiek arányszáma.⁴⁹

Hasonló strukturális „problémák” jelentkeztek a párt nyúlványainál, a tömegszervezeteknél is. 1951 szeptemberében a 368 zalai DISZ-szervezet 15.177 tagot tömörített, akik közül csak 4767 volt a leány. Az ifjúsági mozgalom döntően a falusi szervezetekre támaszkodhatott, beleértve az úttörőmozgalmat is, de például az MNDSZ-nél sem volt más a helyzet.⁵⁰

Bármennyire is igyekeztek a zalai kommunista vezetők, a falvakban nem sikerült megtörni a katolikus egyház befolyását. Az egyházakra rákényszerített, „megegye-

zésnek” titulált diktátumok, a békepapi-mozgalom, és az anyagi függőség sem tudta feledtetni, kiiktatni az évszázados szellemi hagyományokat néhány év alatt. A falusi párttagok, de olykor még a pártfunkcionáriusok is gyakorta kerültek tudathasadásos állapotba, mivel családjuk, különösen annak nőtagjai nem akartak elszakadni a régi hitűktől. Így előfordult, hogy egyesek MDP-tagkönyvvel a zsebükben „két istennek is áldoztak”. Az 1950. augusztus 30-án a katolikus egyházzal megkötött - előbb már említett - „megegyezés” után az ideológiai küzdelem különösen a hittanoktatás terén csúcsosodott ki. Az iskolába járók közül a hittanoktatásra is beiratkoztak, illetve oda ténylegesen el is járók számaránya mindig hű lenyomata volt a politikai léggör keményedésének vagy enyhülésének.⁵¹

1950. január 1-jén - intenzív propagandakampány után - megkezdődött az első öt-éves terv célkitűzéseinek végrehajtása. Ennek a megyére eső beruházási kerete kezdetben 1 milliárd 270 millió Ft volt, az összességében 51 milliárdra tervezett beruházási összeg 2,5 %-a. Zala megye esetében a fenti pénz legnagyobb részét - mintegy harmadát - a mezőgazdaságnak, azon belül is a gépállomásoknak szánták. Negyedrészt kapta volna a kőolaj-bányászat, míg a könnyűipar 4-5 %-kal részesedett volna ebből. A beruházásokat illetően, a tervek szerint az élelmiszeripar járt volna a legrosszabbul.⁵² Területileg az öt éves terv fejlesztései elsősorban az olajvidéket, illetve a két várost célozták meg, kiemelt feladatnak tekintve a városi munkanélküliség megszüntetését.

A terv szinte már az első pillanatokban változtatások sorozatán esett át, amelynek eredeti célkitűzéseit az állandóan változó helyzetben nem lehetett tartani. A legradikálisabb beavatkozás 1951 elején történt a tervszámok és mutatók jelentős „megemelésével”, amely tovább növelte a már eredendően is meglévő aránytalanságokat az ipar (nehézipar) és a mezőgazdaság között, az utóbbi rovására. Ettől függetlenül, Zala megyében, a nagylengyeli olajmező 1951-es felfedezése teljesen felborította a helyi terveket, hiszen ennek termelésbe állítása minden más polgári beruházással szemben előnyt élvezett.⁵³ Ennek megfelelően lekerültek a napirendről az olyan, egyébként is illuzórikus tervek, mint Zalaegerszegen az acetiléngyár, az erőmű és az 1000 embert foglalkoztató finommechanikai gyár, vagy a nagykanizsai műanyaggyár, illetve a zalaszentiváni raktárbázis.⁵⁴

Az öt éves terv, és egyáltalán a tervgazdaság, nem tűrte a központi akarattól független gazdálkodást. Ez a forma jószerével már csak a mezőgazdaságban létezett az egyénileg gazdálkodók révén, amit a tömeges kollektivizálással próbáltak meg gyorsan felszámolni. Egy 1950. január 26-i jelentés szerint Zalában már 75 tszcs működött, a megye területének 1,5 %-án. A tagság 55,7 %-a került ki a nincstelen parasztok közül, míg az 1-5 kh-asok 32,4 %-ot, az 5-10 kh-al rendelkezők 11,2 %-ot, a 10 kh-nál többet birtoklók pedig mindössze a tagság 0,1 %-át képviselték.⁵⁵ Az 1951-es gyorsításnak köszönhetően Zala megyében is jelentős mennyiségi növekedés történt a tszcs-k számában. Míg az 1950-es év végén csak 107 tsz és tszcs működött, addig 1951 végére már 184 közös gazdaság létezett, amelyek közül 22 jogilag is

önálló termelészövetkezet volt. A tszcs-k közül 71 I. típusú, 2 II. típusú és 89 III. típusú volt.⁵⁶ 1952 végére a zalai tsz-ek száma 29-re, a termelészövetkezeti csoportok pedig 190-re nőtt. Típusonkénti megoszlásuk hasonló volt a megelőző évhez.⁵⁷ A korszerű termelési technológia, valamint a megfelelő ismeretek hiánya is közrejátszott abban, hogy a gazdaságok terméseredményei igencsak nagy ingadozásokat mutattak. A kor agronómiájának olyan vadhajtásai, mint a tea vagy a gyapot meghonosításának kísérlete, Zalát sem kerülték el. Utóbbival például a novai Vörös Zászló Tsz próbálkozott, nem túl nagy sikerrel.⁵⁸

Az állami gépállomások megyei hálózata 1951-re vált teljessé. Hiába növelték elkobzásokkal és új gépek leszállításával a gépparkot, a hozzá nem értés, a gazdátlan-ság és hanyagság sok kárt okozott az állami vagyonban, ami nagy mértékben rontotta annak hatékony felhasználását.⁵⁹ A gépállomásokon 1953 elején már több mint 800-an dolgoztak, akiknek a fele traktoros volt. A rendszer által meghirdetett „modernizáció” egyik sajátos szimbólumává vált traktorosnők képzésére 1952-ben Pacsán külön iskolát állítottak fel.⁶⁰

A gépállomásokhoz hasonlóan az állami gazdaságok is elérték 1951 végén az évtized első felére jellemző kiterjedtségüket. A már korábban említett hat központ mellé, a következő településeken szerveztek állami gazdaságokat: Egervár, Jankapuszta, Kehida, Nagykanizsa, Pölöske, Pördefölde, Zalaapáti, Zsigmondháza. A 14 á. g. 19.823 kh területen gazdálkodott, amelynek művelési ágankénti megoszlása a következőképpen alakult: szántó: 9804 kh, legelő: 3203 kh, rét: 2329 kh, gyümölcsös: 2227 kh, erdő: 913 kh, szőlő: 131 kh, kert: 126 kh, egyéb: 290 kh.⁶¹

A termelészövetkezetek és az állami gazdaságok területeinek kedvezőbb, koncentráltabb elhelyezkedése érdekében már 1949-től felújították a (ki)tagosítás többévszázados intézményét. Eleinte csak részleges, majd 1951-től már az általános tagosítás is bevezetésre került. Zala megyében 1949 és 1952 között 123 községben 42.409 kh-at érintett a részleges tagosítás. Ennek keretében az á. g.-ok részére 22.702 kh-on, míg a tsz(cs)-ék részére 19.707 kh-on hajtottak végre területcserét. Az általános tagosítás révén 1951-1953 februárja között 38 községben 43.705 kh föld cserélt gazdát. Ebből a tsz(cs)-ék 38.260 kh-al, az állami gazdaságok pedig 5439 kh-al részesedtek.⁶² A tagosítások alkalmával előszeretettel nyúltak a kuláknak minősített nagygazdák még meglévő birtokaihoz. Az 1951/52-es gazdasági évben 1142 kulákot tartottak nyilván, míg a következő évben már csak 885 név került fel a listára.⁶³ Ugyancsak erős nyomás alatt tartották az ún. kétlaki dolgozókat, akik főfoglalkozásukat tekintve ipari munkások voltak, általában nem a lakóhelyükön dolgoztak, de emellett otthon földműveléssel is foglalkoztak. Őket erőszakos módon földjük leadására kényszerítették. A földcsere illetve elvétel abszolút számban az önállóan dolgozó parasztokat érintette leginkább. 1952-ben például 3788 dolgozó paraszt 11.423 kh-at „ajánlott fel” az államnak.⁶⁴

A tsz-esítés részeredményeiből az ország vezetése számára világosan látszott, hogy erőszakkal sem tudják néhány év alatt a teljes kolhozosítást megvalósítani.

Ezért, hogy a tervgazdálkodás szempontjából kiszámíthatóbbá tegyék a mezőgazdasági termelést, az adminisztratív gazdasági rendszabályok idővel szinte átláthatatlanul kaotikus halmazát zúdítták az önállóan dolgozó kisparasztok nyakába. Ezek közül leginkább a beszolgáltatási rendszer béklyózta meg a mezőgazdasági kistermelőket. Az élet, különösen betakarítás idején, szinte nem is szólt másról, csak a begyűjtésről. A sajtó és a propagandagépezet egyéb szegmensei, a helyi közigazgatás egymást túllícitálva sulykolta az emberekbe a beszolgáltatási kötelezettség tudatát és az ennek elhanyagolása után várható retorziókat. Jellemző adat, hogy az 1952-es évben a megyei bíróság által elítélt 127 ember közül 63-at a „közellátás érdekét veszélyeztető” bűncselekmények valamelyik válfajában marasztalták el.⁶⁵

A beszolgáltatás után megmaradt - illetve az egyáltalán képződő - jövedelem egy jelentős hányadát 1949-től a terv- majd a békekölcsönök sorozata pumpálta vissza a gazdaságba. Az agitáció itt is rendkívül erőszakosan folyt⁶⁶, kényszerítve az embereket, hogy éves jövedelmük akár 10 %-át is odakölcsönözzék az államnak. E jövedelemelészívás nagyságrendjét mutatja, hogy pl. 1951-ben a II. békekölcsönjegyzés idején Zala megyében 48.957 fő jegyzett, de a következő alkalommal, 1952-ben már ezt is felülmúlva, 65.583 dolgozó volt kénytelen ily módon segíteni az emelt szintű beruházások pótlólagos forrásainak előteremtését.⁶⁷

Az ipari és infrastrukturális beruházások azonban nemcsak temérdek pénzt, hanem minden eddiginél több munkaerőt is igényeltek. 1951-ben a megemelt célok teljesíthetősége érdekében a pártvezetés - a természetes munkaerővándorlást felgyorsítandó - országos munkaerő-toborzást rendelt el. E toborzások alkalmával a papíron pontosan meghatározott időpontok és vállalatokénti toborzási körzetek kialakítása ellenére szinte teljes volt a káosz, és a szervezetlenség. A minden földi jóval elkápráztatott emberek több esetben csalódottan, kiábrándulva szökdöstek haza távoli munkahelyükről az elmaradt juttatások és a rossz szociális körülmények miatt.⁶⁸

Az ötéves terv első zalai nagyberuházásának, a leendő Zalaegerszegi Ruhagyárnak az alapkövét 1950. szeptember 28-án rakták le. Bő egy esztendő múlva, 1951. december 18-án Kiss Árpád könnyűipari miniszter jelenlétében már fel is avatták az új gyárat, amely több mint 1700 embert foglalkoztatva a megye legnagyobb ipari üzeme lett.⁶⁹ A nagylengyeli olajmező 1951-es felfedezése és termelésbe állítása különösen előtérbe állította az olajipari fejlesztéseket. A fizikai tulajdonságai miatt nehezen szállítható nagylengyeli olaj helyben való feldolgozása érdekében döntöttek 1952 májusában arról, hogy Zalaegerszegen építenek egy kőolajfinomítót.⁷⁰ Zalai Aszfaltgyár címén először 1952. november 7-én adták át, egy használt alkatrészekből összeállított, mindössze 87 munkást foglalkoztató „zsebfinomítót”. Az igazi nagyüzem csak 1954-ben készült el.⁷¹ A megye, és egyben annak székhelyének (második) harmadik nagyberuházását, a Vajgyárat 1953. október 17-én avatták fel. Egy sor más kisebb üzem mellett ezek a nagyüzemek igazából nem változtatták meg alapvetően a megye gazdasági struktúráját, foglalkoztatási szerkezetét. Egyelőre szinte idegen, szigetszerű jelenségek maradtak, nem dinamizálták környezetüket. A hirtelen növe-

kedés, különösen Zalaegerszegen, újkeletű szociális feszültségeket gerjesztett, illetve régiákat mélyített el. A városi és falusi emberek tömeges interakciója korántsem zajlott le problémamentesen. A percre pontos rendszerességhez nem szokott, parasztból lett munkásoknak kezdetben nagyon idegen volt az új munkakultúra és a tömegesség. A legnagyobb problémát azonban a lakáshiány okozta, az ingázóknak évekig, esetleg évtizedekig esélyük sem volt városi lakás szerzésére. A hatóságok Zalaegerszegen a lakáskérdést a legdrasztikusabb eszközök felhasználásával próbálták meg kezelni. Előfordult, hogy a nyugdíjasokat, egyéb inaktívakat és ellenségesnek tekintett személyeket kitelepítettek a városból a környező falvakba, illetve szőlő-hegyekre. A felszabaduló és a nagyon kevés újonnan épülő lakásokat persze a legritkább esetben kapták meg egyszerű munkáscsaládok. Sokkal inkább a pártapparátus a tanácsi bürokrácia kádereinek illetve egyéb vezető beosztású személyeknek, valamint az erőszakszervezetek kedvezményezettjeinek juttatták a lakásokat, házakat.⁷² Ráadásul az ötvenes évek elejétől kezdődött meg a katonaság nagyobb arányú telepítése a városokba, amely szintén a zsúfoltságot növelte.

Zalaegerszegen például 1945 és 1954 között mindössze 131, de 1956-ig is csak 364 lakás épült. A nem kellően fejlesztett építőipari kapacitások nagy hányadát, az ipari beruházások mellett, a katonai építkezések (laktanyák, utak, repülőterek, erődrendszer a jugoszláv határon stb.) kötötték le, amelyekből viszont bőségesen kijutott Zala megyének. Így nem csoda, hogy a lakosság érdekét közvetlenül szolgáló infrastrukturális beruházások (villany, vízvezeték, csatorna, gáz) rendre elmaradtak, talán csak a falvak - minőségében igen gyatra - villamosítása terén történt számottevő előrelépés. Az átadott új hidak, utak és más közforgalmi létesítmények sokszor nem jelentettek előrelépést a háború előtti időkhöz képest, mivel ezek a harcokban megsérült, és azután csak ideiglenesen helyreállított objektumokat váltották ki.

A városi, de a falusi lakosság komfortérzetét az ismertetett jelenségek mellett a kereskedelem és közellátás drasztikus mennyiségi és minőségi degradálódása is csökkentette. A kereskedelem javarészeinek államosítása egy sor - főként kicsi - üzlet bezárást vonta maga után. 1952 elejére a kereskedelmi forgalomban a magánszektor Zala megyében 8 %-ra szorult vissza.⁷³

A rapszodikussá váló áruellátás miatt kialakult a sorbanállás intézménye, hisztériává fajuló, híresztelések révén gerjedő felvásárlási hullámok söpörtek végig, amit 1951 elején az egyes alapvető fogyasztási cikkek bevezetett jegyrendszer követett, és tette egyúttal teljessé a hiánygazdaságokra jellemző szimptomákat.⁷⁴

1953 közepén, a Szovjetunióbeli változások és a magyar gazdaság küszöbön álló csődje hazánkban is reformokat eredményezett. A Nagy Imre miniszterelnök nevéhez kapcsolódó „új szakasz” politikája mindenekelőtt tüneti kezelést jelentett. Leállították a forráshiányos nagyberuházásokat, részlegesen orvosolták a törvénytelenégeket, bizonyos korlátozások mellett lehetővé tették a tszcs-ből való kilépést, és még több, apróbbnak tűnő intézkedéssel próbálták megjavítani a lakosság életszínvonalát, hangulatát.

A megyei pártapparátus és tartóoszlopai egy pillanatra elbizonytalanodtak, de Rákosinak a budapesti pártaktíván, július 11-én elmondott beszéde után érzékelhetően megnyugodtak.⁷⁵ Az 1953. júniusi KV ülés után, első ízben augusztus 22-én tanácskozott az MDP megyei pártválasztmánya, amely - elméletileg - a megye első számú párttestülete volt.⁷⁶ Darabos Iván megyei titkár ekkor már nem volt Zalában - az Elnöki Tanács titkárává nevezték ki -, helyette Szigeti István titkárhelyettes tartotta meg a megyei pártbizottság beszámolóját. A választmányi ülésen személyeskedésekkel telített, parttalan vita alakult ki, minimális önkritikával. A kisebb-nagyobb személyes sérelmek felhánytorgatásán túl kevés konstruktív hozzászólás hangzott el, a jelenlevők nem igazán ismerték fel a problémahalmaz gyökerét. Ennek megfelelően természetesen azt megoldani sem tudták, de még kezelni se nagyon, amit a pártzsargon sematizmusába burkolt, az érdemi változásokra semmilyen garanciát nem nyújtó határozatok is mutattak. Különösebb személyi és szemléletbeli változások nélkül, minden a régi kerékvágásban ment tovább.⁷⁷

A politikai változások legelőször a termelőszövetkezeti csoportokban éreztették hatásukat. A kilépés, de még inkább a kilépési szándék egyre tömegesebbé vált. A párt igyekezett minden lehetőséget megragadni, hogy elejét vegye a nagyarányú kilépéseknek. Nehéz megállapítani, hogy ez mennyire sikerült, mindenesetre tény: 1953 közepén Zala megye szántóterületeinek 19 %-a volt tsz(cs) kezelésben, addig 1954 márciusára ez az arány 14,4 %-ra csökkent.⁷⁸ A régi és újdonsült egyénileg dolgozó parasztnak, az új kormányprogram iránti fokozódó bizalmáról árulkodott a mezőgazdasági kiségek iránti ugrásszerű keresletnövekedés.⁷⁹ A mezőgazdasági kistermelőkre korábban nehezedő politikai és gazdasági nyomás mérséklődését illusztrálja a megyei bíróság elnökének az 1953-as év első és második félévét összehasonlító jelentése, miszerint 1953 júniusától a „közellátás érdekét veszélyeztető bűncselekmények” (beszolgáltatás elmaradása, feketevágás, illegális fakitermelés, termény- és árurejtegetés, felvásárlás, mezőgazdasági munkák szabotálása) száma az első félévi 370-ről, a második félévre 47-re csökkent.⁸⁰

A megyei pártvezetés élén 1954 februárjában történt újabb változás, amikor is több mint fél éves interregnum után, sikerült betölteni a megyei titkári posztot. A megye új első embere Dénes István lett, aki ezt megelőzően a DISZ KV főtitkára volt. Az 1954. májusi, MDP-n belüli szervezeti változások után Dénes első titkársága mellett Szigeti István és Vukits László (mint másod-, illetve harmadtitkár) lettek a megye legfontosabb vezetői.⁸¹ Ebben az évben vezetőségválasztást is tartottak a 614 zalai pártszervezetnél, melynek során a régi titkárok kétharmadát újjáválasztották.

Ugyancsak 1954-ben, november 28-án tartották az újabb tanácsi választásokat. A névjegyzékbe felvett 176.712 zalai szavazásra jogosult több mint 99 %-a adta le voksát, csaknem 98 %-ban a közben újjáalakított Hazafias Népfront jelöltjeire.⁸² Zala megyében újjáválasztották a megyei tanácsstagok 14,3 %-át, a járási tanácsstagok 37,1 %-át, a városi tanácsstagok 33,9 %-át és a községi tanácsstagok 51 %-át.⁸³ A második ciklusban már némileg javult a tanácsi, közigazgatási munka minősége és hatékonysága.

sága, de még mindig rendkívül alacsony volt a közigazgatásban dolgozók iskolai végzettsége.⁸⁴

1954. december 31-én befejeződött az I. ötéves terv. Ennek - részben már ismertett - zalai beruházásai révén, a megye iparában a nehézipar vált meghatározóvá, amely az összipari termelési értékből 66,9 %-kal, míg a foglalkoztatottak számából 61,2 %-kal részesedett. A nehézipari beruházásokon belül messze a legnagyobb részt az olajbányászat képviselte. Ugyanerre az időre a könnyűipar a termelési érték 20,2 %-át mondhatta magáénak. A harmadik legnagyobb ágazat az élelmiszeripar a termelési érték 9,5 %-át, az ipari foglalkoztatottaknak pedig 7,9 %-át adta. Már korábban kitértünk arra, hogy mekkora gondot okozott a megyei pártvezetésnek a kétlaki munkások óriási száma. Nos, az ötvenes évek közepére a megye ipari munkásainak a 35-40 %-a még mindig kétlaki munkás volt.⁸⁵ Az új kormányprogram után a magánkisipar is újra életre kelt. Az évtized elején kisipari termelőszövetkezetekbe kényszerített iparosok sorra váltották ki iparengedélyüket. Számuk az 1953. évi 1086-ról 1956-ban 2539-re növekedett.⁸⁶

Az 1955-ös újabb, ezúttal Rákosit erősítő politikai fordulat után - az ÁVH jelentéseinek tanúsága szerint - az emberek tudták, hogy rövidesen újra szorítanak a présen.⁸⁷ Valóban, ez sokáig nem is váratott magára, például a begyűjtési tételeket 1954-hez képest 1955-ben de még inkább 1956-ban drasztikusan megemelték. A sertésállomány esetében például - 1954-et 100 %-nak véve - 1955-ben 185 %-ra, 1956-ban pedig 294 %-ra nőtt a megyében a beadandó állatok száma. Az összállomány tekintetében 1954-ben még csak a sertések 13,3 %-át, 1956-ban pedig már 28,6 %-át kellett volna leadni a terv szerint.⁸⁸ Ezt természetesen nem lehetett teljesíteni, amit a hátralékosok számának gyors növekedése is mutatott. 1955 júniusában Zala megyében a hátralékosok száma még csak 2813 volt, de 1956 júniusában már 7073-an maradtak le valamelyik tétel beadásában.⁸⁹ A nehezedő gazdasági helyzet mellett egyre élénkebb és nyíltabb viták alakultak ki a politikai ankétokon⁹⁰ és a sajtóban, ahol olyan kérdéseket is feszegettek, amelyekre korábban még gondolni sem lehetett. A pártvezetőség hiába próbálta görcsösen visszagyömöszölni a palackból kiszabadult szellemet, Rákosi 1956. júliusi bukása után ezt már egyre nehezebb volt megtenni. A későbbi események tükrében így különösen találó annak a névtelen embernek - Rákosi bukása után, az ÁVH által készített jelentésben fennmaradt - véleménye, miszerint: „a következő időkben mind komolyabb változások fognak beállni Magyarországon is”.⁹¹

JEGYZETEK

¹ A nem állandó lakhelyükön szavazók számára rendszeresített - kék színű - névjegyzékkivonattal, azok tömeges hamisításával, az MKP és kisebb részben az SZDP választási csalást követett el. Vö. Szerencsés Károly: A kékcédulás hadművelet (Választások Magyarországon - 1947.) Budapest, 1992.

² A DNP képviselői Zalából: Berkes János, Farkas Dénes, Fehér Ferenc, Iszak Kálmán, Kovács Ferenc, dr. Pócza Lajos, Pörncei József, Tasler Lajos. FKGP: dr. Bencze Imre. MKP: Gerencsér György, Rákosi Mátyás. SZDP: Dombay János. A többi induló párt (NPP, MRP, FMDP, PDP) nem szerzett mandátumot.

³ ZML Főisp. ir. 1945-1947. sz. n. 36. doboz. Lásd 1. dok.

⁴ Zala, 1947. szept. 23. és nov. 12. Lásd 2. dok.

⁵ Zala, 1948. márc. 23. Lásd 7. dok.

⁶ Jó példa az egyesítés pártokénti arányaira a nagykanizsai eset. Itt az MKP taglétszáma 2041 volt, amelyből 1498 volt a fizető. Ugyanekkor az SZDP részéről az „egyesültek” száma kb. 900 volt, de a tagkönyvüket csak 200-an bélyegeztették felül, ennyien jelezve egyértelmű kötődésüket az új párthoz. (ZML MKP Zala várm. Biz. ir. 1946-1948. 23. ö. e.) Lásd 10. dok.

⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 67. ö. e. 1948. szept. 14. Lásd 16. dok.

⁸ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 7. ö. e. 1948. aug. 28.

⁹ ZML MKP Zala várm. Biz. ir. 1946-1948. 56. ö. e. Lásd 11. dok.

¹⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 9. ö. e. Lásd 15. dok.

¹¹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 11. ö. e. Lásd 24. dok.

¹² ZML Főisp. ir. 511/1949.

¹³ Uo.

¹⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 32. ö. e. Lásd 28. dok.

¹⁵ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 11. ö. e.; Horváth 1978. Lásd 25. dok.

¹⁶ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 83. ö. e. Lásd 76. dok. Ugyanakkor (1949. okt.) a 326 úttörőcsapat 25.650 tagot számlált (1.465 leány) akiknek több mint a fele (54 %) paraszti származású volt. (ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 84. ö. e.)

¹⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 83. ö. e. Lásd 76. dok.

¹⁸ Zalai Világosság, 1947. dec. 19.

¹⁹ 1948. évi XXV. tc. Maga az intézkedés végrehajtása leginkább egy katonai manőverre hasonlított. Az Országos Törvénytarban csak május 11-én jelent meg az április 29-én elfogadott törvény, amely március 26-ra visszamenően kebelezte be az állam részére az érintett vállalatok tulajdonjogát. Az új vállalatvezetők kirendeléséről, még 1948. március 25-én külön rendeletet adott ki a kormány. Az államosítások titkosságát mutatta, hogy a rendelet megjelenésével egyidőben hívták elgazgátásra - az akkor még mit sem sejtő, de már kijelölt - leendő munkás-vállalatvezetőket.

²⁰ Lakó István: Az újjáépítés és a hároméves terv. Az üzemek államosítása a [Veszprém] megyében. In: Veszprém megye a népi demokratikus forradalom idején 1944-1948. (Szerk. Beszteri Béla) Veszprém, 1985. 92-93. p. Vö. Gyáripari Címtár 1946. KSH, Budapest, é. n. [1946]. A megye legnagyobb üzemét, a MAORT-ot egyelőre - a békeszerződés kötelmei miatt - nem merték államosítani. Ezt megkerülendő konstruálták meg a koncepció szabotázs-vádat a MAORT vezetői ellen, 1948 végén, így szerevve „jogalapot” a vállalat teljes bekebelezésére 1949-ben. Lásd: Papp Simon: Életem. (Sajtó alá rendezte: Srágli Lajos és Tóth János) Zalaegerszeg, 1996. Vö. Srágli Lajos: A MAORT. Olaj-Gazdaság-Politika. Budapest, 1998. 105-121. p.

²¹ ZML Főisp. ir. 271/1949. Lásd 22. dok.

²² ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 18. ö. e.

²³ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 68. és 80. ö. e. Lásd 27. dok.

²⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 45. ö. e. Lásd 49. dok. Előfordult, hogy a kitelepítéseket elszenvető falvak vezetői levelet írtak közvetlenül Rákosinak, értetlenségüknek adva hangot, helyi túlkapásnak véltve a történeteket. Ezeket a vezetőket, akik között helyi MDP-titkár is volt, kivétel nélkül rövid úton leváltották. (ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ö. e.) Lásd 52a. és 52b. dok.

²⁵ Gaál - Vass 11. p.

²⁶ Magyarország gazdaságtörténete 1996. 538. p.

²⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 44. ö. e. Az első körben meghagyni szándékozott 9 szövetkezet összevont adatai a következők: Taglétszám: 120, ebből nincstelen 39, újjgazda 63. Csak csoporton belül gazdálkodók száma 44. Behozott saját föld: 6 kh, kuláktól elkobzott: 528 kh, nagybérletből átvett: 458,5 kh. Lásd 23. dok.

²⁸ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 64. ö. e. Lásd 61. dok.

²⁹ A reorganizáció akadozását mutatja, hogy 1949-ben 1945-höz képest a szarvasmarha-állomány 22 %-kal, a lóállomány 51 %-kal, a sertésállomány 60 %-kal volt magasabb, viszont 1938-hoz képest 1949-ben a szarvasmarhák száma

14 %-kal, a lovaké 60 %-kal, míg a sertéseké 31 %-kal maradt el Zala megyében. (ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 21. ö. e.) Lásd 33. dok.

³⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 117. ö. e. Lásd 71b. dok.

³¹ GH 9. A kedvezőtlen működési feltételek miatt a szentlislói géppállomást már 1954-ben felszámolták.

³² ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 15. ö. e. A géppállomások megyei központjainál, a szovjet mintát követve, külön politikai osztályok is működtek, amelyek jelentős szerepet játszottak abban, hogy a párt erős bázisaivá váltak ezek az üzemek.

³³ Uo.

³⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 98. és 99. ö. e. Lásd 50. dok.

³⁵ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 4. ö. e. Lásd 36. dok.

³⁶ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 23. ö. e. Lásd 37. dok.

³⁷ 4330/1945. sz. M. E. rendelet. Ugyanitt rendelkeztek a Balatonfüredi járás - szentantalfai körjegyzőség kivételével - elcsatolásáról is.

³⁸ Ezeket a változtatásokat - több más megyét illetően is - a 4343/1949. M. T. sz. rendelet alapján hajtották végre. 1950. március 15-én (16-án) szünt meg egyúttal a főispánság is mint közigazgatási cím és hivatal. (ZML Alisp. ir. 5201-1/3/1950. és Főisp. ir. 146/1950.)

³⁹ Vö. ZML Főisp. ir. 92/1950. 1952. augusztus 1-jén Nemespátrót és Nemesrádót megfosztották „nemes”-i előtagjuktól, amit csak 1991-ben kaptak vissza. Hivatalosan ugyan nem, de számos iratban Alsószenterzsébet, illetve Felsőszenterzsébet nevéből is elhagyták időnként a „szent” névrészt. Lásd 43. dok.

⁴⁰ 144/1950. M. T. sz. rendelet. Lásd 44. dok.

⁴¹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Káder O. 47. ö. e. Lásd 62. dok.

⁴² ZML ZMT Titkárság 5235/1950. Lásd 60. dok.

⁴³ Uo.

⁴⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 28. és 34. ö. e. Lásd 65. dok.

⁴⁵ Vö. Dr. Pais József: A tanácsok megalakulása és területi tevékenységük fejlődése. In: Tanulmányok Zala megyéről 1945-1970. Zalaegerszeg, 1970. Lásd még: ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 27. ö. e.

⁴⁶ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Káder O. 17. ö. e. Lásd 55. dok.

⁴⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 63. ö. e. Lásd 70. dok.

⁴⁸ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 25. ö. e. Az újjáavasztás előtt 528 alapszervezet működött a megyében. Ezek megoszlása a következő volt: községi: 251, tszcs: 112, üzemi: 67, hivatali: 60, á. g.: 17, körzeti: 11, ámg.: 10. A vezetőségválasztás után 536-ra emelkedett Zalában az alapszervezetek száma. Lásd 79. dok.

⁴⁹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 25. ö. e. Az 1287 alapszervezeti vezetőségi tagból 664-et váltottak le. Érdekes, hogy radikálisan lecsökkent a tanácselnökök és vb-titkárok száma.

⁵⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 83. és 87. ö. e., valamint APO 116. ö. e. Az úttörőcsapatok száma az ötvenes évek első éveiben 210 körül mozgott. Az MNDSZ például 1952 márciusában 227 csoporttal bírt, amelyek több mint 9000 tagot tömörítettek. Lásd 76. dok.

⁵¹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. APO 116. ö. e. Tanévenként a hittanra is beíratottak száma a következőképpen alakult: 1951/52: 64,6 %, 1952/53: 6,41 %(!), 1953/54: 29,17 %, 1954/55: 38,81 %. Vö. ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 27. ö. e. és 2. fcs. APO 11. ö. e. Lásd 142. dok.

⁵² Bencze 1980. 38. p.

⁵³ Bencze 1980. 40. p. Magyarország köoalajtermelése 1951-ben 0,5 millió t volt, míg 1955-ben 1,6 millió t. Ebből a nagylengyeli mező termelése 1,2 millió t tett ki.

⁵⁴ Bencze 1980. 39. p.

⁵⁵ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 15. ö. e. Lásd 40. dok.

⁵⁶ ZML ZMT vegyes ir. 524. doboz. A tsz-ekben és a tszcs-kben 6826 család dolgozott 10.184 taggal. A területük 44.053 kh volt, melyből a szántó 30.516 kh-at tett ki. A szövetkezetek összterülete a megye területének mindössze 11,6 %-át jelentette. (ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 26. ö. e.) Lásd 83. dok.

⁵⁷ ZML ZMT vegyes ir. 524. doboz. A tagok száma a 219 közös gazdaságban 11.325-re, míg az összterület 57.819 kh-ra növekedett.

⁵⁸ Zala, 1951. márc. 17. Lásd 69. dok.

⁵⁹ Vö. ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 113. ö. e. Egy 1951. május 15-én készült összegzés szerint a tíz zalai géppállomás gépparkja a következő képet mutatta: traktor: 184, cséplőgép: 71, tárcsa: 72, eke: 169, vetőgép: 125, szelektor: 17, morzsoló: 8, daráló: 10, silózó: 8, aratógép: 4, lennyűvógép: 4. ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. MgO. 117. ö. e. Zala megyébe az első (szovjet) kombajn 1951 júliusában érkezett meg. (Zala, 1951. júl. 12.) Lásd 58., 71a., 75. dok.

⁶⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 117. ö. e.

- ⁶¹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 99. ö. e. Lásd 80. dok.
- ⁶² ZML ZMT vegyes ir. 524. doboz. Lásd 141. dok.
- ⁶³ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 18. ö. e. 1951-ben a kulákoktól 8770 kh-at, míg 1952-ben 3504 kh-at „vettek át” főként tsz-ek és á. g.-ok. Lásd 93. dok.
- ⁶⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 84. ö. e. Lásd 112. dok.
- ⁶⁵ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 55. ö. e. A járásbíróságokon szintén ez a „bűncselekmény”-típus fordult elő relatíve a legnagyobb arányban, kb. egyharmadrészből. Lásd 105. dok.
- ⁶⁶ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ö. e. 1950. febr. 13. Lásd 42a. és 42b. dok.
- ⁶⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. PTO 76. ö. e. Lásd 97. dok.
- ⁶⁸ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 22. ö. e. Lásd 72. dok.
- ⁶⁹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 14. ö. e. A megye másik két, ezer főnél többet foglalkoztató üze a Budafai Kőolajtermelő Vállalat (1146), illetve a Lovászi Kőolajtermelő Vállalat (1392) volt. Egy ugyanekkor (1953. márc. 23.) készült felmérés szerint az ún. helyiipar 1123, az élelmiszeripar 331, a minisztériumi ipar 6399, míg a KISZÖV 1158 ipari munkást foglalkoztatott Zalában. Lásd 109. dok.
- ⁷⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Olajip. 16. ö. e. Lásd 134. dok.
- ⁷¹ Bencze 1980. 43. p.
- ⁷² ZML ZMT Terv- és Statisztikai O. 3653/37/1950. Lásd 51. dok.
- ⁷³ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 27. ö. e. Egy 1953. nov. 20-i jelentés szerint Zalaegerszegen a következő mértékű csökkenés állt be az üzlethálózatban 1938-hoz képest: a 12 textilméteráruból megmaradt 3, 6 konfekcióból 2, 10 divatáruból 3, 9 műszakiból 3, 4 üvegboltból 1, 30 fűszerből 12. A jelentés készítője szerint Nagykanizsán is hasonló volt a helyzet. (ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 38. ö. e.) Lásd 122. dok.
- ⁷⁴ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. APO 10. ö. e. Lásd 66. és 68. dok.
- ⁷⁵ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 80. ö. e. Lásd 114. dok.
- ⁷⁶ A megyei pártválasztmányt a pártterkezet választotta meg, ennek a funkcióit volt hivatva ellátni két értekezlet között.
- ⁷⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 5. ö. e. Lásd 117. dok.
- ⁷⁸ ZML ZMT vegyes ir. 524. doboz. Vö. MDP Zala m. Biz. ir. Mg. O. 17. és 50. ö. e. Lásd 119. dok.
- ⁷⁹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 86. ö. e. Lásd 121. dok.
- ⁸⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 55. ö. e. Lásd 124. dok. Az elítélések száma összességében is jelentősen csökkent, kevesebb mint a felére esett vissza. Ezzel szemben megnövekedett a vagyonnal kapcsolatos polgári perek száma.
- ⁸¹ A szervezeti változások folytán a pártválasztmány neve pártbizottság, míg a korábbi pártbizottság új neve (párt) végrehajtó bizottság lett.
- ⁸² ZML MDP Zala m. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 34. ö. e. A Hazafias Népfőnt 1954. október 23-24-én alakult meg.
- ⁸³ Dr. Pais József: A tanácsok megalakulása és testületi tevékenységük fejlődése. In: Tanulmányok Zala megyéről 1945-1970. Zalaegerszeg, 1970. 198. p. Lásd 132. dok.
- ⁸⁴ Egy 1956-os kimutatás szerint például a Megyei Begyűjtési Hivatal 285 munkatársának az iskolai végzettsége a következőképpen alakult: egyetem: 2, érettségi: 41, 4 középiskola: 91, 8 általános: 114, 6 elemi: 37. Lásd 148. dok.
- ⁸⁵ Bencze 1980. 67. p.
- ⁸⁶ Uo. 62. p.
- ⁸⁷ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 82. ö. e. Lásd 135. dok.
- ⁸⁸ ZML ZMT vegyes ir. 269. doboz. A szarvasmarha- és a baromfiállomány esetében is - ha nem is ennyire meredeken - de nem kis mértékben nőttek a beadási ráták. Lásd 149. dok.
- ⁸⁹ Uo. Lásd 151. dok.
- ⁹⁰ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 72. ö. e. Lásd 155a. és 155b. dok.
- ⁹¹ ZML MDP Zala m. Biz. ir. 1. fcs. 82. ö. e. Lásd 153. dok.

DOKUMENTUMOK ZALA MEGYE TÖRTÉNETÉBŐL
1947. szeptember 13. - 1956. október 1.

1.

Zalaegerszeg, 1947. szeptember 13.

A Demokrata Néppárt megyei vezetőinek kérelme a főispánhoz, párthelyiség kiutalása tárgyában

F ő i s p á n¹ Ú r n a k !

Zalaegerszeg

Tisztelettel bejelentjük, hogy Pártunk, a Demokrata Néppárt az országgyűlési képviselői választások² előtt 3 héttel előbb indult meg Zala vármegyében³ és a választási küzdelmet egy albérleti szobában harcolta végig. A párt a választáson 8 mandátumot nyert, míg az összes többi pártok összes[en] 4 mandátumot.⁴

A választás megtörténte után Pártunk [a] zalaegerszegi polgármesterhez⁵ fordult, kérve, hogy az Ady Endre utca 6. szám alatt megüresedett lakásból 2 szobát a vármegyei és városi szervezet részére kiutalni sziveskedjék annál is inkább, mert a kért két szoba a háború alatti országgyűlés tartama alatt Dr. Thassy Kristóf országgyűlési /keresztény párt/⁶ képviselőnek szintén párthelyisége volt.

Zalaegerszeg megyei város polgármestere L. 1403/1947. számú véghatározatával fenti kérésünknek helyt adott és a szóban lévő két szobát a Párt részére kiutalta f. évi szept. 4-i kelettel.

Időközben tudomásunkra jutott, hogy a vm. alispánja⁷ kifogás tárgyává tette, ezen kiutalást több helyen hangoztatta, hogy ezt a kiutalást meg fogja semmisíteni és ha kell, karhatalom igénybevételével is [a] pártot a párthelyiségből kilakoltatja. Hogy hova lakoltatja ki arról nem nyilatkozott, de más helyet nem tudunk elképzelni, mint az utcát. Hogy a vm. alispánjának ezen előzetes kijelentései nem légből kapottak, azt szabad legyen alátámasztani azzal, hogy annak ellenére, hogy a polgármester fenthivatkozott határozatában megjelölt jogorvoslati határidő le sem járt, mégis az összes iratot távbeszélőn a város polgármesterétől magához felkérte.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a megyében működő többi politikai párt, amint már fent említettük 4 mandátumot kaptak, mégis Zalaegerszegen kb. 50 szobát tart lefoglalva párthelyiség céljára, sőt még a legutóbbi időben is bővítették helyiségeiket, ugyanakkor a 8 mandátummal bíró legnagyobb pártnak a Demokrata Néppártnak a vm. alispánja nem akarja elismerni, úgy látszik, azt a legkisebb igényét sem, hogy részére ismétlem a városi és vármegyei szervezet részére két szobát engedélyezzen.

Főispán úr ma mindenünnen azt halljuk, hogy a pártok összhangjára kell az egészséges népi demokráciának felépülni, a népi demokrácia alappillére az igazságosság. Mi ismerve Főispán Úr meg nem alkuvó igazságérzetét, ezért fordulunk bizalommal Főispán Úrhoz, s kérjük, hogy ezen - nyugodtan mondhatjuk - közérdekű kérésünkben közbenjárni és kedvezően elintéztetni méltóztassék.

Zalaegerszeg, 1947. szeptember 13.

[olvashatatlan aláírás]
megyei titkár

[olvashatatlan aláírás]
megyei elnök

ZML Főisp. ir. 1945-1947. sz. n. 36. doboz — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Dr. Papp Andor (NPP). A zalai főispáni tisztség betöltésére, központi megegyezés alapján, 1945-1950 között az NPP kapott jogot.

² 1947. augusztus 31.

³ 1947. augusztus 5. (ZML Alisp. ir. 21419/1947.)

⁴ DNP: Kováts Ferenc, Pörncezi József, Berkes János, dr. Pócza Lajos, Farkas Dénes, Fehér Ferenc, Iszak Kálmán, Tasler Lajos. FKgP: dr. Bencze Imre. MKP: Rákosi Mátyás, Gerencsér György. SZDP: Dombay János. ZML Alisp. ir. 9478/1948. A magyar parlament 1944-1949. (Szerk. Hubai László - Tombor László) h. n. [Bp.], 1991. 268-320. p.

⁵ Dr. Mikula Szigfríd 1947 és 1949 között volt polgármester (NPP).

⁶ Egyesült Keresztény Párt.

⁷ Dávid János 1945 és 1948 között volt alispán (SZDP).

2.

Nagykanizsa, 1947. szeptember 23.

A Zala című lap beszámolója a Polgári Demokrata Párt nagykanizsai szervezetének feloszlásáról

Feloszlott
a nagykanizsai Polgári Demokrata Párt

Néhány nappal ezelőtt megírtuk, hogy a nagykanizsai népbíróság, a PDP delegált népbíráinak indokolatlan távolmaradása miatt nem tehetett eleget feladatának és nem tudott tárgyalni. Beszámoltunk arról is, hogy a népügyészség vezetője bünvádi eljárás megindítását indítványozta az illető népbírák ellen.

Az ügyben most érdekes fordulat állott be. Egervári Béla, a második pótnépbíró ma jelentkezett a népügyészség vezetőjénél a Zala híradása alapján és előadta, hogy csak az újságcikk nyomán értesült arról, hogy a Polgári Demokrata Párt őt jelölte pótbírává. Kijelentette, hogy a párthoz neki semmi köze nem volt és annak tagjai sorába sem lépett. Elmondta, hogy csupán annyi kapcsolata volt a PDP-vel, hogy mint állástalan B-listázott MAORT alkalmazott, még a választások előtt egy éjjel plakátot ragasztott a városban. Ezért a munkáért 15 forintot kapott. A népbírói tiszttel elvállalására a két másik távolmaradt népbíró kérte fel. Ezt ő nem vette komolyan és nem is vállalta el.

A Polgári Demokrata Párt nagykanizsai szervezetének vezetőségétől egyébként ma délelőtt bejelentés érkezett a népügyészség vezetőjéhez, hogy a pártszervezet feloszlott és így a népbíróság további tárgyalásaira nem tud népbírót delegálni, annál is inkább, mert erre nem jogosult.

A két másik PDP népbíró elleni eljárás ügyében egyébként az igazságügyminiszter dönt.¹

Zala, 1947. szeptember 23. 3. p.

¹ A PDP zalaegerszegi szervezetének felbomlásához lásd: Zala, 1947. nov. 12. 2. p.

3.

Nagykanizsa, 1947. október 18.

A Zalai Világosság című lap¹ beszámolója az 1919-es diszeli pogrom végrehajtóinak újbóli elítéléséről

Orgovány és Siófok mellé felsorakozott Diszel is
Elítélték a pogromista diszeli gyilkosokat

1919. szeptember 8-án Sümegen a búcsú után nagy keresztényparti gyűlés volt, ahol Eitner Zsigmond és Szmrecsányi György² a zsidók ellen éles lázítóbeszédeket tartottak és a diszeli zsidó családok ellen is izgattak.

Másnap, miután a légkört erre alkalmassá tették, a hangulat a zsidó lakossággal szemben fenyegetővé vált. A zsidó hitközség felkérésére ekkor az akkori napszám-nak tízszeresét, 50 korona napidíjat adtak Melkovits Györgynek, aki elvállalta a nemzetőrség megszervezését a fenyegetett zsidóvallású lakosság élet- és vagyonbiztonságának megvédésére. Melkovits maga mellé vette Mohos Károly, Perkovics József, Dani István és Szarka József diszeli lakosokat, akiknek a hitközség napi 40 koronát fizetett. A községi bírótól szereztek fegyvert.

Röviddel ezután a községbe érkezett Varga István és Rédei Sándor taljándörögdi³ fehérterrorista és a többszörösen büntetett előéletű Juhász Kálmán tapolcai lakos.

Este kilenc óra tájban Melkovits György Varga Istvánnal és Rédei Sándorral együtt kocsival Gartenzaum[?] Gyula tanító házához hajtottak és ott fehér tollal a sapkájukban, csőretöltött fegyverrel Varga István a fehérgárda nevében pénzt követelt. A pénz átvétele után a tanítónál rejtőző Korein Dávidot ütlegelések közben lakására kísérték, ahol csatlakozott hozzájuk ifj. Fazekas Márton és Juhász Kálmán. Itt Koreint Melkovits löccsel fejbeütötte s a halálosan sérült, eszméletlen emberbe Juhász még bele is rúgott. Innen visszamentek a tanító lakására, ahol azt Korein elrejtése miatt családjával és több zsidóval együtt bántalmazták, s végül is a tanítót Varga agyonlőtte.

Ezután Melkovits és társai kimentek a hegyre, hogy a fehérterror elől odamene-külteket összeszedjék és kivégezzék. Közel 30 pince feltörése után megtalálták Breuer Mórt és családját. Melkovits Breuert puskatussal szemközt vágta, majd Juhász »össztűz!« vezényszavára együttesen agyonlőtték.

Abban az időben a bíróság foglalkozott az ügyel s Juhász Kálmánt el is ítélte. Juhász a börtönben meghalt, a többi közel 100 vádlottat azonban »szent hevületre« és »az emelkedett szellemű tömegmozgalomra« tekintettel amnesztiában részesítették.⁴

A 30 éves bűnügyet csütörtökön reggel kezdte tárgyalni a zalaegerszegi népbíróság dr. Czeglédi⁵ Ferenc tanácselnök vezetésével. Az izgalmas jelenetekben bővelkedő tárgyalás péntek délben ért véget.⁶ A védők a bűncselekmény politikamentes jellegét hangoztatták. A bíróság Melkovits Györgyöt, Varga Istvánt és Mohos Károlyt egyévi, Németh Sándort és ifj. Fazekas Mártont 10-10 hónapi börtönre ítélte.⁷

Érdekes, hogy az akkori helyi sajtóorgánus⁸ 1919. szeptember 11-iki számában »Pogromok a vidéken« cím alatt ezt írta: »Diszel és Szentgyörgy [Szent György-hegyen] községekben pogrom volt. 3 zsidót Szentgyörgyön, nyolcat Diszelben elpusztítottak.«

»Ha Friedrich⁹ a folytonos aknamunka miatt kénytelen lenne helyét oly kormány-
nak átadni, amelyben zsidók képviselve vannak, úgy a nép pogrom által hozza nyilvánosságra azon szilárd akaratát, hogy nem vezetteti magát zsidók által.«

A zalaegerszegi lap különben minden nap izgatott a baloldaliak és zsidók ellen. A lap volt felelős szerkesztője különben ma Magyarország egyik közjogi méltósága.¹⁰

Zalai Világosság, 1947. október 18. 3. p.

¹ Nagykanizsán jelent meg, az SZDP lapjaként. Lásd: Horváth 1978. 126. p.

² 1920-ban a zalaegerszegi választókerület nemzetgyűlési képviselője lett a KNEP színeiben.

³ Helyesen: Taliándörögd.

⁴ Vö. ZML Alisp. ir. 41/1919. (23843/1919) „Internáltak ügyei” és Zalaegerszegi Kir. Törvényszék ir. B.925/1919. Lásd még: Olvasókönyv 1961. 119-121. p. és Olvasókönyv 1996. 280-281. p.

⁵ Helyesen: Czeglédi Ferenc.

⁶ 1947. október 18. Az újság ezt a napot helytelenül szombatként tünteti fel. Valamennyi lapszámnál megfigyelhető ez az eltolódás.

⁷ Vö. ZML A Zalaegerszegi Népbíróság ir. 54/1947.

⁸ A Zalamegyei Újságról lehet szó. Fennmaradt példány hiányában a pontos azonosítás nem volt lehetséges.

⁹ Friedrich István miniszterelnök 1919. aug. 15. - 1919. nov. 24.

¹⁰ A cikkíró valószínűleg Mindszenty Józsefre célozhatott, aki a nevezett lapnak ugyan nem volt felelős szerkesztője, de informálisan komoly hatást gyakorolt arra.

4.

Nagykanizsa, 1947. november 19.

A Zalai Világosság című lap beszámolója a Zalaegerszegi Népbíróságnak Csomay Miklós volt nyilas főispán felett hozott ítéletéről

Akasztfát állított Egerszegen

Most ítélték halálra távollétében Zalamegye nyilas főispánját

A zalaegerszegi népbíróság tegnap tárgyalta Csomai¹ Miklós volt nyilas főispán háborús, népellenes bűntetteit. A főispán a tárgyaláson nem volt jelen, egyszerűen

azért, mert valahol nyugaton bujkál, s a hatóságok nem állíthatták még törvény elé. A tárgyaláson kihallgatott tanúk azonban teljes mértékben igazolták Csomai Miklós bűnösségét. Csomai Zalaegerszegen 1944. év október 15-e után egészen a felszabadulásig Zala nyilas főispánja volt. Ő adott parancsot a leventéknek [az] erőszakos elszállítására. A nyilas rendeletek végrehajtását rendkívül erélyesen szorgalmazta és személyesen ellenőrizte. Magához rendelte a hadbírószék vezetőjét, s kiadta a parancsot, hogy a hadbírószék hozzon halálos ítéleteket. 2 halálos ítéletet az ő nyomására végrehajtottak.² A város főterén akasztófát állíttatott fel, s megfélemlítő táblát rakatott ki rá. Az akkori főszolgabírónak és jegyzőknek parancsot adott, hogy a baloldali személyeket internálják. Megállapította a népbírószék, hogy működése terrorisztikus volt, s a nyilas mozgalom fennmaradásához hathatósan hozzájárult. Az ügyész a távollévő vádlottra halálbüntetést kért, a védője az ítélethozatal mellőzését kérte. A népbírószék Csomai Miklóst távollétében halálraítélte.³

Zalai Világosság, 1947. november 19. 1. p.

¹ Helyesen: Csomay Miklós. 1944. október 27-i hatállyal nevezték ki Zala vármegye főispánjává a Veszprém megyei építési vállalkozót, aki tisztségét 1945. március végéig, elmeneküléséig viselte.

² Lásd: Zalai Összetartás, 1945. jan. 17. és febr. 26. Vö. Zalaegerszeg 1985. 356. p.

³ Vö. ZML Zalaegerszegi Népbírószék ir. 21/1947.

5.

Nagykanizsa, 1947. december 19.

A Zalai Világosság című lap beszámolója a Svédországba induló zalai munkásokról

Elindultak Zalából a Svédországba leszerződött munkások
Sírva búcsúztatták Egerszegen a 74 kivándorlót

A munkanélküliség enyhítésére a kormány mint ismeretes hozzájárult, hogy magyar mezőgazdasági és ipari munkások szerződjenek le külföldi államokba. Legutóbb svéd üzemek kértek magyar munkásokat, mert szakmai tudásuk és munkakészségük világhírű, s amellet különleges viszonyaink között páratlanul igénytelenek. Országos viszonylatban 2000 [?] jelentkező volt, akik a napokban indulnak két esztendőre messze északra kenyeret keresni.

Zalamegyéből is akadt 74 jelentkező, tegnap indultak el Egerszegről, egyelőre Budapestre, ahonnan a csoport együtt indul.

Este a vasútállomáson gyülekeztek a kivándorlók, hatalmas számban, mert a legtöbben családjukat is kiviszik magukkal. Nagyon sokan jelentek meg azonkívül barátaik, rokonaik és ismerőseik közül, s érzékeny búcsúzkodás folyt. Akadtak a távozó családok között fiatal diákgyerek, ezeknek eljöttek tanáraik és diáktársaik is. Meg-

jelent a szakszervezet képviselője és az egyik plébánia lelkésze, akik rövid beszédet intéztek a távozókhoz. Aztán elindult velük a vonat, könnyes kendőlobogtatás között.

Mire két év múlva, szerződésük lejártakor visszajönnek, reméljük már itthon is megtalálják kenyerüket, s nem kell még egyszer idegen ország számára dolgozniok.¹

Zalai Világosság, 1947. december 19. 2. p.

¹ Vö. Rákosi Mátyás: Visszaemlékezések. 1997. 328-329. p.

6.

Zalaegerszeg, 1948. február 27.

Zalaegerszeg képviselő-testületének határozata az új utcanevekről¹

1643. szám

1948. jkv. 27.

T á r g y: Polgármester bemutatja az utca-nevek megváltoztatásával kapcsolatban a Belügyminiszter Úr által kiadott 201.070/1948. III/3. sz. rendeletet.

A pénz- és jogügyi bizottság javaslatának ismertetése után Mészáros Péter képviselőtestületi tag szólalt fel és kérte, hogy a képviselőtestület a pénz- és jogügyi bizottság javaslatát azzal a kiegészítéssel fogadja el, hogy az Új-utcát Kun Károly utcára változtassa át. A képviselőtestület a kiegészítő javaslatához hozzájárult, polgármester kihirdette az alábbi egyhangú véghatározatot.

V é g h a t á r o z a t.

A pénz- és jogügyi bizottság javaslata, valamint Mészáros Péter képviselőtestületi tag indítványa alapján a következő utcaneveket változtatjuk meg:

Apponyi Albert utcát	-	Mártírok útjára
Eszterházy Pál ”	-	Bem József utcára
Festetich György ”	-	Dobó Katalin ”
Baross ligetet	-	Dózsa ligetre
Prohászka Ottokár utcát	-	Lőrinc Barát utcára
Püspöki Grácián utcát	-	Garbai Sándor ”
Pozsonyi utat	-	Hock János ”
Kazinczy teret	-	Marx térre
Rákosi Viktor utcát	-	Farkas József utcára
Ürményi ”	-	Budai Nagy Antal ”
Új ”	-	Kun Károly ”
Központi Takarékpénztár előtti teret, beleértve a Deák kertet és a Deák-tér 1-5 házakat	-	Szabadság térre.

Ez a véghatározat 15 napon belül szóval, vagy írásban megfellebbezhető.

M e g o k o l á s.

A Belügyminiszter Úr 201.070/1948. III/3. sz. körrendeletével arra hívta fel a városok polgármestereit, hogy a korszerűtlen és elavult utcaneveket f. évi március hó 15-ig változtassák meg. Egyben felhívta a polgármestereket, hogy az utcanevek megváltoztatásával kapcsolatban lépjen érintkezésbe a Nemzeti Bizottsággal és a függetlenségi frontba tömörült pártok vezetőivel. Polgármester megküldötte az utcák névjegyzékét a Nemzeti Bizottságnak és a függetlenségi frontba tömörült pártok vezetőinek javaslattétel végett.

Fenti véghatározatunkban a Nemzeti Bizottság és a Pártok javaslatait, amelyeket a pénz- és jogügyi bizottság is magáévá tett, elfogadtuk és az utcaneveket ennek megfelelően megváltoztattuk.

Ezen véghatározatunkról, végrehajtás végett, a város polgármesterét értesítjük.²

ZML Zalaegerszeg v. képv. jkv. 1948. febr. 27. — Saját kezű aláírásokkal hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Közölve: Zalaegerszeg 1985. 405-406. p.

² A rendszerváltásból fakadó utcanév-változtatások folyamatosan zajlottak 1945-től az ötvenes évek elejéig. Lásd: Benczéné Nagy Eszter - Fülöp István - Markó Imre Lehel: Zalaegerszeg utcanevei. Zalaegerszegi Füzetek III. Zalaegerszeg, 1977. 1991-ben - a közölt dokumentumban szereplők közül - a Garbai Sándor utca és a Marx tér visszakapta eredeti nevét, míg a Farkas József utca a Borbély György, a Kun Károly utca pedig a Flórián nevet kapta.

7.

Nagykanizsa, 1948. március 23.

A Zala című lap¹ beszámolója az FKGP megyei tisztikarának újjáválasztásáról

Új tisztikart választott a Független Kisgazda Párt zalamegyei nagyválasztmánya
Bedő Károlynak még a szellemét is száműzték a tisztikarból - mondják
az új tisztikar tagjai

Vasárnap, március 21-én délelőtt zalaegerszegi székházában a Független Kisgazdapárt zalamegyei nagyválasztmánya Kiss György nemzetgyűlési képviselő, központi kiküldött elnöklése mellett ülést tartott, amelyen megválasztották az új vármegeyi tisztikart. A tisztikar névsorát az alábbiakban közöljük:

Elnök: Millei István,² Becsvölgye. Társelnök: Póda Sándor, Rigács.

Alelnökök: Hontvári Gyula, Zalaegerszeg. Horváth József, Máhonfa.³

Kovács Dezső, Zalaszentgrót és Vukics István, Szepetnek. Főtitkár:

Farkas Lajos, pártügyész: Dr. Gerencsér Gyula. Pénztárnok: Ráski

Mihály, ellenőrök: Tóth Lajos és Árvolt Gyula.⁴

Amint köztudomású, Zalamegyében sem a megyei törvényhatóságban, sem megyeszékhely képviselőtestület ügyének vezetésében a Független Kisgazdapárt ezideig tevőlegesen nem vett részt. Ennek oka főként az volt, Bedő Károly elnök és közvetlen reakciós környezetével a haladás útját állta. Most azonban a megyei nagyvá-

lasztmány számúzte az új tisztikarból Bedó Károlyt és társait, valamint azok szellemét és a most újonnan megválasztott tisztikarral - hisszük - valóban a demokratikus szellem fog beköltözni a zalamegyei Kisgazdapárt szervezeteibe, mint ahogyan azt Kiss György nemzetgyűlési képviselő is mondotta. A vezetőség több tagjával történt beszélgetésünk alkalmával kijelentették, hogy új, demokratikus szellemben kívánnak résztvenni a megye, a városok és községek ügyeinek intézésében. Örömmel üdvözljük a vezetőséget ezt az elhatározását és meg vagyunk arról győződve; ez a vezetőség biztosíték arra, hogy a Kisgazda Párt soraiban elvégzendő tisztogató munka után, Zalamegyében is úgy tekinthetünk a pártra, mint amelyik a [Magyar] Nemzeti Függetlenségi Fronton belül a többi pártokkal karöltve, küzd a zalai dolgozók jólétének felemelkedéséért.

Zala, 1948. március 23. 1. p.

¹ Nagykanizsán jelent meg a Nemzeti Bizottság - elsősorban az MKP - lapjaként. Lásd: Horváth 1978. 101. p.

² Helyesen: Mileji István.

³ Helyesen: Máhomfa.

⁴ Az újságban ez a bekezdés keskenyebb szövegtükörben, dőlt betűkkel jelent meg.

8.

Nagykanizsa, 1948. március 31.

A Zala című lap riportja az államosított Stern-féle téglagyárról

Az államosítás új életet, lüktető munkatempót teremt Nagykanizsa egyetlen halódó téglagyárában

A száz munkásnál több dolgozót foglalkoztató üzemek államosítása az egész ország munkavállalói között óriási lelkesedést, kirobbanó örömet keltett.¹ Hogy ez mit jelent majd a magyar termelés és a dolgozók életnívójának emelése szempontjából, azt nem kell külön kihangsúlyozni akkor, amikor köztudomású, hogy ezeknek az üzemeknek a vezetői és tulajdonosai sohasem arra törekedtek, hogy a közösség érdekében termeljenek, hanem az volt minden szándékuk, - és ezt sajnos legtöbb esetben gyakorlatilag meg is valósították -, hogy az üzemi tőkét és az üzem hozamát saját céljaikra kivonják a vállalatból, hogy olyan helyzetet teremtsenek, amelyben az állam számtalan esetben kénytelen volt a termelés érdekében nagy összegeket juttatni az üzem fenntartásának biztosítására.

A vállalatok államosítása legtöbb helyen zökkenésmentesen, simán folyt le, és ott is, ahol zökkenők mutatkoztak, már kiküszöbölték a zavarokat. A vállalatok élére a demokrácia szempontjából teljesen megbízható vállalati vezetőket neveztek ki, de ezekkel a kinevezésekkel csak az első lépés történt meg abban az irányban, hogy az államosított üzemeket szervesen be is illesszék az országos termelésbe.²

Úgy a vállalatvezetőknek, mint a dolgozóinak vértüké kell, hogy váljon, hogy a gyárak most már a nép tulajdonai tehát saját maguk gyárjai, így annak eredményei minden tekintetben az ő javukat, jobb életlehetőségüket szolgálja.

Nagykanizsán csupán a Stern-féle téglagyár került államosítás alá, az a gyár, amely az újjáépítés szempontjából nélkülözhetetlen, de amelynek bérlői hosszú huza-vona után sem tudták, vagy nem akarták a gyárat üzembe helyezni.

Kedden délelőtt az újonnan államosított téglagyárban megjelent már a vállalat új vezetője Lehrer Sándor, aki azonnal hozzá látott az üzem belső ügyeinek a rendezéséhez, hogy ezt az újjáépítés szempontjából fontos gyárat minél előbb a termelés szolgálatába állítsa. Lapunk munkatársa felkereste Lehrer Sándort és beszélgetést folytatott vele a téglagyár jövőbeli munkatervéről.

A munka megindítása

Alig egy órája vagyok itt Nagykanizsán, s így részletes programot nem adhatok. Annyit azonban már látok, hogy a téglagyár régi tulajdonosai hatalmas tartozásokat hagytak hátra. Én igyekszem ezeket az adósságokat két három napon belül rendezni. Ezzel akarom elérni, hogy anyagi nehézségek nélkül indítsuk meg a termelést. Számításaim szerint a termelést a jövő hét elején megindítjuk, ha csak valami előre nem látható nehézség közbe nem jön.

Termelés fokozása

Munkásaink természetesen a hároméves terv keretein belül dolgoznak majd. A hároméves terv részleteinek összeállítására a régebben megalakított tervbizottságot bíztam meg. Eddig is volt már kidolgozott tervünk a hároméves terv keretein belül, de ezt a munkaszüneteltetés miatt nem tudtuk végrehajtani.

Célunk az üzem munkateljesítményének fokozott kihasználása. Arra törekszünk, hogy minden hónapban elérjük, sőt ha lehet túl haladjuk az előirányzott termelési százalékot. Tervünk az, hogy ebben az évben az üzem teljes kapacitását alapul véve idén 78 százalékkal többet, jövőre 85 százalékkal többet érjü[n]k el. A harmadik tervév végére az üzem termelésének dupláját vagyis százszázalékát szeretnénk elérni.

Munkaverseny

Tisztába[n] vagyok azzal, hogy a termeléssel el vagyunk maradva, ezért elhatároztam, hogy május 1-[j]én a munkások részére külön termelési versenyt indítok. Elgondolásom szerint a három legjobb eredményt elérő munkás részére díjat adunk ki. Ez a munkások munkakedvét és szorgalmát növelni fogja.

A vállalatot is szeretném beállítani az országos munkaverseny kereteibe. Egy hasonló kapacitású téglauzemmél szeretnénk felvenni a versenyt. Valószínűleg a Zalavölgyi Ipari művek téglagyárát hívjuk ki a versenyre.³ A munkaterv részletes kidolgozását még ezen a héten elkészítjük és ha sikerül, a zalaszentgróti téglagyár munkásait rövidesen kihívjuk a versenyre.

A felső téglagyár üzembeállítása

Ha az alsó téglagyárban a munkát teljes erővel meg tudjuk indítani, és az építőanyagok iránt az építkezések megindulásával nagyobb kereslet mutatkozik, akkor az évek óta parlagon heverő felső téglagyárban is azonnal megindítjuk a termelést. Még a mai nap folyamán kimegyek a felső téglagyárba. Megnézem mi ott a helyzet, s ha szükség mutatkozik, akkor azt is azonnal a termelés szolgálatába állítjuk.

Munkások visszavétele

A munka szüneteltetése miatt a tél folyamán a vállalat kénytelen volt a munkások egy részét huzamosabb ideig szabadságotni. Most a termelés megindulásával ezeket a régi munkásokat természetesen visszavesszük. Terveim között szerepel az üzem kibővítése, s ha ez lehetővé válik, akkor újabb munkásokat is veszünk fel. Ez egyelőre csak terv.

Étkezde építése

A gyár régi vezetősége a munkások szociális helyzetével nem sokat törődött. A munkások eddig a déli ebédszünet alatt kénytelenek voltak az ebédjeiket a téglagégek mellett vagy a gyárat környező réteken elfogyasztani. Most tervbe vettem, hogy építtetek a munkásoknak egy étkezdét, ahol a hazulról kapott ebédet elfogyaszthatják.

Huszonöt éve dolgozom ebben a szakmában. Így az üzem minden apró-cseprő ügyeiben jártas vagyok. Meggyőződésem az, hogy közös munkával és közös akaratral helyre hozzuk a régi tulajdonosok bűneit és a halódó téglagyárból egy virágzó, életképes jövedelmező üzemet létesítünk - fejezte be a beszélgetést Lehrer Sándor, a vállalat új vezetője.

Zala, 1948. március 31. 1. p.

¹ 1948. évi XXV. tc. egyes ipari vállalatok állami tulajdonba vételéről. A minisztertanács 1948. március 25-én fogadta el a 100 munkásnál többet foglalkoztató üzemek államosításáról szóló javaslatot. Az Országos Törvénytarban május 8-i keltezéssel, 11-én jelent meg az április 29-én elfogadott törvény, amely március 26-ra visszamenőleg kebelezte be az állam által, az érintett vállalatok tulajdonjogát.

² A vállalatvezetők kirendeléséről - az államosítandó vállalatok élére - még 1948. március 25-én rendeletet adott ki a kormány. (3500/1948. Korm. sz. rend.) Az államosítások titkosságát jelezte, hogy a rendelet kiadásával egyidőben értekezletre hívták az akkor még mit sem sejtő, de már kijelölt, leendő vállalatvezetőket.

³ Az államosítás országosan 594 vállalatot érintett. Zalában a Stern-téglagyáron kívül a zalaszentgróti Zalavölgyi Iparművek Rt-t, mint a megye legnagyobb téglagyárát, a Kerkavölgyi Fűrészüzem Rt-t (Lenti), a Badacsonyi Bazaltbánya Rt-t (Badacsonytomaj, Nemesördemic), valamint a Dunántúli Mész, Téglá és Kőipari Rt-t (Sümege) államosították. A MAORT Rt. külföldi - amerikai - érdekeltsége miatt, amelyet a békeszerződés is szavatolt, került el az államosítást. Bencze 1980. 32-33. p. Lakó István: Az újjáépítés és a hároméves terv. Az üzemek államosítása a [Veszprém] megyében. In: Veszprém megye a népi demokratikus forradalom idején 1944-1948. (Szerk. Beszteri Béla) Veszprém, 1985. 92-93. p.; Gyáripari Címtár 1946. KSH, Bp. é. n. [1946.]

9.
[Zalaegerszeg, 1948. április 26.]¹
Kimutatás a megye területén bekövetkezett háborús épületkárokról

K I M U T A T Á S
a vármegye területén az egyes járások és városok területén előállott
háborús épületkárokról.

F. szám	Járás /város/ megnevezése.	Háborús események következtében sé- rült /rombolt/ há- zak száma.	Helyreállított épületek száma.	Hány újjgazdá- nak nincs háza.
1.	Keszthelyi járás	253	156	729
2.	Lenti ”	84	65	194
3.	Letenyei ”	559	331	573
4.	Nagykanizsai ”	168	111	988
5.	Novai ”	91	44	124
6.	Pacsai ”	74	42	1166
7.	Sümegi ”	212	103	534
8.	Tapolcai ”	488	270	631
9.	Zalaegerszegi j.	280	176	757
10.	Zalaszentgróti j.	94	67	813
11.	Nagykanizsa m. v.	119	78	460
12.	Zalaegerszeg m. v.	392	207	58
	Összesen:	2814 ²	1650	7027

ZML Főisp. ir. 304/1948.³ — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttázat.

¹ A közölt dokumentumon keletkezési hely és időpont nem szerepel. A helyszínt az irat tartalma és jellege, az időpontot pedig az irattárba kerülés ideje alapján jelöltük meg. A forrás keletkezésével kapcsolatban más körülmény nem állapítható meg.

² Vö. Bencze 1980. 7-9. p.

³ Az aktában található járási kimutatások községi bontásban ismertetik a károkat.

10.
Nagykanizsa, 1948. május 30.
Az MDP nagykanizsai városi titkárának május havi jelentése

Május havi titkári jelentés.

Kedves Elvtársak!

Új beosztásomat április 25-én foglaltam el. Akkor minden irány a május 1-[jé]re volt összpontosítva és ezzel párhuzamosan, mint új erőnek a helyi viszonyok és emberek megismerése volt a döntő feladat. Megkellett alaposan nézni, milyenek a káderek, akikre építeni és támaszkodni lehet, kik jöhetnek számításba az aktivitás területén.

Először is meg kell állapítani - egy jó hónap kiértékelése után [-], hogy a kanizsai szervezetünknek erősen polgári volt - és még jelenleg is - az arculata. Papíron 2000 felüli a MKP párttagsága és ezen belül jóformán semmi sem történt arra vonatkozólag, hogy az ipari munkásságból tevődjenek ki elsősorban a párt káderei. Tagságunk zöme tipikus kispolgári tagság, de ezenkívül meg van minden lehetőség, hogy az üzemekből és más munkahelyen dolgozó munkásokból tevődjenek ki a Párt gerincei.

Azonban itt rugalmasnak kell lenni, ismerve a helyi adottságokat. Kanizsa kiskezű - kisiparos polgársággal telített város. Visszük feléjük is a politikát, egy most készülő konkrét munkaterv keretében.

Hiba volna meg nem látni az antiszemitizmus és a filoszemitizmus kérdését. Az előbbi burkolt formában jelentkező valami, a másik az okozója, hogy ez még egyáltalán létezik. Sok az egyéni sérelem, öncél, akik csak ugródeszkának, végső fokon anyagi lehetőség elérésének tekintik magát a Pártot. Mondanunk sem kell, ez taszítólag hat a becsületes, indifferens tömegek felé - akik még nem értik meg, hogy a pártban, s azon kívül nincs helye se antiszemitizmusnak, se filoszemitizmusnak.

Ezért kellett irányt venni egy olyan vezetőség újjászervezésére, illetve a két párt egyesülésével olyan vezetőség összeállítására, amely kifelé elfogadható mindenféle szempontból. Persze, ezen a téren - ami az új vezetőséget illeti - még vannak hibák. Kevés a káderanyag. Elsősorban azokat kellett bevonni, amelyekkel rendelkezünk és rendelkezünk. Az újak között kevés a rátermett, a kezdeményező, aktív típus. De nincs lehetetlen. A maximumot, alapos, szívós munkával ki lehet és ki kell hozni belőlük. Ez pedig csak a következőképpen lehetséges: kellő irányítással, felfektetett tervszerű munkatervvel és adott esetben felkarolással, instrukciók adásával, szívós munkával menni fog. Egyelőre a reszortvezetőknek csak két hetes munkatervet kell kidolgozniok, mert a munkaterv ezideig teljesen ismeretlen fogalom volt. A terv kész, mostmár jön a végrehajtás. Ellenőrző munkanapló lett felállítva. Minden reszorttal alapos átbeszélés lett tartva, az újabb szempontok ismertetésével.

A cárok történetére nem hivatkozhatunk, ez helytelen. Lényeg: új munkastílus bevezetése, a maximum kihozása, képességeinkhez mérten. A Párt, mindenekelőtt a Párt számára és hasznára. A minőségi munka fejlesztése van és lesz napirenden.

Politikai hangulatról:

Május 1-e Kanizsán komoly demonstrációnak mutatkozott. Esős időben kb. 8-10.000 ember vonult fel. Erre példa még nem volt itt a felszabadulás óta. Maga a felvonulás impozáns, ötletekben gazdag, jelszavakban, dekorációban Pártunk jellege erősen kidomborodott.

Tömören: a reakció elleni harc, a dolgozó nép győzelmi tudata, a 3 éves terv jelentősége, a munkaverseny, a béke ügye, Pártunk ereje, a Magyar Dolgozók Pártja jelentősége, a nemzeti jelleg, külső formában megmutatkozott. Hangulat azonban semmi. Valóságos temetési szertartáshoz hasonlított az impozáns felvonulás.

Maga a gyűlés: amikor a NB elnöke bejelentette, hogy megkezdődik a gyűlés, a 8-10.000-s tömeg valósággal szétsziccelt. Kb. 2500-3000-en maradtak.

Tanulság levonása: teljes szervezetlenség, valamint a rendezés hiánya. A felvonulást és az ünnepélyt a Szakszervezet intézte, a Párt egyáltalán nem volt látható az irányító munkában. A tömegek mozgósításának irányítása, szervezettsége, öntudatának nevelése, még rengeteg kívánnivalót hagy maga után.

Maga az egyház: szervezeten vett részt május elsején. A papság a társadalmi egyesületekkel a csoportok élén felvonult. Innen adódott, hogy szervezettségükkel, szervezetlenné tudták tenni az adott pillanatban május elsejét. Kétségtelen megállapítható: tudatosan, vagy tudatlanul irányító kezük benne volt.

Maga a gyűlés: kb. 3000[-es] tömeg maradt a gyűlés végéig eléggé fegyelmezetten. Az országos NB által kiküldött Botyáskyné[?] is részben hozzájárult az előbbi tömegek eloszlásához. Ugyanis nem ünnepi beszédet tartott, hanem valóságos ostromozást és demagóg üres frázisokat. Pártunk részéről azonban a helyzet mérlege valamiképp helyrebillentette az ünneprontást.

Május elseje a vezetőségi ülésen alaposan ki lett értékelve. Fel lettek vázolva a hibák, többek között bebizonyosodott a pártvezetőség csődje.

A Magyar Dolgozók Pártja helyi szervezetének megalakulásáról,¹ annak hatásáról:

Maga az egyesítő taggyűlés hangulatban és határozati javaslatokban eléggé jónak mondható, kanizsai vonatkozásban. Maga az előkészítés: propagandisztikus szempontból a feladat megoldása egészen jónak mondható. Egy-két elvtárs agilitása tette lehetővé, hogy az egyesítő taggyűlés külső formájában impozáns legyen.

A hangulat: Kanizsai vonatkozásban egészen lelkes és jól reagált a hallgatóság a beszédekkel kapcsolatban.

Az irányítás: önbírálattal meg kell mondani, hogy a jelölő-bizottság és a gyűlés levezetése nem ütötte meg azt a mértéket, amely ilyen történelmi jelentőségű kérdésben szükséges lett volna.

Hiba:² nem elégséges a formális egyesülés, hanem a gyakorlatban is végre kell hajtani. A konkrét példa, tehát az egyesítő taggyűlés. Felmerül a kérdés; miért? Az összhallgatásból kb. a 17 %-a volt szociáldemokrata. Ennek az összetétele is nem volt kielégítő. Arról van szó, hogy a kimondottan baloldali szociáldemokrata párttag-ság nagyjából távol tartotta magát az egyesítő taggyűléstől. És ezen fogunk döntően változtatni. A kimutatott statisztika szerint, amelyek inkább részlet adatok; nem lehet tiszta képet kapni, hogy mennyi a Szociáldemokrata Párt részéről a felülbélyegzett tagság. Felelőtlen munkát nem akarunk végezni és ezért ezen anyag feldolgozása alapos munkát kíván.

A felszólalásokból: a III. körzet nemcsak irányt vett, hanem 6 héten belül új, szép önálló helyiségbe megy a kocsmahelyiségből. Aktivát ad a járás részére falusi gyűlések tartására. Bizalmiak kötelező szemináriuma a nevelés terén minőségi szempontból.

Közigazgatás: a város részéről 10 községben patronázs munka.

Hungária kefégyár: munkaversenyek az üzemben. Kultúrterem felállítása rohammunkával. Kultúrelőadások.

Honvédség: legénység oktatása, hogy a civil életbe visszatérve élharcosai legyenek a pártnak.

Magánalkalmazottak: Közös szemináriumok tartása a fizikai dolgozókkal.

HONSZ: hadigondozottak elhelyezése és helyzetük javítása helyi vonatkozásban.

Téglagyár: szemináriumok indítása, termelés emelése. Az államosítás óta már 15 %-[k]al emelkedett, az üzem rentábilissá tétele és a munkamorál helyreállítása.

Posta: sportegylet alakítása, nyaraltatás, alkalmas időben szeminárium szervezése.

Ihász fatelep /Keleteurópai Rt./: pártszervezet alakítása, öltöző, ebédlő, mosdó építése. Szemináriumok bevezetése minőségileg.

A fenti hozzászólások, illetve javaslatok jöhetnek csak számításba, mert a többi nem üti meg a mértéket.

Összegezzük: az egyesítő taggyűlés hangulata kanizsai vonatkozásban jónak mondható. Legfontosabb feladat: irányt veszünk a baloldali szociáldemokrata párttagság aktivizálására. /Erre még visszatérünk./

Az egyházi iskolák államosításáról: kanizsai viszonylatban az egyházi iskolák államosítása nem döntő fordulat. Két középiskola van, amely egyházi: a piarista fiúgimnázium és a Notre Dame leánylíceum. Egyházi elemi iskola nincs. Ez nem jelenti azt, hogy az egyházi reakció nem fejt ki tevékenységet az egyházi iskolák államosításával szemben. Pünkösöd hétfőjén felolvasták Mindszenty pásztorlevelét. Tartalma azonos az országos pásztorlevelével.

Milyen akciók történtek az államosítás mellett? A fenti szempontoktól függetlenül sajtókampányt indítottunk az egyházi iskolák államosításával kapcsolatban. Rövidesen megszólaltatjuk nemcsak a pedagógusokat, hanem a koalíciós pártokat is.

Helyzetkép a képviselőtestület, Nemzeti Bizottság átalakításáról: a képviselőtestület itt Kanizsán újjá lett alakítva. Pártközi értekezleten határozattá vált, hogy

paritásos alapon küldik be a pártok delegáltjait. Számunkra, s úgy a szakszervezet részére komoly előnyt jelent, mert a Kisgazda Párt az arányszámhoz viszonyítva azelőtt nagyobb többségben képviseltette magát. A Nemzeti Bizottság a közeli napokban lesz újjászervezve, tekintettel arra, hogy az új polgármester beiktatásával az elnöki tisztség újjólag lesz betöltve. Ezzel megteremtődik a mód és lehetőség, hogy a nemkívánatos elemeket a Nemzeti Bizottságból is félreállítsuk.

Taglétszám:

1./ Az egyesülés napjáig a Magyar Kommunista Pártnál a taglétszám 2041. /Ennek még alaposan utána nézünk./ Ugyanis ez a szám a rendelkezésemre bocsátott adatok alapján lett megállapítva.³

Az egyesülésig az MKP fizető taglétszáma: 1.498.

2./ A Szociáldemokrata Párt egyesültjeinek a száma 900. Hivatalosan azonban csak azokat fogadhatjuk el, akik tagkönyvüket felülbélyegeztették, s ez mindössze: 200.

3./ Az egyesülés óta a Magyar Dolgozók Pártjába felvételüket kérték nyolcvan-heten.

A Magyar Dolgozók Pártja programjának feldolgozása:

A napokban jelenik meg sajtó útján a program részletes ismertetése. Ugyanakkor tervbe van véve egy várospolitikai program, melynek belső tartalma a Magyar Dolgozók Pártjának programnyilatkozatából adódik a helyi viszonyoknak megfelelően. A várospolitikai programot füzet alakjában kinyomtatjuk és a széles dolgozó tömegek között népszerűsítjük.

Pártmunkások értekezlete:

A helytelen intézkedések végett zúr-zavar volt a pártmunkás igazolványok körül. Nevén nevezve a gyereket: azt se tudtuk ki kapott pártmunkás igazolványt, ki nem. Ez a kérdés elég későn nyert megoldást. A pártmunkások első értekezlete május hó 28-án lett megtartva. Ki lett domborítva mit jelent pártmunkásnak lenni, ki lett domborítva, hogy ők a Pártnak a gerincei, stb. A legelső tennivaló, ami rájuk vár, az MDP programjának széles körben való ismertetése agitációs munka keretében A város kiválogatott kb. 20 pártmunkást, akiket rendelkezésére bocsájt a járásnak a községekben végzendő felvilágosító munkára. Ki lett hangsúlyozva, hogy az egyházi iskolák államosítását kinnt a községekben ügyesen és ne mereven propagálják, hanem a pártprogram irányvonalának megfelelően. Ügyeltünk arra, hogy a 20 káder minden tekintetben megfelelően; rugalmasak és rátermettek legyenek. Területünkön a pártmunkások száma: 189. Ebből:

29 iparos
67 munkás
53 értelmiségi
40 háztartásbeli

A pártmunkások értekezletén egészséges javaslatok vetődtek felszínre: a sajtó részéről „Pártmunkás” rovat nyílik meg rövid időn belül, a 10-es csoport bizalmi ve-

zetők mellé beosztásra kerülnek szociáldemokrata elvtársak, valamint pártnapokon megszervezni a hozzászólást a pártmunkások közül.

A pártbizalmiak működése:

Alapos és jó munkával az új tagkönyveket a pártbizalmiak bevonásával három nap alatt kiosztották. Komoly eredmény, hogy tervszerű munkával aktivizálni tudtuk ezen elvtársakat.

Oktatás:

A titkárság, illetve a vezetőség irányt vett a tanulásra. Első feladat az MDP programjának elvi és gyakorlati kiértékelése, a „Szabad Nép”-ben megjelent útmutatás alapján. A pártmunkások részére külön szeminárium indul, de vigyázunk arra, hogy ez a szeminárium ne csak elszigetelt jelenség legyen a többi aktív elvtársakkal szemben. A szemináriumoknál általában komoly baj van. Valóságos szemináriumi invázió van. Képzetlen előadókkal, ráadásul nagy létszámmal; nem lehet minőségi szemináriumokat tartani. Ez az állapot többet ront, mint használ. Elhatároztuk, hogy az előadók számát alaposan lecsökkentjük és a megmaradt 12 előadót alaposan előkészítjük az előadóképzőn keresztül feladataik elvégzésére. Továbbá pártvezetőség tagjainból, akik elméleti felkészültséggel rendelkeznek, megszervezzük rövid időn belül az előadók ellenőrzését.

Folyamatban van a közigazgatási, bírói kar, valamint a pedagógusok szemináriumi oktatása.

Befejezésül: Tisztába vagyunk azzal, hogy munkánk sok kívánni valót hagy maga után. Egy hónap alatt, illetve az egyesülés óta mindent elkövetünk képességeinknek megfelelően, hogy a Párt ügyét politikai, gazdasági, szervezeti téren előbbre vigyük.

Kérjük azonban az elvtársakat, hogy havi jelentésünkre a következő hónapokban megfelelő időt adjanak munkánk kiértékelésének szempontjából. Tudva azt, hogy egyesítő kongresszus előtt állunk, szükség van sürgős jelentéstételre.⁴

Elvtársi üdvözléssel:

F[erenczi] Szabó Béla

ZML MKP Zala Várm. Biz. ir. 1946-1948. 23. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat. A jelentésnek mind az öt oldala a „Magyar Kommunista Párt Nagykanizsai Szervezete” fejléces papírára készült. Az első lapon a párt nevét áthúzták és a „Magyar Dolgozók Pártja” szöveget gépelték föléje. Keletkezési hely és dátum megjelölése az előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ 1948. május 13.

² Írógéppel kitörölték a következő szövegrészt, de olvasható az eredeti: „felülről történt az egyesülés”.

³ A szöveg után (a lap alján), tollal odáírva: „Tagkönyvcseré óta”.

⁴ A jelentés minden valószínűség szerint a megyei MKP (MDP) vezetés számára készült.

11.
Zalaegerszeg, 1948. június 2.
Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a május havi
tömegszervezeti munkáról

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA
Zalamegyei Pártbizottság
Zalaegerszeg.

T. 1/1948.

J e l e n t é s

a május havi tömegszervezeti munkákról.

Szabadságharcos Szövetség¹ megyei vezetősége június hónapban, 20-án alakul meg a megyében. Május hónapban tartottunk egy előkészítő gyűlést, ahol Deák Sándor elvtársat választották meg megyei szervezőnek. Az érdeklődés nagy a Szabadságharcos Szövetség iránt. A Szövetség céljainak ismertetését a többi tömegszervezetekben, különböző területeken, közigazgatásban, népi szervezetekben dolgozó elvtársakon keresztül szorgalmazzuk. Kijelöltük az igazoló bizottságot, aki a nagyszámban jelentkező tagság politikai magatartását felülbírálja.

Magyar Vöröskeleszt. A titkároktól /járási, körzeti, városi/ kapott jelentés alapján a Vöröskeleszt vezetőségeit mindenütt átszervezték úgy, hogy most már a M. D. P. befolyása biztosítva van. A Hadifogoly szolgálat szintén működik a Vöröskeleszt keretein belül.

Magyar Hadigondozottak Szövetsége.² Május hónapban a járási értekezletek előkészítése folyt. Megbeszéltem Gáspár Ödön elvtárssal a feladatokat, aki a nagykanizsai Városházán meg lett bízva a HONSZ ügyek intézésével. A járási titkáraink bevonásával és az alispán elvtárs segítségével, a járási főjegyzőkön keresztül minden községből megmozgattunk 2-3 hadigondozottat a június 6-án minden járási székhelyen megtartandó értekezletre, ahol a járási titkárunk a járási főjegyző és a másik két demokratikus párt képviselői a megadott szempontok alapján megtartják az értekezletet. Minden járásból 5-6 hadigondozottat választanak a június 13-án, Nagykanizsán tartandó megyei értekezletre. A megyei értekezlet előkészítéséhez az alispántól kaptunk ígéretet 1000 Forint folyósítására, aminek módját Gáspár elvtárssal szintén megbeszéltük. A járási főjegyzőkön keresztül megkértük az összes hadigondozott névsorát, minden községből, ami nagy segítségünkre lesz a szervezésnél.

Volt Hadifoglyok Bajtári Szövetsége nagyon szétesett. Nem tudunk találni megfelelő volt hadifoglyot, aki aktívan tudná vinni a szervezést. Vidéken van érdeklődés a volt foglyok között, a járási titkár elvtársak megkapták az útmutatást a szervezésre.

A hadifoglyokat össze fogjuk hívni a megye székhelyén, hogy a szervezési kérdéseket megbeszéljük.

Kisosz Zalaegerszegen eltávolítottuk május hónapban a vezetőségből a jobboldali beállítottságúakat, így az M. D. P. befolyása teljes mértékben érvényesül. Élénk szervezeti életet élnek, minden megmozdulásból kivesszük részüket. Nagykanizsán május 29-én alakult meg a KISOSZ, a párt befolyása itt is teljes mértékben érvényesül.

Kiosz Keszthelyen fejt ki élénk tevékenységet. Rendszeres összejöveteleket tartanak. A párt megmozdulásait támogatják. Keszthelyen megtörtént az Ipartestületi választás, ami meghozta a jó előkészítő munka után a kívánt eredményt; az M. D. P.-nek biztosítva van a többség. Vidéken is átszervezzük az Ipartestületi vezetőségeket.

Az oktatási munkába bevontuk az elvtársakat. A tömegszervezeti vezetők részére szemináriumot indítottunk, de az összes aktívákat is bevontuk a párt szemináriumai-ba. A szemináriumot végzett elvtársak aztán helyesen viszik a párt politikáját a tömegszervezetekben.

Az iskolák államosítása mellé már sok tömegszervezetünk csatlakozott határozottal. De agitációs munkát is végeznek bent a tömegszervezetben és azon kívül is.

A tömegszervezetek aktivizálását egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk, ami azt is jelenti, hogy tiszta képet kapunk és tudunk adni a Központnak is a tömegszervezetekről.

Zalaegerszeg, 1948. június 2.

Elvtársi üdvözléssel:

megyei tömegszervező.

ZML MKP Zala Várm. Biz. ir. 1946-1948. 56. ő. e. — Hitelesítetlen gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Magyar Szabadságharcos Szövetség. A sporttal összekötött honvédelmi nevelést szolgálta az MDP felügyelete alatt.

² Helyesen: Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetsége (HONSZ).

12.

Zalaegerszeg, 1948. június 11.

**A főispán jelentése a belügyminiszternek, az iskolák államosítása¹
kapcsán tartott járási tiszti értekezletekről**

Zala vármegye főispánja
Széchenyi tér 3. Tel: 98.

59/el. 1948.

Tárgy: Jelentés a f. hó 7-én tartott főispáni értekezleten elrendelt járási tisztiértekezletekről.

Rend. sz: 185.084/1948. III/2.

Mell. 2 drb.

Belügyminiszter Úr!

A f. hó 7-én megtartott értekezleten nem tudtam megjelenni, aznap temettem el váratlanul elhunyt édesapámat. Dr. Agárdi Tibor Zalavármegye alispánja ismertette előttem még 7-én este az értekezleten hallottakat és ennek megfelelően összeállítottuk a járási tisztiértekezletek sorrendjét. A zalai falvak nehéz hírközlő viszonyai mellett feladatunkat csak úgy tudtuk időre megoldani, hogy a járásokat megosztottuk egymás között. A vármegye alispánja szerdán 9-én 14-16 óráig Letenyén, 17-19 óráig Nagykanizsán, én ugyanezekben az időkben Lentin és Nován tartottam értekezletet. Csütörtökön 10-én a vármegye alispánja 8-10 óráig Zalaegerszegen, 11-1 óráig Zalaszentgróton, 2-4 óráig Sümegen, én pedig 8-10 óráig Pacsán, 11-1 óráig Keszthelyen, 2-4 óráig Tapolcán voltam. A vármegye alispánját mindkét napon Zentai László rendőrfőhadnagy, engem Székely István rendőrőrnagy kísérték el és adták meg a tájékoztatást az értekezleteken a rendőrség részéről.

Az általam tartott járási tisztiértekezletekről a következőkben számolok be:

Mind a 6 értekezlet² az én beszédemmel és utasításaim kiadásával kezdődött, utána Székely István r. őrnagy adta meg a szükséges tájékoztatást.³ Beszédeink szövegét jelentésemhez mellékelem. Utána mindegyik értekezleten felhívtam a jegyzőket, tegyék meg részletes jelentésüket körjegyzőségükre vonatkozólag és azonnal megadtam a szükséges utasításokat. Az egyes értekezletekről beszámolóm a következő:

1./ Lenti járási értekezlet. A járás főjegyzőjén és a községi jegyzőkön kívül megjelent Gerencsér György országgy. képviselő, a M. D. P., N. P. P., F. K. P.⁴ járási titkárai, Marton András a N. P. P. országos központjának kiküldöttje és a helybeli FÉKOSZ kiküldöttje. A beszédek elhangzása után Nemes Sándor csesztregi körjegyző jelentette, hogy Csesztregen az államosítás ellen van Sterták István volt levente-
oktató, a F. K. P. helyi elnöke és Sógor Gyula, az N. P. P. helyi elnöke. A lakosságnak mintegy 10 %-a Varga Lajos esperes plébános közvetlen befolyása alatt áll és ezek az iskolák államosítása ellen hangolnak. A körjegyzőséghez tartozó Kerkapéntekfalú község bírójá Ór[?] Elek az iskolák államosítása ellen foglalt állást. Felhívtam a F. K. P. és a N. P. P. jelenlevő járási titkárait, hogy a csesztregi F. K. P. és N. P. P. viselkedését azonnal vizsgálja ki, és intézkedtem Ór Elek kerkapéntekfalui községi bírójának felmentéséről. A csesztregi körjegyző jelentése szerint Alsószenterzsébet, Kerkakutas és Ramocsa községekben nincs feltűnő jelenség.

Sikó József lenti községi jegyző jelentette, hogy Lentiben először örömmel fogadta a lakosság az iskolák államosításának gondolatát a Mindszenty körlevél után

azonban a lakosság megijedt.⁵ Holcedl Henrik esperes-plébános megfenyegette a tanítósgot, hogyha az államosítást kérő ívet aláírják, kiközösíti őket az egyházból. Avar Gyula kántortanítót a kántorizálástól eltiltotta, mert az ívet aláírta. Jelenleg azonban Avar Gyula ismét kántorizál. A lenti-i élmunkás fűrésztelep munkásai az államosítást kérelmező ívet nem voltak hajlandók aláírni, mert a tisztviselők közül csak Lontai János és Bicsák Imre írták alá, a többiek az aláírást megtagadták. Az esperes-plébános és Kőmíves János káplán gyónás előtt megkérdezi, hogy a hívek az ívet aláírták-e és ha igen, akkor nem oldozzák fel őket. Felhívtam az M. D. P. jelenlevő járási titkárát, hogy a lenti-i fűrésztelep munkásaival beszéljenek.

Kondorosi József rédicsi körjegyző jelenti, hogy körjegyzősége területén bár a lakosság az iskolák államosítását helyesli, de az államosítást kérő ívet aláírni nem merik, mert Simén Ferenc rk. lelkész a Mindszenty pásztorleveleket külön kihangsúlyozta és gyónásnál, keresztelőnél megkérdezte, hogy az érdekeltek aláírták-e az ívet.

Hegedűs János reszneki körjegyző jelenti, hogy a rédicsi pap befolyására Belső-sárd községében a hangulat az államosítás ellen van. Míg más községeiben, amelyek Kiss Kálmán plébánoshoz tartoznak, a hangulat nyugodt, mert ez a pap a Mindszenty körleveleket csak részben olvasta fel és nem gyakorol lelki terrort.

Lóránt Lajos szentgyörgyvölgyi h. körjegyző jelenti, hogy Nemesnép község már előzőleg is kérte az állami iskolát, és a hangulat az államosítás mellett jó. A lakosság kb. 60 %-a református és Gál Dénes ref. lelkész az államosítás melletti ívek aláírását azzal akadályozta, hogy kijelentette, felesleges minden aláírás, majd felettes hatóságok intézik el ezt a kérdést. Felesége azonban az ő tudta nélkül, ugyancsak a református kántor is az ívet aláírták. A szentgyörgyvölgyi káplán a Mindszenty körlevelek felét is kihagyta, a kérdésben nem foglal állást. A politikai pártok /koalíció/⁶ az államosítás mellett foglaltak állást.

Peres Ödön zalabaksai körjegyző jelenti, hogy a lakosság helyesnek tartja az iskolák államosítását, de az íveket vonakodnak aláírni, mert Hegedűs Vince plébános kiközösítéssel fenyegette meg őket.

A körjegyzők jelentettek egypár irodai alkalmazottat is, akik az iskolák államosítását kérő ívet a kilátásba helyezett kizárásoktól való félelmükben nem írták alá. Felhívtam a körjegyzőket, hogy a szükséges felvilágosításokat ezeknek a tisztviselőknek adják meg és ha ebben az esetben sem mernek határozott állást foglalni, hozzam azonnal jelensék.

Gerencsér György országgyűlési képviselő /M. D. P./ felhívta az értekezlet figyelmét rövid beszédben arra, hogy a vallás csak ürügy, ez az egész harc politikai harc. Az államosítás még Kossuth Lajos követelése. A reakció célja nem a vallásfelelem, hanem a felfordulás keltése. A közigazgatás tisztviselőinek gerincesen ki kell állni és fel kell világosítani a népet, mert a reakció a tudatlanságba kapaszkodik.

2./ Novai járási értekezlet. Megjelent az értekezleten Németh Károly⁷ a M. D. P. megyei pártbizottságának tagja és a M. D. P. novai járási és körzeti titkára is. A két beszéd elhangzása után következett a körjegyzők beszámolója.

Szilvágyi Antal novai körjegyző jelentette, hogy a képviselőtestületek és a népi szervek a körjegyzőség területén vonakodtak az iskolák államosítása mellett állást foglalni. Nován a 28 képviselőtestületi tagból 16-an aláírták az államosítást kérő határozatot. Sipos István közs. bíró kerekén kijelentette, hogy ő nem írja alá. Mikekarcsonyfán Czigány Sándor bíró megtagadta az aláírást, Szilvágyon a tanítónő, Gyutai Kálmánné izgat az államosítás ellen. Egyéni aláírások gyűjtésére a körjegyző nem kapott felhívást. Utasítottam a körjegyzőt, hogy Sipos István és Czigány Sándor közs. bírókat a helyükről távolítsa el. A jelenlevő Gelencsér r. főhadnagyot pedig felhívtam, hogy Gyutai Kálmánné tanítónő magatartását vizsgálja ki.

Fülöp Imre becsvölgyi jegyző jelenti, hogy az iskolák államosításával kapcsolatban a községben a hangulat megfelelő.

Somogyi Béla csonkahegyháti körjegyző jelenti, hogy körjegyzőségének 4 községében a képviselőtestület és a Nemzeti Bizottság az iskolák államosítása mellett foglalt állást. Milej községben Gacs Elemér plébános az államosítás ellen házi agitációt fejt ki. A körjegyzőség ötödik községe, Pálfiszeg nem foglalt állást az államosítás mellett. Itt egy koalíciós párt sem működik, a község lakossága szorgalmas, de semmi közös ügygel nem hajlandó foglalkozni.

Pammer Jenő csömödéri körjegyző jelenti, hogy Csömödéren a N. P. P. vezetője, Takács István, a F. K. P. vezetője ifj. Takács József, a N. B. elnöke Illés Sándor megtagadták az aláírást. Iklódbördőcén Vidóci József közs. bíró nem írta alá az ívet. Intézkedtem a bíró elmozdítása iránt.

Káli Mihály gutorföldei körjegyző jelenti, hogy Náprádfa község még 1943-ban kérte az államosítást és most az államosítás ellen foglal állást. Czigány József náprádfai közs. bíró 8-án este 1/2 10 órakor gyűlést hívott össze, hogy tisztázza a falu előtt, hogy ő az államosítást kérő ívet nem írta alá. Nekitámadt azoknak, akik aláírták. Az ívek aláírását mind a négy falu bírója megtagadta. Elrendeltem Czigány József közs. bíró leváltását, a körjegyzőség többi községeiben is új bíróválasztást rendeltem el.

Varga István ortaházai körjegyző jelenti, hogy Kissziget 15 képviselőtestületi tagjából az államosítást csak 5 írta alá. Káli Kálmán róm. kat. tanító a pákai plébános sógora, az államosítás ellen foglalt állást. Kardos róm. kat. tanító, aki a Nemzeti Bizottság elnöke is, megtagadta az aláírást. Ortaháza és Zebecke községek képviselőtestülete az államosítás mellett foglalt állást. Különösen jó a hangulat Zebeckén, ahol a bíró a M. D. P. tagja.

Bugovits Vilmos pákai körjegyző jelenti, hogy Kőszegi Ilona r. kat. tanítónő ellene van az iskolák államosításának. Döme földén Czigány Károly a N. P. P. vezetője kijelentette: „márpedig az iskolát nem adjuk át az államnak”. Fia a rendőrséget és a demokráciát gyalázta, ellene rendőri eljárás van folyamatban. Pördeföldén Czigány Károly a F. K. P. vezetője és a F. K. P. megtagadta az aláírást. Kányaváron Kurányi róm. kat. tanító aláírta az ívet. A M. D. P. körzeti titkára megjegyzi, hogy nem csoda

a F. K. P. viselkedése, mert maga Milei János⁸, a F. K. P. megyei elnöke sem áll ki határozottan az iskolák államosítása mellett.

Dömök József petrikeresztúri körjegyző jelenti, hogy körjegyzőségének 3 községében Gomboszeg, Győrfiszen és Iborfián semmiféle pártszervezet nincs. A petrikeresztúri plébános Szeifert József ellen rendőrségi eljárás folyik, mert volt KALOT vagyont akart elrejtetni. Gomboszeg község nem sokkal ezelőtt még kizavarta Iszak Kálmán Barankovics-párti⁹ képviselőt, mikor az az iskolák államosítása ellen izgatott azzal, hogy a falu állami iskolát akar, most pedig már nem hajlandók az iskolák államosítását kérő ívet aláírni. A M. D. P. járási titkár szerint ennek az az oka, hogy Berdál Mária az Actio Catolica dunántúli szervezője, aki állítólag közvetlen a pápával áll összeköttetésbe, járja ezen a vidéken a falvakat és agitál az iskolák államosítása ellen. A körjegyző jelenti még, hogy Tibola Lajosné és Lakner Szilárd r. kat. tanítók részt vettek az iskolák államosítása mellett tartott gyűlés megrendezésében. A lickóvadamosi bíró Horváth Lajos kijelentette, hogy nem helyes az államosítás és 40 aláírást gyűjtött ellene, ő maga azonban nem írta alá. Elrendeltem Horváth Lajos közs. bíró leváltását.

Tavaszi Béla zalatárnoki körjegyző jelenti, hogy a képviselőtestület ülésén Tófejen a F. K. P.-nek és a N. P. P.-nek 3-3 tagja az államosítás ellen foglalt állást. Tófej és Baktüttös Iszak Kálmán Barankovics-képviselő hatása alatt áll. Lórándháza¹⁰ Horváth Dezső plébános Kámán Józsefné tanítónőnek azt mondta: kommunista ne tanítsa a hittant, majd ő fogja tanítani.

A körjegyzők beszámolójából megállapítottam, hogy az iskolák államosításának kérdésével a novai járásban kevéssé és helytelenül foglalkoztak, a községi jegyzők sem kaptak a járási főjegyzőtől világos és határozott utasításokat és a közigazgatási tisztviselők a saját személyükben sem álltak ki határozottan és példamutatóan. A rendőrség vezetőjével is baj volt, hanyagsága megállapítást nyert és ezért Gelencsér r. főhadnagy, a járási rendőrkapitányság vezetője a Belügyminiszter Úr intézkedésére állásából még aznap el lett bocsátva. A novai járásra külön figyelmet fogok fordítani.

Az értekezlet befejezéséül Németh Károly, a M. D. P. megyei pártbizottságának tagja megállapítja, hogy a magyar demokrácia sokszor nyújtott békejobbot az egyháznak, de a róm. kat. egyház ezt sorozatosan visszataszította. A demokrácia türelmét a reakció gyengeségnek vette. Sajnos így kiéleződött a harc, amely nem vallási, hanem politikai. Most vállaljuk ezt a harcot és meg fogjuk figyelni a novai járást, hogy a kérdés fontosságának tudatában és miután a megfelelő információt a körjegyzők megkapták, kötelességüket hogy fogják teljesíteni.

3./ Pacsai járási értekezlet. A két beszéd elhangzása után¹¹ Szabó József bucsuszentlászlói h. körjegyző jelenti, hogy községei közül csak Bucsuszentlászlón van pap. A külközségekben gyűlések voltak, kis részvétellel az államosítás ellen. Általában azonban a hangulat kielégítő.

Marton Ferenc dióskáli körjegyző jelenti, hogy P. Szokolai Bernadette ferences adminisztrátor aláírásokat gyűjtött az államosítás ellen. Szép eredménnyel végződött

az államosítás melletti aláírások gyűjtése. Sokan mind a két ívet aláírták azért, hogy ki ne hirdessék őket a templomban. Jelenti, hogy Egeraracsán állami iskolába beépített oltár és rendszeres róm. kat. Istentisztelet van. A falu mégis az iskolák államosítása ellen van hangolva a papok által.

Katona József felsőrajki körjegyző jelenti, hogy mindhárom községében a tanítók kérik az államosítást. A plébános nem sokat törődik a községekben a kérdéssel, így a hangulat jó. Megyeri Mihály hahóti jegyző jelenti, hogy a F. K. P. egységesen megtagadta az aláírást, Nagyradán Szabó János közellátási kisegítő az államosítás ellen foglalt állást. Zalaigrice községben a járási főjegyző gyűlést tartott az iskolák államosítása ügyében. Itt Tasler Lajos barankovics-párti képviselő kijelentette, hogy ő már látta a törvénytervezetet, amely szerint az általános iskolák I-IV. osztályaiban nem [lesz] vallástanítás, azután az V-VIII. osztályokban azok tanulnak hittant, akik akarnak. A vallástanításra azt mondta: „hála Istennek még lehet vallást tanítani”. A F. K. P. és N. P. P. határozottan ellene volt az államosításnak. Szentpéterúron Zöldpáli Jánosné parasztasszony aggódva közölte a községi jegyzővel, hogy azt beszélük, hogy összeszedik a gyerekeket és Oroszországba viszik. Küllis János közgyám az aláírásra való felhívásra kijelentette, hogy szívesen aláírná, de a plébános, Novák István az egyházi képviselőtestület tagjaival esküt tétetett, hogy nem írják alá. Annak is híre van a faluban, hogy az állami iskolában majd azt tanítják, hogy a majomtól származunk és így a gyermekek nem fogják elfogadni az apjukat. Megfigyelendő Hegedűs Kálmán B. listázott jegyző tevékenysége. Pölöskén a tanítószék passzívan viselkedik a kérdésben, 31-én gyűlés volt az államosítás ellen. A pacasai egyházközségi gyűlésen 80 egyházközségi tagból csak 45 volt hajlandó az iskolák államosítása ellen aláírni, Misefán Farkas István cséplőgéptulajdonos kijelentette: nem helyesli az állami iskolát, mert kiveszik a vallást a kezünkből és barmok leszünk. Zalaapátin Gyarmati Gyula, a Polgári Demokrata Párt tagja agitál az államosítás ellen. Dr. Kobl Szeverin bencés pap hordoztatott ívet az államosítás ellen, amit 400-an írtak alá. Bánhegyi Margit irodatiszt élesen állást foglalt az államosítás ellen.

Általában a járás minden körjegyzőségében a képviselőtestületek és a Nemzeti Bizottságok az iskolák államosítása mellett foglaltak állást. Az államosítás elleni akciók főképpen a „katolikus szülők vallásos szövetsége” keretében folynak. Intézkedtem Szabó János közellátási kisegítő és Bánhegyi Margit állásából való elbocsátása iránt. A rendőrség figyelmét felhívtam különösen Tasler Lajos barankovicspárti képviselő kijelentéseinek a számonkérésére.

4./ Keszthelyi járási értekezlet. Az értekezleten megjelent Gerencsér György M. D. P. országgyűlési képviselő, Zahár Lajos M. D. P. járási titkár és Marton százados járási rendőrkapitány is. Bartos József közs. jegyző jelenti, hogy Keszthelyen az államosítás mellett 4500 aláírást szereztek. Három feltűnő eseményt kell jelentenie az iskolák államosításával kapcsolatban. Az egyik a premontrei gimnáziumban összehívott szülői értekezlet, amelyek a katolikus szülők vallásos szövetsége tagjaival határozatot hoztak az államosítás ellen. A másik a sümegi búcsúról hazatérők be-

vonulása. Ez ugyan külön belügyminiszteri engedéllyel történt, azonban a zárdisták, gimnazisták kivonultak a búcsúról hazatérők elé a község határába és együtt demonstratív nagy tömegben vonultak be, ami már tüntetésszámba ment. A harmadik jelenség az elrendelt kilenced, vagyis délutánonként 9 napon keresztül az államosítás ellen tartandó litániák. A hétfői litánián ezt a szöveget énekelték: „Ments meg Uram minket az államosítástól”, és a sor végén a litániára a kezükbe vitt gyertyákat egyszerűen magasba emelték. A litániák látogatottsága igen nagy, a templomba nem férnek be, hanem a templom ajtó előtt is szorongnak.

Zahár Lajos a M. D. P. járási titkára közli, hogy a közigazgatás részéről az iskolák államosítása mellett teljes kiállást tapasztalt, a pedagógusok azonban nem álltak ki sem az általános fiú, sem a leányiskola pedagógus kara[sic!] [mellett?]. Párkányi Szerafin ált. leányiskolai igazgatónő ellensége az államosításnak. Kétségtelen, hogy a sümegi búcsúról való visszatérésnél a sorok között templomba, búcsúra nem járók voltak, a tömeg tüntetően elvonult a M. D. P. székháza elé.

A rezi-i körjegyző jelenti, hogy 9-én este az M. D. P. pártnapja volt. A megszo-
kottnál nagyobb tömeg verődött össze, kiáltozásokkal zavarták Végh járási központi előadót és öt szidalmakkal illették. Dénes Albert r. szakaszvezető és társa igyekeztek rendet csinálni, de a teremben is az udvaron is álltak és ha a teremben voltak a rendőrök, az udvaron zajongtak, ha az udvaron voltak, a teremben volt zaj. A tömegben lökdösődtek, az egyik embert megpofozták, egy másikat földhözvágáltak. Végh Albert szakaszvezetőtől is el akarták venni a puskát. 6-8 embert a mai napon a rendőrség őrizetbe vett és az incidens körül folyik a vizsgálat. A falubeliek fenyegetőznek, hogy a 11-én reggel 6 órára hirdetett népgyűlésen ott lesznek és Bartalt /a M. D. P. párt vezetője/ majd elintézik. Elrendeltem, hogy a népgyűlést meg kell tartani, a rendőrség a rend fenntartásáról gondoskodni fog.

A zalavári körjegyző jelenti, hogy 10-én reggel 7 órakor népgyűlés volt Zalaváron, amelyen kb. 150-en jelentek meg. Az asszonyok zavarni próbálták a gyűlést, a gyűlés azonban az államosítást megszavazta.

Zalaköveskút Nemzeti Bizottsága nem állt az államosítás mellé, Sótunyi és Tököli nemesbüki tanítók lázították fel az embereket.

Szavai József hévízi jegyző jelenti, hogy dr. Végh József lelkész a sekrestyében fektetett fel ívet az államosítás ellen. Egregyen, bár előzőleg állami iskolát akartak, most ellenzik az államosítást.

Németh János plébános Sármelléken a templomban gyűjti az aláírást az államosítás ellen.

A karmacsi körjegyző jelenti, hogy a M. N. D. Sz. helyi szervezetét az államosítás kérdésében kialakult viták miatt nem tudták a községben megalakítani.

Zahár Lajos M. D. P. titkár kijelenti, hogy az aláírásgyűjtés kissé későn indult, amikor a papok már felszították a nép hangulatát. Az aláírások száma jegyzők kiállásán múlt, Zalaváron sok aláírás gyűlt össze, mert a jegyző maga is kiállt, Karmacson ellenben a jegyző nem állt ki, így kevés az aláírás. Javasolja, hogy teljes-

kanna elkobzásokat, apróbb erdőkihágások miatti súlyos büntetéseket átmenetileg lehetőleg mellőzzünk, nehogy ilyen vélt sérelmekért a falut az államosítás kérdése ellen hangolják. Kijelenti, hogy általában nem sikerült a járásban a papoknak különösen megmozgatni a falvakat az államosítás ellen.

Gerencsér György országgy. képviselő leszögezi, hogy a jegyző magatartása a döntő. A keszthelyi felvonulás a sümegi búcsúról mutatja, hogy a vallás csak ürügy és az általuk jól ismert régi reakciók állnak a vallásos tömeg sorai közé. A cél a zűrzavar keltése. Hangsúlyozza a közigazgatás tisztviselőinek a kötelességét és különösen aláhúzza, hogy a Magyar Dolgozók Pártja tagjainak még köztük is jó példával kell előljárni.

6./ Tapolcai járási értekezlet. Megjelent a M. D. P. járási tikára és a FÉKOSZ járási vezetője, valamint a járási rendőrkapitány is. Horváth József járási főjegyző a két beszéd elhangzása után közölte, hogy a járás minden községének képviselőtestülete és Nemzeti Bizottsága állást foglalt az iskolák államosítása mellett és a kibocsátott aláírásgyűjtő íveken 18000 aláírás gyűlt össze az iskolák államosítása mellett.

Egyetlen kivétel Kékkút község képviselőtestülete, amely nem szavazta meg az államosítást. A felbújtó itt valószínűleg Görcs Ede kereskedő, akinek a keze látszik abban, hogy Kékkúton megdobálták az aláírást gyűjtőket.

Balatonrendesen Rákóczi Ferenc ny. járásbíró a képv. test. gyűlésén kitérő javaslatot tett, azt állítván, hogy az iskolák államosításának kérdésében a községi képv. testület nem illetékes dönten. Rákóczi Ferenc a F. K. P. tagja. Kurdi György plébános ellen egyházi részről eljárás van folyamatban, mert az egyik Mindszenty körlevelet nem olvasta fel. Vörös papnak hívják.

Vigántpetend községben Szokol László plébános a községi képv. testületet rá akarta bírni, hogy az államosítás ellen szavazzon, a képviselőtestület azonban egyhangúlag megszavazta az iskolák államosítását. A pap nagy gazda, a F. K. P. tagja, a faluban nem szeretik.

Monostorapátin Dr. Csizsár egyházi tanító nem írta alá az államosítás ívét.

Gyulakeszin Tuli László plébános nem tesz semmit az államosítás ellen.

Általában a községi és körjegyzők jelentéseiből és hozzászólásából megállapítottam, hogy az általam meglátogatott járások közül a tapolcai járásban a legjobb a hangulat az iskolák államosításával szemben, amit az egyéb kérdésekben is mintaszerűen dolgozó járási főjegyző és jó jegyzői kara példaszerű együttműködésének a javára lehet írni. A járási főjegyzőt és a járás jegyzői karát az eredményért megdícsértem.

Zalaegerszeg, 1948. június 11.

Bencsik
/Bencsik István/
főispán

ZML Főisp. ir. 963/1948. — Sajat kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Az országgyűlés 1948. június 16-án szavazta meg az egyházi iskolák államosításáról szóló 1948. évi XXXIII. tc.-et.

² Mint a korábbi szövegből kiderült, valójában csak öt értekezletet tartott. A későbbi tárgyalásnál hiányzik is az 5. sorszámú értekezlet.

³ 1948. június 3-án a Szabolcs megyei Pócspertriben az államosítás ellen tüntető tömegben dulakodás közben, máig tisztázatlan körülmények között meghalt egy rendőr. A nevezett rendőr őrnagy beszéde ezen eseményből fogant nyílt fenyegetés volt.

⁴ Független Kisgazdapárt (FKgP).

⁵ Mindszenty József 1948. május 11-én kiadott körlevelében egyházi átokkal és kiközösítéssel szándékozta sújtani azokat a híveket, akik az iskolák államosítását akarták.

⁶ MDP, FKgP, NPP.

⁷ Németh Károly különböző párttisztviselések viselése után 1985-1987. között az MSZMP főtitkár-helyettese, 1987-1988-ban az Elnöki Tanács elnöke volt.

⁸ Helyesen: Mileji István.

⁹ Demokrata Néppárt (DNP), amelynek a vezetője volt Barankovics István.

¹⁰ Helyesen: Lórántháza, Tófej községrésze.

¹¹ A főispán és az öt kísérő rendőr őrnagy beszédéről van szó, amelyet a jelentéshez csatoltak.

13.

Zalaegerszeg, 1948. június 23.

Az alispán határozata a miháldi és a somogyszentmiklósi körjegyzőségek Somogy megyéből Zala megyéhez csatolásával kapcsolatban

Zala vármegye alispánja.

Széchenyi tér 5. 1. em.

Tel: 1. Postafiók: 129.

Tárgy: Miháldi és somogyszentmiklósi körjegyzőség községeinek átszatolása Somogy vármegyéből Zala vármegyébe

17.981/1948.

H a t á r o z a t.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány a 4330/1945. M. E. sz. rendeletében/6. §./21./ Somogy vármegyéből Zala vármegyébe csatolta át a somogyszentmiklósi /:Bagolasánc, Liszó, Somogyszentmiklós:/ és miháldi /:Miháld, Pat, Sand:/ körjegyzőségeket.

Belügyminiszter Úr f. évi június hó 8-án kelt 182.068/1948. III. 1. számú rendeletével az átszatolás időpontját 1948. augusztus hó 1-ben állapította meg.

Ehhez képest a fenti két körjegyzőség községeit 1948. évi augusztus hó 1. hatállyal a nagykanizsai járáshoz beosztom.

Erről tudomásulvétel, közigazgatási, anyakönyvi és pénzügyi tekintetben szükséges intézkedések megtétele és az érdekelt községek képviselőtestületeivel való közlés végett értesítést kapnak:

1./ Somogy vármegye alispánja, Kaposvár, 2./ Járási Főjegyző, Csurgó, 3./ Körjegyző, Miháld, 4./ Körjegyző, Somogyszentmiklós, 5./ Járási Főjegyző, Nagykanizsa, 6./ Zala vármegye főispánja, Zalaegerszeg, 7./ Pénzügyigazgatóság, Zalaegerszeg, 8./ Államépítészeti Hivatal, Zalaegerszeg, 9./ Vármegyei irodaigazgató, Zalaegerszeg.

A nagykanizsai járás főjegyzőjét felhívom, hogy az átcsatolás megtörténtét 1948. évi augusztus hó 20-ig jelentse.

Zalaegerszeg, 1948. június 23.

Agárdi

dr. Agárdi Tibor
alispán

ZML Főisp. ir. 654/1948. — Eredeti gépelt tisztázat.

14.

[Zalaegerszeg],¹ 1948. augusztus 28.

**Kimutatás a zalai MDP alapszervezetek vezetőségi tagjainak
foglalkozás szerinti megoszlásáról²**

1948. augusztus 28.

K i m u t a t á s

Az alapszervek vezetőségében helyet foglaló elvtársak származási megoszlásáról

Körzet neve	Munkás	Újgazda	Paraszt	Értelm.	Egyéb
Zalaegerszeg város	3	10	1	16	11
Nagykanizsa város	33		4	14	7
Zalaegerszeg	13	17	70	13	4
Nagylengyel	24	25	50	10	9
Zalalövő	10	17	29	11	6
Bak	15	21	31	8	4
Nagykanizsa	23	25	45	16	
Kiskomárom	31	2	35	11	
Gelse	25	9	52	12	21
Nemestördemic	29	10	17	14	7
Kővágóórs ³	45	12	28	21	11
Tapolca	42	7	37	16	7
Letenye	11	9	44	11	4
Bánokszentgyörgy	24	2	23	9	1

Körzet neve	Munkás	Újgazda	Paraszt	Értelm.	Egyéb
Tornyiszentmiklós	29	7	32	6	
Sümeg	33	17	32	21	4
Ukk	16	18	33	10	
Nova	13	10	20	17	10
Gutorfölde	47	8	47	24	
Zalabaksa	4	29	28	8	8
Lenti	10		25	7	11
Keszthely	38	28	44	23	4
Zalacsány	15	8	30	1	5
Zalaszentgrót	43	26	44	10	
Pölöske	24	9	25	5	3
Összesen:	596 ⁴	297 ⁵	827 ⁶	314	137

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 7. ó. e. — Hitelesítetlen gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A keletkezési helyet a dokumentum tartalma és forráshelye alapján állapítottuk meg.

² A dokumentum keletkezésével kapcsolatban más körülmény nem állapítható meg.

³ Helyesen: Kővágóórs.

⁴ Számszakilag helyes végösszeg: 600.

⁵ Számszakilag helyes végösszeg: 326.

⁶ Számszakilag helyes végösszeg: 826.

15.

Zalaegerszeg, 1948. szeptember 9.

A szeptember 7-8-án Zalaegerszegen megtartott egyházi ünnepség¹ tapasztalatainak megvitatása az MDP Zala Megyei Bizottsága² ülésén (részlet az ülés jegyzőkönyvéből)

MDP. Megyebizottság,
Zalaegerszeg.

J e g y z ő k ö n y v

Felvétetett az MDP. Megyebizottság hely[i]ségében 1948. szeptember 9-én megtartott üléséről.

Jelen vannak: Varga Edit közp. propaganda osztály, Weszter Ede közp. gazd. oszt., Náprádi [Nógrádi?] Sándor közp. ifi. oszt.³ Balogh József m. RG. pk.,⁴ Juhász József szerkesztő⁵ és a Megyebizottság tagjai.

Napirendi pontok:

- 1./ A Mindszenty⁶ gyűlés kiértékelése.
- 2./ Politikai Bizottság határozata és a Szervezési Osztály által kiadott határozat.
- 3./ Azoknak a kérdéseknek a megbeszélése, amelyek a jövő heti munkában a Megyebizottságra várnak.

Lakatos:⁷ Üdvözlöm az Elvtársakat, a kibővített Megyebizottsági ülést megnyitom. Javaslom, hogy azok az elvtársak, akik nem tartoznak a Megyebizottsághoz, csak az első napirendi pont megtárgyalásánál legyenek jelen.

A Mindszenty gyűléssel kapcsolatban mi volt az elgondolásunk. Tervünk az volt, hogy lehetőleg annak a 60-80000 ember bejövését akadályozzuk meg, akikre ők számítottak. Ez sikerült is, mert a gyűlésen kb. 20-25000 ember vett részt. Úgy látom az ő elgondolásuk sem volt reális. Legdöntőbb segítségünk az eső volt, második az ifjúsági sportversenyek és gazdaasszony kiállítások megrendezése. Harmadik az, hogy az iskolában tanítás volt és 2-3000 gyermek nem vonulhatott ki. Negyedik a 15 holdon felüli gazdák elszámoltatása. Egyes helyeken pl. Zalaegerszeg környékén rosszul fogták meg a kérdést és délutánra csinálták, ez hiba volt. Ötödik a vasúti szerelvények korlátozása és emiatt is nagy tömeg maradt le. A lóvizsga is jó volt. Egyes helyeken rosszul csinálták és így pár lovaskocsi betudott jönni. A járványhírek is vontak el tömeget, de ez nem volt lényeges.

Meg kell állapítani, hogy hibák is történtek. Az EPOSZ szervezeteknél pl. 15-20-as csoportok szervezeten jöttek be. Az EPOSZ szervezetek sok helyen a reakció, a papság kezében vannak. Ezen változtatni kell. Jobban kézbe kell venni az ifjúságot a tanítókon keresztül.

Nem sikerült, hogy a bejövő egységes csoportokba bekerüljenek elvtársaink, ami lazította volna ezeknek a csoportoknak az egységét.

Az agitátor csoportokban közel 480 elvtársat vontunk be. Látjuk, hogy egy sor hiba is történt, de nagyjából jó munkát végeztek. Ha nem is sikerült a zárt tömegbe behatolni, de döntő, hogy a tömeg beszélt rólunk. A hiba itt az volt, hogy egyes csoportok csak 9 óra körül kerültek le az utcára, ugyanis, csak Szegedi elvtárs⁸ foglalkozott velük és egy ember kevés ennyi ember kioktatásához. Legközelebb az agitátorok kioktatását több ember kezébe kell adni.

Azért tudtunk csak nehezen az egyes községek zárt soraiba bekerülni, mert az ellenség tanult, mert az ellenség tanult[sic!] és a papok kiadták az utasítást, hogy ne álljanak szóba idegenekkel. Első nap még sikerült valahogy, de a második nap nehézségek voltak. Helyes volt az, hogy a járási, körzeti titkárok bejöttek, ügyesen fogták össze a dolgokat ennél a kérdésnél. A szállítást simán oldottuk meg. A visszaindulásnál sem volt zökkenő.

Harmadik része az elgondolásunk[nek], hogy a bejövő tömeget[k] a mi Pártunk erősségével találják szembe magukat. A dekoráció jó volt, csak az utolsó esőzés okozott kárt és azt nem tudtuk rendbehozni. A kirakatok többé-kevésbé a mi jelszavainkkal voltak díszítve. Általában a dekorációt úgy kell megemlíteni, mint pozití-

vumot. A városi pártszervezet 8 faliújságot csinált. Az ÁVÓ azt mondja, hogy egy apáca megdicsérte a dekorációt, amire a pap megjegyezte, hogy ezt a kommunisták csinálták, mert pár nappal ezelőtt volt egy szövetkezeti konferenciájuk.⁹

A brossúra is jó volt. Néhány helyen ugyan elszakították, de én magam láttam, délután, hogy egy asszony a kocsin hangosan olvasta a többieknek és ez azt jelenti, hogy hazaviszi és olvasgatni fogják.

A sport erejét fel[ül]becsültük. A meglátásom az volt, hogy 3-4000 ember volt délután a sportpályán. Sok volt a parasztfiú, ha ezek hazamennek, többet fognak beszélni Pappról, Patakiról¹⁰ és a többi olimpikonokról, mint a Mindszenty gyűlésről. A sportnál azért nem volt nagyobb tömeg, mert főleg asszonyok és lányok jöttek be, ezeket nem érdekli. Ez volt az oka, hogy nem tudtunk nagyobb tömeget elszakítani.

A Megyebizottság a munkáját kissé lazán fogta meg, nem lettek végrehajtvá a határozatok. Pl. tegnap esti sportvacsoránál is hiba volt, hogy a szervező titkár egyedül intézkedett, így a rendezés nem volt jó.

Szép volt a sportesemény, de hiba volt részünkről, hogy a Megyebizottság tagjai kintfeleltek, holott itt benn is lett volna munka.

A tervezett kérdéseket elég jól oldottuk meg. Eső is segített. Úgy kell értékelni, hogy szervezetileg eredményes volt. Az ellenség részéről vereség volt, mert nem jött be olyan tömeg, mint amire számítottak.

A hangszóró betiltása nem nagy segítséget jelentett, mert ők ezt felhasználták. A szél is segített nekik, mert a hangot elvitte a tömeg közé.

A bejövő tömeg, szerintem egy vallásos tömeg volt, nem ellenség, de meg kell állapítani, hogy a keddi esti¹¹ vallásos tömeg mindinkább ellenségessé vált a beszédek után. Kétségtelen, hogy mindszenyiek ha akarják, beláthatatlan kárt okozhatott volna, mert ellenforradalmi tömeggé változott. Mi árt jobban? Ha Mindszenty-gyűlést engedélyezzük, vagy betiltjuk? Sokkal többet árt, ha megengedjük, kétségtelen beszélnek a letiltásról, de faluként dolgozva, jobban tudjuk a kérdést megmagyarázni, mint egy ilyen felzaklatott tömegnél.

Azt megállapíthatjuk, hogy a népnevelőinket¹² nem törték le az uszítások, hanem a harcban megedződtek. Náluk Mindszenty uszító beszéde nem okozott kárt. Egy sümegi elvtársnővel beszéltem, aki azt mondta, hogy ezután még jobban fog harcolni. Sajnos a tömegnél hatást ért el. A mi elvtársainkat nem törte ugyan le, de amikor olyan nagy akciók állnak előttünk, szerintem káros a Mindszenty gyűlések engedélyezése.

Szegedi: Elvtársak megállapíthatjuk a Mindszenty gyűléssel kapcsolatban, hogy a lényeg és a súlypont az agitáción van. Az elvtársak itt megedződtek a harcban. Az állandó agitációs gárdát ki kell építeni. Meg kell állapítani, hogy kevés emberünk van, aki foglalkozni tud az agitátorokkal. A Megyebizottsági tagokra várt volna a feladat, hogy elbeszélgessenek az elvtársakkal. Az ellenségnek várározáson felül sikerült az ifjúságot megmozgatni, de nemcsak az ifjúságot, hanem a nőket is. Ezen

javítani kell. Ha az agitátoraink más, a falujukból a csoportokkal jöttek volna együtt, [sic!] könnyebb lett volna az agitáció, nem mertek volna úgy lelkesedni. Itt tanultunk, de remélem arra nem kerül sor, hogy ismét Mindszenty gyűlésen legyen szükség az agitátorokra, hanem szebb feladatot kapunk.

Mit tegyünk a Mindszenty gyűlés után. Kétségtelen, hogy károkat okoztak, de még egyszerű emberek is látták, hogy ez nem vallásos, hanem politikai gyűlés volt.

Az agitátor gárda dolgozzon tovább. A Megyebizottság tagjai részvételével politikai gyűléseket kell tartani és válaszolni Mindszenty szavaira.

Seben:¹³ Megállapíthatjuk, hogy agitátoraink bevetése az ő módszereikkel szemben nem jó. Tanultak tőlünk. Zárt sorokat alkottak s nem engedték be a mieinket. Úgy kellett volna intézni, hogy a faluban olvadtak volna közéjük.

A sporttal kapcsolatban sokat építettünk olimpikonjaink népszerűsítésére [népszerűségére?].

Sokat foglalkoztunk azzal, hogy reakciós ember Mindszenty, s most csalódást okozott.

Politikai gyűlés tartására 19-én volna alkalom.

Geréb:¹⁴ Az ifjúsági sportünnepélyek mekkora tömeget vontak el, még nem tudjuk megállapítani. EPOSZ szervezetek még nincsenek jól kézben tartva. A tegnapi gyűlésünkön ezt megállapítottuk. És úgy gondoljuk, hogy segítségre van szükség s a közigazgatásból kellene egy-két embert kérni. Ifjúsági iskolát kell szervezni. A szervezeti csatlakozás után, a nevelés problémáját kell megoldani.

Szegedi: A szervezett agitációval kapcsolatban nem kell eltúlozni ennek a jelentőségét. Nem szabad a reakció erejét lebecsülni és nekünk az agitációs munkát fejleszteni kell.

Varga Edit: A tegnapi nappal kapcsolatban meg kell állapítani, hogy sok pozitívum volt. A Megyebizottság hatalmas munkát végzett és ezt a munkát maga végezte el, a központ nem nyújtott segítséget. A negatívum az volt, hogy hagytuk ezt a gyűlést Mindszentynek megtartani. A klerikális reakció komoly veszély. Minden apróságba beviszik politikájukat.

Nem értek egyet Lakatos elvtárral a hangszóróval kapcsolatban. Én azt mondom, hogy a hangszóró elvonása a mi erőnket mutatta. Leszűrhattuk azt, hogy a városi tömeg a reakció. Falusiak vallásos tömeg. Az ő gyengeségük, hogy antiszemita hangokat használtak. Ez azt jelenti, hogy minden eszközt fel akarnak használni ellenünk. Jó ötlet volt a 700 éves Zalaegerszeg brossúra kiadása.¹⁵ Nagyon sokat tanulhattunk az ő módszereikből, mennyire gyűjtik tapasztalataikat és milyen fanatikusak. Ez nem csoda, mert a hitükről volt szó. S ez komoly erő a papság kezében. Olyan arcátlanok voltak, nem hiszem, hogy Mindszenty ezt máshol megmerte volna tenni.

A rendőrség munkája nem volt jó. Itt ezen a téren hibák vannak. Politikai nevelő munkát végezni, mert nekünk a rendőrség komoly bázis az elkövetkezendő éles osztályharcban.

Egyetértek Lakatos elvtárssal, hogy Mindszenty gyűléseket nem szabad engedélyezni. A Megyebizottság hetekig foglalkozott ezzel a kérdéssel és nem tudott más fontos kérdésekkel foglalkozni. Pl. a kulákság elleni harccal, ami most egyik központi kérdésünk. Akkor dolgoztak volna jól, ha ezzel a kérdéssel foglalkoztak volna.

Meglepett az agitátorok jó munkája. Pedig eddig nem volt rendszeres agitátor munka. A központban nem hittük el, hogy ilyen eredményt fognak elérni. Most már az a feladat, hogy rendszeressé tegyünk agitátor gárdáinkat. Gyűlés előtt meg kell őket dicsérni. Komoly hiba volt, hogy a sportünnepélyen kint felejtkeztek az elvtársak, pedig délután még sokkal lázítóbb beszédet tartott [az] egyik rendfőnök. Legalább egy embernek felváltva bent kellett volna maradni a Megyebizottságon, hogy mindenről értesülve legyünk és utasítást tudjon adni. Még az jó lett volna, ha az agitátoraink éjjel is dolgoznak, hiszen egész éjjel mise és beszédek voltak, be kellett volna osztani az elvtársakat.

A Megyebizottság munkájához akarok még hozzászólni. Lakatos elvtárs a feladata magaslatán állott. Mindenhol ott volt. Politikai irányítója volt az egész munkának. Szegedi elvtárs nagyon jó munkát végzett, az agitációs munka irányítója volt, csak az volt a hiba, hogy egyedül végezte, azt hiszem ebben Szegedi elvtárs is hibás volt, mert legalább még egy embert maga mellé kellett volna vennie. Ebből a munkából Seben elvtársnak is ki kellett volna venni a részét. Valahogy ő nem volt ott az agitációnál, pedig ő itt marad a Megyebizottságon és a propaganda munkát végzi. Különösen hiba volt az, hogy mikor bejöttek az agitátorok, nem volt itt. Pedig neki és Csáder¹⁶ elvtársnak jelen kellett volna lenni, mert itt lehetett volna kádereket kiválasztani. Annak ellenére, hogy kissé szelesen is, de Stadinger¹⁷ elvtárs is kivette részét a munkából. Geréb elvtárs is jól dolgozott. A városi szervezet munkájáról nem tudok véleményt mondani, azt nem láttam.

Helyesek a meglátások, amit Lakatos elvtárs elmondott. Megtárgyaljuk a központban és nem hiszem, hogy még egyszer megengedjük a Mindszenty gyűléseket. Még azt kell elmondanom az elvtársaknak, hogy az agitátor gárda kiépítésére nagy súlyt helyezzenek.

Fekécs:¹⁸ A gazdaasszony kiállításával kapcsolatban voltak jó és rossz tapasztalataink. A zalabesenyői pl. egyenesen kicsúfolása volt a kiállításnak. Egy rossz istálló helységben lett megrendezve. Egy asszony sem volt ott. A pártszervezetünk nem dolgozott jól. Andrásbidán ugyanez volt a helyzet. Salomváron valamivel jobb volt. Zalalövön sikerült 150-200 kiállító és 1000 látogató. A lóvizsga férfiak egész tömeget tartotta vissza a bejövételtől. Délután itt meghallgattam annak a rendfőnöknek a beszédét, ami példátlan uszító beszéd volt.

Lakatos: Az elvtársak többé-kevésbé elmondták azokat a hibákat, amiket én is elmondtam. Egy-két kérdés van, amit meg kell beszélni. Seben elvtárs is elmondta, hogy a sport komoly csalódást okozott, mert nem volt el annyi tömeget, mint amire számítottunk. Egy tévedését ki kell javítanom Seben elvtársnak. Azt mondotta, hogy Mindszenty kellemes csalódást [okozott], mert azt mondták, hogy reakciós. Hát itt

nem kellemes csalódás volt, mert Mindszenty tényleg reakciós. Ceremónia nagy volt, ami a tömegnek kell, mert itt nagyon vallásos a tömeg, de a beszédek lázító, reakciós beszédek voltak és még a vallásos tömeg is észrevette, hogy politikai gyűlés volt.

Nem értek egyet Geréb elvtárral, hogy a közigazgatás terhére kell egy-két embert kiemelni az ifjúság átneveléséhez. Meg kell találni a módját, hogy a tanítókat bekapcsoljuk ebbe a munkába és a közművelődésen keresztül kell ezt a kérdést megoldani.

Náfrádi[Nógrádi?]: Geréb elvtárs jól be van épülve a megyében, de a többi elvtársak nem és ezen javítani kell.

Lakatos: Ez abból adódott, hogy Geréb elvtárs nem adott nekik elég területet.

Az elvtársnő azt mondja, hogy a hangszóró betiltása nem volt rossz. Én azt mondom, hogy azt a vallásos tömeget, akik a beszédet nem jól hallották ezzel lehetett lázítani.

Még egy hibát követtünk el, egy csomó ember csellengett, akinek nem volt szállása. Ezeket kézbe kellett volna venni, elhelyezni, és elbeszélgetni velük, ezeket meg lehetett volna nyerni.

A rendőrség hibájáról szándékosan nem beszéltem, Mert itt nem csak a legénységben, hanem a vezetőségben is hiba van és ezen javítani kell.

Az elvtársnő megemlíti, hogy a Mindszenty gyűlés előkészítése miatt nem tudunk más problémákkal foglalkozni. Mi foglalkoztunk más problémákkal is, ezt bizonyítja a három nappal ezelőtt megrendezett szövetkezeti konferencia sikere.

Amit az elvtársnő Stadinger elvtárs munkájával kapcsolatban mondott, arra csak azt kell mondanom, hogy komoly idegmunkát végzett, mert az olimpiakonok nem jöttek meg este, csak másnap délben és ő éjjel 3 óráig várta őket. A hiba csak ott történt, hogy nem osztotta be a munkáját. Csáder elvtárs is látja, hogy az agitátoroknál komoly kádermunkát lehetett volna végezni. Engem terhel a felelősség, mert nem néztem meg az elvtársak munkáját. Mindent összevetve a Megyebizottság tagjai igyekeztek a munkájukat jól elvégezni. [...] ¹⁹

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 9. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ 1948. szeptember 7-8-án tartották Zalaegerszegen a Mária Kongresszus (Kongregáció) központi ünnepségét Mindszenty József vezetésével.

² Az MDP akkori szervezeti felépítésében a pártbizottság a szűkebb, a későbbi párt-végrehajtóbizottságnak megfelelő, elméletileg végrehajtó, de valójában hatalmi jellegű párttestület volt. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 38. p.

³ Valószínűleg Nógrádi Sándorról van szó, aki azonban nem azonos az ismert katonai-politikai vezetővel.

⁴ Megyei Rendező Gárda parancsnok. Az RG az MKP (MDP) szervezete volt, amely a párt által rendezett gyűléseken és egyéb tömegmegmozduláson volt hivatva biztosítani a rendet.

⁵ Az Uj Zala c. Zalaegerszegen megjelenő lap szerkesztője Juhász Imre volt. Az eredeti szövegben valószínűleg névelírás történt. Lásd: Horváth 1978. 95. p.

⁶ Helyesen: Mindszenty (József). A közölt dokumentumban mindvégig hibásan írták a nevét.

⁷ Lakatos Dezső, az MDP (előtte az MKP) Zala Megyei Bizottságának volt a titkára (1946. május - 1950. február). Lásd: Sorsfordító évek Zalában 319. p.

⁸ Szegedi Andor, megyei propagandista volt.

- ⁹ 1948. szeptember 5-én tartotta Zalaegerszegen az MDP az első Zala megyei szövetkezeti konferenciáját.
¹⁰ Feltehetően a Londonban győztes Papp László (ökölvívó) és Pataki Ferenc (torna) olimpikonokról van szó.
¹¹ 1948. szeptember 7.
¹² Megbízott kommunista agitátorok.
¹³ Seben Mátyás, megyei propagandista volt.
¹⁴ Geréb Sándor, megyei ifi vezető volt.
¹⁵ Zalaegerszeg első írásos említése 1247-ből való, így a hozzákapcsolódó ünnepség, amelyet 1948. szeptember 11-én tartottak, némileg megkésett.
¹⁶ Csáder Sándor, a káderosztály vezetője volt. Lásd: Sorsfordító évek Zalában. 379. p.
¹⁷ Stadinger István. 1946 szeptemberétől az MDP megalakulásáig az SZDP Zala megyei titkára volt. Ezután különböző vezető állami-, párt- és gazdasági tisztségeket viselt, 1988-1989-ben az országgyűlés elnöke volt. Lásd: Sorsfordító évek Zalában. 231. p.
¹⁸ Fekécs Imre, termelés-felelős majd a megyei pártbizottság mezőgazdasági osztályvezetője volt. Lásd: Sorsfordító évek Zalában. 399. p.
¹⁹ A kihagyott részben a többi napirendi pontot tárgyalták.

16.

Zalaegerszeg, 1948. szeptember 14.

Kimutatás az MDP Zala megyei tagjainak foglalkozás szerinti megoszlásáról

K i m u t a t á s

az MDP Zalamegyei tagságának szociális összetételéről.

Párttagok száma összesen: 22.948 fő, melyből:

Munkás:	7.137 fő	31 %	/31.1/
Paraszt:	4.437 ¹	19 %	/19.3/
Földnélküli paraszt	1.419	6 %	/ 6.1/
Értelmiség:	2.931	13 %	/12.7/
Iparos:	2.348	10 %	/10.2/
Kereskedő:	615	3 %	/ 2.6/
Egyéb:	4.025	18 %	/17.7/
Összesen:	22.948 fő	100 %	

Bártfay [Tibor]
 megyei irodavezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 67. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázattal másodpéldánya. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Zalamegyei Pártbizottság, Zalaegerszeg”. Keletkezési hely és időpont feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ A közölt dokumentum mellett található kézzel írt fogalmazványban e rovatot illetően 4473 fő található. Minden bizonnyal ez a helyes szám, mivel a végösszeg csak ennek figyelembevételével jön ki. Ugyanez vonatkozik a százalékos megoszlásra is.

17.

Zalaegerszeg, 1948. szeptember 27.

A főispán levele a belügyminiszterhez, az iskolai beíratásokkal kapcsolatban

M á s o l a t.

Zala vármegye alispánja. Tárgy: A szeptemberi iskolai beíratások biztosítá-
Széchenyi tér 5. I. em. sa.
Telefon 1. Postafiók 129. R. sz.:191.760/1948. III.

Szám: 27.352/1948.

Belügyminiszter úrnak,
B u d a p e s t.

Hivatkozással fenti tárgyban 1948. augusztus 31-én kelt 24075/1948. szeptember 6-án kelt 25.553/1948. számú jelentéseimre jelentem, hogy Miniszter úr fenti rendeletét a vármegye területén végrehajtottam.

A tett intézkedéseket összefoglalva az alábbiakat jelentem:

A tanügyi és rendőrhatóságokkal, továbbá a demokratikus pártokkal és népi szervezetekkel megteremttem a rendelet végrehajtásával kapcsolatban szükséges összeköttetést, ami már előre is biztosítéka volt a rendelet rendelkezései maradéktalan végrehajtásának.

A járásokban és városokban még augusztus hóban tisztii értekezleteket tartottam a járási főjegyzők, polgármesterek, községi- és körjegyzők bevonásával és a tanfelügyelőség kiküldöttjének részvételével. Ezeken az értekezleteken mindenütt a legnagyobb részletességgel megbeszéltük a beíratások pontos lebonyolítását, valamint a beíratkozást elmulasztókkal szembeni hatósági intézkedéseket és az iskolabjárás folyamatosságának biztosítására szolgáló intézkedéseket.

A cél elérése érdekében a közigazgatási és népi szervezetek felvilágosító munkát indítottak megyeszerte. Ennek lett az eredménye, hogy az iskolai beíratások szeptember első napjaiban mindenütt zavartalanul megtörténtek. A beíratkozott tanulók összes száma: 45.722, míg a beíratkozást elmulasztók száma 2545. A beíratást elmulasztók száma alig haladta meg a tankötelesek 5 %-át, ami a korábbi évek százalékarányához képest kedvező.

Szeptember hó 5-én a mulasztók mindenütt hatóságilag fel lettek szólítva a beíratkozásra. A beíratás a vármegye területén megtörtént.

Zalaegerszeg városban 26 elsőosztályos hivatalból való beíratása csak később történt meg, mert még egy elsőosztály létesítése hely hiányában nem volt megoldható. Ideiglenesen e 26 tanulót a meglévő osztályokba osztottam be és gondoskodom [a] nehézség végleges megoldásáról.

A járási főjegyzők és polgármesterek írásbeli és szóbeli jelentéseiből megállapítottam, hogy a beiratkozott tanulók rendszeresen járnak az iskolába. A hiányzók száma a vármegye területén csekély és ez is az őszi mezőgazdasági munkálatokkal van kapcsolatban. A szülők ugyanis főleg a nagyobb gyermekeket az őszi takarulási munkálatoknál gyakran felhasználják. Ez azonban rendes jelenség, semmiféle célzatosság nincsen benne.

Sem a beiratásnál, sem pedig a rendszeres iskolába járásnál szabotázs vagy egyéb zavartkeltő tevékenység a vármegye területén nem fordult elő.

A közigazgatási szerveket arra is utasítottam, hogy a pártokkal és a népi szervekkel együttműködve az iskolába járás akadályait helyileg mindenütt öntevékenyen szüntessék meg.

Kérem ezen jelentésem tudomásulvételét.

Zalaegerszeg, 1948. évi szeptember hó 27. napján.

/Dr. Agárdi Tibor/ s. k.
alispán.

Barati
/Baráti József/ s. k.
főispán.

ZML Főisp. ir. 963/1948. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt másolat.

18.

[Zalaegerszeg, 1948.]¹ november 10.

**Az MDP megyei titkárának levele a KV Szervezési Osztályához,
a Keszthelyen felállítandó gépállomás ügyében**

[1948.] november 10.

M. D. P. Központi Vezetősége
Szervezési Osztály,
B u d a p e s t.

Kedves Elvtársak!

Közöljük az Elvtársakkal, hogy a vármegyénkben gépállomás még nincs. Az első gépállomás megszervezése folyamatban van. Pártunk Megyebizottsága úgy határozott, hogy az első gépállomás felállítását Keszthelyre javasoljuk. Keszthelyen tudnánk a Georgikon² épületében elhelyezni a gépeket és tudnánk biztosítani a gépállomás személyzetének a lakást is. Politikai szempontból is elsősorban Keszthely és környékén tudnák jól kihasználni főképpen azért is, mert a Keszthelyen létesítendő gépállomás gépeit ki tudnánk helyezni olyan területekre, amelyet idáig a nagybérlők béreltek és most Földbérlő Szövetkezet alakult ezeken a területeken és táblás gazdál-

kodást folytatnak rajta, s az új bérlők feltétlen igénybe is vennék a gépeket, nem volnának kénytelenek újra a kuláknak dolgozni, azért hogy igaerőt kaphassanak a földek megműveléséhez. Ilyen Földbérlő Szövetkezet kettő van, amelyre a Keszthelyen felállítandó gépállomás gépeit ki tudnánk helyezni.

A Megyebizottságunk úgy látja, hogy úgy politikailag, mint bármi más szempontból az első gépállomás felállítása Keszthelyen lesz alkalmas.

A gépállomás központjától kiküldött Kátai Zsigmond Elvtárssal szintén át tárgyaltuk és a helyszínen is megvizsgáltuk a gépállomás felállításához szükséges épületeket is. Megvizsgáltuk a területet, a rendelkezésre álló fogatokat is. A járás területe 73.516 kat. hold. A redukált kettes lófogatok száma 1929 és 26 üzemképes traktor, ez képezi az igaerőt. Úgy az elhelyezés, mint az igaerő szempontjából is a legalkalmasabb hely az első gépállomás felállítására Keszthely. A későbbi időben, amikor 10-ről 20-ra lesz is felemelve a traktorok száma, akkor is biztosítani tudjuk az elhelyezést. Propaganda szempontból is a legalkalmasabb terület, mert a dolgozó parasztság számára is a legkönnyebben közlekedhető és így meg tudjuk ismertetni a gépállomás jelentőségét, hogy mit jelent a mezőgazdaságunk fejlődése szempontjából milyen politikai és gazdasági jelentősége van, mit jelent a gépállomás a kulákság elleni harcban, a Szövetkezeti mozgalom fejlesztésében és egyéb téren.³

Elvtársi üdvözlettel

Fekécs Imre
megyei termelési felelős.

megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 109. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ A keletkezés helye és éve a dokumentum tartalma alapján nyert megállapítást.

² Festetics György 1797-ben alapította a Georgikonnak elnevezett felsőfokú mezőgazdasági tanintézetet, amely 1945-től 1949-ig mint a Magyar Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának keszthelyi osztálya működött. A közölt dokumentumban feltehetően ennek valamelyik telephelyére céloztak.

³ A Keszthelyi Gépállomás 1948. december végén kezdte meg működését, mint az ország századik gépállomása. Lásd: GH 9. 9. p.

19.

Nagykanizsa, 1948. december 10.

A Zala című lap beszámolója a MAORT-per ítélethirdetéséről¹

Ítélet a Maort-perben

Papp Simont halálra, Ábel Bódogot 15 évre,
Binder Bélát 4 évre ítélte a népbíróság
Barnabás Kálmánt felmentették

/Budapesti tudósítónk telefonjelentése lapzártakor./

A budapesti népbíróság Olti Vilmos elnök vezetésével működő különtanácsa ma reggel² hirdetett ítéletet a MAORT szabatásügy vádlottai bűnügyében. Dr. Papp Simon nyugalmazott vezérigazgatót, egyetemi nyilvános rendes tanárt folytatólagosan elkövetett, a demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmények büntette miatt kötéláltali halálra ítélte.

Ábel Bódogot, a MAORT-vállalat igazgatóját a demokratikus államrend megdöntésére irányuló cselekmény miatt 15 évi fegyházra, Binder Béla, a MAORT termelési osztályának vezetője népellenes cselekmények miatt 4 évi börtönbüntetést kapott. Dr. Barnabás Kálmán harmadrendű vádlottat, a MAORT geológiai osztályának vezetőjét bizonyítékok hiányában felmentették.

Az ítélet indokolása

Az ítélet kihirdetése után a tanácselnök ismertette az ítélet indokolását. Dr. Papp Simon 1945 nyarán az amerikai misszió több tagjától azt az utasítást kapta, hogy az Egyesült Államok politikai érdeke, hogy az olajat nem most, hanem majd csak a magyarországi politikai rendszer megváltozása után termeljék ki. Papp Simon azóta teljes mértékben engedelmességet és ezt az utasítást az imperialista érdekek védelmében végrehajtotta. Papp Simon - bár tudatában volt, hogy a népi demokratikus kormányzatnak szüksége van az olajtermelés emelésére - az ellenséges amerikai érdekeket szolgálta ki s ezzel súlyosan megszegte a közhivatalnoki kötelességét és szak tudásával a magyar nép feltámadása ellen törő imperialista erők szolgálatába állott.

Az indokolás további részében Ábel Bódog és Binder Béla ítéletével, valamint a harmadrendű vádlott, dr. Barnabás Kálmán felmentésével foglalkozik. Az indokolás végén Olti tanácselnök utalt arra, hogy a népi demokratikus büntetőjog értelmében a büntetésnek nem csupán a megtorlás a célja, hanem megtérés és javulás, az őszinte beismerő, megbánást tanúsító vallomás, a megjavulásra, az elkövetett hibák jóvátételére való készség. A jelenlegi bűnügyben Papp Simon beismerte ugyan bűnét, de beismerése feltárázó jellegű volt. Ebben az esetben a nyomatékos enyhítő körülmény sem módosíthatja a cselekmény minőségéből előállott legsúlyosabb büntetést.

Zala, 1948. december 10. 1. p.

¹ Közölve: Olvasókönyv, 1996. 342-344. p.

² Az első fokú ítéletet 1948. december 9-én hirdették ki. Vö. Papp Simon: Életem. (Sajtó alá rendezte, a bevezetőt és utószót írta és a jegyzeteket készítette: Srágli Lajos és Tóth János.) Zalaegerszeg, 1996.

20.

Zalaegerszeg, 1949. január 3.

Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből,
az egyházakkal szemben folytatandó politika kérdéseiről

[...]

Következik második napirendi pontunk az egyházi reakció kérdése.

A M. B. Mindszenty letartóztatása¹ után kapcsolatba lépett a járási és városi szervezetekkel a hangulat kérdésében, megállapítottuk, hogy a hangulat közömbös. A munkások jelentékeny része a letartóztatást jól fogadta, sőt a parasztok is, az értelmiség viszont kitér a kérdés elől, huzódozik. Az információ szerint a papság 30 %-a karácsonykor felszólalt a demokrácia mellett, ezeket a sajtóban jól ki kell hozni, de arra vigyázni kell, nehogy a papokat népszerűsítsük. Hibát követtünk el ott, hogy a harcot csak Mindszenty ellen vittük és tagságunk nagy része most megelégedett, mert azt hiszi, hogy a harc be van fejezve. Néhány akcióval kell ezen a kérdésen javítani és helyileg kell leleplezni, azokat az elemeket, akik a papi palást mellett dolgoznak a demokrácia ellen. Meg fogjuk kezdeni a támadásokat [a] sajtóban és rá fogunk mutatni helyileg az ellenségre. Az elmúlt héten megkíséreltünk egy akciót ami nem sikerült, felbecsültük saját erőnket és lebecsültük az ő kétszínűségüket, valószínű a sikertelenséghez hozzájárult a pápa karácsony után pásztorlevele, de ennek dacára is sikerült volna ha nem csináljuk túl gyorsan, még az Ó évben meg akartuk szólaltatni Zalamegyében a papokat, mert ez országos visszhangot keltett volna. A sikertelenség ne kedvetlenítsen el bennünket, ezt a kérdést tovább kell vinni. A másik akció itt Zalaegerszegen folyt le. Egy küldöttség felment Galamboshoz.² A küldöttség jól megállta a helyét, azonban Galambos egy ravasz róka, nem ijedt meg túlságosan. Arra kell venni az irányt, hogy lehetőleg ne vegyük igénybe a karhatalmat és inkább a tömegek segítségével dolgozzunk, és amit csinálunk, alapos jó munka legyen. Döntő az, nehogy túlzásba essünk és ebből kárunk legyen.³ Egész biztos, hogy az egyházi reakció aktivitásba fog lépni. Nekünk engedményeket kell tenni, de ez ne legyen a papok népszerűsítése, hanem az állásaikat verjük szét. Ebben a kérdésben pontos és részletes tervet kell készíteni. Ez a kérdés a felülvizsgálat mellett egyik legfontosabb kérdésünk. Mindszenty letartóztatásával ez a kérdés nincs befejezve, láthatják az elvtársak mennyire okádják ellenünk a tüzet. Sajtónkat erre a kérdésre be kell állítani és állandóan napirenden kell tartani, jól kell a tömegek közé vinni a harcot, hogy ne az ellenség rémhíreiből értesüljön a kérdésekről. Ebbe a harcba be kell kapcsolni a közigazgatást, részben úgy, hogy a főispán és az alispán behívhatja a papokat, vagy elmegy hozzájuk beszélni velük.

Mégegyszer hangsúlyozom, hogy ebből ne a papok népszerűsítése legyen, de vigyázzunk arra is, hogy ne essünk a ló túlsó oldalára.

Gerencsér: Rendkívül óvatosnak kell lennünk a papokkal, ravaszok és semmiféle nyilatkozatot nem akarnak kiadni. Kezdenek a templomokban a demokráciáról be-

szélni. Meg vannak győződve, hogy a megegyezés létre jön, de nem hiszem, hogy Dobi⁴ és a püspöki kar megegyezése előtt valami eredményt tudjunk elérni.

Megállapítottam, hogy Nyirádon a pap pálfordulása miatt teljes az anarchia, én jobbnak tartom, azt a papot, aki lassan megy át, ezek okosabbak. Zalacsányban a pap egy nagyon jó prédikációt mondott a demokrácia mellett és azt hiszem ez a jegyző és tanító munkájának köszönhető, mert a papra ezek tudnak a legjobban hatni.

Seben: A harcot mi is főképpen Mindszenty ellen vittük és most megpróbáljuk ezen javítani, fokozatosan kell áttérni a klerikális reakció szélesebb körben való leleplezéséhez. A nagykanizsai akció nem sikerült eléggé, ha több idő lett volna egész biztosan jobban sikerül. A karácsonyi nyilatkozatok elég jók voltak. Mi nem állhatunk meg a munkában addig, míg Dobi és a püspöki kar között a megegyezés sikerül, mert ez elhúzódhatik, nekünk úgy kell vinni ezt a kérdést, hogy alulról kell vinni és ez hatni fog a püspöki karra. A reakció már újra kezd dolgozni. Kétségtelen a községekben van zavar a papok miatt, az bizonyos, hogy szakadás fog beállni a papok és a tömeg között. Összefoglalva arra kell vinni az irányt, hogy a szakítást még jobban kimélyítsük. Véleményem szerint a lovászi pap viselkedik a legbecsületesebben.

F. Szabó: Lakatos elvtárs elmondja, hogy helyileg kell leleplezni a reakciót és meg kell nyerni a tömeget. A nagykanizsai akció azért nem sikerült, mert partizán-szerűen akartuk elintézni a jövőben erre vigyázni kell. Ebbe a kérdésbe a M. B. tagjainak és Lakatos elvtársnak is jobban bele kellett volna folyni. Az helyes, hogy a közigazgatást mi irányítsuk. Meg kell mondani, hogy nem szabad a papok erejét lebecsülni.

Geréb: Az tény, hogy ezt a harcot nemcsak a Mindszenty ellen kellett volna vinni. Keszthelyen pl. volt egy egészséges tömegdemonstráció, amikor a tömeg érezte, hogy ez osztályharc kérdése, tudták azt, hogy Mindszenty tábora ellen kell vinni a harcot. A falun is úgy kell vinni a kérdést, hogy a pap aki a kulákokkal tart.

Szántó: Az bizonyos, hogy az utóbbi időben eluralkodott az a nézet, hogy csak Mindszenty ellen vittük a harcot. Az a tény, hogy Mindszenty letartóztatása után pár nap múlva a püspöki kar tárgyalásba kezdett a kormánnyal, a tömeg érzi a Párt erejét. Látják a demokrácia erejét.

Mosonyiné: Most már az egyházközség tagjait személy szerint kell kikezdeni. Keszthelyen ezt napirendre tűztük.

Horváth: Nem adok igazat Gerencsér elvtársnak abban a kérdésben, hogy azok a papok, akik lassan mennek át, jobb szolgálatot tesznek, mert a zavart keltéssel jobban elszakadnak a tömegtől és mi nem az egyházat akarjuk erősíteni.

Szántó: Úgy látom a helyzetet, hogy a papok a pápa nyilatkozata után engedelményeket tesznek, ugyanis a pápa azt mondta, hogy testi épségük megóvása érdekében esetleg tegyenek engedelményeket, erre a kérdésre fel kell figyelni és óvatosan kezelni őket.

Lakatos: Gerencsér és Horváth elvtárs közötti vitában Horváth elvtársnak adok igazat. A nyirádi pap kérdésében nekem az a véleményem, hogy Surányinál az a

hiba, hogy nem akar továbbmenni. Amit Szántó elvtárs említ, a pápa nyilatkozatával kapcsolatban, ezzel lokalizálni akarják a nyilatkozatokat. Vigyázni kell veszélyes ellenféllel állunk szemben, az egyház már kétezer éve politizál nagy tapasztalatuk van, de nem szabad megállni a nyilatkozatoknál. Nem értek egyet Gerencsér elvtársal abban, hogy az akciókkal várni kell a püspöki kar megegyezéséig, ez nem volna helyes, a munkát erőteljesen kell folytatni tovább. Nem akkor kell dolgozni, amikor tiszta már a kérdés, hiba az, hogy Nagykanizsán az elmúlt héten a képv. testületi ülésen nem hoztak ebben a kérdésben határozatot és az üzemekben sem adnak ki nyilatkozatokat, ezt sürgősen pótolni kell. Azt nem tartom helyesnek, hogy a papokat vigyük magunkkal, ez nem volna hasznos, ott kell őket felhasználni, ahol ismerik őket.

Igazat adok abban Horváth elvtársnak, hogy nem arról van szó, hogy az egyházat erősítsük, ez harc kérdése, ahol simán megy a dolog, ott biztosan baj van.

Helyes Mosonyiné elvtársnak az a felvetése, hogy az egyházközség tagjait kompromitálni kell, ehhez kapcsolódik Geréb elvtárs felszólalása is.

Befejezésül, Seben elvtárs dolgozzon ki egy tervet a népnevelők és pártmunkások részére, részben azért, mert ez a társaság egységes, tekintélyes, politikai múltja van, nekünk konkrét tervre van szükségünk Zalamegye területén és a tervet úgy kell előkészíteni, hogy magunk előtt toljuk a szövetségeseinket és a tömegszervezeteket.

Javasolom ebben a kérdésben a következő határozatot:

Seben elvtárs még a héten dolgozzon ki egy konkrét tervet az egyházi reakció kérdésében, a meglévő bizottságot össze kell hívni ebben a kérdésben és a tervet alaposan ki kell dolgozni.

A javaslatot a Megyebizottság elfogadta. [...]⁵

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 11. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázata.

¹ Helyesen: Mindszenty (József), a közölt dokumentumban következetesen rosszul írták a nevét. A bíboros hercegprímást 1948. december 26-án tartóztatta le a BM Államvédelmi Hatósága.

² Dr. Galambos Miklós, zalaegerszegi apátplébános.

³ Utóbbi két mondatot aláhúzták, oldalt felkiáltójellel kiemelték.

⁴ Dobi István miniszterelnök (1948. december 10. - 1949. szeptember 5.).

⁵ A következőkben a további napirendi pontokat tárgyalták.

21.

Zalaegerszeg, 1949. január 18.

A főispán jelentése a belügyminiszternek a népszámlálás menetéről

Zala vármegye főispánja
Széchenyi tér 3. Tel. 98.
74/fi. 949

Tárgy: Népszámlálásról záró jelentés.
Rend. sz: 273.059/1948. B. M. IV. 1/b.

Belügyminiszter Úrnak
Budapest.

A vármegyében a számlálókörzetek megalakítása számlálóbiztosok és felülvizsgálók kijelölése mindenütt időben megtörtént. A számlálóbiztosok és felülvizsgálók kioktatása járásokként tartott értekezleteken a Központi Statisztikai Hivatal kiküldöttei által megtörtént. A népszámlálás munkája január 1.-ével megkezdődött. Január 3.-a óta a Statisztikai Hivatal két központi kiküldötte autón járja a megye helységeit és a helyszínen ellenőrzi a számlálás menetét. Ezekon kívül a vármegye részéről is két központi tisztviselő van kint állandóan.

A beérkezett jelentésekből megállapítottuk, hogy a népszámlálás január 1-én valóban mindenütt megindult, ott is, ahol esetleg lemondás történt, és a szokásos kezdeti nehézségek után a számlálás menete is mindenütt rendben folyt. Azokon a helyeken, ahol az előre megállapított számlálóbiztosok száma nem volt elegendő, azonnal tartalék számlálóbiztosot állítottak be, ugyancsak azokat a számlálóbiztosokat is pótolni lehetett azonnal, akik vagy maguk belátták, hogy a munka elvégzésére képtelenek, vagy a felülvizsgálók állapították meg azt, hogy erre a munkára nem alkalmasak. Nyomtatványokkal csak néhány helyen volt baj, illetve hiány, de e hiányzó nyomtatványokat táviratkérésre a Statisztikai Hivatal mindenütt kellő időben rendelkezésre bocsátotta.

Egyes községekben a reakciós rémhírterjesztés igyekezett a népszámlálás munkáját nehezíteni, de ezeken a helyeken fokozott felvilágosító munkával a közigazgatás és a számlálóbiztosok a zavarokat nyomban eloszlatták. Már a népszámlálás előtt, de közben is, a megyei hírszolgálati anyagot is a népszámlálás elősegítése érdekében állítottuk össze.

A Statisztikai Hivatal kiküldöttei számlálóbiztosaink munkájával, köztük a nem szorosan vett értelmiségiekével is, - általában meg vannak elégedve. A felülvizsgálók felülvizsgálati munkájukat a számlálóbiztosok munkájával párhuzamosan, illetve azt szorosan követve végezték és így még a számlálás befejezése előtt módjuk volt a számlálóbiztosok munkájának esetleges hiányait pótolni és a számlálásnak határidőre történő befejezését biztosítani.

A horvát anyanyelvű lakosság igyekezett anyanyelvét letagadni, arra való hivatkozással, hogy a svábokat is azért telepítették ki, mert német anyanyelvűeknek mondták magukat.¹ A számlálóbiztosok ezekben a községekben eredményes felvilágosító munkát végeztek és összeírásuk a valóságnak megfelelő adatokat tartalmazák.

F. hó 17-én délben beérkezett járási főjegyzői jelentések egyöntetűen azt jelentik, hogy járásuk területén a népszámlálás minden községben befejezést nyert és a felülvizsgálat is előrehaladott állapotban van.

Az államrendőrség zalavármegyei szemléelője is megállapítja és jelenti, hogy a vármegye területén a népszámlálási munkálatok zavartalanul folytak le.

A népszámlálás folyamán súlyosabb természetű bűncselekmények nem adódtak elő. A rendőrség állandóan éber figyelemmel kísérte a munkálatok menetét, és ott, ahol a szükség úgy kívánta, intézkedéseit megtette.

Zalaegerszeg, 1949. január 18.

Barati
/Barati József/
főispán.

[olvashatatlan aláírás]
r. szds. várm. szemlélő

ZML Főisp. ir. 74/1949. — Pecséttel (Zala vármegye főispánja) és saját kezű aláírásokkal hitelesített gépelt tisztázatot másodpéldánya.

¹ Az 1941-es népszámlálásról van szó.

22.

Zalaegerszeg, 1949. január 31.

Az alispán jelentése a főispánnak a szövetkezetek átalakításáról

Zala vármegye alispánja.

Széchenyi tér 5. I. em.

Telefon: 1. Postafiók: 129.

Szám: 2524/1949.

Tárgy: Szövetkezetek egyesülése.

Hiv. sz.: 58/fi. 1949.

Főispán Úrnak,
Helyben.

A vármegye területén a Szövetkezetek demokratizálása és egyesülése jó eredménnyel folyik.¹ A kulákság és annak befolyása alatt álló kis- és középparasztság szövetkezve a klerikális reakcióval igyekszik egyes helyeken a demokratizálódást illetve a fúziót megakadályozni, illetve a közgyűléseket eredménytelenné tenni. A Magyar Dolgozók Pártja és a MOSZK kiküldöttjei a Népi Szervekkel² karöltve - sok helyen házi agitációval - folytatott felvilágosító munkája után minden községben sikerült a demokratizálás, illetve a fúzió. A reakciónak minden mesterkedése hiába volt. A nők meggyőzése igényli a legnagyobb felvilágosító munkát.

Sok szövetkezeti demokratizáló közgyűlés hívja életre az addig megalakult, de nem működő szövetkezeteket.

Ott, ahol a fúzió jól elő van készítve, s a község csak kis mértékben áll a reakció befolyása alatt, igen jól sikerülnek a gyűlések és megmutatkozik az osztályharc is. Igen sok jól előkészített közgyűlés leleplezi a reakciósokat, kizárja a szövetkezetből az oda nem való elemeket. A leleplezettek legtöbb esetben az ülésről azonnal távoznak.

A nők érdeklődése fokozódik a Földművesszövetkezet iránt. Alig van demokrati-
zált vagy egyesített Szövetkezet, melynek vezetőségében nők ne foglalnának helyet.

A Földművesszövetkezetek demokratizálása, egyesítés és átalakítás után azok a
dolgozó parasztok, akik megértik a Szövetkezet jelentőségét, tömegesen jelentkeznek
felvételre. Az ifjúság hasonlóképpen cselekszik.

Becsehely községben a Kisgazdapárt és a Parasztpárt tagjai a Szövetkezetben
funkciót nem vállaltak, sőt a gyűlést megbontani igyekeztek.

Csapi községben a parasztság érdeklődése nagy, azonban a tanító szövetkezetel-
lenes magatartása romboló hatással jár.

Felsőbagod községben az Ifjúság részéről nyilvánult meg igen nagy érdeklődés.

Pórszombat községben a szövetkezeti ügyvezetőt le kellett váltani, mert a köz-
gyűlés kívánta.

Sármellék községben a demokratizáló közgyűlés nevezhető a község tömegmeg-
mozdulásának. A hozzászólásokból kitűnt a Szövetkezet iránti nagy érdeklődés.

Szénásvölgy³ községben nehezen volt a tagság összehozható, mert túlzottan bi-
zalmatlanok a Szövetkezettel szemben, ami annak tudható be, hogy félre eső község
és a kellő felvilágosítás hiányában félnek minden újtól.

Zalagyömörő községben igen lelkes közgyűlés volt, mely után 35 tagfelvétel tör-
tént.

Zalaboldogfa községben a közgyűlést botrányba akarták fullasztani, amit csak ne-
hezen lehetett megakadályozni. A vezetőséget sikerült demokratizálni, de egyébként
eredményt nem sokat hozott.

Rigács községben a Hangya alakult át Földművesszövetkezetté. A lelkes közgyű-
lés után ünnepélyes keretek között távolították el a Hangya feliratát és cserélték ki
„Földművesszövetkezet” felirattal.

1949. január 17-től 17 Földművesszövetkezet lett demokratizálva, 8 fúzió és 8 át-
alakulás történt.

A közigazgatási hatóságok a sikeres ülés előkészítésében részt vesznek, munká-
jukkal támogatják a Földművesszövetkezetek demokratizálását, segítséget nyújtanak
a fúziók előkészítésében és mindent megtesznek a Hangya szövetkezetek átalakításá-
nak előkészítésére.

Zalaegerszeg, 1949. január 31-én.

Agárdi

/Agárdi Tibor/
alispán.

ZML Főisp. ir. 271/1949. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A kommunisták a bázisuknak tartott földművesszövetkezetekbe igyekeztek beolvasztani az adott település többi
(hitel-, tej-, Hangya stb.) szövetkezetét, politikai és gazdasági térnyerésük fokozása érdekében.

² Az 1949 elején megszűnt nemzeti bizottságok helyébe lépő szervezet, amely pártokat, társadalmi szervezeteket tömörített. Fő feladatuk elsősorban a mezőgazdasági termelés szervezése, ellenőrzése volt.

³ Szénásvölgy, Söjtör határában külterületi lakott hely volt.

23.
[Zalaegerszeg, 1949. január]¹
Kimutatás a felülvizsgált termelőszövetkezeti csoportokról²

*Kimutatás
a felülvizsgált termelőszövetkezeti csoportokról³ - járásonként részletezve -*

A járás és község		Hány csoport működik	Mennyi van engedélyezésre javasolva	Milyen típusú ⁴			Csoport taglétszám
				I.	II.	III.	
Nagykanizsai járás	Bagolasánc-Fakos p[usz]ta.	1	1		1		19
	Palin	1	1		1		10
	Nagyrecse	1			1		11
Keszthelyi járás	Szent-györgyvár	1	1			1	11
	Zalaszántó	1	1			1	10
Z. szentgróti j.	Zalaszántó	1	1		1		12
Letenyei járás	Pusztamagyaród	1	1			1	26
Z.egerszegi járás	Zalalövő	1	1		1		11

A járás és község		Hány csoport működik	Mennyi van engedélyezésre javasolva	Milyen típusú ⁴			Csoport taglétszám
				I.	II.	III.	
Tapolcai járás	Kisapáti	1	1			1	10
Összesen:		9	8		5	4	120

A járás és község		Nincstelenek száma	Ujgázdák száma	Régi kisparraszatok száma	A művelés alá vont terület 9000/1948. sz.rend ⁵	Kulákoktól elkobzott terület	Behozott egyéni bérlet
Nagykanizsai járás	Bagolasánc-Fakos p[usz]ta.	7	9	3	-	elkobz. 222 kh.	-
	Palin	10	-	-	58 k. h.	elkobz. 58 k. h.	-
	Nagyrecse	3	8	-		önként. f. 152 k. h.	-
Keszthelyi járás	Szentgyörgyvár	1	9	1	45 k. h.		
	Zalaszántó	4	5	1		96 k. h.	-
Z. szentgróti.j.	Zalaszentlászló	7	3	2	87 k. h.	-	-
Letenyei járás	Pusztamagyaród	-	19	5	107 k. h.	-	-

A járás és község		Nincstelenek száma	Ujgazdák száma	Régi kisparrasztok száma	A művelés alá vont terület 9000/1948. sz.rend ⁵	Kulákoktól elkobzott terület	Behozott egyéni bérlet
Z.egerszegi járás	Zalalövő	6	3	1	99 k. h.	-	-
Tapolcai járás	Kisapáti	1	7	2	62,5 k. h.	-	-
Összesen:		39	63	15	400,5 k. h. ⁶	528 k. h.	-

A járás és község		Behozott saját föld	Csak a csoporton belül gazdálkodók száma	A csoporton kívül is gazdálkodók száma	A csoporton kívül is gazdálkodók földter. nagysága	Régi középparrasztok száma
Nagykanizsai járás	Bagolasánc-Fakos p[usz]ta.	-	7	12	47 k. h.	-
	Palin	-	10	-	-	-
	Nagyrecse	6 k. h.	3	8	36 k. h.	-
Keszthelyi járás	Szentgyörgyvár	-	7	4	5 k. h.	-
	Zalaszántó	-	4	6	18 k. h.	-
Z. szentgróti j.	Zalaszentlászló	-	7	5	17 k. h.	-

<i>A járás és község</i>		<i>Behozott saját föld</i>	<i>Csak a csoporton belül gazdálkodók száma</i>	<i>A csoporton kívül is gazdálkodók száma</i>	<i>A csoporton kívül is gazdálkodók földter. nagysága</i>	<i>Régi középparasztok száma</i>
<i>Letenyei járás</i>	<i>Pusztamagyaród</i>	-	-	26	107 k. h.	2
<i>Zegerszegi járás</i>	<i>Zalalövő</i>	-	6	5	34 k. h.	1
<i>Tapolcai járás</i>	<i>Kisapáti</i>	6 k. h.	-	10	21 k. h.	-
	<i>Összesen:</i>		44	76	285 ⁷	3

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 44. ö. e. — Hitelesítetlen kézzel írt fogalmazvány (táblázat). Az A3-as méretű táblázatot nyomdatechnikai okok miatt töröltük. Az eredetiben szereplő Megjegyzés rovatot – mivel az adatot nem tartalmazott – elhagytuk.

¹ A keletkezési helyre és időpontra a közölt, illetve az őrzési egységben mellette elhelyezett dokumentumok tartalmából következtettünk.

² A dokumentum keletkezési körülményeiről más nem állapítható meg.

³ A termelőszövetkezeti csoportokat az MDP Szervező Bizottságának 1948. decemberi határozata alapján felülvizsgálták. Ennek során az országban a szövetkezetek 13 %-át feloszlatták. (Magyarország gazdaságtörténete 1996. 538. p.) Zalaiban 1949 januárjának első felében történt meg a felülvizsgálat, amelynek során 19 csoportból először 9-et, majd 8-at javasoltak meghagyni. Lásd a jelzetben megadott őrzési egységet!

⁴ 1948-ban a termelőszövetkezeti csoportok három típusát különböztették meg. A kollektív gazdálkodás legtöbb elemét a III. típusú csoportok mutatták.

⁵ A 9000/1948. számú kormányrendelet a mezőgazdasági ingatlanok hasznóbérletéről szólt. Ez alapján - mintegy a későbbi tévesztés előhangjaként - igénybe vehették a nagybérletek 25 kh-at meghaladó részét.

⁶ Számszakilag helyes eredmény: 458,5 kh. Zalaszentlászló esetében egy másik (lásd a jelzet őrzési egységét), a közölttel majdnem mindenben megegyező dokumentumon 8,7 kh szerepel, de így sem jön ki a végösszeg.

⁷ Ennél a rovatnál az „összesen” sorba először 64-et írtak és ez alá írták a helyes végösszeget (285).

24.

Zalaegerszeg, 1949. február 15.¹

**A Magyar Függetlenségi Népfront megyei és alsóbb szintű
szervezeteinek megalakítása
(Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből)**

[...]

Következő napirendi pontunk a Függetlenségi Népfront² megalakulása.

Horváth [László]: A községekben II. 15-től III. 6-ig [tartjuk] a Népi Bizottság³ választásokat erről a járási bizottságok értesítve lesznek, hogy melyik községben mikor fog lezajlani a választás. A megyében 271 községben lesz Népi Bizottság. Még fennmarad 80, ezeket a kongresszus⁴ után tudjuk csak megválasztani. A javaslat először a Megyebizottsághoz⁵ került az első hétre már beérkeztek a javaslatok. Holnap minden járási székhelyen megalakul a Függetlenségi Népfront. A Megyebizottság ad előadót, a programot és a szervezési szabályzatot fogjuk ismertetni. A beérkezett javaslatok szerint Pártunk 69 %-ban lenne képviselve, de ezen az arányon javítani kell. Ez abból adódott, hogy egy pár járásban Pártunknak nagyobb arányszámot adtak. A Nemzeti Parasztpárt arányszáma elég jó és a Független Kisgazdapárté szintén. Úgy akartuk a tervet megcsinálni, hogy a nőket 30 %-ban vonjuk be, de ez csak 20 %-ban sikerült, de ez a szám is eltolódik némely járásban. Rendszerint úgy rontják meg az arányszámot, hogy az elvtársak rendszerint csak párttagot akarnak bevenni. Szociális megoszláson is kell még javítani, mert a parasztok arányszámához viszonyítva a munkások arányszáma kevés.

Csáder [Sándor]: A bizottságok szociális megoszlásánál eltolódás van. Azt sem tartom helyesnek, hogy a pártonkívüliek nagy számban vannak benn a bizottságokban. Ahol mindkét Párt működik,⁶ ott kis számban kell bevonnai a pártonkívülieket. A nők bevonásával általában az elvtársak a könnyebb ellenállás vonalára helyezkednek. A másik hiba abban van, hogy az elvtársak kijelentik, nincs Kisgazdapárt és Nemzeti Parasztpárt, mert ott nem élnek pártéletet. Az a véleményem, hogy vonjuk be azokat, akik 1945-ben vezették a Kisgazdapártot és most velünk dolgoznak.

Lakatos [Dezső]: Az a helyzet, hogy átestünk a ló másik oldalára. A Pártunk részéről a 69 % a Népi Bizottságokban nem helyes. Inkább 57-59 % legyen. Arra kell nekünk venni az irányt, hogy a két Pártot a Függetlenségi Frontba aktivizáljuk. Veszély itt a munkások visszaszorítása. Maga a központunk úgy értékelte ki, hogy legalább 20 % munkás legyen és annál is inkább nagyobb a veszély, mert egyenlőre [sic!] a járási székhelyeken vannak javasolva és itt feltétlen több munkást kell bevonnai. Tehát javítani kell a munkások arányszámán.

Ma a megyei Népi Bizottság megtartja alakuló gyűlését. Sajtónak ezzel foglalkozni kell, részben úgy, hogy az Országos Ideiglenes Tanács kijelölte a bizottság vezetőit, addig, amíg megválasztják. Küldöttekre vonatkozólag javaslatot fogunk tenni. A megyéből 85 küldött lesz. Ebből 49 MDP, 21 FKGP, 14 Npp és 1 Radikális

Párt-i. Az MDP megoszlása 34 a Pártból, 15 a tömegszervezetekből. A FKGP 16 párttag és 5 tömegszervezeti. NPP: 10 a pártból és 4 a tömegszervezetekből. Szociális megoszlás: 19 munkás, 56 paraszt, 3 értelmiség, 2 alkalmazott, 1 köztisztviselő és 1 önálló kisiparos. A küldötteknek 30 %-a nő legyen. A Megyebizottság ne tegyen ma javaslatot a küldöttekre vonatkozólag, mert március 2-ig még egy gyűlést tartunk. A legközelebbi héten az egész tervet össze kell állítani, mert a központ kéri. Arra kell törekedni, hogy a tapasztalatok alapján a kinövéseket lenyírjuk és a proletár elemeket előre vigyük. Holnap csak a járási székhelyeken lesznek meg a gyűlések, a többiekre még van idő.

Csáder: Megérkezett az Országos Ideiglenes Tanácstól a Megyei Népi Bizottság névsora. A vezetőségre megteszem a javaslatot. Elnök: Lakatos Dezső, titkár: Gerencsér György⁷, jegyző: Barati József,⁸ pénztáros: Lendvai József.⁹

Lakatos: Az elnök mindenhol Pártunk titkára lesz, de lesz olyan hely, ahol a titkárságot át fogjuk engedni más pártbelinek, de ne ezen legyen a hangsúly. Javasolom, hogy az eddigi hiányosságokon javítsunk és ezt még az értekezlet előtt át kell nézni. [...] ¹⁰

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1 fcs. 11. ő. e. — Eredeti gépelt tisztaát.

¹ Az eredeti dokumentumon a 15-ös számot, valamiért 14-re gépelték át. Sajtóforrások szerint február 15-én - a közölt forrás tárgyát képező megbeszélés után - délután alakult meg az MFN Ideiglenes Megyei Bizottság Tanácsa, amelyre ebben a dokumentumban is céloznak. (Vö. Zala, 1949. febr. 16.)

² A Magyar Függetlenségi Népfront Ideiglenes Országos Tanácsa 1949. február 1-jén alakult meg. Elnök: Rákosi Mátyás, alenökök: Dobi István és Erdei Ferenc, főtitkár: Rajk László volt. A szervezet effektív célja a megmaradt pártok elsorvasztása, és ily módon a terep előkészítése az MDP számára győzedelmes országgyűlési választásokhoz.

³ Helyesen: népfrentbizottság.

⁴ Az MFN megyei alakuló kongresszusa 1949. március 13-án, míg az országos kongresszus két nappal később, március 15-én zajlott le.

⁵ Az MDP Zala Megyei Bizottsága.

⁶ Valószínűleg az NPP-re és az FKGP-re céloz.

⁷ MDP országgyűlési képviselő.

⁸ Főispán volt (NPP).

⁹ Az FKGP megyei titkára volt.

¹⁰ A kihagyott részben a további napirendi pontokat tárgyalták.

25.

Zalaegerszeg, 1949. február 22.

Részlet az MDP Zala Megyei Bizottsága ülésének jegyzőkönyvéből, a Zala és a Keszthelyi Ujság című lapok egyesítéséről

[...]

Következik 4. napirendi pontunk: A keszthelyi lapnak¹ a „Zalá”-ba való beolvadása.

Lakatos [Dezső]: A Szervezési Osztály² azt a határozatot hozta, hogy nincs szükség arra, hogy Zala megyében két lap működjön. A Zala és az Uj Zala már egyesült.³

Ez nagyon helyes, mert az Uj Zala deficittel dolgozott és politikailag sem tudta betölteni hivatását. Azóta lényegesen előrementünk. Háromszor annyi lap kerül ki a megyébe. Most újabb fázishoz érkeztünk. Politikai Bizottság határozata, hogy általában a politikai lapokat egyesíteni kell, így sor került arra, hogy a keszthelyi újságot [sic!] is beolvasszuk a Zalába. Mi még jó helyzetbe vagyunk, mert van egy megyei napilapunk, nem úgy mint más megyében. Zachár⁴ elvtárs elmondta, hogy itt tradíciókkal kell megküzdeni, mert a lap már 100 éve működik.⁵ Abban állapodtunk meg, hogy a két újság egyesítésére a hét szombatján kerül sor, ami már az újságba is megjelent. Elgondolásunk, hogy bizonyos ideig a Zala szerkesztésében Keszthelyi Ujság néven fog megjelenni. Arra van szükség, hogy Mosonyi⁶ elvtárs naponta küldjön be cikkeket, azonkívül a járási bizottság is, hogy minél színesebb legyen a lap. Az a meggyőződésünk, hogy eredményt fogunk elérni. Keszthely 13.000 lakosú város⁷ és nagy környéke van. Ebben a kérdésben nagy agitációt kell kifejteni. Az anyagiakban sem ér bennünket károsodás, de nem ez a döntő. Ez a lap lényegében a megye politikai szócsöve. Megmondom őszintén, hogy Mosonyi elvtárral megvagyunk elégedve és biztos, hogy ezután is jó munkát fog végezni. A keszthelyi pártszervezetnek meg kell szervezni a rendszeres agitációt. Maga Keszthely fürdőhely, de a parasztság körében is terjeszteni kell a lapot. Azért tartottam szükségesnek ezt a kérdést ismertetni, hogy megbeszéljük a teendőket és a határozatot elfogadtassuk.

Mosonyi: Lakatos elvtárs részletesen beszélt a dolgról, lényegében nem sok a hozzászólásom. Azt nem tudom, hogy a közönség hogyan fogadja. A szervezésben nem lesz hiba. A megyebizottsági tagokat megkérem, hogy az elvtársak adjanak ki utasítást a lap terjesztésére.

Szántó:⁸ Egy-két részletkérdést akarok tisztázni. A kiküldött szervezők 114 előfizetőt szereztek Keszthelyen a Zalának. Azonkívül példányszámokban is 140 újság van eladva. Tehát könnyen meg lehet szerezni 2.000 példányszámot, sőt fokozni lehet. Ha hetenként 6 oldalas újságot kapnak, ezenkívül naponta kapnak híreket, feltétlen mindig több lesz az előfizető. A tudósítással kapcsolatban Mosonyi elvtárs egy jó ötlettel jött, hogy a sajtótudósítók 75 % telefondíj engedményt kapnak. Én azonnal intézkedem, hogy ezt az igazolványt az elvtársak megkapják és naponta felhívhatnak bennünket a hírek bemondására, vagy jelezni tudják, hogy hosszabb cikket küldenek. A sajtóosztály utasítása az volt, hogy a lap február 26-án jelenjen meg. Az én javaslatom az, hogy a lap már szombaton megjelenjen. Egy jó ötletem van, az előfizetést gyűjtők nagy engedményt fognak kapni és így is előre tudunk menni az előfizetés kérdésében.

Mosonyi: Véleményem szerint a hétfői sportrovatot ki kell bővíteni, mert ez nagyon sokat jelentene. A megyében az emberek szeretik a sportot és így emelni tudnánk lapunk példányszámát.

Lakatos: A Megyebizottság hozzájárul a két lap egyesítéséhez és azt kívánjuk az elvtársaknak, hogy jó munkájukkal a lapot vigyék mindig előbbre.⁹ [...] ¹⁰

¹ Keszthelyi Ujság.

² MDP KV Szervezési Osztálya.

³ A Zala Nagykanizsán, míg az Uj Zala Zalaegerszegen jelent meg 1945-től. A közölt dokumentum keletkezésének idején még csak szervezetileg voltak egyesítve, 1949. január elejétől. Az Uj Zala - amelyet március 1-jétől Nagykanizsán nyomtattak - utolsó lapszáma 1949. október 30-án jelent meg. (Horváth 1978. 94. p.)

⁴ Zachár Lajos az MDP Zala Megyei Bizottságának a tagja volt.

⁵ A kérdéses Keszthelyi Ujság 1945-től létezett. Lakatos bizonyára más Keszthelyen megjelenő lapo(ka)t vett - nem megalapozottan - jogelődnek, vagy általában a keszthelyi újságkiadásra gondolt. Vö. Horváth 1978. 61. p.

⁶ Mosonyi László a kezdetektől fogva a lap szerkesztője volt.

⁷ Az 1949-es népszámlálás szerint Keszthely - jogállása szerint nagyközség - lakóinak száma 11965 fő volt.

⁸ Szántó Jenő a Zala szerkesztője volt.

⁹ A Keszthelyi Ujságot 1949. március 1-jétől Nagykanizsán adták ki, az utolsó lapszám decemberben jelent meg. Vö. Horváth 1978. 61. p.

¹⁰ A kihagyott rész az ülésen hozott határozatokat tartalmazza.

26.

[Zalaegerszeg, 1949. március 28.]

A DÉFOSZ szervezeti és munkája Zala megyében

(Részlet az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készített¹ beszámolóból)

[...]

A DÉFOSZ munkájának megvizsgálásához a Megye Bizottság egy 3 tagú bizottságot küldött ki:

Gál Ferenc elvtárs MDP MB Szervezési Osztályának polmunkatársa.

Marcin György elvtárs MDP Mezőgazd. és Szöv. pol. osztály pol. munkatársa.

Fejes Miklós a DÉFOSZ megyei titkárságának tagja.

A bizottság először a DÉFOSZ megyei titkárságának munkáját vizsgálta felül.

A Bizottság megállapítása:

A DÉFOSZ megyei titkárságon 2 politikai munkatárs, a megyei titkár és egy termelési felelős dolgozik.

Trombitás Dezső MDP /DÉFOSZ m. titkár/

Fejes Miklós MDP t[ag]. j[elölt]. /pol. munkatárs/

A megyei titkárságon még egy adminisztrátor dolgozik.

A bizottság meghallgatta Trombitás elvtárs beszámolóját a DÉFOSZ szervezeti és politikai munkájáról.

A DÉFOSZ-nak a megyében 310 szervezete van.

A DÉFOSZ taglétszáma 29.500 fő.

A munkástagozatok taglétszáma: 21.250 fő.

A megyében 48 munkaközvetítő iroda van.

50 munkabér egyeztető bizottság működik.

A munkabéregyeztető bizottságok 215 munkabér ügyet tárgyaltak le 295.000 Ft értékben.

310 DÉFOSZ helyi szervezetnek 1.950 vezetőségi tagja van.

A vezetőségi tagok 59,1 %-a MDP tag.

11, 8 %-a FK[G]P, 12,9 %-a NPP, 16,2 %-a pártonkívüli.

A tagság szociális megoszlása:

1-5 hold 24 %

5-10 ” 6 %

10-15 ” 5,6 %

15-20 ” 0,4 %

Nincstelen 65 %.²

A vezetőségnek 10 %-a nő.

A tagságnak 8 %-a nő.

A tagság 57 %-a a fizető.

A DÉFOSZ megyei titkárságának politikai munkája.

Azok a politikai hibák, amelyeket a DÉFOSZ Központi Vezetősége elkövetett, rányomta bélyegét a DÉFOSZ m. titkárságának munkájára is. A DÉFOSZ m. titkársága a Központtól helytelen politikai irányítást kapott és így történt meg az, hogy a DÉFOSZ szervezetek alakításánál nem támaszkodott a megyei titkárság a szegényparasztokra, elsősorban a volt FÉKOSZ tagokra. A megalakításkor elhanyagolta a munkástagozatok megszervezését és azt megalakulás után időközben kapkodva úgyahogy létrehozta. A DÉFOSZ megyei titkársága a gyakorlatban nem eléggé helyesen viszi Pártunk parasztpolitikáját. Bár a DÉFOSZ megyei titkársága a Megyei bizottságtól több esetben kapott elvi-politikai irányítást munkájának elvégzéséhez, de az a tény, hogy a központi vezetőség Pártunk parasztpolitikáját elfedte, helytelen irányítást adott a DÉFOSZ megyei titkárságnak is. És így az MB. segítsége nem volt elegendő ahhoz, hogy a DÉFOSZ megyei titkársága a munkát jó[1] elvégezze. Ebből adódik az, hogy a DÉFOSZ politikai vezetésében hibák mutatkoznak. [...]³

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 12. ó. e. — Gépelt tisztázata hitelesítetlen másodpéldánya.

¹ Az MDP Zala Megyei Bizottsága 1949. március 28-án tárgyalta második napirendi pontként a zalai DÉFOSZ szervezetek munkáját. A közölt dokumentum a jegyzőkönyvhöz csatolt beszámolóból vett részlet.

² A birtokosok és a nincstelenek százalékarányának számszaki összege 101 %.

³ A közölt részlet megelőzően a DÉFOSZ megyei szervezeteiben meglévő hibákról, annak okairól és a javítást célzó határozatokról van szó, míg a részletet követően a vizsgálat által feltárt további hibákról esik szó.

27.

Lenti, 1949. április 4.

**Az MDP Lenti Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottsághoz,
a kuláknak tekintett személyek részéről tett „felajánlásokkal” kapcsolatban**

Magyar Dolgozók Pártja
járási Bizottsága
Lenti.

Lenti, 1949. április 4.

Magyar Dolgozók Pártja zalavármegyei [sic!] Pártbizottságának
Zalaegerszeg

Értesítjük az Elvtársakat, hogy járásunk területén a következő felajánlások történtek a kulákok részéről:

Szentgyörgyvölgy:

Major Zsigmond fűrészüzemét teljes felszereléssel, teherautóval, földjét, személygépkocsiját, amely elég rossz állapotban van,

Nemes Kálmán cséplőgépét, állatait, lakását és 70 kh földjét, minden felszereléssel együtt.

Domján Kálmán 45 kh földjét, amelyhez felszerelése nincs, eddig sem tudta megművelni, illetve megműveltetni.

Zalabaksa

Mayer István negyedrészes malom tulajdonáról lemond.

Rosenberger Ferenc malom bérletéről, teherautójáról, melyet átad a zalabaksai Földműves Szövetkezetnek. Az átadást úgy gondolja, hogy leltárba veszik a felajánlott vagyontárgyakat és a Földműves Szövetkezet 5 év után úgy fizet, ahogy tud.

A felajánlók arra a kérdésre, hogy miért adják át vagyonukat, azt válaszolták, hogy nem látja értelmét a vagyonnak, ugyanis sok gond volt vele, de volt olyan is, aki azt mondta, hogy meggyőződésből.¹

Elvtársi üdvözzettel:

Török Károly
járási titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 80. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Az utolsó mondat állításai igen nagy valószínűséggel nem felelnek meg a valóságnak.

28.

[Zalaegerszeg, 1949. május 15.]¹

Az 1949-es országgyűlési választások eredményei Zala megyében

Város, község, /kerület/ megnevezse	A szava- zókör száma	Leadott szavazatok száma			Érvényes szavazatból A Magyar Függetlenségi Nép- front lajstroma mellett		
		férfi	nő	össze- sen	férfi	nő	össze- sen
Zalaeger- szeg v.	16	3993	5004	8997	3945	4921	8866
Nagykani- zsa v.	25	8030	10064	18094	7973	9981	17954
Zalaeger- szeg j.	72	11308	12048	23356	10916	11546	22462
Nagykani- zsa j.	60	11634	13621	25255	11489	13437	24926
Sümeg j.	46	7713	8869	16582	7607	8740	16347
Keszthelyi j.	48	9606	11665	21271	9127	10973	20100
Lenti j.	41	6027	6463	12490	5908	6287	12195
Tapolcai j.	61	11835	13510	25345	11563	13186	24749
Letenyei j.	48	9390	10127	19517	9243	9924	19167
Pacsai j.	48	9278	10551	19829	8634	9759	18393
Zalaszent- gróti j.	39	7195	7701	14896	6939	7400	14339
Novai j.	39	6127	6524	12651	4979	5128	10107
Katonai, ill rendőr	5	1487	42	1529	1485	42	1527
[Összesen]	528 ²	103623	116189	219812	94808 ³	111324	211132

Város, község, /kerület/ megnevezése	Érvényes szavazatból			Érvénytelen szavazat			A választói névjegyzékbe felvettek száma ⁴ összesen:
	A Magyar Függetlenségi Népfront lajstroma ellen			férfi	nő	összesen	
	férfi	nő	összesen				
Zalaegerszeg v.	18	61	79	30	22	52	9759
Nagykanizsa v.	8	21	29	48	63	111	19584
Zalaegerszeg j.	234	288	522	153	219	372	25099
Nagykanizsa j.	50	52	102	115	112	227	26006
Sümegegy j.	33	66	99	67	69	136	16941
Keszthelyi j.	285	419	704	201	266	467	22419
Lenti j.	47	89	136	73	86	159	12953
Tapolcai j.	122	175	297	148	152	300	25907
Letenyei j.	62	82	144	85	121	206	20619
Pacsai j.	489	682	1171	149	116	265	19951
Zalaszentgróti j.	194	235	429	54	74	128	15379
Novai j.	609	781	1390	514	640	1154	13987
Katonai, ill. rendőr	-	-	-	2	-	2	1533
[Összesen]	2150 ⁵	2951	5101 ⁶	1539	1840 ⁷	3579	230137

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 32. ö. e. — Kézzel írt, hitelesítetlen tisztázatot(?), fejszöveges formanyomtatvány táblázatban. Az A3-as méretű táblázatot nyomdatechnikai okok miatt töröltük. Az eredetiben szereplő Jegyzet rovatot – mivel az adatot nem tartalmazott – elhagytuk.

¹ A közölt dokumentumon sem keletkezési hely, sem időpont nem szerepel, így dátumként a választás napját adtuk meg.

² Számszakilag helyes eredmény: 548.

³ Számszakilag helyes eredmény: 99808.

⁴ Ebben a rovatban van még az „összesen” alrovat mellett egy „férfi” illetve „nő” alrovat is, de utóbbiakat nem töltötték ki, így azokat a táblázat fejlécéből is elhagytuk.

⁵ Számszakilag helyes eredmény: 2151.

⁶ Számszakilag helyes eredmény: 5102.

⁷ Számszakilag helyes eredmény: 1940.

29a.
Budapest, 1949. május 17.
Az MDP KV levele az MDP Zala Megyei Bizottságához, Rákosi Mátyás
keresztapaságával kapcsolatban

MDP Megyei Bizottsága,
Zalaegerszeg.

Czapári Istvánné /Tótsz[en]tmárton, MNDSZ./ kisgyermeké keresztapjául kérte fel Rákosi elvtársat.

Tekintettel arra, hogy Rákosi elvtárs csak kivételes esetekben vállal keresztapaságot, kérjük írják meg, hogy nevezett megérdemli-e ezt a kitüntetést. Becsületes, szorgalmas, politikailag megbízható-e. Azt is vegyék figyelembe, hogy a keresztapaság esetleges vállalásának milyen hatása lesz a faluban.

Mielőbbi részletes információt kérünk.

Elvtársi üdvözlettel:
Fehér Márta
Rákosi titkárság.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 1. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A fejlécen a „Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége” nyomtatott szöveg olvasható. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

29b.
Letenye, 1949. május 26.
Az MDP Letenyei Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottsághoz,
Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban

M. D. P. Megyebizottságának,
Zalaegerszeg.

C z a p á r i Istvánné /Tótszentmárton, MNDSZ./ Rákosi elvtársat kérte fel kisgyermeké keresztapjául.

Nevezett 2 kh. földbirtokkal rendelkezik, általában napszámos munkával keresi meg családjá megélhetését. Ez a 13-ik gyermeke, 11 él közülük. Igen nagy szegénységben élnek, úgyhogy a helyi MNDSZ látta el, úgyahogy gyermekkelengyével. Demokráciaellenesen sohasem viselkedett, a választási munkában aktívan résztvett most is és az előbbeni választások folyamán is pártunk javára. Teljesen becsületes és szorgalmas. Politikailag megbízható.

A községben a keresztapaság vállalása igen jó hatást váltana ki. Jelenleg az egész község figyelemmel kíséri az eseményeket és várják, hogy Rákosi elvtárs elvállalja-e azt. Politikailag jól ki lehetne használni.

Csondor
/Csondor Vilmos/
járási káderos.

Elvtársi üdvözlettel:
[olvashatatlan aláírás]
/Szabó János/
járási titkár. *h.*

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 1. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A fejléce a „Magyar Dolgozók Pártja, Járási Pártbizottsága, Letenye” nyomtatott szöveg olvasható. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

29c.

Budapest, 1949. június 21.

Az MDP KV levele a megyei pártbizottsághoz, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban

MDP. Megyei Bizottsága,
Zalaegerszeg.

Rákosi elvtárs elvállalta Czapári Istvánné elvtársnő /Tótszentmárton/ kisgyermekének keresztapaságát, azonban a keresztelőre nagy elfoglaltsága miatt nem tud elmenni. Ezért megbízza a Megyei Bizottság egy tagját, hogy őt ott képviselje. Nevezettnek 400.- Ft-ot küldtünk.

Elvtársi üdvözlettel:
Fehér Márta
Rákosi Titkárság.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 1. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A fejléce a „Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége” nyomtatott szöveg olvasható. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

29d.

Letenye, 1949. június 29.

Az MDP Letenyei Járási Bizottságának levele a megyei pártbizottságnak, Rákosi Mátyás keresztapaságával kapcsolatban

MDP. Megyebizottságának
Z a l a e g e r s z e g.

Tudatjuk az Elvtársakkal, hogy C s a t á r i¹ I s t v á n n é tótszentmártoni lakos, aki Rákosi Elvtársat kérte fel újszülött gyermekének keresztapaságára, a következőképpen alakult a helyzet[sic!]:

A gyermek 1949. május 15-én a választás napján született, keresztapának Rákosi Elvtársat bejegyezték, s várják a keresztapaság elfogadását. A keresztelés a járási bizottság tudtával történt meg és a helyettesítést a helybeli pártszervezet oldotta meg.

Elvtársi üdvözléssel:

Szabó János

/Szabó János/

járási titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 1. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A fejléce a „Magyar Dolgozók Pártja, Járási Pártbizottsága, Letenye” nyomtatott szöveg olvasható. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Az előzőleg közölt dokumentumokban mindvégig Czapári néven szerepelt.

30.

[Zalaegerszeg, 1949. június 17.]¹

Az MDP KV Szervezési Osztályának telefonutasítása a megyei pártbizottságnak, a Rajk-üggyel kapcsolatos teendőkről

A megyei titkár elvtárs állítsa össze annak a határozatnak [a] szövegét, melyet a megyei aktívának² el kell fogadnia. A határozat a Központi Vezetőség közzétett nyilatkozata³ alapján legyen megszövegezve. Nagy vonalakban tartalmaznia kell:

1./ A megyei aktiva megtárgyalta a Központi Vezetőség határozatát, azzal teljesen egyetért.

2./ A megyei aktiva kéri a Központi Vezetőséget, hogy kíméletlenül járjon el a trockista elemekkel, árulókkal szemben. Tisztítsa meg a Pártot az oda befurakodott idegen elemektől.

3./ A megyei aktiva megállapítja, hogy hiányosságok vannak az éberség terén a megye területén. Liberalizmus, lazaság uralkodik. Ennek felszámolására a megyei aktiva felszólítja a pártszervezeteket, a Megyebizottságot, hogy tegyenek meg minden intézkedést.

4./ A megyei aktiva biztosítsa a Központi Vezetőséget, hogy a megye pártszervezetei és a Megyebizottság egy emberként áll a Központi Vezetőség, valamint Rákosi elvtárs mögött.

A megyei aktiva küldjön táviratot Rákosi elvtársnak.

A Központból Révi⁴ elvtárs jön le, de nem mint előadó.

A határozat egy másolatát, a távirat másolatát Révi elvtárs magával viszi.

A megyei titkár elvtárs készítsen egy megyei hangulatjelentést,⁵ amit szintén Révi elvtárs magával visz.

Révi elvtárs készítsen jegyzetet úgy, hogy hétfőn reggel 8 órára jelentést tudjon leadni a Központi Vezetőség Szervezési Osztályán.

A megyei titkár elvtárs minden harmadik nap telefonon adjon hangulatjelentést a Központi Szervezési Osztályon Szegedi elvtársnak.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 71. ó. e. — Hitelesítetlen gépelt fogalmazvány.

¹ A hely és időpont megállapítása az őrzési egységben, a közölt dokumentum mellett fekvő válaszevél alapján történt.

² Ezt másnap, 1949. június 18-án megtartották.

³ Az MDP KV 1949. június 11-i ülésén fogadta el Rákosi Mátyás határozati javaslatát Rajk Lászlónak és Szőnyi Tibornak a pártból való kizárásáról. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 70-71. p.

⁴ Helyesen: Rényi (Péter?).

⁵ Ez már másnap, 1949. június 18-án elkészült.

31.

[Nagykanizsa, 1949.]¹ augusztus 20.

Jelentés az MDP Nagykanizsai Városi Szervezetét érintő éberségi vizsgálatáról

[1949.] aug. 20-án.

J e l e n t é s

a nagykanizsai városi szervezet éberség szempontjából való felülvizsgálásáról.

A városi pártszervezetről megállapítható, hogy foglalkozott alaposan az éberségnek azzal a részével, hogy a Párt iratait, holmiját megfelelően elzárja. Általános éberségi szempontokat jól hajtotta végre. Valamennyi ajtón van rendes zár. A titkári szobán és a káderes szobáján biztonsági zár. Pártokmányokat nem tartanak üvegszekrényben s főleg a két biztonsági zárral ellátott szobában helyezik el. Azokon a fiókokon és szekrényeken, amelyekben pártokmányok vannak, zárok találhatóak. Hiányosság, hogy a fiókokon és a szekrényeken nincsenek Wertheim-zárok, tehát amennyiben egy kulcscsomó rendelkezésre áll, könnyűszerrel kinyithatók, kivétel ez alól az amerikai rendszerű asztalok és szekrények, amelyeknek ugyan Wertheim-zára van, azonban nem zárnak megbízhatóan.

Akkor, amikor megfelelően gondoskodtak a pártokmányok őrzésének technikai előfeltételeiről, ugyanakkor a VB.² tagjai nem fordítanak elég gondot az éberség saját szempontjából való gyakorlati betartására, amikor eltávoznak helyiségükből nem ellenőrzik, elzártak-e mindent megfelelően a fiókjaikban. F. Szabó elvtárs³ az egyik iratszekrényét mellézárta s így ki lehetett abból emelni az utolsó egy év Pártbizottság-i és alapszervi vezetőségi ülések jegyzőkönyveit, a VB. az összes reszortok, az

alapszervezetek és a tömegszervezetek havijelentéseit. Az agitációs felelősnek asztalában bent volt a kulcs, melynek segítségével az asztal egyik szárnyát ki lehetett nyitani. Ebben a részben a VB. 3 hónapos munkaterve, havijelentés, a falujáró csoportok és népnevelők névsora és kisebb összegű pénz volt található. A káderes amerikai rendszerű íróasztalának egy fiókjá nem volt bezárva, ami azt jelenti, hogy a redőny lezárása után nem próbált meg minden fiókot kihúzni, ellenőrizve, hogy rendesen működik-e a zár. Ebben a fiókban néhány életrajz, tagrevízióból származó jellemzések, kizártak és visszaminősítettek névsora volt található, az asztal tetején pedig naptár teleírva feljegyzésekkel. A gazdasági felelős egy fiókjában régi 1946-os tagdíjfizetési névsor, mely egyúttal a párttagság névsora.

Az asztallal rendelkező reszortfelelősök közül egyedül az oktatási felelőstől nem tudtunk elhozni semmit, mivel mindent jól elzárt.

Javaslat: A titkárt nyomtatékosan felhívni, hogy személyszerint felelős az éberségi szempontok betartásáért. Azontúl, hogy a saját iratainak az elzárására még nagyobb súlyt helyezzen, különösen az első időben sűrűn ellenőrizze a reszortosokat.

A VB. legközelebbi ülésén tűzze napirendre és értékelje ki a mostani hiányosságokat és tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Valamennyi ajtót lássanak el biztonsági zárral. Minden íróasztalnak legalább egy fiókjára és azokra a szekrényekre, amelyeknek a zárja nem megbízható /: amerikai rendszerű ./ és fontos pártokmányokat tartanak benne, tegyenek biztonsági zárat.

Kiadott intézkedés: A Pártbizottság udvarára nyíló ajtót is zárják el éjszakára, a Járási Bizottság a másik ajtón közlekedjék. A fentiek során javaslatba hozott intézkedések nagyrésztére is adtam utasítást.⁴

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PGO 20. ő. e. – Hitelesítetlen gépelt tisztázat.

¹ A keletkezési hely és évszám a közölt dokumentum őrzési egységében lévő iratok egybevetése alapján valószínűsíthető.

² Ez esetben Városi Bizottság.

³ Ferenczi Szabó Béla városi titkár.

⁴ A jelentés készítőjének kiléte és minősége nem ismert, csak az irat őrzési helyéből, tartalmi jegyeiből következik, hogy a megyei pártbizottság részére (által) készülhetett.

32.

Nagykanizsa, 1949. szeptember 7.

Az MDP Nagykanizsai Járási Bizottságának hangulatjelentése a megyei pártbizottsághoz, a részleges tagosítással¹ és a termelészövetkezeti csoportok alakításával kapcsolatban

M. D. P. Zalamegyei Pártbizottsága,
P r o p a g a n d a O s z t á l y,
Z A L A E G E R S Z E G.

Tárgy: politikai hangulatjelen-
tés a tagosítással kap-
csolatban, valamint az
őszi szántási vetési terv
és termelő csoportok ala-
kításával kapcsolatban.

A részleges tagosítással kapcsolatosan, amely a járás két községét: Zalaszentbalázst és Kiskomáromot érinti, - annak ellenére, hogy a falvakban tudnak róla -, nem észlelhető komoly ellenagitáció. Kiskomáromban lehetett hallani arról, hogy a kulák-ság azt próbálta elhitetni a dolgozó parasztokkal, hogy a termelő[szövetkezeti] csoportba való belépéskor a tagok elveszítik földjeiket és ugyanígy azok is elveszítik magántulajdonukat, akiket a tagosítás érintett, illetve máshol kapnak földet. Igyekeztek belevinni a köztudatba, hogy a földek cserélésénél a csoporton kívül állók az eredetnél rosszabb minőségű földet kapnak. Ennek ellenére a járás többi községeiben nem mondható rossznak a hangulat, csak a palini termelő csoport rossz munkája az egész járás területén ismeretes és mindenütt arról beszélnek, hogy azok gazdálkodása nem célszerű. Földjeiket rosszul művelik, a termés betakarítását nem kellő gonddal és nem kellő időben végzik. Ezzel szemben az a háborús hisztéria, amely a csoportok alakításának idejében alapos mértékben megzavarta a falu nyugalalmát, megszűnőben van. A tagosítással kapcsolatban a két érintett községben a hangulat nem mondható rossznak. A lakosság a táblák kijelölését nem ismeri és még nem tudják, hogy kik lesznek azok, akiket a tagosítás érinteni fog. Azokban a községekben, ahol tagosítás nem folyik, a tagosítás kérdése nem foglalkoztatja a lakosságot. A termelő szövetkezeti csoportok tagjai, valamint a kevés földdel rendelkező kispaszto, akiknek földjük rosszminőségű és az is eléggé széttagolt, helyesléssel fogadták a részleges tagosítás végrehajtását. A termelő csoportok lelátogatására egyre többen jelentkeznek és kérik, hogy ezt számukra tegyék lehetővé. Ilyen érdeklődés van Szepetneken, Murakeresztúron, Kiskomáromban, Zalaszentbalázson, Eszteregnyén és Csapiban. A felsorolt községekben is szeretnék termelő csoportokat alakítani, azonban előbb meg akarnak győződni arról, a már működő termelő csoportok gyakorlati munkája és eredményei milyenek.

Az őszi szántási-vetési tervvel kapcsolatban a hangulat kisebb hiányosságoktól eltekintve megfelelő. Gyűléseinken, és népnevelőinken keresztül a tervszerű gazdálkodást állandóan népszerűsítjük, csupán olyan hiányosságok mutatkoznak, mint pl. Magyarszentmiklós község határában, ahol a talaj teljesen homok és mégis nagyobb mennyiségű búzavetést irányoztak elő, mint rozsot, pedig a község határa kimondottan rozstermő terület. Ugyanez tapasztalható a bajcsai futó homokon, ahol szintén csak rozs termelés lehetséges és mégis nagyobb mennyiségű búzavetést irányoztak elő és ugyanez a helyzet Pat községben, ahol a búza vetésterülete aránytalanul nagy. Az itteni talaj is inkább rozstermő talaj. A vetéstervvvel kapcsolatban eddig még kulák

ellenagitáció nem tapasztalható, tekintettel arra, hogy a tervvel kapcsolatban előbb kezdték meg a felvilágosító munkát, mint a kulákság [az] ellenagitációját, amelyet csírájában fojtottak el népnevelőink. Szükségesnek tartjuk a dülőfelelősöknek az eddiginél fokozottabb ellenőrzését és munkába állítását, valamint a versenytáblán feltüntetni azokat a gazdákat, akik először tesznek eleget a szántás vetési őszi termény betakarítás és mély szántás munkálatainak. Ugyancsak gondoskodunk arról, hogy a fekete táblára kerüljenek azok a hanyag gazdák, akik a termeléssel kapcsolatos kötelezettségeiket nem teljesítik, vagy hanyagul teljesítik. Ezenkívül, azonban a közérdekű hírszolgálatban is ismertetjük és népszerűsítjük a jó eredményt felmutató gazdákat, de ismertetjük és meggyűlöltetjük azokat, akik a nép államával szemben fennálló kötelezettségüknek nem tesznek eleget. Az őszi szántás-vetés munkálatai megindultak, illetve előkészítései folyamatban vannak. A vetőmagtisztítást és csávázást kötelezővé tettük. Az összevont járási népnevelő értekezlet után most falun is megtartjuk a párt és tömegszervezetek népnevelőinek az értekezletet, amelyeken megkapják a kellő útmutatásokat és szempontokat a további felvilágosító munka jó elvégzésére.

Elvtársi üdvözléssel:

Dér Ambrus

Jár. titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 56. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A fejlécen a „Magyar Dolgozók Pártja, Járási Pártbizottság, Nagykanizsa” nyomtatott szöveg olvasható. A keletkezési hely és időpont feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Az 1949. évi 3. sz. tvr., amely a mező- és erdőgazdasági ingatlanok részleges tagosításáról szól, 1949. augusztus 29-én kelt a végrehajtási utasítással (15010/1949. F. M. sz. rendelet) együtt. Ezt megelőzően az MDP PB Titkársága 1949. május 25-én fogadta el a részleges tagosítás irányelveit, amelyről a PB szeptember 22-én [!] hozott határozatot. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 78-82. p.

33.

Zalaegerszeg, 1949. szeptember 12.

**A Zala Vármegyei Közigazgatási Bizottság Gazdasági Albizottságának
ülésén elhangzott beszámoló Zala megye állattenyésztéséről
(részlet)**

J e g y z ő k ö n y v

Készült Zalaegerszegen a gazd. albizottság 1949. szeptember 12-én tartott heti rendes ülésén.

Jelen vannak: Barati József főispán, elnök, Agárdi Tibor alispán, Lecsik József a szakszervezet részéről, dr. Oroszlán István a pénzügyigazgatóság részéről, Pogacsics

Károly a mezőgazdasági igazgatóság részéről, Pintér István a közellátási felügyelőség részéről, Horváth István építésügyi igazgató, Horváth Lajos a Szövosz. megyei kirendeltségétől, Deme Sándor államép. hiv. főnöke és Gáspár Tibor alb. titkára.

MDP megyebizottság bejelentette távolmaradását.

Barati József főispán bejelenti 3./ napirendi pontnak Deme Sándor AÉH. főnök beszámolóját javasolja az 1950. évi útépítésekről. A Bizottság elfogadta.

Tárgy: 1./ Beszámoló Zala vármegye állattenyésztéséről.

Előadó: Pogacsics Károly.

A Mezőgazdasági igazgatóság a megye állattenyésztésének fejlesztésére, mennyiségi és minőségi javulásra törekszik. Ha az 1945-ös és 1949-es állatállományt összehasonlítjuk, akkor azt látjuk, hogy szarvasmarha állományunk 22 %-kal, lóállományunk 51, sertésállományunk 60, juhállományunk 111 %-al több, mint 1945-ben volt. Azonban, ha az 1938. évi viszonyokat vesszük alapul, akkor 1949-ben szarvasmarha állományunk 14, lóállományunk 60, sertésállományunk 31, juhállományunk 547 %-al kevesebb most. A terv szerint azonban 1950-re az 1938-as színvonalat elérjük, sőt túlszárnyaljuk.

Tervszerű munkát végzünk. Fősúly az apaállatok minőségi javításán van. Ennek érdekében a megyében törzskönyvezés folyik, 4500 db-ot tartunk nyilván. Az apaállatok minőségi javítása miatt a gazdákat szerződettjük növendék bikák tartására. Ma fejeződik be, pontos számadatot nem tudok még, eddig 260 db-ot kötöttünk le a gazdákkal. Öröndetes esemény, hogy a lekötött növendék bikák 10 %-a a termelő csoportoknál van. A minőség javítására törekszünk akkor is, amikor ellenőrizzük a teheneket, s a legjobb zsírfokúak leszármazottait szaporítjuk. A gazdákkal a tanácsadók állandóan foglalkoznak, hogy az állatokat helyesen gondozzák. Ennek az érdekében megszervezzük a téli esti oktatást, ahol szakértők tartanak előadást. [...] ¹

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 21. ő. e. — Sajat kezű aláírásokkal hitelesített gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ A továbbiakban hozzászólások, illetve más napirendi pontok következtek.

34.

Zalaegerszeg, 1949. október 15.

A Zala Vármegyei Tankerületi Főigazgatóság ifjúsági előadójának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának a megyei úttörőmozgalomról

Létszám: 326 csapat 25.650 taggal, ebből 11465 a leány, a többi fiú. Úttörőink 23 %-a munkás, 54 %-a ¹ paraszt, 33 % egyéb.

A csapat funkcióit ² 34 %-ban munkások, 54 %-ban parasztok, 12 %-ban egyéb szülők gyerekei foglalják el.

A csapatvezetők valamennyien pedagógusok, úgyszintén a járás és városi funkcionáriusok is.

Azoknál a csapatoknál, ahol mód volt rá munkás és paraszt ifjúsági vezetőket állítottunk be rajvezetői minőségben. Ez természetesen csak a nagyobb helységeken, főleg városokon valósult meg, ahol az EPOSZ, SZIT, Diákszövetség legjobbjait úttörőmunkára sikerült beállítani. Az így foglalkoztatott ifik száma: 128, de mivel még nincs végleges nyilvántartásunk, valószínűleg több. Nehézség mutatkozik itt abban, hogy a MINSZ³ nem szívesen adja ki a jó kádereket, pl. Zalaegerszeg.

Az őszi munkát nagyban elősegítette a nyári táborok, a VIT⁴ munka sikeres lebonyolítása. Táborainkban két helyen, négy turnusban 582 pajtást nyaraltattunk. A VIT-re sajnos központi intézkedés miatt nem vihettünk fel úttörőket. A VIT-re való készülés azonban még így is nyári programunk alapja volt. 320 csapatunk közül 214-ben sikerült nyáron is életet teremteni, ami a dekorációs kultúrmunkában nyilvánult meg. Csapatunk 422 ajándékot készített és küldtek külföldi vendégeinknek. A VIT munka lendülete segítségünkre volt a tanévnyitás után is. Minden csapat szeptember 20-ig megválasztotta vezetőségét, amelyben a lehetőséghez mérten mindenütt kidomborítottuk a munkásosztály fiatalok vezető szerepét, ahol erre nem volt mód, ott a szegényparasztság gyermekeiből alakítottuk meg a vezetőséget. Új munkamódszer a rajoknak mint a második szervezeti egységnek kialakítása. Ez természetesen csak a nagyobb létszámú csapatoknál lehetséges, a többinél továbbra is az őrsi munka folyik. Irányt vettünk a szakkörök szervezésére is, ezek azonban csak központi utasításra és megállapított keretben szervezhetők. Hozzávetőleges adatok szerint megyénkben 46 szakkör működik. Ezek javarészt műhelymunka, repülőmodellezés és irodalmi jellegűek. Kiemelkedő a zalaegerszegi modellező kör, amelyet azonban meg kell tisztítanunk a nem odavaló kispolgári elemektől és egy átfogó, MINSZ-hez tartozó csoporttá kell szervezni.

Munkánk gerince ebben a tanévben is a jótanulás. A jótanulást kiterjesztjük a rend és a fegyelem kérdésére. Őrsi, raj, csapat, jótanulási és rendfelelősi funkciókat szerveztünk minden csapatban. Az elmúlt tanévben pajtásaink 96 %-ról 142 %-ra emelték fel tanulmányi színvonalukat. Az első kiértékelés november 15-én fog megtörténni. Addig az őrsi gyűléseken minden héten kiértékelik a tanulási és a renchez való viszonyulás kérdését. A jótanulás érdekében tanulópárokat szerveztünk. Itt szintén az az elv érvényesül, hogy a jótanulás elsősorban a munkás- és parasztgyermek kötelessége, tehát ezeket kell ebben segíteni, számukra kell a tanulóköröket megszervezni, a tanulópárokat nekik kedvezően kell beosztani.

Célunk lesz ebben az évben a Szovjet-Unió, a Párt, bölcs vezetőink, hősi példaképeink életének megismertetése, megszerettetése.

Sportmunka terén tovább folytatjuk az MHK.⁵ próbáztatásokat. Csapatunk nagyrésze benevezett az alapfokú labdarúgó és röplabda bajnokságba, ezenkívül az Ifjú gárda emlékversenyek is lassan a befejezéshez közelednek.

Munkánk hiányosságát csapatvezetőink ideológiai képzetlenségében kell elsősorban keresnünk. Ennek kiküszöbölésére november elején minden járásban 4 napos rövid csapatvezetői tanfolyamokat szervezünk.

Nagy hiba volt az is, hogy csapatainkat eddig a MINSZ-től elszigetelve irányítottuk. Ezen már segítettünk azzal, hogy járástítkárainkat függetleníve a járási MINSZ titkárságokra osztottuk be, hogy a MINSZ-el[sic!] a legszorosabb kapcsolatot tartsák. Ezt a célt szolgálja a megyei vezető funkciók szétválasztása. Farkas Gyula megyei titkár személyében munkás fiatal vette át a mozgalom irányítását, míg tanügyi vonalon a tankerületi ifjúsági előadó, Vasvári Ferenc adja meg a mozgalom pedagógiai és szervezeti alátámasztását.

A fakultatív hitoktatás bevezetése⁶ új alkalom volt, hogy a papság régi támadásait mind nagyobb erővel folytassa. Az új módszerük szerint most már igyekeznek jóképet mutatni mozgalmunk felé, beférközni a gyerekek bizalmába. Futballdélutánok /:Bucszentlászló, Keszthely:/, kirándulások /:Nagykanizsa, Hahót:/, minisztránszárdák /:Zalaegerszeg, Ola:/ ezek a módszerek. Szívzárdák ma már nem működnek, de elég gyakori jelenség a minisztránszárdák gyerekek nagytömegű bevonása, majdnem minden községben. Ez ellen öntudatos csapatvezetőink eredményesen vették fel a küzdelmet, csak sajnos legtöbb még öntudat hiányában nem mer, vagy nem akar a klérussal szembefordulni. A kérdést csak nagyarányú felvilágosító munkával /:pedagógus tanuló körök minden községben:/ a régi tanítók lassankénti kicserélésével tudjuk gyökeresen megoldani.

Mindezek ellenére mozgalmunk Zalában már megingathatatlan. Bizonyíték erre a választási úttörőmunka,⁷ a Vit-re való készülés sikere és az, hogy még 1949. január 1-én 196 csapatban 8700 úttörőnk volt, ma 326 csapatban 25.650 úttörő dolgozik. Létszámunk állandóan emelkedik, és ezt a mennyiségi fejlődést, ha lassabban is, de biztosan kíséri a minőségi munka fejlődése. Minden reményünk meg lehet arra, hogy eredményeinket fokozva fejlett, boldog, bizakodó úttörő ifjúságot tudunk Zalában is kinevelni.⁸

Zalaegerszeg, 1949. október 15.

Vasvári Ferenc
ifjúsági előadó.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 84. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttárat.

¹ Az eredetileg kettesnek látszó számra rá van gépelve egy ötös, ami szintén nem jó, mert csak 44 % esetén jön ki összesen a 100 %.

² Valószínűleg funkcionárius, vezető tisztség értendő.

³ Magyar Ifjúság Népi Szövetsége. 1948. március 22-én hozták létre és 1950-ig a DISZ megalakításáig, mint kommunista irányítású ifjúsági szövetség működött. Rétegszervezetei voltak: Úttörőszövetség, SZIT, EPOSZ, MEFESZ és MDNSZ. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 107. p., 3. jegyzet.

⁴ Világ Ifjúsági Találkozó. 1949. augusztus 14-28. között tartották Budapesten.

⁵ Munkára Harcra Kész. A sportos - kommunista elkötelezettségű - honvédelmi nevelést szolgáló mozgalom elnevezése.

⁶ 1949 őszétől, az új tanév kezdetétől megszűnt a kötelező vallásoktatás, amely így fakultatív lett.

⁷ Az 1949. május 15-én megtartott országgyűlési választásokról van szó.

⁸ Az eredeti szövegben sok a gépelési hiba, ezeket kijavítottuk.

35.

[Zalaegerszeg], 1949. december 1.

**Az MDP megyei titkárának, valamint az Agitációs és Propaganda
Osztály vezetőjének hangulatjelentése a Központi Vezetőséghez
a megye általános politikai helyzetéről**

[19]49. December 1.

MDP Központi Vezetőség
Agit. Prop. Osztály
B u d a p e s t.

Hangulat jelentés.

Ipari dolgozóink körében a Sztálini munkafelajánlási mozgalom¹ egyre jobban ki-fejlődik. November hónapban a munkához való szocialista viszony kialakulásának kérdésében több történt, mint az elmúlt két-három hónapban. Bázakerettyei Maort telepen pld. a hónap első napjaiban 20 egyéni versenyző volt, most 200. Pusztaszent-lászlói üzemben 250 dolgozó közül 170-en vannak egyéni versenyben. A megyében összesen 1.300 munkás van egyéni versenyben. Ezeknek a munkásoknak döntő többsége a Sztálini Munkafelajánlási Mozgalom következtében kapcsolódott be. Az egyéni teljesítmények, ha az ország többi részéhez képest lassabban is, de fokozato-san emelkedik. Pld. a nyirádi bányában alig van munkás, aki 120 %-on alul teljesíti normáját. Vannak kimagasló eredményeink is. Nagykanizsán Godina Ferenc kőmű-ves, aki normáját 457 %-ra teljesítette, ezentúl pedig munkamódszerét, mintegy 40 társának adta át. Vagy a zalahalápi bazalt bányában Bezecki Nándor elvtárs 320 %-os, Zsarnovics Imre elvtárs, akinek teljesítése nov. 1-től 207 %-os, Horváth József és Kócián Tibor ifjűmunkások, akik 180-190 %-ot teljesítettek. Ez a fejlődés az utolsó napokban meggyorsult. Mindez azt igazolja, hogy az ipari munkások teljesítik fe-la-datukat, jól viszonyulnak a Szovjetunióhoz, elfogadják és követik Pártunk irányítá-sát.

A reakció mindent megtesz azért, hogy a munkások körébe is betörjön. És ezt ki-sebb mértékben sikerült is a reakciónak egyes építkezéseknél, hol pár hónapja faluról bekerült új munkáskáderek dolgoznak nagy számban. Ilyen eset volt az Uzsza pusztai építkezésnél, ahol a pénz lebélyegzési hír hitelre talált.

Nagykanizsai Maornál a hónap első felében a szűk körben is felvetődött egy olyan hang, hogy Sztálin elvtárs születésnapjára minden munkás két heti fizetését kell majd leadnia. Ennek a hangulatnak a Sztálini Munkafelajánlások helytelen ér-telmezésében, az ingyen munka vállalásokban voltak a gyökerei. Amikor ezeket a hibákat kijavítottuk, - s rámutattunk arra, hogy nem ezt kívánja tőlük a Párt, akkor a reakciónak ezt az igen veszélyes támadását is visszavertük.

Az a tény, hogy a megyénkben még a hónap első felében az őszi munkák befejeződtek, a dolgozó parasztság köréből igen jó hatást váltott ki. A pacsai járásban elmondják a parasztok, hogy ők ilyen korán még sohase végezték el az őszi munkát. Igaz, hogy a szárazság miatt nehézségeik voltak, de a kommunistáknak igazuk volt, - mert ha ők nem sürgetnek bennünket, akkor most a rossz idő beálltával „győzködhetnénk” a sáros nehéz földdel. Hiába mondták a kulákok, hogy ne vessünk, mert nem kel ki, megeszik az egerek, - mi mégis elvégeztük a munkát, most öröm nézni a szép határt.

A kulákság most az őszi munkák elvégzése után az adófizetés, az állatfelvásárlási nehézségek és a borkészlet felvételi rendellel kapcsolatosan viszik támadásukat.

Az állatértékesítés megyénkben nehéz probléma. A parasztságnak sok eladó állata, főleg szarvasmarhája van. Az értékesítési lehetőség a gazdák közti forgalomban minimális. /:a legutóbbi salomvári vásár alkalmával 726 db felhajtott szarvasmarha közül 25 db cserélt gazdát egymásközt:/ A felvásárló NV.-k kontingense kevés. Egy vásáron, ahová 3.000 szarvasmarhát hajtanak fel, ott legfeljebb, 200-250 drb-ot vesznek át. A NV-k főleg a minőségi állatokat vásárolják. Viszont ilyen minőségi állatokkal az újgazdák és a kisparasztok nem nagyon rendelkeznek. Így gyakran a kulákok állatát vásárolják fel s e miatt a dolgozó parasztok panaszkodnak. A mi megállapításunk az, hogy az NV felvásárlói nem mindig csak szak szempontból veszik meg a kulákok jobb minőségi állatait, hanem sok esetben a szak szemponttól eltérően politikai állásfoglalásból teszik azt.

Rossz hangulatot váltott ki a dolgozó parasztok köréből az a Pénzügyminiszteri rendelet - mely már időközben módosítva lett - hogy akinek adó tartozása van, annak a vételnél nem adnak készpénzt, hanem a marhavétel árából fennmaradt összeget utalványon küldik ki az eladónak.² Ennek az volt a következménye, hogy a paraszt, ki nem bánta azt, hogy lefoglák az adót, de szeretett volna valamit venni a vásárban, de mivel nem kapott készpénzt, üres kézzel kellett neki hazamenni. Ezért úgy érezte, hogy be van csapva. Ez a probléma a rendelet módosulásával megoldódott. Ennek a kérdésnek egy másik oldala is van. A Marnevál³ emberei azoktól veszik meg az állatokat, akiknek adóhátraléka van, - ez helyes, de ez azt is jelenti egyben, hogy a dolgozó parasztság, mely elég jól viszonylik az adófizetés kérdéséhez, az állateladásnál háttérbe szorulnak. Előfordult az, hogy a zalaegerszegi vásárról a dolgozó parasztok úgy jöttek haza, hogy ők sem fognak adót fizetni, legalább így tőlük is megveszik az állatot, nemcsak a kulákoktól.

Pacsa, Szentpéterúr, Zalaszentmihály községben, de a megye több területén is az a hír járta, hogy minden levágott sertés után, nagyságra való tekintet nélkül 60 frt-ot kell fizetni. Ezen felül minden kiló után még két forintot. Ebben a három községben, ahol különösen nagy volt a veszély, mert a rémhír nyomán titokban vágták a parasztok a félig hízott állataikat, nyilvánosan párnapot tartottunk, gyűlést rendeztünk, hol megmagyaráztuk, hogy ez a kulák hangja és a leadási kötelezettség hasonló marad a múlt évihez. Így a rémhírt sikerült visszaverni és az éjjeli sertésvágásoknak vége lett.

A legjobb agitátoraink azok lettek, akik titokban levágták a sertésüket és a saját tapasztalatukból jöttek rá arra, hogy be lettek csapva. Ezek mindenkinek elpanaszolták, hogy megjárták, s milyen nagy károsulás érte őket.

A borkészletek felvételezése következtében az a hír terjedt el, hogy a bort mindenkinek be kell szolgáltatni, a fejadag csak 100-150 liter lesz, csak ezt a mennyiséget tarthatja meg a termelő. A tapolcai járásban ehhez még azt is hozzáteszik, hogy a bort 1 forintos árban kell beszolgáltatni.

Az adófizetéssel kapcsolatosan elég jó a hangulat. A dolgozó parasztok kifizetik az adót. Ha előfoglalásokra egyes helyeken sor is kerül, de transzferálásra⁴ nem volt szükség a dolgozó parasztok köréből. Murakeresztúr és Becsehely községben nagy hátralékban voltak a dolgozó parasztok. Még a párttagjaink is. A pénzügyi hatóságok előfoglalásokat végeztek. A Járási [Párt] Bizottság tagjai kimentek ezekre a területekre, gyűlést tartottak, a népnevelőket munkába állították és az lett az eredmény, hogy egy héten belül hatalmasan javult az adófizetés, még a hátralék nagy részét is kifizették, természetesen a párttagjaink jártak elől jó példával. Sikerült elémünk azt, hogy a párttagság példamutatásán keresztül nagymértékben meg tudjuk javítani az adómorált az egész megyében.

Nehézségek inkább a juttatott földek és házhelyek vételárának részletfizetése terén van. A kulákság nem támad általában az adó ellen, mert itt rögtön lelepleződik, erre példa a pacsai járás, ahol azt mondták a dolgozó parasztok, hogy a múltban a kulák nem fizetett, hanem minket nyomtak, most mi fizetünk méltányosabban és a tehetősebb kulákokat nyomják. Ezért a kulákok azt mondják az újgazdáknak, „ne fizesd a föld megváltási részletet, mert úgymint minden újgazdának be kell menni a tszcs-be, és így a pénz is odaveszik”. Ezzel egy csapásra két legyet akarnak ütni. Az adómorált is rontani akarják és a tszcs. ellen is lázítanak. Ezt Sármellék községben tapasztaltuk leginkább és itt rossz is az újgazdák viszonya a juttatott föld megváltási árának fizetése tekintetében.

Igen jó hatással van a községekben a textil NV.[sic!] és a Szövetség kiállításai. Egy-egy kiállításra és vásárra a környező községből is mennek át a parasztok vásárolni, s ott kéri a kiállítás vezetőjét, hogy jöjjön át ő hozzájuk is. Lelkére kötik a kiállítás vezetőjének, hogy egy évben aztán többször is jöjjön el hozzájuk. A kiállítások sikere nem kevésbé segítette elő azt, hogy a Szövetség tagtoborzásában egy hónap alatt több mint 20.000 tagot szereztünk.

A klérus részéről igen nagy aktivitással találkozunk. A községekben újból vándor papok tűnnek fel és járnak házról-házra agitálni. Zalaváron három apáca jár, az asszonyoknak segítenek, a gyermekek körül forgolódnak. Utánuk a legképtelenebb, főleg háborús hírek terjednek el. Tűrjén a papok rendszeres mozi előadásokat rendeznek, [az] ifjúságnak ping-pong és sakk készleteket vettek. Az egész község lakosságának hangulatát ők irányítják döntően.

Új jelenség az, hogy a jehovisták széleskörű szervezésbe kezdtek. Zalaegerszegen nem volt csoportjuk. Napokban tudomásunkra jutott, hogy igen aktív csoportjuk van

itt is, akik már házról-házra járva a túlvilágról beszélnek teli a munkásasszonyok fejét. Zalaegerszegen a múlt héten egy állítólagos püspök tartott előadást, aki Kínából jött, előadásában vázolta, hogy micsoda nyomor van Kínában s ez mind a vallásüldözés miatt van, ami most ott is elharapódzott. Ez az előadás az új demokratikus Kínai Köztársaság [sic!] ellen volt támadás. S nem kevésbé népi demokráciánk ellen is.

Mindennek ellenére egészséges tünet tapasztalható az iskoláinkban, a hittan órák látogatóinak fokozatos lemorzsolódásában. Ez inkább a középiskoláknál tapasztalható, ahol már 50-60 %-ot is elért a lemorzsolódás. A lemorzsolódás a diákok körében természetesen nem mindenütt tudatos, sok esetben kényelmi szempont, de a tény maga egy egészséges folyamat.

Elvtársi üdvözlettel

Agit. Prop. titkár h.

megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 8. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszta másodpéldánya.

¹ Sztálin 70. születésnapja alkalmából (1949. december 21.) indított munkaverseny.

² 252.000/1949. (230) II. a. P. M. sz. rend. a közadóbehajtási eljárásról szóló 4187/1949(165) Korm. sz. rend. végrehajtása tárgyában. Kelt. 1949. október 31. Ezen túlmenően, a közölt dokumentum keletkezési időpontjáig más rendelet e témában nem látott napvilágot.

³ Marhafelvásárlási Nemzeti Vállalat.

⁴ Adóvégrehajtási eljárás, a lefoglalt ingóságok elszállítása.

36.

[Zalaegerszeg], 1949. december 29.

Az MDP megyei titkárának jelentése a Központi Vezetőséghez, a tíz munkásnál többet foglalkoztató üzemek államosításával kapcsolatban¹

[19]49. dec. 29.

MDP. Központi Vezetőség,
Főtitkárságának,
B u d a p e s t.

J e l e n t é s
az államosítással kapcsolatban.

A jelentésünkben három kérdéssel kívánunk foglalkozni:

- 1./ Államosítással kapcsolatos előkészítés.
- 2./ A végrehajtás.
- 3./ Az eddig tapasztalt hangulat.

1./ Megállapíthatjuk, hogy az értekezlet, amely 28-án de. 9 órára lett összehívva, igen pozitív volt. Elsősorban abból a körülményből, hogy az összes meghívott és tartalékok, községi titkárok kivétel nélkül bejöttek. De pozitív volt azért is, mert a résztvevők nagyon jól fogadták és az egész kérdéssel kapcsolatban rendkívül fegyelmezetten viselkedtek. 44 vállalat, vagy telepvezetőt kellett kiküldeni és ebből kettő volt olyan, aki nem vállalta. Az egyik valóban indokolt okok miatt, idegbetegségére hivatkozott, amely fennáll. A másik azonban különböző kifogásokat keresve, először arra hivatkozva, hogy ő családos ember és nem akar költözni, másodsor, hogy gyengének érzi magát és nem tudja feladatát ellátni. Mindkét elvtárs helyett a tartalékokból állítottunk pótlást, ezek az elvtársak du. 5 óráig a MB-nál voltak és csak azután mentek haza.

A kiküldött lista szerint 44 üzemet kellett államosítani. Ezek közül azonban volt néhány olyan, amely nem helyesen volt felvéve és nem volt szükség az államosításra, ill. nem is lehetett államosítani. Így pl. Szegi Péter építési váll. Petőhelyén, kiderült, hogy ez a vállalat két létrából és három bakból áll, munkás egyáltalán nincs foglalkoztatva. Vagy az Építkezési Min. szerint Sall János építési vállalkozó Badacsonymáson, kiderült, hogy B. almás a térképen nem található sem Zalamegyében, sem más megyében, ellenben Badacsonytomajon Sall János ép. váll. megtaláltuk, ahol ugyancsak nem volt mit államosítani, mert Sall Jánosnak sem üzeme, sem vállalata, és ő maga már jónéhány hónapja a veszprémi Magasépítési NV-nél dolgozik. De olyan problémával is találkoztunk, hogy a Kaszaházi műmalom, amelyet most államosítottunk, előzőleg már dec. 17-én a Könnyűipari Min. vállalatvezetőt küldött, állami kezelésbe vette. És most jelenleg ennél a vállalatnál két vállalatvezető van, de ugyanez a helyzet a Zalaexport kft. konzervgyárnál Zalaszentivánon, ahova szintén már előzőleg kiküldött vállalatvezető és a miáltalunk kiküldött váll. vezető is kint van.² Ezek mellett meg kell említeni, hogy viszont a listákon nem szerepel olyan üzem, mint pl. a Bakonyi bauxit rt. Szóc. svájci érdekeltégű vállalat, ahova 28-án éjszaka tudtunk kiküldeni vállalatvezetőt az államgazdasági osztályunk hozzájárulása után. Vagy ugyanígy nem szerepelt a tapolcai fűrésztelep, ahol szintén több munkást foglalkoztatnak. Még ezenkívül engedélyt kértünk Zalaegerszezen Szalai és Dankovics épület és műbutorüzem államosítására, amely ugyan az üzemben csak 9 alkalmazottat tart, de a vele összefüggő raktárral együtt, olyan objektívumot [sic!] képez, amely beleesik az államosítási törvényrendeletbe. Még meg kell említeni, hogy a konspiráció igen jó volt és sehohol nem találkoztunk azzal, hogy ne érte volna meg a megelégedésként az államosítás az érdekelteket.

2./ A végrehajtást zökkenő nélkül bonyolítottuk le. Sehohol nem találkoztunk ellenállással és ez azt jelenti, hogy nem volt szükség adminisztratív beavatkozásra. Általában a kijelölt vezetők jól hajtották végre első feladatukat, hogy az üzemet átvegyék és biztosítsák, hogy semmiféle rongálás, kár ne történhessen. Általában az üzemekben kevés pénzt lehetett találni, így pl. a téglagyárakban, kivéve az első pacsai téglagyárat, ahol 40. ezer frt. készpénz és kb. 60 ezer frt. kintlevőség volt található, a

többi gyárakban vagy egész kis összegeket, vagy semmit nem találtunk. Sőt igen sok kis téglauzemben találkoztunk azzal a problémával, hogy a munkások egy, vagy több hete fizetést nem kaptak. Még a végrehajtásnál kell megemlítenünk azt a tünetet, hogy néhány téglagyár és malom tulajdonosa látszólag jól fogadta az államosítást és ez esetleg olyan veszélyt rejt magába, hogy a kijelölt vállalatvezetők túlságosan bizalommal lesznek irántuk. Erre feltétlen felfigyelünk, hogy az esetleg ilyen irányú veszélyeket elhárítsuk.

3./ A megyében a hangulat kérdéséről még sokat írni nem lehet. Először is még nem túlságosan széles mértékben terjedt el. Másodszor a mi információink sem voltak eléggé kiépítve, de azt már megállapíthatjuk, hogy a munkásság általában, de elsősorban az érdekelt üzemekben az államosítást szinte kivétel nélkül jól fogadta. Erre jellemzőképpen megemlítem a szőci bauxitbányát, ahol éjtszaka [sic!] hajtottuk végre az államosítást és a munkások csak egy kis része volt már csak az üzembe található, de azok kitörő örömmel vették tudomásul, hogy megszabadulnak a svájci kapitalistáktól, akik az életüket ebben az üzemben elviselhetetlenné tették, nem volt megfelelő helyiség és mindig irigykedve nézték pl. az államosított Magyar-Szovjet nyirádi bányára. Hangulatukra jellemző, hogy amikor az új vállalatvezető elvtárs kiment és az otlévő éjeliőrnek azt mondta, hogy na elvtárs most aztán vigyázni kell, mert ez a mi üzemünk, akkor ez az elvtárs azt mondta, hogy eddig is vigyázott a tőkés gyárára, és elképzelhetik az elvtársak, hogy hogyan fogok vigyázni a saját gyárunkra. Ugyanebben az üzemben egy pártonkívüli segédmunkás mindjárt jelentkezett, hogy ő is az éjtszaka az éjeliőr mellett vigyáz, hogy ne történjen semmi baja az üzemnek. De ugyanilyen jó hangulatot jelenthetünk a többi üzemi dolgozókról, így pl. Zalaegerszegen a Kamarás téglagyár dolgozói kijelentették, hogy ünnepnap számukra az államosítás és sajátjuknak tekintik az üzemet és úgyis fognak dolgozni, hogy méltóknak bizonyuljanak.

Az üzemek dolgozói mellett meg kell említeni a más rétegek hangulatát is. Itt elsősorban a kisiparosokat és kiskereskedőket, akik különösen a 28-i esti órákban és 29-én de. Nagykanizsán, Zalaegerszegen izgalomba voltak és a hangulatukat legjellemzőbbképpen Horváth Győző kisiparos szavaival lehet jellemezni, aki egy másik kereskedőhöz azzal ment, hogy vajjon mikor kerül ránk sor. Megállapítható, hogy ezeknek a rétegeknek nagyon jó hatást tett Gerő elvtárs beszéde, amelyet részben a kisiparosok, kiskereskedők szükségességéről és az államosított üzemek kártalanításáról olvastak. Mi magunk is aktívan léptünk fel ebben a kérdésben és így a Törvényhatósági [Bizottsági] ülésen aláhúztuk, hogy a saját területünkön gondoskodunk, hogy sehol túlzások ne történhessenek és úgy érezzük, hogy a megye székhelyen jó hatást váltott ki. Azonkívül gondoskodunk, hogy minden területen a mi elvtársaink lépjenek fel ebben a kérdésben és biztosítsák, hogy az iparosok és kereskedők munkájukat zavartalanul folytathassák. Ezért tervbe vettük, hogy az 5 éves tervvel kapcsolatosan nagyobb helyeken: Zalaegerszegen, Nagykanizsán, Keszthelyen stb. megbeszélést tartunk, külön a kisiparosokkal, külön a kiskereskedőkkel,

hogy megmutassuk a³ *kisip*[arosoknak], *kisker*[eskedőknek], *hogy az 5 éves terv mindenki számára lehetőségeket nyújt.*

Eltvársi üdvözlettel:

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 4. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Az Elnöki Tanács 1949. évi 20. sz. törvényerejű rendeletével államosították a tíz munkásnál többet foglalkoztató és a külföldi tőkés tulajdonban lévő üzemeket. A tvr. 1949. december 28-i keltezését viselt és ugyanezen a napon jelent meg a Magyar Közlönyben. A végrehajtásról a 4.365/1949(XII. 28.) M. T. sz. rendelet intézkedett. Vö. A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 87-92. p.

² A mondat után egy hiányjel van a szövegben, amely egy lapalji, tollal odairt megjegyzésre utal: „ez ügyben érintkezésbe léptünk az ill.[etékes] Min.[isztériummal v. iszterrel]”.

³ A szöveget a továbbiakban tollal egészítették ki.

37.

[Zalaegerszeg, 1950. január. 1.]¹

A 3 éves terv Zala megyei eredményei

KIMUTATÁS

Zalamegye 3 éves tervének elért eredményeiről

Zalamegye alispánja, Széchenyi tér 5. I. em. Tel. 1.²

Postafiók 129.

0372-8/1/1949. III.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Járás neve	A járás, város területén hány új építkezés volt 1947. aug. 1-től 1949. dec. 31-ig			Helyreállítva a háborús sérülésből		
	lakóház	gazdasági és egyéb épület	közé-pület	lakóház	mellék-épület	közé-pület
Keszthely	257	270	3	190	183	32
Lenti	232	336	1	93	149	10
Letenye	502	841	10	580	913	37
Nagykanizsa	614	609	6	365	371	53
Nova	203	298	7	91	110	13
Pacsa	315	289	3	78	115	23
Sümeg	146	180	6	137	135	38
Tapolca	203	305	18	500	429	60

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Járás neve	A járás, város területén hány új építkezés volt 1947. aug. 1-től 1949. dec. 31-ig			Helyreállítva a háborús sérülésből		
	lakóház	gazdasági és egyéb épület	középület	lakóház	melléképület	középület
Zalaegerszeg	521	478	11	178	130	33
Zalaszentrót	185	195	6	74	55	9
Zalaegerszeg város	75	46	5	116	22	16
Nagykanizsa város	32	36	-	52	11	2
Összesen:	3285	3883	76	2444 ³	2623	326

	7.		8.		9.		10.	
Járás neve:	Villamosítás		Kút létesített		Útépítés		Híd létesítés	
	hány magánlám-pával	hány közvilágítási lámpával	fúr t	ásott	hány út	milyen hosszú [m]	Hány drb	Hány méteres nyílású
Keszthely	27	39	3	89	6	3760	32	312,9
Lenti	-	-	-	135	5	4600	20	106
Letenye	200	53	2	87	14	8700	47	123
Nagykanizsa	303	80	3	274	12	30200	50	208
Nova	318	-	-	142	5	2500	12	58,5
Pacsa	-	-	2	102	6	11500	49	130,5
Sümeg	969	224		116	10	11150	22	47,5
Tapolca	813	59	4	99	18	23010	22	65,2
Zalaegerszeg	1011	84	1	164	16	21595	54	149
Zalaszentrót	116	75	3	129	6	12000	18	91,5
Zalaegerszeg város	750	132	4	80	5	3100	4	38
Nagykanizsa város	-	-	1	1	1	2640	2	14
Összesen:	4507	746	23	1418	124 ⁴	134755	330 ⁵	1344,1

	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	
Járás neve:	Áteresztés		Állatállomány					
	Hány drb.	Hány cm nyílású	a 3 éves terv megindulásakor 1947. aug. 1-én			a 3 éves terv végén		
			ló	szarvasmarha	sertés	ló	szarvasmarha	sertés
Keszthely	51	40-50-80	884	8378	6675	1233	10952	10904
Lenti	53	50-80	774	8838	6022	1032	11426	9603
Letenye	137	20-30-45-50-60-80-100	1511	7434	7864	2826	11827	12688
Nagykanizsa	113	40-50-60-80-100	1839	13362	12384	2891	17522	19253
Nova	34	50-70-100	1161	7711	5027	1684	11400	10584
Pacsa	42	50-60-80-120	988	13441	12053	1723	19312	28387
Sümege	75	30-40-50-80-100	676	11317	9670	851	14512	11961
Tapolca	85	50-80-100	617	6759	4798	877	8646	7684
Zalaegerszeg	115	30-50-80-100	1198	14225	11087	2052	20111	17272
Zalaszentgrót	13	50-80	514	7093	6325	725	10841	9486
Zalaegerszeg város	-	-	183	625	1443	264	776	1894
Nagykanizsa város	1	80	512	1288	3980	751	1499	7096
Összesen:	719		10857	100471	87328	16909	138824	146812

	18.	19.	20.	21.	22.
Járás neve:	A járásban, városban hány takarmánysiló volt		Kerékpár		
	A 3 éves terv előtt	A 3 éves terv végén	volt 1938-ban	volt 1947. aug. 1-én	hány van most
Keszthely	5	15	1294	1456	2918
Lenti	3	14	1552	1529	2293
Letenye	14	16	1479	1513	2940
Nagykanizsa	9	16	1622	1606	2993
Nova	33	52	1056	1112	1984
Pacsa	3	14	1052	1478	2872
Sümeg	6	8	1750	1867	3252
Tapolca	24	29	1792	1551	3459
Zalaegerszeg	108	189	1375	1501	7810
Zalaszentgrót	13	16	1328	955	2168
Zalaegerszeg város	5	5	923	871	1251
Nagykanizsa város	-	3	2500	987	1290
Összesen:	223	377	17.723	16426	35230

	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Járás neve:	Hány fiatal ment járásból városból			Mennyi volt a járás, város cukor-fogyasztása:		
	kollégiumba	iparostanuló otthonba	katonai és rendőr akadémiára	1938-ban	1947-ben	1949-ben
Keszthely	56	49	64	1879	1788	3259
Lenti	43	37	21	781	797	1086
Letenye	106	75	46	1075	1169	1812
Nagykanizsa	70	75	45	2014	2324	3589
Nova	31	11	18	1117	988	1835
Pacsa	92	24	48	1221	1401	2082
Sümeg	76	28	38	2557	1780	3138
Tapolca	128	63	64	2151	2333	3386
Zalaegerszeg	110	64	62	1420	1403	2030

	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Járás neve:	Hány fiatal ment járásból városból			Mennyi volt a járás, város cukorfogyasztása:		
	kollégiumba	iparostanuló otthonba	katonai és rendőr akadémiára	1938-ban	1947-ben	1949-ben
Zalaszentgrót	76	46	34	1215	1349	1942
Zalaegerszeg város	1	536	27	5441	5280	7539
Nagykanizsa város	79	497	1	13120	1744	13410
Összesen:	868	1505	467	33991	22356	45108

	29.	30.	31.	32.		33.	
Járás neve:	Lakosság száma			Sportcsapat alakult		Kultúrgárda alakult	
	1938-ban	1947-ben	1949-ben	Hány	Milyen	Hány	Hány személylyel
Keszthely	35087	35229	35588	23	Futball, vitorlázó, sakk, horgász, ökölvívó, tenisz, Eposz	29	615
Lenti	18755	18989	19457	23	Eposz, futball, asztali tenisz	13	90
Letenye	33262	33840	35400	28	futball, röplabda	22	486
Nagykanizsa	41052	39479	41005	40	futball, röplabda, ping-pong, sakk, kosárlabda	19	300
Nova	22420	21712	22129	22	röplabda, futball, kosárlabda, Eposz	5	118
Pacsa	31651	31845	32455	23	Eposz, futball	2	32
Sütemeg	28013	28138	27752	26	futball, röplabda, asztali tenisz, sakk	20	530

	29.	30.	31.	32.		33.	
Járás neve:	Lakosság száma			Sportszervezet alakult		Kultúrgárda alakult	
	1938-ban	1947-ben	1949-ben	Hány	Milyen	Hány	Hány személylyel
Tapolca	41202	40409	42172	39	labdarúgó, kosárlabda, tenisz	29	730
Zalaegerszeg	46923	41104	42279	52	futball, ping-pong, röplabda, Eposz	18	329
Zalaszentgrót	24708	23995	24332	24	futball, röplabda, sakk	10	247
Zalaegerszeg város	13257	15386	15768	3	futball, röplabda, asztali tenisz	26	232
Nagykanizsa város	30.896	28.469	30.767	1		6	162
Összesen:	367.226	358.595	369104 ⁶	304		199	3871

	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
Járás neve	Hány autóbuszjáratot kapott	Hány vasúti megállót kapott	Hány rádió volt			Hány telefon volt		
			1938-ban	1947. VIII. 1-én.	1949-ben	1938-ban	1947. VIII. 1-én.	1949-ben
Keszthely	13	-	968	513	812	274	191	223
Lenti	13	-	143	120	185	51	49	57
Letenye	20	-	208	169	784	63	43	72
Nagykanizsa	19	3	313	125	193	116	60	88
Nova	12	1	121	66	135	34	27	39
Pacs	15	-	206	114	146	81	51	67
Sümege	15	-	397	177	357	84	66	86
Tapolca	22	-	585	520	895	281	113	171
Zalaegerszeg	15	3	118	137	232	54	59	68
Zalaszentgrót	7	-	602	200	355	115	78	109

	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
Járás neve	Hány autóbuszjáratot kapott	Hány vasúti megállót kapott	Hány rádió volt			Hány telefon volt		
			1938-ban	1947. VIII. 1-én.	1949-ben	1938-ban	1947. VIII. 1-én.	1949-ben
Zalaegerszeg város	4	-		585	1151		210	307
Nagykanizsa város	30	-		938	2082		250	301
Összesen:	185	7	3661	2141 ⁷	4094 ⁸	1153	737 ⁹	980 ¹⁰

	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.
Járás neve:	A 3 éves terv alatt létesítve új						Hány intézményt állítottak helyre a 3 éves terv alatt
	Kórház	Szociális otthon	Iskola	Internátus	Napközi otthon	Óvoda	
Keszthely	1	1	6	3	1	1	9
Lenti	-	-	3	1	5	-	6
Letenye	-	-	2	-	5	-	14
Nagykanizsa	-	1	3	2	6	-	15
Nova	-	-	7	-	1	-	3
Pacsá	-	-	9	-	4	1	7
Sümege	-	1	1	2	5	-	10
Tapolca	-	2	10	4	11	-	15
Zalaegerszeg	-	1	3	1	15	-	5
Zalaszentgrót	-	1	6	3	10	-	2
Zalaegerszeg város	-	-	-	1	1	1	4
Nagykanizsa város	1	1	1	1	2	1	-
Összesen:	2	8	51	18	66	4	90

	49.
Járás neve:	Egyéb létesítmények
Keszthely	2 strandfürdő helyreállítás, 6 legelőfásítás, 4 földmívesszövetkezet, 5 dögkút, 4 útjavítás, 1 kőbánya, 2 termelőszövetkezet alakulás, 1 szülőszoba.
Lenti	3 útjavítás, 2 hősi emlékmű, 1 piactér, dögkút, sertéshizlalda, gépállomás, szeszfőzde
Letenye	2 dögkút, kultúrház, hősi emlékmű, szövetkezeti daráló és fafűrészelő, 1 szövetkezeti gabonaraktár, 5 szövetkezeti üzlet, Mura-parti árvédelmi munkálatok, 300.000 Ft költséggel.
Nagykanizsa	bikakifutó, 300 m gyalogjáró építés, tűzoltózenekar felszerelése, sportpálya és öltöző építés, gépállomás, termelőcsoport, földmívesszövetkezet, kultúrház, jégverem építés, fásítás, hídmérleg, legelőjavítás
Nova	dögkút, kultúrház, 1 sportpálya
Pacsa	kultúrház, daráló, dögkút, sertéshizlalda, sertés-fiaztató, útfásítás
Sümege	dögkút, templomtatarozás, útsatornázás, vasúti kitérő építés, jégverem, kultúrterem, apaállatistálló, tanácsterem, körorvosi székhely, szövetkezeti daráló, fürdőberendezés, vízmű, népkert, utcák, terek rendezése, parkosítása, utca-burkolás és hengerlés.
Tapolca	strandfürdő javítás, tűzoltószertár építés, orvosi rendelő felszerelése, orvosi lakás és rendelő építés, patak szabályozás, 4 dögkút építése, 1 rétöntöző mű létesítése, 54 kh. 1 csemetekert létesítés, 1848-as emlékmű, 1 futballpálya, 1 szarvasmarha törzstenyészet, 1 szeszfőzde, vízvezeték hálózat bővítése, 1 jégverem, 1 templom és tanító lakás javítása, bekötőút javítás, szállóvesző telep, gyermekjátszóter, strandfürdő, piactér, nemibeteg gondozó
Zalaegerszeg	4 sportpálya, jéggyár, dögkút, templomjavítás, szövetkezeti raktárjavítás, mérleg beszerzés, víztorony építés
Zalaszentgrót	apaállatistálló, földmívesszövetkezet, sertéshizlalda, darálóüzem, terménygyűjtő, ifjúsági könyvtár, postaügynökség, patakárkolás, dögter építése, gépállomás, hídmérleg, sportpálya, Szabadság-szobor, szeszfőzde helyreállítása, fűrészüzem létesítése, darálóüzem, legelőjavítás, templomépités, kultúrház
Zalaegerszeg város	
Nagykanizsa város	népfürdő, dögkút, strandfürdő helyreállítása, vízvezetéki hálózat bővítése, csatornamű bővítése

¹ A közölt dokumentumon keletkezési hely és dátum nem szerepel, a feltüntetett dátum a szöveg tartalmából következő logikai megállapítás, figyelembe véve azt, hogy január 2-án vette kezdetét az I. ötéves terv.

² A dokumentum készítőjére a fejléc szövegén kívül más nem utal.

³ Számszakilag helyes végösszeg: 2454.

⁴ Számszakilag helyes végösszeg: 104.

⁵ Számszakilag helyes végösszeg: 332.

⁶ Zala megye lakossága az 1949-es népszámlálás szerint, az 1950. jan. 1. előtti közigazgatási területen 362.734 volt.

⁷ Számszakilag helyes végösszeg - az utolsó két tollal beírt tétellel együtt - 3664.

⁸ Számszakilag helyes végösszeg - az utolsó két tollal beírt tétellel együtt - 7327.

⁹ Számszakilag helyes végösszeg - az utolsó két tollal beírt tétellel együtt - 1197.

¹⁰ Számszakilag helyes végösszeg - az utolsó két tollal beírt tétellel együtt - 1588.

38.

[Veszprém, 1950. január 9.]¹

**A Veszprém megyei alispáni hivatal által, a Zalától Veszprém megyéhez
történi területátcsatolásról készített ütemterv**

Ü t e m t e r v

vonatkozik Veszprém és Zala megyék között a 4.343/1949. M. T. sz. rendelet alapján foganatosítandó terület-átcsatolásokra.²

I.

Az átcsatolás 1950. évi március hó 15-én 0 órakor lép hatályba. Az ütemterv ezen időpontig végrehajtandó.

Az átcsatolási ütemterv végrehajtásáért felelős Veszprém megye részéről: Harmath Jenő alispán és dr. Rajnay Gyula megyei jegyző, Zala megye részéről: Agárdy Tibor alispán és Gaál Antal megyei fogalmazó.

Ezen ütemterv f. év január hó 10-én felterjesztendő a Belügyminisztériumba és ugyanezen a napon dr. Érchegyi József miniszteri tanácsos úrnak Budapestre távbeszélőn jelentendő 13 órakor, hogy az ütemterv elkészült, a postára-adás megtörtént és ugyanekkor rövid jelentés teendő az eddig elvégzett munkáról.

Zala megye alispánja 5.204-14/1-1949. I. sz. határozatával f. évi március 13. napjára kitűzött keszthelyi, tapolcai és sümegi járási tisztiterkezetek ezen a napon elmaradnak és az átcsatolásra kerülő 3 járás március, április, május és június hónapjaiban tartandó rendes havi értekezlet[e]i időpontjait Veszprém megye alispánja fogja későbbiekben meghatározni.

II.

Zala megye alispáni hivatala f. évi február hó 20-án ládába csomagolással vasúton elszállítja Veszprém megye alispáni hivatalának az érdekelt járásokra vonatkozó anyakönyvi másodpéldányokat, vízikönyveket, törzskönyvi lapokat, az 1949. évi országgyűlési képviselőválasztói névjegyzék levéltári példányait, az 1950. évi költ-

ségvetéseket, a Zala megyei Kéményseprő Községi Vállalat 3 járás területére vonatkozó nyilvántartási anyagát, a zalai alispáni hivatal műszaki osztályának 3 járás területére vonatkozó építéstügyi anyagát.

Zala megye B. M. Személyzeti Előadója f. évi február hó 28-án adja át a 3 járás közigazgatási alkalmazottaira vonatkozó személyzeti anyagot.

Zala megye alispánja 1950. évi március hó 13-án átadja Veszprém megye alispánja pedig átveszi a tapolcai és sümegi járási főjegyzői hivatalokat, 1950. évi március 14-én pedig a keszthelyi járási főjegyzői hivatalt. A hivatal-átadásoknál, illetőleg átvételeknél résztvesznek az alispánok, mindkét megye átszervezési felelőse és mindkét megye számvevőségi kiküldöttje.

III.

Veszprém megye kiküldöttjei 1950. január hó 13-án a zalaegerszegi alispáni hivatalnál átvizsgálják az átsatolásra kerülő járások községeinek költségvetéseit, tájékoznak azok anyagi helyzetéről, tervberuházási programjáról, valamint a területükön lévő intézetek, közintézmények stb. adatairól és általában véve beszerzik mindazokat a tájékoztató adatokat, amelyek az átszervezés utáni Veszprém megye 1950. évi új költségvetésének, Zala megye pótköltségvetésének, illetve mindkét megyét tekintve az átszervezési költségeknek összeállításához szükségesek.

Az átszervezési költségek sommázati összegét f. évi január hó 15-ig mindkét megye a Belügyminisztériumhoz jelenti. Veszprém megye részére elkészítendő új, Zala megye részére elkészítendő pótköltségvetések - törvényhatósági közgyűlés tárgyalása nélkül - f. évi január hó 31. napjáig a Belügyminisztériumba felterjesztendők.

IV.

Az átsatolásban érdekelt járási főjegyzői hivatalok és jegyzőségek 1950. évi március hó 11. napjáig Zala megye felé jelentenek. Március hó 12, 13 és 14. napjain jelentéseiket visszatartják és az átszervezési időpont után Veszprém megye felé teszik meg. 1950. évi március hó 12, 13 és 14. napjain halasztást nem tűrő, sürgős esetekben az átsatolásra kerülő járások és községek Zala megye felé jelentenek.

Átadók a folyamatban lévő ügyeket f. évi március hó 15-e után esetenként teszik át Veszprém megyéhez. Zala megye január hó 15-ig az érdekelt járások és községek részére új körbélyegzőket rendeltet és ezek elkészítési költségeit Zala megye átszervezési költségeibe veszi fel, és gondoskodik arról, hogy az átszervezés hatálybalépésének időpontjára a szükséges körbélyegzők rendelkezésre álljanak és ugyanezen időpontra a címtáblákon a Zala megye szó helyett Veszprém megye szó átfestése megtörténjen. A járási hivatalok és a községi jegyzőségek által használt régi bélyegzőket 1950. évi március 15-én Veszprém megye bevonja és azokat megsemmisítésük végett f. évi március 20-ig Zala megye alispáni hivatalának megküldi. Az átszervezés előtti napon Zala megye alispánja gondoskodik arról, hogy az átszervezés hatálybalépésének időpontja az érdekelt lakosság előtt a legszélesebb körben ismeretessé váljék.

V.

Ezen ütemtervet Zala megye alispánjával történt megbeszélés eredményeként dr. Rajnay Gyula megyei jegyző Veszprém, Alispáni Hivatal állította össze.

Rajnay
/dr. Rajnay Gyula/
megyei jegyző.

ZML Alisp. ir. 5201-1/3/1950. 36. doboz. Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A közölt dokumentum keletkezési helyét és időpontját a kíséreléssel alapján állapítottuk meg.

² A rendelet a keszthelyi, sümegi és tapolcai járásek Veszprém megyéhez csatolása mellett kimondta a surdi körjegyzőség (Surd, Belezna, Nemespátró) Somogy megyétől, illetve az egervári körjegyzőség (Egervár, Gósfá, Vasboldogasszonyfa) Vas megyétől Zala megyéhez való átsatolását.

39.

Zalaegerszeg, 1950. január 20.

**Az Országos Tervhivatal Zala Megyei Kirendeltségének kimutatása
a megye területén lévő, egyes elhagyott kastélyokról**

K i m u t a t á s

a megye területén lévő elhagyott kastélyokról, melyek üresen állnak, vagy ideiglenesen vannak használatba véve.¹

Sor- sz.	Tulajdonos meg- nevezése, kastély helye:	A kastélyt ideiglene- sen használó szerv:	Szo- bák szá- ma	Beépített terület		Épület nagy- sága lég- köbm.	Épület állapota	Mennyi lenne a helyre ál- lítási költség Ft.
				m ²	m ³			
1./	Földműves- szövetkezet Csörnye- föld	Földműves- szövetkezet	7	250	4500	4500	90 %-os	1000.-
<u>kultúrház céljára alkalmas</u>								
2./	Szovjet- unió /Murarátka/	6 család bérben	12	290	5200	5200	50 %-os	50.000
<u>kultúrház céljára alkalmas.</u>								
3./	Zalacsány község	részben bér- lők	11	543	1802	1802	50 %	60.000
<u>középleletnek vagy üdülőnek</u>								

Sor-sz.	Tulajdonos megnevezése, kastély helye:	A kastélyt ideiglenesen használó szerv:	Szobák száma	Beépített terület		Épület nagysága légköbm.	Épület állapota	Mennyi lenne a helyre állítási költség Ft.
				m ²	m ³			
4.	Vallás és közokt. ügyi min. /Zalacsány községben/	VKM. részben bérlők, részben üres	20	1380	3424	3424	90 %	20.000
			<u>Üdülő vagy internátus</u>					
5./	Földműves-szövetkezet Szécsi-sziget	szöv. iroda, adóhivatal, ügyv. lakás, 4 bérlő	10	399	2382	2382	50 %-os /tetőzet rossz/	60.000
			<u>kultúrház, üdülő</u>					
6./	F. M. /A. M. G./ Letenye	Letenyei földm. szöv. Eposz. és bérlők	23	886	5946	5946	70 %-os	120.000 javítási, tatarozási munkák
			<u>kultúrház, közhivatalok</u>					
7./	Államkincstár /Zalabér község/	rom	32	750	7500	7500	25 %-os	csak a falak vannak
			Helyreállításra megoldás: északi szárny kivételével az egészet le kellene bontani. Anyagából helyre lehetne állítani és északi szárnyat, ahol iskolát helyezhetnének el. Így a helyreállítás cca. 20-25.000 [Ft]					
8./	Népjóléti Min. Zalaigrice községben	1 helyiség tejszöv.	11	120	480	480	80 %-os	25-30.000
			<u>Járási szoc. otthon céljára.</u>					
9./	MALLERD Kerka-kutas		6	250	2000	2000	75 %-os	10[?]
			<u>üdülő</u>					
10./	Magyar Államkincstár Pókaszeptk	iskola és tanítólakás, és 3 újjgazda lakja	11	676	3380	3380	100 %-os	
11./	Földműves-szövetkezet Pókaszeptk		10	450	4500	4500	75 %-os	30.000
			<u>üdülőnek alkalmas</u>					

Sor-sz.	Tulajdonos megnevezése, kastély helye:	A kastélyt ideiglenesen használó szerv:	Szobák száma	Beépített terület		Épület nagysága légköbm.	Épület állapota	Mennyi lenne a helyre állítási költség Ft.
				m ²	m ³			
12./	Földműves-zöv. Kemendollár	gabonaraktár és 1 lakó van bent	12	500	3000	3000	75 %-os	20.000 Ft
<u>üdülő, vagy internátus</u>								
13./	gr. Batthyányi Zsigmond tulajdona volt Nova	erdőgondnokság	14	206	1014	1014	100 %	
14./	hg. Eszterházy Pál tulajdona volt ²	földműves-zöv. és 3 bérlő	9	250	1000		75 %	15.000 Ft
<u>üdülőnek, vagy napközi otthonnak</u>								
15./	Kecskeméti László ³ Tófej	tszcs. és a tulajdonos	10	476	3160	3160	90 %-os	
<u>kultúrház, napközi otthon.</u>								
16./	M. A. T. A. tulajdona Vaspör	4 család	10	250	1000	1000	75 %	7000 Ft
<u>Termelőszövetkezet részére</u>								
17./	Magyar Államkincstár Ormánd-lak községben	község Ormánd-lak	11	387	2184	2184	50 %	30-40.000
<u>Üdülőnek alkalmas.</u>								
18./	dr. Farkas Tiborné Bagodvitenyéd	2 szoba ált. isk. tanterem, a többi a tulajdonos lakja	5	120	480	480	100 %-os	
<u>napközi otthon céljára</u>								
19.	Magyar Állami Tartalék Alap Kiscsehi községben	erdőgondnokság Letenye	10	434	1422	1422	100 %-os	
<u>Erdőgondnokság céljaira.</u>								

Sor-sz.	Tulajdonos megnevezése, kastély helye:	A kastélyt ideiglenesen használó szerv:	Szobák száma	Beépített terület		Épület nagysága légköbm.	Épület állapota	Mennyi lenne a helyre állítási költség Ft.
				m ²	m ³			
20.	VKM. részére juttatva Misefa községben	iskola, tanítólakás, rendőrihe-nő, Eposz helyiség	12	490	2940	2940	80 %-os	100.000
21.	1/2 Orosztony község 1/2 földműves-szöv.	iskola, tanítólakás	6	200	600	600	100 %-os	-
22.	Mallerd. Pölöske	Mallerd.	20	850	8500	8500	75 %-os	20.000
23.	Község Pölöske	jegyzőség /hivatal/	9	560	2800	2800	80 %	8.000
24.	Község Pölöske	2 család, plebánia	7	450	2250	1950	80 %-os	7.000
25.	Országos Földalap Szepetnek közs.	útgazdák	4	140	560	560	80 %-os	15.000 Ft
26.	-"-	-"- és kultúrterem	7	200	800	800	80 %	8.000
27.	dr. Ihrig Károly bpesti lakos Nagyrécese közs.	4 család adóhiv. párt. helyiség, Eposz. helyis.	9	722	7220	7220	75 %-os	20-25.000
28.	Somogyi Gy. Józsefné Korpavár	2 család	11	286	2288	2288	50 %	50.000

Sor-sz.	Tulajdonos megnevezése, kastély helye:	A kastélyt ideiglenesen használó szerv:	Szobák száma	Beépített terület		Épület nagysága légköbm.	Épület állapota	Mennyi lenne a helyre állítási költség Ft.
				m ²	m ³			
29.	Földműves-szöv. Somogy-szentmiklós	földm. szöv. és 4 család	15	632	2570	2570	75 %-os	30-40.000
30.	Községnek juttatva Somogy-szentmiklós	7 család részére szűkséglakás	13	480	2880	2880	75 %-os	20-30.000
31.	Erdőgondnokság N. V.	erdőgondnokság Lenti	7	355	1099	1099	75 %	50.000
32.	Vallás és közokt.ügyi Min. Resznek közs.-ben	ált. iskola	9	400	3000	3000	75 %-os	20.000 Ft
33.	Szentpály Gáborné Gógánfa	2 család rendőrpihenő	14	200	1800	1800	90 %	25.000

Zalaegerszeg, 1950. jan. 20-án.

Lüllik
/Lüllik Miklós/
az Országos Tervhivatal
Zalamegyei kirendeltségének vezetője.

ZML ZMT vegy. ir. 397. doboz (Orsz. Tervhiv. Zala m. Kir. ir. 8125/1/1950.) — Pecséttel és saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A kimutatásból az állandó használatban álló kastélyok nagyjából, a címben jelzett csoportból pedig részben hiányoznak egyesek.

² A település neve hiányzik. Helyesen Esterházy Pál.

³ Helyesen: Kecskeméthy László.

40.

[Zalaegerszeg], 1950. január 26.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Szervezési Osztályának,
a zalai termelőszövetkezeti csoportok, állami gazdaságok
és gépállomások helyzetéről**

[195]0 január 26.

MDP. Központi Vezetőség
Szervezési Osztály.
B u d a p e s t .

J e l e n t é s
a falu szocialista szektorainak helyzetéről.

A termelőszövetkezeti mozgalom az elmúlt esztendőben megyénkben is egyre nagyobb teret hódított meg magának. Egyre több azoknak a dolgozó parasztnak /kisparasztnak/ a száma, akik kezdik megérteni és helyeslik pártunk és Rákosi elvtárs útmutatásait és a nagyüzemi csoportos gazdálkodást választják. Ezt bizonyítják a termelőszövetkezeti mozgalomnak [a] számszerű adatai is. Amíg megyénkben 1949 tavaszán 12 termelőszövetkezeti csoport 1270 kh. földön 170 taggal működött, addig jelenleg 75 csoportunknak 12.809 kh. földje és 1339 tagja van.

A fenti számok mellett [sic!] legdöntőbb eredményként azonban azt kell megállapítani, hogy még 1948-ban, de 1949 elején is dolgozó parasztságunknak csak egy egész kis %-a foglalkozott a szövetkezeti gazdálkodás kérdésével, most ezzel szemben tapasztalhatjuk, hogy dolgozó parasztságunk érdeklődése a szövetkezeti gazdálkodás irányában állandóan és fokozottabban[sic!] növekszik, nagy érdeklődéssel vannak a Sz. U. szocialista mezőgazdasága iránt és kezdenek megbarátkozni a gépi munkával, mezőgazdaságunk gépesítésének kérdésével. A legnagyobb fordulat, mint az alanti számok is mutatják a mezőgazdasági munkások és a szegényparasztnak /1-től 5 holdig/ következett be. A 75 termelőszövetkezet taglétszámának több, mint fele 55,7 %-a nincstelen paraszt. 1-5 hold földdel rendelkező dolgozó parasztnak 32,4 %-a, 5-10 holdig 11,2 %, 10 holdnál nagyobb földdel bíró tszcs tagunk 20 van, 0,1 %.¹ A megye megművelhető földterülete 814.376 hold, a tszcs-k földterülete 12.809 kh. a megye földterületének egy és fél százaléka.

A fenti számok eredményeink mellett mutatják a hiányosságokat is. Már maga az a tény, hogy 10 holdnál nagyobb gazdálkodó csak 20 a tszcs tagja mutatja, hogy a középparasztság ha már gondolkozásában és megnyilatkozásaiban foglalkozik is a csoportos gazdálkodás kérdésével, de addig még nem jutott el, hogy belépjen a tszcs-be. Ezzel magyarázható az, hogy a megye földterületének csak egy és fél %-a van a tszcs-k kezén, mert a tagság többsége földdel nem rendelkezik, illetve kevés földjük van. Tehát döntő feladatunk a tszcs egészséges fejlődésének érdekében a földnélküli

és a szegényparasztságra való támaszkodáson a politikai tudatosító munkán és [hogy] a jobban működő tszcs-k látogatásával, a középparasztságot, a csoportos gazdálkodás útjára vezessük. Megyénkben ezt fokozottabban teszi indokolttá az is, hogy dolgozó parasztságunk nagyrészt² az 5-15 holdas dolgozó parasztok száma teszik ki.

A megye 10 járásába és a 2 városában mindenütt van tszcs alakulva. Járásonkénti megoszlása a következő:

1./ Zalaegerszegi járás.

tszcs száma 8, alakult 7 községben

összes földterületük 835 kh.

a 7 község földterülete	15.794	kh. ebből tszcs terület	5,28 %.
járas	152.718	”	0,54 %.

2./ Nagykanizsai járás.

tszcs száma 8, alakult 8 községben

összes földterület 1251 kh.

a 8 község földterülete	38.294	kh. ebből tszcs terület	3,26 %
járas	97.790	”	1,28 %

3./ Tapolcai járás.

tszcs száma 18, alakult 18 községben.

összes földterület 1659 kh.

a 18 község földterülete	54687	kh. ebből tszcs terület	3,03 %
járas	78.372	”	2,2 %

4./ Sümegei járás.

tszcs száma 8, alakult 8 községben.

összes földterület 1874 kh.

a 8 község földterülete	30.411	kh. ebből tszcs terület	6,15 %
járas	70.869	”	2,64 %

5./ Pacsai járás.

tszcs száma 3, alakult 3 községben.

összes földterület 305 kh.

a 3 község földterülete	14.508	kh. ebből tszcs terület	2,1 %
járas	69.031	”	0,4 %

6./ Keszthelyi járás.

tszcs száma 8, alakult 8 községben.

összes földterület 1855 kh.

a 8 község földterülete	33.758	kh. ebből tszcs terület	5,4 %
járas	73.206	”	2,5 %

7./ Zalaszentgróti járás.

tszcs száma 4, alakult 4 községben.

összes földterület 477 kh.

a 4 községben földterülete	12.523	kh. ebből tszcs terület	3,8 %.
járás ” ”	46.431	” ”	1 %.

8./ Novai járás.

tszcs száma 6 alakult 4 községben.

összes földterület 733 kh.

a 4 községben földterülete	15.584 ³	kh. ebből tszcs terület	3,51 %.
járás ” ”	46.451	” ”	0,56 %. ⁴

9./ Letenyei járás.

tszcs száma 8, alakult 7 községben.

összes földterület 1368 kh.

a 7 községben földterület	27.175	kh. ebből tszcs terület	5 %.
járás ” ”	65.504	” ”	2,08 %.

10./ Lenti Járás.

tszcs száma 4, alakult 4 községben.

összes földterület 547 hold.

a 4 községben földterület	14.317	kh. ebből tszcs terület	3,82 %.
járás ” ”	62.243	” ”	0,8 %. ⁵

A zalaegerszegi város kettő és a nagykanizsai város egy tszcs-t a zalaegerszegi, illetve a nagykanizsai járás kimutatásához vettük. A megye 354 községe közül 71 községben van tszcs megalakulva, a községek 20 %-ában.

Mint a kimutatásból kitűnik a tszcs-k járásonkénti megoszlása nem arányos. Még [Amíg] a tapolcai járás községeinek közel 50 %-ában van tszcs /18 községben/, addig a pacssai, lenti és novai járások községeinek csak 10 %-ában 3-4 községben alakult termelőszövetkezeti csoport. Mégis az utóbbi járásokban alakult tszcs-k földterülete viszonylag nagyobb, mint a tapolcai járásban. A lenti, vagy a novai járásban az elmúlt ősz folyamán voltak az alakulások, ezzel szemben a tapolcai járás tszcs-inek egy része már 48 őszén és részben 1949 nyarán alakult. Hogy az említett járások tszcs-inek földterülete nagyobb, mint a tapolcai járásban, az a következőkből adódik. A tapolcai járásban a tszcs-k nagy része kulák birtokon alakult és a tagok mezőgazdasági munkások. Ezzel szemben az ősz folyamán alakult tszcs-k területe a dolgozó parasztok földjeiből tevődik össze. Továbbá ez mutatja azt is, hogy a földdel rendelkező dolgozó parasztoknak is egyre nagyobb száma földjével együtt bemegy a termelő csoportba. Ebből adódik az is, hogy a tagosítás alatt és utána alakult tszcs-nek viszonylag sokkal kevesebb gazdasági nehézségekkel kell megküzdeni, mint a már

előbb alakult kulákbirtokokon, kisebb földdel és hiányosabb gazdasági felszereléssel rendelkező csoportoknak.

A termelőszövetkezeti csoportok felülvizsgálását 6 bizottság végezte. A bizottságok munkájánál megállapítható, ha voltak is hibák és hiányosságok, de mindennek ellenére döntő mértékben hozzájárultak a termelőszövetkezeti mozgalom további fejlődéséhez és az eddigi eredmények megszilárdításához. Megyénkben is a bizottságok munkájuk során felszínre hozták a hibákat és mindjárt a hibák megvitatása után a csoportoknak igyekeztek megadni a segítséget azoknak kiküszöbölésére.

A pártszervezetet ezideig 49 tszcs-nél megalakítottuk. Ezenkívül 4 helyen a közeljövőben megalakítjuk. 18 olyan termelőszövetkezeti csoportunk van, ahol pártszervezetet egyenlőre [sic!] megalakítani nem tudunk, mert ezeken a helyeken csak egy-két párttagunk, illetve tagjelöltünk van. A korábban alakult tszcs-nél a pártszervezeteket augusztus szeptember havában megalakítottuk. De a tszcs-nek, mivel közel 50 %-a csak az őszy folyamán alakult, így ezeken a helyeken a pártszervezetek csak november és december havában lettek megalakítva. Az említett 18 csoportnál, ahol nincs pártszervezetünk, ott egy párttag felelőst állítottunk be, aki a járási bizottsággal tartja a kapcsolatot és attól kapja az instrukciókat a pártépítés, valamint a csoportot érintő egyéb kérdések elintézésére. A tszcs tagoknak 40 %-a párttag, vagy tagjelölt. A tagjelöltfelvétel megindítása óta decemberig bezárólag 112 tszcs tagot vettünk fel tagjelöltnek, elsősorban azokon a helyeken, ahol kevés, vagy egyáltalán nem volt párttagunk.

Tehát, mint a fentiek is mutatják, egyik legnagyobb hiányosság a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésében megyénkben, hogy minden csoportnál nincs meg a pártszervezetünk és így a téli időszakot sem tudjuk megfelelően felhasználni a csoportok tagságának nevelésére. Ez mellett egy másik hiba az is, hogy a meglévő pártszervezeteinknek is nagy része még nem él önálló pártéletet, több esetben előfordul, hogy nem a tszcs pártszervezete bír befolyással az illető községi pártszervezetre, hanem megfordítva. Tapasztalatunk az, hogy azok a tszcs pártszervezetek önállóabban és tudják vezető szerepüket érvényesíteni a községükben, melynek tagjai és vezetőségeiben ott vannak a csoport megalakulása előtt volt községi pártszervezet vezetőségei tagjai. [sic!]

Az említett hibákat nagy mértékben arra lehet visszavezetni, hogy a tszcs pártszervezetek vezetőségei, titkárai kevésbé vannak tisztába[n] feladataikkal. Ugyan az őszy folyamán megtartott 3 napos iskola, melyen a tszcs titkárok vettek részt, komoly segítséget adott munkájukhoz, de ebben az időben termelő csoportjainknak még csak kb. 50 %-a volt meg és így a titkároknak is csak 50 %-a vett részt az említett iskolán. Feladatunk most az, hogy minden tszcs-nél jól kihasználjuk a téli időt, hogy a szemináriumok nívósak legyenek és azokat legjobb előadóink tartsák. Továbbá, hogy a tavaszi mezőgazdasági munkák beindításáig tszcs párttitkárok nagytöbbségét 6 és 2 hetes pártiskolára küldjük. Ezenkívül február havában járásonként a tszcs párttitkárok bevonásával egy napos megbeszélést tartunk. Ezen a tanácskozáson részt vesz a M.

B. illetve a Szervezési Osztály egy tagja, aki szeminárium szerűleg a titkár elvtársakkal átbeszéli a tszcs pártszervezet, illetve titkár feladatait. Természetes, ez melett járási bizottságainknak állandó és még fokozottabb támogatást kell ezeknek a pártszervezeteknek nyújtani.

Megyénkben 8 Állami gazdasági üzemegységünk van, melynek földterülete 5674 hold. A megye földterületének 0,6 %-a. Tehát a tszcs-k és az Áll. Gazdaságok kezén van a megye földterületének 2,1 %-a. Annak ellenére, hogy Áll. Gazdaságaink csak a nyár folyamán alakultak, sokat fejlődtek, úgy politikailag, mint gazdaságilag is igyekeznek betölteni funkciójukat, mintagazdaságokká válni. Mindegyik gazdaság elkészítette a maga üzemtervét, hogy ebben az évben már az előre kidolgozott terv szerint a munka helyesebb megszervezésével végezze a munkáját. Itt kell megemlítenünk, hogy a 8 üzemegységen kívül, mely szintén az áll. Gazdaságokhoz tartozik, van 2 gyümölcs termesztési N. V. és 2 sertés tenyésztési N. V. is. A késő őszi folyamán alakult meg az Áll. Gazdaságok alközpontja,⁶ aki [sic!] azóta elég komoly munkát fejtett ki. Az alközpont megalakulása előtt az üzemegységek többségénél nem voltak meg a munkások és a vezetők sem. Azóta ezen a téren komoly változás történt. Az üzemegységeken munkásokat vettek fel és a helyes vezetés is egyre inkább biztosítva van.

A munkások felvételénél döntő szempontként szerepelt, hogy azoknak egy része párttag legyen, hogy mindjárt létre tudjuk hozni a pártszervezetet. Így a 8 üzemegység közül 7-nél, megalakítottuk a pártszervezetet, a felsőrajki üzemegységnél pártszervezet megalakítása folyamatban van. Ezenkívül pártszervezet még nincs megalakítva az említett gyümölcs termesztési és sertés tenyésztési N. V.-knél, melyeknél szintén [a] közeljövőben megalakítjuk. Minden állami gazd. egységen [sic!] pártoktatás folyik. Ezeket a helyeken a szemináriumi előadók a J. B. tagja. Az Áll. Gazdaságokon dolgozók száma 258, ebből párttag 50 és 20 tagjelölt. Az Áll. Gazdaságoknál csak úgy, mint a tszcs pártszervezeteknél feladatunk az, hogy a legjobbak pártiskolára kerüljenek, valamint a munkájukhoz fokozottabb mértékben adjunk támogatást.

A megyében 6 gépállomásunk van a következő járásokban: Pacsai, Keszthelyi, Zalaszentgróti, Nagykanizsai, Sümegi és Lenti járásokban. Minden gépállomáson meg van alakulva a pártszervezet és a még meglévő hibák és hiányosságok figyelembevételével is elmondhatjuk, hogy betöltik hivatásukat. A dolgozó parasztság körében kezd felengedni az a tartzkodás, melyet kezdetben [a] gépállomásokkal és a gépekkel szemben tanúsított. A gépállomások kultúrhelyiségeit egyre többen látogatják és a falu dolgozóinak kezd otthonossá válni. A 6 gépállomás dolgozóinak száma összesen 200. Ebből pártunknak tagja 83 és 30 tagjelölt. A M. B. néhány héttel ezelőtt megvizsgálta a gépállomások munkáját és megállapította, hogy a gépállomások és azoknak üzemi pártszervezetei komoly politikai és szervezési eredményeket értek el. Az őszi folyamán a gépállomások dolgozóinak egy része versenybe[n] dolgozott, továbbá versenyeznek a gépek kijavításának munkájában. A gépállomások

dolgozói szeretik a pártot és szívesen végzik munkájukat. De az eredmények mellett még komoly hibák és hiányosságok vannak, mely az üzemi pártszervezet munkájából adódik. A nyár folyamán nem fektettek súlyt a gépállomás dolgozóinak nevelésére és ez természetes, rossz eredményként meg is mutatkozott a tömegek között végzett munkájukban. Elkövették azt a hibát is, ami elsősorban a M. B. munkájának is hibája, mert csak most figyelt fel rá, hogy minden gépállomáson egy alapfokú szemináriumot indítottak, melyen résztvettek a párttagok és pártonkívüliek, elméleti képzettségükre [sic!] való tekintet nélkül. Ezért ezen a gépállomások többségén már változtattunk, hogy a párttagok külön szemináriumon vegyenek részt képzettségüknek megfelelően. A gépállomások pártszervezet[e]jénél rendszeresen megtartják a vezetőségi üléseket, taggyűléseket, pártnapokat stb. Azonban hiba az, hogy az értekezletek napirendjét több esetben nem válasszák meg helyesen és nem jelölik meg eléggé a feladatokat. Több gépállomáson gyenge a titkár elvtárs és ezért ezeken a helyeken kevésbé van biztosítva a pártszervezet irányító szerepe. Ezért a tél folyamán a titkár elvtársakat pártiskolára küldjük, hogy onnan visszatérve jobban el tudják látni feladataikat. A gépállomások titkárai, tagjai a járási pártbizottságoknak és ezen keresztül is fejlődésük biztosítva van. Az üzemi szervezet hibás és hiányos munkájából adódik az, hogy az üzemi bizottságok, melyek december havában alakultak, még nem töltik be hivatásukat, ezért a M. B. felhívta a szakszervezet és a DÉFOSZ figyelmét, hogy a gépállomások DÉFOSZ üzemi szervezetei üzemi bizottságait munkájukban súlypontként kezeljék. Az ÁMG alközpontjának munkájában is komoly hibák vannak. Ez nagyrészt abból adódik, hogy helytelen munkamódszerrel dolgoznak, munkájuk átfutó, nem adnak kellő segítséget a gépállomások munkájához. A M. B. a közeljövőben alaposabban megvizsgálja az alközpont munkáját és azon keresztül igyekszik elősegíteni az alközpontnál dolgozó elvtársakat munkájuk megjavításában.

Elvtársi üdvözléssel:

megyei titkár h.

ZML. MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 15. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ A százalékok összesítése 99,4 %-ot ad.

² A „nagyrészt” szó tollal való javítás eredménye, a gépelt eredeti: „többségét”.

³ A géppel való javítás miatt a szám nem egyértelmű. Leginkább 15584-nek olvasható. Egyébként a 3,51 % csak 20883 kh esetén jönne ki.

⁴ Számszakilag helyes eredmény: 1,57 %.

⁵ A nem helyes kerekítésből adódóan több helyütt is előfordul kisebb számszaki hiba, amelyet külön nem jelöltünk.

⁶ Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központja 1949. november 2-án, míg más források szerint október 1-jén alakult meg. Vö. a jelzetben megadottat és uo. a 98. ő. e.-et. (1950. október 10-i jelentés.)

41.

Zalaegerszeg, 1950. február 3.

**Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központjának összefoglaló jelentése
az eddig végzett munkáról**

Állami Gazdaságok Zalamegyei Központja
Zalaegerszeg, Pázmány Péter u. 3.
Postafiók: 50. Telefon: 232.

Zalaegerszeg, 1950. febr. 3.

Összefoglaló jelentés.

Az Állami Gazdaságok Zalamegyei Központja 1949. XI. hó 2-án alakult,¹ meglehetősen nehéz körülmények között. Ugyanis a helyiség amit kapott, azt hivatalosan nem juttatták, csakhogy úgymondjam megszálltuk. Hetekig tartott a bizonytalanság, míg végre Fáy helyettes vezérigazgató elvtárs elintézte, hogy az egész épületet megkaptuk. Így meglehetősen későn indulhatott meg a Központ munkája. De nyitott kérdés ma is, hogy miénk marad-e az épület, mert csak feltételesen kaptuk meg, addig, amíg nem indul meg ismét a gazdaképző iskolában az oktatás. Így átalakítást nem lehet eszközölni, noha szükségünk volna két fal felhúzására, hogy teljesen megfeleljen a célnak.

8 önálló gazdaság lett kialakítva, ebből két gazdaság a megyehatárok kiigazításával leesett. Igaz, hogy Zalaszentgróthoz tartozó Gógánfa is leesett. Zalaszentgrót 35 kh. szántó, 369 kh. gyümölcs, 21 kh. egyéb, 9 szellemi dolgozó, 42 fizikai, 16 igás ló.

Andráshida: 644 kh. szántó, 13 kh. gyümölcs, 216 kh. egyéb összesen 873 kh., 7 szellemi dolgozó, 22 fizikai, 16 ló, 4 ökör, 50 tehén, 23 növendék marha.

Zalalövő: 350 kh. szántó, 163 egyéb, összesen 513 kh. 8 szellemi, 13 fizikai dolgozó, 9 ló, 2 ökör, 15 tehén, 1 bika, 17 növendék marha, 400 növendék sertés.

Alsófakos: 509 kh. szántó, 95 kh. gyümölcs, 211 egyéb összesen: 815 kh. 5 szellemi dolgozó, 17 fizikai, 17 ló, 4 ökör, 26 növendék marha, 181 hs.[hízó sertés?]

Gelse: 668 kh. szántó, 256 kh. egyéb, 925 kh.² összesen, 6 szellemi, 25 fizikai dolgozó, 17 ló, 6 ökör, 103 növendék marha, 69 hízómarha.

Felsőrajk: 590 kh. szántó, 1 kh. gyümölcs, 190 egyéb, összesen: 790 kh.³ 6 szellemi, 20 fizikai dolgozó, 18 ló, 4 ökör, 44 tehén, 2 bika és 60 növendék marha.

Központunk jelenleg 17 fő, beleértve a gépkocsivezetőt és takarítónót is. Ebből 6 munkás és paraszt, 10 értelmiségi származás.

Személyzeti létszámunk jelenleg a területünkhöz mérten teljes.

A főkönyvelő nem áll a hivatásának magaslatán. Nemzeti Bank felől nagyon sok reklamáció érkezik, amely a főkönyvelő járatlanságát bizonyítja.

Központvezető helyettes többször tesz komoly intézkedést, előzetes megbeszélés nélkül, ami komoly nézeteltérésekre ad okot.

Levelezésben is mutatkoznak hiányosságok, ami sokszor indokolatlan késői válaszban nyilvánul meg. Ha gazdaságaink felől, valamely kimutatásra van szükség és a gazdaságaink ezt későn küldik be, levelező megvárja, a már a Központnak is a legvégsőbb terminusát és csak akkor jelenti, hogy emiatt a gazdaság miatt nem tudja pontos időben az ÁGI-nak⁴ megadni határidőre a választ. És, hogy mentse, ami még menthető az időben, telefonon intéz el sokszor adatkéréseket, amit sürgető levélben is el lehetett volna intézni.

A Statisztikai Hivatal felé tett jelentés, mindig az adott helyzetnek megfelelően és időben megy el.

A Központ pénzügyi helyzete jelenleg még tervszerinti keretek között mozog.

Az ütemterv elkészítése, leltár készítése tervszerűen folyik és tervszerinti időre elkészül.

A megyei Központ kapcsolata úgy a [MDP] Megye Bizottsággal, mint a DÉFOSZ-szal és a Járási Bizottságokkal a sűrű érintkezés folytán kielégítőnek mondható, annál is inkább, mert Simon Ignác központvezető⁵ a Megyebizottságnak tagja. Így az állami gazdaságokat érintő politikai problémákat közvetlenül a Megyénél intézzük el. A Mezőgazdasági Igazgatósággal is személyes érintkezésem van, úgyszintén az Ingtalanforgalmi Bizottsággal is, a Megyei Szövetkezeti Titkársággal az Alispáni hivattal és a Polgármesteri hivattal is személyes összeköttetésünk van a problémák megoldására. Párttagjaink és mi magunk is szemináriumot hallgatunk, a Központ vezetője és helyettese szemináriumot tart.

A Megyei Központ a feladatok végrehajtását a gazdaságok felé a főagronómus és a központ vezető személyes kiszállásával ellenőrzi.

Állategészségügy általában kielégítő, komoly betegség nem volt sehol. Az állattakarmányozás kérdése azonban már lényegesen komolyabb probléma, túlságosan nagy készleteink sehol sincsenek és cca. 40 vagon szálastakarmányra van még szükségünk, hogy elegendő készletünk legyen az újig. A Terményforgalmitól ígéretet kaptunk, hogy minden nehézség nélkül be tudja szerezni a kívánt mennyiségű szálastakarmányt, úgyhogy komolyabb rendszabályokra itt sem lesz szükség.

Brigádok szervezése, úgy az állattenyésztés, mint növénytermelés vonalán a szervezések részben befejezést nyertek, részben most vannak kidolgozás alatt. Állattenyésztőink egyéni versenyben vannak és gazdaságok a gazdaságainkkal. A gelsei göbolyosók a legutolsó mérések szerint havi 45 kg-os átlagot értek el.

A gazdaságoknál az oktatás a Járási Pártbizottságokon keresztül megszervezett politikai szemináriumokon folyik és a két hetes vándor szaktanfolyamok minden gazdaságunkban voltak. Gazdaságaink dolgozói részére a szociális alapból vásároltunk cca. 100 kötet szépirodalmi, politikai és szakkönyveket. Egyéb kultúrét a községek kultúrgárdájához csatlakozik.

Politikai hangulat, két gazdaságunkat kivéve, kielégítő, úgyszintén a munkához való viszonyuk is. Az említett két helyen komoly felvilágosító munkával vezetjük helyes mederbe dolgozóinkat.

Összefoglaló jelentésünknek nem az volt a célja, hogy a zalamegyei Központról szép jelentést küldjünk, a célunk a valóság regisztrálása volt. Sokkal nagyobb örömmünk lett volna akkor, ha ebben a jelentésünkben már komolyabb eredményekről tudtunk volna beszámolni és azt jelenthettük volna, hogy Zalamegyében minden a legnagyobb rendben folyik. De hiszem azt, hogy a legközelebbi jelentés lényegesen több pozitívumot fog tartalmazni. A nehézségek előtt nem hátrálunk, hanem igyekszünk azt az útból minél előbb elhárítani.

Eltársi üdvözzel:

Állami Gazdaságok Zalamegyei Központja

Simon Ignác

/Simon Ig./

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 98. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ A hivatkozott őrzési egységben található egy 1950. október 10-én kelt jelentés, amelynek készítője 1949. október 1-jét adta meg az alakulás időpontjaként. Ettől eltérő variánsok is léteznek. Vö. ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 96. ó. e.

² Számszakilag helyes végösszeg: 924 kh.

³ Számszakilag helyes végösszeg: 781 kh.

⁴ Állami Gazdaságok Igazgatósága, mint felettes szerv.

⁵ Korábban az Ódalmándi A. G. (Tolna m.) igazgatója, azt megelőzően a Ganz Vagongyár esztergályosa volt. (Lásd a hivatkozott őrzési egység egyéb iratait!)

42a.

Budapest, 1950. február 13.

**Az Országos Takarékpénztár levele az MDP Zala Megyei Bizottságához,
egy tervekölcsön jegyzését törölni kívánó személy ügyében**

Magyar Dolgozók Pártja
megyei bizottságának,

Z a l a e g e r s z e g .

dr. Ambrus Pálné volt zalahalápi lakos tervekölcsönt jegyző Ft 5.000.- összegű jegyzésének törlését kérte.

Csatoljuk e célból nevezett kérelmének másolatát azzal, hogy az abban foglaltakkal kapcsolatosan elfoglalt álláspontjukról bennünket tájékoztatni szíveskedjenek.

Szíves válaszukat várjuk.

[olvashatatlan ceruzás aláírások]

Mellékelve

1 levél másolat

T. Országos Takarékpénztár!

1949. október elején férjem idézést kapott a zalahalápi előjáróság útján, hogy azonnal jelenjen meg a tapolcai szakszervezet székházában. Miután férjem már állandóan Budapesten tartózkodott, s a család is átköltözés alatt állott, magam mentem az aznapi idézésre ódörög[d]pusztáról[sic!] Tapolcára.

Jelentkeztem a Szakszervezetben, ott egy fiatalemberhez vezettek, akiről később tudtam meg, hogy Geréb Sándornak hívják, s aki közölte velem, hogy férjemet azért hívatta, hogy itt azonnal jegyezzen 10.000.- forint tervkölsönt. A meglepetéstől alig tudtam magamhoz térni. Előadtam, hogy semmi vagyonunk nincs, mindössze 15 hold földet bérelt férjem a Földműves Szövetkezettől, mely október elejével az is megszűnt, tehát nem vállalhatok olyan terhet, aminek amúgy sem tudunk eleget tenni, de erre nincs is a férjemtől felhatalmazásom, s főképpen férjem már Budapesten jegyzett is tervkölsönt.

Hosszas vita után ismételtelen előadtam, hogy ez az összeg nem a mi anyagi helyzetünkhöz való, s ennek teljesítése lehetetlen, mégis olyan helyzet teremtődött, hogy 5.000.- forint kölcsönjegyzésnek kénytelen voltam eleget tenni, illetve aláírni, de ismételtelen kijelentette, hogy ezen összeg megfizetése részünkről teljesen lehetetlen.

A Szakszervezetből csak később este szabadultam. A következő napon reggel bementem a zalahalápi előjáróságra. Fentieket bejelentettem, s egyidejűleg jelentést tettem a tapolcai rendőrségen is előadván, hogy ilyen nagy összegű jegyzés nem az én akaratomból történt és ennek megfizetésére képtelen vagyok. Bejelentésemet mindkét helyen tudomásul is vették, annál is inkább, mivel ismerték helyzetünket, hogy t. i. mindössze 15 hold bérleten gazdálkodott [a] férjem, mely azonban 1949. október elsejével az is megszűnt.

Annak igazolására, hogy férjem az 1948-49 gazdasági évben 15 holdon gazdálkodott, csatolom a zalahalápi előjáróságnak és az illetékes DÉFOSZ szakszervezetnek igazolását, mely azt is tanúsítja, hogy egyetlen megélhetési forrása volt családuknak a 15 hold bérlet. 1949. október 1-től folytat férjem négyévi szünet után ügyvédi gyakorlatot Budapesten, ahol társbérletben lakunk és az Ügyvédi Kamarában a Kamara adóközösségben a legkisebb adótételt állapított meg, s ennek alapján is történt férjem tervkölsönjegyzése.

Fentiek alapján kérem, hogy az 5.000.- forint tervkölsönjegyzést teljes egészében törölni szíveskedjenek.

Tisztelettel:

/dr. Ambrus Pálné/

s. k.

Bp. V. Báthory u. 20.

42b.
[Zalaegerszeg], 1950. február 24.
Az MDP megyei titkárának válasza az Országos Takarékpénztár levelére,
a tervkölcson jegyzés törlésével kapcsolatban

[195]0 február 24.
Készült 2 példányban.

Országos Takarékpénztári N. V.
B u d a p e s t.
V., József Atilla[sic!] u. 2.

Február 13.-ki keltezésű Csi. jelzésű levelükkel kapcsolatban, kivizsgáltuk dr. Ambrus Pálné volt Zalahalápi lakos tervkölcsonjegyzési ügyét.

Amint levélben is megírta 15 hold földet használt bérben, mely gazdaságot felhasználta spekulációra, feketezésre, azonban a földet nem maguk művelték meg.

Az 5 ezer forint összeg teljes behajtását javasoljuk.

Elvtársi üdvözlettel:

m. szervező titkár

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata másodpéldánya.

43.
[Nagykanizsa], 1950. március 5.
A Zala című lap cikke egyes községek nevének megváltoztatásáról
(részlet)

Községelnevezések
és területáthelyezések a megyében

A könnyebb megkülönböztetés céljából a megye két községének elnevezése megváltozik. Az egyik Zalanémetfalu, amely március 1-én máris felvette a „Ligetfalva” nevet, a másik Nemestördemic, amely „Badacsonytördemic” elnevezést kap április 1-ével.¹ A két község dolgozó parasztjai örömmel fogadják ezt a névváltoztatást, már csak azért is, mert az új nevek nem emlékeztetnek többé a régi úri világ „nemesi” és német mivolta utaló megjelölésekre.² [...] ³

Zala, 1950. március 5. 7. p.

¹ Lásd még ZML Főisp. ir. 92/1950.

² Hasonló okokból lett 1952. augusztus 1-jén Nemespátró Pátró, illetve Nemesrádó Rádó. (Eredeti nevüket 1991-ben kapták vissza.)

³ A kihagyott részben községek közötti területátcsatolási előkészületekről van szó.

44.

[Zalaegerszeg], 1950. május 4.

Az MDP megyei titkárának, valamint az Agitációs és Propaganda Osztály vezetőjének jelentése a Központi Vezetőség Szervezési Osztályához a háborús rémhírekről és az egyház magatartásáról

[195]0 május 4.

Készült 2 példányban.

MDP Központi Vezetősége,
Szervezési Osztály.
B u d a p e s t .

Vajdainé elvtársnőnek !

Megyénkben az utóbbi hetekben komoly méretekben jelentkeztek háborús rémhírek, és ezek elsősorban a határmenti községeinkből erednek. A határmenti községeinkben Bödeházában, Molnáriban, Murakeresztúron, és még több helyen dátumhoz kötöt időben lett meghatározva, hogy ekkor vagy akkor jönnek az angolok és Titóék. A rémhírek eredete általában a kulákoktól, vagy a befolyásuk alatt álló egyénektől származnak. Morgánypusztán¹ pl. az a háborús hír terjedt el, hogy orosz és magyar katonák vannak az Újudvari és Szepetneki erdőben. Nagykanizsán és környékén is, futótűzkén[t] terjedt el az a hír, hogy mivel pá[n]célos alakulatot kapott N. kanizsa ez csak háborút jelenthet. A rémhíreknél az a furcsa jelenség is észlelhető, hogy sok esetben még elvtársaink is felülnek az ilyen híreknek, ahelyett, hogy megfelelő módon szerelnék le, vagy esetleg népművelőket mozgósítanának a rémhírek visszaverésére. Zalacsány községben azt a hírt terjeszti az ellenség, hogy Dunántúlt amerikai és szovjet zónára fogják felosztani. A libavai provokációnak is volt visszhangja egyes területeken, különösen Kanizsa város és járás területén, ahol a napilapok a szokottnál lényegesebb[sic!], nagyobb számban fogytak el, és ebből különböző következtetések születtek. A háborús rémhírekkel kapcsolatban egyes területeken vásárlási láz tapasztalható. A Fűszért N. V. vezetőjének jelentése alapján ez a vásárlási láz különösen Zalaszentgrót területén folyik pl. Zalakoppányban, ahol eddig 50 kilóként vásárolták a sót az utolsó napokban 16 q sót vittek el és ugyancsak a Z.szentgróti szövetkezet 9 q sót vásárolt. De ugyanígy tapasztalható a cukor és liszt nagyobb mennyiségben való felvásárlás[a].

A klerikális reakció különböző formákban igyekszik akadályozni munkánkat és ez a legfrissebb formákban mutatkozik meg napjainkban. Salomvár és Bögöte² községekben az utóbbi napok eseményei következtében a papság ismét ellepte a községet, igyekszik befolyását érvényesíteni a dolgozó parasztjaink körében. Ez az akció úgy néz ki, hogy ki fog terjedni a többi területekre is, mivel a sajtón keresztül a békeívek alá nem írása miatt dolgozóink tiltakozásaikat fejezték ki [a] papsággal szemben. Diákságunk hasonlóan tiltakozását fejezte ki és az íveket alá nem író papnak sztrájkjal adtak választ, amennyiben nem írja alá, úgy nem fognak hittanra járni. A papság félve a további fejleményektől, indították be ezt az akciójukat. A békeívek aláírásával kapcsolatban a papok legtöbb helyen nem írták alá az íveket, ahol viszont mint Semjénháza is a pap aláírta ott az egész környezet kb. 60 család megtagadta az ívek aláírását.

Május 3-án Hagyárosböröndön a szombathelyi megyés püspök, Galambos Miklós apátplébános jelenlétében 5 órára a környező összes papokat összehívták, ahol azt tárgyalták meg, hogy ha a békeívek további aláírása folytatódik, azt szervezeten az egyháznak meg kell akadályozni, vissza kell verni. Meg kell jegyezni, hogy Hagyárosböröndön 56 család szintén nem írta alá a békeívet. Zalaegerszezen és a megye területén is a papság mozgósította a harmadrendet és egy aktív támadásra készülnek. A harmadrend azt az utasítást kapta, hogy ha a lakosság körében ívet bocsátanak ki, [vagy] követelik Galambos leváltását és elítélését azt az ívet ne írják alá.

Erre a munkára mozgósították az utcaapostolokat is.

A papság részéről Zalaegerszezen egyéb területeken feltérképezés folyik lakások szerint, hogy ki lakik emeleten vagy földszinten, az illető párttag-e, egyházi vagy polgári házasságot kötött-e, milyen felekezetnek tagja, milyen családi életet él, hittanra járassa-e gyermekeit. Igen veszélyes jelenség a papság részéről, épp ezért Pártszervezeteink [a] tevékenységüket mindenütt éberem figyelik.

A klérus bomlasztó politikája megmutatkozik Tornyiszentmiklóson is, ahol az MNDSZ asszonyok között azt a hírt terjesztette el, hogy senki, se a pártba, se a tömegszervezetbe ne lépjen be, mert ahogy azt 900-ba megírták, hogy 950-ben világvége lesz, 3 napos sötétség, és aki a pártnak, vagy tömegszervezetnek tagja, az nem fog felébredni többet. Az asszonyok nagy része hisz ennek az ostoba babonának és éppen azért a községből nem lehet asszonyt, se lányt beszervezni az MNDSZ-be.

Borsfa községben párttagjainkat kezdte ki a klérus és tábora, itt is hasonló babonákat kezdtek fel az egyik elvtársunkról, akire azt mondták, hogy a lakásában székek, képek táncolnak, a disznója pedig háztetőn keresztül éjszakánként megszökik és csak akkor van nyugalom a házba ha a nagykest beleszúrják az ajtógerendájában. Ezt a hírt beszéli az egész falu, úgy hogy még Járási Bizottságunknak ez ügyben bele kellett kapcsolódnia.

Pártbizottságaink, Pártszervezeteink népmvelőcsoportjait a fenti kérdésekben mindenütt megfelelő munkába állították és a többi agitációs munka mellett ezeknek a híreknek leszerelése is döntő feladatuk.

A M. B. álláspontja a diákság tiltakozásával kapcsolatban, hogy a diákok ne fejegetőzzenek, hanem egyszerűen, ha papjuk tevékenységét nem lássák helyesnek, tartsák magukat távol a hittanórákról. Az intézkedéseket ezzel kapcsolatban, ennek megfelelően adtuk meg pártbizottságainknak.

Elvtársi üdvözléssel:

m. agit. prop. titkár.

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2 fcs. APO 9. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ Újudvar külterületi lakott helye.

² Bögöte Vas megyében található.

45.

Budapest, 1950. május 9-10.

**Az MDP KV Oktatási Osztályának utasítása a megyei pártbizottságnak,
a Zala megyéből középiskolákba és egyetemekre felvehető létszámára
és szociális összetételére vonatkozóan**

Budapest, 1950. május 10.

MDP Zalamegyei Bizottsága

Z a l a e g e r s z e g .

Darabos Iván elvtárs részére

Mellékelten küldjük a megye területéről az egyetemekre és a középiskolákba felvehető tanulók létszámát.

A keretszámokat a V. K. M. dolgozta ki és küldi meg a Főigazgatóságoknak.¹

Megjegyzéseink:

a./ Középiskolák

1./ Az ipari gimnáziumokba felveendő elsőosztályos tanulók létszámának nem 70, hanem 75 %-a munkás. /Dolgozó paraszt 20 %, egyéb 5 %./

Amennyiben szükséges, az ipari gimnáziumokban a munkás-tanulók arányszámát a pedagógiai gimnáziumok és az irodai szakiskolák rovására kell emelni. A pedagógiai gimnáziumokban és az irodai szakiskolákban így felszabaduló helyeket dolgozó paraszt gyerekekből kell feltölteni.

2./ A V. K. M. mintegy 8-10 %-át a helyeknek - a most megadott kereteken felül - a pótbeíratásokra tartalékolja.

b./ Egyetemek

A megadott számoknál kb. 30 %-kal kevesebb tanuló vehető fel, a V. K. M. a nagy létszámot a kiválogatás lehetősége miatt adta. Az elvtársak alaposan nézzenek

utána, hogy a végző munkás- és dolgozó paraszt gyerekek az általános irányszámnak megfelelően, /az elsőéves hallgatók összlétszámában: munkás 43 %, dolgozó paraszt 23 %, egyéb 34 %/, a dolgozó egyéb kategóriákból pedig csak kiváló képességű, politikailag megfelelő szülők gyerekei kerüljenek az egyetemekre. /Az összes 4665 munkás hallgatóból, 1175 a Budapesten az esti egyetemekre kerülő felnőtt munkás-hallgató./

Amennyiben a V. K. M. által megadott keretszámoknál több munkástanuló végez, a munkások százalékarányát az egyéb kategória rovására kell emelni.

Elvtársi üdvözlettel:

Lakatos Éva

[1. melléklet]
A középiskolák I. osztályaiba
1950-51. tanévre
vármegyéenként felvehető tanulók száma és szociális megoszlása.

Zala vármegyei Tankerületi Főigazgatóság.

Az iskola megnevezése	I. osztályba felvehető tanulók száma	Felvehető tanulók szociális megoszlása		
		munkás	dolg. paraszt	egyéb dolgozó
Általános gimnázium	315	33 %	25 %	42 %
Ipari gimnázium	240	75 %	20 %	5 ² %
Mezőgazdasági technikum	98	30 %	54 %	16 %
Pedagógiai tanítónő gimnázium	90	30 %	34 %	36 %
Közgazdasági gimnázium	160	35 %	25 %	40 %
Irodai szakiskola	90	30 %	25 %	45 %

Utasítás
a megyei keretszámokhoz.

1./ Az egyes gimnáziumok tanulóinak százalékos összetétele, országos arányszám. Az ipari megyékben a munkás gyermekek arányszáma a lehetőséghez mérten növelhető, a paraszt származású tanulók rovására is. A paraszt megyékben a dolgozó paraszt származású gyermekek arányszáma növelhető a szükséghez mérten a munkás származású gyermekek rovására is. Mindkét kategóriába tartozó tanulók arányszáma

emelhető az egyéb dolgozó kategória rovására, de egy esetben sem csökkenthető annak javára.

2./ Egyéb tanulón a demokratikus értelmiség és más dolgozó gyermekei értendők.

Döntő szempont a középiskolák szociális összetételének megjavításában, hogy a megfelelő eredménnyel végzett munkás és dolgozó paraszt származású tanulók beke-
rüljenek a középiskolákba.

3./ A beiskolázásnál a helybeli beiskolázáson van a hangsúly.

4./ A Földművelésügyi Minisztérium a mezőgazdasági technikumok tanulói nagy részének biztosítja a kollégiumi elhelyezést. A kollégiumba javasolt tanulók kollégiumi helyét a Földművelésügyi Minisztérium központilag jelöli meg.

A MIB által technikumokba javasolt tanulók „Adatgyűjtőívét” a MEZIG Személyzeti főosztályának kell megküldeni.

Budapest, 1950. évi május hó 9.

[2. melléklet]

<u>Zala vármegye Tankerületi Főigazgatóság.</u>	<u>Beiskolázásra kerül:</u>	<u>220.</u>	
	Ebből:		
A főigazgatóság területén végző	Műegyetem	Bpest	40
hallgatók száma:	Közgazd. Egy.	”	20
Ált. gimnázium állami	Agráregyetem	”	21
Pedagógia gimnázium	Termtud. kar.	”	10
Közgazdasági ”	Gyógyszerész	”	10
	Keresk. Főiskola	”	10
	Művészeti Főisk.	”	4
	Műegyetem	Veszprém	20
A beiskolázásra kerülő hallgatók	Műegyetem	Sopron	20
szociális megoszlása:	Bölcsészkar	Szeged	10
munkás	Term. tud. kar.	”	10
dolg. paraszt 10 holdig	Jogi kar	Pécs	10
egyéb	Orvoskar	”	15
	Ped. Főiskola	”	<u>20</u>
			220

Budapest, 1950. május 9.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 117. ó. e. — A kisérvél eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége, Oktatási Osztály”. Az 1. melléklet hitelesítetlen stencilezett körlevél, amelyen a számadatokat külön gépelték rá. A 2. melléklet hitelesítetlen gépelt tisztázat.

¹ Tankerületi Főigazgatóság.

² A kísérelőlevélben foglaltaknak megfelelően a munkás rovatban a 70-et 75 %-ra, a dolgozó paraszt rovatban az eredeti 23-at 20 %-ra, míg az egyéb dolgozó rovatban a 7-et 5 %-ra javították.

46.

Budapest, 1950. május 19.

**A belügyminiszter levele az alispánhoz, a megye járási beosztását
módosító rendelet végrehajtásáról**

BELÜGYMINISZTER

Tárgy: Zala megyében a járások be-
osztásának módosítása.

Budapest, Személynök u. 16.
Telefón: 128-410.

Szám: 5201-24-7/1950. II/1.

Z a l a m e g y e a l i s p á n j á n a k,
ZALAEGERSZEG.

A Magyar Népköztársaság minisztertanácsa 144/1950. /V. 20./ M. T. számú ren-
deletével a megye területén a járások beosztását az alábbiak szerint állapította meg:

A novai és pacsai járást megszüntette.

Ehhez képest a megye községeit 5 járásba osztotta be a következőképpen:

Lenti járás.

A járás magában foglalja:

a járás jelenlegi községeit, valamint

a letenyei járásból a szécsiszigeti körjegyzőséget, továbbá

a megszüntetett novai járásból a csömödéri, gutorföldi, novai, ortaházi és pákai
körjegyzőséget, végül

a zalaegerszegi járásból Pusztaapáti kisközséget.

Letenyei járás.

A járás magában foglalja:

a járás jelenlegi községeit a szécsiszigeti körjegyzőség kivételével.

Nagykanizsai járás.

A járás magában foglalja:

a járás jelenlegi községeit, valamint

a megszüntetett pacsai járásból Hahót és Zalaszabar nagyközségeket és a felsőrajki, nagyradai és orosztunyi körjegyzőségeket.

Zalaegerszegi járás.

A járás magában foglalja:

a járás jelenlegi községeit, Pusztaapáti kisközség kivételével, valamint

a megszüntetett novai járásból: Becsvölgye nagyközséget és a csonkahegyháti, petrikeresztúri, tófeji és a zalatárnoki körjegyzőséget, továbbá

a megszüntetett pacsai járásból: Pacsa nagyközséget a hozzá beosztott Zalaigric[e] kisközséggel, Pölöske és Zalaszentmihály nagyközségeket és a bucsuszentlászlói és nagykapornaki körjegyzőséget, valamint Nemesrádó kisközséget.

Zalaszentgróti járás.

A járás magában foglalja:

a járás jelenlegi községeit, valamint

a megszüntetett pacsai járásból: Zalaapáti nagyközséget a hozzá beosztott Esztergály kisközséggel, a dióskáli körjegyzőséget, a szentpéterúri körjegyzőségből Gétye, Nemesszer, Szentpéterúr és Vörrü kisközségeket.

A járási beosztások módosításával érintett községeknél, illetve körjegyzőségeknél szükséges szervezeti változásokról külön is történik intézkedés.

A szervezeti változás végrehajtásának időpontját az idézett rendelet 1950. évi június hó 1. napjában állapította meg.

A rendelet 3. §-ában foglaltakhoz képest a szervezeti változás zavartalan lebonyolítása érdekében az alábbiakat rendelem:

1./ Tudomásul veszem, hogy Alispán úr a szervezeti változással kapcsolatos munkálatok irányítására felelősként Gaál Antal megyei előadót /telefonszám: Zalaegerszeg 104./ jelölte ki.

2./ A községi alkalmazottak jelenlegi szolgálati beosztását a szervezeti változás nem érinti.

3./ A járási alkalmazottak normállétszámát az átszervezéssel kapcsolatban - a pénzügyminiszterrel egyetértve - a következőképpen állapítom meg:

a/ Lenti járás: 1 járási főjegyző, 1 járási jegyző, 1 segédelőadó, 2 irodakezelő és 1 hivatalsegéd, összesen 6 fő.

b/ Letenyei járás: 1 járási főjegyző, 1 járási jegyző, 1 segédelőadó, 2 irodakezelő és 1 hivatalsegéd, összesen 6 fő.

c/ Nagykanizsai járás: 1 járási főjegyző, 2 járási jegyző, 1 segédelőadó, 3 irodakezelő, 1 hivatalsegéd, összesen 8 fő.

d/ Zalaegerszegi járás: 1 járási főjegyző, 2 járási jegyző, 1 segédelőadó, 4 irodakezelő, 1 hivatalsegéd, összesen 9 fő.

e/ Zalaszentgróti járás: 1 járási főjegyző, 1 járási jegyző, 1 segédelőadó, 2 irodakezelő és 1 hivatalsegéd, összesen 6 fő.

A megszünt novai és pacsai járás alkalmazottait a most megállapított normállétszám keretében az előbb említett járásoknál kell elhelyezni.

A szervezeti változás folytán esetleg létszámfelettivé vált alkalmazottakat Alispán úr a belügyi személyzeti előadóval egyetértésben a megye területén megyei, városi vagy községi állásba helyezze el. Ha ilyen állás üresedésben nem lenne, akkor más állásba való elhelyezésükről gondoskodják.

4./ A szervezeti változás folytán felmerülő költségek fedezetére készített és hozzá felterjesztett pótköltségvetés jóváhagyása ügyében a pénzügyminiszterrel egyetértésben külön fogok intézkedni. Gondoskodják Alispán úr arról, hogy a szervezeti változás folytán szükséges iratanyagcsere kellő időben megtörténjék és az iratok a megszüntetett járási főjegyzői hivatalokból az illetékes járási főjegyzői hivatalokhoz kerüljenek. Különös figyelmet fordítson arra, hogy a csomagolással és elküldéssel - különösen a folyamatban lévő ügyek - huzamosabb ideig ne vonassanak ki a közigazgatás menetéből.

6./ A novai és pacsai járás megszüntetésével kapcsolatban gondoskodják Alispán úr arról is, hogy a megszüntetett járási főjegyzői hivatalok berendezési tárgyai - amennyiben szükségesek - a többi járási főjegyzői hivatalokhoz szállíttassanak át, illetőleg a felesleges berendezési tárgyakat a megyei [tanács] VB. osztályainál jelentkező igények kielégítésére fordítsa.

7./ A felszabaduló novai és pacsai járási székházak felhasználására nézve - Alispán úr javaslata alapján - külön fogok intézkedni.

8./ Alispán úr 1950. évi május hó 25-én déli 12-13 óra között tegyen távbeszélőjelentést. Jelentse, hogy a rendelet végrehajtására megállapított határidő betartása tekintetében merült-e fel zavaró körülmény, annak elhárítására mily intézkedést tett. Ha oly akadály merült volna fel, amely helyileg, saját hatáskörében el nem hárítható, úgy Alispán úr tegyen javaslatot a tényállás jelentése mellett, hogy a szükséges intézkedéseket kellő időben megtehessem.

A jelentést az alábbi távbeszélő vonalon kell megtenni:

Belügyminisztérium közigazgatási közvetlen interurbán, 5[.] mellék, dr. Érchegyi József osztályvezető.

Felhívom Alispán urat, hogy rendeletéről az érdekelt járási főjegyzőket és előjáróságokat a szükséges intézkedések megtétele végett értesítse.

Végül figyelmeztetem, hogy a minisztertanács rendeletének határidőre történő maradéktalan végrehajtásáért Alispán urat saját személyében teszem felelőssé. A végrehajtás megtörténtét június hó 15-ig kell írásban jelenteni.

Budapest, 1950. május 19.

A miniszter rendeletéből:

I g a z S á n d o r s. k.
főosztályvezető.

A KIADMÁNY HITELEÜL:
Perjési [Pál]
IRODAVEZETŐ

ZML Alisp. ir. 5201-7/2-1950. 36. doboz — Eredeti gépelt tisztázat.

47.

Budapest, 1950. június 7.

**Az MDP Központi Vezetősége Szervezési Osztályának levele
a megyei pártbizottság titkárához, a megyei tanács alakuló ülésének
megszervezésével kapcsolatban**

MDP. Megyei Bizottságának,
Megyei Titkár elvtársnak.
S z é k h e l y é n.

Kedves Titkár Elvtárs !

A Megyei Tanácsok alakuló ülésének megszervezése a Megyei Népfront¹ elnökének /megyei titkár/ feladata.

A szervezési munkához azonnal hozzá kell fogni.

1./ Az alakuló gyűlés színhelyén a dekorációról a helyiségről az alispán gondoskodik. A városban, [a] közintézményeket lobogózzák fel.

2./ A megyei tanácsok tagjainak névsorát az országos tanács, a megyei Népfront elnökéhez időben el fogja juttatni. Pontosán feltüntetve, hogy a megyei tanácsban névszerint kiket küldöttek be tagnak, póttagnak lakhelyük feltüntetésével.

3./ A tanácsstagok megbízóleveléről a Belügyminisztérium gondoskodik - amit intézményesen díszes kivitelben készítenek el -, és küldi le a megyei Népfront elnökének. A megbízólevelet a Népfront elnöke írja alá és azt elküldi a pontos címre. A megbízólevél mellé egy meghívót is kell csatolni, aminek szövegmintáját megküldjük. A meghívók kinyomtatásáért a Népfront elnöke a felelős.

Az alakuló ülés június 15-én délelőtt 11 órakor kezdődik.

4./ Napirend:

- a./ Himnusz.
- b./ Elnöki megnyitó.
- c./ Végrehajtó Bizottság megválasztása.
- d./ Szünet./ ezalatt a Végrehajtó bizottság megválasztja az elnököt,
2 alelnökhelyettest [sic!] és a titkárt./
- e./ Üdvözlések.
- f./ Internacionálé.

Az alakuló ülésen részt vesz és felszólal a kormány egy képviselője.

Az ülés lefolyása a következő:

- a./ A Népfront elnökének megnyitó beszéde.
- b./ A Népfront elnöke kijelöli az ülés jegyzőkönyv vezetőjét, valamint a Tanács tagjai közül két hitelesítőt.
- c./ Az elnök felhívására a jegyző felolvassa, hogy a Népfront országos tanácsa, kiket jelölt ki a megyei tanácsba tagnak és póttagnak.
- d./ Az elnök megállapítja a határozatképességét és utána a Népfront nevében javaslatot tesz a Végrehajtó Bizottság tagjaira.
- e./ A Végrehajtó Bizottság tagjait egyenként nyílt szavazással megválasztják.
- f./ Az elnök szünetet rendel el, a szünet tartalma alatt megválasztják az elnököt, 2 elnökhelyettest és a titkárt.
- g./ Az elnök bejelenti, hogy a Végrehajtó Bizottság fentieket megválasztotta és egyben felhívja a megválasztott funkcionáriusokat, hogy az elnöki emelvényen foglalják el a helyüket.
- h./ A Végrehajtó Bizottság megválasztott elnöke, a Népfront elnökétől az elnöklést átveszi.
- i./ A kormány képviselője üdvözli a Tanácsot és a Végrehajtó Bizottságot.
- j./ A Tanács egy tagja a Párt és az összes demokratikus erők nevében üdvözli a Tanácsot. /A megyebizottság jó[1] válassza meg az elvtársat és a beszédjét segítse elkészíteni, beszélje át vele./
- k./ Az elnök megköszöni a bizalmat és a Végrehajtó Bizottság nevében szólal, a rájuk váró feladatokról.

Budapesten a polgármester, megyében az alispán gondoskodik a közgyűlési terem megfelelő dekorációjáról és az egyéb technikai előkészületekről.

Az előkészületek munkálatait az MB-nak feltétlenül ellenőrizni és irányítani kell.

A közgyűlésre megfelelő küldöttségeket kell meghívni: Üzemek élmunkásait, tszcs, ÁMG, MNDSZ, ifjúsági szervezetek és néhány úttörőt stb.²

Elvtársi üdvözléssel:
[olvashatatlan aláírás]

A kormány képviselője:

Zala megyében, Ajtai Miklós Könnyűipari Min. államtitkár.

ZML MDP Zala M. biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 27. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Párja, Központi Vezetősége, Szervezési Osztály (Tanácsok alosztálya)”. Keletkezési hely és idő feltűntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Magyar Függetlenségi Népfront.

² Az ezt követő szövegrészt írógéppel kitörölték: „Elvtársak! Az előkészületek folyamán ha olyan kérdések merülnek fel, amit nem tudtok megoldani, vagy nem láttok tisztán, forduljatok a tömegszervezeti alosztályhoz”. A dokumentum legvégén tollal írt rövid feljegyzések találhatók a meghívandó küldöttségekre vonatkozóan.

48.

Budapest, 1950. június 22.

A Nehézipari Minisztérium Ásványolaj Főosztálya vezetőjének
feljegyzése Zsofinyec Mihály miniszter részére,
a jugoszláv határ mentén létesített olajkutató fúrásokról

M á s o l a t

VII. Ásványolaj Főosztály.

F e l j e g y z é s

Zsofinyec elvtárs részére.

Tárgy: a jugoszláv határmenti fúrások.

A jugoszláv határmenti fúrásokra vonatkozólag a következőket jelenthetem: Jugoszláv oldalról, a magyar részre beugró határsávba a jugoszlávok befejezték a fúrórórony szerelését. Az iszapgyödrök, iszapszivattyúk jórésze már ott van. Azonban értesülésem szerint - tekintve az ő munkatempójukat - előreláthatólag ez a fúróberendezés csak 10 nap múlva fogja a fúrást megkezdeni, míg a mi - Zsofinyec elvtárs által is helybenhagyott - fúrási pontunkon, az ún. U-11-en, a mai napon a fúrórórony és a fúróberendezés felszerelése megkezdődött és folyó hó 25-én a fúrást meg fogjuk kezdeni.

Meg kell jegyezni Zsofinyec elvtárral történt beszélgetésem alkalmával, mikor Zsofinyec elvtárs azt mondta, hogy nem-e hamarkodtuk el ezt a kérdést, most bizonyosságot nyert az, hogy nem, mert a legutóbbi geológiai becslés alapján - melyre vonatkozólag én adtam utasítást - komoly reményeink vannak arra, hogy ezen a ponton eredményes fúrást tudunk lemélyíteni. Tehát ha jugoszláv részről a provokáció¹ nem történt volna meg, mi akkor is megfúrtuk volna ezt a fúrási pontot. Tekintettel arra, hogy az U-6 - melynél Zsofinyec elvtárs húsvét vasárnapján lent járt - jelenleg 10-12 m³ olajat ad és ettől 150 m-re lemélyített U-9-es most áll a fúrás befejezése előtt, mely hasonlóképpen komoly eredményeket fog mutatni.

Az Államvédelmi Hatósággal lefolytatott tárgyalásom alapján közölhetem, hogy a műszaki biztosítás, illetve elhárítás megtörtént. 5 km-es hosszúságban háromszoros drótsövényt húztak, ezenkívül tudomásom szerint aknazárt is létesítettek ezen a területen. A fúrási ponton már most állandó őrség van. Ez a fúrás megkezdésekor még meg fog erősödni.

Továbbá közölhetem még azt is, hogy a jugoszláv fúrási ponton még mindig 30-40 UB² katonatiszt és közlegény teljesít szolgálatot.

A fúrás előreláthatólag - tekintve a talajviszonyokat és az 1.500-1.600 m. mélységet - 3 hét alatt fog befejeződni, melynek eredményéről Zsofinyecz elvtársat tájékoztatni fogom.

Budapest, 1950. június 22.

Csabai István sk.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 73. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másolata.

¹ A magyar oldalon lévő olajmezők olajának elszívására felállított jugoszláv fúrótoronyról lehet szó.

² Helyesen: UDB. Uprava Državne Bezbednosti - (Jugoszláv) Állambiztonsági Igazgatóság.

49.

Zalaegerszeg, 1950. június 23.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a Központi Vezetőségnek,
a határsávból történt kitelepítésekről¹**

[195]0 június 23.

MDP Központi Vezetősége
Mezőgazd. szöv. pol. oszt.
B u d a p e s t .

Hegedüs² elvtársnak!

J e l e n t é s
a határsávból történő kitelepítésről.

Megyénk területén június 23-án hajnalban kezdődött meg a megbízhatatlan egyének kitelepítése a határsáv területéről. Az eseményről a lakosság a községekben csak reggel szerzett tudomást, amikor a kitelepítendőek csomagoltak és a rakódási helyükre indultak. A kitelepítendőek elindulásakor a községekbe és az állomásokon helyenkint kisebb-nagyobb csoportok jöttek össze, akik mint nézők végig nézték a kitelepülőket és utána a napi mezei munkára mentek. Az érintett községekben a M. B. és a J. B. irányításával megfelelő aktívák biztosításával a helyi Pártszervezetek a népnevelőket még a reggeli órákban mozgósították, hogy a lakosságot kellően felvilágosítsák a történekről. Az általános tapasztalat az, hogy a nappali órákban a falvak többségében kint vannak a mezőn, míg odahaza csak az idősebb asszonyok és öregek, valamint gyerekek vannak.

A kitelepítendő lakosság láttán a Letenyei járásban Sömjénháza³ községben Trojkó Risó semjánházai lakos körül futott a faluban és mozgósította az asszonyokat, hogy ne engedjék elvinni a papot, amikor megtudták, hogy nem a papról van szó, megnyugodtak, de akkor is mondogatták, hogyha a papot viszik el, elébe fekszenek az autónak. A községekben mindenütt nyugalom van, legtöbb helyen a szokásos napi munkát végzik. Többségben a kitelepítendőket csak a rokkonság [sic!] és a szomszédok részéről sajnálgatják. A Pártszervezeteink minden támogatást megadnak a kitelepítő hatóságoknak. Előfordul azonban az is, hogy Pártszervezetünk vezetőségi tagjai részéről helytelen állásfoglalás mutatkozik meg. Pl. A letenyei járásban Bajcsa községben Farkas Ferenc elvtárs párttitkár kijelentette, hogy nem helyesli a kitelepítést mert a nevezett egyének elvitele után a Pártszervezet fel fog bomlani. A kijelentés megtétele után azonban teljes egészében támogatta a hatóságok munkáját. Hasonló mértékben Lovászi Maort telepen Fülöp Lajos gazolin telepi üzemi titkár szintén úgy nyilatkozott, hogy nem helyesli a kitelepítést. Kele József szepetnek község párttitkára a község[i] bíróval karöltve igazolványt adott ki egy kitelepítendő részére, amelyben azt állítják, hogy az illető megbízható.

A Pártunk M. B-a a kintlévő aktívákon keresztül és személyesen is összekötöttet vett fel a helyi Pártszervezetekkel, hogy a helyi eseményekről állandóan tájékozódjunk. Így biztosítjuk azt is, hogy a helyenként felmerülő problémákat közvetlen megoldjuk.

A kitelepítendő egyénekkal kapcsolatban a lakosság megnyilvánulása osztályrétegekre bomlik. Tekintettel arra, hogy a falvakban nappali időben kevés nép tartózkodik, így a lakosság hangulatát lemérni pontosan még nem sikerült, de a megnyilvánulások a lakosság többsége részéről eddig [az, hogy] nem sajnálják a kulákokat. Tótszentmárton községben, ahol egy kulákot kitelepítettek, aki 48-ig a Pártunknak tagja volt, egy ellenséges megszervezett csoport, mintegy 15 fő a községháza előtt megállva azt kiabálták, hogy nyilas uralom van és a régi kommunistákat vitetik el.

Ennél is, mint minden más akciónál az ellenség igyekezett hangulatot kelteni, így pl. amikor a kitelepítendőök elmentek az utcán állók felé, az egyik kulák azt mondta, „ma nekem, holnap neked”.

Különösen veszélyes hangulat, amely helyenkint megnyilvánul ez a „jó kulák” fogalma, ahol azt mondják, hogy ez nem volt rossz ember. Ezt a reakciók igyekeznek széjjel vinni és ezáltal szánalmat kelteni a kitelepítettek iránt. Főleg a reggeli órákban amíg a kitelepülők tudtak érintkezni a községbeliekkel saját maguk igyekeztek megfélemlíteni a lakosságot. Letenyén pl. az egyik kulák azt mondta, „az vár ránk, mint 44-ben a zsidókra”. A kitelepítendőket Csömödér községben nagyobb csoport nézte meg a vasútállomáson, majd a kintlévő karhatalom felszólítására széjjel oszlottak és munkahelyre mentek. A kitelepítendőök részéről megnyilvánult az ellenállás, a szökések formájában. Így pl. Murarátkáról, Ramocsáról, Nemespátróról, Csömödérről szöktek meg a reggeli órákban kitelepítendő személyek, akik közül a

rendőrség többet elfogott és a kitelepítést végrehajtották. Murarátkán egy kulák pl. úgy nyilatkozott, hogy a kitelepülést már 21-én tudta, de ennek ellenére továbbra is a községben maradt. Borsfán és még néhány helyen megtörtént, hogy a kitelepítésre kijelölt személyek a nyilatkozatot nem vették át, illetve nem írták alá, de ennek ellenére a kitelepítés rajtuk is végre lett hajtva.

A kitelepülésre kijelölt személyek lakásán a hatósági szervek több helyen fasiszta sajtóterméket és fegyvereket találtak, így pl. Marócon és Bárszentmihályfán, ahol több lőfegyver is előkerült. A kitelepítendőkhöz általában lehangoltak, azonban többségük a kitelepítést tudomásul vette és a határozati íveket aláírták. Szepetnek községben Söjtör Jánosné kulák asszony kijelentette, hogy nem bánja azt, hogy kitelepítik, mert úgy sem éltek rendes családi életet, csak a munkája útján élhessen legalább meg. Fasiszta katonatisztek és kulákokat a lakosság többsége nem sajnálja, így pl. Kerkateskánd községben Belső János és Szentgyörgyvölgyi János Maort munkások úgy nyilatkoztak, hogy időszerű a kémgyanús elemeket a határsávtól kitelepíteni. Iglódbördőcén⁴ Csonka János pártönkízüli gazdálkodó azt mondta, hogy igazán nem sajnálja ezeket a gazember kulákokat és mindig gondolta, hogy a kizsákmányoló elemek egyszer csak majd eltűnnek a faluból.

Városi viszonylatban Nagykanizsán piacon lehetett hallani hangokat, ahol a faluról bemenő asszonyok beszéltek suttogva a kitelepítést. Általában a jobboldali elemek körében nagy a meglepődöttség és így Szepetneken és Szt.györgyvölgyön a kitelepítésre nem jelölt kulákok is azt mondták, hogy összepakolnak, mert nem tudják, hogy mikor kerül rájuk a sor. Ezzel is, a lakosság hangulatát akarják befolyásolni. N.kanizsán az ügyvédi csoportokban különösen erős zúr-zavar észlelhető. A Maort üzemek tisztviselői akik általában eléggé ingadozó elemek ugyancsak tartózkodnak a vélemény nyilvánítástól.

A szegény parasztság és így főleg a tszcs-k részéről a kitelepítést lelkesedéssel fogadták. Letenyén pl. azt mondják a tszcs tagok, hogy ezt kellett volna már régen csinálni Nemesnépen és Szt.györgyvölgyön, az elvtársak és a pártönkízüli agrár proletárok szinte méltatlankodnak, amiatt, hogy nem az összes kulákokat vitték el.

Az ellenség főügynöke így a klerikális reakció, főleg a délutai órákban kapcsolt rá az akcióra, bár már Kerkafaluban a kora reggeli órákban a református pap elbúcsúztatott egy kulákokat és így akarta a szomszédokat befolyása alá keríteni, azonban a délutai órákban a katolikus papok részéről mozgolódás volt tapasztalható, míg ellenben a délelőtti órákba[n] nem lehetett őket látni. Így pl. Páka községben a katolikus pap két apácával a déli órákban lejárt a házakat s a lakosságot arra szólították fel, hogy álljanak ki nyíltan a kitelepítés ellen a kulákok mellett.

Az este 6 óráig kapott jelentések különösebb eseményről nem számolnak be, és tekintettel arra, hogy a lakosság a mezőn tartózkodik, végzi a munkáját, így a Pártunk részéről kintlévő aktíva elvtársak a napközben több helyen segítséget nyújtottak a kitelepítő bizottságnak a leltározások elvégzésében. A M. B. gondoskodik arról, hogy

megfelelő agitációs munka induljon be az ellenséges hangulat talajra találásának visszaverésére, valamint a lakosság széleskörű felvilágosítására.

Elvtársi üdvözlettel:

Titkársági tagok távollétében

szervező titkár h.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 45. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ Részleteiben közölve: Olvasókönyv 1996. 346-348. p.

² Hegedűs András (1955. április 18. - 1956. október 25. között a Minisztertanács elnöke volt).

³ Helyesen: Semjénháza.

⁴ Helyesen: Iklódbördőce.

50.

Zalaegerszeg, 1950. június 28.

**Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központjának kimutatása
az MDP Zala Megyei Bizottsága részére,
a megyében található állami gazdaságok területi eloszlásáról**

Állami Gazdaságok Zalamegyei
Központja Zalaegerszeg.
Papp/BL.

Zalaegerszeg, 1950. VI. 28.

MDP Zalamegyei Pártbizottságának,

Zalaegerszeg.

Kimutatás a zalamegyei állami gazdaságok területi elosztásáról.

Zalalövői állami gazdaság:

Zalalövő beltelek	151	kh.	
Zalalövő homok	33		
Irsapuszta, Macskás	142		
Pusztaszentpéter	220		
Gizellamajor	127		
Pusztapáti	338		
Keményfa ¹	<u>300</u>		1311 kh.

Felsőrajki állami gazdaság:²

Felsőrajk	289	kh.	
Pötréte	92		
Kilimán	151		
Kispuszta	63		
Kerecseny	5		

Ungjakabfa	68	
Pogányvár	16	
Zalaszabar	68	
Pacsa	80	
Buberek	<u>49</u>	881 kh.
<u>Alsófakosi állami gazdaság:</u> ³		
Alsófakos	77	kh.
Felsőfakos	183	
Csurgópuszta	76	
Miske	38	
Hahót	118	
Pölöske	148	
Söjtör	233	
Tófej	12	
Bucuszentlászló	53	
Gutorfölde	40	
Pördefölde	236	
Szentpéterfölde	11	
Vétyem	19	
Bázakerettye	<u>37</u>	1281 kh.
<u>Gelse állami gazdaság:</u> ⁴		
Gelse	175	kh.
Csádépuszta	87	
Morgány	87	
Fehérbackó[?]	150	
Pölöskefő	84	
Duzsnok	80	
Bocska	<u>38</u>	701 kh.
<u>Zalaszentgróti állami gazdaság:</u> ⁵		
Zalaszentgrót	186	kh.
Csáford	3	
Középdabrony	93	
Alsódabrony	58	
Huszonya	12	
Zalakoppány	15	
Zalaapáti	35	
Fényesháza	12	
Kisszentgrót	12	
Türje	<u>154</u>	580 kh.

Andráshidai állami gazdaság

Zalaegerszeg	72	
Ságod	203	
Kemendollár	230	
Nagypáli	189	
Pakod	26	
Andráshida	355	
Zalaszentgyörgy	90	
Hottó	91	
Teskánd	19	
Zalaszentiván	50	
Kispáli	19	
Zalabesenyő	<u>153</u>	1677 kh. ⁶

Kozma János
/Kozma J./

Papp Ferenc
/Papp F./

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 99. ő. e. — Saját kezű aláírásokkal hitelesített gépelt tisztazat.

¹ Helyesen: Keménfa. E település és Pusztapaati kivételével a többi Zalalövő külterületi lakott helye volt.

² Kispusza, Ungjakabfa, Pogányvár és Buberek külterületek voltak.

³ Alsó- és Felsőfakos, Csurgópusza és Vétyem külterületek voltak.

⁴ Csádépusza, Morgány, Fehérbackó[?] és Duzsnok külterületek voltak.

⁵ Közép- és Alsódabrony, Huszonya és Fényesháza külterületek voltak.

⁶ Számszakilag helyes végösszeg 1497 kh.

51.

Zalaegerszeg, 1950. június 29.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Terv- és Statisztikai Osztályának jelentése
a vb elnökének, Zalaegerszeg lakásproblémáival kapcsolatban**

Zala megyei tanács végrehajtóbizottságának

II. Terv és statisztikai osztálya.

Előadó: Zsuppán István.

3653/37/1950.

Tárgy: Zalaegerszeg város lakásszükséglet
problémájának megoldására javaslat-
tétel

Zala megyei Tanács Végrehajtóbizottsága Elnökének

Zalaegerszeg.

Zalamegye 1951. évi lakásépítési programjának összeállításakor felmértük a megye városainak és községeinek lakásépítési szükségletét. A felmérés kapcsán megál-

lapítottuk, hogy bár szűk a keresztmetszet a községekben és Nagykanizsa városban, azonban a legnehezebb lakásviszonyok között Zalaegerszeg város van, úgy hogy ma Zalaegerszeg m. város egyik legfontosabb és legsürgősebb megoldást igénylő problémája a lakáskérdés.

A városban 1941. óta magánlakás építkezés csak jelentéktelen mértékben történt. A háborús események következtében a város lakóházai nagy számban megrongálódtak. A felszabadulás után a magánlakás építkezés teljesen leállt és csak a megrongálódott épületek helyreállítására szorítkozott. Ehhez járul, hogy évenként természetes avulás folytán átlag 30 lakás válik lakhatatlanná, illetve életveszélyessé.

Ha figyelembe vesszük, hogy Zalaegerszeg város lakossága az 1940-es népszámlálás [sic!] szerint 13.500 volt,¹ jelenleg pedig közel 17.000, megérthetjük, hogy a felszaporodott lakosságnak még a legszükségesebb mértékben való elhelyezése is szinte megoldhatatlan problémát jelent.

Növeli a nehézségeket, hogy a városban, mint megyeszékhelyen az újonnan alakult hivatalok, szervek, tömegszervezetek, nemzeti vállalatok elhelyezése is csak jelentős számú lakás igénybevételével volt megoldható.

Az állásukból kikerülteknek, valamint a nyugdíjasoknak a várostól nagyobb távolságra, a szőlőhegyekbe való kitelepítése sem volt elégséges az új káderek, valamint a múlt évben ideköltözött honvédség lakáshozjuttatásához, s így fennáll az a tarthatatlan helyzet, hogy többszáz értékes káder családjától külön élni, hivatali szobában vagy bútorozott szobában lakni kényszerül.

A fentiekhez hozzájárul még, hogy városunkban tovább folynak a H. M. építkezések² és ezzel kapcsolatosan kb. 200 további lakásszükséglet merül fel, mely a polgári lakosság legteljesebb összezsúfólása mellett sem biztosítható, mely problémát mégis csak meg kell oldani.

Figyelembe kell venni még azt is, hogy Zalaegerszeg város a kormányprogramban az iparosításra kerülő városok között szerepel és ha fel is tételezzük, hogy a megvalósítás előtt álló gyár³ munkásai közül 90 % helybeli lesz, még ez esetben is legalább 45-50 további új lakás felépítését kívánja az idetelepülő szakmunkások részére.

Zalaegerszeg m. város részére az 1951. évi programban 341 lakás építését javasoltuk 23.745.000 Ft értékben.

Ugyanakkor rá kell mutatnunk arra, hogy Zalaegerszeg városban f. évben sem közületi, sem egyéb lakásépítés programba véve nincs, semmiféle lakásépítés ezeitig nem történt, feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a lakások terén mutatkozó szűk keresztmetszet enyhítésére még ebben a tervévben 100 lakás építését valósítsuk meg. Téglá, cserépanyag és munkaerő rendelkezésre áll, a megvalósításhoz 4.500.000 Ft tervhitelre volna szükség, melynek megadását véleményezzük. Itt említjük meg, hogy ez ügyben f. hó 2-án az Országos Tervhivatal Közületi főosztályánál 3.365/22/1950. szám alatt hasonló értelmű felterjesztést tettünk.

Itt említjük meg, hogy a lakáshiány enyhítésére f. hó 14-én 3653/21/1950. szám alatt javaslatot tettünk az Országos Tervhivatal közületi elvi főosztályának arra, hogy Zalaegerszeg városban a meglévő s a jövőben felmerülő irodaszükséglet kielégítésére még f. évben egy legalább 100 irodahelyiségből álló irodaház létesítését tartjuk szükségesnek.

Az irodaházépítéssel kapcsolatban az a tervünk, hogy azt a megyei tanács székháza mellé építenénk fel s oda vinnénk át az összes megyei tanács alá tartozó osztályokat. Így felszabadulna a régi Megyeháza, melyben elhelyezést nyernének az összes közhivatalok. Ezzel kapcsolatban annyi irodaszoba szabadulna fel, hogy kevés átalakítással 60 családnak lehetne lakást biztosítani.

Mind a 100 szobás irodaház építése, mint a 100 lakásos lakásépítéssel kapcsolatban az Országos Tervhivatal felé is újból javaslatot fogunk tenni, mert feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy Zalaegerszeg városban a lehetetlenül nehéz lakásviszonyokon még ebben az évben javítsunk.⁴

Zalaegerszeg, 1950. június 29.

Lüllik Miklós
/Lüllik Miklós/
osztályvezető.

ZML ZMT vegy. ir. 420. doboz (ZMT Terv- és Stat. O. 3653/37/1950.) — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Zalaegerszeg lakossága az 1941-es népszámlálás szerint 13 967, míg az 1949-es szerint 15 159 fő volt.

² A laktanyáról és a hozzá kapcsolódó katonai létesítményekről van szó.

³ Feltételezhetően a Ruhagyráról van szó.

⁴ A tervezett irodaház egyáltalán nem, a lakásoknak pedig csak a töredéke valósult meg. Vö. ZML Zalaegerszegi Városi Tanács ir. V. B. jkv. 1950. szept. 30. 2-3. p. Zalaegerszegen 1945 és 1954 között mindössze 131, de 1956-ig is csak 364 lakás épült. Lásd: Peregi Tamás: Területrendezési tervek és a rájuk ható tényezők szerepe Zalaegerszeg urbánus fejlődésében. Területrendezés 1978/1. 60-70. p.

52a.

Kálócfa, 1950. július 2.

Kálócfa község vezetőinek levele Rákosi Mátyáshoz, amelyben a határsávból kitelepítettek ügyének kivizsgálását kéri

*Rákosi Elvtárs!*¹

1950. június 23-án kálócfa községből Kulcsár Jánost családjával és a vele közös háztartásban lévő vejét, Szabó Jánost, feleségével és Sarolta leányával együtt Tiszafüredre /:Kocpuszta:/ áttelepítették.

Nincs tudomásunk arról, hogy nevezettek miért lettek áttelepítve.

Nevezettek, akik közös gazdálkodásban 45 katasztrális hold földön gazdálkodtak a földjüket saját maguk gazdasági cselédnélkül művelték. A rájuk kivetett kötelezettségnek mindenkor eleget tettek. Földjeiket a jogszabadsággal művelték. Tervkölcson jegyzésben a községben a legnagyobb összeget jegyezték.

A béke iveket az elsőnek irták alá.

Az egészcsaládot demokratikus gondolkodásának ismerjük, miértis kérjük az ügy sürgős kivizsgálását és nevezett család haza engedését.

Kálócfa, 1950. július 2.

*Pintér Ferenc
DÉFOSZ titkár*

*Kiss Ferenc
M. D. P. titkára*

*Papp Lajos
községi bíró*

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ő. e. — Eredeti kézzel irt tisztázata. A dokumentumon a helyi DÉFOSZ-szervezet és a község pecsétje látható a megfelelő aláírásnál. A levél tetején kézzel írott feljegyzések: „Biztos kulákok voltak. Liskai(?) elvtárs! Ezt a pártszervezetet feltétlenül meg kell nézetni”.

¹ A levelet a Rákosi Titkárságon iktatták július 15-én, majd átküldték az MDP Zala Megyei Bizottságához, ahol a beérkezés dátumaként tévesen szeptember 7-ét (IX. 7.) írták. A dokumentumot betűhív átírásban közöljük.

52b.

[Zalaegerszeg], 1950. augusztus 10.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának utasítása a Lenti Járási Bizottsághoz,
a kitelepítések felülvizsgálását kérő kálócfa vezetékek leváltása ügyében**

[195]0 augusztus 10.

MDP Járási Pártbizottság
L e n t i .

Kedves Percze elvtárs!

Kálócfa községből Kiss Ferenc MDP titkár Pintér Ferenc DÉFOSZ titkár DÉFOSZ bélyegzővel ellátva, Papp Lajos községbíró aláírása és községi bélyegzővel ellátva kérvényt küldtek Rákosi elvtárshoz a határsávból kitelepítettek visszavétele érdekében.

Tekintettel arra, hogy a járás területéről ilyen több levél érkezett Rákosi elvtárshoz, melyben a kitelepítettek „demokratikus” magatartását igazolják a párttitkárok, nyomtatékosan felhívjuk az elvtársak figyelmét, hogy foglalkozzanak az alapszervezetekkel többit és értessék meg az elvtársakkal, hogy mit jelent az, ha kulákok és

egyéb fasiszták mellett állnak ki. A kálócfai kérelmezettek között van, aki szökni akart és fegyvert találtak nála.

A kérvényt aláírók funkcióiból való azonnali leváltását kell eszközölni, melynek végrehajtásáról augusztus 20-ig értesítést kérünk.

Eltvársi üdvözlettel:

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztaát másodpéldánya.

52c.

Lenti, 1950. szeptember 1.

**Az MDP Lenti Járási Bizottságának jelentése a megyei pártbizottságnak,
a kálócfai vezetők leváltásáról**

M. D. P. Zalamegyei Bizottsága.
Zalaegerszeg.

Kedves elvtársak.

Hivatkozva a II.1625/1950. számú VIII. hó 10-én kelt átiratukra, közöljük az elvtársakkal, hogy a Kálócfai Bírót¹ leváltattuk, helyébe bírónak Papp István szegény paraszt lett vállasztva. Ugyanígy leváltattuk Kiss Ferencz helyi M. D. P. Titkárt is, helyébe rendkívüli taggyűlésen Varga János elvtársat /munkás/ vállasztattuk meg. A helyi Défosz titkár leváltása is megtörtént.

A taggyűlésen ismertette lett a leváltások oka, és a súlyos hibáik kijavítására, a párthoz való viszonyuk jobbátételére fel lettek kérve,

Eltvársi üdvözlettel

Végh Ernő
Végh Ernő.
j. szerv titk.

Percze Zsigmond
Percze Zsigmond.
j. titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 2. ő. e. — Eredeti gépelt tisztaát. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Járási Pártbizottság, Lenti”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ A „Kálócfai Bírót” szövegrészt az eredetiben piros írónnal aláhúzták.

53a.

Zalaegerszeg, 1950. július 21.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Ipari és Kereskedelmi Osztályának jelentése
a végrehajtó bizottságnak Nagykanizsa és Zalaegerszeg áruellátottságáról**

Tárgy: Nagykanizsa és Zalaegerszeg m. városok
élelmiszer és áruellátása.

Előadó: Dr. Kern [Kell] Andor és Dr. Pais József

Zala Megye Tanácsa Végrehajtóbizottságának

Zalaegerszeg.

A két megyei város dolgozóinak burgonya ellátásában az elmúlt hetekben fennakadás mutatkozott, mert egyrészt a környező falvak parasztsága az aratási, majd a cséplési munkák miatt a piacra zöldség-, főzelékféléket és burgonyát nem hozott fel, másrészt a Gyümért kirendeltségek a nem megfelelő szervezés és a nagy szárazság miatti kisebb kínálatra tekintettel burgonyát biztosítani nem tudtak. A Pártbizottság közbelépésére a burgonya és zöldségfélékben mutatkozó hiány megszüntetése érdekében a Népbolt NV. a termelőktől közvetlen felvásárlásba kezdett. Ennek eredményeként enyhült a burgonya és zöldségfélékben fennállt hiány, azonban a folyamatos és zökkenőmentes ellátás biztosítva nem volt.

Ezért a kereskedelmi osztállyal folytatott tárgyalás után a nagykanizsai Gyümért kirendeltség érintkezésbe lépett Központjával, aki [sic!] heti 150 q burgonya rendszeres leszállítását biztosította más vármegyék területéről, amelyből f. hó 20-án 60 q meg is érkezett. A kiskanizsai termelők zöldség és főzelékfélékből teljes egészében biztosítják a város ellátását, Makóról pedig nagymennyiségű hagyma érkezett, amellyel a szükséglet biztosítva van.

Előterjesztést tettem a Belkereskedelmi Minisztérium illetékes főosztályához, hogy Zala vármegyének burgonyával való passzív voltára tekintettel más vármegyéből történő rendszeres burgonya ellátás biztosítása iránt rendelkezék, ugyanakkor felhívtam a Gyümért központot is, hogy Nagykanizsához hasonlóan Zalaegerszeg részére is biztosítson 100 q-ás burgonyakeretet, amire ígéretet is tett. Csütörtökön 90 q burgonya a zalaegerszegi kirendeltséghez meg is érkezett. A Népbolt NV. ugyanakkor 45 q burgonyát vásárolt fel a termelőktől. A fenti készletekkel a város ellátása egy hétig biztosítva van.

Ha a Belkereskedelmi Minisztérium előterjesztésemet magáévá teszi és a Gyümért Központ útján a fenti burgonya mennyiségek leszállítását biztosítja, úgy a két megyei város a környék behozatalával együtt kielégítő lesz.

Megjegyezni kívánom, hogy a tszcs-k és az állami gazdaságok a Gyümérttel fennálló szerződésük ellenére nem szállítják le a Gyümérthez a lekötött termény-

mennyiségeket, hanem azokat a Gyümért részére megállapított limit árán magasabban magánkereskedőknél és a piacon értékesítik. Kívánatos lenne, hogy a mezőgazdasági osztály a Tszcs-kenél és az állami gazdaságoknál oly irányú felvilágosító munkát végezzen, hogy azok a közösségtől kapott sokirányú támogatás ellenében a városi dolgozók hatósági áron való burgonya és zöldség ellátását biztosítsák.

A burgonya elosztás megkönnyítése érdekében felhívtam a zalaegerszegi földművesszövetkezetet, hogy a múltéhoz hasonlóan árusítson a piacon zöldséget és burgonyát. Áruval való ellátásáról a Gyümért gondoskodik.

Zalaegerszeg rendszeres és tervszerű burgonya[a] és zöldség ellátása biztosítása érdekében az andráshidai állami gazdaságban nagyobb szabású kertészetet kellene létesíteni és [a] városi kertészetet is ezen cél érdekében ki kellene bővíteni. Az állami gazdaság kezelésében lévő volt rabkert kertészete megfelelő öntöző berendezéssel ebből a szempontból igen megfelelőnek látszik. Hegyi Kálmán zalaegerszegi géplakatos tulajdonában van is egy üzemenkívüli szivattyú-motor, amelyet 4.500 Ft-ért meg lehet vásárolni. Az Á. M. K.¹ közlése szerint ők csak új gépet vásárolhatnak, ezért szükséges lenne a motornak a tervhivatal útján való igénybevétele.

Zalaegerszeg és Nagykanizsa város tej- és tejtermék ellátásában is nehézségek mutatkoznak, mert a Belkereskedelmi Minisztérium alacsony kontingenst állapított meg mindkét megyei városra úgy tejjre, mint vajra. Zalaegerszegen a keret 1800 liter tej és 56 kg vaj, naponta, Nagykanizsán pedig 2200 liter tej és 65-100 kg vaj, amelynek mennyisége a tejfelhozattól függően naponta változik. A fenti tejmennyiségek teljes egészében nem fedezik ugyan a szükségletet, de a sorbanállás nem tej, hanem vaj miatt történik.

Előterjesztést tettem a Belkereskedelmi Minisztérium X. főosztályhoz a fenti tej és vaj kontingensek felemelése érdekében és a mai napon a kiutalást távbeszélőn meg is sürgettem.

A vaj miatti sorbanállás megszüntetése érdekében felhívtam a Népbolt NV-t, hogy a vajat ne csak az 5 tejbolt hozzon forgalomba, hanem valamennyi élelmiszert árusító Népbolt, amelyek a város legkülönbözőbb pontjain vannak, és így a kereslet megosztásával a tejelosztás zökkenőmentesen lesz lebonyolítható.

A városok kenyérellátása mennyiségileg és minőségileg is biztosítva van. A zalaegerszegi kenyér rossz minőségét okozó kaszaházi malom műszaki berendezése és szitái kijavításra kerültek és azóta panasz nem merült fel. A reakciós háborús híresztelések [hatására] egyesek nagyobb mennyiségű liszt vásárlásába kezdtek és a jegyrendszer visszaállításáról suttogtak, azonban amikor látták, hogy a liszt és egyéb élelmiszerek továbbra is szabadon korlátlan mennyiségben kaphatók, [a] felvásárlási láz megszűnt.

Nagykanizsán a Könnyűipari Minisztérium kenyérgyárat mint községi vállalatot kíván létesíteni 2.600.000 Ft beruházással. Ez a város és a környék kenyérellátását tudná biztosítani, üzemeltetése gázzal történne, így jelentős mennyiségű fa és szén volna megtakarítható a jobb minőségű kenyér biztosításán felül. Az Országos Terv-

hivatal még nem járult hozzá a beruházási hitel kiutalásához. Kívánatos lenne, hogy az üzem október 1-jén működését megkezdje, ezért a Tervhivatalnál szorgalmazni kell a kiutalást.

A megyei húsellátási helyzetre vonatkozóan jelentem, hogy a Belkereskedelmi Minisztérium által rendelkezésre bocsájtott vágási utalvány keret /havonként 235 db sertés, 133 db marha, 130 db borjú és kb. 30 db kényszer[vágott] sertés, 25 db kényszer marha és 50 db kényszer borjú/ általában fedezte a fogyasztási szükségletet. Azonban a közelmúltban meginduló aratási és a folyó cséplési munkálatok végzése fokozottabb hússzükségletet idézett elő, amelyet a rendelkezésre álló mennyiségből csak részben lehetett fedezni. Felterjesztésemre a Minisztérium a gépállomások cséplőgépei mellé szerződött munkás csapatok húsellátásának biztosítására júliusban 4 db marha és 4 db sertés vágási utalvány utalt ki. F. hó 19-én 14 db marha utalvány kiadására kaptam felhatalmazást, amely kizárólag a cséplőgépek mellett dolgozók hús szükségletének kielégítésére szolgál.

A jóléti intézmények és az üdülők központi ellátásban részesülnek a vármegyei kereten felül.

Jelenleg hiány csak marhahúsból mutatkozik, de ha a minisztérium a f. hó 15-én igényelt 50 db marhavágási utalványt rendelkezésemre bocsájtja, akkor a húsellátás beleértve a mezőgazdasági szezonmunkások szükségletét is zökkenőmentes lesz.

A nagykanizsai húsüzem létesítésére jóváhagyott 153.000 Ft beruházási tervhitelből ezideig csak 20.000 Ft nyert kiutalást teherautóra. Emiatt az üzem építését és a gépek beszerzését megkezdeni nem lehet.

A két megyei város de általánosan a megye zsírellátása is teljes mértékben kielégítő. Központi keret megállapítva nincs, de az igényléseket a minisztérium mindég [sic!] 100 %-ban kielégíti. Az elosztás a Népbolt árudáin és a földművesszövetkezeti boltokon keresztül történik. A földművesszövetkezetek a Tszcs-k, állami gazdaságok és a jóléti intézmények külön kiutalást kapnak.

Fűszeráruból a szükséglet általában [n] kielégítő. Paprikából az utóbbi időben csak korlátozott mennyiségben lehetett kapni, ennek oka az, hogy ebből a cikkből nagyarányú mennyiséget exportálunk. Befolyásolja még a hiányt az a körülmény is, hogy a fogyasztók igyekeznek többet összevásárolni belőle, tekintettel arra, hogy ez hiánycikk. A Fűszerértékesítő NV. közlése szerint július hóra 11 q paprika kiutalása van előirányozva az egész megyére, amelyből eddig 440 kg került leszállításra. A hátralévő mennyiséget a hó második felében szállítják.

Kristálycukorban szintén hiány mutatkozik, de ez a hiány minden évben ebben az időben megvan, tekintettel a gyümölcs befőzésekre. Kockacukor azonban korlátlan mennyiségben áll a fogyasztók rendelkezésére. Jelentés érkezett arról, hogy egyes reakciós elemek 15-20 kg cukrot vásárolnak egyszerre. A Népbolt vezetőjének figyelmét felhívtam, hogy utasítsa az árudavezetőket, hogy figyeljék meg azokat a személyeket, akik ezeket a felvásárlásokat csinálják, hogy időben elejét vehessük az áru felhalmozásnak.

Országos viszonylatban általános hiányként mutatkozik a pamut textiláru úgy női, mint férfianyagokban. Ezekből a cikkekből hatalmas export szállítási kötelezettségeink vannak. Éppen ezért ezekből a cikkekből csak a legminimálisabb mennyiség kerül belső fogyasztásra. A fenti cikkekből a kereslet leginkább megmutatkozik falun a dolgozó parasztságnál. A megye textiláru ellátásának biztosítása érdekében eljártam úgy a Belkereskedelmi Minisztériumban, mint a ruházati kereskedelmi központnál. Megállapítottam azt, hogy az utóbbi három hétben a zalaegerszegi Textilkereskedelmi NV-nél azért nem volt kapható, mert a gyárak csak a hó második felében szállítják le a kiutalt textilmennyiséget. A ruházati kereskedelmi központtal közvetlen tárgyalást folytattam, hogy a jövőben a szállításokat a gyár úgy eszközölje, hogy egyidejűleg szállítson Zalaegerszegnek és Nagykanizsának. Ugyanis a ruházati kereskedelmi központ kimutatása szerint folyó hó 17-ig Nagykanizsa cca. 800 vég pamutárut kapott, ezzel szemben Zalaegerszeg mindössze csak 160 véget kapott. Folyó hó 24-én 5, 31-én 10 és kb. augusztus 5-én 7, összesen 22 súlypont szövetkezet indul be. Ezek a szövetkezetek külön áruellátásban részesülnek. Úgyszintén 36 árubemutató indul a megyében a jövő hónapban, s ezzel a kampánnyal kapcsolatban szintén nagyobb mennyiségű pamutáru kerül a földművesszövetkezeteken keresztül forgalomba. Így a terménybegyűjtéssel kapcsolatban pénzhez jutott dolgozó parasztságunk a textiláru szükségletét be tudja szerezni.

Bébi cikkekben is hiányosságok vannak, mert gyárak által készített mennyiség Budapest szükségletét sem fedezi, ezért a ruházati központtal való tárgyalás alapján kisipari munkaközösség megalakítását tartom szükségesnek Zalaegerszegen is, s ennek létrehozására szükséges intézkedést már megtettem.

Legnagyobb hiányosság cipővonalon mutatkozik. A megye cipő ellátása megközelítőleg sincs biztosítva. A második félévre a megye cipő kontingense cca. 60.000 pár, melyből el kell látni még a keszthelyi járást is, különösen nagy a hiány bakancsfélékben. Július hónapban mindössze 620 pár bakancs került forgalomba. A cipőmennyiség felemelésének érdekében eljártam a Minisztériumban, azonban a Minisztérium közlése szerint a megye cipőkontingensét felemelni nem lehet. Megállapításom szerint a földművesszövetkezetek eltérően az eddigi gyakorlatban kialakult cipőrendeléseiktől, cca. 200 %-kal nagyobb cipőrendeléseket küldenek be a Cipőnagykereskedelmi Vállalathoz. Ebből az tűnik ki, hogy a kulákok igyekeznek felvásárolni a cipőkészleteket. Erre a jelenségre felhívtam a Szövost, valamint a Cipőnagykereskedelmi Vállalat vezetőjének figyelmét.

Zalaegerszeg, 1950. július 21.

Nunkovits
/Nunkovits János/
ip. és ker. oszt. vezetője.

ZML ZMT vegy. ir. 420. doboz — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya. A pecséttel nyomtatott fejléc szövege: „Zala Megye Tanácsa Végrehajtóbizottságának, IV-V. Ipari-Kereskedelmi Osztálya, Zalaegerszeg”.

¹ Állami Mezőgazdasági Központ. Az állami gazdaságok központi igazgatását látta el. Mivel az á. g.-ok főhatósága 1950. január 1-jétől az Állami Gazdaságok Igazgatósága lett, ezért a rövidítés vagy téves, vagy - kissé helytelenül - az ÁGI megyei központjára utal. (Magyarország gazdaságtörténete 1996. 517. p.)

53b.
Zalaegerszeg, 1950. július 25.
A Zala Megyei Tanács V. B. Terv- és Statisztikai Osztályának
pótjelentése a végrehajtó bizottságnak
Nagykanizsa és Zalaegerszeg áruellátásával kapcsolatban

Tárgy: Pótjelentés Nagykanizsa és Zalaegerszeg m. városok élelmiszer áruellátása tárgyában.

Előadó: dr. Kell Andor/B.
7108/106/1950. sz.

Zala megye tanácsa Végrehajtóbizottságának
Z a l a e g e r s z e g.

Zala megye tanácsa végrehajtóbizottságának IV-V. Ipari és kereskedelmi osztálya által fenti tárgyban tett jelentése, annak kiigazítása és pótlása érdekében a következő pótjelentést terjesztjük elő:

1./ A jelentésben tévesen van megállapítva, hogy a nagykanizsai Húsüzem létesítésére jóváhagyott 153.000 Ft beruházási tervhitelből ezideig csak 20.000 Ft nyert kiutalást, emiatt az üzem [építésének] megkezdését és a gépek beszerzését megkezdni nem lehet.

Az Országos Tervhivatal a nagykanizsai húsüzem létesítésére 133.000 Ft hitelt biztosított, Zala megye tanácsa végrehajtóbizottsága II. Terv és statisztikai osztálya ugyanerre a célra 25.000 Ft hitelt nyitott meg, s ezen felül kapott a nagykanizsai húsüzem 20.000 Ft-ot, továbbá forgótőke céljára 40.000 Ft lett biztosítva.

Az építkezések zavartalan menetének biztosítása céljából az igénylésnek megfelelő mennyiségű cementet, meszet és deszkát a nagykanizsai húsüzem részére kiutaltunk, az építési munkálatok folyamatban vannak, úgy hogy a közeljövőben a nagykanizsai húsüzem munkáját megkezdi, az építkezéseket a Zalamegyei Beruházó K. V. irányítása alatt bonyolítja le.

A gyermekruházati cikkekben mutatkozó hiányosságok megszüntetése érdekében az OKISZ kaposvári kirendeltségével érintkezésbe léptünk, hogy gyermekruházati

cikkek előállítására kisipari termelészövetkezetet állítson fel Zalaegerszegen és azt szervezze meg, a terv és statisztikai osztály irányítása mellett.

A cipőellátásnál a földművesszövetkezetek részére az eddigi 13 %-os keretnél magasabb keret biztosítása érdekében a Szombathelyi Cipónagykereskedelmi N. V.-vel léptünk érintkezésbe és kértük, hogy felettes hatóságai útján ezen keretet emelje fel, amely előterjesztést már meg is tett és így tájékoztatott bennünket arról, hogy a cipőáruban 15 % tartalékolás már meg is történt azért, hogy a dolgozó parasztság őszi cipőellátást biztosítani tudják.

A legsürgetőbb mezőgazdasági munkák befejezése után ha azt tapasztaljuk, mint a múltban, hogy a zalaegerszegi piac élelmiszereiben aránytalanul magasabb, mint a megye területén lévő piacok, vagy más megyékben lévő piacok és a budapesti piac, szükségesnek tartjuk Zalamegye tanácsa végrehajtóbizottságának hozzájárulását ahhoz, hogy a piac területén árhatósági rendszabályokat léptessünk életbe és a megye területén, továbbá országos viszonylathoz mérve a piacon a földműves lakosság által történő élelmiszercikkekre hatósági irányárakat léptessünk életbe, s ez által elkerülhetjük azt, hogy nem kell a zalaegerszegi piacon élelmiszerekért kétszeres és háromszoros árat fizetni, mint más piacokon.

Zalaegerszegen, 1950. július 25.

Zala megyei tanács végrehajtó-
bizottsága nevében:

Lüllik
/Lüllik Miklós/
osztályvezető.

ZML ZMT vegy. ir. 420. doboz (ZMT Terv- és Stat. O. ir. 7108/106/1950.) — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya. A pecséttel nyomtatott fejléc szövege: „Zalamegye Tanácsa, Végrehajtóbizottságának, II. Terv és Statisztikai Osztálya, Zalaegerszeg”.

54.

[Nagykanizsa], 1950. július 29.

A Zala című lap tudósítása egy földmunkásból lett bankigazgató kinevezéséről

Földmunkásból - bankigazgató

Július 25-én iktatták be hivatalába ifj. Marczin György elvtársat, a Magyar Nemzeti Bank zalaegerszegi fiókjának új munkás igazgatóját.

Marczin elvtárs a zala[sic!] megyei Kaczorlak községben született. Szegény munkáscsaládból származik. A felszabadulás előtt maga is mint földmunkás, később mint gazdasági cseléd dolgozott különböző nagybirtokosoknál. A felszabadulás döntő for-

dulatot jelentett életében. Belépett a Magyar Kommunista Pártba és mint aktív pártmunkás, már 1947-ben függetlenített pártfunkcionárius lett. 1949-től pedig pártunk zalamegyei Bizottságának politikai munkatársa.

Az ünnepélyes beiktatáson részt vett Darabos Iván elvtárs, az MDP megyei pártbizottságának titkára, aki beszédében kiemelte, hogy Marczin elvtársat eddig végzett jó munkája tette méltóvá arra, hogy ennek a banknak az élére kerüljön. A nép bizalma állította e felelősségteljes helyre.

Marczin elvtárs az ünnepi beszédekre adott válaszában hangsúlyozta, hogy további munkájában is állandóan a Párt iránymutatásait fogja szem előtt tartani.

- Ezt az új szakmát is, mint pártmunkát teljesítem - folytatta. - Tudom, hogy a Pártom bizalmából kerültem erre a megtisztelő pozícióba. [sic!] Itt is, mint pártfunkcionárius akarok dolgozni, osztályom, dolgozó népem érdekei szerint.

Zala, 1950. július 29. 3. p.

55.

[Zalaegerszeg, 1950. augusztus 10.]¹

Az MDP Zala Megyei Bizottsága által a KV Káder Osztálya számára készített statisztikai kimutatás, a megyei alapszervezetek régi és új vezetőségéről²

Zala megye alapszervezetei régi és új vezetőségeinek megoszlása.

	Nem szerint		Kor szerint				Szociális megoszlása.		
	férfi	nő	25 év [alatt]	26-35	36-50	50 év [felett]	mun- kás	pa- raszt	egyéb
Régi vezetőség:									
Zalaeger- szeg v.	98 88 %	14 12 %	6 5 %	57 51 %	38 34 %	11 10 %	32 30 %	3 3 %	76 67 %
Nagyka- nizsa v.	115 90 %	13 10 %	11 9 %	54 42 %	49 38 %	14 11 %	60 46 %	1 0,7 %	67 53 %
Zalaeger- szeg j.	204 92 %	19 8 %	17 8 %	73 32 %	86 39 %	47 21 %	44 19 %	123 55 %	56 25 %
Nagyka- nizsa j.	178 85 %	30 15 %	26 12 %	77 37 %	73 35 %	32 15 %	57 27 %	86 41 %	65 32 %
Letenyei j.	154 93 %	12 7 %	25 15 %	67 40 %	65 39 %	9 5 %	91 55 %	54 32 %	21 13 %
Lenti j.	115 86 %	19 14 %	20 15 %	45 33 %	45 33 %	24 18 %	38 28 %	46 34 %	50 37 %

	Nem szerint		Kor szerint				Szociális megoszlása.		
	férfi	nő	25 év [alatt]	26-35	36-50	50 év [felett]	mun- kás	pa- raszt	egyéb
Zalaszent- gróti j.	74 81 %	17 19 %	9 9 %	19 21 %	46 51 %	17 19 %	15 16 %	50 55 %	26 29 %
Összesen:	938 88 %	124 12 %	114 10 %	392 37 %	402 39 %	154 14 %	336 ³ 31 %	364 ⁴ 35 %	362 ⁵ 34 %
Új vezetőség:									
Zalaeger- szeg v.	102 75 %	31 24 %	23 17 %	59 44 %	45 34 %	6 5 %	70 53 %	13 9 %	50 38 %
Nagyka- nizsa v.	85 81 %	32 19 %	20 17 %	51 44 %	43 37 %	3 2 %	71 61 %	2 2 %	44 37 %
Zalaeger- szeg j.	251 82 %	55 18 %	39 13 %	111 36 %	112 36 %	44 14 %	79 36 %	160 52 %	67 22 %
Nagyka- nizsa j.	196 79 %	53 21 %	45 18 %	95 38 %	95 38 %	14 6 %	73 29 %	108 43 %	68 27 %
Letenyei J.	173 89 %	21 11 %	24 12 %	96 49 %	66 34 %	8 4 %	115 59 %	50 26 %	28 15 %
Lenti j.	134 80 %	34 20 %	29 17 %	67 39 %	48 29 %	24 14 %	61 36 %	70 41 %	38 22 %
Zalaszent- grót j.	89 81 %	21 19 %	18 16 %	43 39 %	42 38 %	7 6 %	34 31 %	55 50 %	21 18 %
Összesen:	1040 ⁶ 80 %	252 ⁷ 20 %	205 ⁸ 16 %	531 ⁹ 40 %	453 ¹⁰ 35 %	103 ¹¹ 8 %	504 ¹² 39 %	446 ¹³ 34 %	342 ¹⁴ 26% ¹⁵

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Káder O. 17. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A keletkezési helyet és időpontot a közölt dokumentumot kísérő levél adatai alapján állapítottuk meg.

² Az MDP KV 1950. február 10-i ülésén határozott arról, hogy március 15. és június 1. között újjá kell választani valamennyi pártszervezet vezetőségét az alapszervezetektől a megyei pártbizottságokig. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai. 98-105. p.

³ Számszakilag helyes végösszeg: 337.

⁴ Számszakilag helyes végösszeg: 363.

⁵ Számszakilag helyes végösszeg: 361.

⁶ Számszakilag helyes végösszeg: 1030.

⁷ Számszakilag helyes végösszeg: 247.

⁸ Számszakilag helyes végösszeg: 198.

⁹ Számszakilag helyes végösszeg: 522.

¹⁰ Számszakilag helyes végösszeg: 451.

¹¹ Számszakilag helyes végösszeg: 106.

¹² Számszakilag helyes végösszeg: 503.

¹³ Számszakilag helyes végösszeg: 458.

¹⁴ Számszakilag helyes végösszeg: 315.

¹⁵ Több helyütt előfordul, hogy a százalékok összege csak 99 % - bizonyára a kerekítések miatt - ezeket külön nem jelöltük.

56.
Zalaegerszeg, 1950. augusztus 21.
Kimutatás a megye területén működő ipari üzemekről

K i m u t a t á s
a megye területén működő ipari üzemekről.¹

- 1./ Dunántúli Fűrészek N. V. Lenti
- 2./ Zalaegerszegi Erdőgazdasági N. V. Fűrész és Vasútüzeme Csömödér.
- 3./ Csetényi György örökösök téglagyár Molnári.
- 4./ Zalamegyei Téglagyárak N. V. Nagykanizsa.
- 5./ ” ” ” Zalaszentgrót
- 6./ ” ” ” Zalaegerszeg I.
- 7./ Pacsai Első Téglagyár és Tetőcserépgyár Pacsa.
- 8./ Cserép és Téglagyár Zalaegerszeg II.
- 9./ Városi Téglagyár Zalaegerszeg /Alsó erdő/
- 10./ Hilmayer Gőztéglagyár Zalalövő.
- 11./ Zalapataki Téglagyár Zalalövő
- 12./ Szatucsek János téglagyár Komárváros.
- 13./ Grünfeld-féle Téglagyár Galambok.
- 14./ Gálosi József Téglagyár Zalaszentmihály.
- 15./ Balassa Téglagyár Pacsa.
- 16./ Téglá és Hornyoltcserépgyár Gutorföldre.
- 17./ Egyed Dénes és Fia Gőztéglagyár Dióskál.
- 18./ Téglá és Hornyoltcserépgyár Tormaföldre.
- 19./ Gerencsér József Téglagyár Nova.
- 20./ Szegő József Gépzüzem Nagykanizsa.
- 21./ Bauer és Társa Szerszámárugyár Nagykanizsa.
- 22./ Drávavölgyi Villamosáramszolgáltató Rt. Nagykanizsa.
- 23./ Üvegyár N. V. Nagykanizsa.
- 24./ Hungária Seprő-Kefe-Faárugyár Nagykanizsa.
- 25./ Zalaszentgróti Lábbelikészítő Kisipari Termelőszövetkezet Z[ala]szentgrót.
- 26./ Cipész Kisiparosok Termelő Szövetkezete Zalaegerszeg.
- 27./ Délmagyarországi Tejipari N. V. Nagykanizsa.
- 28./ Nyugatdunántúli Sajt és Vajtermelő N. V. Zalaegerszeg.
- 29./ Zalaexport Kft. Zalaszentiván.²
- 30./ Szeszfőzde /Egyed Dénes/ Dióskál.
- 31./ Bor és Gyümölcs-szeszfőzde Nagykanizsa.
- 32./ Nagykanizsa m. város Vízművek.
- 33./ Kéményseprő K. V.³ Zalaegerszeg.
- 34./ Kaszaházi Múmalom Zalaegerszeg.

- 35./ Marton István Gőzmalom Zalaapáti.
36./ Schlézinger Rezső Gőzmalom Zalaszentgrót.
37./ Kürönya Jenő bérmalom Letenye,
38./ Földművesszövetkezet Malma Letenye,
39./ Hengermalom Sormás,
40./ Közgazdasági Nyomda Rt. Nagykanizsa,
41./ Mezőgazdasági Iskola Tejüzeme Zalaszentgrót.
42./ Dunántúli Gazdasági Szeszgyárak Szeszfinomító Nagykanizsa,
43./ Erdőgazdasági N. V. Gépjavitó Műhelye Zalaegerszeg,
44./ Á. M. G. Gépjavitóműhely Zalaegerszeg,
45./ Á. M. G. Alközpont Gépállomása Lenti,
Palin
Pölöske
Türje
Alsóbagod
Zalatárnok
Orosztony,
- 46./ Klein Simon Édesipar Nagykanizsa,
47./ Magasépítési N. V. Zalaegerszeg,
48./ ” ” Nagykanizsa,
49./ Erdőgazdasági N. V. Zalaegerszeg,
50./ Maort Rt. Bázakerettye,
Hahót
Lovászi
Nagykanizsa
Budafa p[u]szta.
Újudvar⁴

Zalaegerszeg, 1950. augusztus 21.

Gyuk Jenő
Gyuk Jenő
ipari és keresk. stat. előadó.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 14. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A dokumentum valószínűleg a Zala Megyei Tanács V. B. Ipari és Kereskedelmi Osztályán készült.

² Zöldség és gyümölcs feldolgozással, valamint tárolással foglalkozott.

³ Községi Vállalat.

⁴ Tollal írt szövegrész.

57.

[Zalaegerszeg], 1950. augusztus 31.
Az MDP megyei titkárának, a KV Agitációs és Propaganda Osztályához
küldött hangulatjelentése a megye általános helyzetéről

[195]0 augusztus 31.

MDP Központi Vezetősége
Agit. prop. osztály.
B u d a p e s t .

Hangulat jelentés.

Üzemi agitációs munkánk legfontosabb feladata volt a minisztertanács augusztus 20-i határozatának végrehajtása.¹ Népnevelő csoportjainkkal a norma bevezetésekor még fokozottabban foglalkoztunk. Sok esetben tapasztalható volt az, hogy egyes funkcionáriusaink nem mertek nyíltan kiállni és nem leplezték le az ellenség, a jobb-oldali szociáldemokraták aknamunkáját, ami az utóbbi időben megmutatkozott úgy, hogy lazítsák fel a normákat. Vagy mint pl. [a] Nagykanizsai Magasépítő NV-nél az ellenség azt terjesztette a dolgozók között, hogy a koreai hét eredménye alapján fogják újból a normákat megszorítani. És ezeket a híreszteléseket pártszervezeteink csak később és nem mindjárt leplezték le. Ez azt bizonyítja, hogy az üzemekben a Pártszervezeteink nem fordítottak kellő gondot a politikai felvilágosító munkára. Az új normák bevezetésénél fokozottabb mértékben megmutatkozott a kommunisták példamutatása pl. Lukács István elvtárs alapszervezeti titkár Bázakerettyén újítással az új normáját 200 %-kal teljesítette. Nagykanizsai Gépjavító NV-nél Meszes Sándor elvtárs esztergályos, aki új munkamódszerét átadva a másik 2 dolgozónak, 259 %-ot ért el az új normájukkal. Egyes üzemekben voltak olyan munkaterületek, ahol a dolgozók nem ismerték a normarendezést és csak az alpbér emelésről beszéltek és arról beszéltek, hogy hiszen fizetés emelés lesz és nem is mertek arról beszélni, hogy a normarendezés fizetés csökkenést fog jelenteni, sok esetben ez még pártfunkcionáriusainknál is megmutatkozott pl. Nagykanizsai NV-nél Kondor elvtárs agit. prop. felelős is kezdetben arról beszélt, hogy a bérek emelkedni fognak. Az ellenség az új normák bevezetésekor arról beszélt, hogy az új normákat ne teljesítsék túl, mert akkor újból normarendezés lesz, de népnevelőink leleplezték az ellenség tevékenységét és rámutattak, hogy szó sincs új norma rendezésről és hogy ezt az ellenség azért terjeszti, mert akadályozni akarja a termelés fokozását.

Az új normák bevezetése után a magasabb eredmények eléréséhez nagy mértékben hozzásegítette a dolgozóinkat a koreai hét szervezése. Üzemeinkben a koreai héten szép eredményeket értünk el. A dolgozók mindenütt lelkesen tettek munkafelajánlásokat a hős koreai nép mellett való kiállás képen. A felajánlásokat legtöbb üzemben túlteljesítették, Lovásziban 16 újítást vezettek be L. 158 fűrés 310 %-kal

43.000 forint megtakarítást ért el. Nagykanizsai MÁV fűtőház és a vasút dolgozói válalásukat 17 ezer forintot 70 ezer forint értékben teljesítették túl.²

Megyénk egész dolgozó parasztságát foglalkoztatja a tszcs-be való belépés ezen a téren a letenei és lenti járásban értünk el szép eredményeket. Kerkafalva, Felső-, Alsószenterzsébet községek egy-két család és a kulákok kivételével mind beléptek a termelészövetkezetbe, ezek a községek közvetlenül a jugoszláv határszélen vannak. Az ellenség a tszcs ellen különböző formában támad. Egyes helyeken főleg a letenei, lenti járásokban igyekeztek olyan hangulatot kelteni, hogy az egész község együtt menjen a tszcs-be természetesen a kulákok is erre figyeltek, mi lelepleztük őket, sok helyen be is tudtak menni a csoportba, és így utólag kellett kizárni őket.

A klerikális reakció is egyre dühödtebb támadásba kezdett a termelészövetkezetek ellen. Becsehelyen a plébános a gyóntatószékben a tszcs ellen agitál, arra akarja rábeszélteni az asszonyokat, hogy a férjüket ne engedjék a csoportba, mert aki oda lép, az elkárhozik. Ez a plébános nemcsak most, hanem állandóan mi ellenünk agitál és sorba járja a házakat, sőt a szomszéd községekbe is elmegy, népnevelőink leleplezték és ezenkívül a megyei lapunkban is foglalkozunk a plébánossal.

Egyes helyeken a kulákok arra akarják rászédni azokat, akik beléptek a csoportba, hogy adják el az állataikat. Pl. Alsószenterzsébeten az volt a hangulat, adjuk el az állatainkat, hogy legyen ruhánk, állatokat meg úgyis ad az állam.

A tagosítással kapcsolatban a kezdetben az ellenségnek sikerült még nagyobb eredményeket is elérnie, Pl. Zalaszentlászlón azt híresztelte, hogy a mezőre ne menjen dolgozni senki sem, mert úgyis elveszik a földjét, és 2 napig alig dolgoztak a mezőn, de a Pártszervezet megmagyarázta, hogy csak részleges tagosításról van szó és a parasztok megnyugodtak és rendszeresen dolgoznak.

Alkotmányunk ünnepét megyénk minden községében megünnepelték, az alkotmányunk ünnepét mindenütt, ahol a tszcs-kbe új belépők voltak, összekapcsoltuk és az új belépőket ünnepélyesen vették fel a csoportba. Augusztus 20-án is folyt az agitáció és jó eredményeket értünk el a tszcs-be való belépés terén. Sok községünkbe aug. 20-án gyűlt ki először a villany, ahol mindenütt ünnepélyeket szerveztünk. Ezenkívül 4 helyen felavattuk - köztük egy délszláv községben is - a megye első minta kultúrotthonait.

Szovjetunióban járt parasztküldöttekkel ezidáig 15 gyűlést tartattunk, melyek nagyobb részt jól sikerültek és az egész községet meg tudtuk mozgatni, Kerkaszentkirályon a gyűlés után 4 család belépett a csoportba, Nován a gyűlés után 9 család kérte felvételét a csoportba, mert, mint ahogy ők elmondották, világosan látják a nagyüzemi gazdálkodás előnyét a beszámoló után.³

A megyénkben is az utóbbi időben elharapódzott a vásárlási láz, nemcsak cukrot, hanem szappant és egyebeket is vásárolták fel, a kezdetben [sic!] nem figyeltünk fel rá és nem tudtuk megállítani egy könnyen. Egyes spekuláns elemek tudatosan arról beszélnek, hogy a cukor is drágább fog lenni, Tornyiszentmiklóson a vásárban a 105

Ft-os típus bakkancsot 200 Ft-ért árulták. A Pártszervezet ott a helyszínen leleplezte az illetőt és a rendőrség le is tartóztatta, ami a községben jó hatást váltott ki.

Elvtársi üdvözléssel:

/Németh Károly/
m. agit. prop. titkár

/Darabos Iván/
megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 9. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszta másodpéldánya.

¹ A Minisztertanács 1950. július 20-án adta ki a 2015/1950. sz. és annak végrehajtásáról szóló 2016/1950. sz. határozatát az iparban és bányászatban foglalkoztatott munkások alaphérének felemeléséről és a normák rendezéséről.

² A koreai háború 1950. június 25-én tört ki.

³ Erdei Ferenc földművelésügyi miniszter vezetésével 1950. július 16. - augusztus 17. között 200 tagú parasztkülöttség járt a Szovjetunióban.

58.

Letenye, 1950. szeptember 7.

Az MDP letenyei járási titkárnak levele a megyei pártbizottsághoz, a helyi gépállomáson tett vizsgálatról¹

M. D. P. Zalamegyei Pártbizottság
Zalaegerszeg.

Gépállomás politikai és gazdasági munkáiról a járási Bizottság a kivizsgálása során a következőket állapította meg.

1950. július 29-én megjelentünk a gépállomáson, ahol elsősorban az erőgépek kezelését vizsgáltuk meg. Megállapítottuk, hogy a gépek az állomás udvarán rendezetlenül, és karbantartás nélkül állnak, kitéve az időjárás viszontagságának. Javítás alatt álló gépek alkatrészei és a munkálatokhoz használt szerszámok ugyancsak szanaszéjjel heverték az udvaron.

Elbeszélgetve a gépállomáson dolgozókkal, megtudtuk, hogy elégedetlenek a vezetőséggel szemben. Voltak olyan traktoristák, akik heteken keresztül határsávi szántáson dolgoztak és keresetük lényegesen kevesebb volt a többiekénél, azon kérelmüket pedig a cseréljék fel időszakban őket [sic!] más munkára, nem hallgatták meg. Elmondották a traktoristák, hogy kihelyezésük alkalmával üzemanyagot nem szállítanak utánuk emiatt, több órán keresztül álltak a gépeikkel, pl. a „Rákosi” tszcsnél² végzett munkálataik közben. Ugyancsak panasz tárgyává tették, hogy élelmezésükről kihelyezésük alkalmával nem gondoskodtak heteken keresztül.

Az üzemanyag terén több helyen pazarlás mutatkozott, a gépeket néhány traktorista nem kellő módon kezelte és emiatt, törések és csapágyolvasások voltak. Ez ellen a vezetőség semmit nem tett.

Panaszkodtak a politikai felelősre is többek között azért, mert megrendel[t]etett velük újságot azzal, hogy gondoskodni fog minden nap azok kijuttatásáról, és a ki-helyezett traktoristák igen ritkán kapták csak meg az újságot.

Fentieket értekezlet alkalmával a vezetőség előtt is megismételték. Mind a gép-állomás vezetője, mind pedig a politikai felelős elvtárs mentegetőzött, és nem ismer-ték el, hogy ezek a hibák vannak és ők lennének érte felelősek.

Az állomásvezető nem irányít megfelelően, kedveli az italt, és munkaidő alatt is többször található volt biliárdozás közben a vendéglőben. A politikai felelős elvtárs nem veti fel nyíltan a hibákat, inkább a háta mögött kritizálja a vezetőt, és előtérbe tolja a maga érdemeit. A Gépállomás pártszervezete nem működik, és ez meglátszik az állomás munkáján.

A gépállomás politikai helyettese Nagy elvtárs a járási bizottsággal a kapcsolatot általában megtartja, azonban Dencsik József a gépállomás vezetője a járási Bizott-sággal kapcsolatot nem tart fent, csak azzal a feltétellel, ha járási Bizottság magához hivatja.

Kivizsgálásunk során megállapítottuk azt is, hogy a dolgozók a vezetőség felé nem merik feltárni a hiányosságokat, attól való félelmükben, hogy emiatt esetleg eltávolítják. Komoly hiba megállapításunk szerint a gépállomás vezetője és politikai helyettes[e] közötti ellentétek állnak fent, ami a munka rovására megy. Kivizsgálá-sunk során de azóta is erre a veszélyre felhívtuk mint két [sic!] elvtárs figyelmét, azonban [sic!] ezen a területen változás még a mai napig sem történt, ennek tudható be az, hogy a gépállomás munkája nincs alaposan megszervezve, és több alkalommal a munkálatok végrehajtásában nehézségek mutatkoznak.

A gépállomás vezetője részéről a dolgozók felé általában a legnagyobb durvasá-got tapasztaltuk. Ami abból származik, hogy Dencsik elvtárs rendszeresen a bort, nem mérsékelten fogyasztja. A politikai helyettes általában a gazdasági kérdésekben is beleavatkozik, illetve gazdasági vonatkozású utasításokat ad ki, megfelelkezik arról, hogy az ő feladata a gépállomás politikai irányítása és ellenőrzése.

Annak ellenére, hogy mind ezekre a hiányos[s]ágokra a járási bizottság felhívta a figyelmüket, ugyancsak taggyűlésen foglalkoztunk a gépállomás összes dolgozója előtt a fent álló hiányosságokkal, azonban ezen a területen a mai napig sem történt döntő változás. Ez az általános megállapításunk és ez mutatkozik meg a Pártszerve-zet életében is, bár a vezetőségi és a taggyűléseket megtartják, de nem tárgyalják ki a gépállomás párttagjai előtt álló konkrét feladatokat, nem kérnek véleményt párttag-ságunktól, a munka jobb megszervezése érdekében. Hogy a gépállomás munkáját meg tudjuk javítani, a járási Bizottság azt javasolja, hogy Dencsik elvtársat a legrö-videbb időn belül más területre kell beosztani. Csak így tudjuk biztosítani, hogy a gépállomás előtt álló nagy feladatokat úgy politikai és gazdasági vonalon, meg tudják oldani.

Az őszi munkákra megállapításunk szerint az előkészületek folynak, a gépek javítása megtörtént, egy kivételével amelyik két nap múlva szintén üzemképes állapotban lesz helyezve.

A kivizsgálást a járási Bizottság megbízásából Söjtör és Kende elvtársak végezték.³

Elvtársi üdvözlettel

Söjtör János
Söjtör János
j. titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 113. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ A Letenyei Gépállomást 1950. március 19-én avatták fel. Lásd: GH 9. 60. p.

² Valószínűleg - a közelség okán - a becehelyi Rákosi Tszcs-ről lehet szó, noha az 1950. február 1-jén egyesült a szintén helybeli Kossuth Tszcs-vel Kossuth néven. Lásd: Gaál-Vass 1988. 132. p.

³ A szövegben előforduló rendkívül sok gépelési hibát kijavítottuk. A mondatok nagyobb része tollal alá van húzva. A dokumentum alján, ahhoz tartalmilag nem kötődő tollal írt rövid szöveg olvasható.

59.

[Zalaegerszeg], 1950. szeptember 17.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának zárójelentése a KV Mezőgazdasági és Szövetkezetpolitikai Osztálya számára, az 1950-ben lefolytatott részleges tagosításokról¹

Készült 12 példányban.
[195]0. szeptember 17.

Zárójelentés

az 1950-ben folyó részleges tagosításról.

Az állami gazdaságok és termelőszövetkezeti csoportok részére engedélyezett 65 községben a részleges tagosítás szeptember 12-én az egész megyében befejeződött.

A részleges tagosítás végrehajtásával sikerült az állami gazdaságok és tszcs-ok részére a széteső apró parcellákat nagyüzemi gazdálkodásra alkalmas táblákba összevonni és ezzel ezekben a községekben megteremteni a szocialista nagyüzemi gazdálkodás egyik legfontosabb előfeltételét.

Ez évben folyó részleges tagosítás végrehajtása lényegesen nagyobb feladat elé állította a M. B., J. B-ot² és falusi pártszervezeteinket, mint az elmúlt évi tagosítás³, mivel a tagosítás méretei lényegesen nagyobbak voltak, a végrehajtást az egyre in-

kább éleződő osztályharc közben kellett biztosítani, kevesebb volt a kulák⁴ és úribirtokosok földterülete is és nagy számban érintett dolgozó parasztokat.

A részleges tagosítás végrehajtásához a M. B. figyelembe vette az elmúlt év tapasztalatait, az elkövetett hibákat, hogy a megszerzett tapasztalatok felhasználásával és a hibák megelőzésével minél eredményesebben és minél rövidebb idő alatt biztosítsuk a tagosítás végrehajtását.

A részleges tagosítás világosan megmutatta az osztály erőviszonyokat, a pártszervezeteink erejét és hiányosságait, az osztályellenség, a kulákság és a klérus összefonódását, erejét és gyenge pontjait. A tagosítás során szerzett tapasztalatok komoly segítséget adnak a M. B-nak ahhoz, hogy pártunk parasztpolitikájának továbbvitelét és pártszervezeteink munkáját megjavítsuk.

A részleges tagosítás eredményei:

A részleges tagosításra 62 község kapott engedélyt. Tagosítás közben azonban 2 tszcs-nek és 1 állami gazdaságnak engedélyezve lett a szomszédos községekben lévő földjük összevonásai[sic!], ami lényegében véve dolgozó parasztot nem érintett.

Így a megyében tagosítva lett 65 község, a tagosítások száma 70 volt. A 70 tagosításból 57 tszcs részére és 13 az állami gazdaságok részére történt.

A tagosítás során összevonásra került: 16559 kat. hold terület összesen 186 táblában, amely a tagosítás előtt kb. 1000 parcellában volt szétszórva.

A tszcs-ok részére tagosítva lett: 12666 k. hold., állami gazdaságok részére: 3893 k. hold.

A tagosítás érintett: 180 kulákot, 940 k. holddal és 30 úribirtokost 50 k. holddal, akik az érintett területért csere kártalanítást kaptak. Dolgozó parasztot 4553-at érintett, akik minden esetben azonos nagyságú, minőségű. de feltétlen azonos értékű csere ingatlant kaptak.

A tagosítás ideje alatt komoly fejlődésen mentek keresztül a tszcs-ok. Számos új tszcs alakult és nagy számban léptek be dolgozó parasztok a meglévő tszcs-be. Augusztus 23-án a tagosítás előtt: 50 tszcs működött 1343 családdal, 2386 taglétszámmal 11767 holdon. A tagosítás ideje alatt pártunk és a tszcs tagjainak szervező és felvilágosító munkája nyomán tszcs-ink száma 94-re, a családok száma 3073-ra, a taglétszám 6198-ra és a földterület 22060 k. holdra növekedett. Ebben az időben jött létre 7 szocialista község.

Az emelkedés %-ban kifejezve a tagosítás ideje alatt.

A tszcs-ok száma	88 %-kal emelkedett	/	50-ről	94-re./
A családok száma	128 %-kal "	/	1343-ról	3075-re ⁵ ./
A tagok	159 %-kal "	/	2386-ról	6198-ra ⁶ ./
A földterület	96 %-kal "	/	11767-ről	22060-ra ⁷ ./

Az állami gazdaságaink területe tagosítás előtt 8033 kat. hold volt, a tagosítás befejezésével 10295 k. holdra emelkedett, %-ban az emelkedés 22 %, ⁸ ami lényegesen

nagyobb[?], mint a tszcs-oknál. Ehhez a fejlődéshez, amely az állami gazdaságban, de különösen a tszcs vonalán végbement, nagymértékben járult hozzá a tagosítás sikeres végrehajtása.

A részleges tagosítást, - kisebb hibáktól eltekintve - pártunk parasztpolitikájának a gyakorlatban való helyes alkalmazásával, a mezőgazdaság szocialista szektorának elsősorban a tszcs-nak nagyarányú fejlesztésével, a dolgozó parasztság körében való nyugtalanságnak a legkisebb méretekre való leszorításával, sikeresen fejeztük be.

A tagosítás jó végrehajtása pártunk és népi demokráciánk újabb győzelme megnyélünkben is.

Az egyik legdöntőbb eredmény az, hogy a tagosítás során is sikerült leválasztani a dolgozó parasztságot, még az ingadozó középparasztságot is a kulákság oldaláról. Egy-két helytől eltekintve nem kerültek a dolgozó parasztszok a klérus és a kulákság befolyása alá, hanem felismerték a tagosítás jelentőségét, helyeselték, jelentős mértékben javult a viszonyuk a tszcs-hez, amit mutat a tszcs nagyarányú fejlődése is - segítettek a tagosító bizottságnak és igen sok helyen ünnepélyesen vették át a csereingatlanokat.

Hogy a dolgozó parasztságot sikerült leválasztani a kulákság oldaláról, ezt bizonyítja az is, hogy a 4553 dolgozóból, akiket a tagosítás érintett 94 %-kal a tagosító bizottságok minden nehézség nélkül megegyeztek a csereingatlan kérdésben és csak 256 fő, vagyis 6 % volt az, akivel a megegyezés nehezen ment és ebből egyrészt hivatalból kellett kijelölni.

Ezek a dolgozó parasztszok, akikkel a bizottságok nehezen tudtak, vagy egyáltalán nem tudtak megegyezni, teljesen a klérus és a kulákok, az osztályellenség befolyása alá kerültek, amihez egyrészt a tagosító bizottságok munkája is hozzájárult, mert nem megfelelően jártak el a cserénél, vagy nem türelmesen foglalkoztak a dolgozó parasztszokkal, mint pl. Becsehelyen, Molnáriban, Babosdöbrétén, stb.

A tagosítás végrehajtásával újabb csapást mértünk a kulákságra. A tagosítás nagymértékben járult hozzá a kulákság gazdasági erejének korlátozásához és ez egyben politikai vereséget is jelentett az osztályellenség számára.

A dolgozó parasztszok általában a csereingatlanok átvétele után hozzá fogtak az őszi mezőgazdasági munkához, a szánt[ás]-vetéshez. A kulákság nem tudta meggátolni abban ellenséges agitációjával, hogy a munkát meg ne kezdjék. A kulákok és a klérus, akiket érintett a tagosítás és szétszórt parcellákat kaptak cserébe, nehezen akarta a munkát megkezdeni, sőt megkísérelte a földet nem átvenni és nem megművelni. Ellenőrzés során egyik legfontosabb feladat, hogy a tagosítás során érintett kulákot, úribirtokost még fokozottabban kell ellenőrizni és rászorítani arra, hogy megfelelő időben és jó minőségben feltétlenül elvégezzék az őszi mezőgazdasági munkát, mert ezen a területen, ahol ez a komoly vereség érte, még fokozottabban támad az ellenség.

A tagosítás során a tagosító bizottságok és az ellenőrző bizottságok általában jó munkát végeztek, jól megállták helyüket 1-2 bizottság kivételével, különösen az

elnökök. Ezekre az elvtársakra a M. B.-nek feltétlen fel kell figyelni, munkájukban segíteni, nevelni kell őket, mert ezeknek az elvtársaknak jelentős része alkalmas párt, tömegszervezet, vagy egyéb funkcióba való beállításra. A tagosítást falusi pártszervezeteink általában jól irányították, voltak azonban falusi pártszervezeteinknél olyan esetek, amikor a titkár elvtársak nem segítettek és nem irányították a tagosítás munkáját, mint pl. Bezeréden és Molnáriban.

A tagosítás során elkövetett hibák:

A tagosítás végrehajtásával komoly eredményeket értünk el pártunk parasztpolitikája terén, de a munka végrehajtása során elkövetett hibákat is figyelembe kell venni. A hibák ugyan kisebb részben jelentkeztek, de feltétlen figyelembe kell venni és kijavítani, főképpen pártszervezeteink hiányosságait.

A leggyakoribb hibák a táblák kialakításának szakaszában fordultak elő, amikor a legjobb földeken akarták a bizottságokkal kijelölni a tszcs tagok nagy többségben a táblákat és ezt nem ellenőrizték eléggé a falusi pártszervezetek. Ilyen esetek voltak Molnári, Csesztreg, Lenti, Tornyiszentmiklós, Nagykanizsa, stb. ahol a jó föld politikája, a baloldali elhajlás elég élesen jelentkezett. Ezeket a hibákat a M. B. operatív ellenőrzéssel és az ellenőrző bizottságok alapos ellenőrző munkájával kiküszöböltük. Csesztregen azonban mégis érvényesült a jó föld politikája a tszcs javára, ami meg is nehezítette a tárgyalásokat.

Előfordult olyan eset is, hogy még a táblát ki sem alakították a tagosító bizottságok, a tszcs tagok már kiszemelték, hogy a kulák földje és rétje alkalmas lesz a tábla kialakítására, mint pl. Pusztaszentlászlón és a rétet a tszcs tagok nem engedték a kuláknak lekaszálni, a tszcs tagok kaszálták azt le és a táblát is kialakították rajta, ami egyébként helyes volt, csak a széna lekaszálása volt túlkapás.

Voltak olyan hibák is, hogy a tagosító bizottságok nem türelmesen és alaposan, érthető módon tárgyaltak a dolgozó paraszttal, hanem durván. Különösen a bizottságok közigazgatási tagjai, mint pl. Tormaföldén, Babosdöbrétén, stb., ami rossz hatást váltott ki a dolgozó parasztok között és megnehezítette a munkát is.

Megmutatkozott oly módon is a baloldali elhajlás, hogy a középparasztot, főképpen a lenti járásban, kuláknak tekintették. A tszcs-be való jelentkezéskor nem vették fel a M. B. döntéséig és ez még ingadozóbbá tette az egyébként is ingadozó középparasztokat. Ennek következtében ki és belépések történtek több tszcs-ból. Így pl. Csesztregen, Lentiben, Tótszerdahelyen, stb. Tótszerdahelyen ezt az ellenség eléggé kihasználta és amikor a népnevelők újra meggyőzték a kilépett tagokat és azok kérték visszavételüket, akkor a tszcs elnök nem engedte a felvételt, azt mondta, hogy a tszcs nem átjáró, hogy ki és bejárjanak rajta.

Tófejen a tagosító bizottság elnöke olyan hibát követett el, hogy ivás közben - egy bezárt vendéglőben - megpofozott egy náprádfai kulákot, aki a tagosítás ellen beszélt és utána a dolgozó parasztok úgy nyilatkoztak, hogy „szegény ember a kór-

házba került” ami persze nem igaz, de a kuláknak bizonyos mértékig sikerült magát megsajnáltni és a tagosítást némileg megzavarni. Ezt az elnököt és a jegyzőt is a bizottságból azonnal leváltottuk, és helyettük új embereket állítottunk be.

Volt olyan község a határmentén, hogy a tszcs tagoknak a határösvényen túl a jugoszláv határban lévő földjeiket is számba vették a tszcs tagok bemondása alapján, mint pl. Molnáriban, és ez nagyon megnehezítette a bizottság munkáját és nyugtalanná tette a dolgozó parasztokat, hogy cserét nem kapnak a földjeikért, és itt a táblát kellett kisebbiteni és cserét ebből kellett adni az érintett dolgozó parasztoknak.

A baloldali elhajlás mellett gyakoribb eset volt az opportunistá, megalkuvó magatartás pártszervezeteinknél és a tagosító bizottságoknál is.

Több községben, ahol tagosítás volt, de ott is, ahol nem volt, kiálltak a kulák mellett, mondván, hogy nem kulák. Így pl. Kútfejen, Becsehelyen, stb. Néhány községben a tszcs-be is felvettek és csak a M. B. közvetlen segítségével zárták ki őket.

Volt olyan tagosító bizottság is, ahol a kulákokat és úribirtokost behívták tárgyalásra, alkudoztak velük, mint pl. Andrásfidán, Felsőrajkon, Becsehelyen. Ennek az lett az eredménye, hogy Becsehelyen a kulákok nem akarták elfogadni a részükre ajánlott földet, sőt, Méhes Imre kulák ki is jelentette a szomszédjának, hogy „megörültél, hogy elfogadod a cserét, én majd megmutatom, hogy nem fogom megművelni”. A bizottságoknak ezt az opportunistá megalkuvó magatartását az ellenség, az érintett kulákok és a falu plébánosa kihasználták, maguk mellé állították a dolgozó parasztok egy részét, a tagosítás ellen hangoltak, egy beadvánnyal fordultak a[z] M. B.-hez, amelyben azt állították, hogy a tagosító bizottság az „ösi földet” elvette. Azt mondták, hogy földet elvenni lehet, de lemondani róla soha. Ezt a beadványt a dolgozó parasztok közül 41-en írták alá, amit az ellenség szervezett meg.

Amikor az ügyet kivizsgáltuk, megállapítottuk, hogy két kulák és egy harangozó volt a parasztok között, a szellemi irányítója a pap és a kulákok voltak. Abból is megállapítható, hogy a kivizsgálásra a 41 aláíróból csak 18-an jelentek meg. Köztük a kulákok és a pap embere és amikor a dolgozó parasztokkal beszéltünk, kiderült, hogy a dolgozó parasztokat sérelem érte, a kivizsgálás előtt még csak meg sem nézték a csereterületet éppen az ellenség sugalmazására.

Ha a bizottság keményen jár el az ellenséggel szemben, nem alkudozik a kulákokkal és nem fordul ez elő.

Előfordult olyan eset is, pl. Bezeréden, hogy reakciós elemeknek adtak cserét a tszcs táblája mellett, amit a jóindulatú dolgozó parasztok joggal sérelmeztek.

A részleges tagosítás során világosan látható volt, hogy a középparaszt kerül legkönnyebben a kulákság befolyása alá. Ez több kérdésben megnyilvánult - pl. a földek kijelölésénél, vagy a kulák kizárás[á]nál. Rédicsezen pl. kizárták Molnár Béla kulákokat és 7 dolgozó paraszt is kilépett vele, aminek többsége középparaszt volt.

Ez is azt igazolja, hogy a középparasztot különösen, nap mint nap újra és újra meg kell győzni és a munkásosztály mellé állítani.

Mindezekről a hibáktól eltekintve a tagosítás pártunk és a népi demokráciánk újabb nagy győzelme, amely nagy mértékben hozzájárult a szocialista nagyüzemi mezőgazdaság megteremtéséhez.

A M. B. és a pártszervezet feladata, hogy most minden politikai erőt mozgósítson az elért eredmények megszilárdításához, továbbfejlesztéséhez és a mezőgazdasági munkák sikeres elvégzéséhez.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 68. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A közölt dokumentum keletkezésének címben jelzett körülményeiről a kísérőlevél tájékoztat.

² Megyei Bizottság, Járási Bizottság (MDP).

³ Zala megyében, az 1949-es esztendőben 8 településen történt részleges tagosítás. Lásd a hivatkozott őrzési egység iratait.

⁴ Kuláknak az számított, aki 25 kh-nál több földdel vagy 350 aranykoronát meghaladó tiszta jövedelemmel rendelkezett. Lásd Magyarország gazdaságtörténete 1996. 547-551. p. Vö. A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 66-69. p. Závada Pál: Kulákprés. h. n. [Budapest], 1986. 327-346. p.

⁵ Számszakilag helyes eredmény: 3062.

⁶ Számszakilag helyes eredmény: 6179.

⁷ Számszakilag helyes eredmény: 23063.

⁸ Számszakilag helyes eredmény: 28,15 %.

60.

Zalaegerszeg, 1950. szeptember 22.

A Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága elnökének jelentése a Belügyminisztériumnak, a leendő községi tanácsok hivatalainak felállításával kapcsolatban

Zalamegye tanácsa végrehajtóbizottságának elnöke.

5235-1/1-1950./C.

Tárgy: Megválasztandó községi tanácsok hivatali szervezetének felállításával kapcsolatos jelentéstétel.

Belügyminisztériumnak,
/Közigazgatási közvetlen interurbán/

Az 5235-1/1950.II./8. számú rendeletre hivatkozással jelentem:

ad./1. Az elnök és titkár személyének kijelölése 223 községre nézve történt meg¹. Ezek közül 136 új² és 87 régi hivatali szervezetű község.

ad./2. Az új hivatali szervezetű községek elnökjelöltjei közül 127 fő van olyan, aki jelenleg nem dolgozik a hivatali apparátusban és 9 van olyan, aki a hivatali apparátusban dolgozik.

ad./3. Az új hivatali szervezetű községek titkárságjelöltjei közül 10 fő van olyan, aki nem dolgozik a hivatali apparátusban és 126 fő van olyan, aki jelenleg is a hivatali apparátusban dolgozik.

ad./4. A régi hivatali szervezetű községek elnökségjelöltjei közül 73 fő van olyan, aki jelenleg nem dolgozik a hivatali apparátusban és 14 van olyan, aki jelenleg is a hivatali apparátusban dolgozik.

ad./5. A régi hivatali szervezetű községek titkárságjelöltjei közül 2 fő van olyan, aki jelenleg nem dolgozik a hivatali apparátusban és 85 fő van olyan, aki jelenleg is a hivatali apparátusban dolgozik.

ad./6. Az elnök és a titkár személyének a kijelölése minden községre megtörtént.

ad./7. A hivatali létszámot minden községre nézve megállapítottuk.

ad./8. 119 új hivatali szervezetű községben van biztosítva eddig a hivatal elhelyezése és 17-ben folyamatban van. Akadály itt sem lesz.

Mutatkoztak olyan jelenségek a klérus részéről /zalaszentgróti járás/ és a kulákság s egyéb reakció részéről /zalaegerszegi járás/, hogy igyekeznek lebeszélni a falusi dolgozókat arról, hogy a tanácsi apparátusban szerepet vállaljanak. Figyelemmel kísérik ezeket a jelenségeket és felkészültünk rájuk.

A hivatali apparátus és a községi tanácsok, valamint végrehajtóbizottságok szervezési munkáit az elnök, a titkár, az igazgatási és a pénzügyi osztály dolgozói egyaránt rendszeresen ellenőrzik és segítik is.³

Mutatkozott olyan jelenség, hogy a régi embereket elég nagy számban ki akarták szorítani a tanácsokból. Felismerve a veszélyt, a megyebizottsággal⁴ egyetértésben meggátoljuk ezeket a kísérleteket. Ilyen értelemben kapnak felhívást a holnapi napon a járási pártbizottságok titkárai és a járási tanácsok elnökei.

A fentebb nevezett szám adatok ennek folytán még változni fognak, kedvezőbbek lesznek az apparátusban már bent dolgozók személyeire vonatkozóan, ami elősegíti, hogy a tanácsi igazgatásra való áttérés minél simábban történhessen meg.⁵

Zalaegerszeg, 1950. szeptember 22.

/Farkas József/
a VB. elnöke.

ZML ZMT ir. Titkárság 5235/1950. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat. A szöveg alján tollal feljegyezve a telefonhívást leadó és vevő személyek neve és az időpont.

¹ Az 1950. október 22-én megtartott tanácsi választások után Zala megyében 2 városi, 191 önálló községi és 32 közös községi tanács alakult. A községek száma összesen 260 volt. (ZGY 22. 6. p.)

² Amely korábban nem volt körjegyzőségi székhely vagy jegyzőség.

³ A Zala Megyei Tanácsról van szó.

⁴ Az MDP Zala Megyei Bizottsága.

⁵ A megyei tanácsok 1950. június 15-én, a járási és városi tanácsok pedig augusztus 15-én alakultak meg. A tanács tagokat formálisan - közigazgatási szinttől függően - az országos illetve a megyei és járási népfrentbizottságok, végső fokon az illetékes pártbizottságok jelölték ki, amelyet a helyi tanácsi választásokkal (október 22.) erősítettek meg.

61.

Nagykanizsa, 1950. szeptember 23.

Részlet az Országos Szövetkezeti Hitelintézet Zala Megyei Kirendeltségének,
a nagykanizsai Vörös Csillag Tsz.-nél tartott vizsgálatának jelentéséből.

ORSZÁGOS SZÖVETKEZETI HITELINTÉZET

Zalamegyei Kirendeltsége

Ellenőrzési Osztály.

Segesdy Imre revizor

J e l e n t é s

A Nagykanizsai „Vörös Csillag” termelőszövetkezetnél 1950. szeptember 22.
-én 9 órától szeptember 23.-án 13 óráig megtartott
vizsgálatról.

1./ A nagykanizsai „Vörös Csillag” Tszcs. 1949. szeptember hó 2-án alakult 7551/Na 225 sz. engedély alapján 11 családdal, 22 taggal. A termelést 110 kh földön kezdték meg. Ebben a területben a tagság által beadott föld 35 kh volt. A tagok által a csoportba behozott gazdasági felszerelések és állatállomány a következő volt: 2 drb. eke, 2 db. borona, 2 db kocsi és 4 db ló. Munkájukat a MDP segítségével kezdték meg, amennyiben a Párt közbenjárásával kapták meg indulásukhoz a vetőmagot: 40 kh-ra szerződéses búza, 10 kh szerz. rozs és 2 kh szerz. bükköny. 1949. november 21-re munkafelajánlásban 30 állatot befogadó istállót hozott rendbe a tagság teljes erejéből, amihez csak az anyag értékét vette hitelből igénybe.

A csoport 1950. VI. 23.-án lett önálló termelőszövetkezet.

2./ A szövetkezet egy éves fejlődése mind a tagok számában, mind a termelésben nagyarányú emelkedést mutat. A vizsgálat napján a termelőszövetkezetnek 104 tagja van, 68 családdal, a művelt földterület nagysága 582 kh. Állatállománya: 34 db tehén és ennek az évi 36 db szaporulata, 22 db anyadisznó, 40 db hízó süldő /saját/, 40 db növendék süldő, 17 db ló, 2 db csikó, baromfi állományban: 128 drb tyúk, 500 drb jérce és vegyes, 93 db kacsa, 26 db lúd, 52 db pulyka. Jelentős még a 34 család méh, 12 db anyanyúl és 5 drb galamb.

Gazdasági eszközök: 3 db vetőgép, 2 drb kézi szecskavágó, 2 drb kézi répvágó, 1 drb géphajtású répvágó, 9 drb eke, 2 drb szelelőrosta, 1 drb rázórosta, 5 pár borona, 1 drb lófogatú tárcsa, 1 drb gyűrűs henger, 4 drb tolóka és 1 drb kézi vetőgép.

3./ A termelőszövetkezet egy éves működésének fejlődési adatai, melyek egyrészt a művelt földterület nagyságában, másrészt a szövetkezet állatállományában és gazdasági eszközeinek gyarapodásában számszerűen jelentkeznek, párhuzamosan megtalálhatók a szövetkezet politikai fejlődésében is. Megalakuláskor a csoportnak tagjai

közül 3 volt a MDP-nak tagja, a későbbiek folyamán ez a szám 5-re emelkedett. A vizsgálatkor a MDP tagjainak száma 5, tagjelöltké pedig 10. Bár a párttagok száma a szövetkezet tagjainak számához viszonyítva nagyon kevés, ezt a szaporodást is jelentős fejlődésnek kell tekinteni. Nem kétséges azonban, hogy a termelőszövetkezetnél a gazdasági fejlődés megelőzte a politikai fejlődést, hiszen a párttagok és tagjelöltek száma 14 %. A politikai fejlődés vonalán megállapítható lemaradás nyilván annak a következménye, hogy a megindulás évében működő szövetkezet vezetőségének tagjait különböző kiképzésben kellett részesíteni, hogy feladatukat jól elláthassák. Így a politikailag fejlettebb és szakmailag jártasabb tagok több hónapos távolmaradása /tanfolyam, pártiskola, stb./ érezteti hatását a csoport politikai fejlődésének ütemében.

A termelőszövetkezet vezetőségéből az elnök az Fm által szervezett és vezetett 4 hónapos iskolán vett részt. A MDP titkára 6+2 hétig vett részt pártiskolán. A könyvelő 10 hetes tanfolyamot végzett. Egy tag volt állattenyésztési, egy tag mezőgazdasági, egy pedig kertészeti szaktanfolyamon.

A termelőszövetkezet politikai fejlődése lendületesebben indult meg a termelés betakarítása idejében, hiszen a szövetkezet gazdasági eredményei ezt nagy mértékben elő is segítették, amellett, hogy a tagság aktivizálása is lendületesebben folyik a vezetőség részéről. Az új taggyűjtő kampány is bizonyítja a tagság fejlődését, hiszen a vizsgálatig elmúlt rövid idő alatt a szövetkezet 34 új taggal szaporodott.

4./ A termelőszövetkezet szocialista fejlődésének figyelemreméltó és példamutató bizonyítéka a tagságnak az a magatartása, amivel a fejlődést saját erejéből, tehát csak a legszükségesebb hitelek igénybevételével igyekszik biztosítani. Ennek konkrét megnyilvánulása a termelőszövetkezet juttatott ingatlanainak helyreállítása, illetőleg állagának megóvása.

A szövetkezetnek meginduláskor juttatott gazdasági épületek teljesen elhanyagolt állapotban voltak. Ezeknek tatarozását és javítását úgy végezték, illetőleg végzik, hogy azokon a napokon, amikor mezőgazdasági munkát végezni nem tudnak, brigádokban végzik a javítási és tatarozási munkálatokat. Így kineveltek maguknak a tagok közül kőműveseket, asztalosokat, ácsokat, festőket, lakatosokat, stb., akik a legképzettebb irányításával végzik a munkát. Ezzel nagy értékű megtakarítást érnek el és a szövetkezetet csak az anyagérték hitelével terhelik meg.

Juttatott ingatlanai: 1 emeletes lakóépület, földszinti része istálló, 3 istállóépület, 2 lábaspajta, 2 góré, 1 lakóépület, 1 magtár, 3 siló.

Ezekből az épületekből helyreállítottak eddig, illetőleg tatarozás alatt vannak a következők: 1 növendék istálló, 40 borjúnak, 1 göboly¹ istálló 40 db göbolynek, 1 sertésfiasztató.

5./ A termelőszövetkezet érdekeltsége az OSZH tagintézeténél:

A kölcsön az OSZH könyveiben:			A termelőszövetkezet könyveiben:		
Rövidlejáratú cél	Ft	91086.28	Ft	91086.28	
ÁMG hitel	"	6216.62	"	6216.62	
Szerződéses term.	"	12597.70	"	12597.70	
Beruházási cél	"	87894.24	"	87894.24	
	<u>Ft</u>	<u>197794.84</u>	<u>Ft</u>	<u>197794.84</u>	
Elszámolási számlán	Ft	23670.21	Ft	23670.21	

A hitelszövetkezet által kimutatott egyenlegek a termelőszövetkezet könyveiben mutatkozó egyenlegekkel megegyeznek. [...]²

9./ A termelőszövetkezet jövedelmezőségi helyzetét két szempontból vettem vizsgálat alá, egyrészt [a] szövetkezet általános jövedelmezőségét, másrészt a szövetkezet jövedelmezőségének a tagok számára a munkaegységek forint értékben jelentkező eredményét.

A zárószámadás megejtéséig a termelőszövetkezet jövedelmezőségi helyzetének pontos adatai nem állnak rendelkezésre. Az előzetes eredményszámítás adatainak alapján, amelyek számszerűleg mutatják a tagok munkaegységként és egyénenként az összegmegterhelést, arra engednek következtetni, hogy a szövetkezet működése a folyó gazdasági évben eredményes volt. Ez annál inkább figyelemreméltó, mert a termést komoly elemi kár /jégkár/ érte, amely a kenyérgabonában cca 40%, a dohányban pedig cca 30% volt. Ennek figyelembevételével nyilvánvalónak látszik, hogy a zárószámadás megejtésekor a tagoknak előírászerű kielégítése után tartalékolási lehetőségre mód nem lesz.

A szövetkezet jövedelmezősége a tagságra egyénenként kivetítve az előzetes eredményszámítás alapján a következőképpen alakult:

A folyó gazdasági évben 50 tag 9512 munkaegységet teljesített, melynek alapján 1 tag évi átlagos munkaegysége összesen 190.24. Egy tagnak átlagos napi munkaegysége 0.52. A teljesített munkaegységekre a tagok a vizsgálat napjáig természetben és készpénzben kaptak összesen Ft 139088.70-t. Ezek szerint a tagok átlagos megterhelése munkaegységként Ft 14.61-t mutat a vizsgálat napján, ebből gabonajövedelemre esik 6.73. Ft.

Az előzetes eredményszámítás alapján és a szövetkezet jövedelmezőségének figyelembevételével a tagok egy munkaegységre eső jövedelme a zárószámadás megejtésekor előreláthatólag úgy alakult, hogy az a Ft 20.-t eléri, de minden bizonnyal túl is haladja.

Ezeknek figyelembevételével meg kell állapítani, hogy a szövetkezet jövedelmezősége általánosságban kielégítőnek minősíthető.

A jövedelmezőségnek a tagok felé munkaegységek Forint értékben jelentkező eredményét károsan befolyásolja az a körülmény, hogy egyrészt a munkaegységek

megállapításában bizonyos mértékű lazaság észlelhető, ami mutatkozik is a munkaegységek aránylag nagy számában, másrészt ahogy jelentésem 4. pontjának első és második bekezdésében ismertettem, a szövetkezet a beruházással kapcsolatos munkákat saját erejéből végzi el és munkaegységekben számolja el. Természeteszerű, hogy az ilyen beruházás jellegű munkáknak eredménye a mezőgazdasági termelésben csak közvetve jelentkezik, illetőleg nem a befektetett gazdasági évben. Ezáltal tehát a felosztható jövedelem csökken, hiszen az egyébként több évre felosztható beruházásnak a végzett munkával kapcsolatos értéke 1 év eredményét terheli. Mellett tehát, hogy helyes a szövetkezetnek az a magatartása, miszerint minden lehetséges munkát saját erejéből végez el, helyesnek tartanám az ezzel kapcsolatos munkák munkaegység ellenértékét hitelből fedezni.

10./ Általános összefoglalás:

A termelőszövetkezet megindulásától eltelt egy éves működése, végzett munkája, nagyarányú fejlődése legdöntőbb bizonyítéka a mezőgazdasági nagy-üzemi termelés eredményességének. Ez egyben azt is mutatja, hogy mezőgazdaságunk számára a fejlődés egyetlen és helyes útja a termelőszövetkezeti gazdálkodás. A nagykanizsai „Vörös Csillag” termelőszövetkezet megindulásakor kis csoport volt, gazdasági eszközök, állatállomány, vetőmag, megfelelő gazdasági épületek nélkül. Egy esztendő alatt a MDP irányításával, segítségével, és a népgazdaság jelentős mértékű hiteltámogatásával megteremtette tagjainak munkájával [a] jövő fejlődésének legfontosabb előfeltételeit. Bár politikai fejlődés tekintetében, - különösen kezdetben - bizonyos mértékű lemaradás mutatkozott a gazdasági fejlődés üteméhez mérten, ez azonban az utóbbi hónapokban lassan megszűnik és helyesen a politikai fejlődésnek megfelelően alakul a termelőszövetkezet gazdasági emelkedése is. A termelőszövetkezet vezetősége mezőgazdasági, tehát termelési vonalon általánosságban megfelelő munkát végzett, bár a munkaegységek megállapítása tekintetében a jövőben sokkal nagyobb gondossággal kell eljárnia. Mentségükre szolgál e tekintetben az a körülmény, hogy 1950. júniusáig előírászerű könyvelést nem vezettek, így történhetett meg, hogy a munkaegységek megállapítása terén bizonyos mértékű lazaság volt észlelhető. - A vezetőség felvilágosító és oktató, valamint nevelő munkája már több kívánnivalót hagy maga után. A tagok általánosságban nem rendelkeznek megfelelő öntudattal és marxista-leninista ideológiai képzettség tekintetében is lemaradás mutatkozik. Éppen emiatt bizonyos disszonáns hangok hallatszottak a közelmúltban is a tagság között; ami különösképpen a gabonaelszámolás során nyilvánult meg sajnálatos módon a hitelszövetkezet helyiségében. A hitelszövetkezet jó munkájának, nevezetesen a hitelszövetkezet termelőszövetkezeti csoportfelelősének köszönhető, hogy az elszámoláskor jelentkező nézeteltérést helyes felvilágosító munkával megszüntette, az elszámoláskor felvetődött kérdéseket a tagokkal átpolitizálta és az elszámolást megelégedettségre megejtette.

A termelőszövetkezet a termelőmunkában versenyszellemben és lendületesen vesz részt, az új taggyűjtő kampány során is jelentős eredményt mutatott fel és 34 új taggal gyarapította a csoportot, egyébként pedig az új tagok jelentkezése és felvétele állandóan folyik.

Általánosságban összefoglalva a nagykanizsai „Vörös Csillag” termelőszövetkezet a megindulás nehézségein túljutott és azon az úton halad, hogy kialakítsa a Szovjetunió kolhozainak mintájára a mezőgazdasági termelés nagyüzemét. A vezetőség tagjaiban megvan a rátermettség arra, hogy a termelőszövetkezet irányítását a szocializmus építésének érdekei szerint végezzék, a tagságban megvan a munkakedv, munkaszeretet és a szövetkezethez való ragaszkodás, a munka egyre eredményesebbé tételéhez. A fejlődés lehetőségei tehát adva vannak, minden tekintetben azonban a termelőszövetkezet csak akkor tud valóban eredményes munkát végezni, ha marxista-leninista szellemben, a MDP állandó irányításával folyik majd a munka, mert a Párt irányítására a termelőszövetkezetnek nagy szüksége van.³

Nagykanizsa, 1950. szeptember 23.

/Segesdy Imre/
OSZH revizor

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 64. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya

¹ Hízalt szarvasmarha (általában tinó vagy ökör).

² A kihagyott 6., 7. és 8. pontok a tsz könyvelését, pénzgazdálkodását taglalják.

³ Vö. a neszelei Dicsőség Sztálinnak Tsz-nél tartott revizori vizsgálat. Közölve: Zalaegerszeg 1985. 449-453. p. Ugyanez részleteiben közölve: Olvasókönyv 1996. 350-352. p.

62.

[Zalaegerszeg, 1950. szeptember 27.]¹

**Az MDP Zala Megyei Bizottsága által a KV Káder Osztályának küldött
kimutatás, a járási és városi tanácsok tagjainak
különböző szempontok szerinti statisztikai összesítéséről²**

százalékban.

J á r á s i [é s v á r o s i] T a n á c s o k t a g j a i

J á r á s o k	párt- tag	párton kívüli	mun- kás	áll. gazd.	tszcs.	agrár- prole- tár	sze- gény- pa- raszt	kö- zép- pa- raszt
Zalaegerszeg város	60	40	45	-	7	3	18	13

J á r á s o k	párt- tag	párton kívüli	mun- kás	áll. gazd.	tszcs.	agrár- prole- tár	sze- gény- pa- raszt	kö- zép- pa- raszt
Zalaegerszeg járás	60	40	35	5	12	1	22	10
Nagykanizsa város	53	47	51	-	12	7	6	10
Nagykanizsa járás	58	42	35	7	11	10	11	11
Letenyei járás	61	39	54	-	10	6	6	8
Lenti járás	61	39	35	4	13	13	10	11
Zalaszentgróti járás	59	41	35	-	4	14	22	11
Összesen	59	41	42	2	10	7	13	11

J á r á s o k	értel- miség	kisipa- ros	egyéb	férfi	nő	25 évig	25 éven felül
Zalaegerszeg város	7	3	3	74	26	24	76
Zalaegerszeg járás	7	4	4	70	30	20	80
Nagykanizsa város	7	2	5	70	30	22	78
Nagykanizsa járás	9	3	3	69	31	24	76
Letenyei járás	9	4	3	70	30	20	80
Lenti járás	8	6	-	68	32	20	80
Zalaszentgróti járás	7	3 ³	-	70	30	27	73
Összesen	8	3	3 ⁴	70	30	23	77

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Káder O. 47. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A hely és időpont megjelölése a közölt dokumentumhoz mellékelte kísérőlevél alapján történt.

² A járási és városi tanácsok a népfrentbizottságok jelölése, végső fokon a párt jóváhagyása alapján 1950. augusztus 15-én alakultak meg. Ezek az október 22-i helyi tanácsi választások alkalmával nyertek megerősítést, amely a személyi összetételükön alig változtatott.

³ A munkástól a kisiparos rovatig terjedően a számszakilag helyes végösszeg csak 96%.

⁴ Több helyütt a százalékok összege - valószínűleg a kerekítések miatt - csak 99%-ot adnak, ezeket külön nem jelöltük. Ezen kívül 2 rubrikában ceruzával beírt (százalék) számok is vannak, amelyek sehogyan sem hozhatók szinkronba az eredetileg gépelt adatokkal.

63.

[Zalaegerszeg], 1950 szeptember 29.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a járási és városi pártbizottságokhoz, az egyház ellen követendő magatartással kapcsolatban.

[195]0 szeptember 29.

Készült 8 példányban.

MDP Járási-Városi Pártbizottság
S z é k h e l y é n.

az egyházi reakció elleni harc feladatairól.

Pártunk[on] belül a megyében is csökkent a klerikális reakció ideológiai befolyása, funkcionáriusaink általában jól fogadták a KV határozatát, de még sok a tenni való, elsősorban a falusi párttitkáraink között, akik sokszor az egyházi befolyás alatt levő családjukkal szemben nem tudják megállni a helyüket. Pl. a türjei párttitkár felesége a falu legvallásosabb asszonya. Sok falusi párttitkárunknál a lakás szentképekkel, keresztekkel van még mindig tele rakva. Ezen a téren a javulás nagyon lassú. Nem folyik elég széles nevelő munka függetlenített funkcionáriusainkon túl elsősorban alapszervi titkáraink és vezetőségi tagjaink felé. Az MB. nem irányította eléggé a figyelmet erre a kérdésre, amiből adódik, hogy a J. B-ink sem foglalkoznak az alapszervi titkárok ilyen irányú nevelésével eléggé. Az a körülmény hogy párttagjaink felé a szívós, türelmes munkát kell vinni és ugyanígy a kívül álló tömegek felé is, nem jelentheti azt, hogy alapszervi titkárainkat is ugyanígy kezeljük a valláshoz való viszony szempontjából, mint az egyszerű tagjelöltet, vagy párttagot. A megyei, járási és városi bizottságoknak határozottan irányt kell venni arra, hogy tervszerű nevelő munkával párttitkáraink, vezetőségi tagjaink minél előbb megismerjék és helyesen foglaljanak állást a vallás kérdésében, mert csak így tudjuk fokozottabban biztosítani, hogy széles párttagság materialista szellemben való nevelése is biztosítva legyen.

Az állam és az egyház között létrejött megállapodás¹ után még mindig zavar tapasztalható pártszervezeteinknél a klerikális reakció elleni harc kérdésében. Helytelenül egyes Pártszervezeteink úgy vélekednek, hogy a megállapodással megszűnt a klerikális reakció is. Ez elaltatja az ellenséggel szembeni éberséget, pedig a klerikális reakció minden eszközzel támad, ezt mutatja, hogy a megye sok községében a papok templomba[n] tartják a hittanórát pl. Pusztamagyaródon, Muraszemenyén, Nován, Magyarszerdahelyen, vagy mint a nagybakónaki pap lakására hívja a diákokat és ott tart hittanórát. Amíg a klérus különböző módon támad, a mi Pártszervezeteink nem irányítják a népnevelők figyelmét a klerikális reakció helyi konkrét leleplezésére, vagy a népnevelő munkák védekező, nem támadó, nem elég gyors. Tudatosítani kell, hogy az egyezmény betartása a papokkal nem megy harc nélkül.

Tapasztalható egy olyan helytelen álláspont is, mint pl. Homokkomáromban, ahol a tanító elment ismét kantorizálni és a gyermekeket is elvitte misére, azzal a felkiáltással, hogy most már lehet, mert meg van a megegyezés. Vagy a becsehelyi párttitkár mind a 3 gyermekét hittanra járattja, vagy Nagyhorvátban Réti Gyula nevezetű párttagunk agitált a hittan pótbekérésénél, hogy menjenek hittanra jelentkezni. Egyes területeken maguk a papok is túlzott követelésekkel lépnek fel. Pl. a nagykanizsai Templom téri iskolában felszólította a plébános a tanítót, hogy a gyermekeket sorba[n] vezesse be a templomba. A tótszentmártoni pap az úttörőkből akart minisztráns brigádot szervezni. A megyében mindenütt kiprédikálták, hogy nem kell jelentkezni, menjen mindenki hittanra.

Az egyházi reakció tehát nem tette le a fegyvert, ezért a feladat elsősorban párttagsággal megértetni, az után a kívül álló tömegekkel is, hogy van még klerikális reakció akiket helyileg le kell leplezni, mint a megegyezés felrúgóit, mint a béke ellenségeit.

A megegyezést nem eléggé használtuk fel arra, hogy annak megvalósításáról helyi méretekben a megye papságának minél nagyobb részét mozgósítottuk volna. Nem eléggé érvényesült munkánkban, hogy az egyezmény segítségével mozgósítsuk a papság minél szélesebb rétegét az előttünk álló feladatok megoldásának segítésére. /őszi mezőgazdasági munkák, tszcs. fejlesztés, békekölcsön, stb./

Aktivizálni kell fokozottabb mértékben a papokat a vallásos tömegek között, be kell kapcsolni őket a Békevédelmi Bizottságok munkájába.

Járási-Városi Bizottságok a Titkárság szept. 6.-i határozatát és Révai elvtárs beszéde alapján leadott instrukciókat csak kis részben hajtották végre.

A meglévő hiányosságok érdekében, Járási-Városi Bizottságaink a klerikális reakció elleni harc feladatait a Pártunk előtt lévő fő feladatokkal egyidőben hajtsa végre. Instruálják az üzemi, falusi alapszervezeteket, aktívákat a tenni valókról.

Az Országos Papi Békebizottság választási felhívásához minél több katolikus pap csatlakozását szervezzék meg Járási-Városi Bizottságaink, biztosítani kell, hogy megbízható tekintélyes papok a megyei, illetve járási-városi tanács tag jelöltek listáján szerepelhetnek, de községben nem.

Járási-Városi Bizottságaink legközelebbi ülésükön tárgyalják meg a klerikális reakció elleni harc feladatait.

Elvtársi üdvözléssel:

agit. prop. titkár

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 145. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya

¹ A magyar kormány és a Katolikus Püspöki Kar között 1950. augusztus 30-án aláírt megállapodásról van szó. Lásd: Gergely Jenő: Az 1950-es egyezmény és a szerzetesrendek felszámolása Magyarországon (dokumentumok). Bp., 1990.

64.

Zalaegerszeg, 1950. október 23.

A KIOSZ Zala Megyei Titkárságának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának, az 1950 szeptemberében végzett munkájáról

M. D. P. Megyebizottság

Szervezési Osztálya

H e l y b e n.

A KIOSZ Zalamegyei Titkárságának szeptember havi jelentése:

Alapszervek száma: 8. Iparos létszám: 3275 fő. Kiosz tag: 2102 fő. Ebből nő: 116. Fizető tagok száma: 956 fő. Szeptember hónapban belépés: 78 fő. Kilépés: 34 fő.

Szeptember hónapban az alapszervi titkárok részére két titkári értekezletet tartottunk. Az egyiket szeptember 16-án, melyen egyúttal megválasztottuk az új megyei vezetőséget is. A titkári értekezleten megadtuk a főbb szempontokat a titkároknak az elkövetkezendő munkákhoz.

A másik titkári értekezletünk 25-én volt, melyet központi előadóval tartottunk meg, melyen ismertette lett a közeli napokban meginduló békekölcsön jegyzés jelentősége, és meg lettek adva a szempontok, miknek szemelőtt tartásával kell végezni ezen munkát. 28-án reggel aktíváink a Párt irányítása mellett kisipari vonalon meg is kezdték a munkát. Az akció során 141 aktív működött a megye területén, ebből 41 vett rész agitációs iskolán. A kölcsönjegyzéssel kapcsolatban különösen jól dolgozott a zalaegerszegi helyi csoport, a pacsai és zalalövői helyi csoport. Gyengén a Novai és a Letenyei helyi csoport dolgozott.

Megyei viszonylatban a beérkezett jelentések alapján 2277 fő 881550.- Ft-ot jegyzett, ami 387.- Ft-os átlagnak felel meg. Ezen adat nem egészen pontos, mint-hogy az iparosok a megye területén mindenütt szétszórva vannak s vannak helyek, hol elszórta 2-3 iparos van s ezen kartársak jegyzéseit nem állt módunkban összeszedni.

Szeptember hónapban az alapszervezeteknél mindenütt tartottunk aktív értekezleteket, hol az Országos titkári értekezlet határozatait tárgyaltuk át. Ismertettük a békeharc akkori szakaszát, hogy az imperialisták nyíltan beavatkoznak¹ egyes nemzetek belügyeibe. Ismertettük milyen feladataink vannak nekünk is dolgozó kisiparosoknak a béke megvédésében. Ugyanakkor rávilágítottunk elért eredményeinkre, rávilágítottunk arra, hogy ezen eredményeket csak a Szovjetunió állandó támogatása és Pártunk és annak nagy vezére Rákosi Elvtárs útmutatása nyomán tudtuk elérni.

Ismertettük a Tanácsok jelentőségét a szocializmus építésében. Aktívaink azután az itt megadott szempontok alapján végezték felvilágosító munkájukat az iparosok körében.

Elvtársi üdvözlettel:

Lengyel
/Lengyel Lajos/
megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 134. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Kisiparosok Országos Szabadszervezete Zalamegyei Titkársága”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ A gépelt szövegben itt eredetileg a „támaszkodnak” szó olvasható, amelyet tollal felülírtak (beavatkoznak).

65.

Zalaegerszeg, 1950. október 28.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Igazgatási Osztályának jelentése
a végrehajtó bizottságnak a tanácsválasztásokról**

Zalamegye tanácsa végrehajtóbizottságának III. Igazgatási Osztálya.

Megyei Tanács Végrehajtóbizottságának,

Tisztelt Végrehajtóbizottság!

A tanácsválasztások előkészítő munkálatairól, a választás lefolyásáról és a helyi tanácsok alakuló üléseiről összefoglaló kiértékelő jelentésemet az alábbiakban terjesztem elő:

I./ A választást előkészítő munkálatok.

A választást előkészítő munkálatok közül a közigazgatás számára a legkomolyabb feladatot a választói névjegyzék összeállítása jelentette. Ezt a feladatot a kisebb hibáktól eltekintve és a kezdeti nehézségeken túljutva a közigazgatás szervei helyesen végezték el. A kezdeti nehézségeken leghamarabb ott jutottak túl, ahol a közigazgatás helyi szervei megértették, hogy a közigazgatás feladata a választások sikere érdekében az adminisztratív előkészítés mellett a politikai előkészítés is, ahol a közigazgatás felsőbb szervei a névjegyzék összeállítási munkálatokat politikailag is kellően irányították és ahol a munkálatokat mindjárt központi kérdésnek tekintették. Általában a jó munka ott mutatkozott, ahol az irányítás központi és tervszerű volt.

A választást előkészítő munkálatok a belügyminisztérium által leadott, a járásek és községek számára megfelelően átdolgozott ütemrendelesek szerint folytak le.

Komoly hiba volt egyes összeíró hatóságok részéről, hogy a kiadott rendeleteket páncélszekrénybe zárták, azokat nem tanulmányozták át kellően és így nem is voltak tisztában feladataikkal. Ennek volt a következménye az, hogy a volt zalaszentbalázi körjegyzőség területén az 50 éven felülieket nem írták össze. Ezt a hiányosságot az ellenőrzés felfedte ugyan, az idő rövidsége miatt a hiányosság kiküszöbölése teljes mértékben azonban már nem történhetett meg.

Az összeíró hatóságok részéről általános hiányosság volt, hogy az ideiglenes névjegyzék közszemlére tételének helyét és idejét nem tudatosították eléggé a dolgozókkal és így többen kimaradtak a névjegyzékből, jóllehet ez a hiányosság a felszólalási eljárás során orvosolható lett volna.

Egyes helyeken hiba volt az is, hogy az összeíró hatóságok szószerint ragaszkodtak a rendelethez s nem voltak elég rugalmasak. Zalaegerszeg városnál pl. az oktatási osztály vezetőjének feleségét, aki október 2.-án tanúsítvány alapján kérte felvételét, nem vették fel a kiegészítő végleges névjegyzékbe azzal az indoklással, hogy azt már lezárták. A kiegészítő végleges névjegyzéket ráérték volna október 6.-án lezárni, bár kétségtelen, hogy a lezárás időpontja október 2.-ban volt megállapítva.

A rendeletek felületes áttanulmányozásának és félremagyarázásának a következőben a néphadsereg és az államvédelmi hatóság kötelékébe tartozó több személy családtagja kimaradt a névjegyzékből. A Néphadsereg tagjait és az állami védelmi hatóság [sic!] laktanyában elhelyezett tagjait ugyanis saját szerveiknek kellett összeírni s a polgári összeíró hatóságok ezt a rendelkezést sok helyen úgy értelmezték, hogy ezeknek a személyeknek a családtagjait nem nekik kell összeírni. Ezeknek a hiányosságoknak a pótlása még kellő időben megtörtént.

Hiba volt végül az összeíró hatóságok részéről, hogy nem kísérték figyelemmel a választási rendeletek kihatásait s a kezdetben mutatkozó közöny leküzdésére nem tették meg a szükséges intézkedéseket, nem keltették fel az érdeklődést a választásra jogosultakban. Így azután többen nem is törődtek azzal, hogy lesz-e szavazati joguk, vagy sem. A megyei tanács oktatásügyi osztályán pl. öten maradtak ki a névjegyzékből, köztük három párttag is. A zalaegerszegi járási Pártbizottság két politikai munkatársának a felvételét is az utolsó pillanatban kellett hivatalból elintézni.

A felsorolt hibák ott mutatkoztak leginkább, ahol az ellenőrzés hiányzott. A hibák élesen világítanak rá arra, hogy a munka jó elvégzésének elengedhetetlen előfeltétele az ellenőrzés. Csak az ellenőrzés során derülnek ki azok a hiányosságok, amelyeket a központban - a jelentésekre támaszkodva - felfedni nem lehet. Ezért szükséges az ilyen fontos munkálatoknál, hogy a központi irányító a helyszíntre kiszálljon és a hibaforrásokat ott fedje fel és azonnali intézkedéssel küszöbölje ki azokat.

A végleges választói névjegyzék összeállítása után a közigazgatási apparátus feladata abban jelentkezett, hogy az október hó 22.-i szavazást úgy készítse elő, hogy az zökkenőmentesen lefolyhasson. Ebbeli munkájánál a közigazgatásnak a határidők

pontos betartására, a nyomtatványok időben történő szétküldésére, a szavazóhelyiségek, szavazófülkék, urnák biztosítására stb. kellett ügyelnie. E téren komolyabb hiányosságok nem mutatkoztak. A kezdeti kisebb hiányosságok a gyakori ellenőrzés eredményeként időben pótolva lettek.

Komoly hiányosság mutatkozott azonban Nagykanizsa városban a jelöltek lajstromának összeállításánál. Itt a jelöltek lajstromát tartalmazó választási hirdetményt kifüggesztés előtt helyesbítették s ugyanakkor nem gondoltak arra, hogy a szavazólapok kinyomtatása a helyesbített szöveg szerint történjék. Emiatt 20000 drb. szavazólapot újból kellett kinyomtatni egy csomó felesleges kiadást okozva az államnak. Mindez elkerülhető lett volna, ha a városi tanács és a városi pártbizottság gondosabban állította volna össze a jelöltek lajstromát.

A választás zökkenőmentes lebonyolításának biztosítása érdekében a járások és városok területére már jó előre megbízható és jó szervező elvtársak mentek ki, akik segítettek a járási és városi tanácsok munkáját és segítségére voltak a községi jegyzőknek is. Ezenkívül a megyei tanácstól is állandó volt az ellenőrzés.

A választást előkészítő munkálatokat nagy mértékben megkönnyítette az, hogy a Pártbizottságok igen aktívan bele folytak a választási munkába. A Pártbizottságok tevékenysége egyes helyeken annyira aktív volt, hogy szinte elvették a járási tanácsok, a közigazgatás önállóságát is. Ez történt a nagykanizsai járásban, ahol a szavazatszedő bizottság kioktatására kiküldött elvtársak részére a kioktató értekezletet nem a járási tanács VB. elnöke, hanem a járási Pártbizottság titkára tartotta meg. A választás sikeres lefolytatása azonban mégis nagy mértékben a Pártbizottságok munkájának tudható be. A megye egész területén beállították a legjobb népnevelőket, akik igen aktívan vették ki részüket a választási harcból összekapcsolva a választási agitációt az őszi munkák elvégzésének fontosságát tudatosító agitációval. Így nem csak a választás sikerét biztosították, hanem nagy mértékben hozzájárultak ahhoz is, hogy a megye területén dolgozó parasztságunk a vetést az elsők között végezte el.

A felsorolt hiányosságoktól eltekintve a választás igen szépen zajlott le a megye területén. Megyénkben egészséges versenyszellem alakult ki az egyes községek között, amely nagyban aktivizálta a dolgozókat. A választás előtti napon a megye egész területén takarították, szépítették és dekorálták a községeket. A választás napján pedig már korán sorfalat álltak az urnák előtt és siettek az elsők között leszavazni, ezzel is tanúságot téve arról, hogy mennyire értékelik a választás jelentőségét. Voltak ugyan községek, ahova a reakció beférkőzött s igyekezett zavart kelteni, de ezekben a községekben is - a kellő időben odairányított népnevelők jó munkája eredményeként - zavartalanul folyt le a szavazás.

II./ A választás lefolyása.

Az október hó 22.-i tanácsválasztás alkalmával a megye 169724 /81157 férfi és 88567 nő/ választója közül összesen 164459-en /78921 férfi és 85538 nő/ szavaztak le.

E szerint a leadott szavazatok száma a összes választók számának 96,89%-át teszi ki. /a férfiak 97,24%-ban, a nők pedig 96,58%-ban szavaztak le./

A leadott szavazatok közül 161667 szavazat volt érvényes, ez az összes szavazatok 98,30%-át¹ teszi ki.

Az érvényes szavazatok közül 77373 férfi szavazat és 83797 női szavazat, vagyis összesen 161170 szavazat lett leadva a Népfront mellett, vagyis a Népfront mellett a szavazók 99,69%-a szavazott.

Népfront ellen 233 férfi, és 264 nő szavazott. Az összes Népfront elleni szavazatok száma 497, vagyis 0,31%.

A választás eredményeként a helyi tanácsokba a dolgozó emberek legjobbjai kerültek be, akik eddigi munkájukkal kiérdemelték a dolgozó nép bizalmát, s méltóknak bizonyultak a tanácstagságra. A jelöléseknél fordultak ugyan elő kisebb, nagyobb hiányosságok, amely hiányosságok a tanács megalakulása után a tanácsba nem való egyes személyek visszahívásával lesznek helyre hozhatók.

A szavazás megye egész területén reggel 7 órakor nagy lendülettel megindult és 8 órára már több községben be is fejeződött. /Gáborjánháza, Szijártóháza, Külsősárd, Zalasombatfa, Börzönce, Kilimán, Pat, Komárváros, Zalasárszeg, Kistrécsé és Hahót/ Gáborjánháza község szép eredményéről a rádió és a Szabad Nép is megemlékezett.

A megye egész területét általában a jól megszervezett munka, a lelkes hangulat és az egészséges versenyszellem jellemezte. Különösen lelkes volt a hangulat Tótszentmárton községben, ahonnan még a kora délelőtti órákban fellobogózott, felvirágozott kocsikon, zene és énekesző mellett szállították be az anyagot a járási székhelyre. Itt rögtönzött ünnepségen vették át a bázakerettyei MNDSz. szervezete által a szavazást elsőnek befejező község részére készített zászlót.

A szavazást a megye területén elsőnek a zalaszentgróti járás fejezte be 12 óra 30 perckor, utána a letenyei járás 13 óra 30 perckor.

Szilvágy községben a szavazatszedő bizottság elnöke nagyfokú tájékozatlanságról és rosszindulatról tett bizonyosságot. A szavazókat az urnák előtt megvárakoztatta, torlódás keletkezett és a hangulat ezáltal leromlott.

Barlahida községben a reakció sugallatára szervezett kioktatás folyt a Népfront elleni szavazásra. De rossz volt a hangulat Nova községben is, ahol a szavazás egész késő délutánig csak vontatottan folyt.

A fenti községekben mutatkozó hiányosságokat a járási felelősnek, a járási Pártbizottság és a járási tanács kiküldöttjének délután 4 óra körül sikerült megszüntetni és a szavazás este 8 óráig ezekben a községekben is befejeződött.

Becsehely községben késleltette a szavazást az a körülmény, hogy a helybeli plébános a szavazás beindításának időpontjában misét mondott. A járási tanács, a járási Pártbizottsággal egyetértve a községbe népnevelőket küldött ki és a szavazás itt is akadálytalanul lefolyt.

Nehézség mutatkozott Letenye községben is, ahol a szavazás a délelőtti órákban csak vontatottan folyt. A járási felelős, a járási Pártbizottság és a népnevelők szívós munkája nyomán azonban a szavazás itt is határidő előtt befejeződött.

A nagykanizsai járásban a reggeli nagy lendület után délelőtt 10 óra felé visszaesés mutatkozott. A megyei tanács kiküldöttjei[nek], a járási Pártbizottság és a népnevelők jó munkájának tulajdonítható, hogy a nehézségek déli 12 óráig megszűntek s Eszteregnye, Fityeháza, Bocska, Belezna, Nagyrada és Pölöskefő községek d.e. 10 órai 28-40%-os eredménye déli 12 órára 90%-ra emelkedett. A járás területén a szavazás Nagybakónak község kivételével délután 2 óráig befejeződött. Nagybakónak községben a kulákság felbujtása nyomán a szavazók nagy tömege el akart zárkózni a szavazástól, de szívós népnevelő munkával a szavazás délután 1/2 3 órára itt is befejeződött.

A zalaegerszegi járásban Petőhenye, Botfa, Csátár, Kávás, Kisbucsa, Milejszeg, Dobronhegy, Nagykutas és Nemesrádó voltak azok a községek, amelyekben délelőtt 10 órakor még nagyon gyenge volt az eredmény. A jelentőszolgálat hiányos megszervezése volt az oka annak, hogy a járásban tartózkodó aktívák nem nyertek tájékoztatást a mutakozó nehézségekről s nem tudtak időben közbe lépni a kedvezőbb és gyorsabb eredmény biztosítása érdekében.

A zalaszentgróti járásban Tekenye és Tilaj községekben mutatkozott meg ellenséges hangulat a reggeli órákban. A járási felelősnek, a megyei tanács és a járási Pártbizottság kiküldöttjének sikerült azonban a hangulatot idejében megváltoztatni és a szavazást még a délelőtti órákban ezekben a községekben is befejezték.

Nagykanizsa városban a szavazók a szavazólapnak az urnába való elhelyezésekor nyilatkozatot tettek. Tamás Imre lakatos a következőket mondta: Országot építünk. A választásban is az nyilvánul meg, hogy magunknak építjük. Ma szavazatunkkal, holnap pedig már munkával erősítjük a béketábort.

Nagykanizsán némi fennakadást idézett elő, hogy az urnák gyorsan megteltek, de ez a fennakadás új urnák beállításával azonnal le lett küzdve.

A kiskanizsai kerületben, ahol a kulák és a klerikális reakció igyekezett a szavazókat a szavazástól visszatartani, a szavazás vontatott volt. A városi kerületek munkájának befejezése után a népnevelő erők átállításával a szavazás itt is sikeresen fejeződött be.

Zalaegerszegen már 7 órakor hatalmas tömegek sorakoztak a szavazóhelyiségek előtt. A szavazatszedő bizottság gyengeség[é]re vall, hogy a nagy tömegek ellenére is reggel 9 óráig a szavazásra jogosultaknak csak a 20%-át tudták leszavaztatni. Jó hatással volt itt a hangos híradó, amely az egyes községek jó eredményeit és a dolgozók nyilatkozatait ismertette a város dolgozóival.

A megyében elért jó eredmények azt bizonyítják, hogy pártszervezeteink, közigazgatási szerveink és népnevelőink hivatásuk magaslatán álltak és jól végezték munkájukat. Komolyabb hiányosság a jelentőszolgálat megszervezése körül mutatkozott a lenti járásban, ahol 30-40 km.-es távolságból kerékpáros futárokkal igye-

keztek begyűjteni az eredményeket, valamint a zalaegerszegi járásban. A jelentősszolgálat megszervezése körüli hiányosságok azonban csak késleltették, de végeredményben nem befolyásolták a megye szép eredményét.

III./ A helyi tanácsok alakuló ülései.

A megye 222 községében a községi tanács október hó 26-án, illetőleg 27-én megalakult. Kacorlak községben az elnök és az elnökhelyettes személye ellen kifogás merült fel, ezért ebben a községben a tanács csak egy napos késedelemmel, október hó 28-án alakult meg. A községi tanácsok 6833 rendes és 3528 póttaggal kezdtek meg működésüket. A járási és városi tanácsok október hó 30-án alakultak meg, a megyei tanács pedig november hó 8-án tartja alakuló ülését.²

A községi tanácsok alakuló üléseit mindenütt a járási tanács kiküldöttei készítették elő s az alakuló ülések általában a megye egész területén zavartalanul, lelkes hangulatban folytak le.

Az előkészítésben hiányosság mutatkozott meg Páka, Resznek, Kányavár és Szilvagy községekben, ahol a VB. tagságra jelöltek a tanácstagok nem voltak hajlandók elfogadni. Megfelelő módosítás után ezekben a községekben is megalakult a tanács.

Petrivente községben Talán György és Kardos István tanácstagok ittas állapotban ellenséges hangulatot próbáltak kelteni, de a járási kiküldött az ellenséges hangulatot leszerelte s az ülés itt is zavartalanul folyt le.

Kutfej és Zajk községekben a titkárjelöltek katonai szolgálatra vonultak be. Ezekben a községekben a titkári állás nem lett betöltve, mert a titkárok helyettesítésére beállított személyek nem tagjai a tanácsnak.

Dióskál községben Rákosi Elvtárs éltetése közben Kovács József DÉFOSz titkár Szálasi nevét emlegette s ezt csak a VB. titkár többszöri figyelmeztetése után hagyta abba. Megállapítást nyert, hogy fentnevezett túlságosan részeg volt. Az ügy a járási Pártbizottság tudomására lett hozva s a kivizsgálás folyik.

Szentpéterúr községben az elnöknek jelölt Tamás István helyett Bognár Béla asztalost választották meg, akinek autója van és akiről még csak feltételezni sem lehet, hogy a dolgozók érdekeit akarja képviselni. A választás előtti hangulatból megállapítható volt, hogy Bognár Béla mellett tervszerű és esetleg az ellenség által irányított agitálás folyt.

Esztergály községben a helyettes elnöknek jelölt tanácstagot a tagok kérése után felcserélték egy köztisztviselővel álló középparaszttal, mert az eredetileg jelölt elnökhelyettes nem a községben, hanem a községtől távol fekvő Báránd pusztán lakik.

Jelentésemben részletesen felsoroltam az egész választási eljárás során megmutató hiányosságokat. Ha ezeket a hiányosságokat összevetjük azzal a hatalmas és szép eredménnyel, amellyel a választási eljárás lezárult, végeredményként megállapíthatjuk, hogy a közigazgatás jól elvégzett munkájával nagymértékben hozzájárult a

választás sikeréhez és ezzel öt éves tervünk megvalósításához, valamint ennek előfeltételeként a béke megszilárdításához.

Zalaegerszeg, 1950. október 28.

*Siklósiné*³
/Siklósiné/
osztályvezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 34. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ Számszakilag helyes eredmény: 98, 25 %.

² A megyei tanács a népfrentbizottságok, illetve ezen keresztül a párt delegálásával 1950. június 15-én, míg a járási és városi tanácsok - hasonló módon - augusztus 15-én alakultak meg. A helyi tanácsok megválasztása utáni „újjáalakulásuk” lényegében változatlan személyi összetételben történt.

³ Siklósi Mihályné. 1949. július 2-től a tanácsok megalakulásáig (augusztus 15.) Zalaegerszeg polgármestere volt. (Előtte Budapesten gyári munkás.) 1950. június 15. és október 22. között a Zala Megyei Tanács V. B. Igazgatási Osztályának vezetője, majd 1953-ig a V. B. elnökhelyettese. Ezt követően lett Budapest V. kerületi Tanácsának V. B. elnöke. Zalaegerszeg 1985. 660. p. és Gaál Antal: Zala megye közigazgatási beosztása és a tanácsok tisztviselői 1950-1990. Kézirat ZML 8. p.

66.

Nagykanizsa, 1951. január 2.

Az MDP Nagykanizsai Városi Bizottságának jelentése¹ a jegyrendszer bevezetése utáni lakossági hangulatról

1951. január 2. du. 4. 30.

Nagykanizsai városi pártbizottság.

A Népbolt vezetők részére ma reggel értekezletet tartottunk, mivel a tegnapi tanácsnál megtartott értekezleten éppen a fűszeres boltvezetők nem voltak jelen az értesítés hiánya miatt.

Rámutattunk a jegyrendszer bevezetésének² jelentőségére és, hogy az ellenség hangulatát hogyan verjék vissza.

Nagy többsége a lakosságnak megnyugvással fogadta a hírt. A 93-as boltban az egyik vevő azt mondta így biztosítva látja a zavartalan áruellátást. Ugyanakkor volt olyan is, aki azt mon[d]ta, hogy a petróleumnál is jegy kellene. De több olyan megnyilvánulás is volt, ami azt mutatta, hogy nem volt kellő a politikai felvilágosító munka. Így a lisztfejadagnál azt keveslik.³ Azt mondják ezzel kapcsolatban, hogy az a mennyiség elég volna, ami a legutóbbi lisztjegyek alkalmával volt. Ezt a 11-es boltban mondják. A másik pedig azt mondja, hogy a fizetés nincs arányban a szabad áruk árának felemelésével. A Petőfi-utcai boltban nem nyilvánítanak véleményt.

Szappan és só láz kezd kialakulni. Agitációval rávilágítottunk a boltokban lévő nagy mennyiségre, megnyugodtak a vevők. A 63-as boltban zúgolódás volt az árak miatt. Megszűnt azonban, amikor megtudták, hogy a jegyesnek az ára változatlan. A falusiak kezdenek vásárolni. Nagy tumultus volt a 19-es boltban, itt az ellenség hangja is erősebb volt. Mindent vásárolunk, ezt vehettük ki a hangulatból, sőt volt olyan is, akik úgy vásárolt, „úgy sem lehet egy pár nap múlva már semmit sem kapni”.

Vagy csak jegyre lehet kapni, mint például zsír, szappan, olaj, stb. A húsról azt mondják, hogy 16 forint lesz kilója. Volt olyan, aki azt a megjegyzést tette, hogy ezt hozta az öt éves terv első éve. Mi megmagyaráztuk a tanács határozata értelmében takarékosagra van szükség és ezzel pontosan a kuláknak lesz rossz.⁴

Adta: Buzási Gabriella.

Vette: Csepella Katalin.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 10. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat (telefonjelentés).

¹ A jelentést, a dokumentum leőhelyéből következően, valószínűleg a megyei pártbizottságnak írhatták.

² A Minisztertanács 4/1951. sz. rendelete január 2-án jelent meg a jegyrendszer bevezetéséről, egyelőre csak a cukor és a finomliszt vonatkozásában.

³ A rendelet értelmében az ország egész területén a dolgozók havi fejadagja finomlisztből 1,6 kg volt. Egyes kiemelt városokban, üzemekben, a nehéz testi munkát végzők és a vezető beosztásúak, valamint meghatározott kitüntetések viselői havi fejadagja 2,4 kg volt.

⁴ A szövegben viszonylag sok gépelési hiba van, ezeket kijavítottuk.

67.

[Zalaegerszeg], 1951. január 16.

Az MDP megyei titkárának jelentése a KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályához, az olajtermelés helyzetéről és problémáiról

Készült 2 példányban.

[195]1. január 16.

MDP. Központi Vezetősége
Párt és Tömegszervezetek Osztálya,
B u d a p e s t.
Kristóf Elvtársnak!

J e l e n t é s

az olajtermelés jelenlegi állásáról és problémáiról.

Olajtermelésünk jelenleg 5 feltárt mezőből van, úgy mint Bázakerettye, Lovászi, Hahót, Kiscsehi és Újfalusi mezőkből. A bázakerettyei m[e]ző, mely legelőször lett feltárva,¹ a jelenlegi állapotában a rétegenergia jelentős csökkenésével számolunk[sic!]. Ennek az oka, hogy a rétegben lévő gázolaj² viszony mindjobban megbomlik és annak a veszélynek van kitéve, hogy az olajkihozatalt lerontja, mivel a

bontóanyag, a gáz kimerül. A hahóti mező, amely víznyomásos, a termelés[é]nek rohamos csökkenésével számolhatunk, mint a gyakorlati példák mutatják, hogy nem egészen egy év alatt 50 %-kal csökkent a termelés. A lovászi mező 1941-ben lett feltárva³ és a háború alatt az amerikaiak rablógazdálkodása folytán a rétegben tárolt olajmennyiség 25 %-át sem termelték ki, ezzel szemben a gázmennyiségnek közel 75 %-át kitermelték. A gáz az olajtermelésnél mint hajtóerő szerepel, s a gáz hiányában a termelés csökken. A kiscsehi mező, mely 1950-ben lett feltárva,⁴ apró lencséből tevődik ki és a gázban oldott olajat tárol, megközelítőleg sem lehet megállapítani a mennyiségét. Gyakorlatilag a nagyhozamú kutak igen rövid idő alatt, vagy teljes egészében meddővé váltak, vagy termelésükben 50-80 %-os csökkenés van. Az újfalusi mező, amelynek feltárása folyamatban van és határai lezártak tekinthető, a jelenlegi állapota szerint optimális becslés szerint napi 150-180 tonna tartalmú lehet. A jelenleg lefolytatott kútsűrítések a feltárt mezőkben a természetes apadást nem tudják teljes egészében pótolni, de a gázmegcsapolást még intenzívebbé teszik. A mezőben a sűrítő csomópontok a környező kutakra olyan kihatással vannak, hogy azoknak a hozamapadása és az elgázosodása rendkívüli módon megmutatkozik. Durva becslés szerint az olaj jelenlegi előállítási költsége 110 Ft pro tonna. A kút sűrítések eredményeként olajtermelésnél kb. 400 Ft pro tonna önköltségi ár lesz.

Jelenleg a jugoszláv határ közelében lévő 2 gázkút megcsapolásával szállítottunk Budapest részére gázt. Ezen rétegek nyomása és mennyisége olyan mértékben csökkent, hogy komprimált gázzal kell pótolni a hiányt. Annak idején Vas⁵ elvtárs erre vonatkozólag azt mon[d]ta: hogy legalább olyan fontossággal bír az olajtermelés, mint Budapest gázellátása és ha ez nem gazdaságos, akkor ezt meg is lehet szüntetni.

Budapest gázellátásával kapcsolatban a terv az, hogy e hónap közepétől a napi 160.000 köbméter gáz helyett napi 200.000 köbmétert kell Budapestnek adni. Ez azt jelenti, hogy e kompresszorokon keresztül a földbe visszaszorított gázmennyiségből 40.000 köbmétert vonnánk el.

Az 1950. évi olajtermelési előirányzat 497.000 tonna [volt]. Ezt maradéktalanul teljesítettük is. Évközben történt 20.000 tonna felajánlás, amelyből csak 1500 tonna lett teljesítve.

1951-re előirányzott olajtermelés 534.000 tonna, a koromtermelés 420 tonna, a gázolintermelés 28.500 tonna, butángáztermelés 21.037 tonna. [...] ⁶

Az olajtermelésünk napi előirányzata 1.315 tonna, azonban ezzel szemben a napi termelés mindössze csak 1270 tonna körül van. Egy köbméter olaj kitermeléséhez ma kb. 700-800 köbméter gázt kell kitermelni, míg az olajtermelés megindulásakor kezdetben 200 köbméter gáz kitermelése is elég volt.

Napi gázteljesítményünk 1.200.000 köbméter, amelyből felhasználva van 300.000 köbméter, levegőbe megy 350.000 köbméter, a földbe visszanyomatva 400-460.000 köbméter körül.

Ahhoz, hogy a gázpazarlást megszüntessük 33 darab Láng-típusú elektromotorral meghajtott kompresszorra van szükség. Az a tény, hogy míg kezdetben egy köbméter

olaj kitermeléséhez csak 200 köbméter gáz kitermelése volt szükséges, ezzel szemben ma ez már a négyszeresére emelkedett s ebből következik az, hogy a meglévő kompresszor kapacitás nem bírja visszanyomni a földbe a gázt, ami miatt naponta kb. 180 köbméter olaj marad lent a földben. Ezért van tehát feltétlen szükség az új elektromotorral meghajtott kompresszorokra, mert ha ezt nem oldjuk meg, úgy az év végéig óriási mértékben gyengül az olajelőhozatal.

A Budapestre menő páka-gáz heti 160.000 köbméter, amelynek saját ereje állandóan csökken.

Az 1951-re előirányzott termelésünk tehát a jelenlegi feltételek mellett nem látszik biztosítottnak, ha a kutatás nem válik intenzívebbé és ha nem jár eredménnyel, amely miatt az előirányzott olajtermelésünknek kb. 15 %-os kiesésével kell számolnunk.

A minisztérium vonalán hiba az, hogy az Ipari Központ átszervezésével kapcsolatos káderproblémákat senkivel sem beszéltek át. Előzetes áttárgyalás nélkül dobálják a káderokat. Műszaki vonalon most akarják elvinni a szakembereket, amikor súlyos hiány van ezen a területen, és ugyanakkor a berendezések száma a kétszeresére emelkedik. Pl. a lovászi üzemünkben hiány van a műszakiakban, mert a jelenlegi 4 mérnökből 3 el van helyezve, ami komoly kiesést jelent. Hiányosságok mutatkoznak a fűrómesteri képzettségű munkásokban, amit azonban a kéthónap múlva befejeződő, jelenleg 25 fővel folyó fűrómesteri tanfolyamról pótolni tudunk. Hiányosság, hogy a fizikai munkán dolgozó szakkadereket ugyancsak előzetes átbeszélés nélkül nagy számban emelik ki a termelési helyekről.

A lovászi üzemenél az elmúlt hónapokban új kút feltárása nem történt és e miatt a lovászi mezőben az olajtermelés fokozása, vagy legalább is a jelenlegi termelési szint tartása csak a szovjet tapasztalatok alapján, a szovjet módszerek alkalmazásával biztosítható.

Ugyancsak a lovászi termelőüzemenél probléma, hogy miután a mező kimerült, az új kutak fúrása szempontjából és e miatt más mezőkre kell átszállítani a fűróberendezéseket, azonban nehéztraktorok hiányában nagy időkiesésekkel történik. Általában komoly akadályt jelent az olajtermelésben a könnyű és nehéz terepjáró gépkocsik hiánya a rossz útviszonyok miatt.

Az üzemi pártszervezetek a termelés kérdésével rendszeresen foglalkoznak, továbbá a termelés emelése és a munkafegyelem megszilárdítása érdekében népnevelőink felvilágosító munkát végeznek az üzemi dolgozók között. Ez megnyilvánult abban, hogy az egyes munkahelyek többszázezer forintot kitevő munkafelajánlást tettek a pártkongresszusra. Pártszervezeteink munkájában azonban van még sok javítani való mind a termelés fokozása, mind az éberség terén. A termelőüzemek fizikai munkásainak mintegy 65 %-a kétlaki életet él és a föld felajánlásban az állam részére ezideig gyenge eredményeket értünk el.

Pártszervezeteink üzemi munkája megjavítása mellett feladatunknak tartjuk, hogy a szakszervezeteket fokozottabb mértékben aktivizáljuk a munkaverseny szervezésében.

Az olajtermelésben legfontosabb feladat, hogy a geofizikailag megállapított lehető [legjobb] helyeken fúrásokat eszközöljünk, ami az olajiparral szemben fennálló követelményeket biztosítani tudná. A feltárt mezők olajkészletének optimális kihozatalát másodlagos termelés megvalósításával kell eszközölni.⁷ A rétegenergia fenntartására a kompresszor kapacitás növelése elengedhetetlenül szükséges. Felül kell vizsgálni a másodlagos termelés mielőbbi alkalmazását, melyhez segítségül kell venni az ehhez tartozó lefordított szovjet szakirodalmat.

Elvtársi üdvözlettel

megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Olajip. 5. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Valójában az első szénhidrogén feltárás a Kiscsehi határában lévő Budafa-pusztán történt 1937. november 21-én (Budafa-Kiscsehi mező). Bázakerettyei mező önállóan nem létezik, ez az előbbinek a része. Lásd (a többi jegyzethez is): Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat.

² Helyesen: gáz-olaj viszony (GOV). A termelőrétegben a gáz és a vele együtt - esetlegesen - előforduló olaj egy-máshoz viszonyított mennyiségi aránya.

³ A lovászi mezőt 1940-ben, az újfalusit (Lendvaújfalu, ma Tornyiszentmiklós része) és a hahótit (Pusztaszentlászló) 1941-ben tárták fel.

⁴ Lásd az 1. jegyzetet.

⁵ Minden bizonnyal Vas Zoltánra céloz, aki 1945-ben Budapest polgármestere, majd a Gazdasági Főtanács főtítkára, 1949-től pedig az Országos Tervhivatal elnöke volt egészen 1953-ig. Mindezek mellett tagja volt az MKP, majd az MDP Politikai Bizottságának 1945-1953 között.

⁶ A kihagyott rész az 1951. évi terv negyedéves ütemezését tartalmazza.

⁷ Másodlagos kitermelési eljárások: a kőolajat felszínre juttató természetes gáz hiányában, mesterségesen gáz (széndioxid) vagy víz besajtolása.

68.

Nagykanizsa, 1951. március 12.

Jelentés az MDP Zala Megyei Bizottságának a nagykanizsai lakosság hangulatáról, a jegyrendszer bevezetése után

MDP Megyei Bizottság
Agit. Prop. Oszt.
Inform. csoport
Zalaegerszeg

Nagykanizsa,
1951. III. 12.

Megyebizottsági iktató szám volt:
37/6-222/1951.

Kedves Elvtársak !

Fenti számú leveleteket későbbben kaptam meg, mint a szombati jelentést feladtam, így a szempontokat, illetve azok egy részét csak az e hét végi jelentésben fogom támpontként felhasználni.

Most soron kívül Leveletek második bekezdésében írt problémával szeretnék foglalkozni, azért is, mivel ezen a téren az agitációs munkánkat is nagyban elősegítené egy gyökeres változás vagy a jegyelosztás módosítása terén, vagy a szabad forgalmú árunak megfelelő biztosítása útján.

Hogyan nyilatkoznak különböző elvtársak, pártonkívüliek a szappan jegyről¹, akik kaptak, illetve akik nem kaptak ?

Vida Gyula elvt. Vasvázás² esztergályos, munkáját 129 %[-ra] teljesíti, úgy látja, hogy így biztosítva van az ellátása, mert van ugyan másképp[p] is szappan, de még sincs.

Kurunczi István kiváló munkás, Vasvázás, nem kell így sorba állnunk, de szerinte az volna a helyes, hogy mindazon üzemek részesüljenek jegyellátásba[n] egyformán, akik kapcsolatban vannak az 5 éves terv bármely feladatával.³

Skanez Boldizsárné /Somogyi Béla u. 16./ Vasvázásban dolgozik a férje, mint autószerelő, azt mondja: a többi népnek is szüksége volna rá, hogy ne kelljen várni a szappanra meg a zsírra. Hiszen mi sem kértük, hogy nekünk adjanak és mégis kaptunk.

Balogh György Fúrás⁴ személyzeti osztály vezetője: valószínűnek tartja, hogy az Olajipari vezetés járt utána annak, hogy a Maortbeliek[sic!] megkapták, de nem helyesli, hogy különbség van téve itt benn a városban üzemi és üzemi dolgozó között.

Czvetkóné /férje a Fúrás szállításnál dolgozik/. Szerinte a vasúton és más üzemben dolgozóknak is „jól jönne a többre szóló jegy”.

Molnár Ferenc Tanácselnök elvt: Amerre járt úgy teszik fel hozzá a problémát, hogy az Ásványolaj dolgozói ép[p]ügy, mint régen, amikor még MAORT volt a kapitalista rendszerben úgy van kiemelve, helyeslik, hogy az olajmezői külső terület meg van különböztetve, mivel olaj termelésünk onnan van, de bent a városban nem szabadna különbséget tenni.

Wolf József elv. Magasépítő párttitkára: Nem látja, hogy miért különböz[ic!] a Vasvázasi[sic!] a mozdonyvezetőnél, vagy az állványon dolgozó, kőművesnél, vagy vasbetonszerelőnél.

Malek József elv. V. B. tag élmunkás, és Papszt László elvt. a MSZT helyi titkára is nem tartják helyesnek az egy városon belüli megkülönböztetést.

Vas József postai kézbesítő: Keresetem 500 Ft körül van, egyformán vagyunk dolgozók, miért nem vagyunk mégsem egyformák az ellátásban?

Farkas Istvánné⁵ /férje a magasépítőnél kőműves/ Somogyi Béla u. 21.: 8 gyerekes anya vagyok, a legkisebbiknek Rákosi elvtárs a keresztapja, írtam Rákosi elv-

társnak is, hogy segítsen bennünket, de mióta ez ügyben felhívtak a városházára Pallagihoz, azóta sem történt semmi az ügyemben, csupa koszba fekszünk otthon, amikor a bombák hullottak, kaptunk jegyre szappant, most meg hetenkint néha egy-egy darabot kapok, de az nem elég. A legidősebb gyerekem 15, a legfiatalabb 4 éves.

Dravec László szakszervezeti titkár /KPDSZ/:⁶ Helytelen az Ásványolajbeliek kivételezése itt benn Kanizsán, mivel nem végeznek külön munkát, mint akár a Magasépítőnél, akár a fűtőházban a dolgozók.

Salamon József, fémárugyári munkás, 130 %-ot teljesít: nem jó szemmel nézzük, hogy a vasvázásbelieknek több kedvezményt adnak, mi is vagyunk olyan dolgozói az államnak, mint ők csak mi máshol dolgozunk, hát ez nem lehet ok a több jegyre?

Horváth István sztachanovista[sic!] munkás a kefegyárban, munkáját a Kongresszusi versenyben⁷ 230 %-ra teljesítette, április négyre a jelenlegi munkáját, amin dolgozik 15 % plusszal csinálja meg, úgy véli, hogy a szocializmus építésében egyformán kellene részesülni az ellátásból az embereknek, de érthető, hogy a maortbeliek többet kapnak, hiszen ők az olaj termelés fokozásával a békét erősítik.

Bödörné, Tanácsstag elvt. A városi Békevédelmi Bizottság titkára, azt mondja, ha hirtelen megkérdeznék tőle, mint tanácstagtól, hogy miért nem kap a vasút is /fűtőház/ a szennyeződő munka miatt szappan, vagy utazás miatt több liszt és zsírelátást, bizony hirtelenében nehéz volna választ adni, mert ő sem helyesli az egy városban a kivételt, legalább az üzemek kapnának.

A kefegyári dolgozók hangulatát Peténé elvtársnő úgy fejezte ki, hogy ha nem is azt a mennyiséget, de valamit legalább kapnának a többi üzemek is a zsír és szappan jegyből. Tudják azt, hogy a nehézipar fejlesztése érdekében áldozatot kell hozni, de legalább részben könnyítenék ezt meg, mert hogy a szabad áru drágább is mint a másik.

Kedves Elvtársak!⁸

Azt írjátok, hogy az első beszámoló kissé sirós volt. Nekünk az a kötelességünk, legalább is szerintem, hogy a való hangulatot írjam meg. Nem lenne értelme azt írni, hogy minden rendben van és semmi nehézség nincs, mert akkor magunkat csapnánk be. Horváth Márton⁹ elvtárs a II. Kongresszuson azt mondta a vita során: „... egy fabatkát sem ér a mi mondani valónk, ha nem halljuk meg azt, amit a tömegek mondanak”. És még rámutatott Horváth elvtárs arra is, hogy jelentéseinket ne eltorzítva adjuk tovább.

Az természetesen már más lapra tartozik, hogy [a] mi elvtársainknak komoly harcot kell folytatni, mert harc kérdése ez, az agitáció terén a felmerülő nehézségek problémáival kapcsolatban. De erre az érveket csak úgy tudjátok kidolgozni, ha ismeritek az alsó hangulatot, ami szöbeszéd tárgyát is képezi a városban.

Eltvársi üdvözléssel:

*Udvardi Ferenc*¹⁰
/Udvardi Ferenc/
Nagykanizsa, Kisfaludy u. 17. c.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 10. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A szappanjegyet - és vele együtt a zsiradékjegyet - a minisztertanács 59/1951. sz. rendelete vezette be 1951. március 1-jei hatállyal.

² A „Vasvázás” a nagykanizsai Dunántúli Kőolajipari Gépgyár (DKG) jogelődje volt.

³ Esetenként komoly feszültséget gerjesztett, hogy csak egyes - kiemelt - városok és azon túl egyes üzemek dolgozóit vonták a jegyrendszer hatálya alá, míg mások csak a „szabadpiacon” szerezhették be - jóval drágábban - a kérdéses cikkeket.

⁴ Ásványolajkutató és Mélyfűró Vállalat.

⁵ Az eredeti dokumentumon nevét és a neki tulajdonított véleményt tollal megjelölték, a szöveg margóján függőleges vonalakkal többszörösen kiemelték.

⁶ Helyesen KPVDSZ (Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezete).

⁷ Az MDP II. kongresszusára (1951. február 25. - március 2.) meghirdetett munkaverseny.

⁸ A következő szövegrészt a baloldali margónál, függőleges vonalakkal szintén kiemelték.

⁹ Horváth Márton az MDP egyik vezető személyisége, a Politikai Bizottság tagja, valamint 1945-1956 között a Szabad Nép felelős, majd főszerkesztője volt.

¹⁰ A jelentést író személy funkciója nem állapítható meg.

69.

Zalaegerszeg, 1951. március 17.

A Zala című lap riportja a novai Vörös Zászló Tsz gyapottermesztési kísérletéről

„Az idén már 3 holdon termelünk gyapotot!”

Készülnek a novai Vörös Zászló-nál is a tavaszi munkára

A novai Vörös Zászló-termelőszövetkezet felkészült a tavaszi munkára. A szövetkezet tagjai naponként kimennek megvizsgálni a földet, hogy mikor kezdhetik meg a vetést. Ott áll a zalatárnoki gépállomás két traktora is munkára készen. A brigádbeosztás is megtörtént. Rákos Ferenc és Pál Jánosné a növénytermesztési brigádok vezetői, Máté Mihályt az állattenyésztési brigád élére állították. Koronicz Gábor elvtárs, a pártszervezet titkára és Pál János elvtárs vezetőségi tag gyűléseken rendszeresen foglalkoztak a minisztertanács tavaszi munkákról hozott határozatával. Többször megbeszélték a tsz tagjaival Rákosi elvtárs kongresszusi beszámolóját.

A munkát megszerveztük!

Pál János elvtárssal beszélgettünk, tőle tudtuk meg a fent leírtakat. De Pál elvtárs sok mindenről beszélt még. - A munkát jó előre megszerveztük - mondta. - A szövetkezet tagjai brigádokra és munkacsapatokra vannak beosztva. De ami a döntő, párt-

szervezetünk gondoskodott arról, hogy a dolgozók tudják, mik a feladataik, miért szükséges az, hogy kiváló munkát végezzenek.

- Rákosi elvtárs szavaira gondolva indulunk munkába. Követjük Rákosi elvtárs útmutatását, és azon leszünk, hogy olyan eredményeket érjünk el, amilyenre a környéken még nem volt példa.

Április 15-ig elvetjük a gyapotot

Lelkesen és határozottan beszélt Pál elvtárs az eddigi eredményekről és a jövőbeni terveikről. - Mikor első ízben vetettünk gyapotot, sokan kinevettek bennünket. Az ösztöniséget megvallva mi sem nagyon bízunk a sikerben és kísérletképpen 400 ölet vetettünk be. Mire a gyapot beérett, akik a vetésnél nevettek, elhallgattak és mi neveltünk. Pedig a termés nem volt 100 százalékos. Tapasztalatlanok voltunk, későn vetettük el, mikor kikelt, kifejlődött, egy bokron még 70 gubó is volt. Örültünk neki ahelyett, hogy lefattyaztuk volna. Mert mint később megtudtuk, 20-25 gubónál többet nem szabadott volna rajta hagynunk.

Ötéves tervünk sikerét segítjük

- Az idén már más lesz a helyzet. Pál István gyapottermesztési iskolán van és most már mi is többet tudunk. Az idén már három holdon termelünk gyapotot. A múlt év tapasztalatait levonva legkésőbb április 15-re elvetjük. A földet már előkészítettük hozzá. 200 kiló mészfoszfát és 100 kiló szuperfoszfát hintettünk rá, a kikelés után pedig kap 40 kiló pétisót. Zala megyében egyedül nálunk engedélyezte a gyapot termelését a földművelésügyi minisztérium. Mi pedig bebizonyítjuk, hogy az eddiginél sokkal jobb gyapotot termelünk. Ha munkánk sikerrel jár - amiben biztos vagyok -, jövőre már 10 holdon lesz gyapotültetvényünk. - A szövetkezet dolgozói tisztában vannak azzal, hogy a gyapot milyen fontos ipari növény. Ezzel is ötéves tervünk sikerét segítjük elő, ezért gondosan végezzük munkánkat.

Zala, 1951. március 17. 3. p.

70.

[Budapest], 1951. április 16.

Az MDP KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályának levele a Zala megyei pártbizottsághoz, a tag- és tagjelöltfelvételi munkával kapcsolatban

Magyar Dolgozók Pártja
Zalamegye Pártbizottsága,

1951. április 16.

Z a l a e g e r s z e g.

Kedves Darabos Elvtárs!

Pártunk Politikai Bizottsága 1951. április 6-án tárgyalta az 1950-es évi tag- és tagjelöltfelvételi munkát. Az itt hozott határozat kimondja, hogy a M. B. egy hónapon belül tüzze napirendre és tárgyalja meg a saját területére vonatkozólag a határozatot.

Ennek a munkának az előkészítéséhez szeretnénk segítséget nyújtani néhány kérdésben.

1950-ben a megyében az őrstsztagság 11.192 volt, az 1951-es januári statisztika szerint 11.739, a megye őrssz lakosságához viszonyítva 4,2 %, ami az országos 6,5 %-os képezt nem kielégítő, de még a hasonló jellegű megyéknél is alacsonyabb a százaléék arány.

A január, február hónapokban felvett tag- és tagjelöltek száma nagyjában egészes f[e]jlődést mutat. A M. B. fokozottabban foglalkozik a pártépítés e fontos területével, azonban komoly hiányosság, hogy a tagság szociális őrsszetételére nem fektet kellő súlyt. Most döntően a szociális őrsszetétel megjavítása a feladat, nem mellözve azonban a számszerűséget sem.

A foglalkozás szerinti őrsszetételt tekintve 1950-ben 4.942 munkás volt /az őrssz tagság 44,2 %-a/, addig 1951-ben 4.365-re [csökkent] /az őrssz tagság 37,3 %-a/, tehát a termelő munkában résztvevők száma nemcsak arányában, hanem számszerűleg is csökkent. Ha figyelembe vesszük, a dolgozó parasztság száma /1950-ben 2.128, 1951-ben 2.236/, alig, százalék arányban pedig nem emelkedett, akkor még inkább szembeötllő, hogy a szociális őrsszetétel nem megfelelő.

Az alkalmazottak és egyéb foglalkozásúak aránya magas, 1951-ben az eredetileg is alkalmazottak aránya 12,9 %, egyéb kispolgári elemek 8,1 %.

Annak ellenére, hogy az alkalmazottak felvételére Központi Vezetőségi határozat van, még mindig előfordul, hogy jóváhagyás nélkül vesznek fel eredetileg alkalmazott és egyéb kispolgári elemeket, januárban 9 alkalmazottat és 20 egyéb foglalkozásút, önálló iparost, kispolgárt. Újra felhívjuk az elvtársak figyelmét, hogy következetesen tartsák be az ezzel kapcsolatos határozatot, és minden esetben terjesszék fel a kérelmezőket jóváhagyás végett.

Nem kielégítő a nőekkel való foglalkozás sem, ami az őrssztagsághoz viszonyítva 17,3 %-ot mutat. Az országos 25,6 %-hoz képezt komoly [a] lemaradás - bár a január, február hóban felvettek arányszáma némi javulást mutat.

Helyes volna, ha a M. B. megvizsgálná, mi az oka annak, hogy pl. 1950. januárban volt 1.956 tagjelölt, ezzel szemben a felvett tagok száma mindössze 833. Emellett egy sor alapszervezet hosszú időn keresztül nem vett fel tag- és tagjelölteket.

Behatóan foglalkozzanak az elvtársak a határmenti járások tag- és tagjelöltfelvételi munkájának megjavításával. Szükséges, hogy a M. B. lehetőleg gyakran résztvegyen a J. B-ok [és] ülésén, ahol a felvételeket bírálják, hogy ezáltal közvetlen segítséget nyújtsanak e számukra új és felelősségteljes munka jó elvégzéséhez. Ugyanakkor a J.

B-ok [és] Városi Bizottságok tagjai a területükön végzett ellenőrző munka során állandóan kísérik figyelemmel, hogy kiket hoznak javaslatba az alapszervezetek.

A Kongresszuson hozott határozatok maradéktalan végrehajtásának egyik döntő feltétele a pártépítés, ezen belül a tag és tagjelöltfelvételi munka megjavítása, állandóan szemelött tartva az ifjúság és nők arányszámának növelését, a politikai felvilágosító munka megjavítását.

Kérjük az elvtársakat, hogy a Politikai Bizottság határozata megtárgyalásának időpontjáról egy héten belül értesítsék a Párt és Tömegszervezetek Osztályát.

Elvtársi üdvözléssel:

Kádár János

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 63. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A levél tetején „Levéltervezet” szó olvasható, amelyet áthúztak. Talán ezzel magyarázható, hogy a szöveg nem cégjeles papírra készült, mivel csak fogalmazványnak szánták. A szöveg fejlécében a - nem közölt - iktatószám alatt a „Válasz esetén kérjük iktatószámunkra hivatkozni” pecsétészöveg olvasható.

71a.

Zalaegerszeg, 1951. május 15.

**Az ÁMG Zala Megyei Központjának kimutatása a megyei pártbizottság részére,
a Zala megyei gépállomások gépparkjáról**

K i m u t a t á s

Az Á. M. G. Megyei Központ gépállomásainak gépparkjáról.¹

Gépállomás:	Traktor	Cséplő	Tárca	Eke	Vetőgép	Szelektor ²	Morzsoló	Daráló	Silózó	Aratógép	Lenyűvőgép
Palin	24	14	11	22	23	2	1	2	1	1	1
Pölöske	22	12	14	23	25	3	1	2	1		1
Letenye	22	12	6	16	12	2	1	1	1	1	
Lenti	18	7	11	16	17	2	1	1	1		
Orosztony	15	5	6	12	7	1	1	1	1		
Türje	17	8	11	14	10	3	1	1	1	1	1
Felsőbagod	17	7	7	14	20	2	1	1	1		
Zalatórnok	19	6	6	18	11	2	1	1	1	1	1

Gépál- lomás:	Trak- tor	Csép- lő	Tár- csa	Eke	Ve- tő- gép	Sze- lek- tor ²	Mor- zsoló	Da- ráló	Siló- zó	Ara- tő- gép	Len- nyű- vő- gép
Cseszt- reg	18			20							
Szent- liszló	12			14							
Össze- sen:	184	71	72	169	127 ³	17	8	10	8	4	4

Zalaegerszeg, 1951. május 15.

/Büki Imre/ sk.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 117. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttázat.

¹ 1948 nyarától kezdődött meg az állami nagy gép-monopólium kialakítása. Ez azt jelentette, hogy mezőgazdasági gép csak gépállomás és kisebb mértékben állami gazdaság tulajdonában lehetett. A tsz-ek, fmsz-ek „felajánlották”, a magánszemélyektől pedig elkobozták a gépeiket.

² Vetőmagtisztító gép.

³ A számszakilag helyes végösszeg: 125.

71b.

Zalaegerszeg, 1951. május 15.

Az ÁMG Zala Megyei Központjának jelentése a megyei pártbizottság részére, a zalai gépállomások 1949. évi gépállományáról

Á. M. G. Megyeközpontja
Zalaegerszeg.

J e l e n t é s.

1949-évi gépparkról a Zalamegye-i[sic!] gépállomásokon,
megyei viszonylatban:

Összes erőgép:.....	104
eke.....	100
vontató.....	14
teherkocsi.....	2
cséplőgép.....	42
szelektor.....	12

morzsoló.....	6
daráló.....	6
vetőgép.....	80

Zalaegerszeg, 1951. május 15.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 117. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.

72.

Zalaegerszeg, 1951. május 16.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készített jelentés
a megyében folyó munkástoborzás eredményeiről és hiányosságairól**

Jelentés a toborzás eddigi eredményeiről és hiányosságairól.¹

Pártunk II. kongresszusa² megszabta azokat a feladatokat, melyek felemelt módosított öt éves tervünk munkaerőgazdálkodása terén mellettünk állnak. Fejlődő iparunk megköveteli tőlünk, hogy a szükséges munkaerőt tervszerű toborzással biztosítsuk. A toborzás nem kampány feladat, a szocializmus építésében a munkaerőket újra és újra kell elosztani újonnan induló üzemekhez és építkezésekhez. A munkaerő hiány a szocializmus építésében törvényszerűség, mely magától nem szűnik meg. Pártunk és kormányzatunk erőfeszítése nyomán tudjuk a szükséges munkaerőt biztosítani, azok a tapasztalatok nyomán haladva, melyet Szovjetunió megtett előttünk. Azok a szavak, melyet[sic!] Sztálin elvtárs 1931-ben elmondott a gazdasági vezetők előtt „a szocializmus építéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy üzemeinket ellássuk munkaerővel”. Ezek a szavak napjainkban teljesen ránk is vonatkoznak. Az öt éves tervünk végrehajtásához szükséges munkaerőt biztosítani tudjuk, melyhez minden erőfeltétel meg van.

Hazánkban 3 hónapja folyik szervezett munkaerő toborzás. Megyénk első félévi előirányzata 7000 fő. Ebből az eltelt idő alatt vagyis február 20-tól 1.105 munkavállalót szerződtettünk különböző üzemekben és építkezésekhez. Január, februárban a földművelésügyi minisztérium rendelete alapján az áll. gazdaságokhoz leszerződött és önként eltávozó munkaerő létszáma 2000 körül mozog. Ez évben összesen 3105 munkavállaló hagyta el megyénket. Teljesítenünk kell május, júniusban 3390 főt.

Pártunk vezetésével tanácsaink túlnyomó többsége megértette a toborzás jelentőségét, hol szorososan együttműködve végzik munkájuka[t] eredmény van. Ezekben a községekben a toborzás mindjobban népszerűvé válik a dolgozók között és jelentkeznek ipari munkára, mint pl. Tótszerdahelyen 42 fő, Petrikeresztúrról 20 fő, Becs-völgyén 29 fő, Milejszegről 20 fő, vagyis tervünk 90 %-ban teljesítették.

Még vannak tanácsok, hol nem támogatják kellőképpen a toborzókat mint pl. batyki, nemeshetési, szentgróti, salomvári tanácsok, kik általában azt a kijelentést tet[t]ék a toborzóknak, hogy hiába jönnek s községükbe munkaerő nincsen, vagy azt vetik fel, hogy a toborzásnál van fontosabb munkájuk is, azzal nem érnek rá foglalkozni.

Hiányosságok egyrésze az üzemektől ered, elsősorban [az]üzemek munkaerő-szükségletének felmérése nem volt megbízható. Az üzemekben gondolom [olvashatatlan szó] adták be a munkaerőszükségleti kérelmüket, de mire a toborzásra került a sor, lemondták szükségfeltételeiket[sic!] [szükségleteiket?], vagy egyáltalán nem jelentették, hogy nem toboroznak. Ebből adódott az, hogy április hóban 9 vállalat közül 5 jelentkezett toborzásra, Budai, Székesfehérvári Magasépítők és a Budai Gyárépítő vállalat. Ezek toborzói nem végeztek munkát jót[sic!]. A székesfehérvári magasépítő toborzói érkezésük után 3 napra eredmény nélkül hagyták el a nekik kijelölt községeket. A budai Magasépítő toborzói szintén munkájukat felületesen végezték. Gépkocsin végig futottak a nekik kijelölt községekben, de semmilyen népnevelő munkát nem fejtettek ki. Javaslatunkra az Építésügyi minisztérium visszahívta őket. A budai Gyárépítő toborzói április 28-án érkeztek megyénkbe. A toborzó 3 vállalat április havi eredménye összesen 277 fő, ebből 220 férfi és 57 nő. Eredményeink fokozásához tehát szükséges, hogy a vállalat jó toborzókat küldjön. A beütemezett 6 vállalat, mely nem jelent meg, abban hátráltatták a toborzást, hogy a helyi népnevelők úgy látták felesleges az ő munkájuk, hiszen a vállalattól nem jelent meg senki. Ezért hanyatlás van a tanácsok részéről.

Másik hiányosság a toborzó üzemek [és] állami gazdaságok nem készültek fel a munkások szállásának, étkezésének biztosítására. Ennek következtében sok munkavállaló hagyta el munkahelyét, mint pl. Tatabányán Bányavidéki építkezés, nyirkos rossz lakásban szállásolta el a férfi munkaerőket. A női munkaerők részére sem megfelelő szálláshely volt biztosítva. Nagykanizsára hazajött Kulcsár Mária elmondja, hogy azért jött haza, mert szálláshelyük átjáróház volt, hol nappali fáradalmaikat kipihenni nem tudták, mert éjszaka állandóan zavarták őket. Ez a rendőrség közbelépésére sem szűnt meg, ezért kénytelenek voltak hazajönni.

Másik ilyen hely Dunapentele, onnét az utóbbi napokban 30 munkavállaló jött haza, kik azt a kifogást vetették fel, hogy az ottani munkaerőgazdálkodás olyan munkára osztotta be őket, hogy keresni nem tudtak. A lenti járásban hazaérkezettek elmondják, 28-an meghaltak, és közülük sokan kórházban fekszenek. Ez a lenti járásban visszavetette a toborzás eredményét azt vetik fel [a] munkavállalók, hogy nem mennek el, mert úgy járnak mint Dunapentelén.

Megyei viszonylatban legnagyobb hiányosságok a nagykanizsai Magasépítő vállalatnál vannak. A letenyei járásban hozzájuk toborzott munkaerők a múlt hét folyamán keszthelyi építkezéstől mind hazajöttek. Az ügyet kivizsgáltuk a letenyei községi tanács helyiségében. A munkavállalók elmondják, hogy azért hagyták el munkahelyüket, mert étkezéseken kívül havonta 100 Ft-ot kerestek. A 75 méterre

talicskán eltolt föld helyett csak 30 métert számfejtettek. Bicsák brigádvezető elmondja, hogy április 4-i felajánlásuk teljesítéséért jutalmul vándorzászlót kaptak és fejenként 20-20 Ft-ot. Ez helyett április hónapi bérelszámolásnál 30 Ft-ot vontak le. Ez idézte elő, hogy munka helyüket elhagyták.

Az aratás és cséplési munkaerők biztosításával kapcsolatban tanácsaink megértették feladatukat és tevékenyen hozzájárultak a dolgozó parasztság közötti tudatosításához, annak időben való elvégzésének jelentőségéről. Nincs olyan község, ahol megmozdulás ne volna. Dolgozó parasztjaink az aratási és cséplési munkából szívesen kiveszik részüket, de nincsenek megszokva azzal, hogy leszerződjenek. Ezért népnevelő munkát fokozottabban kell vinnünk, hogy megyénk szükségletét biztosítani tudjuk.

Ezen a területen eredményt a Túrjei gépállomás ért el, ki időben jó népnevelő munkával kezdte meg a toborzást a kijelölt községekben. Így az első hét alatt 220 munkaerő szükségletéből 113 munkaerőt biztosított. Hiányosság azonban [az ÁMG] megye központnál is mutatkozott. A megye központ későn osztotta el a gépeket, ez a lebontás a gépállomásokon nem felelt meg. Így a gépállomások, mi[n]t pl. a zalatárnoki, a mülthétfőn osztotta be a gépeit községekbe. A községi tanácsokat erről csak azután értesítették ki. Másik hiányosság, hogy a gépállomás vezetők nem jelölték ki a toborzókat, lebecsülve a feladatokat azt mondva, messze van még a cséplés, ráérünk a munkaerők szerződését szorgalmazni. A lenti, csesztregi gépállomásokon a többi munkához hasonlóan ezen a téren is hiányosságok vannak. Állami gazdaságaink munkaerő szükséglete biztosítva van, a múlt héten 799 munkaerőt szerződtek. Ezenkívül szükségleteiket, helyesebben munkaerőgazdálkodással biztosítani tudják.

Az aratási és cséplési munkaerő szükséglete 8500 körül mozog, melyből még csak 1507 munkavállaló van leszerződtetve, [az] ipar területére előirányzatunk 3390 fő. Ennek teljesítése komoly feladatok elé állítanak bennünket. Feladatainkat csak úgy tudjuk időre végrehajtani, ha pártunk vezetésével a tömegszervezetek bekapcsolásával széles népnevelő munkával győzzük meg dolgozóinkat annak jelentőségéről. Tapasztalatok azt mutatják, hogy ahol a pártszervezet irányítja és aktívan mozgatja a tömegszervezeteket, ott eredmény van, mint pl. Letenyén a tanács nem támogatja a toborzókat[sic!]. Ezután felkeresték a Párt titkárt, ki segítségükre volt és egy-két nap alatt 42 munkaerőt szerződtek le. Hasonló volt a helyzet Lentiszombathelyen.

A Lenti járásban a Défosz segítségét, az egerszegi járásban az MNDSZ, a zala-szentgróti járásban DISZ részéről kaptunk segítséget. A feladatunk tehát, hogy pártszervezet[e]ink fokozottabban foglalkozzanak ezzel a kérdéssel. A népnevelőket aktivizálják, ezzel az ötéves tervet és a békét segítik elő.³

Zalaegerszeg 1951. május 16.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 22. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A dokumentum az MDP megyei bizottságának 1951. május 17-én tartott kibővített ülésére, annak második napirendi pontjához készült (Munkaerő-toborzás).

² 1951. február 25. - március 2. között zajlott Budapesten. Határozatát lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 129-135. p. Különösen: 133. p., a munkaerő-toborzásra vonatkozóan.

³ A szövegben meglehetősen nagy számban előforduló gépelési hibákat kijavítottuk.

73.

Zalaegerszeg, 1951. május 28.

Kimutatás Zala megye 1951. évi állatállományáról és a feketevégásokról¹

K i m u t a t á s
az 1951. évi állatállományunkról az összeírás szerint
és feketevégásokról.

Lenti járás:

Szarvasmarha állomány:	20.799	drb.
ebből kényszervágás:	32	”
feketevégás:	1	”
felderítetlen feketevégás: ²	124	”
Sertésállomány:	27.667	”
ebből kényszervágás:	22	”
feketevégás:	6	”
felderítetlen feketevégás:	139	”
Borjúállomány:	10.399	”
ebből kényszervágás	7	”
feketevégás:	2	”
felderítetlen feketevégás:	98	”

Letenyei járás:

Szarvasmarha állomány:	15.840	”
ebből kényszervágás	39	”
feketevégás	3	”
felderítetlen feketevégás	163	”
Sertésállomány:	25.400	”
ebből kényszervágás	26	”
feketevégás	8	”
felderítetlen feketevégás	195	”
Borjúállomány:	7.140	”
ebből feketevégás	7	”
kényszervágás	8	”
felderítetlen feketevégás	141	”

Nagykanizsai járás:

Szarvasmarha állomány:	31.424	drb.
ebből kényszervágás	22	”
feketevágás	15	”
felderítetlen feketevágás	107	”
Sertésállomány:	47.315	”
ebből kényszervágás	16	”
feketevágás	9	”
felderítetlen feketevágás	218	”
Borjúállomány:	18.124	”
ebből kényszervágás	5	”
feketevágás	6	”
felderítetlen feketevágás	63	”

Zalaegerszegi járás:

Szarvasmarha állomány:	37.310	”
ebből kényszervágás	28	”
feketevágás	1	”
felderítetlen feketevágás	112	”
Sertésállomány:	48.403	”
ebből feketevágás	5	”
kényszervágás	18	”
felderítetlen feketevágás	147	”
Borjúállomány:	15.812	”
ebből kényszervágás	9	”
feketevágás	8	”
felderítetlen feketevágás	39	”

Zalaszentgróti járás:

Szarvasmarha állomány:	16.964	”
ebből kényszervágás	48	”
feketevágás	2	”
felderítetlen feketevágás	151	”
Sertésállomány:	22.019	”
ebből kényszervágás	25	”
feketevágás	11	”
felderítetlen feketevágás	181	”
Borjúállomány:	7.664	”
ebből kényszervágás	15	”
feketevágás	6	”
felderítetlen feketevágás	42	”

Szarvasmarha és sertés szaporulat a megye területén:

Szarvasmarha	809	drb.
borjú	1.620	”
	2.429	”
sertés	982	”

Zalaegerszeg, 1951. május 28.

Pete Győző
/Pete Győző/
s. előadó.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 91. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A dokumentum nagy valószínűséggel a Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályán készült, a megyei pártbizottság részére.

² Sajnos sem ebből, sem az őrzési egységben lévő egyéb dokumentumokból nem derül ki pontosan, hogy mi alapján számították ki a felderítetlen feketeévágásokat. Vélhetően - a formális logika alapján - ez úgy történt, hogy nyomon követték az állatszámítás utáni szaporulatot, és az újabb állatszámításnál - levonva ebből a kényszervágást, a felderített feketeévágást és egyéb csökkentő tényezőket, amelyekről tudomásuk volt - a kiadódó negatív különbözetet nevezték ki felderítetlen feketeévágásnak. Ehhez képest a dokumentum végén, a dátum fölött egy írógéppel törölt szövegrész található, amely így rekonstruálható: „A feketeévágások, amelyeket felderíteni nem tudunk, azt csak hozzávetőlegesen vettük be”. Az utolsó módosított számadat esetében, a közlésnél csak a módosítást vettük figyelembe.

74.

[Zalaegerszeg, 1951. június 18.]¹

Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére készített jelentés a munkafegyelemről

Jelentés a munkafegyelemről.

Pártunk Központi Vezetősége 1950. január 22-én „A szocialista munkaverseny eredményének hiányosságáról és tovább fejlesztéséről” hozott határozatában fontos feladatként tűzte a Párt minden tagja és minden dolgozó elé, a munkaverseny tovább fejlesztése mellett a munkafegyelem megszilárdítását is.

Megállapíthatjuk, hogy megyénk területén Pártunk határozata nyomán mutatkozik fejlődés. Javulás mutatkozik, főleg az Ásványolajipar területén. Így pl. az Ásványolaj Kutató és Mélyfúró Vállalatnál 1950. negyedik negyedévében igazolatlan hiányzó 35 dolgozó volt, míg 1951. első negyedévében ez a szám 26-ra csökkent. Az Ásványolaj Termelő Vállalatnál pl. 1951. januárban 57 igazolatlan mulasztó volt, míg februárban 51, márciusban 18, áprilisban pedig 6.

Az Ásványolajipar területén a munkafegyelem megszilárdításához döntően hozzájárult az, hogy a Pártszervezetek állandó szívós harcot folytattak a munkafegyelem

megszilárdításáért, hogy helyesen irányították az üzemi bizottságot és a vállalatvezetőséget a Párt határozatának végrehajtására. Az olajiparban a munkafegyelem megszilárdításához igen komoly segítséget adott a műszaki értelmiség, különösen a felső-műszaki vezetés, ami döntően tulajdonítható annak, hogy a megyei Pártbizottság és az üzemi Pártszervezetek, egyénileg foglalkoztak a műszaki vezetőkkel.

A nagykanizsai Gépjavító Vállalatnál a múlt év végén és az év elején igen sok volt az igazolatlan mulasztó, a késések száma, a fegyelmezetlenségek száma. Az üzemi Pártszervezet vezetésével, az üzemi bizottság jól vette fel a harcot a munkafegyelem megjavításáért. Ki írták a faliújságra azt, hogy kik segítik az imperialistákat, kik hátráltatják a békeharcot és kik harcolnak jól a békéért. Azonkívül az üzemi kultúr-csoport kultúr-esteken csasztuskákon keresztül hozta ki a munkafegyelem élenjáróit és megbontóit. Politikailag egyénileg foglalkozott a Pártszervezet a későbbiekkel és az egyéb fegyelmezetlenséget elkövető dolgozókkal. Politikai felvilágosító munkán keresztül, gyűléseken, értekezleteken harcoltak a munkafegyelem betartásáért. A munkafegyelem megszilárdításáért folyó harcnak a Gépműhelyben meg is lett az eredménye. Megszűntek a késések, az igazolatlan hiányzások. Azonban akadt még egy-két dolgozó, akiknek a politikai felvilágosító munka a személyes foglalkozás nem használt, ezeket a vállalatvezetőség pénzbüntetésre is megbüntette, azoknál akiknél még ez sem használt, akik tudatosan lazították a munkafegyelmet, az üzemből eltávolították és [a] dolgozók előtt nyilvánosságra hozták.

A tapasztalható eredmények mellett azonban még komoly lazaságok mutatkoznak megyénk területén, amely lazaságok komolyan hátráltatják Pártunk II. Kongresszusa határozatainak végrehajtását, a fészített 5 éves terv részleteiben való túlteljesítését. Az egyik legkomolyabb hiányosság az, hogy szakszervezetek, üzemi bizottságok nem tudatosították eléggé a dolgozók széles tömegei között Pártunk határozatát a Kormány és a Szakszervezetek Országos Tanácsa Elnökségének határozatait ezzel kapcsolatban, és így dolgozóink egyrésze nem is látja jelentőségét annak, mert nincs megmagyarázva, hogy mit is jelent békénk védelme szempontjából, dolgozóink élet-színvonalának emelkedése szempontjából a szilárd munkafegyelem. Így pl. a nagykanizsai Magasépítő Vállalatnál, különösen a külső építkezéseinél, mint a Lovászi építkezés, a nagykanizsai repülőtér építkezés, ahol a dolgozók egyrésze egyáltalán nem ismeri a hozott határozatokat. Ez visszavezethető arra is, hogy a szakszervezeti bizalmihálózat csak papíron van meg és a bizalmiak nincsenek bekapcsolva a munkafegyelemért folyó harcban. A repülőtér építkezésen Dávid László és Kovács Antal bizalmiak elmondták, hogy az üzemi bizottság már két hónap óta feljükk sem nézett s nem ismerik a feladataikat. Így nem is lehet csodálkozni azon, hogy a nagykanizsai Magasépítő Vállalatnál 1951. első negyedévében 6.861 fizikai munkanap kiesés volt, amelynek többsége igazolatlan hiányzások voltak, amely természetesen befolyásolta a vállalat tervteljesítését, a határidős építkezéseit.

Komoly hiányosság az, hogy az üzemi bizottságok nem folytatnak kellő politikai felvilágosító munkát, gyakran előfordul, hogy nem ismerik fel a szilárd munkafe-

gyelem jelentőségét. A zalaegerszegi Magasépítési Vállalat üzemi bizottsága sem folytat szívos politikai felvilágosító munkát, még nem vizsgálták meg külön az üzemben a munkafegyelem kérdését, és így történhetett meg, hogy április hónapban 848 dolgozóból 151 mulasztó volt, ami kb. 1.200 óra kiesést, 15.000 Ft termelés érték elvesztését, a tervteljesítés visszaesését jelentette. Az élüzem Ruhagyári² építkezésnél június 2-án szombaton 44 dolgozó hiányzott igazolatlanul, akik miatt a kőművesek mellé a segédmunkásokat nem tudták biztosítani és ez a termelésben napi 6 %-os visszaesést hozott. A zalaegerszegi Magasépítő Vállalatnál a munkafegyelem lazaságai alapvetően hozzájárultak ahhoz, hogy a vállalat áprilisi operatív termelési tervével 135,6 %-kal szemben a májusi operatív termelési tervüket már csak 130 %-ra tudták teljesíteni. Általános hiányosság üzemeinkben a Magasépítő Vállalatoknál, hogy különösen a külső munkahelyeket hanyagolják el, ezeken a helyeken leggyengébb a politikai munka, éppen ezért ezeken a helyeken fordul elő a legtöbb lazaság. Pl. a zalaegerszegi Magasépítési Vállalat Andrászhidai építkezésén az üzemi bizottság részéről több esetben is előfordul, hogy 3-4 hétig nem járnak ki, de megtalálható ez a hiányosság az Ásványolajipar külső munkahelyein is.

Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, úgy az Ásványolajiparban, mint az Építőiparban, hogy a munkafegyelem megbontóinak többsége kétlaki dolgozó. Az üzemi bizottságok nem kötik össze a kétlaki dolgozók politikai felvilágosításával, a munkafegyelem elleni harcot, azt amit Rákosi elvtárs mondott, hogy a kétlaki dolgozók, hogy akadályozzák részben az ipart, részben a mezőgazdaság fejlődését. Az üzemi bizottságok nem foglalkoznak egyénileg az üzemben újonnan bekerült munkásokkal, így újabban igen gyakran előfordult az, hogy az újonnan bekerülő munkások egy hét után ott hagyják az üzemet, itt nem mutatják meg ezeknek a dolgozóknak, hogy az első heti munkájuk, illetve fizetésük még nem reális, hisz csak most ismerkednek meg a fogásokkal a munkamódszerekkel.

Tapasztalható egy olyan jelenség is egyes üzemi bizottságok részéről, mint a zalaegerszegi Konfekció üzem, üzemi bizottsága részéről, hogy a munkafegyelem megszilárdításáért folyó harcot az üzemi pártszervezet és a vállalatvezetőség feladatának tekintik. Megmutatkozott ez Fercsel elvtárs a Konfekció üzem ü. b. titkára részéről abban, hogy amikor a munkafegyelem lazaságait a SZOT ellenőrizte, úgy nyilatkozott, hogy ez nem az üzemi bizottság feladata. Azóta ez a kérdés tisztázva lett és az üzemi bizottság is harcol a munkafegyelem megszilárdításáért. Tapasztalható ennek ellenkezője is több helyen, mint a bázakerettyei üzemben, ahol a Pártszervezet irányításával az üzemi bizottság komoly harcot folytat a munkafegyelem megszilárdításáért. Ugyanakkor vállalatvezető elvtárs sok esetben opportunistá módon nem vonja felelősségre és nem bünteti meg a fegyelem megbontóit, ami alkalmas arra, hogy a fegyelmezetlenségek tovább ismétlődjenek. Pl. Lukács Károly csőszerelő csoportvezetőt, aki állandóan elhagyta munkahelyét az üzemi Pártszervezet felhívása ellenére is csak 6 hét után vonta felelősségre, ekkor is a pártszervezet határozat [sic!] felelősségre vonása eredményeképpen. Egyes vállalatvezető elvtár-

sak, mint pl. a Lenti Fűrészfűrész-üzem volt vállalatvezetője és üzemvezetője, kizárólag büntetésekkel akarták biztosítani a munkafegyelmet, amely nem volt eredményes, mert ezt elsősorban a politikai felvilágosító munka fokozásán keresztül biztosíthatják, amit a pénzbüntetés nem helyettesíthet.

A munkafegyelem megjavításánál is egyik legdöntőbb biztosíték a kommunista példamutatás. Gyakran előfordul, hogy az üzemi bizottságok tagjai sem mutatnak példát ezen a területen, mint pl. a Zalaszentgróti téglagyár üzemi bizottsági titkára Fincza elvtárs, vagy pl. Pusztaszentlászlón Salamon Kálmán csoportvezető párttitkár elvtárs, aki lazította a munkafegyelmet, mivel maga is többször munkaidő alatt a kocsmában borozgatott. A munkafegyelem lazulását eredményezi még az is, ha az üzem területén nincs biztosítva a munka folyamatossága, mint pl. a nagykanizsai II. sz. téglagyárnál, vagy a nagykanizsai Gépjavitónál az éjjeli műszakban, ami előfordul a többi üzemekben is. Megyénk területén a munkafegyelem hiányosságaiért komoly felelősség terheli a SZOT Megyei Elnökségét, amely ugyan beszélt a munkafegyelem problémáiról, azt ellenőrizte is, azonban Elnökségi ülésen ezt a kérdést külön napirendipontként csak január első felében tárgyalta. Felelősség terheli a Területi Bizottságok elnökségeit, akik nem adtak kellő segítséget az üzemi bizottságok számára. Az előttünk álló békevédelmi feladatok a feszített 5 éves terv túlteljesítése megköveteli, hogy megyénk területén Pártunk irányításával a szakszervezetek fokozzák a harcot a munkafegyelem megszilárdításáért, fokozottabban kell mozgósítani dolgozóinkat ezen keresztül is a tervek túlteljesítésére, elsősorban a politikai felvilágosító munka fokozásán keresztül.³

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 22. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttáza másodpéldánya.

¹ A keltezetlen dokumentum datálásánál a pártbizottsági ülés időpontját vettük alapul. A jelentés az első napirendi ponthoz készült, az előadó Illés László volt.

² A Zalaegerszegi Ruhagyárról van szó.

³ A szövegben sok a gépelési hiba, ezeket kijavítottuk.

75.

Zalaegerszeg, 1951. július 12.

A Zala című lap beszámolója az első zalai kombájn fogadtatásáról

Arat az első kombájn Zalában

Nem hiába függtek a palini gépállomás irodája falán már tavaly ilyenkor a kombájn szerkezeti rajzai. A dolgozók valahányszor csak bementek az irodába, alaposan megnézték a rajzokat, ismerkedtek a kombájjal. Már tavasszal szó volt arról, hogy talán a palini gépállomásra is érkezik egy ilyen csodálatos gép. A „talán” most valóság lett. Vasárnap a kanizsai vasútról jelentették az örömhírt Palinba: megérkezett a kombájn, jöjjenek kirakni.

Már az állomáson hatalmas tömeg csodálta a kombájnt, amely pontos mása a végtelen szovjet búzaföldeken dolgozó társainak. Ebben a gépben is a Szovjetunió baráti segítségének egy kis részét látja mindenki. Megcsodálták a gépet a kanizsai utcákon, Palinban a falu apraja-nagyja várta a határban s szorongott az udvaron, amikor a gyönyörű gép megérkezett.

Hétfő délután a József Attila-tszcs rozsföldjére ment a kombájn első munkára. Kovács Ferenc elvtárs, kombájnvezető büszkén ült fenn az ülésen, az ernyő alatt. A fél falu nézte, ahogy a gép vágta a rozst és ontotta a kicsévelt szemet. A gépállomás büszke dolgozóinak nevében Seres Gyula elvtárs, gépállomásvezető megjegyezte: - Tisztán, szépen dolgozik a kombájn, a félig dőlt gabonát is könnyedén vágja. Jó munkánkkal igyekszünk meghálálni, hogy mi kaptuk az első kombájnt.

Az új gép másnap is próbamunkát végzett a palini termelőcsoport földjén. Szerdán aztán Szepetnek szövetkezeti község dolgozói kérésére egytagban lévő 120 hold búzájuk aratására-cséplésére ment ki a kombájn. Ott állt a fél falu, még a szomszéd községekből is jöttek megfigyelők.

Kovács elvtárs büszkén ült a gép nyergében. A búza engedelmesen hajolt a kések alá. A szalmarázó egyenletesen zakatolt, a tartály ürege mögött gazdagon ömlött a kicsévelt szem. A termelőcsoport hatalmas búzatábláján győzelmesen haladt a kombájn, a terv, a dolgozó nép ajándéka.¹

Zala, 1951. július 12. 1. p.

¹ Vö. GH 9. 14. p.

76.

Zalaegerszeg, 1951. szeptember 6.

A DISZ Zala Megyei Bizottságának kimutatása az MDP megyei bizottságának a saját és a jogelődje szervezeti életét jellemző egyes statisztikai adatokról

M. D. P. Megyebizottság,
Buchvald Béla elvtársnak,
H e l y b e n.

K i m u t a t á s.

A MINSZ.¹ idejéről 1949. decemberi adatok alapján.

A megyében működött:

17 SZIT.
5 Diákszövetség
162 EPOSZ.²

Ebben a számban nem szerepel[nek] a keszthelyi, a sümegi és a tapolcai járások.

Taglétszáma volt: 9.720 fő fiú és 963 leány.

A függetlenített Megyebizottság 6 főből állt, 3-4 rendszeres aktivából, különösen diákokból.

Járási Bizottságok: egy-egy titkárból állottak.

Városi Bizottságok szintén egy-egy titkárból.

Ebben az időben 27 politikai kört szerveztünk meg: 405 hallgatóval.

A DISZ.³ 1950. októberi kimutatása:

18 üzemi

205 falusi

6 iskolai

és 8 városi körzeti alapszervezet működik, vagyis

Összesen: 237 alapszervezet.

A taglétszám: 10.587 tag, ebből 2.726 leány. A tagok közül összesen: 949 párttag és tagjelölt.

A Megyebizottságnál függetlenített 11 [fő].

Járási Bizottságoknál egy-egy titkár.

Városi Bizottságoknál egy-egy titkár.

Megszervezve: 84 politikai kör, 1.680 hallgatóval, amely aztán lemorzsolódott és alig 8-9 %-a vett részt a DISZ. oktatásába.

Most jelenleg a DISZ-nek 229 falusi

18 Állami Gazdaság

10 Á. M. G.

64 T. Sz. Cs.

14 városi körzeti

7 középiskolai

26 üzemi szervezete működik.

Összesen: 368

Ennek taglétszáma: 15.177, ebből 4.767 leány.

A DISZ. tagjaiból 1.623 párttag és tagjelölt.

Apparátusa a DISZ-nek:

A Megyebizottságra függetlenítve: 12, Úttörőkkel együtt.

Nem függetlenített választott Megyebizottsági tagok: 7 és 32 választmányi tag.

Járási Bizottságoknál függetlenített egy-egy járásban egy titkár, egy adminisztrátor és 1-2 politikai munkatárs. /Két munkatárs a nagykanizsai, a lenti és a zalaegerszegi járás./ Azonkívül egy-egy Úttörő járási titkár. Összesen: 22.

A Járási Bizottság nem függetlenített választott tagjai összesen 51 fő. A választmány tagjai pedig összesen: 181 fő és ehhez lehet számítani általában 6-8-10 aktívát.

Városi Bizottságok és Nagykanizsa DÁT. V-nál⁴ egy-egy függetlenített titkár és a 2 városban 2 függetlenített Úttörő titkár.

Nem függetlenített választott bizottsági tagok: 33 és választmányi tagok pedig 99.

Egy-egy kampánynál általában a megyében a közös népnevelő csoportban 1.300-1.500 népnevelő dolgozik a DISZ. részéről.

A politikai oktatás idén 277 helyen lesz megszervezve 4.486 hallgatóval.

A DISZ. alapszervi vezetőségek tagjai:

Összes vezetőségi tagok száma: 1.341. Ebből fiú: 924, leány: 417. A vezetőségi tagok közül Párttag és tagjelölt 411, pártönkívüli 850.⁵

A vezetőségi tagok összetétele: az Üzemi szervezetnél:

65 %-a munkás, 1 % értelmiség, 34 % alkalmazott. Az alkalmazottak nagy százalékát annak tudhatjuk be, hogy üzemeknek lettek besorolva, pl: zalaegerszegi Út-fenntartó V., Zalaegerszeg Terményforgalmi V., stb. [sic!]

Falusi szervezeteknél:

47,2 % kisparaszt, 13 % középparaszt, 9,7 % üzemi munkás, 5,1 % mezőgazdasági munkás, 7,5 % alkalmazott, 7,3 % TSZCS. tag, 6,1 % kisipari munkás, 1,9 % középiskolás, 0,8 % értelmiségi és 1,1 % különböző egyéb foglalkozású.⁶

A DISZ. szervezeteinél funkcionáriusainál nagyon gyakori a fluktuáció, amely különösen most a vezetőségválasztás óta mutatkozik meg az alapszervezeteinknél. Pl. Nagykanizsa Ásványolaj választmányából 20 ember távozik el a közeli napokban iskolára, de nagyon nagy a fluktuáció a Járási Bizottságoknál is, pl. jelenleg a járá-soknál és városoknál a funkcióba lévő elvtársak közül 3 elvtársa van olyan, aki egy évnél valamivel hosszabb ideje van funkcióba. A Megyebizottságon pedig 2 elvt[árs] van olyan, aki 2 évnél több ideje van, a többi általában 6-8 hónapja.

A választott bizottságokból nagyon nagy a fluktuáció, pl. a zalaegerszegi járásban a 13 tagú választott bizottságokból 5 ember hiányzik, a választmányi tagokból pedig 10 és hasonló a helyzet a többi Bizottságoknál is.

A Pártépítésben a DISZ. Járási Bizottság és az alapszervek által javasolt fiatalok-nak a Pártba való javaslása havonként változó, pl. március hónapban 67, az utána következő hónapokban 75-80-92, július hónapban 105.

A tagjelölt felvételnek általában 35-től 45-50 %-ig ifi szokott lenni. Ez a szám az utóbbi időben csökkent, különösen a Párt Kongresszus után, amikor a tagjelöltségi időt 2 évre felemelték.

Kása Lajos
/Kása Lajos/
megyei titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 83. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tiszttát. A nyomtatott fejléc szövege: „Dolgozó Ifjúsági Szövetség[sic!] Zalamegyei Bizottsága”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Magyar Ifjúság Népi Szövetsége, 1948. március 22-én hozták létre. Kommunista irányítással működött 1950-ig, a DISZ (Dolgozó Ifjúság Szövetsége) megalakulásáig. Rétegszervezetei: Úttörő Szövetség, Szakszervezeti Ifjómunkás és Tanoncmozgalom (SZIT), Egységes Parasztiifjúság Országos Szövetsége (EPOSZ), Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége (MEFESZ), Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége (MDNSZ). A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 107. p., 3. jegyzet.

² Lásd az előző jegyzetet!

³ A Dolgozó Ifjúság Szövetsége 1950. június 16-18. között tartotta alakuló kongresszusát.

⁴ A Dunántúli Ásványolajtermelő Vállalat (DÁT), a MAORT jogutódja volt.

⁵ Az összes vezetőségi tagok számához (1341) képest ez csak 1261.

⁶ A százaléktértek végösszege 99,7 %.

77.

Zalaegerszeg, 1951. szeptember 7.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készült jelentés a Zala című lap munkájáról¹

Jelentés a Zala munkájáról.

A Szervező Bizottság² a Győr Sopronmegyei [sic!] Hírlappal kapcsolatos határozata értelmében a Megyei Pártbizottságnak meg kell vizsgálni a megyei pártlap munkáját.

A Zala, a Zalamegyei Pártbizottság lapja, a Vasmege mutációjaként készül. A lapot Szántó Jenő elvtárs, a Vasmege szerkesztője jegyzi. A szerkesztőség munkáját két hónapja Laky Teréz elvtársnő vezeti, akit a Sz. B. három hónapra bízott meg ezzel a munkával.³

A lap hétköznap mintegy 7500, vasárnap 8-8500 példányban jelenik meg. A példányszám az utóbbi hónapokban növekedést mutat. A harmadik negyedévben a deficit 28.200 forint.

I.

A szerkesztőség belső helyzete.

A szerkesztőség engedélyezett státusza 12 fő. /Felelős szerk., segédszerk., 3 rovatvez., 3 munkatárs, 3 gyakornok./ Ebből jelenleg 5 státusz nincs betöltve: felelős szerk., 1 munkatárs, 3 gyakornok. A rovatvezetői státuszokat gyakornoki idejüket töltő munkatársakkal töltjük be.

A szerkesztőség zömében új munkatársakból áll: Benkő, Hári és Rigó elvtársak két hónapja, Konyecsnai elvtárs 3 hónapja, Kerkai és Pálos elvtársak fél éve, Takács Elemér 1 éve dolgozik ezen a területen. A szerkesztőség tagjai politikai és szakmai

színvonala alacsony: a munkatársak közül a 19 éves Hári elvtárs rendelkezik valamennyi tapasztalattal a gyakorlati pártmunkában. Egy elvtárs végzett 2 hónapos pártiskolát, a többiek alacsonyabb politikai képzettséggel rendelkeznek. Megfelelő átlagos műveltséggel csak Benkő és Hári elvtárs rendelkezik.

II. A lap munkája.

A Sz. B. megállapítja, hogy a megyebizottságnak a lap profilja kialakításánál arra kell törekedni, hogy a lap a Párt és kormányhatározatok helyi végrehajtására mozgósítson, konkretizálja a Párt politikáját a megyei viszonylatokra.

A Zala eleget tesz ennek a feladatának. Az országos feladatokból kiindulva rendszeresen, tervszerűen foglalkozik a helyi, üzemi és mezőgazdasági termelés kérdéseivel. Az üzemi termelés területén súllyal foglalkozik a megye legfontosabb üzemeivel, különösen az olajtermelés és az építőipar - az alapanyagtermelés országosan is fontos kérdéseivel. A lap rendszeresen és megfelelően foglalkozik a mezőgazdaság soronlévő feladataival, a begyűjtéssel, tszcs szervezéssel, stb. Napirenden tartja a pártépítés aktuális kérdéseit. A lap színesen, elég ötletesen veti fel az egyes kérdéseket. /Riportsorozat Pacsáról, Grósz⁴ ellenes oldalak, stb./ Különösen jól végez egy-egy kampányfeladatot, a bányásztoborzásnál pl. jelentés segítséget nyújtott a Megyebizottságnak. A lap népszerűsíti a jó kezdeményezéseket, a jól dolgozókat /Ahol segítik - ahol hátráltatják a begyűjtés sikerét, Dicsőségtábla, A béke legjobb harcosai stb./ bátran rámutat a hibákra /hibák egyes járások, községek munkájában, állami gazdaságok, gépállomások munkájának bírálata, munkafegyelem hiányosságai stb./. Neveli a dolgozókat áldozatvállalásra, a nehézségek bátor leküzdésére /Kommunisták, Koromgyár, stb./. A lap harcol az ellenség ellen, a kulákokról rendszeresen közöl leleplezőírásokat. /Kártevők, szabotáló cséplőgéptulajdonosok, stb./ erre vonatkozó anyagi azonban még sokszor vízállásjelentés szerűek. megelégszik a bírósági közlésekkel. A klerikális reakció elleni harc csak a Grósz perre korlátozódott, akkor jó munkát végzett a lap, azóta azonban teljesen elhallgatott ebben a kérdésben. Hiba, hogy a jó kezdeményezéseket a lap gyakran elejti, két-három alkalommal megjelenik az új rovat, aztán nem foglalkozik vele többet.

A lap egyik leggyengébb pontja a nemzetközi kérdésekkel való foglalkozás. A napi külpolitikai események szerkesztése Szombathelyen történik, a Zala szerkesztősege pedig megelégszik ennek tudomásulvételével és nem is törekedett arra, hogy a lapban önálló külpolitikai tájékoztatást adjon. A lapnak ugyancsak javítani kell a Szovjetunió eredményeivel való foglalkozás kérdésében. Nem elég gyakran közöl a Szovjetunió életét, a szovjet emberek munkáját ismertető írásokat. Ez azt mutatja, hogy a szerkesztőség lebecsüli a Szovjetunió életéről szóló cikkek nagy nevelő hatását.

Ugyancsak javítani kell azon, hogy a lapban nem tükröződik megfelelően a megye határszéli jellege. A Titó banda leleplezésével elég változatosan foglalkozik, írásai azonban nem tükrözik a határszéli problémákat, nem helyi jellegűek, hibája a lapnak, hogy a délszláv kérdéssel ritkán foglalkozik.

A cikkek minőségi megjavítása terén sok a tennivaló - ez összefügg a munkatársak fejlődésével.

III.

A lap és a Megyei Pártbizottság kapcsolata.

A Sz. B. határozata kimondja: a hibák kiküszöbölésének előfeltétele, hogy a Megyei Pártbizottság felismerje saját lapja jelentőségét és biztosítsa annak szilárd politikai vezetését.

A Zalamegyei Pártbizottság és lapja között még nem alakult ki ilyen irányú megfelelő kapcsolat. A megyei Pártbizottság nem foglalkozik még tervszerűen és rendszeresen a lappal, bár ilyen irányú készség és kezdeményezés van. Gyakori azonban, hogy a Megyebizottság tagja[i] nem olvassák a lapot, vagy előfordult az is, hogy a szerkesztőséget nem értesítették egy-egy fontos határozatról. A KV. egyik, augusztus 13-án kiadott fontos határozata, amely a lap számára is szab meg feladatokat, csak szeptember 5-én véletlenül jutott a szerkesztőség tudomására. Ugyanez történt a szeptember 14-én megjelent KV határozattal is.

Az átfogó politikai irányítás és ellenőrzés még hiányzik a megyei Pártbizottság részéről, különösen az egyes osztályvezető elvtársaknál. Komoly eredmény, hogy a MB és a megye vezető funkcionáriusai rendszeresen írnak a lapba és maguk területén az alsóbb szerveknél is rendszeresen szorgalmazzák a cikkek írását. Valamennyit javult a lap munkatársai és az MB egyes osztályai között a kapcsolat. A lap munkatársai lehetőségekhez képest részt vesznek az egyes osztályok értekezletein.

A lap szerkesztője főleg az MB agit. prop. osztályával tart kapcsolatot, ahonnan sok segítséget kap, azonban az osztály sem foglalkozik eléggé tervszerűen a lappal. Az osztály nem nyújt segítséget a munkatársak rendszeres szakmai, politikai oktatásához.

A lapnak eddig nem volt hosszúlejáratú munkaterve, így azt nem tárgyalhatta a MB. A heti terveket a szerkesztőség vezetője esetenként - nem rendszeresen - megbeszélte az agit. prop. osztály vezetőjével. A lap munkatársait - részben a lap elég nehéz káderhelyezete miatt is - mindeddig nem vonták be a pártbizottság által kiküldött megyei brigádokba.

A MB. a lap kádereinek kiválogatásánál - különösen a legutóbbi időben törekedett arra, hogy az újsághoz párthű, megbízható, megfelelő ideológiai és általános műveltséggel rendelkező kádereket biztosítson.

A következőkben arra kell törekedni, hogy a káderutánpótlást a pártmunkába jártas, megfelelő mozgalmi tapasztalattal rendelkező elvtársakból biztosítsuk.

A MB-nek kell ellenőriznie a helyes lapterjesztési politikát, azt, hogy új rétegek kezébe adjunk újságot, a Párt megyei aktivái pedig használják fel munkájukban a helyi agitációs anyagot. A MB-nek kell kidolgozni a munkamegosztást a Szabad Nép és a megyei lap között, törekedni arra, hogy a helyi lappal új olvasóréteget neveljünk, az öntudatosabbak között terjedjen a Szabad Nép. Törekedni kell mindkét lap egyes cikkeinek feldolgozására, s arra, hogy a párttagok mindegyike valamelyik lapot rendszeresen olvassa. Az MB foglalkozik a lapterjesztés kérdéseivel, időnkint értekezletre hívja össze a szervezőket, ahol megbeszélik az aktuális kérdéseket, azonban a két lap arányos fejlesztési tervének végrehajtását nem ellenőrzi. Így fordulhatott elő, hogy az utóbbi időben csökkent a megyében a Szabad Nép olvasóinak száma, a Zalái pedig ugyanezekben a területeken növekedett. Ez egészségtelen és káros jelenség, az MB pedig nem lépett fel erélyesen ellene.

IV.

A szerkesztőség munkája, szakmai, politikai színvonalának megjavítása, a pártszervezetekkel és a tömegszervezetekkel való kapcsolatának erősítése.

A Sz. B. határozata kimondja, hogy a szerkesztőség a MB segítségével kell, hogy megjavítsa a munka szakmai, politikai színvonalát, erősítse meg kapcsolatait a pártszervezetekkel, a dolgozó tömegekkel. A szerkesztőség tagjai lényegében most ismerkednek a szakmával is, feladataikkal is. A szerkesztőségben belül a napi munkában való tanuláson túl nem folyik az újságírók szakmai képzése. Szervezett tanulás nem folyik megfelelő fokú pártoktatási formában az őszi oktatási évad megindulásakor kapcsolódnak be a szerkesztőség tagjai. A szerkesztőségnek mindeddig nem volt 2 évre kidolgozott, belső tanulási terve arra vonatkozóan, hogy két éven belül minden munkatárs elsajátítsa az érettséginek megfelelő általános műveltséget, a munkatársak az öthónapos, szerkesztők az egyéves pártiskolának megfelelő ideológiai műveltséget.

A Sz. B. feladatul tűzi ki, hogy a szerkesztőség a Megyebizottságra támaszkodva elsősorban a pártfunkcionáriusok és népnevelők segítségével építse ki a tudósító hálózatot, erősítse meg a levelező mozgalmat.

A szerkesztőség jelenleg nem rendelkezik tudósító hálózattal, szervezésében a kezdet kezdetén vagyunk. A szerkesztőség - hibásan - nem igényelte ehhez a MB segítségét, munkájában csupán a falusi, alapszervi titkárokra támaszkodott.

A levelező hálózatának bővítését is belső ügyként intézi a szerkesztőség. Itt már van valami igen kezdeti eredmény: a korábbi havonkénti 20-25 levél helyett naponta 2-3 érkezik a szerkesztőségbe, ez azonban még közel sem mondható jó eredménynek. A lap tömegkapcsolatainak szervezését Pálos Klára elvtársnő végzi, aki ugyan már fél éve dolgozik a szerkesztőségbe, de ezen a területen ez az első önálló munká-

ja. Pálos elvtársnő politikailag képzetlen, mindössze egy háromhetes pártiskolával rendelkezik.

A lap még nem tartott levelező értekezletet.

Zalaegerszeg, 1951. IX. 7.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 23. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Az ülést 1951. szeptember 10-én tartották, a jelentést negyedik napirendi pontként tárgyalták. Az előadó Laky Teréz volt.

² A Szervező Bizottság (SZB) elsősorban pártépítési munkával és operatív kérdésekkel foglalkozott. Tagjait a KV választotta, 1949 februárjától hetenként ülésezett. A testületet a KV 1953. júniusi határozata szüntette meg.

³ Vö. Horváth 1978. 101. p.

⁴ Grósz József kalocsai érsek és társai felett 1951. június 28-án hirdetett ítéletet egy koncepció perben a Legfelsőbb Bíróság.

78.

[Zalaegerszeg], 1951. szeptember 19.

**Az MDP Zala Megyei Bizottsága mezőgazdasági osztályvezetőjének levele
a Lenti Járási Bizottsághoz, a tagosítások ügyében**

[195]1 IX. 19
1/HK/Bné

MDP Járási Pártbizottság
Lenti
Járási Titkár elvtársnak,

Kedves Titkár elvtárs!

Járásod területén a tagosítás alatt több községben olyan megnyilvánulás volt tapasztalható, hogy a földjüket nem engedik betagosítani egyes egyénileg dolgozó parasztok és nem hajlandók a csereingatlant elfogadni, éppen ezért, ezeken a helyeken vizsgáljátok meg, hogy hogyan folyik az őszi szántási vetési és betakarítási munka és a szükséges intézkedést a politikai felvilágosító munka mellett a tanácson keresztül is tegyétek meg. Ilyen megnyilvánulások a járásod területén a következő helyeken voltak:¹

Kerkakutas községben a csereingatlant sokan nem [akarták]² elfogadni azzal, hogy a saját földjükön más nem engednek gazdálkodni pl. Kiss Józsefné 6 holdas kerkakutasi pártonkívüli kisparaszt felesége azt mondta, hogy az a föld, amit tőle a bizottság elvett, az leánykori öröksége és aki arra rámege, annak a pofájáról a bőrt leszedi.

Kerese Józsefné 5 holdas kisparaszt felesége Szentgyörgyvölgyön kijelentette, hogy minek osztották ki a földet, ha most újból elveszik. Lázít a tszcs fejlesztés ellen. Beszélni kell vele és aknamunkáját meg kell állítani.

./.

Ramocsa községbe Kécsmár Ferenc tszcs tag, a tszcs ellen uszít, hogy ott nem lehet keresni és úgyis felbomlik, és csak azért alakították, mert tavaly kitelepítéssel fenyegették őket. Nézzenek utána az elvtársak ennek az embernek.

Az elmúlt hetekben Páka községben a Lenti gépállomás vontatója, melyet Tóth József traktoros vezetett, felborult az árokba, Tóth József ittas állapotban volt és demokrácia ellenes kijelentéseket tett.

Kérjük az elvtársak jelentését, hogy hogyan vonták felelősségre és mi történt az ügyben.³

Elvtársi üdvözzel:

m. mezőgazd. o. vez

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 79. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ E tárgyban, ugyanebben az időpontban valamennyi járási pártbizottság kapott levelet, amelyek szövege eddig a pontig szó szerint azonos volt.

² A szó olvasata bizonytalan.

³ Az öt járás közül csak a letenyeből és a nagykanizsaiából érkezett (vagy található az őrzési egységben) tényeket nélkülöző sematikus válaszlével.

79.

Zalaegerszeg, 1951. november 20.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának kibővített ülésére készült jelentés
a pártvezetőségek újjáválasztásáról¹**

J e l e n t é s.

a vezetőségek újjáválasztásáról.

A Központi Vezetőség 1951. május 22-i határozata² értelmében megyénkben is újjáválasztottuk az alapszervezetek vezetőségeit. A vezetőségek újjáválasztása november 18-án fejeződött be, 536 alapszervezetben. Ezenkívül 16 egységes falusi pártvezetőséget, 2 üzemi pártbizottságot és 2 falusi pártbizottságot hoztunk létre, ahol ugyancsak meg voltak tartva a vezetőségválasztó taggyűlése[k], és pártértekezletek a Lenti községi pártértekezlet kivételével, ahol a pártértekezlet e hó 22-én lesz

megtartva. A vezetőségválasztás előtt a megye területén 528 alapszervezet volt, amelynek megoszlása az alábbi:

üzemi, 67,	ÁMG. 10.	ÁGI. 17	tszcs., 112	körzeti, 11	községi, 251	hivatali. 60.

A pártvezetőségek újjáválasztása előtt az össz. alapszervezetek vezetőségi tagjainak a létszáma 1.287 fő volt. A nem, és szociális, korszerinti megoszlás az alábbi volt:

férfi	1092	84 %,	nő	195	16 %	alkalmazott	241	18 %
ért.:	41	3,1 %	üz.m. ³	363	29 %	mezőgazd.m.:	110	8 %
tszcs:	217	16,8 %	d.par.	205	15,8 %	ifi:	123	8 % ⁴

A régi vezetőségek megoszlása szektoronként az alábbi volt:

	üzemi	ÁMG.	ÁGI.	tszcs,	körzeti	községi,	hivatali.
férfi	245 fő	27 fő	32 fő	133 fő	37 fő	491 fő	127 fő
	92,1 %	84,8 %	96,9 %	83 %	69 %	85,9 %	74,5 %
nő	21 fő	5 fő	1 fő	29 fő	16 fő	80 fő	43 fő
	7,9 %	15,2 %	3,1 %	17 %	30 %	14,1 %	25,5 %
alkalm.	45 fő	-	1 fő	2 fő	28 fő	84 fő	81 fő
	16 %		1 %	1 %	52 %	14 %	47,5 %
ért.	6 fő	-	-	-	4 fő	14 fő	17 fő
	2,2 %	-	-	-	7 %	2,4 %	10 %
ifi.	30 fő	6 fő	6 fő	14 fő	4 fő	44 fő	19 fő
	11,2 %	18 %	11 %	8 %	7 %	7,7 %	11 %

A vezetőségválasztás ideje alatt megyénkben 8 pártszervezet alakult, így mint ahogy már fent is említettem pártszervezeteink száma 536.

Szektoronként a megoszlásuk az alábbi:

üzemi,	ÁMG.	ÁGI.	tszcs.	körzeti.	községi.	hivatali.
73	10	17	115	11	246	64.

A vezetőség újjáválasztás során alapszervi vezetőségeinkben a megye területén 1533 főt választottak. Az alapszervezeti vezetőségi tagjaink megoszlása nem, szociális és korszerinti megoszlása az alábbi. [sic!]

férfi:	1214	79 %	nő:	319	21 %	alkalmazott	254	16,5 %
értelm.	56	4 %	üz.m.	398	26,5 %	mezőgazd.m	157	10 %
tszcs.	282	18,2 [%]	d.part	246	16 %	ifi.	225	14,5 % ⁵
[...]	⁶							

Az újonnan választott vezetőségi tagok megoszlása szektoronként az alábbi:

	üzemi,	ÁMG	ÁGI.	tszcs.,	körzeti,	községi.	hivatali.
férfi,	267 fő	37 fő	49 fő	180 fő	32 fő	506 fő	143 fő
	84 %	84 %	77 %	75 %	52 %	81,5 %	75 %
nő:	48 fő	7 fő	14 fő	63 fő	29 fő	112 fő	46 fő
	16 %	16 %	23 %	25 %	48 %	18,5 %	25 %
alkalm:	54 fő	-	7 fő	2 fő	36 fő	79 fő	76 fő
	17 %	-	1 %	0,8 %	53 %	12,5 %	31 %
ért.:	19 fő	1 fő	2 fő	1 fő	3 fő	23 fő	13 fő
	16 %	2 %	2 %	0,4 %	5 %	3,5 %	6,3 %
ifi:	55 fő	17 fő	15 fő	29 fő	8 fő	71 fő	30 fő
	17 %	39 %	23 %	12 %	1,5 %	11,5 %	16 %

A régi vezetőségben a párttitkár elvtársak pártiskolai végzettsége az alábbi volt: /régipárttitkárok száma: 528/

2 hetes,	3 hetes,	4 hetes	5 hetes	6 hetes	2 hónapos	3 hónapos
51	102	62	1	15	44	3 ⁷

Az újonnan megválasztott párttitkár elvtársak pártiskolai végzettsége pedig az alábbi: /új párttitkár elvtársak száma: 536/.

2 hetes	3 hetes	4 hetes	5 hetes	6 hetes	2 hónapos	3 hónapos
51	76	39	29	15	29	8 ⁸

Az újonnan megválasztott párttitkár elvtársak párttagsági ideje az alábbi:

1945-47-ig,	1948-50-ig,	1951-től.
268	207	53. ⁹

A régi pártvezetőségi tagok pártiskolai végzettsége az alábbi volt: /régipártvez. tagok száma: 1.287/

2 hetes	3 hetes	4 hetes	5 hetes	6 hetes	2 hónapos	3 hónapos
58	160	81	1	14	43	2 ¹⁰

Az új vezetőségi tagok pártiskolai végzettsége az alábbiak szerint alakul: /új vezetőségi tagok száma: 1.533./

2 hetes	3 hetes	4 hetes	5 hetes	6 hetes	2 hónapos	3 hónapos
37	155	68	19	18	21	9 ¹¹

Az új vezetőségi tagok párttagságának ideje az alábbi:

1945 előtt, 4 fő 0,2 %	1945-47-ig, 787 fő 52 %	1948-tól 1950-ig, 624 fő 40 %	1951-től. 108 fő 7,8 % ¹²

A vezetőségválasztások előtt a régi vezetőségben 8 Disz titkár elvtárs volt vezetőségi tag.

A vezetőségek újjáavasztása után a vezetőségben 19 Disz titkár elvtársat vezetőségi tagnak megválasztottunk.

A vezetőségek újjáavasztása előtt a vezetőségben 31 tanácselnök volt, és 31 tanácsitkár.

A vezetőségek újjáavasztása után a vezetőségben 4 tanácselnököt és egy tanácsitkárt választottak.

Az újjáavasztott vezetőségekben 8 agronómus, 3 műszaki értelmiségi, 5 orvos, 30 tanító és 16 műszakit választottak.

Megyénk területén azokban a községekben, ahol már mezőgazdasági szocialista szektor van, vagy ipari üzem, ezeknek a száma 97, ahol a mezőgazdaság szocialista szektorából 60 községi pártszervezetünkben választottak párttitkárt, ugyanígy az ipari üzemből pedig 21 elvtársat választottak községi alapszervi titkárnak. Így tehát 16 községi pártszervezetünk van, ahol a községi pártszervezet titkára egyénileg dolgozó paraszt.

A vezetőségek újjáavasztása során megyénkben a régi vezetőségből 664 elvtársat váltottak le, amely 664 leváltás okát a statisztika összeállítása előtt a MB. szervezési osztálya és 13 aktívja a JB-knél megvizsgált, de ugyanígy megvizsgáltunk a megye területén 25 alapszervezetet, ahol nagyobb fluktuáció volt a vezetőség újjáavasztása során. A 664 leváltott elvtársról az alábbiakat hoztuk fel.

240 elvtárs más területre lett elhelyezve, így Párt, állami, gazdasági, tanács, és különböző funkciókba lettek elhelyezve. Ugyanakkor a régi vezetőségekből kb. 50-60 bevonult katonának. Ugyanakkor 210 régi vezetőségi tag, aki úgy a békekölcsönjegyzés során, mint a begyűjtésben tanúsított oportunista magatartása miatt lett leváltva a vezetőségből. Ugyancsak 95 elvtárs aki idős korára való tekintettel nem vállalt vezetőségi funkciót, vagy a vezetőségekbe ennél az oknál fogva nem hozták javaslatba, 59 régi vezetőségi tag pedig, akit a vezetőségből azért kellett kihagyni, hogy politikai múltjuk nem volt tiszta, így pl. nyilaskeresztes pártiak voltak a tagjai, és nyugatosok, vagy a határmenti községeinkben leginkább, ahol Jugo kapcsolatuk miatt kellett őket a vezetőségből kihagyni. [sic!]

A felülvizsgálatunk során megállapítottuk azt is, hogy a vezetőségek újjáválasztása során a MB-tól kiindulva, JB-ink is túlzott követelményeket állítottak az új vezetőségek tagjai felé. Mint pl. Zalaszentgróton Fejes József elvtársat, vagy pl. Kovács János elvtársat, akiknek leváltási okát a pártszervezet azzal indokolta meg, hogy Pártmunkáját nem látja el, és felülvizsgálásunk során megállapítottuk, hogy a munkájukat nem tudták kellőképpen ellátni, ennek oka az volt, hogy a JB-től nem kaptak meg minden segítséget, vagy pl. ugyancsak Zalaszentgróton Hal[1]ek Jenő elvtársat, aki Pártunknak, 1920 óta tagja, és akit annál az oknál fogva váltottak le, hogy beteges, és öreg. Az utóbbi ugyan fennáll Hal[1]ek elvtársnál, azonban a vezetőségben politikai képzettségén keresztül komoly segítséget tudott volna adni az újjáválasztott vezetőségnek.

Vagy pl. Becsehely Szurdapusztai tszcs-nél, ahol Mázsa Pál volt párttitkár elvtársat azért váltották le a vezetőségből, hogy önkényeskedik, és a tagság nem szerette. Ugyanakkor Mázsa elvtárs harcoskiállású párthű elvtárs. A fenti indokok ugyan fennállnak Mázsa elvtársnál, azonban ha a JB. komolyabb mértékben támogatta volna a munkájában, Mázsa elvtárs hasznos káder lett volna a vezetőségbe.

A felsorolt példák azonban nagyobb mennyiségben nem hozhatók fel a fluktuációk okának, mert pl. amit ugyancsak vizsgálatunk alkalmával megállapítottunk, hogy Zalaszabar községben, ahol gyakorlatban a volt párttitkáron kívül a régi vezetőségnek több tagja nem is volt. A volt vezetőséget 1950. nov. 22-én választották meg /három tagú/ de ezek közül 2 elvtárs nem is fogadta el a pártvezetőségi tisztséget, és nem is töltötte be.

A Járási Bizottság ugyan tudott erről, de még sem segített abban, hogy életképes pártvezetőséget hozzanak létre. Vagy pl. Garabonc községben ahol a pártvezetőség tagjai a megválasztásuk óta egyszer sem tartott[ak] vezetőségi ülést, sőt Fliszár József elvtárs az új párttitkár elvtárs sem tudott arról, hogy ki volt a régi pártvezetőségben. Vagy pl. a Zalaegerszegi járásban, ahol Hombár Gyula volt a Zalaszentgyörgyi párttitkár, akinek kulákfelesége van, vagy Hottó[n?] Málics volt községi párttitkár, aki nyilas volt, agresszív fellépésű volt, s emiatt a községben gyűlölték is őt a dolgozó parasztok, és aki egyben akadályozta az[t] is, hogy tagjelölteket vegyenek fel a pártba, vagy pl. Csácsbozsokon Nagy Kálmánné volt Jutasi őrmester [sic!] felesége, aki párttitkári funkcióját a saját anyagi érdekeinek támogatására használta fel. Vagy Nagylengyelben Kelemen Gyula volt párttitkár, aki a békekölcsönjegyzés ideje alatt nemhogy segítette volna a békekölcsönjegyzés politikai munkáját, ellenagított. De ugyanígy tett Pesti Gyula volt teskándi párttitkár, vagy Hagyárosbörönd[ön] Ciráki Péter volt párttitkár, aki teljesen szétzüllesztette a pártot, s kulákokkal tartott fenn kapcsolatot.

Tehát a felsorolt példák is bizonyítják azt, hogy egy-két hely kivételével a vezetőségből való leváltások többségükben indokoltak voltak.

A vezetőségekből leváltott elvtársak nagyobb részükben egy-két hely kivételével, ahol megbízták őket népnevelőmunkával, nem lettek feladattal ezideig még megbíz-

va, amellyel kapcsolatban feladatunk az, hogy a használható elvtársakat a JB. bízva meg pártmunkával, nehogy az illető elvtársak az ellenség, a kulák kezébe kerüljenek.

A lezajlott vezetőségválasztások munkáját kiértékelve megállapíthatjuk, hogy JB-ink a MB. részéről sem kaptak meg minden segítséget, habár a MB. tagjai állandóan kint voltak az alapszervezeteknél, s ugyanakkor a vezetőségválasztás munkájára a MB. nagyszámú aktívát is mozgósított. A hiányosság azonban az volt, hogy JB-inkkel nem értékeltük kellőképpen a vezetőségválasztás munkáját, így a fluktuáció okát, és a munkánk elvi irányítás helyett az alapszervezetek vezetőségválasztó taggyűléseinek az előkészítésére korlátozódott /beszámoló elkészítése stb./ és így nagyon sokszor a JB-k önállóságát is elvette, s ebből adódott az is, hogy a vezetőségválasztás politikai munkájával nem tudtuk kellőképpen összekapcsolni a többi feladatot, főként a begyűjtést. Az éberség hiányára vall az is, hogy a vezetőségek újjáválasztása során több helyen sikerült az ellenségnek egyes helyeken kétes, nem tiszta múltú párttagokat a vezetőségbe becsempészni. Így pl. Dávid József zalalövői lakos, aki ugyan a termelőcsoportnak tagja, de a múltban nyilas volt, és rokoni kapcsolatai vannak a kulákokkal. Vagy pl. Tormási László András hidán, aki bekerült a tszes. vezetőségébe, ugyanakkor 1946-ban jött haza nyugatról. Vagy Nagypáli községben Fazekas István, akinek csendőrrokonsága van.

De a felsoroltakhoz hasonlóan több ilyenrel is találkozunk, néhány alapsz[er]vezetűnkénel, amelyekre a JB-inkat figyelmeztetni kell, hogy ezeknek a Pártszervezeteknek a munkáját fokozottabb mértékben ellenőrizze.

A felsorolt hiányosságok mellett azonban megállapítottuk, hogy az alapszervezetek vezetőségeinek újjáválasztása komoly mértékben megerősítette pártszervezeteinket. Mivel a vezetőségekbe döntő többségükben munkájukban áldozatvállalásokban, az állammal szembeni kötelezettség teljesítésében ezideig kitűnt, becsületes elvtársak kerültek be. Ezt mutatja az is, hogy az új pártvezetőségeink máris komoly mértékben hozzáláttak a feladatok végrehajtásához, így pl. a begyűjtés, pártépítés stb.

És ahol még hiányos és nem indult be az újjáválasztott vezetőségeink munkája, ez csak arra vezethető vissza, hogy a JB-inken keresztül még nem kaptak meg minden segítséget munkájuk beindításához.

Egységes falusi pártvezetőségeinkben elmondhatjuk, hogy alapszervezeteinkből a legjobb kommunisták kerültek be, azonban annak dacára, hogy JB-ink figyelmét felhívtuk, sőt velük részletében átbeszéltük, hogy az egységes falusi pártvezetőségekbe olyan elvtársakat válasszanak be, akik az alapszervezetekbe[n] nem töltenek be funkciót, mégis Zalalövön, Csesztregen és Muraszemenyén az alapszervezet vezetőségéből választottak be egy-egy elvtársat az egységes falusi pártvezetőségbe.

A megválasztott egységes falusi pártvezetőségeinknek munkájáról még nem tudunk beszámolni, mivel velük még feladatukat részletében nem beszéltük meg, és így munkájuk nem is indult be kellőképpen. E téren különösképp kell JB-inknek segítséget biztosítani, a MB. részére.

Összegezve az elkészített statisztika alapján megállapíthatjuk, hogy az új vezetőségekbe javult a nők % aránya, amit bizonyít az, hogy a régi vezetőségben 16 % volt a nők arányszáma, ugyanakkor az új vezetőségbe 21 %, bizonyítja továbbá az is, hogy az 55 régi titkárral szemben jelenleg 77 női párttitkárunk van. Vagy pl. az ifik, akik a régi vezetőségben 8 %-ban vettek részt, most 14,5 %-ban vesznek részt az új vezetőségekben. Azonban az eredmények dacára látnunk kell azt, hogy a nők, és az ifik felé úgy a kéadernevelés, mint a pártépítés terén fokoznunk kell munkánkat.

De ugyanakkor a vezetőségek újjáválasztása során nem tudtuk kellően biztosítani azt, hogy az ipari munkások megfelelő számmal foglalják helyet a vezetőségekben, mivel a régi vezetőségben 363 ipari munkás az újjáválasztott vezetőségekben pedig 398 ipari munkás lett beválasztva. De ugyanígy hiányos az ipari munkások megfelelő súlyának a biztosítása a Párttitkárok között, mivel a régi vezetőségekben 133 üzemi munkás volt párttitkár, az újjáválasztott vezetőségekben pedig csak 135, és ezt különösképpen szemelőtt kell tartanunk az elkövetkezendő munkánkban, hogy javítsuk az ipari munkások % arányát.

De ugyanúgy javítanunk kell az értelmiségiek bevonását is a pártszervezetekben, a tagjelölt és a tagfelvételeken keresztül, mivel a vezetőségválasztások során az értelmiségiek részéről mindössze csak 0,9 %-os emelkedést értünk el.

A vezetőségválasztás tapasztalatait értékelve az elért eredmények, és hiányosságokból kiindulva kell a Megyebizottságnak és Járási Pártbizottságainknak az elkövetkezendő időben a pártépítés, és a pártszervezetek szervezeti életének megszilárdítása terén javítani munkájukat.¹³

Zalaegerszeg, 1951. november 20.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1 fcs. 25. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszta másodpéldánya.

¹ Az ülést ugyanazon a napon tartották, mint amelyet keltezőként a dokumentum visel. A második napirendi pontként tárgyalt jelentés előadója Köves János volt.

² Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 139-143. p.

³ Üzemi munkás, alatta dolgozó paraszt.

⁴ A férfiak és nők nélküli számadatok számszakilag helyes végösszege: 1300 ill. 98,7 %, ami az átfedettséggel is magyarázható.

⁵ A férfiak és nők nélküli számadatok számszakilag helyes végösszege: 1618 ill. 105,7 %, ami - a korábbihoz hasonlóan az átfedettséggel is magyarázható.

⁶ A kihagyott részben - valószínűleg figyelmetlenség folytán - az előbbi adatsort megismételték.

⁷ Az adatok összege: 278.

⁸ Az adatok összege: 247.

⁹ Az adatok összege: 528, ami a „régii párttitkárok” számával egyezik meg.

¹⁰ Az adatok összege: 359.

¹¹ Az adatok összege: 327.

¹² Az adatok számszakilag pontos összege: 1523, míg a százalékok kiadják a 100 %-ot.

¹³ Az eredeti szövegben viszonylag sok a gépelési hiba, ezeket kijavítottuk. Egyes fontosabb adatokat, végösszegeket aláhúztak, kipipáltak, vagy egyéb módon megjelöltek, kiemeltek.

80.

Zalaegerszeg, 1951. december 5.

Az Állami Gazdaságok Zala Megyei Központja által, az MDP megyei bizottsága részére készített kimutatás a megyében lévő állami gazdaságok területének művelési ágak szerinti megoszlásáról

Megyebizottság, Mezőgazdasági Osztály

Zalaegerszeg

Hivatkozással december 5-én vett telefonbeszélgetésre, az alábbiakban közöljük a Zalamegyei Állami Gazdaságok területének művelési ágak szerinti megoszlását:

Gazdaság	Kert	Szántó	Rét	Legelő	Szőlő	Gyümölcs	Erdő	Egyéb	Összesen
Alsófákos ¹	-	862	63	132	21	16	34	40	1168
Andráshida	91	1299	251	173	12	172	200	46	2244
Egervár	-	200	32	560	6	490	59	4	1351
Felsőrajk	-	990	107	202	5	3	42	32	1181 ²
Gelse	-	740	198	48	11	-	5	14	1016
Jankapuszta ³	19	472	68	166	-	336	17	19	1097
Kehida	4	593	58	367	9	62	169	31	1293
Nagykanizsa	-	470	90	15	3	2	10	14	604
Pölöske	-	300	168	808	-	-	-	10	1286
Pördefölde	8	251	25	67	-	565	5	9	930
Zalaapáti	2	610	917	534	2	53	20	27	2165
Zalalövő	1	1850	293	106	-	146	284	18	2698
Zala-szentgrót	-	76	6	2	61	380	8	14	547
Zsigmondháza ⁴	1	1091	53	23	1	2	60	12	2243 ⁵
Összesen:	126	9604 ⁶	2329	3203	131	2227	913	290	18823 ⁷

Megjegyezni kívánom, hogy a 2227. kh. gyümölcsösből 389 kh. a termő, továbbá a 290 kh. egyébből 22 kh. a nádas.

[olvashatatlan aláírás]

Kozma János
megyeközp. ig. h

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 99. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Állami Gazdaságok Zalamegyei[sic!] Központja, Zalaegerszeg, Kaszaháza⁸⁾. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Hahót külterületi lakott helye.

² Számszakilag helyes végeredmény: 1381.

³ Belezna külterületi lakott helye.

⁴ Túrje külterületi lakott helye.

⁵ Számszakilag helyes végösszeg: 1242.

⁶ Számszakilag helyes végösszeg: 9804. Ez és a 2. jegyzettel jelzett adatsor egyaránt 200-zal különbözik a feltüntetett végösszegtől, ezért feltételezhetően - mivel minden más számsor egyezik, illetve a különbség nem ekkora - a metszéspontjukban álló számadat (990) hibás.

⁷ Számszakilag helyes végösszeg 19823, amely differencia - egy híján - megegyezik az 5. jegyzetben feltüntetett különbséggel.

⁸ Kaszaháza közigazgatásilag Zalaegerszeg része volt.

81.
Zalaegerszeg, 1951. december 9.¹
Rákosi Mátyás felszólalása a megyei pártértekezleten²
(részletek)

Kedves Elvtársak!

Eljöttem a pártértekezletre, mert meg akartam nézni többek között, hogy tulajdonképpen mi van Zalában. Zalából olyan panaszokat kaptam, hogy itt nagyon erőltetik a beszolgáltatást és a nép zúgolódik. A statisztika azt mutatja, hogy a megye a rosszabb megyék közt van a beszolgáltatásban. A 19 megye között a 12. és december elsején gabonából 80 %, kukoricából 77 %, burgonyából 62 %, napraforgóból 53 %, baromfiból is 53 % volt a beszolgáltatás, ami azt mutatja, hogy jól el vannak maradva.

Én már tudom, hogy az ilyen sírásokkal szemben az ember legyen óvatos és mivel már készítettük elő ezeket a december elsejei rendszabályokat,³ előre gondoltam, hogy ki fog bűjni a szög a zsákból, mert, ha tényleg úgy megnyúztuk volna ezt a Zala megyét, akkor december elseje után, amikor szabadon kapni mindent, valószínűleg ebben a megyében lesz a legkevesebb a vásárlás, mert hiszen az embereknek nincs pénzük, megnyúztuk őket. Legnagyobb meglepetésemre az a megye, amely 12. a beszolgáltatásban, első helyen áll az országban a vásárlásban, ami azt mutatja, hogy úgy látszik valami nincs rendben, mert pénzük több van, mint a gazdag megyékben, mint Békés megyének, ahol nincsenek hegyek, minden sík, jó a termőföld. Ebből meg lehet állapítani, hogy itt baj van azzal, amit úgy hívnak, hogy állampolgári fegyelem, szóval az emberek sírnak, hogy nincs pénzük, nem bírják az adót, a beszolgáltatást, amikor vásárolni kell, akkor kiderül, hogy elsők az országban.

Ez legyen tanulság az elvtársainknak, a párt elvtársainknak, de az állami, tanácsot vezető elvtársainknak is, hogy ne engedjék magukat megszedíteni, bár még én magam

is azt hittem, ha ennyi a panasz, kell lenni valaminek, s kiderül, hogy felveti a pénz az embereket. S hogyné vetné fel, amikor a baromfit 53 %-ra adták be, a többit elfeketézték. Nagykanizsáról, vagy innen is mentek a bizonyos két kövér libával párnás osztályon Budapestre.

Eltársak, itt a megye panaszja lelepleződött olyan értelemben, hogy alaptalanok, van itt pénz és általában tudjuk, bár a zalai földek nem a legjobbak, de nagyon jól művelik meg őket és a termés az utolsó esztendőben elég tűrhető volt. Olyan fokozott szárazság, mint az Alföldön, nem volt. Ebből következik, hogy az elvtársaknak keményebben kell fogni. Ez volt az a megye, ahol a legtöbb kenyeret és kenyérlisztet vették. Mindjárt sejtettem, hogy emögött is valami turpisság van. Most hallhatták, hogy az a dolgozó paraszt, vagy asszony, abban a reményben vette a lisztet, hogy a tavasszal 3 kg lisztért kap egy napszámot, - nem azért vette, mert nem volt, hanem, mert spekulált vele. Ha ilyesmit hallunk, akkor meg fogjuk nézni, hogy mi lett a fejadaggal. Ha kiderül, hogy nem örölte be, akkor világos, hogy kicsit spekulált is. Mire spekulált az, aki ahelyett, hogy a fejadagját örölte volna meg és mint hallottam egyik esetben száz, másik esetben 60 kg lisztet, harmadik esetben csak azért nem vett többet, mert megérkezett a társzekér a bolt elé és látta, hogy tele van liszttel. Kétségkívül elharapódzott a spekuláció. Nekünk ezzel szemben fel kell lépni. Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha valaki olyan jól műveli meg a földjét, hogy 10 helyett 18 mázsa búza terem, a maradékot megőrli, a lisztet eladja olyan áron, ahogy megveszik, ez nem spekuláció, ez rendes munkájának eredménye. Az ellen sincs kifogás, ha disznóját 180 kg-osra hizlalja fel, miután ami az államnak jár, beadta, a többit eladhatja. Ez ellen sincs kifogásunk, de aki megvásárolja a lisztet abban a reményben, hogy tavasszal három kg lisztért kap egy napszámot, világos, hogy ez nem a munkás, hanem spekulációs oldala a kérdésnek. Ez ellen a legegyszerűbb módszer, hogy megköveteljük, ami az államnak jár, az utolsó fillérig adja be. Ami azon felül van, azzal nyugodtan csinálhat amit akar, elraktározhatja, ahová jól esik, de csak miután az államnak beadta, ami az államé. Ezek a számok azt mutatják, azért van annyi pénzük, mert a baromfit 53 %-ban adták be abban a reményben, hogy becsapják az államot. Itt valami turpisság van, ugyanez van a burgonyával is. Ebben a megyében 10 évvel ezelőtt kevés burgonya volt. Kiderült, hogy a zalai földeken a burgonya jól terem, most termelnek. Mivel jól lehet a burgonyán keresni, 62 %-át adták be december elsején annak, ami jár. Mi itt keményen fel fogunk lépni. Az elvtársaknak meg kell érteniök, hogy aki a jelenlegi viszonyok között nem akar adót fizetni valamilyen címen, az lényegében aláassa az állam tekintélyét. Ha egy faluban eltűnjük, hogy egy ember nem fizet adót, az a többieket fogja ellenünk mozgósítani. Azt mondják, hogy maguk miért tesznek kivételt, ha nekik szabad, nekünk is szabad. Meg kell valósítani a közteherviselést, amint én azt elmondtam december elseji beszédemben.⁴ Ezt eddig nem fogtuk keményen azért, mert azt akartuk, hogy a dolgozó parasztság erőre kapjon, megtollasodjon, de viszont, amikor az már megtörtént, rendesen kell az adót fizetni.

Az elvtársak látják, hogy ebben a tekintetben, amit befizetnek, vissza is kapják, Zalaegerszegezen itt épül az óriási ruhágyár. Amikor legutoljára itt voltam, megígértük a gyárat. A burzsoák azt mondták: ez is olyan ígéret, hallottunk ilyet sokat. - Már áll a gyár, majdnem ezren dolgoznak, s mire visszajövök 3 ezren fognak dolgozni. Ugyanígy van minden. Amit mi megígérünk végrehajtottuk, de megköveteljük, hogy legyen közteherviselés, ne csak a rendesen dolgozó paraszt fizessen, hanem mindenki, hiszen mindenki élvezi a jó utat, szülőotthont, iskolát, nem teszünk kivételt ebben. Meg kell érteni, hogy most már keményebben fogjuk, mert megváltoztak a viszonyok.

4-5 évvel ezelőtt lehetett beszélni szegény emberről, sőt munkanélküliség is volt. Ma az a helyzet, hogy a régi közmondás jut érvényre, hogy csak az ördög szegény, mert nincs lelke. Most nincs bizony szegény ember, mert, aki egészséges és dolgozni tud, az az évnek 300 napján dolgozhat. Ha földje kevés, beléphet a tszcs-be 2-3 holddal. És ha ott 400 munkaegységet dolgozik, akkor többet keres, mint azelőtt egy 15 holdas gazda. És ugyanígy van minden területen és minden évben jobb lesz és több lesz a kereseti lehetősége.

Most senki nem védekezhet azzal, hogy szegény ember voltam, mint 5-10 éve. Ha a két keze megvan, dolgozni tud, épülő szocializmusunk szép eredménye következtében úgy élhet, ahogy dolgozik. Ha jobban dolgozik, jobban élhet, ha még jobban dolgozik, még jobban élhet. Ez a szocializmus és ezt az elvtársak tartás szem előtt.

4-5 évvel ezelőtt még nem beszéltem volna így, mert nem voltak meg a tervgazdálkodásunk eredményei, nem volt minden községben tszcs, vagy egyéb kereseti lehetőség. Ma már tényleg az a helyzet, hogy szegény ember a szó régi értelmében, olyan, aki nem tudja, hogy egy hónap múlva mi lesz vele, hogy hogyan ússza át a telet, olyan a mai világban ritka, mint a fehér holló. És ha ilyesmi előfordul, ott elsősorban magában van a hiba, nem pedig az állami, vagy társadalmi rendben, mert a mi rendünk olyan, hogy aki átlagosan dolgozik, rendszeresen meg tud élni és ebből következik, hogy rendszeresen adót is tud fizetni. Ha nem, olyan, mint az az újjazda, akit Darabos elvtárs⁵ említett. Ilyen sok van az országban. Én egy somogy-megyeit említettem. Tollasodnak, ugyanakkor úgy sírnak, hogy az ember a legszivesebben alamizsnát adna a kezükbe. Házat vett, lovat, ezt, azt és ha megnéznénk, mi van a sifonérjában,⁶ mindenféle olyat találunk, amiről 10 évvel ezelőtt nem is álmodott.

Fejlődésünk következtében meg kell erősíteni az állampolgári és munkafegyelmet, ehhez tartozik, hogy a beadást, az adót rendszeresen kell fizetni. Itt is csak azt mondhatjuk, hogy az állam erős, az állam szervezett és aki ezen a téren nemakarással válaszol, annak mi a régi közmondással válaszolunk, nemakarásnak nyögés a vége. Rászorítjuk, ami az államnak kijár, megadja. Az elvtársak ehhez tartás magukat.

Látom, hogy a megye fejlődik, fejlődik benne a párt is.

Persze hiba van rengeteg. Különösen elégedetlenek vagyunk a fiatalokkal. Még mindig nem tudtuk eléggé bevonni őket, a Disz munkája még mindig eléggé gyönge, többek között azért is, mert a párt nem támogatja eléggé őket. Meg kell érteni, hogy a

Disz olyan szervezet, amely minden évben feloszlik. Miért? A 20 éves elmegy katonának, a 18 éves iskolások elmennek egyetemre és akkor a Diszben viselt állásuk megszűnik. Szakadatlan mozgás van. A fiatal, amikor 24-25 éves belép a pártba, vagy nem marad a Disz-ben. Ezért ennek szervezetei gyengék. A csontváza porcogósabb, mint a párté és nagyobb támogatásra szorul a párt részéről, de, ha ezt megkapja, akkor nekünk vissza fogja adni, óriási segítsége lesz a pártnak a fiatalok között és erre helyezzenek az elvtársak nagy súlyt.

Másik a nők kérdése. Megállapította Darabos elvtárs, hogy az országos átlag alatt van a nők létszáma a pártban és ez bizony hiba. A nők nélkül nagyon nehéz építeni a szocializmust. Itt hallottuk Pál elvtársnő felszólította a férfiakat, hogy tartsák rendben a nőket, és ha a férfi kommunista funkcionárius, vagy állami tisztviselő, ne engedje, hogy a felesége titokban hajnali misére járjon. Ez természetesen igaz, de azért a legjobban a nők között, maguk a nők tudnak agitálni. Ez már így van, hogy egyik asszony a másikatól könnyebben elfogadja az érveket. A férfiről azt gondolja, nem ismeri az asszony gondjait, bajait, azért nem akar megagitálni, de ha másik asszony agitálja, könnyebben elfogadja, ezért nekünk nagyon fontos különösen ilyen megyében, amely ezelőtt el volt maradva, amelynek nem volt ipara, a fővárostól a legmesszebb feküdt, itt van a határon, az angolok nincsenek messze, Titó itt van a szomszédban, ilyen helyen különösen fontos az asszonyok közti munka. Ezt kérem a MB-től, a mi pártfunkcionáriusainktól, meg az itt lévő kommunista elvtársaktól, hogy javítsák meg ezt, rögtön jobb lesz a munka ezen a téren. Könnyebb lesz az agitáció, könnyebb lesz a munkájuk, ha a nőket bevisszük, különösen a gépállomás, meg az állami gazdaság munkahelyeire. Arról akarok szólni, hogy a nőket vigyék be a mezőgazdaságba, ültessék őket traktorra. Itt hallottam, hogy a szó szoros értelmében elüldözik a nőket a traktorról. Darabos elvtárs beszámolójában volt egy példa, hogy 15-en voltak és egy maradt belőlük. Kétség kívül az ellenség keze van ebben. Tapasztalat, hogy a nők nagyszerűen tudnak bánni az ilyen gépekkel és tetszik ez a munka, sokkal megbízhatóbbak, mint a férfiak pl. szombat este nem mennek el berúgni a kocsmába, - hogy egyebet ne mondjak - úgyhogy ezen a téren az elvtársak szívleljék meg a tanácsomat. Azonkívül nem fog előfordulni, hogy a traktorosok harmadrésze bevonul katonának és a gépállomások vezetői vakarják a fejüket, honnan vegyenek pótlást. Ezen a téren is jobban kell dolgozni.

Nagyon örülök, hogy Egerszeg olyan gyárat kapott, ahol elsősorban női munkaterőt lehet alkalmazni. Meg vagyok győződve, ha az elvtársak jól dolgoznak, mire 3 ezer munkással dolgoznak, a munkások 75-80 %-a nő lesz /Darabos elvtárs: már most is annyi/, mert ahol ennyi nő egy rakáson, könnyebben hozzáférhető a szocialista tanítás, a kommunista oktatás részére és segít maguknak ezen a téren megtörni azt a helyzetet, hogy el vannak maradva az országos átlagtól, ami a nők tagságát illeti.

Egy kicsit a nemzetközi helyzetről szeretnék beszélni. [...]⁷

Részben ezért jöttem Zalába, amely az ország délnyugati sarkában van, hogy megmondjam ez elvtársaknak, mi erősek vagyunk, erőnk szakadatlanul növekedik. Az ellenség gyengül, ezért beszél annyit háborúról, mert látja, hogy békés viszonyok között feltétlenül el fogja veszíteni a versenyt. Mi tudjuk, hogy elveszíti akkor is, ha háborúba kezd, de ezt ő még nem tudja.

Emlékszem rá, amikor a német császár elkezdte a háborút 1914-ben azt mondta, mire a lombok lehullnak, ti már győzedelmesen otthon lesztek. Elszámította magát.

Emlékszem, amikor Hitler megtámadta a Szovjetuniót, meg volt győződve Magyarországon minden burzsoá Horthytól lefelé, hogy 4-6 hét múlva Moszkva biztosan elesik, Hitler elfoglalja az egész Szovjetuniót. Most ugyanazok, akik annak idején Hitler ügyét vették 100 %-ig biztosnak, Amerikában reménykednek.

Mi, akik ismerjük az erőviszonyokat megnyugtathatjuk őket, hogy ez a remény olyan, mint a Hitlerbe vetett remény. Ez persze nem jelenti azt, hogy ölbetett kézzel kell ülni, nem kell foggal és körömmel védeni a békét, minden erővel erősíteni, szilárdítani népi demokráciánkat. Minél erőteljesebbek vagyunk, annál kevésbé valószínű, hogy az ellenség meg mer bennünket támadni, minél gyöngébbeknek mutatkoznánk, annál valószínűbb, hogy kedvet kap a támadáshoz, azt fogja mondani, úgy látszik gyenge a rendszer, ugorjunk neki, hátha szét tudjuk verni. Ezért minden egyes párttagnak, állampolgárnak része van a békeharcban, ha jól végzi a munkáját, még ha nem is agitál, csak rendesen végzi a munkáját, azzal bizonyítja be hűségét a békefront felé, ez már egy óriási cselekedet, mert a sok kém, azt jelenti - akit az ellenség küldött ide - hogy az emberek rendesen dolgoznak, adójukat rendesen fizetik, nem lehet hallani, hogy különös mozgás van, ez a rendszer erős, várjunk, míg gyengül, majd később megdöntjük. Ezt azért mondom, mert sokszor hallom, hogy én élekhalog a békéért, kivájom a 10 körömmel a sz[e]mém, aki háborút akar, de mit csináljak én egyszerű ember. Azt mondom, a békéért vívott harcban mindenki fontos katona, azzal, hogy rendesen, becsületesen elvégzi a munkáját támogatja népi demokráciánkat, ezzel már erősíti a békét és megfordítva, valaki erősködhet, hogy a béke mellett van, de ha rosszul dolgozik, ha morog, ha nem teljesíti a beszolgáltatást, ha nem végzi el idejekorán a mezőgazdasági munkákat, vagy valami olyat, amitől az ellenség bátorságra kap, akarva, nem akarva a béke ellen dolgozik. Ezt kell az elvtársaknak megmagyarázni különösen ilyen megyében, ahol számszerűleg kevés a kommunista és sok az olyan ember és asszony, aki papi befolyás alatt van, mert ez világos és érthető mindenki számára. De különösen elvtársak, annak a 3-400 elvtársnak, akinek kezében van a megye vezetése, annak legyen tudatában, hogy mi erősebbek vagyunk minden nap és ezen belül népi demokráciánk is erősebb.

Nem tudom mennyiben hallgatják az ellenség rádióját, nekem minden reggel hozzák egy papíron, hogy mit mond, - mert nekem erről tudnom kell - látom, hogy ők megjátsszák, hogy nekik mindenütt ott ülnek az embereik és mindent tudnak a világon. Most itt voltak ezek az intézkedések a jegyrendszer megszüntetése. Heteken, hónapokon keresztül ezer, meg ezer ember dolgozott, mert hiszen elő kellett készíte-

ni, látták az elvtársak hétfőn reggel⁸ az ország 18 ezer üzlete elő volt készítve, a határozatok ki voltak nyomtatva és ha az ellenség egy héttel, vagy 3 nappal előbb tudta volna, akkor a rádióban leadta volna, hogy emberek siessetek vásárolni, mert december 1-re felmennek az árak, dacára annak, hogy ezek ezen dolgoztak, senki, se a követség, se az újságírók nem tudtak róla, ők is a magyar rádióból értesültek, ami annyit jelent, hogy távolról sem olyan erősek, mint ahogy el szeretnék velünk hitetni. Utána az ellenség valóban megpróbált megrohmozni bennünket, mert lehet, hogy a dolgozó paraszt, aki bement 100 kg lisztet vásárolni, lehet, hogy nem is [az] ellenség ügynöke, csak gondolta, hogy lehet vele spekulálni, de bizonyos, hogy az ellenség arra gondolt, hogy nincs is olyan sok árujuk és megint a falhoz fogjuk őket szorítani. Kiderült, hogy nekik fogy ki hamarabb a szuszuk, mert tegnap már szombaton, nem igen volt olyan sok pénzük, mint hétfőn lett volna, amikor hallottuk, hogy 17.000 Ft-ot vásároltak egy napon ott, ahol ezelőtt egész hónapban 1500 Ft-ot. Kiderült, hogy itt is mi vagyunk az erősek.

7 éve dolgozunk együtt, fel vagyunk készülve. Mi azért elkészítjük terveinket és ha valaminek neki gyürkőzünk, azt meg is oldjuk. Az elvtársak itt a határmentén dolgozzanak egész nyugodtan, mi fejlődünk, védjük békénket, erősödünk, erősítjük néphadseregünket, - mert hiszen az sem árt - de ugyanakkor építjük is az országot, de ha azt akarják, hogy ez simán menjen, akkor gondoskodjanak az állampolgári és munkafegyelemről. Nem akarunk semmi különös áldozatot, csak azt kérjük, hogy a rendes, normális mindennapi kötelességet, az átlag munkát adják meg. Ha ezt megadják, akkor az ország tovább erősödni fog, ezzel védik a békét, ezzel növelik az eredményeket, ezzel segítenek az emberiség annak a hatalmas 800 milliós béketáborának, amely napról-napra nő. Ezért jöttem ide. Kétévenként eljövök a zalai elvtársakhoz a választó kerületembe,⁹ ahol saját számból hallhatják, hogy az ország ügye rendben van, egészséges, de viszont maguk is tegyék meg a kötelességüket, mert mikor azt olvasom, hogy 12. helyen áll a megyém, kicsit röstelkedem. Mért kelljen nekem röstelkednem, és az elvtársaknak röstelkedniök? - Ennyit akartam mondani.

Dolgozzanak jól, ne engedjék, hogy a 12. helyen legyenek, igyekezzenek az elsők közé kerülni, ezzel védik legjobban a békét és hozzátehetem, saját boldogulásukat is. Kívánok jó munkát a zalamegyei dolgozóknak.¹⁰

Zalaegerszeg, 1951. december 9.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 2. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.¹¹

¹ Az értekezlet és a dokumentum keltezési időpontja megegyezik. A beszéd szövegét a pártértekezlet jegyzőkönyvéhez csatolták.

² A megye pártszervezeteinek - elméletileg - legfelső szerve a megyei pártértekezlet volt, mely megválasztotta a megyei választmányt, amely pedig tagjai közül megválasztotta a megyei pártbizottságot. A valódi hatalom és az operatív irányítás - testületi szinten - ez utóbbi kezében volt.

³ 1951. december 2-án a Minisztertanács és az MDP KV életbe léptette 1034/1951. sz. közös határozatát a jegyrendszer eltörléséről. (A hús- és zsírbegyeket csak 1952. február 18-án vonták be.) Egyúttal általános fogyasztói ár- és

bérendezést hajtottak végre, amely jelentős áremelkedést okozott. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 150-156. p.; Magyarország gazdaságtörténete 1996. 507-509. p.

⁴ Rákosi a KV november 30-i ülésén mondott beszédet, amelyben az előbbi jegyzetben említett intézkedéseket vezette fel, és indokolta azokat. Ezt a beszédét közvetítette a rádió december 1-jén. A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 150. p. 1. jegyzet.

⁵ Célzás Darabos Iván megyei titkár beszámolójának egyik részletére.

⁶ Szekrény.

⁷ A kihagyott részben (kb. 3 oldalnyi terjedelemben) Rákosi az általánosságok szintjén szólt a nemzetközi helyzetről.

⁸ 1951. december 3.

⁹ Rákosi Mátyás 1945-től volt a zalai országgyűlési választókerület (egyik) képviselője.

¹⁰ A jegyzőkönyv tanúsága szerint Rákosi a beszéd után távozott a pártértekezletről. Az utolsó mondatokat a margónál felkiáltójellel kiemelték.

¹¹ A szöveg lejegyzésének körülményeiről nincsenek információink.

82.

Zalaegerszeg, 1951. december 20.

A Zala című lap beszámolója a Zalaegerszegi Ruhagyár avatási ünnepségéről¹

„A mai² gyáratavató ünnepély azt bizonyítja, hogy a párt, Rákosi elvtárs ígérete sziklaszilárd”

A Ruhagyár avatási ünnepélyén Kiss Árpád elvtárs könnyűipari miniszter ünnepi beszéde után egymásután hangzottak el a felszólalások a Tervhivatal, a Ruházati Főosztály, a Textil- és a Ruházati Ipari Dolgozók Szakszervezete, a Megyei- és a Városi pártbizottság, valamint a vállalat vezetősége részéről.

- A vállalat örömmel vette tudomásul - mondotta Porterla elvtárs, aki a beruházási vállalat részéről szólalt fel -, hogy Rákosi elvtárs körzetében³ hajthatja végre ezt a nagyszabású, gyönyörű építkezést.

Aztán beszélt a nehézségekről, amelyek gyakran hátráltatták az építkezést, de amelyeket minden esetben sikerült leküzdeniök. - A határidőre 96 százalékban készületi állapotba hoztuk a gyárat folytatta, - A munka megindulhatott, sőt az indulás óta a gyár dolgozói már nagyon szép eredményeket is értek el.

A Könnyűipari Minisztérium Ruházati Főosztálya részéről Rostás István elvtárs szólalt fel. Miközben Porterla elvtárstól átvette a gyár átvételi jegyzőkönyvét, ezeket mondta:

- Az építkezés közel 20 millió forintba került. Ezt a hatalmas áldozatot azzal kell meghálálnunk pártunknak, kormányzatunknak, dolgozó népünknek, hogy a minőség állandó javítása mellett napról-napra növelnünk kell a mennyiségi termelést is.⁴

Köszönetet mondott Rostás elvtárs azoknak a vállalatoknak, akik az indulásnál olyan kádereket adtak a gyárnak, akiknek segítségével leküzdhetők a kezdeti nehézségeket.

Az eredmények azt mutatják - mondotta -, hogy a gyár igazgatója rövidesen új sztahanovistákat terjeszthet fel.

Köves Ernő elvtárs átveszi a gyárat. Ünnepélyes ez a pillanat. Dicsőség, de egyben hatalmas feladat is egy ilyen gyárat vezetni - jól vezetni, ahol a következő év első felében a munkások száma már jóval túlhaladja az ezret.

- Amikor boldogan és büszkén átveszem a gyárat - kezdte Köves elvtárs - köszönetet mondok a pártnak, Rákosi elvtársnak. Fogadom, hogy ebben a gyárban mindenkor a legjobb minőségileg a legtökéletesebb ruhákat készítjük. Jelszavunk: a jó munkát jobbra tenni. Célunk: az élüzem cím mielőbbi megszerzése. Szép és hatalmas ez a gyár, de még szebb és még hatalmasabb lesz ha homlokzatán ott ragyog a büszke élüzemjelvény.

A Megyei Pártbizottság részéről Németh Károly elvtárs szólalt fel.

- Amikor át vesszük a gyárat, szeretettel fordulunk Rákosi elvtárs felé, aki már 1950-ben megígérte, hogy Zalaegerszeg egy olyan gyárat kap, amely az ötéves terv egyik büszkesége lesz.⁵

Abban az időben Mindszenty gyászvitézei úton-útfélen azt hangoztatták, hogy Rákosi elvtárs ígérete csak ígéret marad s a gyárat sohasem fogja megkapni Zalaegerszeg.

A mai gyáratvási ünnepély azt bizonyítja, hogy a párt, Rákosi elvtárs ígérete sziklaszilárd.⁶

Németh Károly elvtárs felszólalásában megemlékezett a megye régi életéről is, amikor minden uralomhoz könny, vér és szenny tapadt. Beszélt a munkanélküliekről, akiknek száma Zalaegerszegen is többezerre rúgott. Beszélt a nélkülözésekről, a kegyetlen elnyomásról. Beszélt a „sötét Göcsejről”, ahol a nyomor s az elnyomás még nagyobb mértékű volt, mint bent a városban. Beszélt a pacsai vérengzésről, ahol a csendőrszuronyok ártatlan dolgozók életét oltották ki.⁷

- Ezért várta oly nagyon, oly határtalan szeretettel Zala népe a felszabadító Hős Szovjet Hadsereget - mondotta Németh elvtárs - ezért száll forró hála a mai napon, ezen a gyönyörű gyáratvási ünnepélyen pártunk, Rákosi elvtárs felé.

Németh Károly elvtárs után Varga József elvtárs szólalt fel a Textil és Ruházati Ipari Dolgozók Szakszervezete részéről. Az üb. munkájáról beszélve elmondta, hogy nagy feladat hárul az üzemi bizottságra, hogy ebben a gyárban, ahol oly sok munkás dolgozik, a kollektív szellemet ébren tartsa és a dolgozókba belenevelje a munka szeretetét és szilárdá tegye a munkafegyelmet.

Majd Veiczi Ferenc elvtárs városi párttitkár szólalt fel.

- A mai nap jelentősége messze túlnő városunk határain - mondotta, majd ígéretet tett, hogy a városi pártbizottság részéről minden támogatást megad a Ruhagyárnak. Örömmel állapította meg, hogy a Ruhagyár rengeteg női dolgozót foglalkoztat, majd a gyár vezetőségéhez szólva, felhívta a figyelmet, hogy a városi pártbizottság és a Ruhagyár között még szorosabbá, még mélyebbé kell tenni a kapcsolatot.

A felszólalások után kezdetét vette a kultúrműsor.

A bányász zenekar után, a ruhagyári dolgozókból alakult kórus énekszámai, majd szavalat következett. Mészáros Magda, a Ruhagyár dolgozója erőteljes tehetséggel, nagy felkészültséggel adta elő Devecseri Gábor: Terv című költeményét. Az üzemi kultúrgárda táncszámokkal szerepelt.

Az úttörők dobszóval vonultak a helyszínre, hogy zeneszámaikat előadják. Az új gyárat Fáy Jenő úttörő köszöntötte:

- Mi úttörők állandóan figyelemmel kísértük ezt a hatalmas építkezést - mondotta. Tudtuk, hogy nekünk készül, tudtuk, hogy pártunk, Rákosi pajtás azért építteti, hogy a mi életünket szebbé tegye.

Az úttörők szereplése alatt gyakran villant a magnéziumfény. A fényképész mosolyogva készítette a képeket. - A boldog, a diadalmas jövőt örökítette meg.

Zala, 1951. december 20. 1. p.

¹ Részleteiben közölve: Olvasókönyv 1996. 352-353. p.

² Az avatási ünnepség 1951. december 18-án volt.

³ Rákosi Mátyás 1945 óta a zalai országgyűlési választókerület (egyik) képviselője volt.

⁴ Ezt a bekezdést az eredetiben félkövér betűtípussal szedték.

⁵ Ezt a bekezdést az eredetiben félkövér betűtípussal szedték.

⁶ Ezt a bekezdést az eredetiben félkövér betűtípussal szedték.

⁷ 1932. február 18-án, a pacsai vásáron, az adóvégrehajtások miatt felbőszült tömegbe belelőttek a csendőrök. Lásd: Olvasókönyv 1996. 291-293. p.

83.

Zalaegerszeg, 1951. december 30.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére¹ készült jelentés a zalai termelészövetkezeti csoportok helyzetéről (részlet)

J e l e n t é s

a tszcs eredményeiről, továbbfejlesztéséről, megszilárdításáról és
a zárszámadásról.

Az elmúlt évben megyénkben is komoly eredményeket értünk el a tszcs mozgalom fejlesztése terén. A tszcs fejlesztése leginkább pártunk II. kongresszusa² előkészítésének idején és a kongresszus tiszteletére bontakozott ki szélesebb méretekben. Ebben az időben alakult át a megyénk több nagyobb községe tsz községgé. Így Zalalövő, Csöde, Pölöske, Zalaszentmihály, Pacsa, Zalaigrice, Szentliszló és ugyanebben az időben alakult az első típusú tszcs-k nagy többsége.

A tsz mozgalom fejlődésére jellemző, hogy amíg 1950. végén a megyében 107 tszcs volt /7 tsz község, 10 önálló tsz/. A tsz-okban 3.540 család volt 6.020 taggal, ebből MDP tag 616, területük 24.613 kh, melyből szántó 17.185 kh volt.

Ezzel szemben 1951. végén van 184 tsz, tszcs /16 tsz község/, és 23 ebből önálló. A tszcs-ben van 6.826 család 10.184³ tag /ebből 1518 MDP, 417 tagjelölt/. A tszcs földterülete 44.053 kh, melyből 30.516 kh szántó. A megye össz szántóterületén 11,6 %-a tszcs-k birtokában van.

Az elmúlt egy év alatt jelentősen növekedett a tszcs-k állatállománya, gazdasági felszerelése, az épületek száma és értéke is, amíg 1950-ben a tszcs-k állatállománya pl. szarvasmarha 1865 drb volt, addig ma 2.539 113 %. Sertésállománya volt 3892 drb, ma van 6127 drb, így a tervet 142 %-ra teljesítették. Hasonlóképpen növekedett a ló és a juh állatállomány is. Pl. a ló 547-ről 755-re, a juh 673-ról 811 drb-re emelkedett.

Az elmúlt gazdasági évhez viszonyítva az ideai zárszámadások alapján [a] tszcs-k és tsz-eink gazdaságilag megerősödtek, gazdagodtak. Ezt mutatja az, hogy amíg 1950-ben a szöv. alap 684075 Ft volt, 42 tszcs-nél, ezzel szemben 1951-es zárszámadás szerint 4.320.250 forint. Az üzemi alap 993.544 Ft volt, ma 5 millió 27 ezer 957 forint. A tagok részesedése 1694066 Ft, ma 4727.448 Ft volt. Az össz munkaegységek száma 115214 volt, az egy munkaegységre eső érték 14[.]69 forint, mivel 1950-ben csak pénzbéli részesedés volt. Ezzel szemben 1951-ben az össz munkaegység száma 448212, egy munkaegységre pénzbéli 5,75 Ft esett és természetben búzából 2,37 kg, rozs 1 kg 63 [sic!], árpa, zab 0,87 kg, tengeri 0,93 kg, széna 4,24 kg, cukor 0,02 kg, burgonya 1,20 kg jutott. Ezek szerint [az] 1951-es jövedelem elosztás a megyei tanács határozatának megfelelően természetben és pénzbéli történt.

Tszcs-ink részére 1951. évben Pártunk és kormányzatunk megsegítésként nagyarányú hitelt nyújtott: több mint 11 millió forint értékben, építkezésekre, gépi beszerzés, állatvásárlás, talajjavításra, stb. célokra. Ezek a hitelek rövid, közép és hosszú lejáratúak. A hitelek esedékes részét a tszcs-k zárszámadáskor nagyrésztben visszafizették, 1952. gazdasági év folyamán beütemezve okt. 1-ig negyedévenkénti ütemezéssel. A hátralévő 2.999.000 forintot visszafizetik, mint az ál[.]ammal szembeni adósságukat. Tszcs-ink gazdagodását bizonyítja az is, hogy vannak milliós forint vagyonokkal rendelkezők, mint pl. a nagykanizsai Vörös Csillag és [a] zalaegerszegi Dicsőség Sztálinnak tsz-ek. Tsz-eink ezt a nagyarányú fejlődését [sic!] elsősorban elősegítette pártunk javaslata és útmutatása alapján az állam által különböző formában nyújtott segítség. A legnagyobb segítséget a gépállomások munkája nyújtotta a tsz-eink eredmények [sic!] eléréséhez. [...]⁴

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1 fcs. 26. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázati másodpéldánya.

¹ Az ülést 1952. január 2-án tartották. A második napirendi pontként tárgyalt jelentés előadója Fekécs Imre volt.

² 1951. február 25. - március 2. között tartották Budapesten.

³ A számadat olvasata a többszörös átgépelés miatt bizonytalan. Valószínűleg 10.184, esetleg 11.184.

⁴ A továbbiakban a jelentés a tszcs-k pártszervezeteivel, a munkaversennyel és egyéb általános kérdésekkel foglalkozik.

84.
[Nagykanizsa, 1952. január 1.]¹
Tájékoztató a nagykanizsai Dunántúli Ásványolaj Gépgyár² általános
helyzetéről az 1951. évre vonatkozóan
(részletek)

[...]³

Vállalati létszám
1952. I. 1-én állománycsoportonként, jóváhagyott átlagbérek.

Állománycsoport	Összesen	Ebből		Január óra jóváhagyott átlagbérek.
		nő	ifi	
Munkások /átképzősökkel/	463	32	138	1102.-
Műszaki alkalmazottak	64	-	12	1672.-
Adminisztratív alkalmazottak	75	33	28	1041.-
Ipari tanulók	198	43	198	190.-
Kisegítő személyzet	30	5	3	722.-
Nem ipari csoport	24	18	4	583.-
Összes alkalmazott:	854	131	383	915.-

[...]⁴

Párt és tömegszervezeti élet.

A Pártszervezet tag és tagjelöltjeinek száma 1951. december 31-én

összesen	285 fő
ebből tag	234 ”
” tagjelölt	51 ”

Tagok megoszlása nemek szerint:

férfi tag	214 fő
női tag	<u>20 ”</u>
Összesen:	234 fő
ebből ifi	17 fő

Tagjelöltek megoszlása nemek szerint:

férfi tagjelölt	37 fő
női ”	<u>14 ”</u>
Összesen:	51 fő
ebből ifi	21 fő

Szociális megoszlás:	
munkás	222 fő
paraszt	43 ”
műszaki	13 ”
egyéb	<u>7</u> ”
Összesen:	285 fő

A tagság pártiskolai végzettsége feltérképezés alatt van. Elkészítése után pótlólag benyújtjuk.

Az üzemi Pártszervezet három alapszervezetre tagolódik, ezek munkáját irányítja és fogja össze az üzemi Pártszervezet.

[...]⁵

A vállalat dolgozói a következő sajtótermékeket járatták:

Szabad Nép	74	példányban
Tartós Békéért	47	”
Pártépítés	40	”
Anyag és Adatszolgáltatás	12	”
Társadalmi Szemle	15	”
Zala	14	”
Élet és Tudomány	12	”
Szovjet Kultúra	5	”
Népszava	20	”
Szabadságharcos	30	”
Népnevelőfüzet	62	”
Nők Lapja	12	”
MSZT Lapja	20	”
Szabad Ifjúság	4	”
Béke - Szabadság	15	”

Az üzemi könyvtárat 1951-ben 420 dolgozó látogatta:

Kiadott könyvek száma összesen	1128	kötet
Látogatók száma havonta átlag	35	fő
Havonta kiolvasott kötetek száma	94	kötet

A vállalat 1951 évben az alant felsorolt káderokat adta:

Szabó Erzsébet	segédmunkás	Megyei Pártbizottsághoz
özv. Lengyel Józsefné	”	Nagykanizsai Vöröskeresztes Szervezethez
Vinczek László	tisztviselő	Városi Tanácshoz

Mező János gázszerelő Megyei Tanácshoz
Magyar József lakatos Megyei DISZ Titkársághoz

A vállalati kultúrmunkáról az alábbiakban számolunk be:
Üzemünk dolgozói közül 100 fő a „Jószerecsét” dalkör keretein belül rendszeres kultúrmunkát végez.

Fúvószenekarban 22 vállalati dolgozó szerepel.

Aktívan működik egy 16 főből álló táncsoport és egy 27 főből álló színjátszócsoporthoz.

A kultúrcsoportok 1950-től tevékenyen vesznek részt kultúrversenyeken és szereplésükkel elősegítették a megyében a falu kulturális fejlődését.

Üzemi DISZ szervezet tagjainak száma 215 fő,

férfi tag	154 fő
női tag	61 fő
a tagságból párttag	17 fő
tagjelölt	9 ”

A DISZ szervezet két alapszervezetből áll, melyeket egy nem függetlenített központi titkár irányít.

Az alapszervezet vezetősége 7 tagból áll.

A két alapszervezetnél bizalmiak száma	12 fő
népművelők ”	65 ”

Politikai oktatás az alábbiak szerint folyik:

Politikai kör és politikai iskola	70	hallgatóval
Sztalin elvtárs életét tanulmányozó kör	17	”

DISZ titkárképző iskolája 2 tagnak van, amit 1951-ben végzett. 6 hetes propagandista iskolát 3 tag végzett.

Az üzemi MNDSZ tagjainak száma 130 fő, ebből

párttag	22 fő
tagjelölt	10 fő.

A vezetőség 5 főből áll, egy alapszervezet van az üzem területén.
Bizalmiak száma 10 fő.

A Bányai Szakszervezet üzemi alapszervezetének taglétszáma

1951. december 31-én

összesen	618 fő
ebből párttag	261 fő

Tagok megoszlása nemek szerint:

férfi tag	545 fő
női tag	<u>73</u> ”
Összesen:	618 fő
ebből ifi	122 fő

Szociális megoszlás:

munkás	494 fő
műszaki	60 ”
alkalmazott	<u>64</u> ”
Összesen:	618 fő

A tagságból szakszervezeti iskolát végzett 4 fő

ÜB. vezetőségi tagok száma	9 fő
ebből függetlenített	2 fő
Vezetőségi tagok közül párttag	5 fő
pártonkívüli	4 ”

Bizalmiak száma 42 fő.

Népnevelők, reszortbiz. tagok száma 63 fő.

Szakszervezeti tagok közül oktatásban vesz részt:

Ismeretterjesztő előadáson	102 fő
Bizalmi tanfolyamon	24 ”
Munkavédelmi tanfolyamon	22 ”
Kultúrnevelési tanfolyamon	13 ”

[...]⁶

Szociális és kulturális berendezések.

Egy 400 fő befogadóképességű kultúrotthon.

Üzemi étkezdé, naponta átlagosan 430 adag ebédet szolgáltat ki.

Üzemi fürdő, 44 drb vízcsappal és 20 drb zuhannyal.

Sportpálya szertárral és fürdővel.

4 tenispálya.
Orvosi rendelő.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2 fcs. Olajip. 11. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.

¹ A dokumentumon nincs feltüntetve a keletkezés pontos helye és időpontja, így a datálás a szöveg tartalmából következett.

² A gépgyár a hajdani „Vasvázas” jogutódja és a későbbi Dunántúli Kőolajipari Gépgyár (DKG) jogelődje volt.

³ A kihagyott rész a vállalat történetével, szervezeti felépítésével foglalkozik.

⁴ A kihagyott rész az öt éves terv során eddig megvalósult fejlesztésekkel foglalkozik.

⁵ A kihagyott rész a vállalati pártszervezetek adatait részletezi.

⁶ A kihagyott rész a Magyar Szabadságharcos Szövetség üzemi szervezetével, valamint a munkaversennyel foglalkozik.

85a.

Budapest, 1952. január 12.

**A Népművészeti Intézet levele az MDP Zala Megyei Bizottságának titkárához,
a Rákosi Mátyás 60. születésnapjára¹ elkészítendő ajándékkal kapcsolatban**

B i z a l m a s !

Kedves Darabos Elvtárs !

Rákosi elvtársunk márciusi születésnapja alkalmával szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy Rákosi elvtárs nagy érdeklődéssel és szeretettel viseltetik a népművészet iránt. Ezért nagyon célszerűnek tartanók, ha születésnapja alkalmával a megye, különösen pedig a Megye-bizottság ajándékai között a helyi népművészet méltó helyet foglalna el.

Ez annyival inkább megvalósítható, mert a Te területeden van olyan népművész, akinek értékes munkájáról részint a Néprajzi Múzeum, részint a Háziipari és Népművészeti Bolt V. szakembereinek véleménye alapján, valamint nem kis mértékben a magunk tapasztalatai alapján meg vagyunk győződve. Ez Breglovits György² faragó népművész Pölöskén.

Javasoljuk tehát, hogy az említett népművészt ha lehet, magad, vagy a Megye-bizottság más tagja keresse fel. Elsősorban azt tartanók fontosnak és Rákosi elvtárs nyilván ennek örülne legjobban, ha az ő születésnapja alkalmával az illető népművész speciális egyedi munkát készítené, aminek motívikájába diszkréten - a hagyományos népi művészet elemeit nem rontva - vagy Rákosi elvtárs személyével, vagy születésnapjával, vagy általában mai politikánkkal kapcsolatos motívumot belekompónálnának.

Meg vagyok róla győződve, hogy az ilyen ajándék Rákosi elvtársnak a tetszését nagy mértékben elnyerné.

Amennyiben szakmai segítségre volna szükségetek, írjatok nekünk és erőnkhez képest mindenben készséggel rendelkezésekre állunk, - ha szükséges, a helyszínre is leutazunk és szakmai tanácsot adunk.

Nagyon hálásak lennénk, ha alkalomadtán válaszolnál, hogy javaslatunkat megvalósítható-e és milyen formában.

Elvtársi üdvözléssel:

Kamarás Rezső
/Kamarás Rezső/
igazgató helyettes

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 72. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Népművészeti Intézet”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Rákosi Mátyás 1892. március 9-én született.

² Helyesen: Breglovics Kálmán (1896-1971). 1954-ben megkapta a Népművészet Mestere címet.

85b.

[Zalaegerszeg], 1952. január 25.

**Az MDP megyei titkárának válasza a Népművészeti Intézetnek,
a Rákosi Mátyás 60. születésnapjára elkészítendő ajándékkal kapcsolatban**

[195]2. január 25.

Népművészeti Intézet,
Kamarás Rezső elvtársnak,
B u d a p e s t.
V. Kálmán u. 4.

Kedves Kamarás Elvtárs!

Köszönettel vettük leveledet, amellyel segítséget adtál Rákosi elvtárs születésnapjára elkészítendő ajándékok kiválasztásához és felhívtad figyelmünket Breglovics György¹ faragó népművészre.

Pölskére én magam mentem ki, s beszéltem meg az elkészítendő ajándéktárgyra vonatkozóakat, amely a mellett, hogy a népművész egyéni elgondolásával készül, a megbeszélés alapján eleven kapcsolatban lesz megyénk adottságaival és fejlődésünk motívumaival.

Úgy gondoljuk, hogy a felajánlott szíves közreműködések nélkül is megfelelő formát találtunk a megoldásra.

Elvtársi üdvözlettel:

Darabos Iván
megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 72. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszta másodpéldánya.

¹ Lásd a 85a. dokumentum 2. jegyzetét! Érdekes, hogy az állítólagos személyes találkozó után is ugyanúgy tévesztette el az illető nevét, mint a megelőző levél írója. További érdekes körülmény, hogy a Népművészeti Intézet levele a rajta lévő feljegyzés szerint 1952. január 25-én érkezett, és ez a válaszlevél keltezése is.

86.

Zalaegerszeg, 1952. január 29.

A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának kimutatása a megyei termésátlagokról 1938. és 1951. között, a fontosabb növényeket illetően

Zalamegye Tanácsa Végrehajtóbizottságának
VII. mezőgazdasági osztálya.

K I M U T A T Á S

Zalamegye termésátlagairól 1938. évtől 1951. évig a fontosabb növényeknél.

Növény	1938.	1939.	1940.	1941.	1942.	1943.	1944.
				métermázsa			
Búza	8	8,7	7	7	6,9	7	9
Rozs	7	6,8	7	6,6	4,7	5	7
őszi árpa	8,5	7,8	6,4	8,2	6,5	6,5	8
tav. árpa	8,2	7,8	8	8	7	7	8
Zab	6	7,7	7,7	8,3	7,5	6,5	7
Kukorica szemes	12	10	13	13	9	8	14
Burgonya	41	30	45	40	45	40	55
Cukorrépa	115	110	110	120	80	70	80
Tak. répa	210	190	180	190	102	85	200
Lucerna széna	30	25	30	20	25	25	30
Réti széna	22	18	25	15	15	17	18

Növény	1945.	1946.	1947.	1948.	1949.	1950.	1951.
	métermázsza						
Búza	5,5	5	4,5	6,5	7,7	9,2	6,8
Rozs	4,5	5,8	7	8	7,5	9,4	7,1
Őszi árpa	7	6	4	7,7	7,7	7,9	6,7
tav. árpa	6	4	6	7,5	7,2	7	4,2
Zab	5,5	4	5	9	10,2	8,1	6,5
Kukorica szemes	10	9	10	15	11	11,5	13
Burgonya	30	25	40	50	40	37	43
Cukorrépa	70	35	90	100	90	105	98
Tak. répa	100	60	150	150	120	130	170
Lucerna széna	15	10	15	12	11	16	24
Réti széna	10	8	8	10	12	14	18,3 ¹

Zalaegerszeg, 1952. január 29-én.

Simon János

ZML ZMT Mg. O. ir. 641/1952. 28. doboz — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Az adatsorokba több helyütt belejavítottak, ilyen esetekben a javítást közöltük. A táblázat fejléce tartalmaz egy „Megjegyzés” rovatot is, de mivel ebben semmi nem szerepel, ezért ezt a közlésnél elhagytuk.

87.

Zalaegerszeg, 1952. február 13.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére¹ készült jelentés a Zala Megyei Tanács munkájáról

Jelentés a Zalamegyei tanács munkájáról.

A megyei tanács alá 5 járási, 223 községi és 2 városi tanács tartozik. A lakosság túlnyomó része mezőgazdasági foglalkozású. Ipar az olajvidéken és a városokban van inkább. A határszéli jelleg és a lakott területek széttagoltsága jellemző a megyére, ebből adódnak fő problémáink.

Tanácsaink szociális összetétele kifejezi a proletárdiktatúra államhatalmát s a megye lakosságának összetételét. 11.217 tanácstagból és póttagból 1.158 a munkás, 8.621 paraszt, 352 értelmiségi, 348 kisiparos-kiskereskedő és 738 egyéb foglalkozású. A parasztokból 2.103 középparaszt.

Pártunk II. Kongresszusa² egyik legfontosabb feladatként állította elének az államhatalom további megerősítését, a tanácsok megszilárdítását, az ellenséges befolyás leküzdését. Ennek az útmutatásnak és Pártszervezet[e]ink állandó segítségének kö-

vetkeztében munkánkban fokozatos fejlődés következett be. Szélesebb tömegeket kapcsolunk be a közügyek intézésébe, a népgazdasági tervek teljesítésére, a fegyelem megszilárdítására, az ellenség elleni harcra. A tanácsülések határozatára sok értékes társadalmi munkát végeztek megyénk dolgozói.

A békéért folyó harcból a megye dolgozóinak döntő többsége becsülettel kivette a részét. A felnőtt lakosság 91,5 %-a írta alá a Béke-Világtanács felhívását. Elsők között voltunk a koreai segélyakcióban, a Második Békekölcsönjegyzésnél 3 és fél millió Ft-tal jegyeztünk többet, mint az elsónél. Határidőre és jó minőségben teljesítettük a mezőgazdasági munkákat. Az elmúlt esztendőben volt legtöbb tarlóhántásunk és másodvetésünk, - az őszi betakarításban elsők voltunk, a szántás-vetést is sikeresen oldottuk meg. Adóbevételi tervünket teljesítettük. Újabb sikereket értünk el a mezőgazdaság szocialista átszervezése területén, - a helyi ipar, a kisipari termelőszövetkezetek komoly mértékben fejlődtek, oktatási és kultúrmunkánk is jelentős eredményeket hozott. Szilárdabb lett az állami fegyelem, erősödött az állampolgári fegyelem. Feladatainkat a béke védelmének jegyében teljesítettük.

Az osztályharc élesedett. Különösen érezhető volt ez a tagosítás, a tszcs. fejlesztés, a mezőgazdasági munkák és főleg a közellátás területén. Tanácsüléseken, gazdasággyűléseken, bírósági tárgyalásokon, sajtón, közérdekű hírszolgálaton keresztül lepleztük le az osztályellenség mesterkedéseit és szorítottuk vissza a kulákokat. Hiba volt azonban, hogy a megtorló intézkedések gyakran sokáig késtek és nem használtuk fel azokat eléggé dolgozóink nevelésére.

I. Vezetés, ellenőrzés.

Tanácsaink munkájában érvényesül a Párt irányító szerepe. A párttitkárok résztvesznek a VB. és a tanácsüléseken, irányítják politikailag, ellenőrzik és segítik tanácsaink munkáját. Ezért tudtuk a feladatokra mozgósítani megyénk dolgozóit. Pártunk Megyebizottsága éber figyelemmel kíséri a tanácsok munkáját, felhívja figyelmünket hiányosságainkra és segít a hibák kiküszöbölésében. Járási tanácsainknál szintén szoros a kapcsolat, a községekben azonban, ahol gyenge Pártszervezeteink vannak, ez az irányítás nem érvényesül megfelelő súllyal. Ahol a tanácselnökeink voltak a fejlettebbek, ott a párttitkárokat a végrehajtás munkájába kapcsolták be. A hanyag tanácselnökök helyett viszont gyakran a párttitkárok végezték el a munkát. A letenyei járási bizottság sem politikai irányítást adott egyidőben, hanem átvette a tanács feladatát: a vezetőket is beosztotta területfelelősnek. Zalaegerszeg városnál viszont a párttitkár csak két VB. ülésen vett részt. A párttitkárok és politikai munkatársak segítsége a községekben azért volt sokszor gyenge, mert szakmailag nem ismerték a teendőket.

A kádermunkában elmaradtunk a feladatok mögött. Munkás és paraszt káderekkel erősítettük ugyan tanácsainkat, a legjobbakat iskolára és pártiskolára is küldtük, 99 dolgozónkat magasabb funkcióba helyeztünk, 5 %-[k]al javítottuk női dolgozóink

arányszámát, de ez nem elegendő. Csak beszéltünk arról, hogy a vezető funkcionáriusok feladata elsősorban a kádermunka, de nem úgy foglalkoztunk tanácsstagjainkkal és a kívül álló becsületes dolgozókkal, hogy közülük egészíthessük ki, frissítsük fel tanácsainkat. Emiatt történt meg, hogy egy-egy vezető állás is gyakran hónapokon keresztül üres volt, hogy nem tudtunk elegendő számban iskolára küldeni alkalmas kádereket, hogy a határmenti területen volt a legnagyobb a fluktuáció. Nem foglalkoztunk eléggé kádereink politikai és szakmai megerősítésével sem. Átfutó vizsgálatainkkal és ellenőrzéseinkkel nem tettük őket eléggé alkalmassá a nagyobb feladatok megoldására. Súlyt helyeztünk az ellenségnek a tanácsi apparátusból való eltávolítására. Leváltottunk 93 személyt, köztük 18-at a megyei tanácstól. Az ellenséget azonban nem lepleztük le széleskörben és akik tanácsstagok voltak, azokat sem hívtuk vissza. Az ellenséges elemek eltávolításával javult tanácsaink szociális összetétele.

Az M. T. határozata alapján a VB. rendszeresen elkészíti negyedéves munkatervét. Az alsóbb tanácsok számára is irányító szempontokat adtunk. A végrehajtás ellenőrzésére azonban nem fordítottunk elég gondot és ezért munkánkat nem annyira a munkaterv, mint inkább a napi események szabták meg.

A VB. napirendjét a súlyponti feladatok szerint állítottuk össze. A jelentéseket azonban gyakran késedelmesen juttatjuk el a VB. tagjaihoz, ami az alapos felkészülést gátolta. Több határozatunk ismétlődött, mert a végrehajtást egyidejű ellenőrzéssel nem biztosítottuk. Ezek a hiányosságok még jobban megmutatkoznak a járásoknál. A végrehajtóbizottság és az osztályok kapcsolata nem elég szoros. Egy-egy elnökhelyettes felügyeletére 5, illetve 8 osztály van bízva és ezeket átfogni nem tudja. Az ellenőrzés nem segíti eléggé a vezetést, a helyes módszer még nem alakult ki. Az ellenőrzési csoport a felsőbb rendeletek végrehajtásának ellenőrzése mellett részletfeladatokkal is foglalkozik. Maguk az osztályvezetők saját vonalukon az ellenőrzés munkájába nem eléggé kapcsolódtak be. A begyűjtési, a mezőgazdasági és a pénzügyi osztályokat támogattuk inkább, a többit bizonyos fokig elhanyagoltuk.

A főhatóságok közül a legjobb kapcsolatunk a belügyminisztériummal alakult ki. A havi elnöki értekezletek adják a legtöbb segítséget. A szaktárcák inkább saját osztályaikat látogatják és nem igyekeznek a végrehajtóbizottsággal jó kapcsolatot kiépíteni. A szakmai fejlődést nem biztosítják eléggé, az instrukciók kevés elvi és módszerbeli segítséget adnak. Egyes minisztériumok, mint a földművelésügyi, a rendeletek tömegét zúdítja az osztályra, ami miatt napokon át mindenki csak adminisztrál. A határidők gyakran rendkívül rövidek. A főhatóságok munkája nincsen összehangolva, ami különösen a tervezésnél mutatkozik meg.

Segítettük a járási és városi VB-ok munkáját, az utóbbi egy-két hónap kivételével résztvettünk csaknem minden ülésükön. Súlyos hiba volt azonban, hogy nemcsak irányítottuk és ellenőriztük munkájukat, hanem sok esetben átnyúltunk a járási tanácsok felett és a községben végeztünk operatív munkát. Önállóságukat így nem tudtuk

megszilárdítani, annak ellenére, hogy túl sok ellenőrzést kaptak. Nem tudtuk konkrétan feldolgoztatni saját területükre a Párt- és Kormányhatározatokat.

II. Tömegkapcsolatok, - nemzetiségi kérdés.

A tömegszervezetekkel kapcsolataink főként járási vonatkozásban nem kielégítőek. Községi tanácsaink inkább helyben teremtenek egészséges kapcsolatokat. A DISZ túlságosan befelé él, a kampánymunkákban adott segítséget, főleg a kultúr-munka területén. A legtöbb segítséget az MNDSZ szervezetek nyújtják. A tömegszervezeti vezetők általában távol maradnak a VB. ülésekről, tanácsülésekről, állandó bizottsági ülésekről és hiányosan vettek részt az operatív és társadalmi bizottságokban is.

Megyénk határos Jugoszláviával. A határmenti községekben mutatkozott meg a leggyakrabban az ellenség munkája. Nem voltuk elég éberek és lehetőséget adtunk, hogy egy-egy elnökön, titkáron keresztül bomlasztó munkát végezzen. 8 délszláv nemzetiségű községünk van. Ezeket a határmenti községeket próbálkozott az ellenség bázisul kiépíteni. [sic!] A délszláv dolgozók nem akartak anyanyelvükön beszélni, tanítóikkal szemben bizalmatlanok voltak, az iskolákban nagy volt a lemorzsolódás. Sikertült az ellenségnek megfélemlíteni a lakosságot azzal, hogy ha délszlávoknak vallják magukat, kitelepítik őket és ez a rendszer úgy sem sokáig tart. Pártszervezeteink segítségével tanácsaink leleplezték az ellenség manővereit, ma már büszkének nyelvükre és nemzeti kultúrájukra, érzik egyenjogúságukat és az állampolgári köteleltségteljesítésben is élen járnak.

Tanácsaink munkájában jelentős fejlődést értünk el. Tanácselnökeink nagy többsége jól oldotta meg feladatait. A választott tagságot egyre jobban bekapcsolja a munkába. Sokat javult a tanácsülések előkészítése és látogatottsága. Ma már alig van határozatképtelen tanácsülés, egyre több a kezdeményezés, javaslat és gyakoribb a kritika is. A tanácstagság példát mutat az állampolgári köteleltségteljesítésben. A begyűjtésben pl. tanácstagjainknak alig 3-4 %-a maradt csak hátralékban. Állandóbizottságaink munkája, azonban nem sokat fejlődött. Bizottságainknak csak mintegy fele működik, nincsen számottevő aktívahálózat sem. A legnagyobb hiányosság az, hogy a párt - és tömegszervezeti funkcionáriusaink is távol maradnak az ülésekről.

A múlt évben tartották tanácstagjaink első beszámolóikat. 947 beszámolón több, mint 18.000 dolgozó jelent meg. A lakosság szívesen vette a beszámolókat és javaslatokkal, kritikával is segítette megjavítani a tanácsok munkáját. Eddigi tapasztalataink szerint ezen a területen komoly fejlődés van. A most folyó beszámolók még nagyobb mértékben mozgósítják megyénk dolgozóit a soron lévő feladatokra. A fogadóórák megtartását azonban elhanyagoltuk.

III. A párt- és kormányhatározatok végrehajtása.

Megyénk mezőgazdasági jellege legfontosabb feladatunkká teszi a mezőgazdaság szocialista átszervezését. Az elmúlt évben eredményeink fokozódtak. 1950. végén

24.613 kat. hold föld volt szövetkezeti művelésben, ma 43.997 kat. hold, az összes szántó terület 12 %-a van szövetkezeteink és tszcs-ink birtokában. Ez évben már újabb 5 községünk alakult szövetkezeti községgé. Tszcs-ink megszilárdításában az oktatás és az ellenőrzés volt hiányos. Járási tanácsaink munkája is átfutó volt, községi tanácsaink nagyobb része pedig nem ismerte [el] sajátjának a tszcs-eket. Az ősszel nálunk járt szovjet-parasztküldöttség látogatása nagy segítséget jelentett. Azóta javult a munkaszervezés, jobb a munkafegyelem, a gazdálkodás eredménye is. Egyénileg dolgozó parasztságunk is jól teljesítette a termelési feladatokat. Tanácsaink munkájának tervszerűtlensége folytán menetközben kellett nagy erőfeszítéseket tennünk a tervek teljesítésére. A gépállomásokkal sem volt meg a kellő együttműködés.

Begyűjtési tervünket nem teljesítettük. Ennek egyik oka, hogy csak közepes termést takarítottunk be, de az is, hogy egyes tanácsaink népszerűtlen feladatnak tartották a begyűjtést. Az elmaradókkal szemben nem léptek fel a törvény szigorával. Nehezen tudtuk a gyakorlatban érvényesíteni, hogy az állampolgári kötelezettségek teljesítése nem jelenti Pártunk parasztpolitikájának megsértését.

Oktatási munkánk jelentős mértékben előre haladt, azonban az előző év 37 %-ával szemben 52,6 % volt a hittanra beiratkozott gyermekek száma, akik közül azóta 6 % morzsolódott le. A klerikális reakció elleni harc főleg a kultúrmunka területére korlátozódott. A tömegoktatás és a kultúrotthon-mozgalom terén jelentősek eredményeink. A Papi Békebizottságot megszerveztük, - a papság 1/3 része tagja. Zalaegerszezen fiú-tanítóképző létesült, mindkét városunkban szakérettségis tanfolyamot nyitottunk, általános iskoláinkban 83,5 %, középiskoláinkban pedig 68,6 % a munkás és dolgozó paraszt származású tanuló. Népkönyvtáraink száma több, mint háromszorosára, könyvállományunk több, mint 2 és félszeresére emelkedett. A mozik száma megduplázódott, kultúrotthonaink száma háromszorosára nőtt. A megye 165 községében tartottunk Szabad Föld Téli Estéket és ezeket havonta átlag 47.000 dolgozó paraszt látogatja.

A tanácsainkhoz tartozó üzemeknél és vállalatoknál is vannak eredményeink. Helyi ipari vállalataink száma 17-ről 32-re, a kisipari termelőszövetkezetek száma pedig 5-ről 30-ra emelkedett. A kereskedelmi forgalomban a magánszektor 8 %-ra szorult vissza.

Az állami fegyelem tekintetében is mutatkozik javulás tanácsainknál. A munkához való viszonyt azonban kedvezőtlenül befolyásolja a bérek különbözősége az egyes munkaterületeken. A nevelő, felvilágosító munkában Pártszervezeteink irányításával tanácstagságunk jó munkát végzett népnevelőink mellett és Rákosi Elvtárs beszédei nyomán az állampolgári fegyelem megjavult. A nem teljesítőkkal szemben tanácsaink nagyobb mértékben alkalmazták a törvényes megtorló intézkedéseket. Termelőszövetkezeteinkben és csoportjainkban is nagy mértékben javult a munkafegyelem, különösen a zárszámadások után, amikor politikai munkával felvilágosítottuk a méltatlankodókat, hogy több jövedelemért, több munkaegységet is kell teljesíteniük.

Ez a felvilágosító munka nyújtott segítséget a kétlakiság csökkentéséhez is.

IV. Javaslatok.

1./ A Megyei Pártbizottság havonként ellenőrizze a tanácsok kádermunkáját és évente kétszer tárgyalja meg MB. ülésen.

2./ A megyei tanács a tanácstagokkal egyénileg foglalkozzon. Az állandó bizottságok albizottságait és aktívahálózatát építse ki. Nevelje a tanácstagságot és rajtuk keresztül a dolgozók tömegeit is példamutatásra és az ellenség elleni kíméletlen harcra.

3./ A hivatali apparátus politikai és szakmai fokozottabb [sic!] felkészülését kell biztosítani és olyan munkamódszert kell kialakítani, amely mellett megfelelő segítség és tervszerű ellenőrzés alkalmazásával a tanácsok saját maguk tudják ellátni feladataikat. A határmenti járások és különösen a nemzetiségi községek politikai és szakmai megerősítésére elsősorban kell gondot fordítani.

4./ A tanácsok munkájában a tervszerűségnek a helyes tervekészítésben, a területi sajátosságok figyelembevételével történő tervfelbontásokon keresztül jobban kell érvényesülni. A tervek gondos előkészületek eredményei legyenek, ne kerüljenek folytonos változtatásokra, feszítetten, de reálisan legyenek megállapítva. A terv- és statisztikai osztály elvi irányító és ellenőrző munkájával fogja át a megye egész tervmunkáját.

5./ A végrehajtóbizottság az elnökhelyettesek útján vonja szorosabbra kapcsolatát az osztályokkal és az 1004-es minisztertanácsi határozat³ szellemében az osztályok munkájának összhangját egész a községekig teremtsse meg.

A Megyei Pártbizottság osztályértekezleteire a tanács illetékes osztályvezetőit, a szervezési osztály értekezleteire pedig az elnökhelyetteseket rendszeresen hívja meg.

A Párt és tömegszervezeti funkcionáriusokat a Pártbizottság kötelezze a VB, tanács- és állandó bizottsági értekezleteken való részvételre.

Zalaegerszeg, 1952. február 13.

Farkas József s. k.
a VB. elnöke.

A kiadmány hitelül:
Kovács
irodakezelő

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 27. ó. e. — Irodakezelő által hitelesített gépelt tisztázata másolata.

¹ Az ülést 1952. február 26-án tartották.

² 1951. február 25. - március 2. között tartották Budapesten.

³ A Minisztertanács 1004/1951. (III. 17.) számú határozata a helyi tanácsok munkájának megjavításáról.

88.

Zalaegerszeg, 1952. március 17.

A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályának jelentése¹ a beiskolázással, és az egyházakkal kapcsolatban

A Megyei Tanács V.B. X. Oktatási osztályának
jelentése
a beiskolázásról és a klerikális reakcióról.

Révai Elvtársnak a II. Pártkongresszuson² elhangzott beszéde világos útmutatást adott arra vonatkozóan, hogyan biztosítsuk felemelt öt éves tervünk káderezéséért és milyen feladatokat kell megvalósítanunk a kultúrforradalom ránkéső frontján.

Révai elvtárs útmutatásai ellenére osztályunk az elmúlt tanév folyamán elkövette azt a hibát, hogy a Minisztérium rendeletére várva későn indította el a beiskolázás nagy munkáját. Ennek az volt az eredménye, hogy a feladatnak kampányjellege lett. A pedagógusok számszerű eredményre törekedtek, nem nagy súlyt helyeztek a meggyőzésre és ez megmutatkozott a beiratkozásnál már meginduló és a tanév megkezdésekor tovább fokozódó lemorzsolódásnál.

Hiányossága volt tavalyi munkánknak az is, hogy nem ismertük fel a beiskolázás nagy politikai jelentőségét, nem támaszkodtunk kellőképpen a megyei, járási pártbizottságokra, községi pártszervezetekre, nem vettük igénybe kellő mértékben a helyi tanácsok, tömegszervezetek és szülői munkaközösségek segítségét.

Tavalyi munkánk hiányosságait megállapítva, osztályunk Révai Elvtárs beszéde alapján konkrétan meghatározta folyó tanév munkáját a beiskolázással kapcsolatban és a feladatok végrehajtását mindjárt a tanév elején megkezdte.

Elsősorban is a pedagógusokkal tudatosítottuk, hogy az ország szakember szükséglete, az öt éves terv előirányzatainak felemelése, a szocialista építés meggyorsításának következtében jóval nagyobb lesz, mint amennyi eredeti tervünkben szerepel. Ennélfogva megyénk területén is fel kell emelni azon tanulóknak a számát, akik tanulmányaikat magasabb iskolákban folytatják.

A tavalyi beiskolázás egyik hiányossága az volt, hogy a pedagógusok elszigetelten végezték munkájukat, nem vették igénybe azt a segítséget, amit a tanácstól és a pártszervezettől kaphattak volna. Ezen hiányosság kiküszöbölésére osztályunk már a folyó tanév elején kérte ezen szervek támogatását, úgy a tanulmányi színvonal emelése, mint a lemorzsolódás megszüntetése terén, mivel beiskolázási tervünk sikeres végrehajtása nagymértékben összefügg ezekkel. A lemorzsolódási százalékot a tavalyi 2,6-ról folyó tanévben 0,6-ra csökkentettük. A tanulmányi színvonal számszerűleg folyó tanévben a félévi eredmények alapján nem emelkedett, azonban a minőségi javulás számottevő. A tavalyi liberális osztályozással szemben a pedagógusok most reálisan, a tudásnak megfelelően osztályoztak. Hiba azonban, hogy akadnak iskoláinknál olyan pedagógusok, akik túl szigorúan osztályoztak és ezzel csökken-

tették, ahelyett, hogy növelték volna a tanulók tanulási vágyát. A félévi osztályozó értekezlet után ezen súlyos hibára osztályunk felhívta ezen pedagógusok figyelmét és fokozott ellenőrzést végzünk azokban az iskolákban, ahol túl nagy a bukott tanulók száma. A lemorzsolódás csökkentésében óriási segítséget kaptunk a helyi pártszervezetektől, akik felvilágosító munkával győzték meg a szülőket a tanulás fontosságáról, helyi tanácsaink pedig agitáción túl azon szülőknél, aki makacsul elzárkózott gyermeke iskolába küldése előtt, bírságot alkalmaztak. Helyi tanácsaink segítségével fokozta a M. T. Végrehajtóbizottságának az a rendelete, amely a lemorzsolódás elleni küzdelmet a tanácsok feladatává is teszi. Folyó tanévben fokozott mértékben vettük igénybe az Állandó Bizottságok,³ az Iskolabizottságok és a Szülői Munkaközösségek segítségét. Az Iskolabizottságokat minden községben megalakítottuk. A Szülői Munkaközösségek egyik fő feladatául a felvilágosító munkát jelöltük meg a beiskolázás érdekében. Úgy az Iskolabizottságok, mint a Szülői Munkaközösségek munkaterv alapján végzik feladataikat, konkrétan megjelölve egyes tagok teendőit. Így a családlátogatásokban és felvilágosító munkában a pedagógusok többé nem voltak magukra hagyva és ez a segítség eredményeinkben meg is mutatkozik. Szülői értekezleteken részletesen ismertettük az egyes középiskolai típusokat, egyetemeket és főiskolákat a szülők előtt. A pedagógusok a tanév kezdete óta figyelemmel kísérték a tanulók képességeit és ennek megfelelően irányították őket az iskolatípusok felé. Ezzel elkerüljük azt, hogy az átirányítást bürokratikusán, íróasztal mellől csináljuk meg, ami az elmúlt tanévben szintén egyik oka volt a lemorzsolódásnak. A tanulók irányulásának előzetes felmérése azt mutatja, hogy ezt a feladatot jól oldottuk meg, mert a tanulók jelentkezése arányosan eloszlik az egyes iskolatípusok között. Így átirányításra vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon csekély mértékben lesz szükségünk.

Az Úttörő Mozgalom teljes mértékben alátámasztotta a beiskolázás munkáját. A legtöbb iskolában az úttörők jártak elől jó példával a továbbtanulásra való jelentkezésben. Sok olyan szülő, aki gyermekét nem akarta felsőbb iskolába engedni, az úttörők győzték meg és bírták rá arra, hogy gyermeke jobb jövője elé ne gördítsen akadályt.

Az állandó felvilágosító munka [valamint] Pártunk, Tanácsaink és Tömegszervezeteink segítségével azt eredményezte, hogy VIII. osztályos tanulóink 56,7 %-a jelentkezett továbbtanulásra, vagyis 1311 tanuló. Középiskolai keretünket /934/ 140,3 %-kal túlteljesítettük. A jelentkezett tanulókból 620 /47 %/ leány.

Annak tudatában, hogy munkás és dolgozó paraszt származású gyermekekből kell kinevelnünk azokat a szakembereket, akik a szocializmus építésében vezető funkciókat fognak betölteni, az agitációnál a szociális származásra a legmesszebbmenőkig tekintettel voltunk. A K. M. által a szoc. származásra megadott irányszámoknál a munkás származásúakat 136 %-ra, a paraszt származásúakét 133 %-ra teljesítettük. A beiskolázási keretszámok túlteljesítése alkalmat fog adni a MIB-nek arra, hogy a

jelentkezett tanulókból minőségi kiválasztást eszközöljön és a tanulók legjobbjai kerüljenek a középiskolába.

Egyetemi és főiskolai keretszámunkat 130 %-ra túlteljesítettük. 219 IV. osztályos tanulóból 187 jelentette be továbbtanulási szándékát, ebből leány 35 %.

Osztályunk további feladatai: 1./ Az agitáció továbbfolytatásával növelni a munkás és dolgozó paraszt tanulók számát. 2./ Az agitációba fokozottabb mértékben aktivizálni az Áll. Biz.-okat, IB.-ket, SZ. M.-ket. 3./ Bevonni a felvilágosító munkába a DISZ szervezeteket, a DISZ Megyebizottságán keresztül, mivel eddig tőlük semmi segítséget nem kaptunk. 4./ A munkás és dolgozó paraszt származású tanulók tanulmányi előmenetelét állandóan figyelemmel kell kísérni és emelni, hogy magasabb iskolákban jól állják majd meg [a] helyüket. 5./ Pártszervezetek és helyi tanácsok segítségének igénybevételével megakadályozni a tavaszi mezőgazdasági munkákkal kapcsolatos hiányzásokat és lemorzsolódásokat. 6./ A jelentkezett tanulókból azok kiválogatása, akik szociális származás, valamint tanulmányi előmenetelük folytán legjobban megérdemlik, hogy továbbtanuljanak. 7./ A tanulók szociális helyzetének alapos felmérése, hogy a diákszociális juttatásokat arra érdemesek kapják meg. 8./ A továbbtanulási kedv fokozása, a lemorzsolódás megakadályozására.⁴

Az általános iskolai tanulókból hitoktatásra beiratkozott a tanulók 52,6 %-a. Hiányosság, hogy még több olyan pedagógus van, aki nem áll szilárdan a természettudományos ideológia alapján, ezek természetesen nem viszik kellően a klerikális reakció elleni harcot. A pedagógusok felvilágosítása a 2 éves egyéni tanuláson és szakkonferencián keresztül állandóan folyik. A hitoktatásra járó tanulók számát félévig 42 %-ra csökkentettük, ami 10,6 %-os javulást jelent. A hittanra beiratkozott tanulók 18,8 %-a morzsolódott le /3454 tanuló/. A klerikális reakció hatása főként a szülőkön keresztül nyilvánul meg. A tanulók igen sok helyen nem szívesen látogatják a hittanórákat és csak a szülőktől való félelem tartja ott őket. Alibánfán pld. minden tanuló beiratkozott hitoktatásra. Itt a pap egy kuláknál lakik, a szülők hordják számára a kosztot, ugyanakkor sokallják a beadási kötelezettséget. Gelsén úgy agitál a pap a beiskolázás ellen, hogy ahhoz, hogy valaki magasabb állásba kerüljön nem szükséges tanulnia. Pókaszeptken az „Előre” köszönés ellen agitál a pap, mondván, hogy szebb a „dicsértesség”.

Hiányosság, hogy a Szülői Munkaközösségeket, az Állandó Bizottságokat nem sikerült teljes mértékben aktivizálnunk a klerikális reakció ellen, nem vettük igénybe kellően a Pártszervezetek és helyi tanácsok segítségét sem. Ennek oka részint az is, hogy egyes pedagógusok szemet hunynak a klerikális reakció megnyilvánulásaival szemben, így arról nem mindig, vagy csak késve értesülünk. Megmutatkozik a klerikális reakció hatása a kollégiumainkban is, ahol ez különösen akkor észlelhető, amikor a tanulók egy-egy hosszabb szünetről térnek vissza. Itt a DISZ szervezetek jelentős segítséget adnak a klerikális reakció hatásának megsemmisítéséhez.

Még igen sok iskolában nem érvényesül az egyes tantárgyak keretében a természettudományos oktatás, vagy a pedagógus magatartása, ami rácsúfol az általa han-

goztatott elvekre /pl a pedagógus a klerikális reakcióról beszél, maga pedig a temp-lomba jár/.

Nem domborodik ki iskoláinkban az úttörő mozgalom harca a klerikális reakció ellen, hisz a hittanra jelentkező tanulók legnagyobb része úttörő. Ahol az iskolák nagy részében meg van szervezve a vasárnapi foglalkozás, ahol sporttal, játékkal, stb-vel elvonják a gyermekeket a vasárnapi mise hallgatás[á]ról, az az úttörő mozgalom eredménye. Hiányosság azonban, hogy egyes helyeken az úttörő csapatot vezető nevelő ezt a munkát tehernek érzi, nem látja annak nagy politikai jelentőségét és éppen ezért nem fordít kellő gondot rá.

Feladatunk ezen a téren, 1./ a klerikális reakció elleni harcot tovább kell folytatnunk, szívós és kitartó munkával hatását közömbösíteni és megsemmisítenünk [sic!] iskoláinkban. Ezért egyrészt a pedagógusok ideológiai és szakmai tudását tovább kell fejleszteni, hogy bennünk a természettudományos világnézetet megszilárdítsuk. 2./ Fokozott mértékben kell igénybevenni Pártszervezeteink támogatását és éppen ezért kötelességévé tesszük minden iskola vezetőjének, hogy a klerikális reakció legcsekélyebb megnyilvánulásáról is számoljon be a pártszervezetnek és annak megszüntetéséhez kérjen segítséget. 3./ Fokozott mértékben kell támaszkodnunk a DISZ szervezetekre, aminek tagjai koruknál fogva közel állnak tanulóinkhoz és nagy segítséget tudnak adni ezen a téren. 4./ Nagymértékű felvilágosító munkát kell folytatnunk a szülők körében a Szülői Munkaközösségekre támaszkodva, de nem mulasztva el a szülői értekezletekkel adandó alkalmat sem. A klerikális reakció állam- és népellenes megnyilvánulásaira rá kell mutatnunk, hogy a szülők belássák, hogy az ellenséget támogatják, amikor a klérus munkáját helyeslik. 5./ A járási tanulmányi felügyelőkkel állandóan ellenőriztetjük az iskolában folyó vallásoktatást és az ezzel kapcsolatos ellenséges megnyilvánulást. 6./ Az illegális hitoktatás leleplezését első sorban a pedagógus feladatává tesszük, aki munkájával kapcsolatban leggyorsabban tudomást tud arról szerezni. 7./ A klerikális reakció minden olyan megnyilvánulását, melyet saját hatáskörben elintézni nem tudunk, tájékoztatjuk a Megyei Pártbizottságot és a Megyei Tanács V. B.-jét, segítséget kérve.

E feladatok végrehajtásában az a tudat vezényel bennünket, hogy itt Titó közvetlen szomszédságában nekünk fokozott mértékben helyt kell állnunk a kultúrröfordalom frontján és eredményeinket úgy kell fokoznunk, hogy semmivel sem maradjunk el az országos átlag mögött. Célunk, hogy megyénk területén is a nép közös tulajdonává legyen a kultúra minden vívmánya. A szocializmus építésével elválaszthatatlanul összeforró kultúrröfordalom egész dolgozó népünk és így megyénk ügye is. Feladatainkat Pártunk útmutatásai alapján tudjuk végrehajtani.⁵

Zalaegerszeg, 1952. március 17.

Siklósi Mihályné s. k.
vb. elnökhelyettese.

K i m u t a t á s

a továbbtanulásra jelentkezett tanulókról:
/Melléklet az Oktatási Osztály jelentéséhez/⁶

<u>Általános iskolákból:</u>	keret:	jelentkezők:
Ált. gimnázium	320	333
Tanítóképző	80	156
Óvónőképző	15	54
Közgazdasági középiskola	160	199
Ipari Technikum	260	414
Mezőgazdasági Technikum	99	132
	934	1288
Olyan középiskolába ahová keretet nem kaptunk		+ 23
Összesen:		1311

<u>Középiskolákból:</u>	keret:	jelentkező:
Műegyetem	36	44
Tudományegyetem	58	59
Agrártud. egyetem	9	18
Főiskola	37	66
Összesen:	140	187

Diákotthonban elhelyezett tanulók száma jelenleg: 654 fő
felvehető új I. évesek száma: 306 fő

Általános iskolába járó tanulók száma: 34925 fő
Ebből munkás: 7808 /22,4 %/
dolg. paraszt: 21300 /61,1 %/
egyéb: 5520 /15,7 %/
x[?]: 297 / 0,8 %/

VIII. O. tanulók száma: 2465
Ebből továbbtanulásra jelentkezett: 1311 /56,7 %/⁷

Középiskolába járó tanulók száma: 2028
Ebből IV. osztályba jár: 219
Ebből továbbtanulásra jelentkezett: 187 /85,3 %/

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 27. ő. e. — Pecséttel hitelesített gépelt tisztázati másodpéldánya. A dokumentum első lapjának tetején az osztály hosszúpecsétje is látható.

¹ A jelentést az MDP Zala Megyei Bizottságának 1952. március 19-i ülésén tárgyalták.

² 1951. február 25. - március 2. között tartották Budapesten. Itt határoztak az első ötéves terv előirányzatainak fel-
emeléséről.

³ Az állandó bizottságok a tanácsok mellett működtek, mint szakbizottságok. Ez esetben az oktatási bizottságokról
van szó.

⁴ Az ezt követő gépelt oldalt az eredetiben jól láthatóan másik írógépen készítették.

⁵ A szöveg egyes - általában fontosabb - részeit aláhúzták, vagy a margón kiemelési szándékkal megjelölték, és
esetenként olvashatatlan, rövid, pár szavas széljegyzeteket fűztek a megjelölt szövegrészekhez.

⁶ Az eredetiben ezt külön lapon mellékeltek.

⁷ Számszakilag pontos eredmény: 53,8 %. Ezt a főszövegben is rosszul írták.

89.
Zalaegerszeg, 1952. március 24.
Kimutatás Zala megye MNDSZ csoportjairól

MNDSZ Megyei Titkárság
Zalaegerszeg, Kossuth Lajos u. 46.
Ikt. sz. 29/a-59.

Zalaegerszeg, 1952. március 24.

K i m u t a t á s Zala-megye MNDSZ csoportjairól.

A megye területén van 227 csoportunk, melyet a vezetőségválasztás során új[j]á-
választottunk.¹

A 227 csoportunknál a taglétszám	9.280
” ” a fizetőtagság	7.046

A 227 csoportunknál 1.497 vezetőségi tagunk van.

1.497 vezetőségi tag származása és pártállása a következő:

<u>S z á r m a z á s:</u>		<u>P á r t á l l á s:</u>	
Munkás:	32 %	M. D. P. tag	17 %
Paraszt:	57 %	Tagjelölt:	5 %
Értelmiség:	9 %	Pártonkívüli:	78 %
Egyéb:	2 %		

A megye területén még 57 községbe[n] nincs MNDSZ csoportunk.

Ez járásokint a következőképpen oszlik meg:

Zalaegerszeg[i] járás:	21 község
Lenti járás:	7 ”

Letenye[i] járás: 4 község
Nagykanizsa[i] járás: 19 ”
Zalaszentgróti járás: 6 ”

F ü g g e t l e n í t e t t m u n k a t á r s a i n k:

A Megyei Titkárságon:

Kanda Zsófia	m. titkár /származása:	paraszt/	MDP tag
Tóth Paula	m. szervező /- ” -	- ” -/	- ” -
Virág Ernőné	m. gazd. fel. /- ” -	munkás/	- ” -
Hóbor Irén	m. sajtó fel. /- ” -	- ” -/	- ” -
Szabó Ilona	adminisztrátor /- ” -	egyéb/	tagjelölt

Járási titkáraink:²

<u>Zalaegerszeg[i] j.:</u>	Vörös Ferencné / származása:	paraszt/	MDP tag
	Pattogó Józsefné / - ” -	munkás/	- ” -
<u>Letenye[i] járás:</u>	Németh Gézánné / - ” -	paraszt/	- ” -
<u>Nagykanizsa[i] járás:</u>	Molnár Jánosné / - ” -	- ” - /	- ” -
<u>Zalaszentgróti j.:</u>	Cseke Jolán / - ” -	- ” - /	- ” -

Városi titkáraink:

Zalaegerszeg város: Darvas Józsefné /származása: munkás/ MDP tag

Nagykanizsa város: Kaszás Jenőné /származása: munkás/ MDP tag

Zalaegerszeg városban politikai munkatárs: Gálos Jenőné /szárm.: munkás/ MDP

Kanda Zsófia
Kanda Zsófia
m. titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 87. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A vezetőségválasztásokat valószínűleg 1952 januárjában tartották meg. Lásd erről az őrzési egységben lévő egyéb dokumentumokat.

² A Lenti járás valamilyen oknál fogva nincs feltüntetve.

90.

[Zalaegerszeg], 1952. április 2.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Agitációs és Propaganda Osztálya számára, a megye délszlávok által lakott településeinek helyzetéről

[195]2. április 2.

MDP. Központi Vezetősége
Agit. - Prop. Osztálya,

B u d a p e s t.

Kedves Elvtársak!

Megyénk területén a letenyei és nagykanizsai járásban vannak délszláv községek, melyek közvetlenül a jugoszláv határszélen terülnek el. Összesen 8 község és 1 puszta van.¹

A délszláv felelősök be vannak állítva: a MB.-nél Rodek György elvtárs, 5 hetes párt és 4 hónapos szakiskolát végzett. Nagykanizsai JB-nél Kovács Jánosné 3 hónapos iskolát, Letenyén Kovács János 5 hetes iskolát végzett és most megy 3 hónapos iskolára. A beállított elvtársaknak a nyelvismeretük meg van, fiatal, fejlődőképeseek, akik már kezdik átfogni a területük munkáját.

Minden községben van pártszervezet és külön a tszcs-kben, pl. Murakeresztúron csúcsszervezet van, ahol Tulézi Vendel délszláv függetlenített titkár fogja össze a községi pártszervezetek munkáját. Ebben az évben kb. 30 elvtársat[t] küldtek 5 hetes és 3 hónapos iskolára, akik közül többet párt és gazdasági funkcióba állítottak. Ma már minden községben van katonatiszt, tanács vagy egyéb funkcióba állított délszláv elvtársak.[sic!] A községekben politikai alapfokú iskolák folynak 18-20 hallgatóval. Pl. Murakeresztúron 2 alapfokú és 1 középfokú folyik. Ezekre a helyekre a délszláv anyagot mindig megküldjük.

Tag és tagjelölt felvétel rendszeresen folyik, az elmúlt hónapban 6 tagot és 5 tagjelöltet vettek fel a délszláv dolgozók közül. Ez a szám is mutatja, hogy pártszervezeteink még nem kellőképpen foglalkoznak a termelőszövetkezetben és a községekben az élenjáró dolgozókkal, habár ezen a téren némi javulás mutatkozik. A délszláv területen rendszeresen tartunk tömegpropaganda előadásokat nemzetiségi és nemzetközi kérdésekről, a Titó-banda tevékenységéről, melyek látogatottak, de különösen legutóbb Rákosi elvtárs életéről szóló előadások megmozgatták a délszláv községek egész lakosságait[sic!], sok esetben kicsinynek bizonyultak a kultúrházak, vagy iskolák, ahol a gyűléseket tartották. Mindjobban általánossá válik a csoportos agitáció módszere, amely az állampolgári fegyelem és a munkafegyelem megszilárdítása érdekében eredményeket is mutat fel ezekben a községekben.

Megyei és járási anyagot kapnak a párt szervezetei az agitációs munkájukhoz. Tótszerdahelyen a tszcs dolgozók maguk hívták össze a dolgozókat és követelték a kétlakiság megszüntetését, melyet eredményesen meg is valósítottak. Az agitációban osztályszempontból magyaráztuk meg a kitelepítéseket, hogy a magyar és délszláv kulák egyformán a Titó-banda ügynöke és a béke ellenségei. Sok esetben már maguk a dolgozók segítenek leleplezni az ellenséget, mint Petriventén Trojkó kulákot, aki 50 q. múltévi terményt rejtegetett és a földbe elásva nagymennyiségű zsírt - ezt a népnevelők ismertették a többi községekben is.

Békebizottságaik működnek, de nem elég élők, elevenek, és sok esetben kampány munkát végeznek. Most a baktériumháború elleni tiltakozó gyűlések szervezését aktívan vitték. Ez is mutatja, hogy pártszervezeteinknek állandó rendszeres feladattal kell megbízni őket és fokozott segítséget biztosítani részükre.

Délszláv községeink első negyedévi adófizetési tervüket példamutatóan teljesítették. Legjobb Bajcsa község 240 %-os teljesítésével, leggyengébb Molnári 120 %-os eredménnyel. A tojás és baromfi begyűjtésben 100 %-ban állnak általában, de van ahol többre is teljesítették. Komoly lemaradás van az élőállat beadásban, különösen a sertésben, pl. Murakeresztúron 9 % a szarvasmarha, 66 % a sertés. Fityeházán a vágómarhát teljesítették, sertésből 66 %-os eredmény van. Ezen a vidéken az elmúlt év őszén árvíz volt és takarmányhiány mutatkozott, de kétségtelen az ellenség munkája is erősen befolyásolta a munkát, mert sokan eladták állataikat. A klerikális reakció is erősen tevékenykedik, amely főleg most a késő reggeli misék és a kora délutáni litániák szervezésében mutatkozott meg, melyek főcélja, hogy elvonja a falu lakosságát a tavaszi munkáktól. De megmutatkozik még ezen a területen a munkánk hiányossága, hogy 55-60 %-os a hittanra járó gyermekek száma. Az ellenség rémhíreire még igen reagálnak most különösen [sic!], hogy Jugoszláviában hadgyakorlatok folynak és az ágyúdörgés áthallatszik, a háborús rémhír újból lábra kapott és ezeknek leszerelése, elosztatása pártszervezeteinknek komoly munkát okoz. A tszcs-ink a beadásuknak eleget tettek a tojás és baromfi kivételével, mellyel még az elmúlt évben nem rendelkeztek, de ezévre megindították a mozgalmat, hogy minden tszcs-tag egy kötél aljával együtt vigyen be a tszcs-be, hogy ezen keresztül biztosítsák erre az esztendőre a példamutató beadást.

A tavaszi munkák elvégzésében az ellenség munkája ellenére is komoly eredmények vannak és a községekben egész jó a versenyhangulat, az egyéni dolgozó parasztok is egymást hívják ki és versenyszerződést kötnek, a községek pedig községekkel vannak versenybe a tavaszi munkák és beadás kötelezettségének teljesítése érdekében.

Termelőszövetkezeti csoportok is erősödtek az elmúlt év folyamán. Petrivente III. típusú tszcs-be a község 80 %-a belépett. Molnáriba 30 család 53 taggal 360 kh. földön gazdálkodik. Tótszerdahelyen 101 tag 450 hold földdel a III. típusúban, az első típusúban pedig 25 család 140 kh., Tótszentmártonban 43 család 73 taggal 280

kh. földdel rendelkezik. Murakeresztúron III. típusúban 18 család 360 kh. földdel, Fityeháza III. típusú tszcs-ben 22 család 96 hold földdel rendelkeznek.

A tél folyamán a tszcs-kben komoly építkezéseket folytattak, pl. Molnáriban 80 drb. férőhelyes szarvasmarha istállót építettek, Fityeházán öntözőcsatornákat, silókat és ólakat.

Eredményesen folyik a kultúrmunka ezekben a községekben, ahol az ének-, tánc és zenei népi hagyományokat elevenítik fel. A községek kultúrgárdái télen eljárnak a többi magyar községekbe is bemutatásra és résztvesznek a járási, megyei kultúrversenyeken. A lakosság, ahol magyarok vannak együtt járnak dolgozni és jó viszonyban vannak. Azonban a nyári időszakban a kultúrmunka visszaesik, mert a lakosság nagy része jár el időszaki munkákra távirda építkezések² és egyéb munkákra.

A ellenség igyekszik ellentétet szítani a magyar és a délszláv dolgozók között, amely megmutatkozik abban, hogy vonaton és autóbuszon megjegyzéseket tesznek rájuk, lebecsülik őket. A lakosságra jellemző, hogy minden községben egyformán beszélik a horvát és magyar nyelvet, csak a kiejtésük idegen és épp ezt használja fel sokszor az ellenség az ellentétek szítására. Legtöbb problémát éppen a nyelvük okoz, ugyanis a horvát irodalmi nyelvet nem értik és sokan a leküldött délszláv pártoktatási anyagot sem tudják elolvasni. Éppen ezért nem szívesen veszik, hogy az iskolákban szerb nyelvű tanítás folyik, jobb szeretnék, ha horvátul tanítanának.

A fegyveres erők rendszeres kapcsolatot tartanak a délszláv lakossággal, előadásokat tartanak részükre és közös kultúrműsort adnak, az ifjúságot segítik, a Disz-t patronálják, és ahol Disz politikai körök folynak, előadókat biztosítanak, hazafias gárdákat szerveznek, amely már több községben meg van, ezek segítenek leleplezni a titó-ügynököket. Pl. Molnáriban Kukuruzsnyák Flórián és Rodek Mária Disz-tagok értesítették a határőrséget, hogy a határban átküldött kém bujkál és az ügynököt elfogták.

A délszláv lakosság a nemzetközi kérdések, a béke kérdése, valamint a most folyó tavaszi munkák, a tszcs. kérdése foglalkoztatja legjobban. Hiányossága a munkáknak, hogy nem foglalkoztunk kellőképpen, speciálisan ezeknek a területeknek [a] problémáival, mely megmutatkozik abban, hogy elhanyagoltuk pl. a saját anyanyelvű pártnapi előadók biztosítását részükre. Nem hívtuk külön össze ezeknek a területeknek titkárait, vagy a csoportos agitációban résztvevő elvtársakat, hogy a saját területeikre vonatkozó problémákat külön megbeszéljük velük.

Ezeket a hiányosságokat most javítunk és külön fogjuk összehívni őket és átbeszélni velük a feladataikat. A délszláv felelőseink minden községről dossziét fektetnek fel és konkrétan feldolgozzák ezeknek a területeknek az anyagát. Saját anyanyelvű könyvekre volna szükség a lakosság részére, tudomásunk szerint Romániában hasonló anyanyelvű horvátok[?] élnek, akik részére ott már jelent meg irodalom.

Javasoljuk, hogy a délszláv felelősök részére egy központi értekezletet tartanának, ahol kicserélnék tapasztalataikat és a más területek helyes módszereit átvinnék.

Eltvársi üdvözlettel:

/:Németh Károly:/
agit. prop. titkár

/:Darabos Iván:/
m. titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 29. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A szövegben egyedül Semjénháza neve nem szerepel, a puszta azonosítása bizonytalan.

² A környékbeli lakosság jelentős része már a XX. század elejétől kezdve - nagyrészt idényjelleggel -, akár az ország másik végébe is eljárt távirda-építkezésekhez (oszlopállítás, vezetékhúzás).

91.

Zalaegerszeg, 1952. április 18.

A Zala című lap cikke a zalaegerszegi járási kultúrotthonban megjelent „jampik”-ról

Mit keresnek a „jampik” a zalaegerszegi járási kultúrotthonban?

A ROTHADÓ KAPITALIZMUS - rothadó kultúrájával együtt undort és gyűlöletet kelt minden józan ember szívében.

Hazánk felszabadítása utána a belföldi kapitalisták és csökevényeik igyekeztek a Horthy-fasiszta rendszerből megmaradt szenny-kultúrát életképpé tenni, majd azt az Amerikából átszivárgó giccs „kultúrával”, jampi szellemmel feltölteni. Aljas tervüket a tudatlan maradi emberekre és a dolgozó nép ellenségeire építették. Haladó kritikuszaink, művészeink és kultúrmunkásaink a párt vezetésével a dolgozó tömegekre támaszkodva sikeresen vették fel ezek ellen a harcot. A maradi emberek döntő többségét, akik a tudatlanságuk miatt kerültek az ellenséges kultúra szolgálatába, átnevelték. Ma már ezeknek az embereknek nagy többsége a kultúrforradalom szolgálatában áll. A magyar dolgozók kultúrájának, művelődésének ellenségeit nagy többségben lelepleztük és félreállítottuk felemelkedésünk útjából.

A HARC MÉG NEM SZÚNT MEG, mert egyes helyeken ma is felüti fejét a „jampi modor”, a „jampi szellem”. Haldokló ugyan ez a jelenség, de ha nem irtjuk ki gyökerestül, feléledhet. Zalaegerszegen az elmúlt napokban találkoztunk ilyen jampi szellemmel „átitatott” egyénnel.

ÁPRILIS 13-ÁN ESTE, a járási kultúrház nagytermében műsoros táncestet rendezett a kultúrház vezetősége. A fentemlített „típusokat” a nívós kultúrműsor nem érdekelte, egy részük meg sem nézte, a másik része pedig igyekezett az érdeklődő nézőközönséget zavarni fegyelmetlenségével. A figyelmeztetésre gúnyos megjegy-

zésekkel válaszoltak. A műsor befejezése után a jelenlévők megbotránkozására tancukat nyugati hastánccá és lábkiforgatássá alakították.

A VÁROS DOLGOZÓI TÖMEGESEN LÉPJENEK FEL az ilyen megnyilvánulások ellen. Ha van köztük olyan, aki megérdemli, azzal szemben alkalmazzanak jó nevelő munkát, aki pedig erre nem érdemes, azt közösítse ki a társadalom. Vagy ha ez sem használ, úgy az illetékes szerveket kérjük meg, hogy erélyesebb módszerekkel hasson e látszatra fejlődésképtelen emberekre.

Zala, 1952. április 18. 3. p.

92.

Zalaegerszeg, 1952. május 30.

A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése¹ a megyét ért fagykárokról

Zalamegye Tanácsa Végrehajtóbizottságának
VII. Mezőgazdasági Osztálya Zalaegerszeg

K i m u t a t á s a fagykárokról a megye területén

Növény megnevezése	fagyási kár %-ban					Összesen
	1-25	25-50	50-75	75-100	100	
k a t a s z t r á l i s h o l d a k b a n						
Kukorica	3022	3317	4963	3280	1139	15721
Burgonya	1922	1557	1192	397	-	5068
Bab főtermény	52	67	56	21	-	191 ²
” köztes	75	1050	-	212	859	2196
Napraforgó	600	466	-	-	5	1071
Búza	14186	665	334	-	-	15185
Rozs	8279	160	190	-	-	8629
Őszi árpa	770	76	50	-	-	896
Szója	1	-	39	-	20	60
Kerti vetemény	-	-	-	326	-	326
Szőlő	941	322	950	200	30	2443
Gyümölcsös	450	-	151	-	-	601

Járási tanácsok jelentése alapján termelészövetkezeti csoportok részére 1370 kh. kukorica és 830 kh. köztesbabra igényeltünk vetőmagot. A vetőmagok megérkeztek,

elosztása folyamatban van, a jelenlegi helyzet azt igazolja, hogy az igényelt mennyiség nem lesz szükséges a megyében, mert a pótvetések 80-90 %-ban elvégezték.³

Zalaegerszeg, 1952. május 30.

/Simon János/
m. főagronómus

ZML ZMT Mg. O. ir. J-641-2-d/1952. 28. doboz — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A jelentés címzettje az ügyiratcsomóból nem állapítható meg egyértelműen.

² Számszakilag helyes végeredmény: 196.

³ A megye területe 570118 kh-at tett ki. Ennek kb. 45 %-a volt a szántó és kb. 3-3 %-a kert ill. szőlő.

93.

Zalaegerszeg, 1952. július 12.

A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztálya vezetőjének jelentése az MDP megyei bizottságának a kulákok számáról, földterületéről, beadási kötelezettségéről

MDP. Megyebizottsága,
Harasta Elvtársnő¹ kezeihez.

Zalaegerszeg

A kulákok számáról, földterületéről, beadási kötelezettségéről és területeik átadásáról a kért időpontokra vonatkozóan az alábbiakat jelentjük:

	kulákok sz.	beadási köt.	beadási ter.
1948/49 gé.	1.152	41.026 bq	- kh
1951/52 gé.	1.142	110.073 bq	23.948 kh
1952/53 gé.	885	40.165 bq	13.151 kh

	átvett ter.	ÁGI.	Tszcs.	közületek	egyéb
1948.	- kh.	- kh	- kh	- kh	- kh
1951.	8.770 kh.	3.963 kh	3.672 kh	823 kh	312 kh
1952.	3.504 kh.	1.655 kh	805 kh	319 kh	725 kh

Jelentem, hogy 1948/49. gazdasági évre vonatkozóan a kulákok beadási területi adata nem áll rendelkezésre és annak beszerzése, tekintettel arra, hogy akkor még a keszthelyi, sümegi és tapolcai járás is Zala-megyéhez tartozott.² A többi adatokat a

vonatkozó gazdálajstrom összesítéséből vettük, az átadott területeket pedig a mezőgazdasági osztály birtokrendezési csoportja jelentette.

A beadási kötelezettség búzamázsaiban azért esett vissza a kulákok számának csökkenésénél nagyobb arányban, mert az elmúlt gazdasági évben az állat- és zsírbeadási kötelezettség bennefoglaltatott a búza-kilogrammos előírásban, az idén viszont attól külön súlykilogrammban van kivetve. Ha a kulákok idei 1457 q hizottsertés és 1579 q vágómarha beadási kötelezettségét a tavalyi búzakilogramm átszámítási kulccsal vennénk figyelembe, akkor 40.165 búzamázsa kötelezettségük 62.630 búzamázására emelkedne, amit még emelne az a dézsmazsír mennyiség, amit az 1951/52 gazdasági évben búzakilogramm értékben teljesítésként elszámoltunk, az idén pedig a sertés vágás után ugyan be kell adni, de a kötelezettség teljesítésébe nem számít be.

Zalaegerszeg, 1952. július 12.

Pais József
/Vatulik Lajos/
osztályvezető h

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 18. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat (a ZMT V. B. Begyűjtési Osztályának körpecsétjével).

¹ Harasta Katalin az MDP Zala M. Biz. Mg. O. vezetője volt.

² Az eredetiben a mondat „X”-szel megjelölve és alatta néhány sorral (tollal) kiegészítve: „nem volt biztosítható”.

94a.

Ramocsa, 1952. augusztus 9.

Részlet Ramocsa és Felsőszenterzsébet közös tanácsú községek 1952. augusztus 9-i tanácsülési jegyzőkönyvéből, Felsőszenterzsébet nevének megváltoztatására vonatkozóan (1. változat)

3./ Felsőszenterzsébet község nevének megváltoztatása.

A demokrácia fejlődése és a Szocializmus építése közben nem egészséges az, ha a szent neveket községeinknél továbbra is meghagyjuk és Felsőszenterzsébet neve egyébkén[t] is hosszú név, mej[sic!] a hatóságoknak is felesleges munkát okoz, mert a hosszúnév sokszor tévedésbe is ejti a dolgozókat és amikor a klerikális reakció ellen harcot folytatunk, a szent neveket nem engedhetjük meg magunknak.

23./1952. T. gy. sz.
vég, Határozat. [sic!]

Hosszas vita után a névváltoztatásban a község a következőt határozta. Mivel a község lakossága ragaszkodik a község nevéhez, a változást Felsőerzsébet, névre kéri az átváltoztatást[sic!].

Több tárgy nem lévén elnök a gyűlést berekeszti.
Kmf.

Tóth Kálmán
V. B. elnök
/Tóth Kálmán/

Krizsa József
[?] János
Hitelesítők.

Péter Etelka
V. B. titkár.
/Péter Etelka./

ZML Ramocsa és Felsőszenterzsébet KKT tü. jkv. 1952. aug. 9. — Eredeti gépelt tisztázat.

94b.

Ramocsa, 1952. augusztus 9. [26.]

**Kivonat Ramocsa és Felsőszenterzsébet közös tanácsú községek
1952. augusztus 9-i tanácsülési jegyzőkönyvéből, Felsőszenterzsébet nevének
megváltoztatására vonatkozóan
(2. változat)**

Községi Tanács V. B. Ramocsa.

Jegyzőkönyv kivonat,

1952. évi aug. 9-én Ramocsa Felsőszenterzsébet községek közös tanácsának jegyzőkönyvéből.

Tárgy

Felsőszenterzsébet község nevének megváltoztatása.

Előadó V. B. elnöke előadja, hogy a szocializmus építése közben és a leninizmus tanaival ellenkező községnevek mint pl. Felsőszenterzsébet, amej név a szoc. építésével ellentétben van és a község neve hosszú is, amej szintén a munkálatokat szaporítja, és egy termelőszövetkezeti községnek, aki élen jár, úgy a Békekölcsonjegyzésben, mint a koreai bélyeggyűjtésben, ezért javasolja a V. B. elnök, hogy a község nevét és javasoljanak olyan nevet, mej a község szociális hejzetéhez hozzáillik. [sic!]

Tóth Ferenczné párttitkár a következőket szölte hozzá, mivel a község a Békekölcsonjegyzésben élen járt, a község nevét Békevölgy névre javasolja a község nevét. [sic!]

23./1952. T. gy. sz.
vég, H a t á r o z a t.

A tanács tagok a párttitkár javaslatát elfogadja [sic!] és Felsőszenterzsébet község nevének megváltoztatását Békevölgy, vagy Kerkavölgy névre javasolja. Kéri az ar[r]ja illetékeseket, hogy a név változás minél előbb megtörténjen.

Több tárgy nem lévén elnök a gyűlést berekeszti.¹
Ramocsa, 1952. évi aug. hó 26-án.

A másolat hitelül
Tóth Kálmán
V. B. elnök
/Tóth Kálmán/

ZML Sz. n. vegy. ir. (Misc.) — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ A határozat nem valósult meg, hivatalosan maradt az eredeti elnevezés. A tárgyra vonatkozóan több jegyzőkönyvi variánst nem találtunk.

95.

Lenti, 1952. augusztus 21.

Tszcs-szervezők jelentése a Baglad községben tapasztaltakról¹

Jelentés

Baglad községben tapasztalt dolgokról a szervezés idején. 1952. aug. 16 tól 19 ig.

Kiérve a községbe az a hangulat fogadott, hogy állami gazdaságot akarnának inkább[b]. Megmagyaráztam Varga Ferenc, Takács József, Horváth Ferencné, Soós Eleknek, hogy sokkal jövődelmesebb a T. Sz. Cs., megis értették de a T. Sz. Cs be mégsem lépett be senki sem. Megmagyaráztam nekik hogy 3 személy, akinek 41 kh. területük van és mint ők mondták kb. 11.300 Ft adót fizetnek ezzel szemben a kerkafalvai T. Sz. 800 kh után is csak 9000 Ft jöv. adót fizet jobb a társas gazdálkodás ezt elismerik de mint Horváth Ferencné mondta, hogy régen az iskolába a gyerekek azt énekeltek (:rabok legyünk vagy szabadok ez a kérdés válas[s]zatok:) Meg mint Varga Ferenc is mondta, hogy azt kellett volna agyonütni aki elsőbe neki ált szántani.

Soós Elek helyesli de ő csak egyedül van. Zakál János és Soós Pál a közeli malomba voltak és voltak ott Sztgyörgyvölgyről, Nemesnépről és Felsőerzsébeti² T. Sz-ből panaszkodtak, hogy nem tudnak még cigarettát sem venni és 1 kgr. gabonát kaptak fejenként egy m.[unka] egységre. Én megmondtam nekik, hogy azok sírnak így, akik az eddig eltelt időből csak 20 m. egységet dolgoztak restelnek dolgozni stb. Arra, hogy hol fogják a hiányzó fejadagjukhoz szükséges kenyérgabonát megvenni, Takács József azt mondta vigyenek el ott legalább lesz fejadag, mert itthon mindent be kell adni ez a község egy régi /:nemesi:/ község és bár körül van véve T. Sz. Cs kel mégsem akarják megalakítani. Azt mondják mind elfogunk menni az iparba dolgozni. 17

én négy szervező is volt paraszt küldött is beszámolt de mégsem lett eredményes a szervezés.

Lenti³ 1952 aug. 21 én.

*Domján János
könyvelési e.adó*

*Németh István
törzskvi előadó*

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 56. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített kézzel írt tisztázata. A lap tetején (az iktatáson kívül) láthatóan más tollal írt felirat: „Csokona [Sándor]!”

¹ A szöveget betűhív átírásban közöljük.

² Helyesen: Felsőszenterzsébet.

³ Baglad, és az említett falvak mind a lenti járásba tartoztak. Bagladon csak 1960-ban sikerült létrehozni a tsz-t. Lásd: Gaál-Vass 1988. 118. p.

96.

Sztálinváros, 1952. október 7.

Egy Sztálinvárosban dolgozó zalai munkásnő levele az MDP Zala Megyei Bizottságához

Magyar Dolgozók Pártja
Megyei Bizottságának

Z a l a e g e r s z e g .

Kedves Elvtársak !

Zalaegerszegen születtem. Most Sztálinvárosban, a XVII. főépítésvezetőségen dolgozom. Minden nap akár a rádiót hallgatom, akár az újságot olvasom, büszke öröm tölt el, amikor azt látom, hogy a mi megyénk, Zala megye nemcsak a terménybegyűjtésben, az őszi szántásban, az új kenyérért való harcban az első, hanem megmutatta hazaszeretetét most is, amikor a III. békekölcsönjegyzésben a megyék között első lett.

Mi, Sztálinvárosban dolgozó zalaiak ígérjük és fogadjuk, hogy munkánkat még szorgalmasabban, még öntudatosabban végezzük, hogy a IV. negyedévben a mi építkezésünk - mely a Vasmű szíve lesz - a Martinmű vb¹ alapjait megteremtsük.

Én írógép mellett dolgozom. Vannak, akik azt mondják erre, hogy munkám nincs összefüggésben a minőségileg kifogástalan betonnal, vagy a zsaluzóanyagok többszöri felhasználásával.

Én azt mondom, hogy munkám ezekkel a munkákkal édes testvér. Mindegyiknek célja: hamarabb adni acélt, hogy a zalamegyei földeken belőle arató, cséplőgép legyen és a Dráva partján őrt álló honvédnek még élesebb golyót adjunk.

Sztálinvárosban Zala-megyeinek lenni büszkeség, de még nagyobb büszkeség sztálinvárosi emberré lenni.

Szabadság!

*Hontváry Mária*²
/Hontváry Mária/
XVII. főépítésvezetőség

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 4. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „É. M. 26/1. sz. Gyárépítőipari Vállalat, Sztálinváros.” Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Vasbeton.

² A nevet piros filctollal, míg a szöveg első szavát (Zalaegerszegen) ceruzával aláhúzták.

97.

[Zalaegerszeg], 1952. október 8.

Az MDP megyei titkárának levele a Központi Vezetőség Párt és Tömegszervezetek Osztályához, a békekölcsön-jegyzéssel kapcsolatban

[195]2. október 8.

MDP. Központi Vezetősége
Párt és Tömegszervezetek Osztálya,
B u d a p e s t.

Kedves Elvtársak!

A III. Békekölcsönjegyzés megyénkben a tavalyinál jobban, eredményesebben végződött. Tavaly 48.957 dolgozó jegyzett le, az idén 16.626-tal több, összesen 65.583 fő jegyzett le. A II. Békekölcsönjegyzés penzumát 98 %-ra, az idején penzumot ezzel szemben 128 %-ra teljesítettük. 10.198.000.- Ft-tal nagyobb összeget jegyeztek a megye dolgozói. Különösen az üzemi dolgozók jegyzése volt lelkes és hozott jó eredményeket. Az idején 1 főre eső átlag 170.-Ft-tal magasabb, mint a tavalyi. 5.442-vel több üzemi munkás jegyzett le, mint tavaly.

Eredményesebb volt a tszcs-k és egyéni dolgozó parasztek jegyzése is, 1696-tal több tszcs-tag jegyzett le ebben az évben, ez a tszcs-tagság 31,8 %-át teszi ki. A dolgozó paraszti jegyzés száma 6.537-[t]el, a jegyzett összeg 802.000.-Ft-tal emelkedett, - bár a tszcs. és a dolgozó paraszti rétegek jegyzése még ebben az évben sem volt kielégítő, amit mutat az is, hogy a dolgozó paraszti penzumot csak 71 %-ra teljesítettük.

Különösen a középparasztok jegyzése ment vontatottan és csak akkor gyorsult meg, amikor az irányszámok mellőzésével a tömeges jegyzésre csoportosítottuk át a pártmunkát. Ugyan ez mondható a tszcs-tagságra is.

Eredményeink alapja a jó előkészítés volt. Pártbizottságaink a jegyzés beindulása előtt nagyobb súlyt helyeztek a kisebb községek pártszervezeteire és tszcs-okra. Alapszervezeteink többsége helyesen támaszkodott a tanácstagokra, a tömegszervezetekre és a pártonkívüli becsületes dolgozó parasztságra. Az alapszervezetek vezetőségi ülésen, taggyűléseken helyesen felhasználták a tavalyi tapasztalatokat és ennek alapján szabták meg a feladatokat. Elsősorban arra vették az irányt, hogy a kommunisták példamutatását az első órákban biztosítsák. A pártcsoportok minden kommunistával beszélgettek és a népnevelő értekezleteken is főleg a példamutatás fontosságát hangsúlyozták ki. Ezen keresztül tudták biztosítani, hogy 25-én reggel a népnevelő csoportok 90 %-a lejegyzett.

Ahol a példamutatás terén hiányosságok voltak, a pártbizottságok közvetlenül segítettek az alapszervezeteknek és így a jegyzés befejezéséig biztosítani tudtuk, hogy a párttagság 97 %-a lejegyzett és az alapszervi titkárok közül mindössze 7 párttitkár nem jegyzett le.

A kommunista népnevelők példáját követték a pártonkívüli népnevelők is, különösen a Disz fiatalok, akik lelkesen, példamutatóan jegyezték és agitáltak a jegyzés érdekében. Példa erre Petrikeresztúr, ahol a párttagok mind be voltak vonva népnevelő munkába és a párttagok biztosították azt a példamutatásukon keresztül, hogy maguk mellé be tudtak vonni pártonkívüli népnevelőket.

Eredményeink másik fontos tényezője a lelkes, széleskörű versenyszellem volt, melyet különösen az üzemekben, gépállomásokon, állami gazdaságokban kialakítottunk. A nagylengyeli olajtelepeken minden brigád versenyben állt egymással, nemcsak a jegyzési átlag, hanem a békeműszakban elért termelési eredmények szempontjából is. A gépállomásokon, állami gazdaságokban, tszcs-okban a jegyzési versenyt szintén összekapcsolták az őszi szántás, vetés munkáival. A pölöskei ifjúsági brigád pl. ennek alapján nemcsak 1000 Ft átlagban jegyzett le, hanem napi tervét 115 %-ra teljesítette a jegyzés ideje alatt.

A falusi népnevelők is versenyben álltak ugyan egymással, azonban maguk a paraszti dolgozók egyénileg, utcák, községek szempontjából már sokkal kisebb mértékben vettek részt a versenyben. Voltak ugyan olyan tapasztalataink is, mint Pölösken, Gáborjánházán, hogy amikor a község minden dolgozója lejegyzett, átmentek a velük párosversenyben álló községbe, kultúrműsort adtak, sőt segítettek is a népnevelőknek, hivatkozva a saját példájukra. Azonban ezt a községeink nagyobb részében nem tudtuk biztosítani.

A népnevelő munka tartalmát tekintve, a jegyzés első napjától kezdve nem csökkent. Népnevelőink az utolsó nap is szívós felvilágosító munkát fejtettek ki a dolgozó parasztközött, amit bizonyít az is, hogy az utolsó nap 5.000.-Ft-ot jegyeztettek népnevelőink. A népnevelő munka elsősorban a béke, a terv eredményeinek népsze-

rúsítására, helyi konkrétizálására, a békekölcsonben eddig nyertesek népszerűsítésére épült fel. A feladatokat a népnevelők többsége ezek alapján helyesen oldották meg. Harcosan érveltek és eljutott a dolgozók minden rétegéhez, sokoldalú, kezdeményező volt. A zalaegerszegi népnevelők pl. azt kezdeményezték, hogy a háziasszonyok megtakarított konyhapénzükből is jegyezzenek békekölcson. Ezt a kezdeményezést is kiterjesztettük a megye egész területére. Eredménye az lett, hogy ilyen 100.- Ft-os jegyzésekből több mint ezer háziasszony kivette a részét.

Nagyon sok községben helyesen alkalmazták a csasztuskabrigádok, a dicsőség-tábla, szégyentábla módszereit. Csesztregen pl. nagy falitérképet készítettek, piros, fekete zászlócskákkal jegyezték a jegyzőket [és] azokat, akik nem akarnak jegyezni.

Különösen az úttörők vették ki részüket a csasztuskázásból, de az idén már nem csupán a jól jegyzők népszerűsítésére szorítkoztak, hanem kipellengérezték a nem jegyzőket, elsősorban a kulákokat. Amikor a jegyzés meggyorsítására vettük az irányt, népnevelőink munkáját 1 nap alatt át tudtuk állítani és megyeszerte átvették a gáborjánházaiai kezdeményezését, a községek többségében kiadták a jelszót, mindenki jegyezzen le. Ennek érdekében röpgyűléseket, esti beszélgetéseket, tanyázó estéket tartottak, ahol a példamutató jegyzőkre támaszkodva olyan közhangulatot tudtak kialakítani, amely a dolgozók nagy részét a jegyzésre lelkesítette.

Ennek eredménye az, hogy pl. a lenti járásban 38 olyan község van, amelyben minden dolgozó lejegyzett, de az elmaradottabb községekben is 35-40 % arányában lejegyeztek a dolgozók.

Az agitáció hiányossága az, hogy a kisebb községekben és tszcs-kben, ahol kevés a párttag, nem vonták be eléggé a becsületes pártonkívüli dolgozó parasztokat a népnevelő munkába. Továbbá hiányosság, hogy népnevelőink nem ismerték fel elég gyorsan az ellenség módszereit, nem mindig reagáltak rá, és éppen ezért nem volt minden községben elég harcos az agitációs munka. Ezt mutatják azok a községek, tszcs-ok, ahol aránytalanul kevesen jegyeztek, mint pl. Tófej-Hencsepuszta, Nemes-sándorháza, Nemeshetés, ahol az ellenség főleg a kulákok, a klérus, rémhírekkel, szárazságra, a vetőmaghiányra hivatkozva eredményesen tudott dolgozni ellenünk. Ezzel szemben ott, ahol a népnevelők leleplezték az ellenséget, a jegyzési agitáció eredményes volt, belefojtotta az ellenségbe a szót, mint pl. Pölöskén, Magyarföldön, ahol minden dolgozó paraszt lejegyzett, mert a népnevelők kipellengérezték a jegyezni nem akaró kulákokat, rámutattak rémhíreik, suttogásuk igazi okaira.

A jegyzési agitáció komoly eredménye az is, hogy egybekapcsolódott a többi feladatokra való mozgósítással. Ennek eredményeként a begyűjtés, őszi munkák üteme meggyorsult. Az árpavetés pl. 5 nap alatt 19 %-ot emelkedett. Volt olyan község, pl. Zalamerenye, ahol 1 nap alatt 40-50 q burgonyát adtak be a dolgozó parasztok mellett, hogy többségben lejegyeztek.

A tagkönyvcseré, az oktatás beindításával kapcsolatban szintén azt állapíthatjuk meg, hogy a pártszervezetek a jegyzési kampány mellett sem feledkeztek meg róluk, bár ez nem volt olyan általános, mint a begyűjtéssel kapcsolatban.

A tömegszervezetek munkáját az jellemezte ebben a harcban, hogy tagjai, főleg a fiatalok és asszonyok lelkesen dolgoztak, példamutatóan jegyezték, azonban maguk a tömegszervezetek önálló arculata nem mutatkozott meg, nem volt jól előkészítve és a legtöbb helyen elmosódott. Egyedül a szakszervezetre mondhatjuk azt, hogy saját tagsága felé önállóan dolgozott, különösen az olajüzemekben, téglagyárakban, az építőmunkások körében.

A tanácsok, különösen a kulákok lejegyeztetésében, a tanácstagok példamutatásának biztosításában jó munkát végeztek és eredményesen segítették a népnevelők munkáját.

Hiányosság volt azonban a pedagógusok jegyeztetésével kapcsolatban, amelyet sem a megyei tanács oktatási osztálya, sem a pedagógus szakszervezet nem készített elő alaposan, ezért a pedagógusok megesszerte alacsony átlaggal jegyezték le.

Ugyanez volt tapasztalható a műszaki értelmiséggel kapcsolatban is és ez mutatja, hogy pártszervezeteinknek a jövőben sokkal többet kell foglalkozni, nevelni a falusi, műszaki értelmiséget és sokkal nagyobb súlyt kell helyezni a tszes-ok pártszervezeteinek megerősítésére.

Elvtársi üdvözzettel:

megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 76. 6. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttázat másodpéldánya.

98.

Budapest, 1952. október 31.

**A Magyar Néprajzi Társaság titkárának levele a megye vezetőihez,
a Göcseji Múzeumnál tapasztalt nehézségekről**

Budapest, 1952. 10. 31.

Elvtársak,

Zalaegerszegen járván ellátogattunk a Göcseji Múzeumba. Azt vártuk, hogy ugyanúgy, mint más megyeszékhelyeken, itt is megfelelő helyiségben elhelyezve modern elrendezésű kiállítást találunk, amely méltó módon képviseli és mutatja be Zala megye népének különlegesen gazdag, hagyományőrző népművészetét és népéletét. Annál is inkább erre számítottunk, hiszen ezen az ethnikai területen végezte néprajzi kutatásait Gönczi Ferenc, a falusi néptanítóból lett országoshírű tudós. Azonban legnagyobb csodálkozásunkra két siralmasan szűk szobába összezsúfolva találtuk meg a zalaegerszegi „múzeumot”, amely két szobának egyformán el kell látnia az állandó kiállítás, a raktár, a tudományos dolgozószoba, adminisztrációs iroda és a konzervátor-restaurátor műhely szerepét.

Nem tudjuk, mi ennek az oka, hiszen a jelenlegi múzeumvezető egyik legjobb tudományos szakkáderünk,¹ aki egymaga példásan rendben tartja intézményét és emellett még kiszállásokat, kutatómunkát is végez. És már csak azért sem találunk magyarázatot erre az állapotra, mivel ez a kis múzeum nagyon szép tárgyi és adatanyaggal rendelkezik, amely alkalmas lenne több termet betöltő, fényképekkel és magyarázószöveggel ellátott állandójellegű kiállítás rendezésére.

Ezzel szemben tudjuk azt, hogy a múzeumi kérdés politikai kérdés és ahol nem fordítunk gondot népünk haladó hagyományainak bemutatására, ahol elzárjuk a dolgozók elől népművészetünk értékeit, új szocialista kultúránk alapjait, ott nagyon súlyos politikai fegyvert dobunk el felelőtlen gondatlansággal. Zsdánov elvtárs mondtotta: „Ott jön létre nemzetköziség, ahol virágzik a nemzeti kultúra!”

Azonban nemcsak a néprajzi, hanem a társadalmi fejlődést bemutató régészeti és a természettudományos gondolkodásra nevelő természetrajzi kiállítás szükségessége is politikai súllyal esik latba, a múzeum helyzetének mérlegelésénél.

Lehet, hogy véletlen az, hogy Zalamegye másik múzeuma, a nagykanizsai múzeum² hasonló nehézségekkel küzd egy iskola néhány albérleti helyiségében. Nem kétséges, hogy megértik észrevételünk fontosságát és a múzeum megfelelő elhelyezésével orvosolják ezt a dicstelen kulturális helyzetet, ami egyáltalán nem áll arányban a termelésben elért kiváló eredményeikkel.

Csermák Géza
/Dr. Csermák Géza/
a Magyar Néprajzi Társaság
titkára.

Elküldve:
a Megyei Tanácsnak és Pártbizottságnak
a Városi Tanácsnak és Pártbizottságnak.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 148. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Dr. Szentmihályi Imre néprajzkutató, aki 1954-ig egyedül látta el a múzeumi teendőket. A Göcseji Múzeum 1950. július 1-jén kezdte meg működését. Lásd: A Göcseji Múzeum jubileumi évkönyve 1950-1960. (Szerk. Szentmihályi Imre) Zalaegerszeg, 1960.

² 1951-ben vette fel Thúry György nevét. Lásd: A nagykanizsai Thúry György Múzeum jubileumi emlékkönyve 1919-1969. (Szerk. H. Kerecsényi Edit) Nagykanizsa, 1972.

99.
Zalaegerszeg, 1952. november 5.
Az MDP Zala Megyei Bizottságának ülésére¹ készített jelentés
a 2002. számú² építkezésről

M. D. P. Megyei Pártbizottság
Ipari és Közlekedési Osztálya

Zalaegerszeg, 1952. november 5.

J e l e n t é s .

A Megye Bizottság munkaterve alapján a határmenti építkezések téli munkáinak elvégzésére a magasépítési pártszervezeteket felkészítjük. Ennek érdekében az ipari osztály megvizsgálta a 2002. sz. építkezést az alábbi szempontok szerint:

A pártszervezet, a szakszervezet verseny szervezésével hogy mozgósítja a dolgozókat a terv teljesítésére, hogyan használják ki az új műszaki és technikai berendezéseket, mennyire támaszkodnak az élenjáró munkásokra és sztahanovistákra.

A 2002-es építkezés pártszervezete ez év augusztusában alakult, 51 taggal és 17 tagjelölttel. A pártszervezet vezetősége 7 tagból áll. Ebből 5 elvtárs munkás, 2 elvtárs adminisztratív dolgozó. A munkahelyen dolgozik 1003 fizikai, 22 műszaki, 12 adminisztratív dolgozó.

Az elmúlt két hónap folyamán a pártszervezet jó munkájának tudható be, hogy a III. békekölcsönjegyzés eredménnyel zárult. Az egy főre eső átlag 561 Ft volt, a tagkönyvcserevel kapcsolatos feladatokat a pártszervezet elvégezte, előkészítették a pártoktatás beindítását 60 fővel. Úgy a vállalat központjában, mint a 2002. sz. építkezés pártszervezete a dolgozókat jól mozgósította a tervük teljesítésére, amit mutat az, hogy a vállalat III. negyedévi tervét 148 %-ra teljesítette.

A 2002. sz. építkezés pártszervezete jelentős segítséget kap a Zalaegerszegi Pártbizottságtól, Veiczi elvtárs a városi bizottság titkára havonta kétszer-háromszor is kimegy az építkezéshez. Ugyancsak segíti a pártszervezet munkáját az építkezésen lévő alakulat párttitkára is. Az alakulat pártszervezete kulturális vonalon keskenyfilm előadásokkal is segíti a politikai nevelőmunkát. Ezzel szemben a Lenti Járási Pártbizottság - amelynek területén az építkezés folyik - lényegében semmiféle segítséget, ellenőrzést nem folytat. Mindössze két esetben volt egy-egy elvtárs az építkezésen, egyszer a békekölcsönjegyzés idején, egyszer a tagkönyvcserevel kapcsolatos összeírás iránt érdeklődtek.

A fenti eredmények mellett a munkahelyi pártszervezetnek komoly hiányossága is van. Vezetőségi ülésekről nem készítenek jegyzőkönyveket. A taggyűléseken a tagság 50-60 %-a jelenik meg. A pártszervezetnek nincs megfelelő kapcsolata a dolgozókkal. Az építkezésen az osztályharc, az ellenség leleplezése nagyon gyengén folyik. Nincs szervezett agitátor gárda, így a pártszervezet nem is tud szívós harcot folytatni az ellenséges agitáció ellen. A munkásvédelmi berendezések meglehetősen

kezdetlegesekek, a munkásszállásokra becsepeg az eső. Az ellenség a meglévő hiányosságokat felnagyítja.

Az építkezésen mindenütt nappal is égnek a villanylámpák, annak ellenére, hogy a szakmai vezetésnek a figyelmét erre már felhívtuk. Az egyik munkásszállás mellett több mázsa szemet egy földgödör betöltésére használtak fel. A nagy költséggel oda szállított építkezési homokot a sárba tapossák. A téglák kirakás gondatlanul történik, dobálás következtében sok a törött téglák.

Az ellenség munkáját mutatja az is, hogy az építkezésen több esetben történik szabotázs jellegű esemény. Így pl. több ízben elvágták a telefonvezetékeket, elvágták a villanyvezetékeket, a habarcskeverő gépekben köveket helyeztek el. Az ellenség munkájának tudható be az is, hogy a minisztérium által előírt október 11-12-én a szombat délután, illetve vasárnapi műszakot mintegy 50 főnyi kőműves szakmunkás otthagyták.

A fentiekből látható, hogy az építkezésen ellenséges elemek vannak, a pártszervezet a munkahelyi bizottság, de a személyzeti vezető sem tudja, hogy hány csendőr volt hivatásos horthysta katona, kulák van az építkezésen. A szakvezetés nem fordít gondot arra, hogy kiket vesznek fel ehhez a fontos építkezéshez. Így lett alkalmazva Illés László volt csendőr az éjszakai szállítóbrigád vezetőjének, vagy Köves Márton B-listázott MÁV. alkalmazot[t] építés vezetőnek, vagy Sipos István telepvezetőnek, aki ellenséges beállítottsága miatt a MKP-ból ki lett zárva.

A vállalat a Népgazdasági Tanács intézkedései alapján az építkezéshez minden anyagot megkap. Hiba az, hogy a vállalat ezzel vissza él, mert rengeteg építési anyagot halmoztak fel, olyanokat is, amelyekre előreláthatólag csak egy év múlva lesz szükség. Ez a nagymennyiségű anyag felhalmozása visszahat a vállalat pénzgazdálkodására, az anyag forgási sebessége nagyon lecsökken és emiatt a vállalat állandó pénzzavarral küzd. Hozzájárul ehhez még az is, hogy a számlákat későn nyújtják be, melynek következtében mintegy két és félmillió kintlevősége van a vállalatnak.

Az építkezés 1003 dolgozója közül 720 fő tett felajánlást a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójának tiszteletére.

A dolgozók felajánlása összesen 367.750 Ft-ot tett ki, amit okt. 20-ig a kiértékelésnél 312.000 Ft-ra teljesítették, azaz a felajánlásukat okt. 20-ig 148 %-ban [?] teljesítették.

A vállalat évi tervteljesítmény[e] F[t]. értékben 37.992.000 Ft, ebből a III. negyedév végéig előirányzott 26.121.000 Ft[-ot] túlteljesítették, 30.353.000 Ft-ra.

A vállalat IV. negyedévre maradt 11.871.000 Ft-ot okt. hó végére már 50 %-ig teljesítették és az évi tervüket értve folyamatos munkavitel mellett dec. 1-re 100 %-ig teljesítik.

A dolgozók mozgósítása a tervteljesítés érdekében állandósult a rendszeresen megtartott termelési értekezleten, valamint a hetenkint megtartott brigádvezető és bizalmi értekezleteken, megtárgyalják az előttük álló feladatokat és javaslatokat tesznek a további munka elvégzésére. Bár ezek az értekezletek még korántsem érték el

azt a célt, amit tulajdonképpen a közösen végzett munka megkívánna, mert a felvetett javaslatok és kezdeményezések legtöbb esetben a vezetőség részéről nem találnak kellő támogatásra és így azok végrehajtása, vagy hiányosságok teljes kiküszöbölése még mindig nem nyert kellő elintézését. Így pl. a 2002-es építkezésen a munkahely üb. elnöke Kiss elvtárs szept. hónapban tartott értekezleten felvetette, hogy 2 hét alatt ezen az építkezésen 22.000 óra kiesés volt, ugyan ezen hónap 15-én 3.800 óra kiesés volt, és a dolgozók számtalan esetben felvetik, hogy a munkahelyre való szállítás nem tökéletes, mert nap mint nap az őket szállító teherautók órák késésekkel érkeznek a munkahelyekre, gátolva van a munkának időben való megkezdése, ez gátolja a tervek teljesítését és csökkenti a dolgozók keresetét is. Ezt a hiányosságot a dolgozók már sok esetben fölvetették, némi javulás mutatkozik is, de teljesen még mindig nincs megoldva.

Az üzemi bizottság versenyszervező munkájához állandóan kéri az üzemi párt-szervezet segítségét, amit a párt-szervezet minden esetben a pártcsoportvezetőkön keresztül, a pártmunkával összekapcsolva segít is. A közösen összehangolt munkának szép eredményei vannak, ami megmutatkozik a tervek teljesítésében, a munkafegyelem megszilárdításában, s főleg az igazolatlan mulasztások csökkentésénél. Amíg szeptemberben 30 igazolatlan mulasztó volt, októberben 15 főre csökkent.

De hiányos az ellenőrzési munka, főleg - mint az előző hiányosságnál is -, hogy nem lett felelősségre vonva a 2002-es építkezésen senki azért a hatalmas kiesésekért, melyek a dolgozók szállításánál felmerültek, vagy az üb. több esetben javaslatokkal ment a párt-szervezethez és ennek érdekében sok esetben a párt-szervezet nem tett semmit.

A vállalaton belül, ugyan így a 2002-es súlyponti építkezésen is a műszaki vezetők rendszeresen értekezletet tartanak, ezekről az értekezletekről rendszerint hiányzik a párt- és a szakszervezet vezetője, ami azzal a hátránnyal jár, hogy az egyes kérdéseket nem beszéljük át a műszaki vezetőkkel és a műszaki vezetők az ő munkacsoportjaikkal stb. Műszaki vezetők különösen a 2002-es építkezésen helyesen használják ki az ott lévő gépek beállítását és amint egyes területen valamelyik gép szükségtelemmé válik, igyekeznek azonnal egy másik területre átállítani, hogy folyamatossá tudják tenni a munkák menetét. Hiányosság azonban az, hogy ezek a gépek és főleg a betonkeverő gépeknél fordul elő, hogy naponta többször leállnak, ami főleg a betonozásnál hátráltatja a munkájukat, de ez inkább a gépészek nem kellő szakképzettségének tudható be.

Úgy a vállalaton belül, mint a 2002-es építkezésen hiányos az élenjárókkal, sztahanovistákkal való foglalkozás. A sztahanov módszerek átadása nincs biztosítva, a sztahanovista értekezletek az utóbbi hónapokban nincsenek megtartva, és nem voltak mozgósítva a sztahanovisták, hogy a Sztahanov mozgalmat hogyan fejlesszék tovább a vállalaton belül. Bár a vállalaton belül több ízben felvetődött a kérdés, mégsem volt súlyponti kérdés, még a szerveknek sem állandósítani, folyamatosan biztosítani a sztahanovisták politikai és szakmai továbbképzését.

A munkásvédelemben az eredmények mellett még mutatkozik hiányosság. Eredmény az, hogy esős időkre a dolgozók többségének már biztosítva van úgy esőköpeny, mint gumicsizma. A szálláshelyek ki vannak meszelve, cseréppel le vannak fedve és téli tüzelővel el vannak látva, de még nem mindegyik, s a hiányosság az, hogy kellő időben erről már a felvonulásnál nem gondoskodtak. Hiányos az építkezés vízellátása, úgy a konyhánál, mint a dolgozók ivóvíz ellátásánál.

Úgy a vállalatban belül és főleg a 2002-es építkezésen a munkaverseny kibontakozása akkor lesz tökéletes, ha biztosítani tudják a munka oly megszervezését, azaz a brigádok elhelyezését, hogy ne legyenek egyes munkahelyeken összezúfolva, és sok esetben akadályozzák egymást a brigádok a munkák elvégzésében. Bár a munkaterület minden esetben biztosítva van, csak egyes épületek sürgős határidejére való tekintettel ezek az átcsoportosítások szükségessé váltak.

A brigádok egymásközi versenye nincs kialakulva, ami annak tudható be, hogy amíg egy-egy brigád a határidő lerövidítésére teszi meg a felajánlást, addig a brigádok többsége csak %-ok emelésére tesznek felajánlást. Bár a helyes szervezés és a brigádok munkaterületre való elosztása jobb megoldást nyerne, könnyebben ki lehetne alakítani a brigádok egymásközi versenyt.

A munkaversenyben elért eredmények kiértékelése állandó és folyamatos, ami annak tudható be, hogy kezd kialakulni szerveink fokozott követelménye azon a téren, hogy a dolgozók felajánlásai állandóan ki legyenek értékelve és nyilvánosságra legyenek hozva. A 2002-es építkezésen a verseny nyilvánosságára felhasználják a hangshíradót, népszerűsítik az élenjáró dolgozókat és a munkahely napi kiértékelés versenytábláján írják ki az eredményeket, bár ez hiányos, mert nem rendszeresen minden nap van kiírva.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 32. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tiszttzat másodpéldánya.

¹ Az ülést 1952. november 9-én tartották. Az első napirendi pontként tárgyalta jelentés előadója Palkó József volt.

² Közvetlenül a közölt dokumentumból is, de a felette folytatott vitából egyértelműen kiderül, hogy a lenti (zajdai) laktanya építéséről van szó. A nagyobb építkezéseket (a katonai jellegűeket kivétel nélkül) mind a dokumentumokban, de méginkább a sajtóban csak számokkal jelölték.

100.

[Zalaegerszeg], 1952. november 19.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának jelentése a KV Párt- és Tömegszervezetek Osztályának, a tag- és tagjelöltek összeírásáról

[195]2. november 19.

Készült: 2 példányba.

M. D. P. Központi Vezetőség
Párt és Tömegszervezetek Osztálya!

B u d a p e s t.

Jelentés a tag és tagjelöltek összeírásáról.

Megyénkben az 1952. júniusi statisztika idején 547 pártszervezet volt. Ezekben a pártszervezetekben 10.913 tag és 3.240 tagjelölt volt. Júliustól októberig a pártszervezetekben a következő változások voltak. Megyénk területéről 1.366 tag és 518 tagjelölt költözött át más területre, ugyanakkor 1.018 tag és 320 tagjelölt érkezett. Az alapszervezetek felvettek 461 tagot és 246 tagjelöltet. Kizártak 106 tagot és 54 tagjelöltet. A kizárások többségét az alapszervezetek azoknál a párttagoknál alkalmazták, akik párttagsági könyvüket elveszítették. Ezek között voltak olyanok is párttagok, mint a Zalaegerszegi járásban 25-30 elvtárs, akik hosszabb idő óta nem fizettek tagsági díjat és összeírásakor megtagadták a tagsági díj rendezését. Egy-két helyen tapasztalható volt az is, hogy egyes pártszervezetek elhanyagolták az egyéni foglalkozást. A Pártbizottságok pedig nem ellenőrizték eléggé az egyéni foglalkozást, a tagdíj fizetést és e miatt egy-két elvtárs az ellenség uszályában került, mint például: Kustormajorban 6 elvtárs, akik a tagsági könyvüket elégették és azt mondták, hogy elveszítették. Kilépését 7 tag és 3 tagjelölt kérte. Ezek az elvtársak 70 év körüliek, akik öregségükre hivatkozva nem tudtak eljárni az értekezletekre és taggyűlésekre. Meghalt 12 tag és 4 tagjelölt.

Az összeírást az összes 566 alapszervezet befejezte. Ebből 562 alapszervezet kartonja van felküldve. A Letenyei járásból 4 alapszervezetét nem tudták felküldeni, mert az alapszervezetek az összeíró kartonokat hibásan töltötték ki. Összesen 10.975 tag és 2.486 tagjelöltet írtak össze. Az októberi változás jelentés és az összeírt tag és tagjelöltek között 25 tag és 86 tagjelölt csökkenés van. A csökkenés abból adódik, hogy azok az elvtársak, akik elvesztették tagsági könyvüket, fegyelmi elé vannak állítva. Ezeket az alapszervezetek nyilvántartották, de összeírva nem lettek. Van a megyében körülbelül 25-30 elvtárs, akik az alapszervezetekben nyilván vannak tartva és más területre mentek dolgozni, kijelentés nélkül. A nagykanizsai Útépítésnél találtak olyan elvtársakkal, akik az alapszervezettől nem jelentkeztek ki és az útépítésnél lévő alapszervezetben nem jelentkeztek be. Ennél a pártszervezetnél ezideig körülbelül 4 elvtársat találtak, ezek átjelentőjét az alapszervezet sürgősen elintézte és össze is írták őket. Ezeknek az elvtársaknak a felkutatása a rendőrségi bejelentőn, a munkaközvetítőn és az építő iparban a személyzeti osztályokon keresztül van állandóan ellenőrizve.

A Járási és Városi Bizottságokon összesen 73 fegyelmi ügy van, amit még nem tárgyaltak le. A legtöbb fegyelmi ügy a zalaegerszegi járásban és a nagykanizsai város tárgyalta [sic!]. Az említett járásnak 25 fegyelmi, a városnak 10 fegyelmi ügye van. Ezeket a pártbizottságokon tárgyalták le a legtöbb fegyelmi ügyet, ami abból adódik, hogy a fegyelmi bizottság nem eléggé működött.

A júniusi statisztika és az összeírás után elkészített statisztika alapján megyénkben 23 tag emelkedés és 659 tagjelölt csökkenés van.

A tagjelölteknel mutakozó nagy számú csökkenés abból adódik, hogy a Letenyei járás a júniusi változás jelentésében a tag és tagjelölt számszerű értékelését felcserélte, ami 140 tagjelöltet tesz ki ez a Központi Vezetőségnek már jelentve lett. A reális statisztika 519 tagjelölt csökkenést mutat. Ez a nagyszámú csökkenés részben a fluktuációból adódik. A fluktuáció különösen a falusi alapszervezetekben van, ami abból adódott, hogy sokan a mezőgazdaságból az iparba mentek és más megyékben.[sic!] A másik oka pedig a hiányos statisztikának tudható be. Az összeírásnál egy-két helyen lehet tapasztalni, hogy azok az ellenséges elemek, akik a pártból ki lettek zárva, de a tagsági könyvüket nem adták le, össze akarták íratni magukat. Ez tapasztalható volt egy-két üzemben, de az összeírást végző elvtársak és a pártszervezetek vezetőseinek ellenőrzése ezeket megakadályozták. A csömödéri fűrész üzemben Mátyás István, akit két éve zárt ki az alapszervezet, össze akarta magát íratni, de a pártcsoport bizalmi elvtárs a párttagok előtt leleplezte és elmondta a kizárás okát, amiért a brigád tagjai elítélték.

Hasonló eset volt tapasztalható Iglódbördéczen¹ Nagy János, akit más alapszervezet zárt ki, de tagsági könyvét nem adta le és most a községben akarta magát összeíratatni.

Az összeírás során eddig nem volt tapasztalható az, hogy az összeírást végző elvtársak kizárt vagy ellenséges egyéneket összeírtak volna. A Pártbizottságok és az alapszervezetek állandóan ellenőrzik azt, hogy ha a községben elvtársak elmennek, vagy érkeznek, ezek közt nincs-e párttag, vagy tagjelölt és össze vannak-e írva.

Elvtársi üdvözléssel:

/:Párt és Tömegszervezetek o. v.:/

/:megyei titkár:/

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 13. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Helyesen: Iklódbördőce.

101.

Zalaegerszeg, 1952. november 26.

A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztályának levele az MDP megyei bizottsághoz, a terménybegyűjtéssel kapcsolatban

Megyei Pártbizottság
Vasvári Elvtárs kezeihez
Zalaegerszeg

1./ Beadásra kötelezett kulákok száma 885, beadási kötelezettségüket az alábbiak szerint teljesítették:

Gabona	burgonya	kukorica	nforgó	széna	baromfi	sertés	tojás
94 %	114	73	74	104	63	85	89

2./ A megye beadásra kötelezett dolgozó parasztjainak száma 52.278, beadási kötelezettségüket az alábbiak szerint teljesítették:

Gabona	burgonya	kukorica	nforgó	széna	baromfi	sertés	tojás	tej
106 %	116	95	83	101	84	129	100	100

Dolgozó paraszt hátralékos kukoricából 2.372, burgonyából 1119, napraforgóból 2033. /november hó 17-i állapot szerint/

3./ Balogh Elvtársat a Személyzeti Osztály vezetőjét felkértem a kért adat félórán belüli közlésére.¹

4./ A megye területén 28 szocialista község van.²

Zalaegerszeg, 1952. nov. 26.

Pais József

/Pais József/

osztályvezetőh.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 87. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Balogh Jánosról, a Zala Megyei Tanács V. B. Személyzeti Osztályának vezetőjéről van szó, de a jelzetben megadott őrzési egység egyéb dokumentumaiból nem derül ki, hogy melyek a kért adatok.

² Zala megyében, az 1952. évi helységnévtár adatai szerint 260 község és 2 város volt.

102.

Zalaegerszeg, 1952. december 11.

**Az MDP Zala Megyei Bizottsága Adminisztratív Osztályának feljegyzése
a megye közellátásában jelentkező zavarokról¹**

Feljegyzések.²

A megye közellátásával kapcsolatban dec. hónapban az alapvető közszükségleti cikkekben: kenyér, liszt, zsír történt csökkenés miatt az áruellátásban súlyos zavarok álltak elő.

Különösen a kenyérellátás vonalán mutatkoznak elsősorban nehézségek. Ez abból állott elő, hogy a kenyérliszt keretünk kb. 1/3-al kevesebb dec. hónapban, mint novemberben volt.

A novemberi kenyérliszt keretünk a megye területére 107,68 vagon³ volt, míg dec.[-ben] a Bel. Ker. Min. 85 vagon megyei keretet állapított meg, azzal a közléssel, hogy ez a keret semmiféle indoklással nem emelhető.

A megyei keret a következőképpen nyert elosztást:

Szöv. sütödék részére: 32 wagon

N.-kanizsa város részére: 32 ”

Zalaegerszeg város részére: 21 ”

Ez a mennyiség a szükségletnek, illetve a keresletnek csak a felét fedezi kb. mert az elmúlt hónapban a rendelkezésre álló 120 wagonból sem tudtunk a keresletet kielégíteni.[sic!]

A Kereskedelmi Osztály az Élelmiszer Ipari Oszt[á]llyal egyetértésben értekezletet hívott össze a Meszöv. Népbolt, Sütőipar bevonásával, hogy belső ütem[e]zéssel az egész hónapra megállapít[a]ják a napi sütési mennyiséget.

Megállapítottuk azt, hogy a kiskereskedelmi Vállalatnak naponta 24 órás szikkadt kenyérből mennyi áll rendelkezésükre[sic!] és határozatot hoztunk arra, hogy a sütőipar a kiskereskedelem felé a napnak melyik szakában hozhatja ezen mennyiséget forgalomba. A határozatban kikötést nyert, hogy a fehér kenyeret csak a délutáni órákban hozhatnak forgalomban,[sic!] míg a barna kenyérnek 30 %-át a napi mennyiségnek az üzlet nyitására kell kiszállítani, a többi mennyiséget pedig folyamatosan.

Zsemlyéből és egyéb péksüteményből korlátlan mennyiség s[üt]hető fel. A kenyér tehermentesítésére a sütőipar köteles a megrendelt mennyiséget felsütetni, a kiszállítást úgy megoldani, hogy minden üzletnek nyitásra a p[é]ksüteményt ki kell szállítani.

Hiba volt a sütőipar részéről, hogy ezt a megállapodást ezideig nem tartotta be, illetve csak részben tartotta be, mert a kétműszakos boltokban nyitáskor nem volt ott a péksütemény, sőt a kenyérszállítást is csak a nyitás után fél vagy egy órával eszközölték.

Ezért a sütőipari Vállalat [sic!] vezetője felelősségre lett vonva.

A kenyér csökkentése miatt az egész megye területén a vásárlók hangulata rossz. Folyó hó 8-i jelentésben a zalalövői Föld. Szöv. leadta, hogy a kerékpáros kihordót az asszonyok megtámadták, míg a sütödéből boltba vitte a kenyeret és egy kenyeret el is vettek tőle.

Ugyancsak Zalalövön a kenyér egyrészét lovaskocsin szállítják a boltba és a kocsisnak az asszonyok a kenyér a kenyér [sic!] árán kívül egy liter bort ígértek minden kenyér után csak adjon nekik kenyeret. A járásokból érkezett jelentések szerint mindenütt elégedetlenek a kenyér hiány miatt.

A zalaegerszegi boltokban nagyon sok helyen a jegyet követelik a kenyérre, mondják, hogy úgy legalább mindenkinek biztosítva lenne a kenyér-fejadagja. Továbbá olyan kijelentések hangzanak el az élelmiszerboltokban, hogy a demokrácia nem gondoskodik a dolgozók kenyérellátásáról.

Finomliszt keretünk nov.[-ben] 41 wagonban volt megállapítva, míg dec. hónapban 45 wagon áll rendelkezésünkre.

Az utasítás az, hogy ezen mennyiséget 10 napos dekádokban kell beütemezni és így kell forgalomba hozni.

A beosztás úgy lett végrehajtva, hogy a II. dekádba lesz kiadva a dolgozóknak a legnagyobb mennyiség, hogy dec. 21-e⁴ előtt a dolgozóknak jó ellátását biztosíthassuk.

Ugyanez az intézkedés vonatkozik a többi élelmiszerárakra is.

A finomliszt keretben bent foglaltatik a kiszereelt csomagolt liszt is, melynek ára 6-8 Ft között van. A két városba kiszereelt lisztből a keretnek [sic!] [keretnek] 15-20 %-át kell forgalomba hozni, míg a községekben 55 %-ban kiszereelt lisztet és 45 %-ban 4,60 Ft-os lisztet kell forgalomba hozni.

Amennyiben a városban vagy akár falun felvásárlás kezdődik, úgy csak a kiszereelt drágább minőségű liszt hozható forgalomba. A 10 napos dekád beütemzés[sic!] lisztből mindennap elfogy, de azonban ez a mennyiség fedezi a szükségletet.

Zsírkeretünk nov. hónapban 530 q volt, míg dec. hónapban csa[k] [cca?] 460 q-ban van megállapítva. Ezzel a cikkel ugyan az a helyzet, mint a liszttel, 10 napos dekádokban adjuk ki, ugyanakkor az az utasításnak a [sic!] kiskereskedelem felé, hogy a boltvezetők ütemezzék be maguknak, hogy naponta tudjanak adni a fogyasztók felé zsírt. A kiadott mennyiség a keresletet nem elégíti ki, bár a sertésvágások az egész megye területén folyamatban vannak. A zsír kiadását a boltokban úgy szabályoztuk, hogy lehetőleg csak a késő délutáni órákban adják ki a fogyasztók felé, mert így tudjuk megakadályozni azt, hogy a falusi lakosság vásárolja fel és legtöbb esetben beolvastva saját sertésvágásának zsírába, a beszolgáltatásban be kell adnia.

A cukorkeretünk novemberben 24,2 vagon volt, dec.-ben 25 vagon. A szükségletet fedezi, jelenleg a felvásárlás a cikkből nem jelentkezik. Az elmúlt hónap végén fokozottabb felvásárlás volt cukorból, ami abból adódott, hogy olyan rémhírek voltak, hogy a cukor ára 25-26 Ft-ra fog emelkedni. A Bel. Ker. Min. a cukorkeret megállapításánál közölte, hogy a megyei keret 70 %-a kockacukorban, 30 %-a kristálycukorban hozható forgalomba, de amiatt fennakadás nincs, mert a szükségletet ki tudjuk elégíteni.

A dec. 21-i és a fenyő ünnepre⁵ a megye kapott 5 g. [sic!] vajra pótkeretet, hogy a dolgozók igényeit teljes mértékben ki tudjuk elégíteni.

Iparcikkek vonalán a keretet ki tudjuk elégíteni, a szűk keresztmetszetű cikkek kivételével /szeg, horgonyzott[sic!] lemezáru/, ruházati cikkekben a sötétáru, egyes rádióféleségekben, hőpalack és villanyvasalókban vannak hiányok.

Folyó hó 10-én reggel 5 órai kezdettel [!] a VB-n értekezletet tartottunk a Megye, a város vezetői, valamint a Népboltok vezetői részére, ahol a megye területére vonatkozóan az élelmiszercikkek helyes elosztását beszéltük meg és hogy politikai munkát végezzenek.

Megyei keret elosztását most a tapasztalatok alapján felülvizsgáljuk és ahol szükséges, változásokat eszközölünk, hogy elsősorban ipari üzemeink /olaj/ városi lakosság ellátása zavartalanul biztosítva legyen.

Zalaegerszeg, 1952. dec. 11.

adm.[inisztratív] oszt.[ály]

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 70. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A dokumentum keletkezésének ennél pontosabb körülményei nem állapíthatók meg egyértelműen.

² A közölt szöveg eredetijében rendkívül sok a fogalmazási és gépelési hiba. Utóbbiak közül a technikailag nem megjeleníthetőket kijavítottuk.

³ Az eredetiben ide 120-at gépeltek, ezt átjavították ceruzával, majd föléírták ugyanazt (107,68).

⁴ December 21. Sztálin születésnapja, amely ekkor állami ünnep volt.

⁵ A karácsony korabeli elnevezése. A minisztertanács 1050/1952. sz. határozata (1952. dec. 17.) december 26-át rendes munkanappá nyilvánította. (Május 2-át viszont fizetett munkaszüneti nappá.)

103.

Zalaegerszeg, 1953. január 8.

A Zala Megyei Tanács V. B. Egészségügyi Osztályának beszámolója a megyei pártbizottság részére, a megye egészségügyi intézményeinek helyzetéről

Zalamegyei Tanács V. B. XI. Egészségügyi Osztálya,
Zalaegerszeg, Mária u. 2. Telefon: 219.¹

Magyar Dolgozók Pártja Zalamegyei Pártbizottságának,
Z a l a e g e r s z e g.

Zala megye egészségügyi intézményeinek helyzetéről, fontosabb közegészségügyi feladatok elvégzéséről, illetve a jövő évi feladatok megjelöléséről az alábbiakban számolok be:

- 1./ Kórházak: Zalaegerszeg Megyei Kórház,
Nagykanizsai Városi Kórház.
- 2./ Rendelőintézetek: Megyei Tanács Rendelőintézete Zalaegerszeg.
Városi Tanács Rendelőintézete Nagykanizsa.
- 3./ Tbc. gondozók: Megyei Tbc. gondozó Zalaegerszeg.
Városi Tbc. gondozó Nagykanizsa.
Járási Tbc. gondozó Nova.
Járási Tbc. gondozó Letenye.
Járási Tbc. gondozó Zalaszentgrót.
- 4./ Nemibeteg gondozó: Megyei Nemibeteg gondozó Zalaegerszeg.
Városi Nemibeteg gondozó Nagykanizsa.
- 5./ Szülőotthonok: Járási Szülőotthon Nova.
Járási Szülőotthon Zalaszentgrót.

- 6./ Rákkutató intézmények: Megyei Daganat-gondozó Zalaegerszeg.
 Rák-szűrőállomás Lenti.
 Rákszűrőállomás Letenye.
 Rákszűrőállomás Nova.
 Rákszűrőállomás Nagykanizsa. /2./ [?]
 Rákszűrőállomás Zalaegerszeg.
 Rákszűrőállomás Zalalövő.
 Rákszűrőállomás Pacsa.
 Rákszűrőállomás Zalaszentgrót.
 Rákszűrőállomás Kiskomárom.

7./ Gyógyszertárak: 31. a megye területén. [sic!]

8./ Trachoma²-kezelő helyiségek: A nagykanizsai és letenyei járásban 10.

Kórházak ágyszáma 1952. december 31-én:

Osztály:	Zalaegerszeg:	Nagykanizsa:	Együtt:
Belgyógyászat	58	80	138
Sebészet	80	80	160
Szül-nőgyógyászat	24	50	74
Csecsemő-gyerm.gy.	-	50	50
Szemészet	42	-	42
Fertőző	49	32	81
Fül-orr-gége	20	20	40
Elme oszt.	142	-	142
Ideg oszt.	25	-	25
Összesen:	440	312	752

Körzeti orvosi ellátás:

1952. november 1. előtt volt: 4 városi orvos
 1 községi orvos
 41 körorvos.
 Összesen: 46.

1952. nov. 1. után egységes körzeteket állítottunk fel, amelyben a hatósági orvosi szolgálatot és a biztosítottak betegellátását ugyanazon orvos végzi.

75 egységes körzet van.
 ebből: 15 városi
 60 vidéki.

A 75 állásból 57 be van töltve, 18 helyettesítéssel van betöltve.

Táppénzesek arányszámai:

A megye területén működő zalaegerszegi és nagykanizsai Rendelőintézetekben a táppénzesek arányszáma évi átlagban a következőképpen alakult

Zalaegerszegi Rendelőintézet:	1,6-2,1 %
Nagykanizsai Rendelőintézet:	2,4-3,2 %

Az országos vidéki átlag 2,8 %. Amíg a zalaegerszegi Rendelőintézet táppénzes arányszáma az országos vidéki átlag alatt mozgott, addig a nagykanizsai Rendelőintézetnél ez az arányszám majdnem mindig felette volt. Ennek oka az, hogy az Olajipari üzemek dolgozói túlnyomórészt hideg munkahelyen dolgoznak, gyakoribbak a meghűléses megbetegedések és a kisebb üzemi balesetek.

Tbc. gondozókban végzett munka:

Az 1952. évi szűrések száma 47.508. Ebből tbc-snek minősített 211. A megye területén nyilvántartott összes tbc-s betegek száma 1.535.

A megyei Vándor Röntgen Szolgálat évi szűrésének száma 21.187. Gyanúsnak találtatott ebből 497.³

Nemi-gondozó Intézetek működése:

A 2 nemibeteg gondozóban összesen 9.657 volt a szűrések száma. Ezek közül nemibetegnek bizonyult 323.

Egészségvédelmi gondozás:

1952. december 1-ig 36 egészségvédelmi gondozói kör, illetve városi szolgálat működött a megye területén. Védőnő 40 volt és 1 megyei védőnő.

1952. december 1-vel kibővítettük a szolgálatot és a védőnők számát. 40 egészségvédelmi gondozói kör, illetve szolgálat működik. Védőnők száma 44 és 1 megyei védőnő. A megye cca. 85 %-a beszervezett egészségvédelmileg.

3 járási Egészségvédelmi Szolgálat működik: Letenye

Nagykanizsa,
Zalaegerszeg.

Nem teljesen kiértékelt adatok szerint 1952. évben a beszervezett terület csecsemőhalálózása 5,8 %.

A megye területén 1952. évben 130 volt a hatósági szülésznők száma, a magán-szülésznőké 10.

Bölcsődék működése:

1952. január 1-én Nagykanizsán működött egy bölcsőde 35 férőhellyel.

” február 10-én Zalaegerszegen megnyílt 2 bölcsőde 70 férőhellyel.

” június 7-én 5 idénybölcsődét nyitottunk meg 100 férőhellyel /:Pacsa, Pölöske, Szepetnek, Zalaapáti, Zalalövő.:/

A nagykanizsai bölcsőde férőhelykihasználása 120 % körül van, a zalaegerszegi I.-é 78 %, II.-é 84 % körül van jelenleg.

Szülőotthonok működése:

A novai Szülőotthon ágykihasználása az elmúlt évhez viszonyítva emelkedést mutat, mert 33 %-ról július 1-ig 43 %-ra emelkedett. A következetesen folytatott propaganda eredményeképpen azonban ez az ágykihasználás tovább emelkedett és jelenleg 60-65 % körül mozog. A zalaszentgróti szülőotthon július[i] beindulása óta jól működik, havonta átlagban 20-25 a szülési események száma.

Vetélések számszerű alakulása:

1952. január 1-től május 31-ig az eü. intézményekben 205 volt a vetélések száma. Június 1-től október 31-ig pedig 251 volt. Ez azt bizonyítja, hogy a vetélések az intézményekben fokozódtak. A fokozódásnak egyik kisebb oka az, hogy a területen [eü. intézményeken kívül?] csökkent a vetélések száma. Területen január 1-től május 31-ig 33, június 1-től október 31-ig 23 volt a vetélések száma.

Oltások:

Az 1952. évi himlőoltást 99,5 %-ban teljesítettük, a Diftéria I. oltást 99,4 %-ban, a Diftéria II. oltást 99,7 %-ban, a Diftéria III. oltást 99,9 %-ban teljesítettük. Az önként elmaradtak vándor-cigányok voltak.

Egészségügyi beruházások:

1./ 4 falusi orvosi rendelőt építettünk. 3 falusi orvosi rendelő már működik.	330.000 Ft
2./ Nagykanizsa és zalaegerszegi kórház felszerelésének fejlesztése	90.000 Ft
3./ Zalaszentgróti szülőotthon építése	540.000 Ft
4./ 3 területi bölcsőde építése, illetőleg átalakítása	631.000 Ft
5./ 5 idénybölcsőde átalakítására	25.000 Ft

Tervenfelüli beruházás:

6./ Nagykanizsai kórház kórbonctan létesítése	58.000 Ft
7./ Citrátos véráramlás a Megyei Kórházban	15.000 Ft
8./ Rédicsi orvosi rendelő átalakítása	25.000 Ft
9./ Aszfaltjárda építése és kályhák beszerzése a zalaegerszegi kórházban	40.000 Ft

Az 1953. évben tervezett beruházások:

1./ 3 orvosi rendelő építése	300.000 Ft
2./ 4 új idénybölcsőde felállítása	364.000 Ft
3./ 1 JESZ kocsi üzembehelyezése	30.000 Ft

Zalaegerszeg, 1953. január 8.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 69. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.⁴

¹ Gépelt fejléc.

² Fertőző szembetegség.

³ Zala megye lakossága az 1949. évi népszámlálás idején (az 1950. évi közigazgatási változások utáni területen) 265.639 fő volt.

⁴ Valójában másodpéldány, de ezt küldték el. A dokumentumra jól láthatóan utólag gépelték rá a dátumot.

Zalaegerszeg, 1953. január 13.

A megyei úttörő-titkár levele az MDP megyei titkárához az úttörőmozgalom szervezésében tapasztalható nehézségekről

M. D. P Zalamegyei Bizottsága
Darabos Iván titkár elvtársnak
Z a l a e g e r s z e g

Megyénkben 205 úttörőcsapat dolgozik. A csapatok egyrészében gyenge a politikai nevelőmunka, vagy csak formális az úttörőélet.

Az áthelyezések alkalmával egyetlen egy iskolánál se tekintette szempontnak az Oktatási Osztály¹ az úttörő munka megfelelő biztosítását. Az áthelyezések tárgyalásának idejét véletlenül megtudtam s hívás nélkül megjelentem ezen. Kértem, legalább 3 iskolába csere útján tegyenek változást, hogy valakire rábízhassuk az úttörő vezetést. Azt a választ kaptam, neveljem meg a pedagógusokat.

Lehetetlen az úttörő nevelés egy-két iskolában, míg a tantestületben változás nem lesz. Így Kilimánban, ahol egy apáca a tanítónő, aki most a téli szünidőben is rokonai helyett egy „rendtársához” ment, valamit megbeszélni, a második tanerő egy volt fasiszta katonatiszt, aki háborús kitüntetéseiivel hivatkozik. Komáromvárosban ugyancsak nem megoldott. [sic!] A csapatvezető Dr. Lantay kijelentette, hogy a büntetésből való kihelyezésével „olyan sérelem ért, amit a demokráciának megbocsájtani sohasem tudok”. Nyílt, kirívó magatartása még az Oktatási Osztályt is meglepte a látogatáskor, s túrheterlennek minősítették. Az iskola egyetlen nevelője se tudná az úttörő munkát ellátni, ezt az oktatási szervek elismerik. Káváson Kőszegi Ilona klerikális, [sic!] a járási úttörő titkárnak egy alkalommal megmondta, hogy az úttörő munka nem szívügye. Kéttanerős iskolába nincs mód a leváltásra. A vezető helyes kiválasztásánál egyes igazgatók hibát követtek el. A tanév megnyitása előtt felhívtuk az igazgatók figyelmét, írásba[n], szóban, gondoljanak arra, hogy a politikailag legszilárdabb nevelőt javasolják csapatvezetőnek, mielőtt a tantestület munkáját felosztják. Felelőtlenségből, lebecsülésből, talán szándékos kártevésből mégis sorban jönnek fel súlyos esetek a csapatvezető személyinél. [sic!] Most januárban már két leváltást kell tennünk s sajnos csak egy fél év után jöttünk rá ezekre a felismerésekre. [sic!] Pl. Szentpéterúron Ónody Zoltánt javasolta az igazgató 7 nevelő közül csapatvezetőnek, aki református pap volt, 1952-ben végezte még az utolsó vizsgáját a Budapest-i református Theológián [sic!] és 1952 augusztusától kezdve tanít. Zalalövön 15 nevelő van, az igazgató Szabó Gyulára bízta a fiú csapat vezetését, aki makacsul vallásos, legklerikálisabb nevelő, Pókaszeptkről klerikális kapcsolatai miatt helyezték Rámba, majd Zalalövőre. Az igazgató azzal indokolta meg, nincs más. Mindkettőt most váltjuk le. A megbízólevelek kiküldésével egyidőben a csapatvezetők névsorát átküldtük az Oktatási Osztályra, az oktatási csoporttal is átbeszélte, [sic!] ahol volt úttörő titkár, de észrevételt nem tettek eddig a nevelők megbízhatóságáról.

Jól és becsületesen dolgozó csapatvezetők képzésére lehetőségünk van. [sic!] Havonta 15 csapatvezető elvtársat küldhetünk 1 hónapos iskolára, elküldeni 5-7-et tudunk. Sok szempontot kell figyelembe vennünk /csak 5 vagy több tanerős iskolából, 35-nél fiatalabb, tiszta környezetű, nem igazgató, nem gyakorlóéves, nem szakvizsgára készülő, nem oroszos² stb./. Az Oktatási Osztállyal való megbeszélés sem alapos. Pl. jelenlegi turnusnál is lemorzsolódás mutatkozik. Pl. Sandi /Szepetnek/ elvtárs elküldését megbeszéltük, pedig a Veczkó elvtársnak tudnia kellett, hogy 7 tanerős iskolában 4-en tanítanak s egyidőben még az igazgatót kifüggetlenítik az Osztályra, így 3-közül a csapatvezető pedig nem mehet el. Kovács Erzsébet /Vaspör/ elküldését ugyancsak megbeszéltük. Egyidőben tanerőhiány mutatkozott, mert az egyik nevelőt átosztották Velencepusztára,³ s így lehetetlenné vált. Murakeresztúrról részt vett az iskolán Horváth Gyula december hóban. Mire hazajött az iskoláról már oktatási előadónak jelölték s hazaérkezésekor felszólították azonnali hatállyal foglalja el új helyét. Gelséről kiemelték az osztályra a körz. igazgatót, a betöltetlené vált helyet Kiss László személyügyi előadó az alig 3-hónapja dolgozó Magyar István járási úttörő titkár elvtársnak kínálta fel, amely kényelmességi és anyagi szempontból sokkal előnyösebb. Még kérkedett velem, hogy meg fogom látni, el tudják csalni. Ez annál is súlyosabban érintette volna munkánkat, mert két /1929-es és 30-as/ elvtárs tényleges katonai szolgálatra vonult be, kettő pedig a napokba[n] megye 3 hónapos iskolára.

Hornai Antalné
Hornai Antalné
DISZ mb. úttörő titkár

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. PTO 83. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Dolgozó Ifjúság Szövetsége, Zalamegyei Bizottsága.” Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályáról van szó.

² A szakképzett orosz nyelvtanárok szükségessége miatt.

³ Vaspör külterületi lakott helye.

105.

Zalaegerszeg, 1953. január 20.

**A Zala Megyei Bíróság elnökének¹ tájékoztatója az MDP Zala Megyei Bizottságának Adminisztratív Osztálya részére,
a megye területén működő bíróságok 1952. évi munkájáról
(részlet)**

A zalaegerszegi megyei bíróság vezetőjétől.
1953. El. XX. K. 102/25. szám.

Mielőtt a megyénk területén működő bíróságoknak az 1952. évben kifejtett működéséről informálnám az Adminisztratív osztályt, - röviden a területünkön működő bíróságokról, azok működési köréről szeretnék néhány szót szólni.

Zalaegerszegen működik a megyei bíróság, - míg minden járási székhelyen egy-egy járásbíróság, - vagyis megyénkben egy megyei és 5 járásbíróság fejt ki bírói tevékenységet.

A megyei bíróság feladata kettős:

1. némely nagyobb súlyú ügyben elsőfokú bírósággént jár el, vagyis a büntető ügy, vagy a polgári eljárás /polgári per/ a megyei bíróságnál indul meg: 2. elbírálja a járásbíróságok által hozott határozatok /ítéletek, végzések/ ellen benyújtott fellebbezéseket.

A járásbíróságok igazságügyi szervezetünkben, mint alpbíróságok² működnek, - ezekhez tartozik az ügyek legnagyobb része. A járásbírósághoz tartozik általában a járás területén előforduló vagy a járás területén lakó személyt érintő minden olyan büntető és polgári ügy, amelyet a törvény kifejezetten nem utal a magasabbfokú bíróságra, a megyei bíróság hatáskörébe.

A vezetésem és felügyeletem alatt álló bíróságok az elmúlt 1952. évben végzett munkáját részletezve, azt a következőkben ismertetem:

a megyei bíróságon működő elsőfolyamodású büntető tanács 192 személlyel szemben hozott ítéletet. Ebből elítélt 127 személyt, felmentő ítéletet hozott 65-tel szemben.

A vád alá helyezett 192 személy között 4 kulák és egy deklasszált elem szerepelt.

A 127 elítélt közül izgatás miatt 15 /:ebből 1 kulák:/, - háborús és népellenes büntett miatt 4 /:ebből 1 deklasszált:/, - közellátás érdekét veszélyeztető büntett³ miatt 63 /:ebből 3 kulák:/, társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett büntett miatt 25, - míg egyéb bűncselekmény miatt 20 személyt ítélték el.

A most kiemelt bűncselekmények kivétel nélkül csökkenő tendenciát mutatnak. Ez a csökkenés különösen érezhető a közellátás érdekeit veszélyeztető büntetteknel, ahol az első negyedévi 31 elítélttel szemben, a negyedikes negyedben 10 elítélt szerepel.

A megyei bíróságnál működő büntető fellebbezési tanács 1278 ügyet, - a polgári fellebbezési tanács 307 pert, - míg a polgári egyesbíró 371 pert fejezett be az 1952. év folyamán.

A zalaegerszegi járásbíróság jogerősen elítélt 1239 személyt, - felmentő ítéletet hozott 607 terhelttel szemben.

A vád alá helyezett 1846 terhelt között 155 kulák és 9 deklasszált volt, akik közül 49 személlyel szemben az eljárás felmentő ítélettel, illetve megszüntető határozattal végződött.

Az 1239 vádlottból izgatás miatt 27, - hatósági közeg elleni erőszak miatt 27, - tiltott határátlépés miatt 15, - fegyverrejtegetés miatt 31, - közellátás érdekét veszélyeztető büntett miatt 455, - árdragítás miatt 9,- munkafegyelem megsértése ill. ön-

kényes kilépés miatt 10, - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett miatt 237, - és egyéb bűncselekmény miatt 428 személyt ítélték el.

Az elítélt 115 kulák és deklasszált elem közül, - 3 kulákot és dekl[asszálat]. igazgatás -, 4 kulákot hatósági közeg elleni erőszak, - 1 kulákot tiltott határátlépés, - 2 kulákot fegyverrejtegetésért, - 88 kulákot és 4 deklasszált elemet közellátás érdekét veszélyeztető bűntett, míg 1 kulákot árdrágító visszaélés miatt és végül 12 kulákot egyéb bűncselekmény miatt ítélték el.

A kiemelt bűncselekmények közül csak a közellátás érdekét veszélyeztető bűncselekményeknél tapasztalható csökkenés. Az ezen bűncselekmények miatt elítéltek száma az első negyedévben 158, - míg a negyedik negyedben pedig 84 volt.

A zalaegerszegi járásbírósnál a polgári egyesbíró 675 pert fejezett be.

A nagykanizsai járásbírósnál működő büntető tanácsok a múlt évben jogerősen elítéltek 991, - felmentettek 472 terheltet.

A vád alá helyezett 1463 terhelt közül kulák osztályhelyzetű volt 85, deklasszált pedig 7. Felmentő ítélettel ill. megszüntető határozattal ért véget az eljárás 26 kulákkal és 1 deklasszált elemmel szemben.

A jogerősen elítélt 991 terhelt közül igazgatás miatt 11 /:közülük 3 osztályidegen:/, - hatóság[í] közeg elleni erőszak büntette miatt 13, - fegyverrejtegetésért 23, - közellátás érdekeit veszélyeztető bűntett miatt 356 /:közöttük 52 kulák és 3 deklasszált:/, - árdrágítás miatt 36 /:közöttük 3 kulák:/, munkafegyelem megsértése ill. önkényes kilépés miatt 3, - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett miatt 210 /:közöttük 1 kulák:/, - míg egyéb bűncselekmény miatt 339 személyt /:közöttük 3 deklasszált:/ ítélték el.

A most kiemelt bűncselekmények közül ennél a bíróságnál is a közellátás érdekeit veszélyeztető bűncselekmények fokozatos csökkenése tapasztalható. Az első negyedben 145, míg az utolsó negyedben 72 ilyen ügy volt folyamatban.

Itt a polgári egyesbíró 545 polgári pert fejezett be egész évben.

A zalaszentgróti járásbírósnál a büntető tanácsok 470 személlyel szemben hoztak jogerős határozatot. 273 terheltet elítéltek, - míg 197 vádlottat pedig felmentettek.

A vád alá helyezett 470 személy közül 30 volt kulák és 7 deklasszált. Felmentéssel ill. megszüntető határozattal ért véget az eljárás 17 kulák és 5 deklasszált elemmel szemben.

Az elítélt 273 terheltből igazgatás miatt 3 /:köztük 2 deklasszált:/, - hatósági közeg elleni erőszak büntette miatt 5, - fegyverrejtegetés miatt 3, - közellátás érdekeit veszélyeztető bűntett miatt 134 /:köztük 13 kulák:/, - árdrágítás miatt 3, - önkényes kilépés miatt 1, - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett miatt 58, és egyéb bűncselekmény miatt 66 személyt ítélték el.

A közellátási bűncselekmények némi csökkenése mellett, ebben a járásban a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntettek emelkedése tapasztalható. /:Ez utóbinál az első negyedben 7, - míg az utolsó negyedben 21 volt az elítéltek száma.:/

A polgári egyes bíró Zalaszentgróton 122 polgári pert fejezett be az elmúlt évben.

A letenyei járásbíróságnál a büntető tanács az 1952. év folyamán jogerősen elítélt 357, - felmentett 195 személyt.

A vád alá helyezett 552 terhelt közül 24 volt kulák és 2 deklasszált elem. Felmentő ítéletet hozott a tanács ezek közül 5 kulákkal szemben.

Az elítélt 357 vádlott közül izgatás miatt 3, - hatósági közeg elleni erőszak bűntette miatt 6, - fegyverrejtegetés miatt 1, - közellátás érdekeit veszélyeztető bűntett miatt 179, - /:köztük 16 kulák, 1 deklasszált:/ - árdragítás miatt 3, - önkényes kilépés miatt 1, - társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűntett miatt 57, - míg egyéb bűncselekmény miatt 107 /:köztük 3 kulák, 1 deklasszált:/ személyt ítétek el.

A közellátási bűncselekmények az év folyamán érezhetően csökkentek a letenyei járásban is. /:Míg az első negyedben 92, - addig a negyedik negyedben 23 volt az elítéltek száma.:/

Ennél a bíróságnál az elmúlt évben 182 polgári pert fejeztek be.

A lenti járásbíróságnál, amely működését 1952. évi február hó 15. napján kezdte meg, az elmúlt év folyamán 240 személyt ítétek el, - míg 186-t felmentettek.

Itt a vád alá helyezett 70 kulák és 2 deklasszált közül 19 kulákot mentettek fel.

Az elítélt 240 terheltből izgatás miatt 3 /:köztük 1 kulák:/, - hatósági közeg elleni erőszak miatt 1, - közellátás érdekét veszélyeztető bűncselekmények miatt 132 /:köztük 43 kulák és 2 deklasszált, - árdragítás miatt 5, - társadalmi tulajdon elleni bűncselekmény miatt 44, egyéb bűncselekmény miatt 55 személyt /:köztük 7 kulák:/ ítétek el.

Itt a befejezett polgári perek száma az elmúlt évben 54 volt.

Összeredményként tehát az állapítható meg, hogy a megyénk területén működő bíróságaink az elmúlt esztendőben összesen 3.227 személyt ítétek el. A 3.227 elítélt közül kulák volt 252 és deklasszált elem volt 22, - vagyis az elítélteknek mindössze 8.4 %-a volt osztályellenség.

A egyes bíróságok befejezési adatait vizsgálva feltűnik, hogy a felmentő ítéletek és megszüntető határozatok száma igen magas. Ha közelebbről vizsgáljuk, hogy milyen ügyekben születtek ilyen határozatok és mi idézte elő tulajdonképpen ezt a „selejtet”, akkor kiderül, hogy a főmagánvádra üldözendő becsületsértés és rágalmazás miatt indult bűnügyekben születtek legnagyobb részt /:kb. 75 %:/ ilyen határozatok.

Ahol a selejt a bűnügyi eljárásban résztvevő hatóságok munkájától függ, vagyis az ún. közvadás ügyeknél az állapítható meg, hogy míg az 1952. év elején 100 befejezett ügyből átlag 40-50 drb-an felmentő ítéletet hoztak bíróságaink, addig december hónapban már ugyancsak 100 befejezett ügyből csak 19-ben volt felmentő ítélet.

Ebben az eredményben a legnagyobb része van a rendőrhatalóság és államügyészség eredményes munkájának, amelyek elősegítették az egyes bűnügyek alaposabb megszüntetését. [...] ⁴

¹ Dr. Tószegi Ferenc.

² Az aláhúzott szövegrészeket az eredetiben kivétel nélkül írógéppel húzták alá.

³ Ide tartozott például (legnagyobb arányszámban) a feketevágás, engedély nélküli fakitermelés, a beszolgáltatás és a vetésterv szabotálása, árufelvásárlás, terményrejtegetés.

⁴ Az elhagyott részben - amely a közölt dokumentum összterjedelmének majdnem háromnegyede - a jelentés az egyes típusbűncselekményekkel, a káderfluktuációval és a bírósági dolgozók szakmai, illetve politikai képzésével foglalkozik.

106.

Lenti, 1953. március 4.

A Lenti Járási Tanács V. B. elnökének jelentése a megyei pártbizottság részére, a járás általános helyzetéről

Járási Tanács Végrehajtóbizottsága Lenti.

V u k i c s¹ L á s z l ó

elvtársnak

Z a l a e g e r s z e g .

Az adott szempontokra jelentésemet az alábbiak szerint teszem meg:

1./ A járás összterülete szektoronként, állami gazdaság, tszcs. egyéni kulák.

állami gazdaság: 4.037 kh.

tszcs. 13.052 ”

egyéni: 36.198 ”

kulákok: 1.072 ”

2./ Hány km-ben határos a járás Jugoszláviával? 35 km 600 m.²

3./ Hány tszcs. van és milyen típusúak?

34 tszcs. van és mind III. típusú.

4./ Milyen volt a felfejlesztés aránya mostan? [sic!]

Az új felfejlesztés mérve 382 család, 699 tag, 3372 kh. föld.

5./ Hány szövetkezeti község van?

8 szövetkezeti községünk van.

6./ Hány tanács van?

42 tanács van.

7./ Hány község van?

55 község van.

8./ Hogyan záródott az 1952-es év a begyűjtés és adó vonalán?

Kenyérgabona 126 %, Kukorica: 103 %, Burgonya: 173 %, Napraforgó: 57 %, Széna: 100 %, Sertés: 105 %, Vágómarha: 84 %, Baromfi: 94 %, Tojás: 99 %, Tej: 107 %, Bor: 94 %.

Adó vonalon: Együttesen kezelt adó: 102,4 %, Idegen adók: 70 %.

9./ Jelenleg hogy áll a begyűjtés szektoronkint? Adókiivetés szektoronkint. [sic!]
Tszcs.: Sertés: 55 %, Vágómarha: 207 %, Baromfi: 32 %, Tojás: 4 %, Tej: 41 %
Egyéni: Sertés: 107 %, Vágómarha: 109 %, Baromfi: 117 %, Tojás: 21 %, Tej: 52 %.

Kulák: Sertés: 68 %, Marha: 45 %, Baromfi 52 %, Tojás: 18 %, Tej: 38 %.

Adó vonalon: Tszcs.: 12,8 %, Dolgozó parasztok: 46,7 %, Kulákok: 9,9 %, Kétlakaiak: 145 %.

10./ Hány kulák van?

93 kulák van járásunkban.

11./ Hogyan záródtak a tszcs-ok zárszámadásai röviden összefoglalva?

Kerkateskánd és Máhomfai csoportok zárszámadásai aktívan záródtak, 22 termelőcsoport zárszámadása pedig passzív eredménnyel záródtak.

12./ Hány tanácsstag van?

1163 tanácsstag van.

13./ Hány állandóbizottság van?

210 állandóbizottság van járásunk területén.

14./ Hány tanácsstagi beszámoló volt 1952-ben, ebben az évben, hány és milyen javaslatok és panaszok voltak?

1.627 tanácsstagi beszámoló volt 1952 évben, 1953 évben; eddig: 160. Összesen 542 panasz és javaslat hangzott el. Csömödér községben az útépitéshez a gyalog napszámot, kocsifuvart biztosították. Lentiben az iskola udvarának a lekavicsozását vállalták. Zalabaksán társadalmi munkával az utak és a hidak megjavítása, és még számos községben javaslatok hangzottak el a tanácsstagok beszámolóikor.

15./ A tszcs-ok vagyona Ft. értékben összesen?

A tszcs-ok vagyona 12.235.535 Ft.

16./ Állatállomány felfejlesztése hogyan néz ki szektoronkint, tszcs. állami gazdaság, dolgozó paraszt kulák?³

A rendelkezésre álló adatok szerint az alábbi tényszámok vannak a járási tanács birtokában:

Tszcs.: szarvasmarha: 107 %, ló 92 %, sertés 58 %, juh 12 %. Egyéni: szarvasmarha: 105 %, koca 110 %.

17./ Hogy vesznek részt a Párttitkárok a Vb. és a tanácsüléseken?

Mindenütt résztvesznek a Párttitkárok a tanácsüléseken és a Vb. üléseken.

18./ Mennyire számoltatják be a Párttitkárok a tanácselnököket?

A tanácselnökök beszámoltatása a tanácselnökök részéről, [sic!] csak részben történt meg. Pl. hiányosan van meg Zalabaksán, Zalasombafán, Kányaváron és még több községben. Jó a kapcsolat Csesztreg, Gutorföldre, Mikekarácsonyfa, Zebeczke, Rédics, Páka, Sz[en]tgyörgyvölgy községekben.

19./ A tanács munkája mikor volt napirenden a JB.-on? 1952.⁴

20./ Az osztályvezetők résztvesznek-e a járási Pártbizottság illetékes osztályértekezletén?

Az osztályvezetők résztvesznek a Pártbizottság osztályértekezletein.

21./ Hány kultúrotthon van?

32 kultúrotthon van.

22./ Hány Szabad Föld Téli Esti előadás volt a tél folyamán?

A tél folyamán 672 Sz. F. T. E. előadás volt megtartva.

23./ 1950 óta hány tanácselnök és titkár van a helyén?

1950 óta 24 Vb. elnök. 19 Vb. titkár van a helyén.

24./ Hány lett leváltva vagy magasabb funkcióba helyezve?

16 Vb. elnök lett leváltva, 5 Vb. titkár[?],⁵ 5 Vb. elnök lett magasabb funkcióba helyezve, 10 Vb. titkár lett magasabb funkcióba helyezve.

25./ Hány tanácselnök és tanácsitkár tszcs. tag?

Összesen 17 tanácselnök és tanácsitkár tszcs. tag.

26./ Hány Párttag van a tanácselnökök és a titkárok közül?

MDP. tag 35 Vb. elnök, és 16 Vb. titkár.

27./ Milyen a pénzügyi tervfegyelem a községi tanácsoknál?

A pénzügyi tervfegyelem a községi tanácsoknál jók voltak egy-két esettől eltekintve. Indoktalan hitelfelhasználások, túllépések nem fordultak elő.

28./ A járási tanács Pártszervezete megtartja-e rendszeresen a taggyűlést, vezetőségi ülést, Pártcsoportbizalmi ülést, ki van-e fejlődve a bíráló?

A járási tanács Pártszervezet[e] a taggyűlést rendszeresen megtartja. A vezetőségi ülést, pártcsoportbizalmi ülést nem tartja meg rendszeresen. A bíráló és az önbíráló ki van fejlődve.

29./ A járási tanács apparátusából hány ember lett elbocsátva?

A járási tanács apparátusából 14 személy lett elbocsátva.

30./ Hogy néz ki a járás az időszerű feladatok elvégzésére való felkészülésben?

A járási tanács a községi tanácsok felkészültek a tavaszi mezőgazdasági munkák időben való elvégzésére, ennek érdekében mozgósították az állandóbizottságokat, tanácstagokat, ezek példamutatásával biztosítva van az, hogy a vetéseket a Minisztertanács határozata előtt 2-3 nappal előbb elvégezzük.

31./ Milyen a megyei tanács segítsége, Vb. üléseken résztvesznek-e?

A megyei tanács segítsége a járási tanács felé meg van, instruktorai megadják a kellő szempontokat az egyes feladatok elvégzésére. Vb. üléseken időközönként résztvesznek a megyei tanács dolgozói.

32./ A választások előkészítése hogy néz ki? Mennyi ellenséges elem lett összeírva, hány maradt ki?

Ideiglenes névjegyzékek február 20-án készültek el, február 28-ig közszemlén voltak, ahol a dolgozók megtekintették. Eddig 9 olyan dolgozó volt, aki választásra jogosult, de kimaradt a névjegyzékből. Ezeket a személyeket pótlólag névjegyzékbe felvettük. A hangulat ezzel kapcsolatban kielégítő, ellenséges megnyilvánulás nem volt tapasztalható. 195 személy maradt ki az összeírásból, akik ellenséges elemek voltak.⁶

33./ Hány gépállomás van?

Járásunk területén 2 gépállomás van.

34./ Hogyan készültek fel a gépállomások a munkákra?

A gépállomások a munkákra idejében felkészültek, különösen a Csesztreg-i gépállomás, amelyiknek erő- és munkagépei határidőre ki lett javítva és a felülvizsgálat napján már a brigádszállásokon voltak. A lenti gépállomásnál hiányosság volt, mert a gépek későn mentek ki a brigádszállásokhoz és az erőgépek hiányosan voltak kijavítva. A hiányosságokat pótolták és február 27-re a gépek mind a helyükön voltak.

Lenti, 1953. március 4-én.

Kovács Sándorné

/:Kovács Sándorné:/

a VB. elnöke.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 18. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Helyesen: Vukits László.

² A választ tollal írták.

³ A választ külön cetlire írták. (Valószínűleg figyelmetlenségből kimaradt a gépelés során.)

⁴ A választ tollal írták mellé.

⁵ Az 5 vb. titkárt valószínűleg leváltották.

⁶ 1953. május 17-én tartották az országgyűlési választásokat.

107.

Zalaegerszeg, 1953. március 6.

Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságának a Sztálin betegségével¹ kapcsolatos lakossági megnyilvánulásokról

MDP. Zalamegyei Bizottságának

Darabos Iván elvtársnak,

Z a l a e g e r s z e g.

Jelentem, hogy megyénk területén Sztálin elvtárs betegségével kapcsolatban az alábbiak tapasztalhatók:

Megyénk területén úgy az üzemi, mint a mezőgazdasági dolgozók körében nagyon nagy érdeklődés tapasztalható Sztálin elvtárs iránt, mely nagymértékben megmutatkozott abban is, hogy ma délben a hírek közlésekor Zalaegerszeg város területén tömegével álltak a dolgozók a mikrofon alatt, hogy hírt kapjanak Sztálin elvtárs hogyléte iránt. A dolgozók érdeklődése megmutatkozott abban is, hogy az újságok megérkezése után egy óra leforgása alatt minden újság elfogyott, azzal szemben más napokon még az esti órákban is lehetett újságot kapni.

A becsületes dolgozóink körében tapasztalható [a] Sztálin elvtárs iránti szeretet fokozott megnyilvánulása. Ez megmutatkozik munkájuk során és megnyilvánulásaikban. Pld. a zalaegerszegi Ruhagyár nyersáru raktár dolgozói munkafelajánlást tettek és ezt bemondatták a hangos híradóba, hogy ezzel is kifejezésre juttassák Sztálin elvtárs iránti szeretetüket. Dekren Gyuláné MDP.-tag, ságodi lakos, amikor tudomást szerzett Sztálin elvtárs betegségéről, sírvafakadt. [sic!]

Dancs István MDP.-tag [az] Ásványolaj gépgyár dolgozója azt mondta, hogy Sztálin elvtársnak sokat köszönhetünk, az életünket és szabadságunkat és ezt más nem tudta volna a Magyar népnek megadni, mint csak Sztálin elvtárs. [sic!]

Kovács János pártunkívüli kanizsai dolgozó paraszt azt mondta, hogy Sztálin elvtárs megbetegedése az órszéről nagyon megdöbbentő volt és nagyon sajnálja, de bízik a szovjet orvosokban, hogy azok mindent elkövetnek, hogy Sztálin elvtársat meggyógyítsák.

Zalaegerszeg város területén az orvosok körében káros megnyilvánulások voltak tapasztalhatók, mivel olyan megnyilvánulásokat tettek a dolgozók előtt, hogy Sztálin elvtárs meggyógyulása reménytelen. Az ilyen megnyilvánulások a dolgozóknál csüggedést váltottak ki, ugyanakkor lebecsülik a világ legfejlettebb orvosi tudományát. Ilyen megnyilvánulást tett Mike Zoltán MDP.-tag, orvos, Horváth Károly rendőrorvos és Hetés nevű orvos.

A fenti káros megnyilvánulásokból erednek olyan vélemények, hogy Sztálin elvtárs nem fog meggyógyulni, ilyen kijelentést tett Sipos Erzsébet ruhagyári asszisztensnő is. [sic!]

Ugyanakkor Kozocsa Istvánné MDP.-tag, férje a múltban zászlós volt azt mondta, hogy ő azt hiszi, hogy már Sztálin elvtárs nem is él, csak nem akarják nyilvánosságra hozni.

Sztálin elvtárs megbetegedésével kapcsolatban az ellenség aknamunkája fokozottan tapasztalható. Ez főleg rémhírek terjesztésében nyilvánul meg. Az ellenség olyan rémhíreket dobott be, hogy Sztálin elvtárs betegsége olyan súlyos, hogy meggyógyulása reménytelen és már többen számítanak a helyére. Ez biztos „változást” fog előidézni. Terjesztenek olyan híreket is, hogy a Magyarországon lévő Szovjet csapatoktól tömegesen szöknek meg a katonák és partizán csoportokba alakulnak.²

Simonfi Ferencz pártunkívüli Vendéglátó Ipari Vállalat dolgozója, aki ellenséges beállítottságú személy azt mondta, hogy hallgatta az amerikai rádió adását és bemondta, hogy Sztálin elvtárs betegsége nagyon súlyos, hárman is pályáznak a helyére. Neki az a véleménye, hogy változásnak kell lenni.

Törő Imre pártunkívüli ellenséges beállítottságú személy, aki a zalaegerszegi Vendéglátó Ipari Vállalatnál dolgozik, kifejtette, hogy ő is hallotta az amerikai rádióban[n], hogy „Sztálin elvtárs helyére többen is pályáznak, köztük a Szovjet Állambiztonsági szervek Vezetője³ is, aki több hadosztállyal áll készenlétbe[n].” Neki az a véleménye, hogy a Szovjetunióban összetűzések fognak lenni, ami bizonyosan változást hoz magával.

Devecser Károly pártönkízüli, Teherfuvar Vállalat gépkocsivezetője, ellenséges kijelentést tett Kirschner Béláné MDP.-tag és Szabó Sándor SZOT. hivatalsegéd előtt. Tudomásunk szerint Devecser öccse a Zalamegyei Pártbizottságon van, mint gépkocsivezető.

Tapasztalható az is, hogy az ellenséges befolyás alatt álló dolgozók igyekeznek Sztalin elvtárs betegségéből igyekeznek [sic!] viccet csinálni, pld. Ár József pártönkízüli fodrászsegéd, aki több ellenséges beállítottságú személy környezetében dolgozik és azok befolyása alatt áll, azzal fogadta a vendégeket az üzletben, hogy „hallotta, meghalt a Jóska”, majd amikor a dolgozó azt mondta, hogy ő úgy tudja, hogy nem halt meg, akkor azt felelte rá, hogy „nem Sztálinról van szó”.

Zalaegerszeg, 1953. március 6.

Horváth Zsigmond
Thomann Ferencz áv. szds.
osztályvezető. *h*

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 79. ó. e. — Sajátkezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Sztálin a közölt dokumentum keletkezését megelőző napon, 1953. március 5-én hunyt el Moszkvában.

² A bekezdés szövegének nagy részét tollal aláhúzták. Ezen kívül a szövegben még máshol is vannak aláhúzások és kijelölések (tollal).

³ Berija, Lavrentyij Pavlovics.

108.

Nagykanizsa, 1953. március 23.

Az MDP Nagykanizsai Járási Bizottságának jelentése a megyei pártbizottságnak, a járás értelmiségéről

M. D. P. Zalamegyei Bizottsága
Párt és Tömegszervezetek Osztálya
Z a l a e g e r s z e g.

Tárgy: jelentés az értelmiségiokról.

Kedves Elvtársak!

Megküldjük a járásunk területén dolgozó műszaki és egyéb értelmiségiek beosztását, számát és pártmegbízását.

Jelenleg:	Pártállása:		1945 után szerzett képesítés
Tanító	200	24 tag, 2 tj.	83 fő.
Ovonő [sic!]	3	2 ” - ”	3 fő.
Állatorvos	7	- ” - ”	3 fő.
Á.G. Agr.	8	2 ” 1 ”	5 fő.

Jelenleg:	Pártállása:		1945 után szerzett képesítés		
A.M.G. agr.	4	4	”	- ”	4 fő.
T.sz.cs.	4	3	”	1 ”	4 fő.
Hat. orvos	13	5	”		-
Magán orvos	1	-	”	- ”	-
Műsz.mérnök	1	1	”	- ”	1 fő.
Összesen:	240	39 tag	4 tgj.		103 fő.

Sztahanovista 1 fő. Pártonkívüli, Komárváros téglagyár. [sic!]

Kormány által kitüntetett 1, Koszorú Ferencné, Kacorlak, pártonkívüli. [sic!]

Ezekközül [sic!] pártmunkát végez: 10 pedagógus [sic!] politikai iskola vezető,
12 pedagógus népművelődési [sic!] ügyve-
zető,

1 pedagógus Gelse pártszervezet titkára.

2 T.sz.cs. agronomus [sic!] üzemi párttitkár.

Összesen járásunk területén, állandó jellegű pártmunkával megvan [sic!] bizva
24[?] értelmiségi.

A többi értelmiség pártmunkába nincs bevonva.

Elvtársi üdvözlettel:

Pem Ferenc

Pem Ferenc
szervező titkár

Németh

Németh Ferenc
járás titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 30. ő. e. — Eredeti gépelt tiszttáza. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Járás Bizottsága, Nagykanizsa”. Keletkezési hely és idő megjelölése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

109.

[Zalaegerszeg, 1953. március 23.]¹

Kimutatás a Zala megyei ipari vállalatokról²

Megyei Tanács Vállalatai:

<u>Helyi ipari vállalatok.</u>	<u>létszám</u>
Zegerszegi Finommechanikai V.	59
Nkanizsai - ” -	51
Nkanizsai Fémárugyár V.	58
Nkanizsai Vasöntöde és Gépjav. V.	84
Zegerszegi Ált. Gépipari és Autójav. V.	74
Vas – fém – gépipar	326

Zm. Tanács Téglagyári É.S. [ES] Zegerszeg	449
Nkanizsai Cement és Kőfaragóip. V.	29
Zegerszegi Cserépkályhagyártó V.	32
Gutorföldei Mészégető V.	<u>22</u>
Építőanyagipar:	532
Ált. Asztalosipari V. Zegerszeg	79
Nkanizsai Fatömegcikkipari V.	60
Zm. Fűrészüzem V. Zalabaksa	<u>23</u>
Faipar:	162
Nyomda V. Nagykanizsa	28
Zegerszegi Vegyesip. jav. V.	12
Nkanizsai ” ” V.	<u>40</u>
Vegyesipar:	52
Patyolat	51
<u>Élelmiszeripari Vállalatok:</u>	
Nkanizsai Vágóhid és Húsfeldolgozó V.	48
Zegerszegi Vágó és Húsipari V.	43
Nagykanizsai Szikvízgyár	14
Zegerszegi Szikvízüzem és Jéggyártó V.	10
Zalam. Gyümölcsaszaló és Szeszfőző V.	43
Zalamegyei Sütőipari V.	233
<u>Minisztériumi vállalatok</u>	<u>létszám</u>
Zalamegyei Téglagyári Es.	652
Nagykanizsai Üveggyár	90
Budafai Kőolajtermelő V.	1.146
Lovász-i Kőolajtermelő V.	1.392
Dunántúli Rt. Központ	295
Nagykanizsai Kőolajterm.	47
Zalai Aszfaltgyár	110
Zalaegerszegi Ruhagyár	1.760
Dunántúli Fűrészek	326
Zalamegyei Tejipari Es.	146
Zalamegyei Malomipari Es.	287
Nagykanizsai Gyümölcs-szeszip. V.	77
Zalamegyei Mezőgazdasági Gépjav. V.	71

<u>KISZÖV.</u>	<u>létszám</u>
Bőrruházat	129
Szolgáltatóipar	84
Mezőgazdaságiipar	161
Textilruházat	135
Építőipar	184
Háziipar	62
Vegyésipar	<u>403</u>
	1.158

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 14. ö. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.

¹ A közölt dokumentumon nem szerepel keletkezési hely és időpont. A keletkezés megállapításánál az érkeztető pecsét adatait, illetve a szöveg tartalmát vettük figyelembe.

² A forrás keletkezési körülményeiről (ennél) több nem állapítható meg. Valószínűleg egy – a jelzetként megadott őrzési egységben nem található – levél mellékletét képezhette.

110.

Lenti, 1953. május 25.

A Lenti Járási Tanács V. B. elnökének jelentése a megyei tanácshoz, az államosított házakból kialakított lakások szétesztéséről

Lenti Járási Tanács VB. III. Ig. osztálya.

0064/1953. Eln.

Tárgy: Az 1952. évi 4. sz. tvr.¹ végrehajtása során lepecsételt államosított házingatlanokból kialakított lakások szétesztása.

Hiv. sz: 00242/1953. Tük.

Szigorúan Titkos!

Zalamegye Tanácsa VB. Elnökének.

Zalaegerszeg.

A lenti járás területén 1952. évi 4. sz. tvr. alapján állami tulajdonba vett és lepecsételt házingatlanokból kialakított önálló lakások szétesztása a következőképpen történt:

1./ Honvédség részére	2 drb.
2./ Á.V.H. részére	2 drb.
3./ Tömegszervezetek részére	8 ”
4./ Tanácsdolgozó, pedagógusok stb. részére	5 ”
5./ Tszcs. részére	5 ”
6./ Földszöv részére	1 ”

7./ Egyéniek részére 11 ”
Üresen áll jelenleg 6 ”

A lakásokat az igényjogosultak elfoglalták, a jelentések alapján a végrehajtás során hiányosságok nem merültek fel.

Lenti, 1953. május 25.

Kovácsné
/Kovács Sándorné/
a VB. elnöke.

ZML Lenti Jár. T. V. B. Igazg. O. ir. 0064/1953/eln. — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázati másodpéldánya.

¹ A NET 1952. évi 4. sz. tvr. az egyes házingatlanok állami tulajdonba vételéről. Ennek végrehajtásáról a Minisztertanács 14/1952. (II. 17.) sz. rendelete intézkedett. Kihirdetésük 1952. február 17-én történt meg.

111.

[Zalaegerszeg, 1953. június 17.]

A KSH Zala Megyei Igazgatósága által az MDP megyei titkárának készített kimutatás, a zalai kisiparosok 1953. évi fontosabb adatairól¹

K i m u t a t á s

a megye területén lévő kisiparosok 1953. évi fontosabb adatairól.

Iparág, iparcsoport megnevezése	Kisiparosok létszáma	Műhelyek, üzemek száma	e b ő l /c-ből/		
			alkalma- zottat fog- lalkoztató üzemek sz.	hajtógép- pel rendel- kező üze- mek sz.	munka- géppel rendelkező üzemek sz.
1 9 5 3. f e b r u á r 1 - é n.					
a	b	c	d	e	f
Vas-fém és gépipar	199	198	16	17	92
Építőanyagipar	11	10	2	2	-
Vegyipar	1	1	1	1	-
Faipar	251	251	29	33	63
Papír és nyomdaipar	5	5	-	-	-
Textilipar	13	13	3	-	-
Bőripar	13	13	-	-	-
Textilruházati ipar	142	141	7	3	-
Bőrruházati ipar	224	223	6	2	-

Iparág, iparcsoport megnevezése	Kisiparosok létszáma	Műhelyek, üzemek száma	e b b ő l /c-ből/		
			alkalma- zottat fog- lalkoztató üzemek sz.	hajtógép- pel rendel- kező üze- mek sz.	munka- géppel rendelkező üzemek sz.
1953. február 1-én.					
a	b	c	d	e	f
Élelmiszeripar	9	9	1	-	-
Kisipar összesen	868	864	65	58	155
Építőipar összesen	150	150	5	1	4
Szolgáltatóipar össz.	77	77	16	1	-
Kis- ipar+építőipar+szolgált ató ipar összesen	1.095	1.091	86	60	159

+ A megye összesen az előző év azonos időpontjához képest az alábbiak szerint alakult:

Megnevezés	Kisiparosok lét- száma	Műhelyek, üzemek száma
	1953. febr. 1. az 1952. febr. 1. %-ában	
Kisipar + építőipar + szolgáltató ipar összesen	58,0	57,7

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 57. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ A közölt kimutatás egy kísérőlevél mellékletét képezi, s ennek alapján történt a helyszín és az időpont, valamint az irattani meghatározás.

112.

Zalaegerszeg, 1953. július 1.

A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése az MDP Zala Megyei Bizottságához, az 1952. és 1953. évi földfelajánlásokról

Zalamegyei Tanács Végrehajtóbizottságának,
VII. Mezőgazdasági Osztálya.

Megyei Pártbizottságnak,
Tolár elvtárs részére
Zalaegerszeg.

A járási Tanácsok jelentései szerint 1953. június 30-ig
 tartalékingatlan a megye területén: 10.144 kh
 A járási Tanácsok jelentései szerint 1952. november 1-ig
 tartalék ingatlan a megye területén: 5.442 kh
 Nincs megművelve: 56 kh
 mely terület a határövezetben van s jelenleg sem hasznosítható.

1952. évben	570	kulák	4946	kh.	földet	ajánlott	fel.
1953. "	34	"	445	"	"	"	"
1952. "	831	kétlaki	6087	"	"	"	"
1953. "	338	"	781	"	"	"	"
1952. "	3788	dolgozó paraszt	11423	"	"	"	"
1953. "	35	" "	152	"	"	"	"

Zalaegerszeg, 1953. július 1.

Simon János
 osztályvezető h.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 84. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázata.

113.

Zalaegerszeg, 1953. július 9.

Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának, az új kormányprogram kihirdetése utáni lakossági hangulatról,

ÁVH Zalamegyei Osztálya.

MDP Zalamegyei Pártbizottsága
 Megyei Titkár elvtársnak.
Z a l a e g e r s z e g .

Jelentem, hogy megyénk területén Nagy Imre elvtárs beszédével¹ kapcsolatban tapasztalható, hogy a dolgozók különböző[sic!] rétegei egyre szélesebb körökben foglalkoznak vele. A dolgozók döntő részben csak az őket érdeklő és érintő kérdésekkel foglalkoznak.

Egyes területeken egyre fokozottabban lehet tapasztalni az ellenség aknamunkáját. Ez megmutatkozik rémhírek terjesztésében, Tszcs. feloszlására irányuló agitációban és a kisiparosok körében a kisiparra való visszatéréssel kapcsolatban.²

Ipari üzemeink közül legnagyobb mértékben a Zalaegerszegi Ruhagyárban tapasztalható az ellenség aknamunkája. A volt kisiparosok körében olyan hangulat

ütötte fel a fejét, hogy mindenki menjen vissza a kisiparba, mert ott többet lehet keresni, mint az üzemben. Pl. Mór János pártból kizárt, volt kisiparos, jelenleg ruhagyárban univerzális több volt kisiparos és segéd előtt röpgyülésszerűen arról beszélt, hogy „hagyjuk itt a gyárat és váltsunk iparendélyt, ott többet fogunk keresni”. Az ilyen hangulat terjesztők nagymértékben elkedvetlenítik[sic!] azokat a dolgozókat is, akik ezideig becsületesen és jól végezték a munkájukat. Az üzem vezetőség Mór Jánost fegyelmileg eltávolítja az üzemből.

Ugyancsak a ruhagyárban Sándor Margit pártonkívüli, kisparaszt származású több dolgozó előtt olyan rémhíreket terjesztett, hogy „az R. M. művekben³ fellázdattak a dolgozók és ezmiatt sok dolgozót letartóztattak, valamint a Német Demokratikus Köztársaságban szintén nagy lázongások vannak⁴ és ezmiatt nagyon sok embert letartóztattak, ő ezeket pontosan tudja, mert a rádióba hallotta”.

A ruhagyárban a pártszervezet az ellenséges aknamunka lefegyverzése érdekében fokozatosan végez népevelő munkát, aminek máris mutatkozik eredménye, mivel a tegnapi nap folyamán mutatkozó munkavisszaesés, már a mai nap nem volt tapasztalható. Az eredmény megmutatkozik abba[n] is, hogy a becsületes dolgozók már saját maguk leplezik le az ellenség szószólóit. A fenti két esetet is a dolgozók jelentették és követelték az üzemből való eltávolításukat.

Ez mel[í]jett lehet tapasztalni, hogy üzemeinkben döntő részt jó hangulat van és a dolgozók helyeslőleg nyilatkoznak az új kormányunk programnyilatkozatával[sic!]. Pl. A MASZOLAJ⁵ Zalaegerszegi Aszfaltgyárában Moha Sándorné MDP tag, amikor a csoportjával átbeszélték a kormány határozatát úgy nyilatkozott, hogy ez őket még fokozottabb és jobb munkára kötelezi, mert a kormányunk csak akkor tud többet és olcsóbb árut adni a dolgozóknak, ha többet termelünk. A dolgozók helyeselték és ennek eredménye megmutatkozott abba[n], hogy előzőnap termelésüket túlszárnyalták.

Dolgozó parasztságunk körében ugyancsak jó hangulat tapasztalható. Több dolgozó paraszt örömet és megelégedését nyilvánítja a kormány határozattal kapcsolatban és kijelentik, hogy ezért az eddiginél még nagyobb mértékben helyt áll[í]nak a termelés terén. Ez főleg nagyobb mértékben tapasztalható a Nagykanizsai járás területén.

Horváth Józsefné kiskanizsai lakos kijelentette, hogy mostmár valóban látszik, hogy a kormány a parasztságot is ugyanúgy megbecsüli mint a munkásságot és minden támogatást meg ad [sic!] nekik, ezért ő mégjobban végzi ezentúl a munkáját.

Zalaszabar községben a dolgozók elhatározták, hogy a kormány által nyújtott segítség ellenszolgáltatása érdekében még nagyobb mértékben eleget tesznek állampolgári kötelezettségüknek és ezért a géptől viszik a gabonát a beszolgáltatási helyre.

Ez mel[í]jett továbbra is erősen tapasztalható, hogy az ellenség minden eszközzel igyekszik a dolgozó parasztság közt rossz hangulatot kelteni. Ez főleg a Tszcs. tagság körében mutatkozik meg, ahol többen ki akarnak lépni a Tszcs.[-]ből. Előfordul olyan eset is, hogy az egész Tszcs.[-t] felakarják oszlatni.

Pl. Miháld községben levő Tszcs. tagsága is gyűlést tartott, melyen a Tszcs. feloszlátásáról tárgyaltak és kijelentették, hogy az egyéni gazdálkodás útjára lépnek vissza. Itt hiányosság volt a Nagykanizsai Járásipárbizottság [sic!] részéről és a Járási tanács részéről kiküldött elvtársaknál, akik jelen voltak a gyűlésen és nem adtak konkrét felvilágosítást a tagoknak.

A határmenti járásokban levő tszcs.[-k]ben olyan hangulat is tapasztalható, hogy feloszlatták a Tszcs.ét, mivel a kitelepítettek hazatérnek és azoknak visszakell adni a tőlük elvett földet. Ilyen hangulat van a Kerkaszentkirályi Tszcs. tagsága körében.

Több dolgozó paraszt félreértelmezi a kormányunk határozatát és kijelentik, hogy mostmár nem szolgáltatnak be sem[m]it. Ilyen kijelentést tett Filó István pártonkívüli, Mikekarácsonyfai lakos is, hogy „ő nem adja le már a tehenét, ami kivan selejtezve, mert az a rendelet már megszűnt és hamarosan úgyszólván nagy változás lesz”.

Az ellenséges rémhírek mel[l]ett tapasztalható a kulákság részéről konkrét ellenséges tevékenység is. Pl. Kele Lajos sormási 34 kh. kulák, akinek egy házáat államosították és a községi tanács költözött bele. A kormányhatározat után Kele Lajos visszaköltözött a házába és még a tanács utasítására sem hagyta el.

Echkmann István garabonci kulák az államnak felajánlott 8 kh. földből, mely már állami kezelésben volt, másfél hold gabonát learatott, és azt a kijelentést tette, hogy a többit is lefogja aratni. Amikor közölték vele, hogy ez törvény ellenes, azt a kijelentést tette, hogy ő nem bánja akármi is lesz vele, de ő lefogja aratni.

A klerikális reakció részéről is tapasztalható helyenkint megnyilvánulás. Ez főleg Nagykanizsa város területén mutatkozott meg eddig nagyobb mértékben, ahol azt igyekeznek terjeszteni, hogy a kormány határozatának kihozatalához nagymértékben hozzájárult a papság eddigi tevékenysége. Ehhez hasonlóan nyilatkozott Gozdán Ernő nagykanizsai hitközség titkár, bizalmas körökben.

Megyénk területén, a fentiekől eltérően, egész kismértékben olyan rémhírt is lehet hal[l]ani, hogy pénzlebélyegzés lesz. Ilyen kijelentést tett Négyei Márta ruhagyári számlaellenőr bizalmas körében azt mondotta, hogy „megbízható helyről hal[l]otta, hogy leértékkelik a forintot olyan formában, mint az Csehszlovákiában volt”.

Egyenlőre ezt a rémhírt nagyon szórványosan lehet egyenlőre halani.[sic!]

Zalaegerszeg, 1953. július 9-én.

Gál

Gál Ferenc av. örgy.
Osztályvezető.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 80. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Az 1953. július 3-án összeült új parlament másnap - lényegében szovjet nyomásra - Nagy Imrét választotta a minisztertanács elnökévé. Az új kormányfő új kormányprogramot, reformokat hirdetett meg ekkor elmondott beszédében, amelyet a rádió is közvetített.

² Nagy Imre programbeszédének főbb kitételei az MDP KV 1953. június 27-28-i ülésén elfogadott határozaton nyugodtak. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 188-206. p., különösen a 199-202. p.

³ Rákosi Mátyás Művek, Csepel. A csepeli gyártelep korabeli elnevezése.

⁴ 1953. június 17-18-án Kelet-Berlinben és az NDK több más nagyvárosában felkelés robbant ki a kommunista diktatúra ellen, amelyet gyorsan levertek.

⁵ A Magyar-Szovjet Olajipari Rt (MASZOLAJ Rt) - mint magyar-szovjet vegyesvállalat - 1952. július 1-jén alakult és 1954. október 1-jéig állt fenn. Lásd: Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat 20. p.

114.

Zalaegerszeg, 1953. július 13.

Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának a lakosság hangulatáról, Rákosi Mátyásnak a budapesti pártaktíván elmondott beszéde után

ÁVH Zalamegyei Osztálya.

MDP Zalamegyei Pártbizottsága
Megyei Titkár elvtársnak.

Z a l a e g e r s z e g .

Jelentem, hogy megyénk területén az üzemi munkásság és a dolgozó parasztság körében lehet tapasztalni, hogy Rákosi elvtárs beszéde¹ után a dolgozók hangulata nagymértékben megjavult. A dolgozók nagy helyesléssel beszélnek Rákosi elvtárs beszédéről és úgy nyilatkoznak, hogy erre nagy szükség volt, mivel ezideig nem értették valóban a kormány programját és nagyon sok kérdés volt ami vitás és tisztázatlan volt. Most Rákosi elvtárs ezeket a kérdéseket világosan és érthetően megmagyarázta a beszéde során.

Rákosi elvtárs beszéde után lehet tapasztalni, hogy az ellenség döntő mértékben elvesztette befolyását a dolgozó parasztság körében, melyet bizonyít az, hogy több olyan Tszcs.[-]ben, ahol már egyes ingóságokat is szélyelhordtak [sic!] és felosztás mel[.]t foglaltak állást, most Rákosi elvtárs beszéde után már nagymértékben visszaállt a rend és a csoportnak esetleg csak egy nagyon kis része ingadozik még. Ilyen tapasztalható Zalavég és Várfülde községekben lévő Tszcs.[-]nál. Ugyancsak hasonló az eset a Szentlislói Tszcs.[-]ben is, ahol közvetlen a beszéd előtt kezdték meg az ingóságok széjelhordását, majd a beszéd után közvetlen visszahordták.

A Szentgyörgyvölgyi Tszcs.[-]ben az egész tagság elhatározta, hogy nem fognak feloszlani, sőt az eddigieknél még jobban fognak dolgozni.

Üzemi dolgozóink helyeslőleg nyilatkoznak Rákosi elvtárs beszédéről és úgy értékelik, hogy Pártunknak egyik fő erős[s]ége az, hogy az elkövetett hibákat nyíltan a tömegek felé nyilvánosságra hozzák és ez egyik alapja annak, hogy a dolgozók nagy

bizalommal vannak Pártunk iránt és Pártunk által tervezett [sic!] úgy látják, hogy az megis lesz vallósítva. [sic!] Így nyilatkoztak Lakatos Péter pártonkívüli és Illés Lajos MDP. tag Maszolaj. gépgyári² dolgozók is.

Ugyancsak jó a hangulat az egyénileg dolgozó parasztság körében is. Tálosi János pártonkívüli 6 kh. Magyarszerdahelyi dolgozó paraszt azt mondta, hogy most valóban látja, hogy a pártunk és kormányzatunk gondoskodik a parasztság életszínvonalának emeléséről és most nagyon nagy kedvezményeket kaptak, ezért mégjobban fognak dolgozni és a beadási kötelezettségüknek még jobban eleget fognak tenni.

Hasonlóan nyilatkozott még Sipos György 15 kh. pártonkívüli Magyarszerdahelyi középparaszt és Ruff János 11 kh. pártonkívüli, magyarszerdahelyi középparasztok.

Lehet már tapasztalni, hogy a kulákság a nyílt ellentámadásból nagymértékben visszavonult, melyet bizonyít az, hogy mostmár csak a befolyásuk alatt lévő személyeken keresztül terjesztik ellenséges rémhíreiket és ezen keresztül akarnak kártevő munkát kifejteni.

Pl. Gergő István pártonkívüli Tszcs. tag, kútfeji lakos azt terjeszti, hogy „be vannak csapva, mert egyszer azt mondták, hogy ki lehet lépni a Tszcs.[-]ből, most pedig azt, hogy nem”. Ez mel[í]jett még olyanirányban is agítál, hogy „azért kilehet lépni és nem kell megvárni a gazdasági év végét”.

Fen[t]iekhez hasonlókat terjeszt Rada Ferenc pártonkívüli, Tszcs. tag becsehelyi lakos is, azzal a különbséggel, hogy olyant is hangoztat, hogy „jönnek a jugoszlávok és akkor a Tszc[s]. tagok fel lesznek akasztva”.

Az ellenség aknamunkája közvetlen a beszéd alatt is tapasztalható volt. Pl. Szigeti Tivadar Zágorhidai lakos az erdőgazdaság üzemegység tisztviselője pont a beszéd alatt végezte a dolgozók bérének fizetését, így állandó zaj volt és így nem tudták hallgatni Rákosi elvtárs beszédét.

A Zalaegerszegi Ruhagyárban pedig ismeretlen oknál fogva elromlott az erősítő berendezés, így a műszakban levő több mint 700 dolgozó nem tudta hal[í]gatni Rákosi elvtárs beszédét. Az ügyben vizsgálatot folytatunk.

Az ellenség tevékenysége megnyilvánul abba[n] is, hogy egyes községekben a földművesszövetkezeti boltokat nem látják el megfelelően közszükségleti cikkekkel és ezt az ellenség úgy tünteti fel, hogy „hiába ígérnek mégsincs semmi”. Ez konkrétan tapasztalható a Lenti járás egyes községeiben, ahol az üzletekben nincs cukor, paprika, cigaretta, valamint egész kis mennyiségben lehet zsírt és olajat kapni. Ezért felelős a Járási Szövetkezeti Központ, mivel nem gondoskodott időben a beszerzésről.

Zalaegerszeg, 1953. július 13-án.

Gál

Gál Ferenc av. örgy.
Osztályvezető.

¹ Nagy Imrének a parlamentben 1953. július 4-én elmondott - az új kormányprogramot felvázoló - beszédére válaszul tulajdonképpen Rákosi a július 11-én Budapesten megtartott pártaktíva-értekezleten. (Ahol egyébként Nagy Imre is jelen volt és felszólt.) Noha Rákosi az új programot képviselte, de hangsúlybeli eltolódásokkal és a gesztusaival érzékeltette azzal való egyet nem értését. Ez megnyugtatólag hatott a rákosista párt- és állami apparátusra.

² Lásd 113. dok. 5. jegyzetét. A MASZOLAJ Rt keretében Nagykanizsán működő kőolajipari gépgyárról lehet szó.

115.

Zalaegerszeg, 1953. július 27.

Az ÁVH Zala Megyei Osztályának jelentése az MDP megyei bizottságának, az amnesztiarendelet után kialakult lakossági hangulatról

M. D. P. Zalamegyei bizottsága
S z i g e t i István¹ elvtársnak.

Zalaegerszeg.

A 10-064/457/53. számú távmondati utasításra jelentem, hogy Zalamegye területén a július 26-i /vasárnapi/ Szabadnép [sic!] számában megjelent amnesztia rendelettel² kapcsolatban az alábbiakat tapasztaltuk.

Az amnesztia rendeletet megyénk azon területein, amelyek kevésbé vannak bevonva a vasúti forgalomba, valamint az áramszolgáltatástól távolabb esnek, kevésbé ismerik. Mivel ezen helyekre a sajtó csak a mai nap érkezett meg, így a rendelettel kapcsolatosan ezeken a helyeken még kevésbé foglalkoztak.

Az ipari munkásság körében az amnesztia rendelettel kapcsolatosan a hangulat jónak mondható az ipari munkások nagyobb mértékben helyeslik pl. Peke János pk, hegesztő munkás a közel múltban 3 hónapra volt elítélve, büntetését már letöltötte, a rendelettel kapcsolatosan úgy nyilatkozott, hogy eddigi munkájában állandóan 130 %-os teljesítményt ért el, most azonban teljesítményét sztahanovista szintre fogja emelni, mert érzi, hogy ő továbbra is hasznos tagja lehet a dolgozók társadalmának, annak ellenére, hogy Nép Köztársaságunk törvénye értelmében fekete vágásért büntetve volt.

Hasonlóan nyilatkozott Kárpáti Sebestyén pk. fodrászsegéd szövetkezeti tag, aki a rendeletet helyeselte, majd kifejtette, hogy kormányzatunk ezen rendelettel is bebizonyította, hogy ebben az országban minden a dolgozó nép érdekében történik.

Az ipari munkások körében tapasztalható olyan jelenség is, hogy egyes dolgozók nem értik a rendelet jelentőségét, mivel a rendeletről sajtó vagy rádió útján tájékozódtak, azonban a rendelet részükre elvileg megmagyarázva ez ideig nem volt. A tájékozatlanságból kifolyólag tapasztalható, hogy egyesek nem értenek egyet, illetve nem helyeslik a rendeletet.

Pl. Balogh György MDP tag a MASZOLAJ. fűrási osztályának vezetője elmondta, hogy nem ért egyet, il[]etve nem helyesli az am[n]esztiia ilyen széles körben való kiterjesztését, mert azok, akik bűncselekményt követ[t]ek el, bűnhődjenek meg cselekményeikért, az akár milyen jellegű is.

A dolgozó parasztságunk általában egyetért a kormányhatározattal, és helyeslik az amnesztia rendeletet. Így nyilatkozott pl. Süveg József MDP. tag molnári lakos, aki több személy előtt a kormányhatározattal kapcsolatosan megjegyezte, hogy ő teljesen egyet ért a határozattal, az igazságosan lett hozva, mivel azok kaptak amnesztiát, akik azt megérdemlik, ugyanakkor nem vonatkozik a határsértőkre és egyéb bűnösökre. Ezzel is bizonyítja kormányzatunk, hogy kíméletlenül harcol az ellenség ellen. Majd kifejtette továbbá, hogy nekik határmenti dolgozóknak ezt figyelembe kell venni és úgy kell dolgozniuk.

A déli határ mellett tapasztalható olyan jelenség, hogy akiknek hozzátartozójuk van kitelepítve, a rendeletet általában helyeslik, azonban a rendeletnél hiányolják, hogy a kitelepítettek nem mehetnek vissza régi lakhelyükre. Így nyilatkozott pl. Sárdi Antal MDP. tag, aki azt mondta, a rendeletet helyesnek tartja, csak az a baj, hogy a kitelepítetteket nem engedik vissza volt lakhelyükre.

Az állam ügyészségeken az amnesztia rendelettel kapcsolatos utasításokat megkapták, ezzel kapcsolatban a letartóztatási intézetben lévő előzetes letartóztatottak felül vizsgálását megkez[d]ték, és folyamatba helyezték az amnesztia rendelettel érintett személyek szabadon bocsájtását.

Az osztály ellenség igyekszik a rendeletet felhasználva ellenséges rémhíreket terjeszteni, vagy rémhíreivel a mezőgazdasági munkálatok ütemét las[s]ítja. Több helyen a kulákok a rendeletet félre-magyarázva olyan irányú híreket terjesztenek, hogy a kitelepítettek vissza térnek volt lakhelyeikre. Tapasztalható olyan jelenség is, hogy a kulákok a rendelettel kapcsolatosan háborús hangulatot akarnak kelteni, különböző formákban, „rendszer változással kapcsolatos rémhíreket terjesztenek”.

Pl. Hajba Sándorné szentgyör[gy]völgyi kulák asszony azt a kijelentést tette, hogy hallgatta a [r]ádió híradásait és a rádió bement, hogy minden internált embert haza fognak engedni, sőt még a kitelepítettek is vissza jönnek, megjegyezte, hogy az ő lánya és vője is vissza fog jönni.

Csiszár Sándor kulák szentgyörgyvölgyi lakos olyan kijelentést tett „hogy megfordul a helyzet” és vissza jöhetnek a kitelepítettek és újra ők fognak uralkodni.

Kocsis Gyula kulák szentgyörgyvölgyi lakos, kinek nagybátyja ki van telepítve, több kulákkal arról beszélt, hogy most „rendszer változás lesz” és ők összeszedik magukat, vissza szednek mindent, amit a tanács elvitt tőlük. Sőt a kitelepítettek is visszaszedik ingóságaikat, mire meg jönnek kés[s]zel várják, kezükben adnak minden gazdasági felszerelést. Továbbiakban azon nézetének adott kifejezést, „hogy a hatalmat ők fogják át venni, de akkor mindenkinek, akik a vezetőségben voltak, menekülniök kell”.

Szabó Imre kulák a rendelettel kapcsolatosan Rákosi elvtárral kapcsolatban leki-csinylően nyilatkozott, majd azt mondotta, hogy Rákosi elvtárs mást akar elérni, de úgy látszik, nem sikerül neki.

Zalaegerszeg, 1953. július 27.

Gál
Gál Ferenc av. örgy.
Osztályvezető.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 80. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tiszttázat.

¹ Az MDP megyei titkárnak helyettese volt.

² A NET 1953. évi 11. sz. tvr.-e a közkegyelem gyakorlásáról. Ugyanekkor (1953. július 26.) látott napvilágot a Magyar Közlönyben a Minisztertanács 1034/1953. sz. határozata az internálás intézményének, valamint a kitiltások megszüntetéséről.

116.

[Zalaegerszeg], 1953. augusztus 7.

**Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a földművelésügyi miniszternek,
a mezőgazdaságot érintő új intézkedések hatására kialakult helyzetről**

[195]3. augusztus 7.
Készült 2 példányban

Földművelésügyi Minisztérium
Hegedűs András¹ miniszter elvtársnak

Kedves Elvtárs!

E hó 4-én Nagy Sándor elvtárs telefonon a következő kérdésekre kért választ, amelyet megküldünk.

I. A kormányprogram után hozott kormány intézkedések hogyan hatottak a tsz és dolgozó parasztságra, valamint a kulákokra?

Ott, ahol a pártszervezet tudta megmagyarázni a kormány programját, ott dolgozó parasztjaink örültek a programnak, valamint a termelőszövetkezeti csoportjaink is, akiket nem ing[a]tott meg a beszéd félremagyaráz[ás]a, a megjelenő kormányintézkedéseket örömmel fogadták. Több termelőszövetkezetünkben a megyei és járási vezetők segítségével kiszámítottuk azt, hogy egy-egy ilyen intézkedés a tszcs és egyes tszcs tagokat anyagilag hogyan érintette. Ezt a módszert újabban a sajtón keresztül is alkalmazzuk. Az a hiányosság azonban, hogy még széles körben nincs ez az agitációs módszer elterjedve. Minden termelőszövetkezetünk jól fogadta a 10 %-os beadási kedvezményt, valamint a múlt évi adóhátraléki eltörlését,² [sic!]

valamint az ingyenes állatorvosi segítséget,³ valamint a gépállomások által nyújtott kedvezményeket.⁴ Van azonban olyan hangulat is, különösen a bomlásnak indult tszcs-kben, hogy ezeket a kedvezményeket hitetlenkedve fogadják és arra hivatkoznak, hogy akkor hisznek benne, ha az osztalékot már hazavitték. Több helyen arra hivatkoznak, mint pl. a Pacsa-Andorházi termelőszövetkezetben, hogy hiba az, hogy a kormány eddig nem figyelt fel ezekre a hibákra. Most tucattal jönnek fel azok a problémák, amelyeket a különböző vállal[a]tok a tszcs-kkel követtek el, különösen a sertéshizlalási szerződéseknél, valamint a tenyészállattörzsek juttatásánál, ami egy-két esetben vágásra kerülő selejt marhákból tevődött össze és drága pénzért kapták meg a termelőszövetkezeti csoportok. Vagy több helyen a növénytermesztési szerződésekkel kapcsolatban különösen a MEZŐKER⁵ vonalán elkövetett hibákra vonatkoznak. Az a kérésük, hogy az illetékes állami szervek most már orvosolják is ezeket a hibákat. Egyenlőre [sic!] azonban a Minisztériumtól erre vonatkozólag semmi rendelkezés nincs.

Megyénkben Nagy Imre elvtárs beszédét⁶ legtöbb helyen a kulákok, csendőrök és egyéb ellenséges elemek magyarázása alapján 79 termelőszövetkezeti csoportunkban bomlást okoztak, vagyis szervezték a tszcs-ből kilépést, vagy megszüntetését a csoportnak. Azonban egy-egy ilyen bomló tszcs-ben is, amikor a jövedelmet kiszámították, többen visszavonták kilépésüket és úgy nyilatkoztak, mint az Alibánfai tszcs-ben Simon Gézáne, aki 200 munkaegységet elért, az 35 q gabonát fog kapni, erre kijelentette, hogy őt még bottal sem tudják a termelőszövetkezetből kihajtani.

Az egyénileg dolgozó parasztság egy-két helyen örömmel fogadta a földbérletről szóló rendelkezést.⁷ Pl. Kerkaszentkirályon Horváth József 2 holdas egyénileg dolgozó paraszt elmondta, hogy eddig a bérelt földjéről azért mondott le, mert eddig mindig cserélgették nem tudta rendesen trágy[á]zni és inkább alkalmi munkát vállalt. De most, hogy tartalékföldet hosszabb időre lehet bérelni, ő is vállal és visszatér a földműveléshez. Különösen jó hatást keltett az az intézkedés az egyénileg dolgozó parasztok között, hogy talaj-javításhoz, valamint műtrágyához hozzájuthatnak, mert hiszen a zala megyei [sic!] talajok mészből szegények és ezen a téren a dolgozó parasztok meszet igényelnek és bíznak a kormány ígéretének beváltásában, mint pl. Borsfa községben.

Dolgozó parasztjaink örömmel fogadták kormányzatunk azon intézkedését, hogy lehetővé vált a gépállomások gépjainak igénybe vétele. Pl. Muraszemenye községben az egyénileg dolgozó parasztság az előző években nagyobb mértékben vette igénybe a gépállomás segítségét, az utóbbi években képtelen volt erre, mert természetben előre kellett fizetnie és termény nem állt rendelkezésére. Tehát általában elmondhatjuk, hogy az új kormányintézkedések a dolgozó parasztság körében jól hatnak, azonban még népnevelő munkán keresztül sem a Párt, valamint tömegszervezeteink és a tanács sem használta fel eléggé ezeknek az intézkedéseknek a tudatosítását.

Az ellenség azonban a kormány programjába kap[a]szkodva, vagyis azt félremagyarázva uszít az egyes törvényes kötelezettségek teljesítése ellen. Pl. Magyar-

szerdahelyen a kulák úgy beszélt a dolgozó paraszttal, hogy bolond az, aki beszo­lygáltat, mert neki két éves hátraléka van és ezt neki elengedték. Megyénkben van egy pár ilyen község, ahol észlelhető az ellenség ilyen irányú tevékenysége, mint péld. Nagy-récsén, Kerkabarabáson, ahol visszaesett a beadás üteme. De van olyan megnyilvánulás is, hogy maguk a tanács vezetők az elnök és titkár népsz[e]rűtlen feladatnak tartják [sic!] a törvényes intézkedés betartását és ezen keresztül lazaságot engednek meg a begyűjtés területén.

II. Mi van a termelőszövetkezetek bomlásával?

Megyénkben 79 olyan tszcs van, ahol egyes tszcs tagok igyekeznek a csoportban bomlasztó munkát végezni a csoport megszüntetése érdekében. Ezen kívül nap-nap után jönnek felszínre olyan csoportok, ahol a tszcs-ból való kilépésre gyűjtenek aláírásokat. Ezeket az aláírásgyűjtési munkálat[ok]kat egyes helyeken a papnak a befo­lyására asszonyok végzik, vagy pedig több helyen mint pl. Nován, Szentgyörgyvölgyön és sorolhatnám még őket, hogy a könyvelők ennek a vezetői. /Azonban ezeket még mindenhol megtaláltuk./ Azonban ezek mellett még mindenhol megtaláltuk a kulákok, volt csendőrök, nyilas község vezetők és egyéb ellenséges elemek akna­munkáját is. Nevelőmunkánkban kinn a területen még sok esetben hiányos ezeknek a nem kívánatos elemeknek a lejárata. Az ellenség olyan módszerrel is dolgozik, hogy más nevében is írják alá kilépési nyilatkozatokat, vagy nem egy esetben egész termelőszövetkezet felbomlási kérelmeket készítenek. Pl. Pókaszeptk községben a Rákóczi termelőszövetkezetnek sem a vezetősége, sem pedig a tagsága nem küldött felbomlási kérelmet a Minisztériumba és egy kérvény mégis felment. A tsz tagság és vezetősége elmondásuk alapján feltételezik azt, hogy az ott lévő Új Élet vagy Kosuth termelőszövetkezet tagsága kérte az ő felbomlásukat is, hogy a Rákóczi tszcs-be betagosított földből megkaphassák a régi egyéni földjüket. Mivel több ilyen dologra hívták fel Járási Pártbizottságaink figyelmünket, az a kérésünk, hogy a Földművelés­ügyi Minisztérium küldje le ezeket a kérelmeket, hogy helyszínen a termelőszövet­kezet lássa, hogy ki küldte ezeket a kérelmeket.

Általános tapasztalatunk az, hogy a megyénkben a Földművelésügyi Minisztérium alkalmazottai a termelőszövetkezetek megszilárdítása helyett azok felbomlására töreked­nek.

Több tsz taggal, akik a kilépési nyilatkozatokat aláírták, beszélgettünk, és arra a kérdésünkre, hogy miért tette, ha egyetért a szövetkezeti gazdálkodás előnyeivel, legtöbb esetben azt felelték, azért mert a többi is ezt tette és nem akartam egyedül maradni, hogy megverjenek. Ezek a tények azt mutatják, hogy egyes tsz tagok meg­győződés nélkül írták alá a kilépési nyilatkozatot. Ez azonban nem általános.

Egyes helyeken, ahol a tszcs vezetősége vagy elnöke harcosan kiáll, ott bujtogat­nak ellene és a tagságot felbújtatva leváltják az elnökségről. Így pl. Zalaszentmihályon Horváth István tszcs elnököt, aki különben becsületes és mind végig kitartott a tsz

felbomlása ellen, a tagság leváltotta az elnökségről és helyette nem választottak mást és most elnök nélkül a gépállomás által elvégzett munkákat a tagok nem akarják elismerni.

III. A termelőszövetkezetekben milyen mag van, akikre tudunk támaszkodni?

Általában legtöbb termelőszövetkezetünkben egy-két kommunistára és a tsz vezetőségére tudunk támaszkodni, mint pl. Kerkabarabáson. Azt, hogy a parasztság melyik rétegére lehet legjobban támaszkodni, még jelenleg általánosítva nem lehet megállapítani. Nem lehet megállapítani, mert pl. Zalavégen volt cselédek, akik a helybeli kulákoknál dolgoztak ezek befolyás[a] alá kerülve igyekeznek aknamunkát végezni. Azokra lehet a legszilárdabban támaszkodni, akiknek a legtöbb munkaegységük van, akik a legszorgalmasabbak és ezeknek az összetétele megyeileg ha nézzük, agrárproletárok és kisparasztok. Az 1950-51-ben belépett középparasztok nagy része szilárdan kitart a szövetkezeti gazdálkodás mellett, de a tél vagy tavasz folyamán belépett középparasztok nagyobb részben kevés munkaegységet szereztek, nem vették ki részüket a csoport munkájából, mert az eddigi megélhetésük az elmúlt évi egyéni gazdálkodásból volt biztosítva.

Hogy hogy néz ki a tszcs-kben az a szám, amire támaszkodhatunk, az csoportonként változik. Pl. A Zalabér-i tszcs-ben, amelynek mintegy 160 tagja van, jelenleg 26 az a tag, akire szilárdan lehet támaszkodni. Bezeréden a 29 tagból 11 tart ki szilárdan a szövetkezeti gazdálkodás mellett, Zalavégen a 169 tagból 9 az, aki jelenleg tovább is csoporttag akar maradni. Előfordul olyan eset is, hogy a tsz vezetősége szakad ketté, az egyik része szilárdan kitart a csoport gazdálkodás mellett, a másik része azon dolgozik, hogy a tsz felbomoljon. Pl. A Nagyrécei Vörös Október termelőszövetkezetben, amely egyébként a megye egyik legjobb szövetkezete volt, itt a kertészeti brigádvezető kezdte szervezni a kilépéseket.

IV. Milyen módszerekkel dolgozik az ellenség a tsz-eken belül és az egyénileg dolgozó parasztok között?

Az ellenség a termelőszövetkezeti csoport felbomlási határidőket mindig újabb és újabb határidőkben határozza meg. Első időkben július 20-át, majd később augusztus 1-ét, most pedig augusztus 20-ra jelölte meg azt az időt, amire a felbomlási kérelmeket el kell készíteni. Az ellenség módszere az, hogy községről községre, sőt megyékből megyékbe viszi a bomlási hangulatot. Pl. a nagyrécei Új tavasz tszcs-ből az egyik tag el volt Somogy megyében az Iharosberényi Bucsun, ahonnan késő este érkezett haza és még ezen az éjszakán megszerkesztettek egy aláírásgyűjtési ívet és még 70 taggal azon éjjel aláírták. Van olyan jelenség is, hogy csoportokból majori részleget akarnak leválasztani és ezzel indokolják a bomlást, mint pl. a tófeji Petőfi

termelőszövetkezetben, a Hencsei majori részleg leválását követelik felbomlásuk okáért.

Az ellenség elsősorban az ingadozó tagokon keresztül igyekszik behatolni a tszcs-be olyan esetben, ha a csoportban nincs ellenséges elem. Olyan t[a]gokon keresztül, akinek kulák rokona van, vagy csendőr, nyilas vagy akiknek külföldön élnek rokonai. Pl. Pókaszeptken Madzag Ferencné volt az, aki a csoport ellen dolgozott, akinek állandóan szoros kapcsolata van az ottani pappal. Ezen az asszonyon keresztül a tszcs-ben lévő Lakatos Károlyné és Kuruc Antalné szervezték, hogy lépjenek ki a tszcs-ből, és hangosan nyíltan arról beszéltek, hogy ellenünk úgysem mernek tenni semmit, mert aki csinál valamit, annak beletörik a bicskája. Vagy olyan módszerrel dolgoznak, hogy egy két nem kívánatos elem megkezdí a tsz betagosított földjét a maga részére szántani. Pl. Bánokszentgyörgyön, Zalaistvándon, Bucsután és még több helyen. Ezek láttán a tsz többi tagjai is a tagosítást figyelembe nem véve, a régi földjüket kezdték szántani.

Van olyan megnyilvánulás is, hogy azok a középparasztok, aki[k] ezelőtt lemondtak a földjükről, most követelik vissza a tsz betagosított területéből.

A zalaszentgróti járásban olyan ellenséges agitáció is folyt a termelőszövetkezetek körében, hogy ha országosan kitörnek a tsz mozgalom ellen, akkor megdöntik a termelőszövetkezetek további szervezését. Az ellenség igyekszik a munkafegyelmet megbontani és a tsz belső rendjét felborítani. Uszítanak a gépállomás ellen, az ellen, hogy a termelőszövetkezet ne engedje a gépállomással a földjét megműveltetni. Egyes helyeken a csoport közös állatállományát hordták széjjel Nagy Imre elvtárs beszéde után, az állat hazavitelt általában olyan egyének szorgalmazták, mint Vaspör községben Vaspöri Gábor, aki elmondotta, hogy neki 23 kat. hold földje volt azelőtt és azért lépett a tszcs-be, hogy a beadástól, valamint a tízezer Ft-os hátralékos tartozástól megszabaduljon. A mostani tsz-ből való kilépését azzal magyarázta, hogy nem akarja magát munkával tönkretenni.

Az egyénileg dolgozó parasztok között az ellenség azzal operált, hogy ők még több kedvezményt követeljenek. Pl. Bak községben egy volt kocsmáros arra igyekezett a dolgozó parasztokat meggyőzni, hogy menjenek fel a Minisztériumba és követeljék azt, hogy nekik a kormány még nagyobb kedvezményeket biztosítson, illetve törölje el a most fennálló aranykorona kataszteri jövedelmet, ez egyébként a megyénkben több helyen is előfordult. Ilyen és hozzá hasonló módszerekkel igyekeznek dolgozó parasztságunkat befolyásuk alá venni, amit csak komoly felvilágosító munkával, a rendeletek állandó ismertetésével és az ellenséges elemek szünet nélküli leleplezésével tudjuk megszüntetni, vagy pedig elejét venni.

Elvtársi üdvözléssel:

/mezőgazd. o. v./

/megyei titkár h./

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 17. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata másodpéldánya.

¹ Földművelésügyi minisztersége mellett (1953. júl. 4. - 1954. okt. 30.) ekkor a minisztertanács első elnökhelyettesi posztját (1953. júl. 4. - 1955. ápr. 18.) is betöltötte.

² 1953. évi 10. sz. tvr.: A beadás elmulasztása miatt kivetett kártérítések törlése, a beadási hátralékok elengedése, valamint a termelőszövetkezetek beadási kötelezettségének 10 %-os csökkentése. (1953. júl. 12.) A Minisztertanács 1033/1953. sz. határozata a mezőgazdasági lakosságnak nyújtandó adókedvezményekről. (1953. júl. 26.)

³ A Minisztertanács 35/1953. sz. rendelete: Az állatorvosi szolgáltatások kiterjesztése és az állategészségügyi szolgálat fejlesztése. (1953. júl. 12.)

⁴ A Minisztertanács 1037/1953. sz. határozata. A termelőszövetkezetek és az egyénileg gazdálkodó parasztok gépállomási díjtartozásainak elengedéséről, a gépállomások díjfizetési rendszerének megváltoztatásáról és a díjtételek leszállításáról. (1953. aug. 2.)

⁵ Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Vállalat.

⁶ Nagy Imre 1953. július 4-én, a parlamentben elmondott beszédében ismertette az új kormányprogramot.

⁷ A Minisztertanács 42/1953. sz. rendelete: Az állami tartalékfölkdek hasznosításáról, a földhaszonbérletek szabályozásáról, valamint a dolgozó parasztságnak ezzel kapcsolatban juttatott kedvezményeiről. (1953. aug. 2.)

117.

[Zalaegerszeg, 1953. augusztus 22.]¹

Az MDP Zala Megyei Bizottságának beszámolója² a megyei pártválasztmány ülésén, a KV június 27-28-i ülésének irányelvei alapján³

Kedves Elvtársak!

Pártunk Központi Vezetősége 1953. június 27-28-i teljes ülésén megvitatta pártunk és népi demokráciánk helyzetét, a párt gazdaság-politikai irányvonalában elkövetett hibákat, s határozatot hozott ezek kijavítására. A Központi Vezetőség határozata megállapítja, hogy pártunk 35 éves harca eredményeképpen kivívta népünk megbecsülését, hivatott vezetője a szocializmus építéséért vívott harcunknak, amelyben a munkásosztály döntő többségére támaszkodva a munkás-paraszt szövetség megteremtésével győzelemről győzelemre vezetni népünket.

A párt vezetésével tüntette el dolgozó népünk a 3 éves terv során a háború okozta károkat és fogtunk hozzá az ötéves terv keretében a szocializmus alapjainak lerakásához. Olyan hatalmas alkotásokat hoztunk létre, mint Sztálinváros, Inota, Komló, a diósgyőri átépítés.

Ezekkel egyidőben folyamatosan emeltük népünk jólétét, kulturális színvonalát. Az ipar nagyarányú fejlesztése mellett eredményesen számoljuk fel a mezőgazdaság múltból örökölt elmaradottságát is, mindinkább kiszélesítve a mezőgazdaság szocialista szektorát.

Ebben a harcban megyénk dolgozói is egységesen és tetőtérkép[re]készen követték pártunkat, Központi Vezetőségünket.

A megyei pártbizottság, járási, városi, üzemi pártbizottságaink, pártszervezeteink vezetésével a kommunisták önfeláldozó harcoss munkájának eredményeképp[en] megyénkben is eltüntettük a háború romjait, új virágzó üzemeket létesítettünk, melyekben egyre eredményesebben teljesíti terveit megyénk üzemi munkássága. A zalai

olajmezőt kiragadtuk az amerikai képek és hazaáru-
lók ügynökeik [sic!] kezéből. Gazdasági és politikai intézkedéseink eredményeképpen a zalai olajkútak ma bősé-
gebben ontják kincsüket, mint eddig bármikor. Sőt a nagylengyeli olajmező feltárá-
sával ugrásszerűen növelni tudjuk olajtermelésünket. Megyénkben olyan új ipari bá-
zisokat honosítottunk meg, amelyekről korábban gondolni sem mertünk. Így épült fel
a zalaegerszegi ruhagyár, Közép-Európa legnagyobb ilyen irányú üzeme, a zalaeger-
szegi aszfaltgyár, vajgyár, a nagykanizsai üveggyár, vasöntőde, a kibővített gépgyár,
a zalavégi kendergyár és a többi kisebb nagyobb üzemek. Mindezek eredményekép-
pen a korábban oly égető munkanélküliség megszűnt megyénkben is.

Megyénk dolgozó parasztsága számára is megnyitottuk a felemelkedés útját.
156.600 hold nagybirtok szétesztásával, 25.438 dolgozó parasztot juttattunk földhöz.

A háború által elpusztított állatállományt a háború előttinek több, mint kétszeresé-
re emeltük. Több ezer falusi kislakás, 16 útszakasz megépítésével, a közlekedési há-
lózati megjavításával a világtól eddig elzárt göcsei [sic!] részt is bekapcsoltuk a
megye vérkeringésébe. Megyénk falvaiban egyre inkább elterjed a termelősövetke-
zeti mozgalom és ma már megyénk szántóterületének 19 %-án 248 csoportban min-
tegy 16.900 dolgozó paraszt közös munkával építi boldogabb jövőjét. Termelőcso-
portjainknak, egyénileg dolgozó parasztjainknak a megye 10 gépállomásának gépei
egyre nagyobb segítséget nyújtanak, megkönnyítik munkájukat. Politikai és gazdasá-
gi eredményei mellett jelentős lépéseket tettünk előre megyénk dolgozói kulturális
színterének emelésében is. 150 falut villamosítottunk, 156 új kultúrotthont, 300
könyvtárat, 110 mozi hoztunk létre. 20 új iskolát építettünk. A 8 osztályos általános
iskola bevezetésével 75 %-kal több tanulót oktattunk, mint 1938-ban. Középiskoláink
számát 4-ről 10-re emeltük és 900 helyett ma már 2.500 középiskolás tanulót oktattunk.
[sic!] Amíg a múltban ezeknek csak 14 %-a, ma a 75 %-a munkás és paraszt
szülők gyermeke. De hasonló arányban növeltük az egyetemre járó zalai fiatalok
számát és arányát is. Mindezek az eredmények megerősítették megyénk munkásai-
nak és dolgozó parasztjainak barátságos szövetségét, a magyar és délszláv dolgozók szia-
lárd egységét, a munkafegyelmet, az állampolgári fegyelmet, melynek beszédes
bizonyítékai voltak az elmúlt évek során elért győzelmeink, az ipari és mezőgazdasá-
gi termelés, a begyűjtési verseny, békekölcsönjegyzés és egyéb feladatok. Eredmé-
nyeink mellett azonban, amint azt a KV. határozata megállapítja, az utóbbi években
komoly hibákat is követtünk el. E hibákat tárta fel, kijavításuk módját dolgozta ki a
KV. teljes ülése, majd ezt követően a kormány programja, amely teljes egészében a
párt politikáját tükrözi vissza. Az elmúlt hetek tapasztalatai azonban azt mutatják,
3 hogy a pártszervezeteink, pártszerveink a MB. sem ismerték fel a KV. határozata és
a kormány programja közötti összefüggést, azt, hogy amikor a kormány programért,
a gazdasági téren elkövetett hibák kijavításáért harcba indulunk, ezzel párhuzamosan
kell azokat a hibákat is kiküszöbölnünk, amelyet a pártéletben, pártvezetésben, a
kádermunkában, az ideológiai nevelőmunkában elkövettünk. A kettőt elválasztani
nem lehet.

A pártmunka megjavítása nélkül nem javíthatjuk meg gazdaságpolitikánkban elkövetett hibákat sem, de öncélú és eredménytelen maradna a pártélet megjavítására irányuló munkánk is, ha mindezt nem állítanánk a kormány programja megvalósításának szolgálatába. Mai választmányi ülésünknek éppen az a feladata, hogy ezt a kettős, de mégis egységes feladatot megyénk helyzetére alkalmazva megmutassuk és olyan határozatokat hozzunk, amelyek hosszú időre alapot adnak a megyei Pártbizottság munkájához. A politikai és gazdasági [t]éren elkövetett hibák kijavításához. A KV. határozatában megállapította, hogy Pártunk vezetése a politikai irányvonal a gazdaságpolitika terén komoly hibákat és tévedéseket követett el, melyeknek a fő forrása a kollektív vezetés hiánya. A kollektív vezetés a pártvezetés legfőbb elve, amely azt jelenti, hogy mindenegyes pártszervezetünk, pártbizottságunk közösen vitatja meg az összes fontos intézkedéseket, több szem többet lát elv alapján értékeli minden esetben a helyzetet. Közösen alkotja meg határozatait, de kollektívan ellenőrzi is azok végrehajtását. Bármilyen határozatról, jelentésről, javaslatról, munkáról is legyen szó, azt mindig a vezető kollektíva együttes megbeszélése alapján kell kidolgozni. Úgyhogy fejezze ki mindenegyes vezető közös akaratát. A választott kollektíva a legképzettebb, legtapasztaltabb kommunisták erejét egyesítik[,] szélesebben és mélyebben látja a helyzetet és a tennivalókat, mint egyes személyek, s ezért véleménye, döntése sokkal megbízhatóbb. Pártunk erejének egyik legfőbb forrása, hogy vezető szerveiben az egész élcsapat kollektív tapasztalata, tudása, bölcsessége testesül meg. Mindezek ellenére pártunkban, központi szerveinkben épp úgy, mint az MB. munkájában nem érvényesült a kollektív vezetés elve. A testületi vezetést kisebb csoportok, vagy inkább személyek vezetésével helyettesítettük, s hosszú ideig nem ismertük fel azt a veszélyt, hogy ha a kollektíva háttérbe szorul, a vezetés könnyen ingataggá válhat, hibákat követhet el. Hisz nem áll mögötte a kollektíva összesített tapasztalata, tudása, bírálata és ellenőrzése.

A kollektív vezetés érvényre jutásának legfontosabb követelménye az, hogy a megye, a járás, város irányítása két pártterkezet között a pártválasztmány kezében legyen.⁴ A pártválasztmánynak nemcsak joga, hanem elsősorban kötelessége kéthavonként ülésezni, és ezen rendszeresen beszámoltatni a megyei Pártbizottságot végzett munkájáról, meghatározni a soronlévő feladatokat és azok végrehajtását menetközben ellenőrizni. A választmánynak kell kidolgozni a KV. politikai irányvonalára támaszkodva a megyei vagy járási pártbizottság politikai irányvonalát, amelynek alapján a következő választmányi ülésig a Pártbizottság munkáját végzi. A választmány tagjainak felelőssége tehát igen nagy, hisz helyesen kell értékelní, célravezető döntéseket kell hozni a párt és a dolgozó nép érdekében. Éppen ezért a választmányi tagoknak a munkában, tanulásban, az ellenséggel szembeni helytállásban kell élníjární. Jól kell ismerní a párt politikájából kell ismerní a pártbizottság munkáját, éppen ezért nem elég és nem helyes az, ha csupán a választmányi ülésen tehát utólag tudja meg, hogy mit végzett a pártbizottság, mint ahogy eddig elég helytelenül megyénkben is megtörtént, hanem már a választmányi ülések előkészítésében tevéke-

nyen részt kell vennie, résztvegyen egy-egy pártszervezet, vagy állami szerv munkáját felülvizsgáló bizottságban. Vagyis vezető munkát végezzen és ne csak az aktivista szerepét töltsse be.

Csak így biztosítható az, hogy a választmányi ülések valóban alkotó vitákkal teljenek el, amelyeken a bírálóat harcos légkörében megvizsgálják a terület politikai helyzetét, mint a megye legfelsőbb pártszerve, határozatai kötelezőek minden egyes pártszervezete, a párttagok számára.

Ezzel szemben a megyei pártbizottság évek óta azt a súlyos hibát követte el, hogy a megyei választmányt elhanyagolta, nem tekintette a megye legfelsőbb szervének. Nem tartottuk be a szervezeti szabályzat utasítását, mely előírja, hogy a választmánynak kéthavonként üléseznie kell. Ebben az évben is mindössze két választmányi ülést tartottunk és a járások, városok választmányai is hasonló módon el voltak hanyagolva. Az is súlyos hiba, hogy a választmány tagjait aktívaként kezeljük, a választmányi üléseken formálisak a beszámolók, azokat is az utolsó percben kapják meg[,] a választmány tagjai nem tudnak felkészülni és ennek következtében nem is tudják el[]enőrizni, felelősségre vonni a pártbizottságot végzett munkájáért, de nem tudnak megfelelő irányító munkát sem végezni. Gyakran ki hagyunk megválasztott választmányi tagokat minden különösebb ok nélkül és helyükre önkényesen újakat állítottunk be, amihez pedig nem lett volna jogunk. Ezt bizonyítja többek között az is, hogy az 1952-ben megválasztott megyei választmány tagjai közül egy év alatt 11 elvtársat hagyunk ki különböző okokból. A választmány megmaradt tagjai sem olyan munkát végeznek, amilyent mint a legfelsőbb megyei szerv tagjainak a pártbizottság, az alapszervezetek irányításában, el[]enőrzésében és felelősségrevonásában joguk és kötelességük lenne végezni.

Rendszerint az aktíva szerepét tölti be, akiknek [sic!] a MB. ad utasítást egy-egy feladat elvégzésére, pedig éppen fordítva kellene annak lenni. Gyakori a megkülönböztetés is a párt funkcionárius és a helytelenül „külső” tagnak mondott többi választmányi tagok között. Pedig ilyen megkülönböztetést tenni az egyik választmányi tagnak a másik választmányi tag jogát megcsorbítani, a vezetőségből kirekeszteni nincs jogunk. Ugyanakkor, amikor ilyen hibás gyakorlatot folytattunk és a választmány szerepét leszűkítettük, a megyei pártbizottságot túlságosan kiszélesítettük. A Pártbizottsági ülésekre nagy létszámban hívtunk be elvtársakat és így a pártbizottsági ülés [v]itítja meg hétről hétre azokat az elvi kérdéseket, amelyekről a választmánynak kellene döntenie. Így például nem vittü[n]k a választmány elé olyan fontos feladatokat, mint a békekölcsönjegyzés, a tagosítás, a tszcs-k téli, tavaszi fejlesztése, stb. pedig egész biztos, hogy ha kikértük volna a választmány kollektívájának véleményét, tapasztalatait eredményesen és kevesebb hibával tudtuk volna ezeket a feladatokat megoldani.

Gyakran megsértjük a pártdemokráciát azzal is, hogy a választmány megkérdésezése nélkül helyezzük fontos pártfunkcióba elvtársakat. Az, hogy a megyei pártbizott-

ság lebecsülte a megyei választmány vezetőszerpét, komoly következményekkel járt a járási választmányok, de méginkább az alapszervezetek munkájában.

Különösen súlyos hiba, hogy a tszcs-k pártszervezeteiben hiányosan dolgoznak a vezetőségek. Formálisak a vezetőségi ülések, rendszerint csak a titkár elvtársak irányítják egy személyben e munkát. Ez a forrása a gyakran tapasztalható önkényeskedésnek, basáskodásnak, a párttagok jogai megcsönkítésének, amely káros módon csökkenti a párttagok aktivitását, a vezető és az egyszerű párttagok kapcsolatát és végső fokon elszigeteli a pártszervezetet a dolgozó tömegektől is, éket ver a kommunisták és a pártonkívüliek közé. A kollektív vezetés leszűkítésének, megcsorbításának számtalan más jelentősége is tapasztalható a megyei pártbizottság munkájában.

Például: Veiczi⁵ elvtárs, amikor a MB. tárgyalta a választmány elé kerülő jelentést, - elmondotta, hogy ez a megkülönböztetés nála odavezetett, hogy az a pártbizottságon belül [sic!] úgy érezte magát, mint akire nincs szükség, mint aki felesleges. De ez nemcsak Veiczi elvtárs véleménye, de hasonlóan hozzátehetjük teljes joggal érezhette így magát a MB. úgynevezett többi „külső” tagja is.

Nemcsak a választmányban, a megyebizottságon is különbséget teszünk az osztályvezetők és a megválasztott „külső” tagok között. Sok esetben mellőztük őket. A megyebizottsági üléseken csak a saját munkaterületére vonatkozóan engedték hozzászólni, gyakran azzal fojtottuk beléjük a szót, ha a pártéletre vonatkozólag akartak hozzászólni, hogy inkább beszéljenek a tanácsról, Disz-ről, van ott is elég hiba.⁶ Elfeledkeztünk arról, hogy a pártfunkció nem jár külön előnyökkel, nem emelhet senkit a más területen dolgozók fölé. Az is hiba volt, hogy helytelenül a szervezeti szabályzat megsértésével külön titkárságot alakítottunk ki a megyebizottságon, sőt ezen belül is egy két elvtárs, Darabos,⁷ Tóth⁸ és Szigeti⁹ elvtársak gyakran még ennek a leszűkített kollektívának a véleményét sem kérték ki és a megyebizottság helyett döntöttek. Különösen a káderkérdésekben egy-egy funkció betöltésével kapcsolatban fordultak elő ilyen hibák. Ez odavezetett, hogy a megyebizottság egyes osztályai elszakadtak egymástól, nem tudott a másik munkájáról, külön intézkedett, döntött, mint valami állam az államban. Az ipari termelés kérdéseit pl. Palkó¹⁰ elvtárs általában csak a megyei titkár elvtárral szokta megbeszélni és ketten döntöttek a megyebizottság helyett. A munkatervék kidolgozása is csak egy-két elvtárs feladata volt. A megyebizottsági ülés pedig a helyett, hogy alkotó módon kollektívan maga határozta volna meg egy-egy időszak munkáját, a legtöbb esetben lényeges vita nélkül elfogadta. Az MB. ülések határozatai is gyakran csak Darabos és Szigeti elvtárs véleményét tükrözték és mivel nem a kollektíva közös munkája hozta létre azokat, gyakran hibásak és helytelenek voltak. Az elmúlt évben például határozatokat hoztunk a begyűjtéssel kapcsolatban jogtalan és törvénytelen intézkedésekre. S amikor ezt egy-egy elvtárs feltette, gyakran megkapta az opportunistá jelzöt, különösen Harasta¹¹ elvtársnötől.

Különösen az Államvédelmi Hatóság irányításával kapcsolatban mutatkozott meg az egyszemélyi vezetés helytelen módszere. Ezekben a kérdésekben évekig a megyei

titkár elvtárs és az ÁVH. vezetője egymagában döntött, olyan ügyekben sem kérték ki a MB. véleményét, amelyben nem lett volna joguk dönteni. Ez a módszer, az egy-személyi vezetés káros módszere vezetett a személyi kultuszhoz, amelynek egyik főtáplálója éppen Thómann [Ferenc] elvtárs, az ÁVH. akkori osztályvezetője volt. Ő hangsúlyozta azt a hamis jelszót, ami eléggé elterjedt az apparátusban, hogy a megyei titkárnak és az osztályvezetőknek csak akkor lesz tekintélyük, ha a munkatársak a különböző megyei szervek biztosítják azt számukra. Ennek jegyében rendeztünk születésnapokat stb. Ez hamis jelszó, mert sohasem a másik által mondva csinált nimbusz biztosítja egy-egy vezető tekintélyét, hanem saját maga munkája, a párt és a nép ügye iránti áldozatkészsége, becsületessége, tudása. A személyi kultusz bármilyen formában is nyilvánul meg végsőfokon megbontja a párt és a tömegek közti viszonyt, odavezet, [hogy] a tömege[k] tisztelik és szeretik a pártot, de nem szeretik, sőt nem egy esetben félnak az egyes pártfunkcionáriusoktól. A személyi kultusz elszigeteli az ilyen vezetőket a tömegektől, és az ilyen vezetők az egyes feladatokat nem képesek a politikai meggyőzés eszközeivel végrehajtani, helyettük a megfélemlítéshez és az adminisztratív eszközökhöz nyúlnak. A MB. tagjai látták ezeket a hibákat, maguk között beszéltek is róla, de opportunista módon nem a MB. üléseken, sem a felsőbb pártszervek felé nem vetették fel.

Az is komoly hiba volt, hogy a MB. választott tagjai helyett gyakran a kisegítő apparátusban dolgozó munkatársak adtak utasításokat a pártbizottságoknak, megfélemlítve arról, hogy utasítást csak választott szerv adhat és senkinek sincs joga személyében kisajátítani a kollektívának járó jogokat. Nagyon fontos szerepe van azoknak az elvtársaknak, akik a MB. apparátusában dolgoznak, ők is a felelősök [sic!] a határozatok végrehajtásának megszervezéséért, ellenőrzéséért, de utasítást adni nincs joguk. Az is előfordult, hogy a MB. egy-egy osztályvezetője a pártbizottság tudta nélkül változtatott meg egy-egy határozatot, ezzel gyakran zavarta, megnehezítette a járási pártbizottságok munkáját. Vukits¹² és Szigeti elvtárs pl. a téli folyamán [sic!], amikor központi utasításra pótvetést kellett végezni, a MB. hozzájárulása nélkül olyan utasításokat adtak a pártbizottságoknak, hogy most hagyjanak abba minden más munkát és amíg a vetési terveket nem teljesítik, semmilyen más munkával ne foglalkozzanak. Ilyen hibás és a kollektív vezetés elveit sértő utasításokat többször is adtunk ki az elmúlt évek folyamán, pedig a pártbizottság határozatával ellentétben lévő utasítást a pártbizottság választott tagjai sem adhatnak ki.

Most amikor minden erővel harcolnunk kell ezeknek a hibáknak, az egyszemélyes vezetésnek a kiküszöböléséért és helyébe a vezetés kollektivitását akarjuk biztosítani, éppolyan következetesen harcolnunk kell a személyes felelősség érvényrejutásáért, a határozatok végrehajtásában. A kollektív vezetés egyáltalán nem csökkenti, hanem ellenkezőleg, növeli az egyszemélyi felelősséget a párthatározatok végrehajtásáért, új kezdeményezések és módszerek beve[ze]téséért. Éppen ezért helytelen volt az, hogy a pártbizottsági üléseken az osztályvezető elvtársak egymásra igyekeztek hárítani a felelősséget. Gyakran előfordult pl. Megyebizottsági üléseken Harasta

vagy Palkó elvtárs megbírálta Szigeti elvtársat a pártépítő munka egyes területein mutatkozó hiányosságok miatt, Szigeti elvtárs azzal vetette vissza a jogos bírálatot, hogy te mit tettél a tszcs-okban, vagy az olajüzemekben. Ehhez hasonlóan a MB. osztályvezetői előszeretettel háritották át a felelősséget Farkas, Bartos, vagy Szege-di¹³ elvtársakra, úgy gondolják, hogy a tanács, a szakszervezet, a rendőrség munkájáért kizárólag csak ők a felelősek a MB. egésze helyett.

A KV. megállapította, hogy a párt vezetésében, a másik súlyos hiba az volt, hogy nem érvényesült a bírálat és az önbírálat kommunista módszere. A bírálat és önbírálat következetes alkalmazása a MB. munkájából is hiányzott. Sokat hangsúlyoztuk ugyan és az alsóbb szervek felé sokszor alkalmaztuk is a bírálatot, azonban az önbírálat, különösen az alulról jövő bírálat terén gyakran csak jelszavakat hangoztattunk és keveset tettünk. Sokszor előfordult, hogy a MB. egy-egy tagja visszaverte a bírálatot, ledorongolta azokat, akik őt bírálták. Mint Pl. Harasta elvtársnő, aki a megyei tanács mezőgazdasági osztályvezetőjét számtalanszor durván ledorongolta, mert egyegy intézkedését bírálni mertte. Hasonló türelmetlenség mutatkozott meg Palkó, Vukits és Borsai¹⁴ elvtárs munkájában is. Ez a pártszerűtlen, az alulról jövő bírálatot elfojtó szellem odavezetett, hogy a MB. üléseken az az elv kezdett kialakulni, amíg másokat bírálok, addig eltakarom a magam hibáit. Ezért szinte rossz hagyománnyá vált, hogy a tanács vezetőit, különösen Farkas elvtársat rendszeresen korholtuk, a helyett, hogy hibáit kommunista bírálattal vetettük volna fel. Nem láttuk, hogy az alulról jövő bírálat visszaverése végső fokon nemcsak egyes személyeket szigetel el a tömegektől, hanem elszigeteli magát a pártot is, útját állja az alulról jövő kezdeményezéseknek, fásulttá, közömbössé teszi azokat is, akik egyébként teljes szívvel és odaadással dolgoznának a pártért. Nem végezhet jó munkát az a funkcionárius, aki elnyomja a bírálatot[,] akit nem szeretnek, még inkább az, akitől félnek a dolgozók. Nem szabad sohasem megfélemlenünk arról, hogy a bírálat, különösen az alulról jövő bírálat semmilyen kollektívában nem alakul ki magától, hanem csak akkor, ha azt a vezetők példamutatása, bátorítása állandóan segíti, ha nemcsak formálisan elfogadja a bírálatot, hanem bírálathoz való viszonya elsősorban munkájának megjavításában nyilvánul meg. Éppen ezért haladéktalanul meg kell szüntetnünk a MB. minden egyes tagjánál, munkatársánál a bírálathoz való bürokratikus, lélektelen viszonyt. Biztosítanunk kell, hogy a dolgozók igazságos bírálataira, panaszaira a legnagyobb figyelmét fordítsa minden egyes pártfunkcionáriusunk.

Az egyik legsúlyosabb elvi hibánk éppen az volt, hogy az alulról jövő bírálat elfojtásával a tömegek javaslatainak bürokratikus kezelésével felidéztük a tömegektől való elszakadás veszélyét. Pedig gyakran kaptu[n]k jelzéseket a dolgozóktól, amelyek segítségével fel kellett volna ismernünk munkánk hiányosságait, de nem reagáltunk ezekre. Üzemeinkben például az utóbbi időben gyakran azt tapasztaltuk, hogy munkásaink nem mennek el az értekezletekre, ha el is mennek, ott passzívak. Hiányzik az a korábban oly biztató hangulat, a javaslat[a]ik nagy száma, de beletörődünk ebbe, vagy egyszerűen az ellenség munkájának gondoltuk, nem láttuk meg

mögötte az igazi ok[ok]at, azt, hogy panaszait, kívánságait elhanyagoltuk és ezzel elszigeteltük magunkat tőlük.

Komoly hiba volt az is, hogy a MB. tagjai keveset foglalkoztak a termelőmunkában résztvevőkkel. Megakadtak a vezetőknél és nem jutottak le a tömegekhez. Különösen Palkó elvtárs munkájában tapasztalható ez. Az is súlyos hiba, hogy a MB. egyes tagjai mint pl. Veiczi vagy Farkas elvtárs gyakran órákig várokoztatja, vagy egyszerűen nem is fogadja azokat a dolgozókat, akik beszélni szeretnének vele. Ezt az sem menti, hogy a sok munkára való hivatkozással teszik, mert az is az ő hibájuk, hogy nem tudják úgy megszervezni munkájukat, hogy a becsületes dolgozók zavartalanul bejuthassanak hozzájuk.

A tömegektől való elszakadás súlyos következménye volt az a bomlási folyamat, amit a kormányprogram meghirdetése után termelőcsoportjainkban megindult [sic!]. Az ellenség ezért tudta felhasználni a párt és a kormány bölcs intézkedései ellen, mert korábban gyakran csukott szemmel jártunk, csupán a gazdasági nehézségekben kerestük a termelőcsoportok igazi problémáit, nem törődtünk a tszcs. pártszervezetekkel, mert úgy képzeltük, hogy a törvény rendelkezései egymagukban el[e]gendők, úgy gondoltuk, aki felveti a gazdasági nehézségeket az ellenség uszályába került. A tömegek igazi problémáinak a hiányos ismerete végül is odavezetett, hogy elnéztük, sőt nem egyszer mi magunk adtunk olyan utasításokat, amelyek sértették a tö[r]vényességet, a dolgozók igazságérzetét, mint pl. a tavalyi begyűjtés során, a termelőcsoportok szervezésében. Jellemző erre, hogy ebben az évben hat hónap alatt 3.784 dolgozó parasztot büntettek meg tanácsaink [és] 2.773 dolgozó került bíróság elé. A törvényesség megrendülése, a tömegek bizonytalansága abból is fakad, hogy nem intézkedtünk, amikor a tömegektől jelzések érkeztek karhatalmi szerveink túlkapásaival kapcsolatban és hagytuk, hogy ezek következtében dolgozóink helytelen következt[et]éseket vonjanak le, elidegenüljenek ezektől a szervektől, amelyeknek éppen az a kötelessége, hogy a dolgozók érdekeit, biztonságát védjék és szorosán együttműködjenek velünk a nép ellenségei ellen folytatott harcunkban.

A Központi Vezetőség határozata a továbbiakban súlyos hibaként állapította meg azt, hogy a kollektív vezetés helyettesítése a s[z]emélyi vezetéssel akadályozta a káderek fejlődését, új tehetséges párthű káderek felszínre kerülését, a megyei pártbizottság kádermunkájában is gyakran előfordult, hogy egy-egy kádert elsősorban nem tettei, a párt és a demokrácia érdekében végzett munkája alapján ítélte meg, hanem szavai alapján.

Siklósiné elvtársnőnél pl. hosszú ideig nem ismertük fel, hogy a hangzatos szavak, az üres demagógia mögött öntömjénezés, személyi kultusz, karrierizmus húzódik meg és hagytuk, hogy mint a megyei tanács elnökhelyettese, lejárassa a dolgozó nők közül kiemelt funkcionáriusok tekintélyét.

Az is komoly hiba volt, hogy nem törődtünk eléggé kádereink egyéni problémáival, családi életével, anyagi körülményeivel. Nem ellenőriztük eléggé magatartását, s ennek következtében nem egy káderünket el kellett veszítenünk, mint pl. Sütő elv-

társ, Bakóné elvtársnő, akiknek ha megadtuk volna a kellő segítséget meg tudtuk volna menteni a párt számára. Gyakran voltunk opportunisták egy-egy elvtárssal szemben, csak figyelmeztettük és általában is a pártfegyelmet ijesztő mumusként emlegettük, de amikor ténylegesen alkalmazni kellett volna sok esetben elmaradt a fegyelmi eljárás, vagy fél éveig húzódott és ezzel lényegében csorbítottuk a fontos nevelőeszköznek hatókörét, jelentőségét.

A fegyelmi ügyek elhúzódása nemcsak azért volt súlyos hiba, mert csökkentette a felelősségrevonás élességét és hatását, hanem azért is, mert sok becsületes kádert tett munkájában hosszú ideig bizonytalanná, csökkentette munkakedvét, végső fokon pártszervezeteink aktivitását is. Az is súlyos hibánk, hogy gyakran összetévesztettük az éberséget a túlzott ag[g]ályoskodással és látszat indokok alapján máról holnapra leváltottunk olyan kádereket, akiknek leváltása nem volt indokolt. Mint pl. Kumin elvtársnőt a Lenti járási pártbizottságon azon a címen, hogy 82 éves nagyanyja Amerikában él, ha él egyáltalán, mert már hosszú évek óta semmi hírt nem kapott felőle. Ugyanakkor megtűrtünk olyan elemeket a pártfunkcióban, mint pl. Ferenczi Szabó Béla, aki hosszú ideig bomlasztotta a nagykanizsai pártszervezeteket, kispolgári elemeket segített vezetőfunkcióba, a munkások rovására, míg végül kiderült, hogy közö[n]séges kalandor, aki 8 év óta becsapja a pártot.

A kádermunkában is megmutatkozik a tömegek véleményének a lebecsülése, mert nem egyszer állítottunk be olyan elvtársat, akiről munkatársai rossz véleményrel voltak és nem javasolták MB. funkcióba, mint pl. Kisháziné elvtársnőt. Gyakran türelmetlenek voltunk egyes fiatal új káderekkel szemben. Nem vártuk meg, míg kibontakozhat tudása és tehetsége, nem segítettük valamilyen hibájának kijavításához [sic!], hanem idő előtt leváltottuk, mint pl. Simon Ferenc elvtársat, ugyanakkor, amikor egyes elvtársakkal szemben túlzottan nagy követelményeket állítottunk, másokat hosszú ideig meghagytunk olyan funkcióban, amelyekre rátermettségüknél fogva nem voltak alkalmasak, mint Rodek, Laczó vagy Matéc [János] elvtársak, akik nem tudtak megbirkózni, hosszú ideig senyedtek az erejüket meghaladó funkcióban. A megyebizottságon kialakult szűkebb vezető csoport, főleg Darabos, Tóth és Szigeti elvtársak gyakran dobálózta a káderekkel, leváltottak, vagy funkcióba állítottak elvtársakat a nélkül, hogy megkérdezték volna őket és ezzel egyeseknél bizonytalanságot okoztak. Vukits elvtárs például ebben az évben már a harmadik funkcióba volt javasolva, de ezekről mindig csak később tudott, akkor, amikor már a javaslat is elment. A kádermunka területén elkövetett hiányosságokért különösen Darabos, Szigeti és Pohánka¹⁵ elvtársak felelősek, de kisebb-nagyobb mértékben valamennyi megyebizottsági tag, osztályvezető elvtárs is, hisz a saját maga területén mindenki saját maga felelős a kádermunkáért.

A párt politikájában, népgazdaságunk vezetésében tapasztalt hibák elkövetését nagy mértékben segítette pártunk elmaradása ideológiai és elméleti téren. Minthogy a vezető pártszervek és a pártsajtó sem foglalkozott állandóan ideológiai kérdésekkel, a megyei pártszervek, maga a megyebizottság is közömbössé vált az ideológiai mun-

kával, tanulással szemben. A MB. üléseken elvi viták ritkán voltak. Inkább valami-féle termelési értekezlethez hasonlítottak, ahol konkrét gazdasági, szervezeti intézkedéseken túl másról alig volt szó. MB. üléseken nem értékeltük olyan fontos kérdések elvi oldalát, mint pl. a tszcs. pártszervezetek munkájának gyengése, a megye nemzetiségi politikájának helyzete, a megye termelési, kulturális problémái - általában minden kérdésnek csak a szervezeti, vagy a felszínen mozgó részeit láttuk. A pártoktatás éveken keresztül el volt hanyagolva a megyében. Maguk a MB. tagjai is közönyösek voltak a tanulás iránt. Olyan fontos anyagokat, mint pl. Sztálin elvtárs legutóbbi műve, vagy az SZKP. XIX. kongresszusának anyaga, a MB. több osztályvezetője, Vukits, Borsai elvtársak szervezett formában nem tanulmányozták. Az MB. tagjai alig tartottak előadásokat, pár kivétellel nem végeztek propagandamunkát.¹⁶ Hagytuk, hogy a termelőcsoportokban folyó pártoktatást gyenge propagandisták végezzék. Csak szavakban beszéltünk arról, hogy az elméleti kérdéseket össze kell kapcsolni a gyakorlattal, de a valóságban mi magunk sem tettük ezt, amit mutat az is, hogy éppen az olajüzemekben voltak a legnagyobb hibák az oktatás terén. Ezeknek súlyos következményei voltak, mert pl. termelőcsoportokban nagyon sok olyan párttagunk is megingott, ki akart lépni, aki már 4 év óta részt vesz a pártoktatásban. Az elméleti munka lebecsülését mutatta az is, hogy a MB. ülésekre, vagy egy-egy előadásra, pártbizottsági ülésre, pártnapra felkészületlenül mentek el a MB. tagjai sok esetben, pedig ott a MB. nevében szóltak hozzá, mondták el véleményüket, hozzátehetjük, gyakran tévesen. Ez a felelőtlenség azt jelentette egyrészt, hogy az alsóbb szervek nem kapták meg azt a segítséget, amelyet elvártak a MB. egy-egy tagjától.

Az ilyen elvtársak tehát csökkentették a MB. tekintélyét, de egyben akarva-akaratlanul le is becstelték az alsóbb szerveket és a tömegeket. Különösen elhanyagolt területe volt a megyebizottságon folyó ideológiai munkának a nemzetközi kérdések folyamatos tanulmányozása, értékelése, ami végső fokon szintén odavezetett, hogy maguk a MB. tagjai sem tudtak kielégítő választ adni a tömegeket érdeklő kérdésekre. Megfosztották magukat olyan fontos agitációs fegyvertől, mint a nemzetközi kérdések megmagyarázása, és a dolgozóknak ezek segítségével való mozgósítása. Elhanyagoltuk a Zala elvi irányítását is, pedig azt, mint a megyebizottság lapját nekünk kellett volna rendszeresen irányítanunk. Egyes osztályvezetőktől egyáltalán nem kap, vagy pedig egész kis mértékben kap a lap szerkesztősége segítséget. Borsai elvtárs például már több mint egy éve megyebizottsági tag és még egyetlen egy cikket sem írt, de az is súlyos hiba, hogy Molnár [István] és Vukits elvtárson kívül még egyetlen egy osztályvezető sem vett részt a lap szerkesztőségi ülésén, és ha foglalkozik is néha a lappal, rendszertelen, és kevés segítséget jelent. Nem kell messze mennünk, mert annak ellenére, hogy a KV. már több mint egy hónapja felhívta figyelmünket az elméleti munka döntő fontossága, a párt fejlődése, tömegkapcsolata, a káderek nevelése szempontjából, a pártoktatási év most folyó előkészítő munkálataiban is súlyos hibák, lazaságok vannak, ami szintén abból adódik, hogy még mindig nem súlyának megfelelően kezeljük az ideológiai munkát, ami pedig további haladásunk

előfeltétele. Sürgős és fontos tennivalónk, gyökeresen javítani a pártoktatási év előkészítésében, de általában az egész MB. elméleti munkájában mutatkozó hiányosságokon. Az ideológiai munka megjavítása azt jelenti, hogy megyénk dolgozóit eredményesebben tudjuk mozgósítani a termelési, gazdasági feladatok megoldására, az osztályellenség elleni harcra. Párttagjaink aktívabbak, kezdeményezőbbek lesznek, mert csak az elméleti felkészültség biztosíthatja azt a szilárdságot, következetességet, amely a kormány programjából adódó nagy feladataink megoldásához szükséges. A pártmunka hiányosságaival foglalkozva a KV. végül megállapította, hogy azis komoly gyakori hiba volt, hogy a pártszervek gyakran kisajátították az állami funkciókat és ezzel nagymértékben korlátozták az állami szervek önállóságát. Ez a megállapítás teljesen érvényes a megyebizottság munkájára is. Súlyos hibánk volt az, hogy gyakran i[n]tézkedtünk a megyei tanács, vagy más állami, gazdasági szerv helyett. Utasításokat adtunk pl. Farkas elvtársnak és meggyőződése ellenére köteleztük azok végrehajtására. Ezzel csökkentettük felelősségérzetét, munkakedvét, kivettük kezéből a vezetést, de ami még súlyosabb, a gazdasági kérdésekkel való túlzott foglalkozás a pártmunka rovására ment. Az elmúlt év begyűjtése során pl. a megyebizottság osztályvezetői osztották még azt is el, hogy a megyei tanács egy-egy dolgozója melyik községbe menjen és meddig maradjon kint. Gyakran kerültek ezek az elvtársak a mi helytelen beavatkozásunk következtében kellemetlen helyzetbe, mert, amíg a mi utasításunkra begyűjtést végeztek, saját munkájukat elhanyagolták. A megyei tanács mellett gyakran beavatkoztunk a bíróság, rendőrség, ügyészség munkájába is. Nem egyszer előfordult, hogy a megyebizottságon határoztuk meg, hogy kit tartóztassanak le, vagy ítéljenek el. Még súlyosabban nyilvánultak meg ezek a dolgok a járási bizottságoknál és az alapszervezetekben. Mi vagyunk a felelősök például azért, hogy Németh elvtárs a nagykanizsai járásban a mi példánkat követve a járási tanács elnökét úgyszólván semmibe sem vette. De azért is, hogy egyes párttitkárunk maga ment el tojást gyűjteni, vagy a disznót kihúzni az ólból, pedig ez a tanács feladata lett volna, amikor tehát helytelenül más munkáját végzi el, nem marad ideje a pártépítéssel foglalkozni, de e mel[li]t még az is súlyos következménye az ilyen helytelen munkamódszernek, hogy a község dolgozóit szembefordítja a párttal, a pártszervezet saját magát is elszigeteli a tömegektől.

Az is súlyos következménye ennek a helytelen munkamódszernek, hogy különösen a tanács munkájába való beavatkozás következtében a tanácsnál dolgozó elvtársak lassanként mindent a megyebizottságra és a pártbizottságra vártak, [sic!] nem törték a fejüket, nem érezték a felelősséget, hisz „majd lejönnek és elvégzik helyettem” nézeteket alakított ki bennünk a mi helytelen beavatkozásunk. Ez is oka annak, hogy végső fokon nem eléggé harcolnak a megye gazdasági, állami funkcionáriusai az új módszerekért, elfásult, elfásult [sic!] bennük a kezdeményező készség. Ugyanakkor, amikor időnk n[ag]y részt helytelen módon gazdasági kérdésekre fordítottuk, elhanyagoltuk a párt politikai munkát, párttagjaink nevelését, a politikai tömegmunkát, hagytuk, hogy pártunkban is a parancsolgatás, az adminisztratív intézkedések, az

utasítgatások szelleme kapjon lábra. Láttuk ugyan, hogy például a termelőcsoportok 40 %-ában nincs pártszervezet, alig van tagjelölt felvétel, hogy a munkások száma csökken a megye taglétszámában, hogy az üzemi pártcsoportok munkája felületes, nincs elég mozgósítóereje, hogy a tömegszervezetek, de különösen a Disz. munkája egyhely[y]ben topog, de már nem jutott időnk arra, hogy ezeket mélyebben elemeztük volna és gyökeresen kijavítottuk volna.

A pártépítésben tapasztalható hibákért elsősorban Szigeti elvtárs felelős, aki mint a párt és tömegszervezetek osztályának vezetője nem harcolt eléggé a pártépítési feladatok megfelelő súllyal és eredménnyel való kollektív végzéséért. A kormányprogram megjelenése, amely természetesen gazdasági kérdések felé fordította [a] figyelmet, azt eredményezte, hogy bár a KV. másfél hónappal előbb felhívta figyelmünket a pártépítésben, pártmunkában elkövetett hibákra, lényeges változást azóta sem értünk el, erőnk nagyrészt most is a gazdasági feladatok elvégzése köti le. Ez komoly veszélyt jelent, mert a kormány programjából adódó gazdasági feladatokat is csak akkor tudjuk megoldani, ha pártunk meglazul[t] kapcsolatait a tömegekkel gyors ütemben megjavítjuk, csak akkor leszünk legyőzhetetlenek, akkor tudjuk a kormány programját is megvalósítani, ha az eddigi sok esetben talajtalan, levegőben lógó politizálás helyett szüntelenül építjük, erősítjük kapcsolatunkat dolgozó népünkkel.

A KV. határozata foglalkozott a párt gazdaságpolitikájában elkövetett hibákkal, megállapította, hogy a szocializmus építésében elért eredményeink mellett a mezőgazdasági termelés elhanyagolásával, az életszínvonal emelésének csökkenésével, a törvényesség különböző módon való megsértésével súlyos hibákat követtünk el, amelyek végül is a tömegektől való elszakadáshoz vezettek. Ezeknek a hibáknak az elkövetésében súlyos felelősség terheli a megyei pártbizottságot is, mert nem figyelt fel a különböző aggasztó jelenségekre, nem segítette helyes bírálattal a KV-t sem a hibák felismerésében, sőt nem egy esetben túllícitálta az amúgy is feszített célkitűzéseket. Ezt bizonyítja a tavalyi feszített begyűjtési terv 113 %-os túlteljesítése, amelynek során nap, mint nap megsértettük pártunk parasztpolitikáját, mélyítettük a szakadékot pártunk és a dolgozók között. Az helyes volt, hogy az első helyre törekedtünk, hogy a tervek teljesítéséért harcoltunk. Ezután is ez lesz a feladatunk, de helyes módszerekkel, nem a tömegek rovására, hanem azok érdekében, velük együtt, segítségükre támaszkodva. Különösen súlyos hibákat követtünk el a termelőcsoportok fejlesztésében, a meglévő termelőcsoportok megerősítésében. A MB. minden egyes tagjának felelőssége, de elsősorban Harasta elvtársnőé az, hogy elnéztük az erőszakos, a párt politikájával összeegyeztethetetlen módszereket, nem vontuk következetesen felelősségre a túlkapások elkövetőit, nem ellenőriztük eléggé azt, hogy a tagosítások során törvénytelenések történtek mint Zalaszentmihályon, Bucsután, hagytuk, hogy egyes szövetkezeti vezetők korruptak, basáskodók.

Amíg egyik oldalon szemet hunytunk a túlkapások felett, másik oldalon eltűrtük a jobboldali opportunizmust, azt, hogy kulákok, kupecsek kerüljenek be a tszcs-kbe, nem egyszer a vezetőségben, mint pl. Tótszentmártonban.

A szervezésnél elkövetett hibákat elkövettük akkor, amikor a termelőszövetkezetek megszilárdítását elhanyagoltuk, nem biztosítottuk a tszcs-k gazdasági önállóságát. Túlzott ütemű beruházási programokat engedélyeztünk csoportjaink többségében, nem ellenőriztük eléggé a jövedelem elosztását, tszcs-vezetők és tagok szakmai és politikai képzését. Mindez azt eredményezte, hogy a megye termelőszövetkezeti mozgalmának fejlődése különösen a megszilárdítás tekintetében elmaradt a megye általános gazdasági és politikai fejlődésétől, tszcs. tagok jövedelme nagyon sok esetben alacsonyabb volt, mint az egyénileg dolgozó parasztoké, elégedetlenség kapott lábra tszcs-inkben.

Ezért súlyos felelősség terheli Harasta elvtársnőt, de a megyei pártbizottság minden tagját, mert bár látta a hibákat, de nem vonta le belőle a következtetéseket, nem ismerte fel, hogy mindezek elszakítják a pártot a tömegektől, hanem ahelyett elvtelen magyarázgatásba kezdett, sok esetben meggyőződése, saját belátása ellenére.

Most, hogy a KV. felismerte gazdaságpolitikánkban elkövetett hibákat és bátor önbírálattal példamutatóan feltárta azokat, nekünk is az a feladatunk, hogy a KV. kemény önbírálatához hasonlóan mi is feltárjuk a pártvezetésben, gazdaságpolitikánkban elkövetett valamennyi hibákat személyre való tekintet nélkül, hogy a kemény bírálat segítségével a Központi Vezetőség határozatának és az ebből fakadó kormány programnak szakadatlan ismételt megmagyarázásával harcra mozgósítsuk pártszervezeteinket, valamennyi párttagunkat. Különösen fontos annak megmagyarázása, hogy pártunk és kormányunk változatlanul a szocializmus építését folytatja. Őszinte szándékkal igyekszik kijavítani az eddigi hibákat éppen a célnak, a szocializmus építésének maradéktalan biztosítása érdekében, mert a szocializmus építése és a dolgozók anyagi és kulturális szükségleteinek szüntelenül növekvő kielégítése nem választható el egymástól.

Fel kell tehát lépnünk minden túlzott és indokolatlan aggályoskodás ellen, amely most a nap mint nap kiadott kormányintézkedésekből olyan következtetést von le, hogy a kapott kedvezmények veszélyeztetik a szocializmus építését, hogy a parasztság ilyen irányú segítése a munkásosztály rovására megy. Meg kell magyarázni, hogy a kormány minden egyes intézkedése egy célt szolgál, tovább, de jobban és eredményesebben építeni a szocializmust. Minden egyes intézkedés tehát fegyver a kezünkben, amellyel népünk jóléte ellen törő osztályellenségre sújtunk, ha jól használjuk fel. Minden egyes kormányintézkedés a munkás-paraszt szövetséget, tehát a munkásosztály hatalmának a proletárdiktatúrának alapját erősíti, lényegében a munkásosztály érdekében van.

Minden egyes kormány intézkedés a párt politikájának gyakorlati végrehajtását jelenti, éppen ezért minden kommunistának kötelessége odaadóan és kommunista éberséggel harcolni a kormány programjának végrehajtásáért, de annak népszerűsíté-

séért is. Nem elég csupán általában beszélni a kormány programjáról, hanem az egyes intézkedéseken keresztül türelmes nevelő munkával kell minden egyes dolgozót meggyőzni annak helyességéről és mozgósítani a további munkára, a terv teljesítésére, a fegyelmezettségre, éberségre.

A párt és a kormány gyorsan cselekedett, és számos olyan intézkedést fogantatott, amely máris emelte dolgozó népünk, különösen az ipari munkásság életszínvonalát. Az árcsökkenés, több mint 1 milliárd 200 millió megtakarítást jelent egy év alatt. A százezer forintos pótbéruházas már ebben az évben érezhetően javítani fogja üzeink szociális ellátottságát. A különböző adó, begyűjtési és egyéb tervek elengedése, csökkentése 1 milliárd 250 millió forint megtakarítást jelent dolgozó parasztságunk, különösen a termelészövetkezetek tagsága számára. Az amnesztia és az egyéb törvényesség megszilárdítását célzó intézkedések már is érezhetőek állami szerveink munkájában. Bőven van tehát érv a kezünkben, most rajtunk függ, hogy ezeket fel is használjuk dolgozóink mozgósítására.

Ez annál inkább is fontos, mert az ellenség is felismerte, mit jelent a kormány programja, ezért most mindent megkísérel, hogy visszajára fordítsa a kormány által hozott helyes rendszabályokat. A zalaegerszegi ruhágyárban, Lovásziban, fegyelmezetlenségre uszítja a dolgozókat, Tófejen, Pórszombaton, sztrájkra lovalta fel a téglagyári munkásokat, a zalaegerszegi tatarozó Vállalatnál [sic!] nem egy esetben önkényes kilépésre vett rá becsületes munkásokat arra hivatkozva, hogy most már nincs pénzbírság, büntetlenül lehet lógni, kárt okozni. A mezőgazdaságban szintén komoly károkat okozott az ellenség már is. Különösen a termelőcsoportokban. A kormányprogram megjelenése után azonnali feloszlásra akarta rávenni a csoportokat, mint pl. Zalavégen, Puszttaedericsen. Eddig 69 termelőcsoportból küldtek kérvényt, legtöbbször a kulákok, vagy a munkában hanyag, fegyelmezetlen tagok uszítására, melyben kérik, hogy a gazdasági év végén felbomolhassanak. A budapesti pártaktíva óta tagadhatatlan nagy javulás mutatkozik ezen a téren. Termelőcsoportjaink többségében megszilárdítottuk a fegyelmet, biztosítani tudtuk a cséplés, begyűjtés viszonylag gyors elvégzését, több csoport már visszakerete a kérvényt, mint pl. az alibánfaiak, a pókaszeptek-taszilómajoriak. Nehogy azt higgyük azonban, hogy most már minden rendben van. Az ellenség ezután sem fogja tétlenül nézni azt, hogy a kormányprogram megvalósulása után emelkedik népünk életszínvonala, ezután is igyekszik majd minden lehető módon akadályozni a fegyelmezett munkát, folyamatos minőségi termelést, az önköltség csökkenését, a takarékos anyagfelhasználást. Ezért most üzemi pártszervezeteinknek az a feladata, hogy leleplezzék az ellenség ilyen irányú mesterkedéseit, fokozottabban ellenőrizzék az állami és gazdasági szervek munkáját, a kollektív szerződés betartását, de mindenekelőtt mozgósítsák valamennyi üzemi munkás párttagunkat. Javítsák meg a pártszervezetek szervezeti életét, küszöböljék ki a pártépítés területén mutatkozó hiányosságokat.

Falusi pártszervezeteinknek ehhez hasonlóan szintén az a feladata, hogy ismételten visszaverjék az ellenség meg-megújuló rohamát és felkészítsék a pártszervezeteket október 1-re, amire az ellenség a tapasztalatok szerint összpontosítja erejét. [sic!]

Ismételten és minden eddiginél nagyobb türelmességgel kell megmagyarázni tszcs. tagságunknak a kormány intézkedéseinek jelentőségét. Konkrét számokon keresztül kell megmutatni, mit jelent egy-egy csoport, egy-egy tszcs. él[e]tében a kapott kedvezmény, az olcsóbb gépi munka. A nagyüzemi gazdálkodás jövedelmezősége az egyéniakkal szemben, mennyivel többet keres, könnyebben él egy szorgalmas tszcs. tag, mint bármelyik egyéni dolgozó paraszt. Ugyanakkor, amikor különbséget teszünk az ellenség által megtevesztett de becsületes, eddig jó munkát végző tszcs. tagok között és őket türelmes munkával visszasegítjük a csoporthoz, kíméletlenül le kell leplezni, ki kell zárni a csoportból a lustákat, a lógósokat, a demagóg ellenséges elemeket.

Ebben a munkában be kell vonni a tszcs. tagokon kívül a gépállomások traktoristáit, a falusi pártszervezeteket is. Tovább kell fejleszteni azt a moz[g]almat, amelynek kapcsán már eddig 23 jól működő zalai termelő csoport vállalt védnökséget a gyengébb, megingott csoportok felett. A leggyengébb csoportok a megye vezető kádereinek, elsősorban a választmány és a MB. tagjainak kell rendszeresen patronázs munkát végezni és lehetőleg a helyszínen orvosolni a csoport égető problémáit. Megértetni minden egyes taggal, hogy elsősorban saját érdeke, hogy továbbra is a csoportban maradjon. Persze ehhez az is szükséges, hogy minden lehető részesedést, terményt, ki kell osztani a csoporttagok között a munkaegység arányában és csak a legszükségesebbeket lehet tartalékolni. Ha a tszcs. tagok többsége látja ezeken keresztül, hogy jövedelmezőbb a csoportban lenni, akkor nemesak a hivatalos funkcionáriusok, hanem maguk [a] tszcs. tagok is fel fognak azok ellen lépni, akik alá akarják ásni a csoportot.

Mindezeket túl most az a legfontosabb falusi pártmunkánkban, hogy a tszcs-k pártszervezeteit, a megingott vezetők leváltásával, esetleges kizárásával, új tagok soronkívüli felvételével megerősítsük. Amelyik csoportban még nincs pártszervezet, a tagjelöltségi időtől eltekintve azonnal tagnak kell felvenni a legjobb pártonkívülieket, hogy minél előbb valamennyi csoportunkban meg lehessen alakítani a pártszervezetet. Azt kell látnunk elvtársak, hogy a következő hónap jó munkájától függ elsősorban, hogy megszilárduljanak termelőcsoportjaink, hogy az ellenségnek a tsz. mozgalom ellen indított aljas támadását teljes egészében visszaverhessük. Fel kell azonban hívni arra is a figyelmet, hogy nem lehet célunk, ellenkezik a KV. határozatával, ha most minden áron meg akarjuk tartani a termelőcsoportokat, és ott folytatjuk az erőszakoskodást, ahol abbahagytuk. Természetesen az a célunk, hogy minél kevesebb csoport bomoljon fel október elseje után, de a felbomlást csak a KV. határozatának szellemében végzett szívós felvilágosító munkával, semmi esetre sem adminisztratív intézkedésekkel akadályozhatjuk meg.

Kedves Elvtársak !

Azokat a hibákat, melyeket a KV. kemény önbírálata és azoknak a téziseknek alapján, melyeket a Politikai Bizottság, a KV. határozatának levitelére kiadott, - igyekeztünk feltárni a megyebizottság politikai és gazdasági irányító munkájában elkövetett súlyos hibákat. Most, a mai választmányi ülésen az az elvtársak feladata, hogy bírálatukkal személyre való tekintet nélkül tá[r]ják fel azokat a hiányosságokat is, amelyeket talán nem vettünk észre, vagy nem megfelelő élességgel mutattunk meg beszámolóinkban és a vita alapján olyan határozatokat hozzanak, amelyek alkalmasak lesznek arra, hogy alapvető változást hozzanak megyénk egész pártéletében, kiküszöböljék [a] meglévő súlyos hibáinkat, helyreállítsák a megye pártszervezeteinek meglazult kapcsolatát megyénk dolgozó népével. Éljenek bátran a bírálat hatalmas fegyverével, mert ez nemcsak joguk, hanem mint a megye legfelsőbb pártszerve tagjainak kötelességük is. [sic!] Csak akkor lesznek a járási választmányi ülések, az alapszervezetek taggyűlései valóban méltó folytatásai a KV. bátor és példamutató önbírálatának, akkor indulhatunk a KV. által megmutatott úton új győzelmek felé, ha az elvtársak a mai választmányi ülésen bírálatukkal, javaslataikkal megteremtik ennek alapját.

Legyen ez a mai választmányi ülés új, jobb, eredményesebb munka kiindulópontja, hogy a zalai pártszervezetek még tevékenyebben kivehessék részüket a jövőben abból a harcból, amellyel központi Vezetőségünk irányításával továbbra is változatlanul a szocializmust építjük.¹⁷

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 5. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.

¹ A közölt dokumentumon keltezés nem szerepel, így a dátum megadásánál az MDP Zala megyei választmányi ülésének időpontját vettük figyelembe.

² A beszámolót Szigeti István, az MDP megyei titkárhelyettese tartotta. Az ülésen számos meghívott vendég is részt vett.

³ Részleteiben közölve: Olvasókönyv 1996. 353-355. p.

⁴ Az MDP szervezeti szabályzatát lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 33-41. p. különösen: 38. p.

⁵ Veiczi Ferenc a megyei pártbizottság tagja volt.

⁶ A bekezdés eddig tartó részét tollal aláhúzták.

⁷ Darabos Iván volt megyei titkár ekkor már az Elnöki Tanács titkáráként dolgozott.

⁸ Tóth István a megyei pártbizottság tagja volt.

⁹ Szigeti Istvánról van szó, aki egyben a beszámolót is tartotta.

¹⁰ Palkó József az MDP megyei bizottságának ipari és közlekedési osztályát vezette.

¹¹ Harasta Katalin a megyei pártbizottság mezőgazdasági osztályának vezetője volt.

¹² Vukits László a megyei pártbizottság agitációs és propaganda, majd az adminisztratív osztály vezetője volt.

¹³ Farkas József a Zala Megyei Tanács V. B. elnöke, Bartos István a SZOT megyei titkára volt, Szegedi Andor (?) propagandista és szervezési ügyekkel foglalkozott (?).

¹⁴ Borsai Vilmos a megyei pártbizottság tagja volt.

¹⁵ Pohánka József a DISZ Zala Megyei Bizottságának volt a titkára.

¹⁶ A tollal írt beszúrásoktól („MB üléseken”) kezdődő szövegrészt eddig - tollal - aláhúzták.

¹⁷ A szövegben rendkívül sok a gépelési hiba, ezeket kijavítottuk, vagy jeleztük.

118.

Bucsuta, 1953. augusztus 30.

A bucsutai II. Pártkongresszus Tszcs dolgozóinak levele az MDP megyei bizottságához, a kilépési szándékukról

M. D. P. Megyei Bizottsága!!

Zalaegerszeg

Bucsuta község II. Pártkongresszus I. típusú Termelő Szövetkezeti Csoport dolgozóinak kilépési nyilatkozata:

Alulírottak azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulnak a Megyei Pártbizottsághoz, hogy a fent nevezett T. Sz. Cs.-ből kiakarunk lépni és ehhez kérjük a Megyei Pártbizottság beleegyezését. Azt gondoljuk, hogy így jobban megtaláljuk a boldogulásunkhoz vezető utat, mert a Párt és a kormányunk így is lehetővé teszi azt, hogy az egyéni dolgozók is érvényesüljenek, sőt jobban felkarolja, mint bármikor azelőtt. Tehát mi az egyéni gazdálkodás útját választjuk és a kilépésünk okát a következő indokokkal támasztjuk alá:

1.) Nálunk a T. Sz. Cs.-nak a megalakítása nem önkéntesség alapján jött létre, hanem fenyegetésre és erőszakkal. Erre pedig van egy jó közmondás is mit a T. Sz. Cs. szervező bizottság is a magáévá tehetett volna, hogy „Kár azt a kutyát a nyúl után hajtani, melyet bottal kell, mert annak a fogásából senki sem eszik.” Tehát a tagság nálunk sem tudna eredményes munkát végezni.

2.) Tagosításnál becsaptak bennünket, hogy nekünk adták mind a rossz földet és ez szintén elvette a kedvünket a közös gazdálkodástól, mert azt mondtuk, ha már kezdetben becsapnak, akkor mi lesz később.

Mégegyszer megkérjük a Megyei Pártbizottságot, hogy az ügyünket legyen szíves legsürgősebben elintézni, hogy a munkát minél előbb megkezdhessük, és a megfelelő választ számunkra küldje meg.

Maradunk elvtársi üdvözlettel:

Bucsuta, 1953. VIII. 30-án.

[...]¹

Közölni szeretnénk azt még, hogy nálunk a tagosítás megtörtént, de a táblásítás nem történhetett meg, a földek különböző bevetése miatt. Ezért a T. Sz. Cs. feloszlása semmi akadályba nem ütközik.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Dolg. lev. 5. ö. e. — Kézzel írt tisztázat. A levél tetején ceruzás feljegyzés olvasható: „Gépeltesd le és küld [sic!] meg a J. B.-nek de [olvashatatlan szó] és menj ki és beszélj velük e levélről”.

¹ A kihagyott rész 57 aláírást (46 férfi, 11 nő) tartalmaz. Vö. Gaál-Vass 1988. 135. p.

119.

Zalaegerszeg, 1953. szeptember 17.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a KV Mezőgazdasági és Szövetkezetpolitikai Osztályához, a zalai tsz-ek és tszcs-k helyzetéről

[195]3. szeptember 17.

37-8-1160 . HK/RI.

Készült: 2 példányban.

MDP Központi Vezetőség
Mezőgazd. Szöv. Pol. Osztálya
B u d a p e s t .

J e l e n t é s .¹

Megyénk területén 229 tszcs van, melyből önálló 40, III. típ. 106, I. típ. 83. Ebből alapszabály szerint működött /a kormány program előtt/ 212. Jelenleg alapszabály szerint működik 161 tsz, részlegesen működik 51 tszcs, alapszabály nélkül 17.²

Megyénk területén 76 tsz kérte a feloszlását. Visszakérte eddig 5 írásban és 6³ szóban mondta, illetve kérte a tsz további működését. Ezen túlmenően 600 fő mondott le kilépési szándékáról. Megyénkben 20 olyan tsz van, melyben a feloszlás mellett erős a hangulat. Közös munka 10 tsz-ben nem folyik és 208-ban⁴ folyik a közös munka. Eddig 6 tsz-be volt belépés, 11 taggal, pl. Gétye Béke 2 tag, Nagylengyel 1 tag, Bocfölde 1 tag, Zalalövő 1 tag, Szepetnek 4 tag. 32 tsz-nek nem jutott 2,5 kg gabona, 16 már megkapta, 16 még nem kapta meg.

Tsz-einkből eddig 33 főt mint ellenséges elemet távolítottunk el. Ez bizonyítja, hogy a csoportokban folyik a harc a csoportért, azonban ez nem mindenhol kielégítő.

A patronázs értekezlet folyó hó 13-án meg lett tartva, melyen megjelent 70 fő, de az üzemek vezetői, párttitkárai részéről nem jöttek el.⁵

A gépállomás tanácsulések nem sikerültek, egy-egy gépállomás 25-30 termelőszövetkezetet hívott meg és ezzel szemben megjelent 1-1 tanácsulésen 6, legfeljebb 12 termelőszövetkezet képviselője. 4 tanácsulést el kellett halasztani, mert nem jelentek meg.

Az országos tanácskozás javaslatát folyó hó 16-18 között⁶ a megye összes termelőszövetkezetében aktíva értekezleten vitatjuk meg. A megyei pártbizottság ezek megtartásához 50 aktívát biztosított, amelyek a termelőszövetkezetekben előkészítik, és a vitát levezetik. A megye többi termelőszövetkezteiben a járási pártbizottságok hasonló módon biztosították az aktívákat.

Termelőszövetkezeinkben 122 pártszervezet működik, 1260 taggal és 180 tj-el. E hónapban 24 termelőszövetkezet kérte a pártszervezet megalakítását, melyeket a következő taggyűléseken alakítanak meg. Eddig tj-ség nélkül 2 csoportban 2 tagot vettek fel. Tj-tség lerövidítése nélkül tagot nem vettek fel.

A kormány program elhangzása⁷ óta a termelőszövetkezetekben 459 népnevelő dolgozik, 31 termelőcsoportban és 33 termelőcsoportban a megszervezése folyik jelenleg. A népnevelők agitációs érvei az őszi szántás-vetés, betakarítás, begyűjtés. Ezen feladatok sikeres végrehajtásához állandóan ismertetik az árcsökkenés összefüggését a többtermeléssel, valamint a termelőszövetkezetekkel kapcsolatosan megjelent rendeletet úgy ismertetik, mint a pontos beszolgáltatás és a magas termés eredmények tették lehetővé azokat a kedvezményeket, amelyeket a termelőszövetkezeink kapnak.

Termelőszövetkezeink megszilárdítására KV határozata értelmében az üzemekből 19 elvtársat vettünk ki, melyeket járási pártbizottságaink küldtek a legszükségesebb területre, és ezeket a járási pártbizottságok irányítják.

A megyei pártbizottság választmányi tagjai és a MB osztályvezetői, részben a MB munkatársai, valamint a megyei tanács vezetői, vállalatok igazgatói 20 termelőszövetkezetet patronálnak. 1-1 termelőszövetkezetben hetenkint 1 napot töltenek el a patronálók. Hasonlóképpen végzik a járási pártbizottságok is a patronálást.

Elvtársi üdvözléssel:

Harasta Katalin
mezőgazd. o. v.

megyei titkár h.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 50. ó. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztazat.

¹ A jelentést (legalábbis ezt) nem küldték el, mivel mind a két példány az őrzési egységben megtalálható. Az el nem küldés oka valószínűleg a nem kielégítő tartalom volt, amelyből az átjavított számadatok, kihúzások és a margón lévő szimbolikus megjegyzések (kérdőjelek) árulkodnak.

² A közölt dokumentum első példányán ezt a mondatot a következőképpen javították (ceruzával és tollal): „Jelenleg alapszabály szerint működik 200 tsz, nem működik alapszabály szerint 29 tsz.”

³ Az első példányon a 6-ot 7-re javították.

⁴ Az első példányon a 10-et 29-re, a 208-at 200-ra javították.

⁵ Az első példányon a „70 fő” utáni szövegrészt ceruzával kihúzták.

⁶ Az első példányon a bekezdés szövegét a jelzett szóig ceruzával kihúzták.

⁷ Nagy Imre 1953. július 4-én ismertette a parlamentben - mint újdonsült kormányfő - az új kormányprogramot.

120.

Zalaegerszeg, 1953. október 6.

A Zala Megyei Tanács V. B. Élelmiszeripari Osztályának tájékoztatója a megyei pártbizottság ipari osztályához, a kenyérellátással kapcsolatban

Előadó: Fehér Ferencné/AK.
56-1/40-1953/XV.

Tárgy: Megye kenyér ellátása.

Zalamegyei Pártbizottság
Ipari Osztályának,
Zalaegerszeg.

Megyénk területén összesen 45 db sütőüzem van, 99 db sütőkemencével, ezenkívül leállított sütőüzem van 22 db. 41¹ db. sütőtérrel /kemencével/.

Ennek a megoszlása a következő:

Nagykanizsán	13 üzem,	28 kemencével	üzemel
	12 ”	26 ”	üzemenkívüli, ebből
	4 ”	8 ”	használható
	8 ”	18 ”	romos
Zalaegerszeg	8 üzem	18 kemencével	üzemel
	3 ”	6 ”	üzemenkí[v]üli kis javítással lehet bennük termelni.
Nagykanizsai járás:			
	4 üzem	9 kemencével	üzemel
	1 ”	1 ”	üzemenkíüli /romos/ Gelse
Zalaegerszegi járás:			
	6 üzem	9 kemencével	üzemel
	2 ”	2 ”	üzemenkíüli Bak, Nagylengyel, de egyik sem alkalmas higiénia szempontjából termelésre.
L e n t i járás:			
	4 üzem	9 kemencével	üzemel
	1 ”	1 ”	üzemenkíüli Lenti
Letenyei járás:			
	5 üzem	16 kemencével	üzemel
	1 ”	2 ”	üzemenkíüli Letenye
Zalaszentgróti járás:			
	5 üzem	8 kemencével	üzemel
	3 ”	5 ”	üzemenkíüli Z. sz. grót, Z.apáti Túrje

Megyénk területén a két városban 8 kemencében sütnek ster[?] kenyeret, illetve 8 üzemben van bérsütés, ebből Zalaegerszegen 3, Nagykanizsán 5 üzemben, minden nap van sütés.

Községi viszonylatban 28 üzemben sütnek hetenként 3-szor.

A sütőipari vállalat részéről mi úgy látjuk, hogy az adott kenyér mennyiség elég, de nem a keretek között, hanem az a mennyiség, amit a vállaltunk jelenleg letermel. Tehát az először megadott keret a pótkerettel bővítve elég a megyére. A tapasztalat azt mutatja, hogy a barnakenyér sem a megye területén, sem a két városban az adott kereten belül sem fogy el, a százalék aránynak megfelelően. Hiba még az, hogy a falusi viszonylatban rendszertelenül szállítják ki a kenyeret. A megye területén a kenyér minőségében [az] utóbbi időben legsúlyosabb hiba, a honvédségi kenyérnél mutatkozott, ami abból adódott, hogy az alakulatok mozgását nem láthatjuk mi tisztán és nagyobb mennyiségű lisztet igényeltünk le a szokásnak megfelelően, ugyanakkor az

alakulatok elmentek és csak hónapok múlva jöttek vissza, így a sötétre beőrlött liszt, - amelynek a szavatossági határideje rövid - ezidő alatt befüledt és feljavítás nélkül került felsütésre egy része. Itt határozott és gyors intézkedést tettünk az el nem fogyasztott kenyeret visszavettük és helyébe jó minőségű kenyeret adtunk.

Állami területen a két városnál súlyos hiba volt az, hogy a malmok annyira sötétre őröltek, hogy a barnakenyértől csak egy árnyalattal volt fehérebb, a félfehér kenyér, és nem egy esetben íztelen, ragadós és elégett kenyér került forgalomba. Ennek a hibának a kiküszöbölésére a selejtbérezést alkalmaztuk.

A kenyér minőségének megjavítását a vállalat tröszt.-é való átszervezésétől várjuk, mivel annyi műszaki státuszt kapott, ami teljesen biztosítéka lesz a rendszeres ellenőrzésnek.

Zalaegerszeg, 1953. október 6.

Fehér Ferencné
/Fehér Ferencné/
osztályvezető.

A megye területén járásonkénti megoszlásban az alábbi községekben vannak sütőüzemek:

Nagykanizsai járás:

Gelse
Kiskomárom
Murakeresztur
Szepetnek

Letenyei járás

Bánokszentgyörgy
Bázakerettye
Kútfej
Letenye
Lispezsentadorján

Zalaegerszegi járás:

Bak
Bucsuszentlászló
Nagylengyel
Pacsa
Pókaszepetk

Zalaszentgróti járás:

Türje
Zalaapáti
Zalabér
Zalaszentgrót.

L e n t i járás:

Csesztreg
Gutorfölde
Lenti
Nova

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 18. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Számszakilag helyes végösszegek: 99 helyett 97, 22 helyett 23, 41 helyett 43.

121.

Zalaegerszeg, 1953. november 6.

A Zala Megyei Tanács V. B. Kereskedelmi Osztályának levele az MDP megyei bizottsághoz, a mezőgazdasági kisgépek iránti kereslet ugrásszerű növekedése tárgyában

Magyar Dolgozók Pártjának
Zalamegyei Párbizottsága
Z a l a e g e r s z e g .

Kedves Elvtársak!

Megyénkben a mezőgazdasági kisgép kereslet a kormányprogram megjelenése előtt egészen gyenge volt. Dolgozó parasztságunk tartózkodott a mezőgép vásárlásától, ennek következtében a kereskedelmi hálózatában [sic!] elfekvő mezőgépek elrozsdásodtak, értékesökkentté váltak.

A kormányprogram megjelenése után dolgozóparasztságunk részéről soha nem látott érdeklődés mutatkozott meg a mezőgazdasági kisgépek iránt. A raktáron lévő készletek napok alatt elfogytak, utánpótlást az ipar a kereslet arányában nem tudott biztosítani.

A mezőgazdasági kisgépek forgalma a kormányprogram megjelenése előtt és után, a következőképpen alakult:

	1953. I. félévben	A kormányprogram megjelenése után
szőlőprés	7 db	138 db
gyümölcszúzó	1	47
szőlőzúzó	-	133
magtakaró borona	2	46
rögtörő borona	20	140
eke	11	170
szecskavágó dob	3	160
szecskavágó tárcsás	3	32
kukoricamorzsoló	4	61
répavágó	7	200
daráló tengeri	240	382

A kormányprogram után amennyiben megfelelő választékot tudunk volna biztosítani, úgy több is elkelt volna.

A IV. negyedévi szükségletet a mellékelt kimutatás¹ tartalmazza. A kimutatásban feltüntetett mezőgazdasági kisgépeket a Megyei Tanács Végrehajtóbizottsága a Minisztertanács Titkárságán keresztül is igényelte, de eddig eredménytelenül.

Zalaegerszeg, 1953. november 6.

Eltvársi üdvözlettel:

Nátrán
/Nátrán János/
osztályvezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 86. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Ezt nem közöljük, a jelzet őrzési egységében megtalálható.

122.

Zalaegerszeg, 1953. november 20.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Kereskedelmi Osztályának jelentése
a megyei pártbizottság ülésére,¹ a megye kereskedelmi helyzetéről**

Tárgy: Jelentés a megye kereskedelmi
helyzetéről.

Magyar Dolgozók Pártja
Zalamegyei Pártbizottság
Titkársága
Zalaegerszeg.

Pártunk Központi Vezetőségének júniusi határozatai² új szakaszt nyitottak meg a szocialista építésünkben. Ezek a határozatok dolgozónépünk életszínvonalának emelését határozták meg elsőrendű célként, melyben kifejezésre jut a szocialista gazdaság alaptörvénye, a dolgozók anyagi és kulturális szükségleteinek maximális kielégítése. Az életszínvonal emelkedése döntően az áruforgalomban fog jelentkezni, ezért a Központi Vezetőség és kormányhatározataink végrehajtása parancsolóan megköveteli, a kereskedelmi munka és ezen keresztül az áruforgalom megjavítását.

Ha megvizsgáljuk megyénk kereskedelmét, akkor megállapíthatjuk, hogy kereskedelmi rendszerünk hatalmas fejlődést ért el, úgy az áruforgalom növelésében, mint a hálózat kiépítésében, valamint az egyéb kereskedelmi munka megjavításában. Megyénk kiskereskedelme - beleértve a vendéglői egységeket is - 520 egységgel bonyolódik le. Kereskedelmi rendszerünk a III. negyedévi tervét 100,4 %-ra teljesítette. Ezen belül az állami 96,5 %-ban teljesítette, a lemaradás abból adódott, hogy a betér-

vezett élelmiszerkeretből 3666/m Ft³ értékű árut nem kapott meg. Az októberi tervek 111 %-ban túl vannak teljesítve. A túlteljesítés iparcikkben jelentkezik.

A lakosság jobb ellátása érdekében szövetkezeti vonalon vásároló részlegeket szerveztünk, amelyek felkeresték az állami gazdaságokat és gépállomásokat. A kormányprogram bejelentése után, az inkasszó rendszer bevezetésével megjavult a szövetkezetek pénzügyi helyzete, ezen keresztül a boltok ellátása is. Áruhiány pénzhiányában ritkán fordul elő.

Az elért fejlődés és eredmények mellett még sok hiányosság is található. Megállapíthatjuk, hogy a bolthálózatunk még messze mögötte van a szocialista bolthálózat követelményeinek. Boltjaink többsége különösen szövetkezeti vonalon korszerűtlen, régi szatócs bolt típus, elhanyagolt külsővel. Az ilyen boltokat dolgozó népünk nem szívesen mond[ja] magáénak.

Egyes helyeken a bolthálózat elégtelensége miatt a vevőnek sokat kell várakoznia a kiszolgálásra. Pl. Zalaegerszegen 1938-ban 12 textilméteráru bolt volt, ma van 4. Ebből is egyet meg kell szüntetni, patika bővítés végett. Konfekció volt 6, ma van 2. Rövid és Divatáru volt 10, ma van 3. Vas és Műszaki volt 9, ma van 3. Üvegbolt volt 4, ma van 1. Fűszerbolt volt 30, ma van 12. Hasonló a helyzet Nagykanizsán is. Ezek a körülmények akadályozzák a szocialista kereskedelem színvonalának megfelelő árukihasználást.

Megyénkben számos olyan község van, amelyben nincs bolt, emiatt a dolgozónak több kilométert kell gyalogolni, hogy a legszükségesebb közszükségleti cikket meg tudják vásárolni.

Éttermeink, italboltjaink korszerűtlenek, nem felelnek meg a fejlődő fogyasztás követelményeinek. Az ételek minősége és mennyisége sok esetben kifogásolható. A közétkeztetés étrendje egyhangú, nincs választék. A szövetkezeti vendéglő hálózat létesítésénél csak a jövedelmezőséget vettük figyelembe és emiatt számos nagy községben nincs vendéglő.

Súlyos nehézségeket okoz megyénk kereskedelmében a raktározás kérdése, egyrészt azért, mert a szükséges áruaktár hiányában lehetetlen az árukezelés. A nagykereskedelmi vállalatok 5-6 és 8 helyen tárolják az árut, sok esetben hozzáférhetetlen körülmények között. Másrészt Zalaegerszegen emiatt lehetetlen a vendéglátóipar fejlesztése, mert a korábban vendéglátói célt szolgáló étteremben helyezkedik [el] a Textilnagykereskedelmi Vállalat.

A Belkereskedelmi Minisztérium már tervbe vette, hogy a Textilnagykereskedelmi Vállalat részére raktárat épít, már közölte a beruházási összeget, a hely kijelölése is megtörtént, de a szükséges pénzt a Bk. M. még sem tudta biztosítani.

A kormányprogram fokozatos megvalósítása, az árleszállítás következtében hatalmas vásárlóerő szabadult fel, amely az áruforgalomban jelentkezik. A megnövekedett árukereslet miatt számos olyan cikk, mely korábban elfeküdt a raktáron, most hiánycikké vált. A fogyasztók kereslete a minőségi áruk felé tolódott át, amit hálózatunk teljes egészében kielégíteni nem tud.

Legnagyobb hiánycikk mutatkozik vegyesiparcikk vonalon mezőgazdasági kisgépekben, horganyzott és zománcedényben, tűzhelyben, sodronyszegben és lámpaüvegben.

Ruházati vonalon hiánycikk a lódenkabát, férfiingek, olcsó női szövetek, kötöttáruk, sportöltönyök, sport szövetek, és barna, szürke clott.

Élelmiszer vonalon kevés a hús és húskészítmény, zsiradék, konzerv félék, sajt, vaj és cukorka. Az itt felsorolt élelmiszerek a szükségletnek kb. 50 %-át fedezik.

Az árukeretek iparcikkben az árleszállítás után jelentősen megnövekedtek - ennek ellenére sem kielégítő -, ugyanakkor a hús, húskészítmény, konzerv, tejtermék keretek fokozatosan csökkentek.

Az áruellátás biztosításában a kereskedelem döntően az ipar termelésére van utalva. A lakosság szükségletei és igényei eddig kevésbé volt figyelembe véve. Az áru-szükséglet tervezése helyesen a lakosság igényei szerint alulról a boltból indul ki, de a központi árueosztásnál nem az árut igazítják a tervhez, hanem a tervet a rendelkezésre álló áruhoz. Ismerjük a nehézségeket, tudjuk, hogy egyes cikkek előállításához szükséges alapanyag nehezen szerezhető be, de lényeges javulás jelentkezne áruellátásunkban, ha a felsőbb kereskedelmi szervek nagyobb ráhatást tudnának gyakorolni az iparra. Az ipar eddig nem vette figyelembe a kereskedelem igényeit, az irány az volt, hogy „amit a magyar ipar termel, azt a kereskedelemnek el kell adni”. Pártunk határozata ezen a helytelen nézetten is változtat.

Még mindig előfordul, különösen szövetkezeti vonalon, hogy a boltvezető hanyag munkája következtében egyes közszükségleti cikkekben áruhiány keletkezik az által, hogy a szükséges megrendeléseket nem teszi meg. Hozzájárul ehhez még, hogy a szállítási problémák miatt későn érkeznek meg az áruk a rendeltetési helyre. A kiszolgálásnál még mindig előfordul a protekció és a vevővel való helytelen bánásmód.

A szocialista kereskedelem kialakításának elengedhetetlen feltétele a kádernevelés, a szocialista kereskedő típus kinevelése. Szakkáderek nevelésével eddig is foglalkoztunk, értünk is el eredményt, azonban ez még kevés és nem elég alapos. Kádernevelés folyik a Belkereskedelmi Minisztérium által létesített különböző iskolákban és a vállalatoknál szervezett tanfolyamokon, ami jelenleg 16.

Roszsabb a helyzet a szövetkezeti falvakban, ahol a hálózat szétszórtsága miatt az oktatás körülményesebb, bár ezen a vonalon legnagyobb szükség volna rá. A falusi kereskedelem megjavítása érdekében a SZÖVOSZ intézkedésére a szövetkezeti dolgozók oktatása szervezés alatt van.

A megye kereskedelmének irányító szerve a Kereskedelmi Osztály sem mentes a hiányosságoktól. Feladatát maradéknélkül ellátni nem tudja. Az osztály létszám hiánnyal küzd. Az osztálynak 1950-ben is ugyanannyi volt a létszáma, amikor csak egy vállalat 32 egységgel és 90 földművesszövetkezeti bolt tartozott hozzá, ma pedig 4 vállalat kb. 200 egységgel és több mint 300 földművesszövetkezeti bolt tartozik irányítása alá.

A kereskedelem azóta hatalmas fejlődésen ment keresztül, a feladatok megnövekedtek, ugyanakkor a Kereskedelmi Osztály szervezeti felépítésében semmi változás nem történt.

A Kereskedelmi Osztály igyekszik a feladatát a legjobban ellátni, vannak is eredményeink, ennek ellenére az osztály munkája rohan a mindennapi eseményekkel és nem tudja irányító munkájában a kezdeményező szerepet betölteni. A Kereskedelmi Osztály elmerül a mindennapi problémák megoldásában, emiatt az ellenőrző munkája elmarad a követelményektől. Pl. az ellenőrzés hiánya miatt fordult elő, hogy a Nagykanizsai Kiskereskedelmi Vállalat helytelen statisztikai adatszolgáltatását csak késve vettük észre. Vagy [a] Pénzügyminisztérium rendelete értelmében a vállalatoknál évenként legalább egyszer általános revíziót kell tartani, azonban ennek végrehajtása nincs biztosítva.

A Belkereskedelmi Minisztériumnak több esetben jelentettük és kértük az osztály létszámának felemelését, a Minisztérium elismerte a fennálló hiányosságokat, de több nem történt. Hiányosság az osztály munkájában, hogy a járási /városi/ kereskedelmi csoportok instruálás[a] rendszertelen, az előbbi okok miatt. A kereskedelmi előadók az osztálytól havi értekezleteken kapnak szempontokat és általában havonta egyszer helyszíni instruálást és ellenőrzést, ami elég kevés és nem nagyon viszi előre a munkát.

Hiba volt az osztály részéről, hogy a Párt segítségét nem kérte a problémák megoldásához. A Megyei Pártbizottság egyre fokozottabb mértékben foglalkozik a kereskedelemmel, feltárja a hibákat és útmutatást nyújt azok kijavításához.

A Megyei Tanács VB. korábban kevés segítséget adott az osztály munkájához, most a lehető legtöbb segítséget nyújtja. A VB. Elnöksége állandóan tájékozódik a kereskedelmi helyzetről és ha szükséges, megfelelő intézkedésekkel segíti elő az osztály munkáját.

A társosztályokkal való kapcsolatunk /az Élelmiszeripari Osztály kivételével/ jónak mondható. Az Élelmiszeripari Osztállyal való kapcsolatunk azért mondható rossznak, mert sok esetben helytelenül átnyúltunk a fejük felett és a felügyeletük alá tartozó vállalatok felé intézkedtünk. Az utóbbi időben a hatásköri túllépéseket majdnem teljesen megszüntettük és így az Élelmiszeripari Osztállyal javult a kapcsolatunk.

A MESZÖV kereskedelmi munkájáról szólva elmondhatjuk, hogy leragadt a hivatalában és magára hagyta a Járási Szövetséget. A Járási Szövetség ugyancsak beburkolódzott az adminisztratív munkába és nem tölti be azt a szerepet, amelyet neki szántak. Ezen a területen a közeljövőben javulás várható, mert felsőbb intézkedésre a kereskedelem elsőbbséges lett a földművelésszövetkezeteknél. Ennek megfelelően átszervezték a SZÖVOSZ-t és az alsóbb szerveknek is előtérbe kell helyezni a szövetkezeti kereskedelmet.

Az osztály és a MESZÖV kapcsolata jónak mondható, különösen az utóbbi időben jelentősen megjavult. A kereskedelmet érintő minden problémát közösen megtárgyalunk, a hálózatban közös ellenőrzést végzünk, a közös cél a dolgozók ellátásának megjavítása.

Az osztály eddig 8 magánkereskedői iparendélyt adott ki, a Minisztérium által megadott előzetes keretszámok alapján. A megyében kb. 60 új iparendélyre van szükség, ezért a Minisztériumtól pótkeretet kértünk. Szövetkezeti területen a felmérés megtörtént, azokban a helységekben, ahol a szövetkezet nem nyit boltot, magánkereskedőnek adunk ki iparendélyt.

[...] ⁴

Zalaegerszeg 1953. november 20.

Nátrán János sk.
osztályvezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 38. ö. e. — Az irodakezelő aláírásával és az osztály pecsétjével hitelesített gépelt másolat. A közölt dokumentum első lapjának tetején a kereskedelmi osztály hosszúpecsétje látható.

¹ Az ülést 1953. november 24-én tartották, a közölt jelentést első napirendi pontként tárgyalták.

² 1953. június 27-28. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 188-206. p.

³ Az „m” jelentése: ezer (mille).

⁴ A kihagyott rész a feladatokat és azok megoldási javaslatait tartalmazza.

123.

Zalaegerszeg, 1953. december 31.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Begyűjtési Osztályának kimutatása
a megyei pártbizottság részére, az 1953. évi begyűjtési terv egyes tételeinek szektoronkénti teljesítéséről**

K i m u t a t á s .

a begyűjtési tervek teljesítéséről 1953. december 28-i állapotnak megfelelően.

Tej, Tojás és a baromfi értékelése az éves mérsékelt tervhez viszonyítva történt. Hízottsertés és vágómarhát a második féléves tervhez értékeltük.

Sertésnél és vágómarhánál a szektorális értékelés százalécai azért térnek el a globális százaléktól, mert az magába foglalja a szerződéses és szabad terv és tényszámokat.

Tszcs-ok tervteljesítése.

	Tej %	Tojás %	Baromfi %	Sertés %	Marha %
Lenti j.	155	99	60	97	105
Letenye j.	190	86	50	111	90
Nkanizsa j.	142	68	29	113	120
Zegerszeg j.	171	79	47	99	97
Zszenzgróti j.	64	41	53	94	88
Nkanizsa v.	116	100	100	109	79
Zegerszeg v.	134	100	50	119	111
Megye:	142 ¹	80	50	103	101

Egyéni dolgozó parasztek tervteljesítése.

	Tej %	Tojás %	Baromfi %	Sertés %	Marha %
Lenti j.	82	96	92	82	105
Letenye j.	81	97	90	98	91
Nkanizsa j.	68	72	63	81	116
Zegerszeg j.	82	99	82	82	77
Zszenzgróti j.	108	92	83	85	107
Nkanizsa v.	84	77	67	115	182
Zegerszeg v.	98	100	109	93	125
Megye:	82	90	80	84	98

Kulákok tervteljesítése.

	Tej %	Tojás %	Baromfi %	Sertés %	Marha %
Lenti j.	98	64	60	63	102
Letenye j.	83	116	57	77	70
Nkanizsa j.	110	65	38	50	67
Zegerszeg j.	91	60	60	130	78
Zszenzgróti j.	68	78	62	95	131
Nkanizsa v.	74	150	150	263	300
Zegerszeg v.	100	100	100	150	200
Megye:	95	67	52	85	81

Globális tervteljesítés.

	Tej %	Tojás %	Baromfi %	Sertés %	Marha %
Lenti j.	86	96	87	88	157
Letenye j.	84	95	87	98	98

	Tej %	Tojás %	Baromfi %	Sertés %	Marha %
Nkanizsa j.	71	72	60	82	115
Zegerszeg j.	84	97	79	88	98
Zsztgróti j.	101	89	86	93	141
Nkanizsa v.	86	80	71	116	200
Zegerszeg v.	101	100	104	105	91
Megye:	84	88	77	89	120

Zalaegerszeg, 1953. december 31.

Vatulik Lajos s. k.
osztályvezető.

Kiadmány hitelélül:

Kovácsné
/Kovács Elemérné/
gépíró.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 87. ő. e. — Az irodakezelő (gépíró) aláírásával és az osztály pecsétjével hitelesített gépelt másolat.

¹ A százalékösszegek az abszolút szám adatok számtani átlagát adják!

124.

Zalaegerszeg, 1954. február 13.

A Zala Megyei Bíróság elnökének beszámolója a megyei pártbizottság adminisztratív osztálya részére, az 1953. év első és második félévének ítéleteiről

Szigorúan titkos!¹

A zalaegerszegi megyei bíróság elnökétől.

Beszámoló a kormányprogram előtti hat hónap és az azt követő hat hónap ítélezéséről.

1953. január 1. és június 30. között a Zalamegye-i bíróságok területén 1193 volt az elítéltek száma.

A kormányprogram után 1953. július 1. és december 31. között ez a szám 553-ra esett vissza.

Az egyes jelentősebb bűncselekmények csoportjában a helyzet a következőképpen alakult.

Izgatás büntette miatt 1953. első felében 22 személyt ítélték el. Ez a szám a kormányprogram utáni időben 27-re emelkedett, ennek oka az, hogy az összes izgatásos ügyek közül 13 személyt tszcs. elleni izgatás miatt ítélték el.

Hatósági közeg elleni erőszak büntette miatt a kormányprogramm előtti időben 31 személyt ítéltek el, ez a szám 15 személyre korlátozódott a kormányprogramm után.

Fegyverrejtegetés büntette miatt 1953 első felében 47 személyt ítéltek el, második felében ez a szám is 15-re esett vissza.

Tiltott határátlépés büntette miatt 5 személlyel szemben hoztak ítéletet 1953 első felében, míg a második félévben 6 személyt ítéltek el.

Háborús és népellenes bűncselekmény miatt egész évben egy személyt ítéltek el, ennek oka az, hogy a népellenes bűncselekmények nagyrésze már elévült.

Árdrágító büntett miatt az első félévben 25 személyt ítéltek el, ez a szám a kormányprogramm utáni félévben 5-re esett vissza, mely kétségtelenül mutatta a jó termést és a kormányprogramm utáni életszínvonal emelkedést.

Közellátás érdekét veszélyeztető büntettek miatt 1953 első félévében 370 személyt ítéltek el zömmel beszolgáltatás, feketevágás, fakitermelés, terményrejtegetés, liszt és kenyérfelvásárlás, s a mezőgazdasági munkák szabotálása miatt. A kormányprogramm után a közellátási bűncselekmények száma erősen esett és 1953 második felében csupán 47 személyt ítéltek el, ezek közül is alig pár személyt beszolgáltatási bűncselekmény miatt.

Egyéb gazdasági bűncselekmény miatt /munkafegyelemsértés, tervbűncselekmény/ a kormányprogramm előtt 12, míg a kormányprogram utáni félévben 13 személyt ítéltek el.

A magzatelhajtási bűncselekmények erősen csökkentek, mert míg 1953 első felében 19 személlyel szemben hoztak a bíróságok ítéletet, addig az év második felében 9 személyt ítéltek el.

Veszélyeztetési bűncselekmények /közúti karambolok, üzemi balesetek/ miatt 1953 első felében 23 személyt, míg az év második felében 15 személyt ítéltek el.

Egyéb élet és testi épség elleni bűncselekmények miatt 1953 első felében 53, második felében 18 személyt ítéltek el.

Személy elleni bűncselekmények csoportjában /erőszakos nemi közöszlés, ifjúság és nemi erkölcs elleni bűncselekmények, tartási kötelezettség elmulasztása/ 1953 első felében 28, második felében 17 személyt ítéltek el.

Vagyon elleni bűncselekmények csoportjában /lopás, csalás, sikkasztás, orgazdaság, rablás stb./ 1953 első felében 403 személyt ítéltek el, ebből társadalmi tulajdon elleni bűncselekmény miatt 272 személyt ítéltek el. A kormányprogramm után ebben a bűncselekménycsoportban van a legnagyobb fokú csökkenés, ami természetes is, ugyanis a kormányprogramm utáni félévben a nagy szám 221 személyre korlátozódott, ebből 155 személyt társadalmi tulajdon elleni bűncselekmény miatt ítéltek el. A társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények csoportjában a csökkenés, különösen 1953 negyedik negyedévében következett be.

Közveszélyű büntett miatt /gyújtogatás, gondatlan tűzvésszokozás/ 1953 első felében 4, második felében ugyancsak 4 személyt ítéltek el.

Egyéb büntett miatt 1953 első felében 20 személy elítélése, 1953 második felére 7 személy elítélése esett.

Kihágás miatt elítéltünk a kormányprogramm előtti félévben 59 személyt, az azutáni félévben 35 személyt.

Főmagánvádas /becsületsértés, rágalmozás, könnyű testi sértés stb./ büntette miatt elítéltünk a kormányprogramm előtti félévben 72 személyt, a kormányprogramm után ez a szám 102-re emelkedett. Ennek oka nem a kormányprogramra vezethető vissza, hanem arra, hogy a bírói félfogadás intézménye kibővült, így az apróbb bűncselekmények miatt is bizalommal fordultak a bírósághoz, részben pedig - a könnyű testi sértéses bűnügyekben - a jó szőlőtermés és az életszínvonal emelkedése is közrejátszott.

A kormányprogramm után a polgári ügyszakban volt a legjelentősebb a változás, nagyon sok a vagyoni per. Ezeknek a pereknek az eredete a polgári jog minden ágából fakad és sok esetben olyan igénynek az érvényesítésére irányulnak, amelyek már régebben esedékessé váltak. Ez a körülmény arra utal, hogy falusi lakosságunk biztonság érzete növekvőben van.

Felemlítésre érdemes, hogy több per a mezőgazdasági terményekben a felügyelet nélkül hagyott állatok által okozott kár megtérítésére irányul. Ilyen perek évek óta a bíróság előtt nem folytak. Megítélésem szerint az ilyen pereknek a folyamatban léte arra utal, hogy a falusi parasztságunk nagyobb érdeklődést mutat a mezőgazdasági többtermelés iránt, mint ahogyan ezt eddig tette.

Nagyon sok az állatbeadásra vonatkozó társulásból eredő perek száma.

Még igen sok a gyermektartásdíj megállapítása és annak felemelése iránt indított per. A házassági bontóperek száma is emelkedést mutat.

Sok a közületi perek száma is, amelyeket állami vállalatok egymás ellen szállítási szerződések be nem tartása miatt indítottak.

Zalaegerszeg, 1954. február 13.

Dr. Piros Sándor
/dr. Piros Sándor/
a mb. elnöke.

M.D.P. Zalamegyei Pártbizottsága
Adminisztratív Osztályának,
Z a l a e g e r s z e g .

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 55. ö. e. — Eredeti gépelt tiszttát.

¹ Az eredetiben a „szigorúan” szót tollal áthúzták.

125.

Zalaegerszeg, 1954. február 23.

A BM Zala Megyei Tűzrendészeti Osztályparancsnokságának jelentése a megyei pártbizottság részére, az állami és községi tűzoltóságok helyzetéről

B.M. Zala-megyei Főosztály¹ Tűzrendészeti Osztályparancsnokság.

Zalaegerszeg, Arany János u. 1. sz.

Távbeszélő: 361.

Megyei Pártbizottság!

Z a l a e g e r s z e g .

A Zala-megyei állami és községi tűzoltóság helyzetét az alábbiakban jelentem.

A rendszeresített létszám a megye egész területére 191 fő, meglévő létszám 182 fő, ebből 11 fő katona, 9 nő, 164 férfi, hiány 9 fő.

10 tisztt, 31 tiszthelyettes, 114 legénység.

A fenti létszámból 83 fő MDP. tag, 4 fő tagjelölt, 84 fő pártonkívüli.

A megye területén a szolgálatot teljesítő elvtársak mindegyike részt vesz politikai és szakmai továbbképzésben, az elvtársak legnagyobb része Bolsevik Párt Történet I. II. évfolyamán, 3 elvtárs pedig politikai gazdaságtan I. éves iskolán vesz részt.

Az állami tűzoltóság fegyelmihelyzete az 1953-as évben nem volt kielégítő, mert 1953. első felében 71 főt büntettek meg különböző szabálytalanságok elkövetéséért. A második félévben 40 elvtársat büntettek meg különböző szabálytalanságok elkövetéséért. Ez év első két hónapjában négy elvtársat büntettünk meg kisebb szabálytalanságok elkövetéséért.

Megállapítható az, hogy a belügyi szervek összevonásával² a tűzoltóságnál is nagyban megjavult ügy a fegyelem, mint a szolgálat ellátása.

1953-ban a tüzeseteknek száma 170 volt, 1.351.738 Ft kárértékkel.

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével, de különösen a kormányprogramm után mind nagyobb feladat hárul a tűzoltóságra, ezen belül a községi tűzoltóságra is. A községi tűzoltóság számbeli megerősítésére és tökéletesebb felszereléssel való ellátására a Belügyminiszter elvtárs 1953. december 31-től a községi tűzoltóság vonalán toborzást rendelt el. Ez a toborzás 1954. március 15-ig tart. Zalamegye területén a rendelet értelmében 5.850 községi tűzoltónak kell lenni, ezzel szemben van 5.761 fő férfi, 2.038 fő női és úttörő tűzoltó.

Az egész megye területén 286 községi tűzoltóparancsnok van, a parancsnok elvtársak közül kb. 20 %-a párttag. A községi parancsnok elvtársak minden hónapban egy alkalommal kapnak egy napos átképzést, amely átképzés alatt politikai és szakmai oktatáson vesznek részt, egy hónapban két alkalommal pedig a községi parancsnok elvtársak tartanak oktatást a beosztott elvtársaknak, ahol a politikai és szakmai oktatást tanulnak az elvtársak. Megyénkben a megyei pártbizottsággal elértük azt,

hogy a legtöbb foglalkozásokon a párttitkár elvtársak részt vesznek és rövid politikai beszámolójukkal támasszák alá a községi tűzoltóság jelentőségét.

Községi tűzoltóságainknál a téli időben különösen fellendült a kultúrmunka. Ezi-
dáig igen szép eredményt ért el Pórszombat, Csesztreg, Túrje, Gáborjánháza közsé-
gek, ahol úgy a parancsnok, mint a beosztott elvtársak, de nem utolsó sorban a kö-
zségi párttitkár elvtárs és a tanács is foglalkozik a tűzoltóság problémáival.

A községi tűzoltóság toborzásával, illetve patronálásával egyidőben a szocialista
szektorok tűzoltóságainak patron[á]lását sem hanyagoljuk el, habár ezen tűzoltóság
megszervezését határozat írja elő és az üzemzetőségnek kell megszervezni.

Az állami tűzoltóság a patronálása során meglátogatja a szocialista szektorok tár-
sadalmi tűzoltóságait és a kellő segítséget az elvtársak részére megadjuk.

Az állami tűzoltóságnak a jelen időben legnagyobb feladata, hogy biztosíts[a] a
község és szocialista szektorok tűzvédelmét, ezen kívül biztosítsa úgy a községek,
mint a szocialista szektorokban a tűzoltóság megfelelő létszámát és kiképzését.

Előttünk álló feladatok, amelyek megoldásra várnak, felülvizsgálni minden kö-
zségben és szocialista szektorban a szereket és felszereléseket, és azokat a mezőgaz-
dasági termények érés[é]nek idejére üzemképes állapotba tenni.

Nem utolsó sorban meg kell javítani az állami tűzoltóság fegyelmi helyzetét és a
szolgálathoz való viszonyát. Ennek érdekében a hivatali pártszerveztek és a politikai
apparátus segítségét fogjuk kérni.

Zalaegerszeg, 1954. február 23-án.

Gáldonyi István fhdgy

/:Gáldonyi István:/

tűzoltófőhadnagy

osztályparancsnok.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 67. ő. e. — Eredeti gépelt tisztaát.

¹ A Belügyminisztérium és az Államvédelmi Hatóság 1953-as összevonása után a megyei szintű rendőri és államvé-
delmi szervek főosztály elnevezéssel (összevontan) működtek tovább. A tűzoltóságot már korábban a BM alá rendel-
ték.

² Lásd az 1. jegyzetet! A BM és ÁVH összevonására a PB 1953. július 15-i határozata alapján került sor. Az
500/5/1953. VII. 17. MT számú nem publikált határozat: Az Államvédelmi Hatóságnak, mint önálló szervnek a meg-
szüntetése és a Belügyminisztériummal való összevonása.) Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 259. p. 1.
jegyzet. Vö. uo. 259-266. p.

126.

Zalaegerszeg, 1954. március 10.

A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztályának jelentése¹ a zalai termelészövetkezetek és termelőcsoportok helyzetéről 1951-től terjedően

J e l e n t é s

a termelészövetkezetek és termelőcsoportok helyzetéről.

1./ Termelészövetkezeti mozgalmunk 1951-től kezdődően a következőképpen alakult:

1951-es gazdasági évben:

önálló tsz.: 22, 1358 család, 2373 tag, 606 7 kh-n felüli, 1767 7 kh-n aluli tag, 10910 kh összterület és 7374 kh szántó terület.

III. típusú tszcs.² 89, 2622 család, 4586 taggal, 7 kh-n felül 585, 7 kh-n aluli 4001 tag, 17083 kh összterület, ebből szántó 10672 kh.

II. típusú: 2, 32 család, 55 taggal, 3 7 kh-n felüli, 52 7 kh-n aluli, összterület 253 kh, ebből szántó 153 kh.

I. típusú tszcs.: 71, 2777 család, 3128 taggal, 7 kh-n felüli 503, 7 kh-n aluli 2625 tag, összterület 15700 kh, ebből szántó 12165 kh.

1952-es gazdasági évben:

önálló tsz.: 29, család 1881, tag 3102, 7 kh-n felüli 548, 7 kh-n aluli 2554 tag, összterület 16886 kh, ebből szántó 11057 kh.

III. tip. tszcs.: 91, család 2751, tag 4197, 7 kh-n felüli 676, 7 kh-n aluli 3521 tag, összterület 19795 kh, ebből szántó 13366 kh.

II. tip. tszcs.: 12, család, 14 taggal, 4 7 kh-n felüli, 10 7 kh-n aluli, összterület 86 kh, ebből szántó 67 kh.

I. tip. tszcs.: 97, család 3396, tag 4012, 7 kh-n felüli 989, 7 kh-n aluli 3023, összterület 21052 kh, ebből szántó 15594 kh.

1953-as gazdasági évben:

Mg. Tsz: 115, 2881 család, 4558 taggal, 7 kh-n felüli 794, 7 kh-n aluli 3764 tag, összterület 30267 kh, ebből szántó 20265 kh.

I. tip. tszcs.: 75, 2813 család, 3281 taggal, 7 kh-n felüli 764, 7 kh-n aluli 2517 tag, összterület 17769 kh, ebből szántó 13104 kh.

1954. márc. 10-i állapot:

Mg. Tsz: 113, családok 3122, tag 4751, 7 kh-n felüli 816, 7 kh-n aluli 3935, összterület 31194 kh, ebből szántó 21161 kh.

I. tip. tszcs.: 75, családok 2856, tag 3152, 7 kh-n felüli 776, 7 kh-n aluli 2376, összterület 18068 kh, ebből szántó 13314 kh.

Megyénk szántóterületének 1953-ban 19 %-a volt tsz. tulajdonban.

Jelenleg 14,4 %-a van tsz. tulajdonban.

A feloszlott termelőszövetkezetek tagjai és a kilépett tsz. tagok a termelőszövetkezetek tulajdonában lévő szántóterületnek 5 %-át vitték magukkal. [...]³

1953. őszén termelőszövetkezeteink számszerint az alábbiak szerint változtak:

A mezőgazdasági termelőszövetkezetekből kilépett 1960 család, 2910 tag, amelyből 658 tag 7 kh-n felüli és 2252 tag 7 kh-n aluli. 10286 kh. szántóterülettel.

I. típusú tszes-okból kilépett 620 család, 805 tag, 254 ebből 7 kh-n felüli és 1551 tag 7 kh-n aluli, 2854 kh szántóterülettel.

A legnagyobb számú kilépés a lenti járás területén volt. A legkevesebb pedig a nagykanizsai járás területén.

b./ A kilépések okait mi a következőkben látjuk:

1./ Nem tartottuk be a fokozatosság elvét, amit a lenti járás esete bizonyít legjobban, mivel csupán III. típusú tszes-ok voltak és itt adódott a legtöbb feloszlás és kilépés.

2./ Nem tartottuk be minden esetben az önkéntesség elvét. Több helyen gazdasági eszközökkel gyakoroltunk nyomást, mint Pl. Zalalövön, Pókaszepeken, Szentgyörgyvölgyön. Ilyen esetek voltak pl. a fakitermelési engedéllyel, adó és beadási hátraléknál, áru elosztásnál és még néhány területen. Történtek esetek, amikor még nem győződött meg a belépésről a dolgozóparaszt és nem írta alá a belépési nyilatkozatot, akkor a fent felsoroltak közül kerestük azt, amit alkalmazni lehetett. Történtek esetek, amikor politikai dolgokkal léptünk fel és bizonyos fokú fenyegetéseket alkalmaztunk azokkal szemben, akik nem léptek be és az ilyenekre többen hallgattak.

Szervezésnél hiba volt az is, hogy a helyi körülmények figyelembe vétele nélkül „súlypontoztunk” és mindenáron csoportot hoztunk létre. Ha nem sikerült I. típust, akkor III. típust. Megfelelő előkészítés nélkül alakultak pl. 1953. tavaszán Vaspör, Pókaszepek, Pusztamagyaród és más helyeken, ahol 1953. nyarán ezek nagyrészt fel is oszlottak, vagy nagyszámú kilépés volt.

3./ Súlyos hiba azonban az volt, hogy az ellenség ellen sem mi, sem hatósági szervek nem harcoltunk kellően. Gyakran eltűrtük a tsz-ek elleni izgatást. Különösen a kormányprogram után mutatkozott meg. A volt csendőrök, kulákok és egyéb osztály idegenek erős támadást intéztek a tsz-ek ellen és ez még bizonyos fokig most is fennáll. Igen kevés az ilyen uszító elem, akit bírói úton felelősségre vontunk. Gyakran nem láttuk meg egy-egy tsz. problémánál az ellenség aknamunkáját. Pl. Alsó[szent]erzsébeten is beigazolódott, hogy az ilyen elemek indították el a felbomlást. Erről az illetékes szervek felé tettünk feljelentést, de felelősségre vonás még a mai napig is elmaradt. A becsületes, de felvilágosulatlan tagokat félrevezették, a tsz.

vagyonát herdálták és mégsem történt ellenük semmi. Ilyen eset van jelenleg is Bucsután, Várföldén is. Túl sok a kivizsgálás ilyen esetbe[n]. Kivizsgálás kivizsgálásra halmozódik minden szerv részéről, de [a] felelőségre vonás késik.

4./ Elősegítette a kilépéseket az is, hogy pl. az 1952-es évben a tsz-ek beadása viszonylag túl magas volt. Nem volt figyelembe véve a kivetéseknel a talaj és tájadottság, termelési viszony. A tsz-ek 1952-ben megyeileg a 8 kh-s birtokcsoportba⁴ estek, aminek [a] beadási kulcsa elég magas volt. Különösen súlytotta [sic!] ez a lenti járást, de más járásban is meglátszott. A beadásnál súlyos hiba volt ebben az évben az is, hogy mindenáron a túlteljesítésre törekedtünk. Nem vettük figyelembe a tagság szükségletét, de gyakran még a vetőmagot sem. Így történt meg pl. a zalaszentmihályi „Felszabadulás” tsz-ben is, hogy 280 %-ra teljesítették a beadást és így sem vetőmag, egy szem kenyérgabona nem maradt. De számos más tsz-ben is előfordult ugyanez. Az ilyen esetek súlyos bizalmatlanságot és elégedetlenséget szültek, ami szintén kihatással volt a kilépésre. Továbbá a szerződéses termelés sem biztosított megfelelő jövedelmet ezekben az években.

5./ Súlyos hiba volt az is, hogy sem politikai, sem gazdasági és sem szervezeti téren nem adtunk megfelelő segítséget a tsz-eknek. Még mindig sok helyen nincs pártszervezet és ahol van is, nincs velük kellően foglalkozva. Hiányzik még ma is több helyen a szakmai, gazdasági segítségadás, úgy a növénytermesztésben, mint az állattenyésztésben és egyéb beruházások terén. Gyengén vittük a szervezeti megerősítést is. Nem foglalkoztunk megfelelően az alapszabály betartásával, a munkaszervezetek, vezetőség megerősítésével és a helyes premizálással. Nem segítettük kellően a helyes munkaegység szerinti munkát.

Mindezen hiányosságok hozzájárultak ahhoz, hogy nagy arányú volt a kilépés.

c./ A kilépett tsz. tagok tartozásai az átütemezett hitelekkel és egyes tsz. tartozásokról megyei összesítőnk még nem kész, így pontos adatot szolgáltatni nem tudunk, de hozzávetőlegesen kb. 350 Ft 1 tag-ra, 1 kh-ra pedig kb. 150 Ft teher esik.

A legtöbb adósság a becsvölgyei „Göcsej[i] Partizán” tsz-ben esik. 1 tagra esik 3059 Ft, 1 kh-ra pedig 225 Ft.

A legkisebb adósság a zalaegerszegi „Dicsőség Sztálinnak” tsz-ben, ahol 1 tagra 152 Ft, 1 kh-ra pedig 35 Ft esik.

Nem esett adósság a pókaszeptki „Új Élet” tsz-be.

d./ A kilépett termelőszövetkezeti tagok közül mintegy 850-900 tag jött panasszal a járási, megyei és a felsőbb szervekhez.

A panasztevőknek, mintegy 25 %-a jött jogos panasszal, a többi panasz jogtalan volt.

e./ A földkiadás Dobri és Zalaszentgyörgy kivételével mindenütt megtörtént.

Dobriban a földkiadás most van folyamatban. Ezideig nem lett rendezve azért, mert ha a kilépőknek kiadják a bevitt földterületet, a tsz. tulajdonában csupán 12 kh marad, ami a nagyüzemi gazdálkodásnak csak szegényfoltja lenne. Mindezek ellenére utasítottuk a járási mezőgazdasági osztályt, hogy a fennálló rendelkezéseknek pontos betartása mellett a kilépőknek a földterületet ki kell mérni.

Zalaszentgyörgyön a földkiadást gátolja az, hogy termelőszövetkezet tagjai földterületüknek egy részét a termelőszövetkezet megalakulása előtt leadták az államigazdaságnak, amit természetesen a termelőszövetkezet nem adhat ki. Ezt az ügyet az államigazdaságon keresztül lehet elintézni.

Nagyon sok kilépő jön panasszal a földkiadással kapcsolatosan. Panaszaik nem jogosak, mert a termelőszövetkezet és a községi tanács a fennálló rendelkezéseknek megfelelően járt el, amikor először a tartalékterületekből adta ki a kilépő tagoknak a bevitt földterületüket. Sok kilépő szeretné a saját földterületét visszavenni, ami a termelőszövet[kezet] betagosított táblájának megrongálását idézné elő.

f./ A megye területén 5 mezőgazdasági termelőszövetkezet és 12 I. típusú tszcs. oszlott fel olyan, amelyek csak papíron működtek. Pl. Semjénháza „Tanácsköztársaság”, Bázakerettye „Új Élet” 7 olyan mezőgazdasági termelőszövetkezetünk oszlott fel, amely 10 családon alul volt. Az I. típusú tszcs-ok közül pedig 3 tízcsaládon aluli oszlott fel.

Papíron működő termelőszövetkezetek az alábbiak:

Semjénháza, Bázakerettye, Zajk, Kistolmács, Szentpéterföldre, Mezőgazdasági tsz-ek.

I. típusúak a következők: Murarátka, Tótszerdahely, Kustány, Nagyhorváti, Buda-fa, Csapi, Rigyác, Miklósfa, Homokkomárom, Nagybakónak, Nemespátró, Bajcsa.

10 családon alul lévő tszcs-ok a következők: amelyek feloszlottak:

Mezőgazdasági tsz-ek: Kerkakutas, Zalasombatfa, Egeraracs, Zalaszentgrót, „Huszonya”, Zalaszentmárton, Miháld, Hagyárosbörönd.

I. tip. tszcs-ok: Csapi, Miklósfa, Homokkomárom.

2./ A termelőszövetkezetek jövedelme 1951-től kezdődően az alábbiak szerint alakult:

1951. 1 munkaegységre eső részesedés: búza 2,37 kg, rozs 1,63 kg, árpa-zab 0,87 kg, tengeri 0,93 kg, széna 4,24 kg, cukor 2 dkg, készpénz 5,75 Ft.

1952-ben: búza 1,5 kg, rozs 0,80 kg, árpa 0,25 kg, burgonya 1,21 kg, kukorica 0,07 kg, széna 1,37 kg, takarmányszalma 0,60 kg, cukor 0,07 kg, bor 0,12 dcl, készpénz 4,51 Ft.

1953-ban: búza 3,81 kg, rozs 1,12 kg, árpa-zab 1,68 kg, kukorica 0,66 kg, széna 1,76 kg, burgonya 2,97 kg, olaj 0,015 lit., cukor 0,03 kg, készpénz 7,80 Ft.

Az 1954. évi előrevárható részesedést még nem tudjuk, mivel a bevétel-kiadási előirányzatok nincsenek összesítve.

Több zárszámadást, illetve bevétel-kiadási előirányzatot felülvizsgálva az a megállapításunk, hogy a részesedés alacsonyabb lesz a tavalyi átlagnál. Ez adódik abból, hogy a termelőszövetkezeteink kevesebb termésátlagot terveztek a múltévinél, arravaló hivatkozással, hogy a tavalyévi jó termés a megfelelő időjárás következtében lett magasabb. Az 1954-es tervezésnél az elmúlt évek átlagát vették figyelembe.

a./ Termelőszövetkezeteink terményből szabadpiacra nem állítanak be a zöldség-féléket kivéve, valamint szőlő és gyümölcsöt. Azonban állattenyésztés vonalán az állati termékekből, az állatállományból a beadáson és a terven felüli mennyiséget szabadpiaci értékesítésre állították be.

b./ Megyénk területén az 1953-as gazdasági évben legjobb jövedelemmel számolt a pótrétei „Új Világ” tsz. 1 munkaegységre eső részesedése a következő: búza 7,19 kg, rozs 4,59 kg, árpa 0,99 kg, kukorica 4,95 kg, burgonya 5,44 kg.
Legrossz[abb]: Alsó[szent]jersébet „Kerkamenti Előre” tsz. búza 1,80 kg, rozs 0,59 kg, árpa 0,58 kg, kukorica 2 kg, burgonya 1 kg, az egy munkaegységre eső részesedés.

c./ A jövedelem elosztással kapcsolatban hiányosságként vethető fel, hogy termelőszövetkezeteink a felosztásra kerülő kenyér- és takarmánygabonából szabadpiacon egyáltalán nem értékesítenek, hogy azzal pénzrészesedésüket növelni tudják. Továbbá a premizálás körül szintén hiányosságok vannak. Nagyon kevés azoknak a termelőszövetkezeteknek a száma, ahol a jóeredményt elérő tagokat, brigádokat a terven felül termelt termények után jutalmazásba részesítik. Ennek káros következménye, hogy a többtermelésre nem serkenti a tagokat.

3./ Középparaszt ellenes hangulattal helyenként lehet találkozni a megyében. Mint pl. az újudvari „Új Élet” tsz-nél, ahol a kisparasztok a középparasztokat a vezető funkciókból teljesen ki akarják szorítani. Vagy ságodi „Rákóczi” és a szentliszlói „Harc a békéért” Tsz-eknél ahol az ellentét leginkább a földjáradékkal kapcsolatban merül fel. Pl. a kevés földdel rendelkezők nem akarnak hozzájárulni a földjáradék kifizetéséhez azzal, hogy a középparasztoknak sokat kell kifizetni földjáradék fejében.

Az ellenség munkája még a fentebb elmondottaknál is súlyosabb formában nyilvánul meg a megye különböző termelőszövetkezeteiben. Az ellenséges elemek kulák, csendőr stb. pl. Alsó[szent]jersébeten, Felső[szent]jersébeten, Csesztregen, Bu-

csután, Várföldén és még számos helyen. Jelenleg is súlyos problémaként merül fel Bucsután, ahol a kulákok bujtogatására megveréssel fenyegetik a tszcs-ok tagjait.

Várföldén, ahol sikerült az ellenséges elemeknek a tsz-t felrobbantani. Ezek ellen az elemek ellen a legszívósabb harcot folytatjuk. A tsz. tagsága felé felvilágosító munkával, az ellenség ellen pedig ahol szükséges, hatósági eljárással lépünk fel.

4./ A tsz-eink állatállománya 1951-től a következőképpen alakult:

1951-ben:	szarvasmarha	sertés	ló	juh	baromfi
	2789	6752	788	816	4042
1952-ben:	4727	11164	1355	1231	11559
1953-ban:	3947	7120	1398	1388	14237

A beruházások terén 1951-52-ről adatokat szolgáltatni nem tudunk.

1953-ban építkezés terén 3.139.000 Ft-ot ruháztunk be részben állami hozzájárulásból, részben pedig saját erőből.

Gépesítés terén 146.901 Ft-ot ruháztunk be 1953-ban. Ezek főként villanymotorok, szecskavágók stb. szintén részben állami hozzájárulásból, részben saját erőből.

1954-ben annak ellenére, hogy a termelőszövetkezetek száma, valamint több termelőszövetkezet a kilépések következtében területileg csökkent, mégis eléri az 53-as beruházást. Állami hozzájárulással 2.000.000 Ft-ot kapott a megyénk termelőszövetkezeti beruházásokra, ezenfelül saját erőből megyei viszonylatban eléri a másfél millió forintot.

5./ A munkaszervezetek az 1953-as gazdasági évben valamennyi termelőszövetkezetünkénél ki voltak alakítva úgy az állattenyésztés, mint a növénytermelés vonalán.

A munkaszervezetek a múltévi kilépések egyes termelőszövetkezeteinknél teljesen felborították. [sic!] Még mindig akad olyan termelőszövetkezetünk, mint pl. Szentlisló „Harc a békéért” tsz., ahol nincsen brigád és munkacsapat létrehozva.

Az elmúlt évben munkaszervezeteknél egyes helyeken az a hiba mutatkozott meg, hogy a tsz-ek vezetősége szinte felborította és napról-napra más-más munkaterületre osztotta be a tagokat. Így a brigád tagjai nem érezték felelősséget a brigádfeladatok elvégzésében. Pl. a zalabéri „Vörös Csillag” tsz-nél[1], Letenye „Vörös Csillag”, Szentlisló „Harc a békéért”, és még néhány helyen.

Ebben az évben 95 növénytermelési brigádot, 55 állattenyésztési brigádot és 15 kertészeti brigádot hoztak létre a termelőszövetkezetek, illetve szerveztek újjá.

6./ Megyénk termelőszövetkezeteiből 1953. év végéig összesen 17-en végezték el a mezőgazdasági akadémiát. Egyetemet végzett termelőszövetkezeti tagunk nincsen. Állattenyésztési brigádvezetői tanfolyamon 45 tag vett részt, növénytermesztési tanfolyamon pedig 56 tag. 91 termelőszövetkezet[i] könyvelőt képeztünk ki. 19 tag végzett elnökképző iskolát. 1 tag öntözéses, 3 tag kertészeti, 3 tag gyümölcsstermelési szaktanfolyamot végzett. Állatorvosi segédképzőn 12 tsz. tag tanult. Zöldségtermel-

si, szőlőtermelési tanfolyamot 9 tag végzett. Összesen akadémiával együtt 256 termelőszövetkezeti tagunk végzett különböző iskolákat.

Az 1954-es gazdasági évben mezőgazdasági akadémián termelőszövetkezeti tag nem tanul.

7./ Kormánykitüntetést 11⁵ termelőszövetkezeti tagunk kapott. Ezek között vannak elnökök és brigádvezetők. Egyéb kitüntetésben 15 tagunk részesült.

8./ A tavaszi munkák[ra] termelőszövetkezeteink általában jól felkészültek. Ezen a területen különösebb probléma nincs. A gazdasági felszereléseket kijavították, vetőmagtisztítás folyamatban van. Hiányosság az, hogy a termelőszövetkezeteink kampánytervet a tavaszi munkákra nem készítettek.

9./ Feladatok a termelőszövetkezetek vonalán:

- 1./ A pártpolitikai munka megjavítása, ezen belül a pártszervezetek megerősítése.
- 2./ Tsz-ek vezetőségének, munkaszervezetének megszilárdítása.
- 3./ Munkaerő helyzet megjavítás nők bevonásával. Ennek érdekében napköziotthonok létrehozása. A helyi napköziotthonoknak elsősorban a tsz-ek részére való biztosítása.
- 4./ Munkaegységek helyes értékelése, helyi normák kialakítása.
- 5./ Esetleg még megbúvó osztál[y]idegen és csoportot lazító elemek eltávolítása.
- 6./ A gyenge termelőszövetkezetek fokozottabb megsegítése.
- 7./ A tsz-ek látogatásának tervszerűbbé tétele. Ebbe a munkába a megyei tanács v. b. és a [...] bizottság fokozottabb támogatása.
- 8./ A kihelyezett területi agronómusok legszélesebb körű segítségadása az agro és zootechnikai módszerek alkalmazásába, valamint a szervezeti megszilárdításban.

10./ Jelenleg 85 tsz., 50 brigád és mintegy 855 tag van versenyben. A III. Pártkongresszus tiszteletére 123 tsz. tszcs. tett felajánlást. Ezeknek egyrésze már teljesített vállalásaikból. Pl. Nagykanizsa, „Vörös Csillag”, Szepetnek „Dózsa”, Szentliszló „Harc a békéért” stb.

11./ Termelőszövetkezeteinknek kb. 50 %-ban nem fizették ki a földjárdékot. Ennek oka az, hogy a földművelésügyi minisztérium erre a célra hitelkeretet nem biztosított és tsz-einknek túlnyomó többsége saját erőből biztosítani nem tudta. De az 1954-es bevétel-kiadási előirányzatba valamennyi tsz-ünk beállította visszamenőleg is az elmaradott földjárdék követeléseket beállította. [sic!]

12./ A tsz-ek az 54 éves gazdasági tervüket mindenütt elkészítették. A tapasztalat az, ahol szükséges volt a beruházások nagyobb mértékbeni eszközzése, ott megvalósították, de általában a nagyobb beruházásoktól mégis húzódoznak. Az átlagtermésnél óvatosan, de megállapítható, hogy reálisan értékelték. Néhány tsz-nél megnyilvánult a gépi munkák csökkenése, elsősorban ott, ahol a munkaerő létszám magas, mint pl. a nemesnépi „Vörös Hajnal” tsz-ben is, de más tsz-ekben is előfordul, ahol több fogaterővel rendelkeznek. Emellett egyik-másik tsz. a gépállomási munkák díját sokalva, valamint, hogy a gépállomás több esetben nem teljesítette a gépi munka tervét a tsz-ekben nem állították be. A jövedelemről jelenleg még más képet nem tudunk adni, mint a 2./ pont alatt közöltünk.

13./ 1951. óta évente rendszeresen folyik különböző szakmai oktatás. Évenként a tsz-ek mintegy 50 %-ában rendszeresen hetenként van szakmai oktatás. Jelenleg mintegy 75 tsz-ben folyik részben szakmai, részben munkaegység oktatás. A szakmai oktatást a járási tanács szakemberei, valamint a megyei tanács szakemberei végzik, a munkaegységoktatást pedig a helyi tanítók, valamint a különböző tanfolyamokat végzett szakemberek végzik.

Zalaegerszeg, 1954. március 10.

Simon János

Fekécs Imre
mg. osztályvezető h.

Kiss Sándor

szöv. csop. vez. h.

ZML ZMT vegy. ir. 524. doboz — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A jelentést kapó kiléte a dokumentumból nem derül ki.

² A termelőszövetkezeti csoportok jogilag nem voltak önállóak. Az I-es típusú (táblás) tszcs mutatta a kollektív gazdálkodás legkevesebb jegyét. A szántást és vetést még közösen, de a legtöbb munkát ezután már egyénileg végezték. A betakarított terménnyel mindenki maga rendelkezett, de a közös költségekhez a bevitt föld arányában hozzá kellett járulni. A II-es típusú (átlagelosztású) tszcs sok tekintetben megegyezett az I-es típusúval, de lényeges különbség volt, hogy itt a tagok a bevitt földterület arányában, de az össztermés átlaga szerint részesedtek a terményben és a jövedelmekben. A III. típusú tszcs esetében a kollektív gazdálkodás - az előbbiekkal ellentétben - kiterjedt a tagok összes - másfél hold háztáji kivételével - földterületére. A csoportba így be kellett vinni az igavonó és a haszonállatok jelentősebb részét, valamint a mezőgazdasági eszközöket is. Minden munkát közösen végeztek, amit munkaegységben mértek, a tiszta feleslegből munkájuk - és nem bevitt földterületük - alapján részesedtek. Lásd: Magyarország gazdaságtörténete 1996. 537. p. Vö. Magyarország agrártörténete 1996. 495-498. p.

³ A kihagyott rész a fenti megyei adatokat részletezi járásonként.

⁴ A terménybeadásra kötelezettek 8 ún. kataszteri csoportba osztották a föld aranykorona-értékének megfelelően. A legtöbbet természetesen a legnagyobb aranykorona-értékkel rendelkező 8. (VIII.) csoportba tartozóknak kellett egységnyi területről beszolgáltatni.

⁵ Az eredeti gépelt szövegben 9-es szerepel, amit ceruzával 11-re javítottak.

⁶ Az indigópapír hiánya miatt olvashatatlan gépelt szó. (megyei párt?)

127.

Gelse, 1954. május 25.

**A gelsei tanácselnök és a kultúrotthon igazgatójának levele
a Zala Megyei Tanács V.B. Népművelési Osztályához, egy fővárosi
színházcsoport helyi vendégszerepléséről**

M á s o l a t.

Megyei Tanács VB.
Népművelési Osztályának.

Tárgy: Beszámoló pesti színhá-
szók vendégszerepléséről

1954. május 5-én zuhogó esőben immár harmadszor hirdették meg a pesti színészek előadásukat. Végre most meg is jelentek. „Pesti színészek” ez a varázsigé, amely különösen csalogatta a helyi ÁG. dolgozóit és Gelse falusi népét egyaránt. A rossz idő ellenére, hamarosan megtelt a kultúrterem.

A színtársulat kilétére vonatkozólag csak annyit tudok, hogy Móricz Zsigmond kultúrbrigád, akiknek F. M. engedélye az ország állami gazdaságainak látogatására vonatkozott.

A bevezető egy kis öndicsérettel kezdődött, majd egy vicc elmondásával folytatódott, melynek poénja a következő volt: egy pesti kislány csokoládébabát vásárolt, de a fiú csokoládébabát kér, mert azon egy kis darabbal több a csokoládé. A vicc nevetségesen erőltetett volt. No talán az előadás jobb lesz! - Előadásra került Mágnás Miska átdolgozott kiadásban. Mivel az átdolgozott kiadást nem ismerem, nem tudom megállapítani, hogy mennyi volt maga a darab és mennyi volt az egyéni kreáció. Mindenesetre már az első percek után csalódást éreztünk. Az előadáson én azt éreztem, hogy a mindenáron való szórakoztatás és nevetetés volt a cél, melyet a színészek bemondásokkal és ízléstelen táncokkal igyekeztek elérni. /pl. feneküket összeütögették/ Így aztán nem csoda, ha a darab eszmei mondanivalója, nevelő hatása elsikkadt és csak az ezotikum¹ maradt meg.

Színészvendégeink azt hitték falura minden jó és falun nem értenek semmihez és ott nincs senki, aki kritikus szemmel nézi őket. De vannak, mindég többen vannak, akik igényesek és elvárják egy hivatásos társulattól, hogy igazán művészt nyújtson.

Pedagógus társaim nevében merem állítani, hogy az előadás egynek sem tetszett, különösen ha arra gondolunk, hogy iskolás diákjaink is megnézték az előadást. Pl. Horváth Gyula a gelsei ált. isk. igazgatója a következőket mondta: „Az átdolgozást úgy hajtsák végre, és az előadást úgy mutassák be, hogy a darab lényege és nevelő ereje ne sikkadjon el. Falusi embernek is vannak művészi igényei és nem elégíti ki őket sem csupán az erotika. Pesti színészek tartsák szem előtt, hogy tőlük akar tanulni a falu színházcsoportja is. Díszlet nélkül félértékűnek tartom az előadást.”

De nézzük mások véleményét is!

Takó Gyula tanácselnök elvtárs véleménye: „Nem igyekeztek megjátszani, amit kellett volna. A falu nem ezt várta. Túlzásba vitték a szerelmi jeleneteket. A falusiak legutóbbi színdarabja jobban tetszett. A Faluszínház nívójától messze esett.”

Eitler Gyula szövetkezeti alkalmazott a következőket mondta: „Pesti színektől mást és szebbet vártam. A tehetségük megvolt a darab előadásához, de nem nagy gonddal történt a darab rendezése és az előadás. Eltúlozták a dolgokat. Pl. ez a darab nem a mai időkben játszódik le, tehát a szobalány és a lovászfű nem kezelheti úgy a grófékat, ahogy ezek tették. Tánccokat ízléstelennek tartottam.”

Fülöp József ÁG. dolgozó azt mondja, hogy Pesten is látott már hasonló táncot és ő azért nem botránkozott meg, a többiek nem láttak ilyent, s nekik azért szokatlan és azért nem tetszett.

Nem lennék tárgyilagos, ha azt mondanám, hogy senkinek sem tetszett. A falusi fiatal kamaszoknak és a férfiak egy részének tetszett, de a jobbérzésűeknek nem. Azonban a cél ezek felemelése és nem a mi süllyedésünk.

Bírálatunknak az a célja, hogy pesti kultúrgárdák szívósabb előadással jöjjenek hozzánk, ne értékeljék le a falusi közönséget, hanem valóban olyant nyújtsanak, ami szórakoztat, tanít, nevel és felüdít.

Gelse, 1954. május 25-én.

Takó Gyula sk.
vb. elnök.

Baráth Rozália sk.
kultúrotthon ig.

A másolat hitelül:
Zalaegerszeg, 1954. május 28.

Kovács Józsefné
Kovács Józsefné.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 150. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt másolat.

¹ Az eredetiben itt álló szót (erotikum) jól láthatóan kitörölték, majd ezotikum-ként újragépeltek.

128.

[Zalaegerszeg, 1954. június 28.]

**Az MDP Zala Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának¹ ülésére² készített jelentés
a letenyei járásban történt korrupciós ügyek kivizsgálásáról**

/MDP/
Párt Megyei Végrehajtó Bizottsága
Zalaegerszeg.

J e l e n t é s

a letenyei járásban történt korrupciós ügyek kivizsgálásáról.

A letenyei járásban az elmúlt évek folyamán a korrupciós jelenségek igen elburjánzottak. Már az első tanácselnök Mazács Miklós személyével kapcsolatban is felmerültek ilyen problémák. Ugyancsak Posztli Józsefné³ részéről is történt olyan cselekmény, mely nem volt összeegyeztethető elnöki funkciójával. A bucsutai és a becsehelyi nagyarányú sikkasztás is véleményünk szerint összefüggésben van az év folyamán leleplezett korrupciós jelenségekkel. Kovács István, a volt letenyei tanácselnök egy nyilas lakatostól 1.400 Ft-ot fogadott el. A letenyei tanácsnál meghonosodó mulatságokat meg nem engedett módon az állam pénzéből finanszírozták. A fentiek céljára termelőszövetkezettől, dolgozó parasztoktól borjú és bor igénybevétele, az állam tulajdonát képező Jugoszláv borpincék értéken aluli elherdálása, mind a fentieket bizonyítják.

Imre József építésügyi előadó, Czizler József iparügyi előadó visszaélései, Posztli Józsefné erkölcstelen magatartása is lényegében a tanács tömegkapcsolatát rontották.

Míg a bucsutai és a becsehelyi sikkasztásoknál komoly anyagi kár is érte államunkat /200.000 Ft/ addig a későbbi visszaélésekre nem az okozott anyagi, hanem az erkölcsi kár nagysága a jellemző. Lényegében a fenti jelenségekkel magyarázható, hogy a letenyei járásban a munkák nem megfelelően folytak.

Ezek a korrupciós jelenségek rányomták a bélyegét az egész járás politikai hangulatára. A Járási Tanács egyes funkcionáriusai basáskodtak, meg nem engedett módon zsarolták a parasztságot és ez olyan visszahatást váltott ki a dolgozó parasztság körében, egyrészt, hogy állampolgári kötelességeiket nem megfelelő módon teljesítették, másrészt a megfélemlítés következtében panaszaiikkal nem mertek a felsőbb szervekhez fordulni. Pl. Kovács István, volt járási tanácselnök Muraszemenyén egy olyan dolgozó parasztnak, akihez rendszeresen eljár vendégségbe, elintézte, hogy a földjén keresztül menő gyalogutat - melyen keresztül ember emlékezet óta gyalogút vezetett - letiltatta, sőt ebből kifolyólag fegyelmet indított a járási tanács egy dolgozójával szemben, aki Kovács Istvánnak a fenti intézkedését bíráltni merészelt.

Egy más alkalommal Kovács István moziba ment és egy dolgozó parasztot, aki nem elég gyorsan engedett neki utat, másnap behívatta a járási tanácshoz és alaposan kioktatta őt „személyéről”, valamint arról, hogy mi a dolgozók kötelessége viselkedés szempontjából egy tanácselnökkel szemben.

Czizler József járási tanács építési előadója lakásépítési engedélyeket csak bizonyos összegek lefizetése után adott ki a dolgozó parasztoknak.

Imre József építési előadó bontási engedélyeket hasonlóan, csak pénzért adott ki a dolgozó parasztoknak. Posztli Józsefné erkölcstelen magatartása az egész járásban ismert. Ilyen vezetőket a járás dolgozói nem szerették, szavukra nem adtak. A járási tanács dolgozóinak többsége menekülni akart a tanács alkalmazásából. Ennek tudható be, hogy a járási tanács megfelelő kádereket nem kapott, így a munkákat meg-

felelően elvégezni nem tudták. Kovács István a káderekkel nem megfelelően foglalkozott, munkás kádereket lehülyézt, sőt vezető funkcionáriusokat is a nagy tömegek előtt lejáratott és lehetetlenné tett. A kollektív vezetés elvét munkájában nem érvényesítette.

Az eddig megtett megtorló intézkedések:

A bucsutai sikkasztás ügyében a tettest három évre ítélte el a legfelsőbb bíróság.

A becsehelyi sikkasztás ügyében egy év óta ítélet nem történt, annak ellenére, hogy az iratok a fenti idő óta az ügyészség birtokában vannak. Horváth István előzetes letartóztatásban van.

Kovács Istvánt a Járási Pártbizottság a párt tagjainak sorából kizárta, a Megyei Tanács fegyelmi úton elbocsátotta, Kovács István a Miniszter Tanácshoz fellebbezett.

Imre Józsefet a járási tanács felfüggesztette, a pártból nem zárták ki. Czigler Józsefet a pártból kizárták és a tanácsból leváltották.

Felelősség kérdése:

A fentiekért elsősorban a megyei Tanács vezetőit terheli a felelősség. Ismerték Kovács István jellembeli magatartását, viszonyát a dolgozó tömegekhez és kellő gondot Kovács István nevelésére, vele való foglalkozásra nem fordítottak. Súlyos hiba volt a megyei Tanács részéről, hogy a megtorló intézkedésekben sem volt elég következetes. A VB. Kovácsot ugyan állásából elbocsátotta, de a pü. osztály a lenti járáshoz mint kisegítőt alkalmazta.

Felelősség terheli a Járási Pártbizottságot, aki ugyan megfelelően bírálta Kovács István magatartását, de sokszor alapot adtak elvtársiatlan viselkedésükkel Kovács István beteges hiúságának táplálására. A megtorló intézkedések következetes végre nem hajtásáért felelősség terheli, úgy a megyei Tanács VB-át, mint a Járási Pártbizottságot is. Pl. Imre Józsefet a pártból még ki sem zárták.

A rendőrség most is látja a korrupciós jelenség káros következményeit, azonban ők a saját vonalukon nem eléggé támogatják az ügy végleges lezárását, a korrupciós és sikkasztási ügyek végleges felszámolását.

Felelősség terheli az ügyészi szerveinket azért, hogy a bucsutai nagyarányú sikkasztás ügyében még máig sem terjesztették elő a vádat. Kovács István ügyében pedig vádat nem emeltek. Ugyancsak felelősség terheli ügyészi szerveinket azért is, mert ezekre a sorozatos törvénysértésekre, amelyek a letenyei járásban történtek, nem figyeltek fel és semmilyen intézkedést nem tett a törvénysértések kiküszöbölésére. Fenti szerveink magatartása lényegében eredményezte azt, hogy a letenyei járásban a már korábban felfedett sikkasztási és korrupciós ügyek továbbfejlődhettek, mert nem elég gyorsan torolták meg az elkövetett visszaéléseket. A dolgozó parasztság felé is ezzel olyan látszat merült fel, hogy a bűnösök tovább folytathatják káros tevékenységüket.

Javaslatok:

1./ A járási tanácsot megfelelő káderekkel meg kell erősíteni, ezért javasoljuk, hogy az elnöki funkciót megfelelő káderrel töltsék be és ugyancsak Posztl Józsefné egy megfelelő káderrel cseréljék le.

2./ A letényei járási tanács tapasztalatait a Járási VB-ok tárgyalják meg.

3./ A Párt Megyei VB-a vonja felelősségre Farkas⁴ elvtársat Kovács István Lenti tanácshoz való helyezéséért.

4./ Javasoljuk, hogy az ügyészség soron kívül hozza meg döntését a bucsutai ügyben és a Kovács István ügyében.

5./ Vizsgálataink során megállapítottuk, hogy az egyes korrupciós ügyek egymással szorosan összefüggenek. Az összefüggéseket a vizsgálat módszereivel megnyugtatóan feltárni nem lehet, ezért javasoljuk az ügy átadását a BM. Főosztálynak⁵ végleges kivizsgálásra.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 41. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztazat.

¹ 1954-ben szervezeti változások történtek az MDP felépítésében. Ennek egyik eleme volt, hogy a régi pártválasztmányok új elnevezése pártbizottság lett, a régi pártbizottság pedig a párt-végrehajtóbizottság nevet vette fel.

² A jelentést a megyei párt-végrehajtóbizottság az 1954. június 28-i ülésén tárgyalta.

³ Helyesen: Posztl Józsefné, aki elnökhelyettes volt (1950-1952).

⁴ Farkas József, a Zala Megyei Tanács V. B. elnöke (1950-1954).

⁵ Lásd 125. dok. 1. és 2. jegyzetét.

129.

[Zalaegerszeg, 1954. augusztus 9.]

**Az MDP Zala Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának ülésére¹ készített
beszámoló a lenti járás honvéd és határőr alakulatai, valamint
a helyi lakosság között kialakult kapcsolatáról
(részletek)**

B e s z á m o l ó.

A Lenti járás honvédségeinek határőr alakulatainak
dolgozók közötti kapcsolatáról

A helyőrség parancsnokai a határőrség parancsnokai és ezen alakulatok párttitkárai az utóbbi időben rendszeresebb kapcsolatot tartanak a pártbizottság első titkárával és a KV. határozata szerint havonként megtartják a parancsnoki értekezletet, ahol határozatokat hoznak egyes feladatok elvégzésére és a hibák kijavítására.

A havonta megtartott parancsnoki értekezletek mel[l]ett a járási Pártbizottság VB.-ga 1954. június 1-én megtárgyalta a fegyveres testületek és a dolgozók közötti

kapcsolat legfontosabb kérdéseit valamint a hazafias csoportok összefogását, azok segítését.

Mindez azért vált szükségessé, mert a helyőrségben elhelyezett fegyveres alakulatok közötti viszony, valamint a dolgozók és a fegyveres alakulatok közötti kapcsolat nem volt kielégítő. Fegyveres alakulatok testületek között sovinszta lenéző, széthúzó megnyilatkozások voltak. Mindez kihatott a dolgozók közötti kapcsolat elmélyítésére. Mindennek hatására történt meg olyan eset, hogy Mumor községben a dolgozó parasztok lovasbanditáknak nevezték az ott elhaladó tiszteket és tiszthelyetteseket. Ezek igen súlyosan veszélyeztették ezen határszakaszának szilárd védelmét.

A KV júniusi határozata² óta főleg az utóbbi pár hónapban, amióta a Párt VB.-ga a KV. határozata alapján komolyabb gondot fordított e-hibák kijavítására, fokozódott a lakosság és a fegyveres testületek közötti jóviszony kialakulása. A helyőrség és a határőrség politikai tisztjei ezután sokkal komolyabb gondot fordítottak politikai munka fokozására a honvédek és a tiszthelyettesek nevelésére. Azonban ez teljes egészében még nem mondható el a tisztek között végzett politikai munkára, mert az tapasztalható jelen esetekben is hogy nem a tiszthelyettesek és a honvédek követik el a helyőrségen belül a hibákat, hanem a tiszteknél mutatkoznak meg azok a súlyos hibák, amit a beszámoló részleteiben megmutat.

Az utóbbi időben azonban mindinkább mutatkozik javulás különösen a jóviszony megteremtésében mert jó hangulatot vált ki a dolgozó parasztok részéről az, hogy az előző évekhez viszonyítva kártalanítják azokat a dolgozó parasztokat, akiknek földterületeiben a honvédség egyes alakulatai kárt tettek. Ilyen kártalanítások történnek Bárszentmihályfa, Lentikápolna, Mumor³ községekben, ahol ez ideig kb. 30 ezer Ft-ot fizettek ki és a dolgozó parasztság ezen kártérítései mellett legalább 4-5 ezer kocsis trágyát bocsájtottak a dolgozó parasztoknak rendelkezésére. Most már a fegyelem megszilárdítása terén elértük azt, hogy nem tipratták agyon ez évben gabona területeiket, nem hajtottak keresztül-kasul szőlőkön és gyümölcsösökön, amit maguk a dolgozó parasztok pozitív fejlődésnek tekintenek.

Ugyancsak elősegítették a dolgozó parasztokat abban, hogy a nagy munkák idején főleg az aratás időszakában a helyőrség parancsnoka beszüntette a dolgozók kérésére az éles lövészetet és így az aratási munkálatokat teljesen zavartalanul tudták a dolgozó parasztok végezni. Ugyancsak a határőrség részéről is komoly segítséget kaptak dolgozó parasztjaink, amikor segédkeztek a fokozottabb szolgálat tétel mellett az aratási munkák elvégzésében. De e mellett nem maradt el a zajdai 7756.⁴ segítség adása sem, mert ebben az időszakban kb. 1.000 munkanappal járultak hozzá az aratási munkák elvégzéséhez. Főleg dicséret illeti a rédicsi határőrséget, akik a dolgozó parasztoknak szolgálat teljesítés mellett is 60 kh. gabonát arattak le. Ugyanilyen jó munkát végzett a bödeházi, dede[s]kecskési⁵ határőrség is. Az elrendelt fokozott szolgálat mindinkább biztosítéka volt annak, hogy ez ideig a határmentén a dolgozó parasztságnak a terményei terményfeleségei teljesen védelem alatt voltak. Ebben az

évben még a közvetlen határmenti területeken sem volt tűzveszély. A határőrség részéről komoly javulás mutatkozik egyes községekben, mint Bödeháza, Gáborjánháza, Rédic, és Resznek, mert ezekben a községekben komoly segítséget nyújtanak pártszervezeteknek, mert részt vesznek a pártszervezeteknek, Disz. szervezeteknek mindenegybes megmozdulásában és ott komoly segítséget nyújtanak.

[...] ⁶

De ezek mel[li] több anyagi segítséget is nyújtott a határőrség a dolgozó parasztok számára. Mint pl. a dedesi dolgozó parasztoknak, amikor több km-ről kel[li] a víz ellátást biztosítani és a határőrség a maga vízberendezésén keresztül vizet fölnyomatta motorszivattyún keresztül közelítésbe a dolgozó parasztok számára. A helyőrség politikai ap[er]arátusának munkájában is van komoly javulás. Komoly segítséget nyújtottak az ifjúsági találkozó megszervezéséhez, amit a helyőrség keretein belül szerveztek meg. Ami igen nagy lelkesedésre talált. Sokkal komolyabban kapcsolódnak be a kulturális élet megteremtésében, mert a zajdai 7756 alakulat zenekara meglátogatja a környező községeket ahol a lakosság részére térzenét szolgáltat ahova a dolgozó parasztok nagy többsége elszokott menni. Ugyancsak segítséget nyújtanak a környező községeknek abban főleg Novának, Bárszentmihályfának, Lentiszombathelynek hogy maguk gépkocsijaikon színelőadásokra, mozikra beviszik a dolgozó parasztokat. Ugyanígy a sport élet megteremtésében is adtak komoly segítséget mert futball csapatukkal több községben baráti mérkőzéseket játszanak, ugyanígy megfo[r]ditva ők is meghívják egyes községek futballistáit barátságos mérkőzésre. Emel[li] kom[o]ly bokx- és röplabda csapattal rendelkeznek, amiből versenyeket szerveznek nagyobb ünnepélyek alkalmával. Egyik igen kiemelkedő példa volt, amikor komoly műsor számok szerepeltek a traktoros nap alkalmával.

[...] ⁷

Az eddig elmondott eredmények mel[li] a Párt VB.-ga és a fegyveres testületek parancsnokainak egyik legfontosabb feladata hogy felszámolják azokat a megmutató hibákat amely a helyőrségen és a határőrségen belül megtalálható. Biztosítani kell a ros[s]z viszony felszámolását, emel[li] nevelni a tiszteket és tiszthelyetteseket, honvédokat, hogy a katonai és erkölcsi együttműködés a legszélesebb körben kialakuljon. Mindennek megvalósítása érdekében a helyőrségen belül a határőrség és a BM. tisztjei részére tiszti kollektíva értekezletet tartott a helyőrség parancsnoka, amelyen részt vett a Járási Pártbizottság első titkára, ahol felvetették azokat az elkövetett durva hibákat, erkölcselenségeket, ami a helyőrségen vagy a határőrségen belül ellettekkövetve. Ezután a tiszti gyűlés után általában elmondhatjuk, hogy van komoly javulás mert azóta nem történtek meg olyan esetek mint 1954. január 30-án, hogy a Lenti klub helységben a honvéd tisztek és a határőrök össze verekedtek volna.

Mindez annak tudható be, hogy a helyőrségen belül ilyen komoly hibák előfordulhatnak hogy a helyőrség parancsnoka nem ellenőrizte a kommandáns parancsnok ⁸ munkáját, nem szervezték meg az egyes alakulatokból a rendészetet és maga a hely

őrség parancsnok sem állt tudatása [sic!] helyes magaslatán, mert sok esetben saját maga is szolgálat tétel ideje alatt a helyett, hogy a rendre és figyelemre [sic!] ügyelt volna, maga is leült a leittasodott tisztek és tiszthelyettesek közé és bárhol előfordult, így nem tette meg a kellő intézkedést. A kommandáns parancsnok ilyen irányú magaviseletét kb. egy hónappal ezelőtt megbeszéltük Peleskei százados elvtárssal, ígéretet tett arra, hogy egy héten belül leváltják azonban még a mai napig sem történt meg.

Olyan kirívó esetek is előfordultak, mint Bertók József hadgy., aki március 14-én ittas állapotban motorkerékpárra ült és a szolgálatot teljesítő rendőr erre felhívta a figyelmét, ahelyett hogy engedelmeskedett volna, összeveszett vele rendőrségnek komoly intézkedést kel[1]tett tenni hogy verekedéssé ne fajuljon. Ebben az esetben a BM. járási osztályának vezetője figyelmeztette és abba is képes volt bele kötni. De ezeknél még kirívóbb esetek is voltak pl. a tavasz folyamán előfordultak a helyőrségen belül hogy 14 tiszt 35 kocsi fát lopott el az állami erdőből. De ezek közül a tisztek között Nagy Dániel 12 kocsi, Nánai Tibor hdgy. 6 kocsi fát szállított lakására. Ezeket hadbírótság elé állították. Jelenleg a hadbírósnak döntés nem történt meg. A többi tiszteket, akik 4 vagy ennél kevesebb kocsi fát loptak el, becsületügyi bíróság elé állították vagy fegyelmileg vonták felelősségre őket. A károk értékét pedig a helyőrség parancsnokának utasítására fizetésükből vonták le.

Ilyen hiányosságok kisebb mértékben a határőrségnél a tisztek részéről megmutatkozott amiért ugyancsak felelősségre lettek vonva. Ilyen tényeknél igen sok panasz érkezett úgy a Párt VB.-hoz, mint az erdőgazdaság igazgatójához, amit közöltünk a felsőbb parancsnoksággal és ezután tették meg a kellő intézkedést. Ezek a tisztek megszegték a honvéd eskübe foglaltakat hogy megvédelmezem a dolgozó nép vagyonyát. De olyan esetek is előfordultak, hogy a földművesszövetkezet italboltja előtt a honvédtisztek kerékpárokat loptak el azért hogy haza menjenek vele és amikor haza értek, beszórták a kerékpárokat az erdőbe. Így mérhetetlen károkat okoztak nemcsak anyagiakban, hanem a hadsereg és a dolgozó néphez való kapcsolat tekintetében is.

Több esetben egyes tiszteknél, tiszthelyetteseknél magaviselete nem a Néphadsereg tisztjeihez méltó. Ezt mutatja május elsején a járási kultúrház avatásakor megtörtént összetűzés is, amikor Baranyai elvtárs a pártbizottság titkára figyelmeztetett egy tisztet becsületes viselkedésére akkor gorombán és szemtelenül azt a kijelentést tette, hogy ő nem azért jött ide, hogy táncoljon, hanem azért hogy asszonyokkal és leányokkal az ő erkölcsi[e]n szekszuális hajlamait kielégítse. Erre Baranyai elvtárs megtette a helyőrség parancsnoka felé az intézkedést, az illető tisztet azonnal fogdába tették azonban mivel az összefogás megvolt a tisztek között kimenetele az lett amibe bekapcsolódott a határőrség Gönczöl nevű alhadnagya aki úgy Baranyai mint Gondos elvtársakat lecsibészte. Ezzel kapcsolatban úgy a helyőrség parancsnoka és a határőrség parancsnoka megtették a felelősségre vonást.

Vagy igen kirívó eset volt a határőrség részéről, amikor Gáborjánháza községben április 18-án a Disz. szervezet által rendezett mulatságban a bödeházi őrs egyik tagjai részt vettek, leittasodtak és botrányosan viselkedtek. Vége az lett, hogy a Disz. titkár kétszer hátba szúrták, aminek majdnem halál lett a kimenetele. Ezek a határőrség hadbírósa elé lettek állítva, amiért egy év hat hónapot kapott egy határőr. Ez az eset rossz hangulatot keltett a dolgozók között főleg azért mert a parancsnok is jelen volt és nem akadályozta meg azt a szégyenteljes esetet. Ezek után ebben a községben a lakosság véleménye elég rossznak bizonyul[t] a határőrséggel szemben. A rossz hangulat leszerelését és a további kapcsolat elmélyítését úgy a Párt VB.-ga, mint a határőrség állandóan napirendi ponton tartja és igyekszünk megtenni minde[n]t, hogy újra a jóviszony megteremtődjön. Ennek érdekében a határőrség a sértett Disz-titkár szüleinek komoly segítséget nyújtott a házuk felépítésében.

Olyan eset is előfordult, amiről hosszú ideig beszéltek Lenti dolgozó parasztjai, főleg paraszt asszonyai, hogy a járási kultúr otthon elől egy honvéd tiszt részeg állapotban eltolta a kultúrházban szórakozó asszony gyermek kocsját és a gyermek kocsiba a bíróság épülete előtt bele feküdt és csak reggel felé a határőrség parancsnoka Barabás elvtárs találta meg és készségesen keresztül intézkedett a kocsit visszaszállításáról a tisztet pedig fogdába kísértette amiért a helyőrség parancsnoka felelősségre vonta.

A fent említett kirívó esetek nagy részben annak is tudható be, hogy a helyőrség, s a határőrség közvetlen parancsnokai és a pártszervezetek nem reagáltak közvetlen ezeknek a komoly hibáknak az elkövetésére. Sok esetben ellenőrzésük felületes volt, anélkül bíztak meg tisztekben és tiszthelyettesekben, hogy ellenőrzést gyakoroltak volna szolgálat tételen kívül. De az is komoly hiányosság volt, hogy a helyőrségen belül a rendszert vezető tiszteteket és tiszthelyetteseket nem választották ki megfelelő képpen, úgy ahogy a helyi körülmények egyes esetekben fegyelem tekintetében azt megkövetelték volna.

A fent említett hiányosságok kiküszöböléséhez nagyban hozzájárul a helyőrségen belül megtartott tiszt kollektív ülések, ahol személyre való tekintet nélkül a helyőrség parancsnoka Bakos őrnagy elvtárs felvetette az elkövetett hibákat és a helyőrség parancsnoka utasította a helyőrség területén lévő fegyveres alakulatok tisztjeit a fent említett hibák illetve hiányosságok gyökeres felszámolására. Az azóta eltelt idő azt bizonyítja, hogy alapos javulás van a fegyveres alakulatok és a lakosság közötti kapcsolat terén. Egyre kevesebb szabálytalanságok történnek a helyőrség tisztjei, tiszt helyettesei és harcosai részéről.

Ezért javasoljuk.

Hogy a helyőrségen belül a helyőrség parancsnokán keresztül a politikai tisztet és a politikai munkások bevonásával rendszeressé legyen téve legalább 2 havonként a tiszt kollektív ülések megtartása, ahol értékeljenek minden legkisebb hibát.

Továbbá megbeszéljük a határőrség honvédség BM. járási osztály Párt és Disz szervezeteivel, hogy augusztus hónapban az esedékes havi taggyűléseiken továbbá

negyed évenként értékeljék a fegyveres alakulatok és a lakosság közötti kapcsolat terén mutatkozó eredményeket és hiányosságokat. Ezzel egyidőben különösen a közvetlen határmenti községek pártszervezeteihez hasonlóan javasoljuk az augusztusi taggyűlés egy napirendipontban értékeljék a fegyveres alakulatok és a lakosság közötti kapcsolat terén a pártszervezetek előtt álló feladatot. Ezekre a taggyűlésekre a helyőrség parancsnokával és politikai tisztjeivel, párttitkáraival átbeszélve egy-egy fejlett párttag tisztet kiküldeni előzetes átbeszélés alapján ahol ellemzik a hibák elkövetésének alapvető tényeit és mint fog tenni a helyőrség a kapcsolat elmélyítése terén.

A Lenti, rédiesi, csesztregi és a szentgyörgyvölgy[i] instruktor elvtársakkal megbeszélni, hogy tájonkint hívják össze a párttitkár elvtársakat ahol részt vesz a határőrség és a helyőrség egy politikai helyettese ahol megbeszéljük pártszervezeteink feladatát a hazafiascsoportok munkájának segítségével kapcsolatban.

Hasonlóan oldjuk meg a zajdai 7756 alakulat körül elhelyezett községeknél is ahol szintén egy napirendipontban foglalkoznak az augusztus havi taggyűlésen a fent említett hiányosság felszámolásával.

Javasoljuk különösen a helyőrség felé, hogy erejükhez mérten támogassák közvetlen a termelőszövetkezeti csoportok munkáját patronáláson keresztül ami igen jól bevált a Lentikápolnai, kerkabarabási, és a novai termelőszövetkezeteknél. Hasonlóan javasoljuk a határőrség felé, amely hozzá járul a fegyveres alakulatok és a lakosság kapcsolatának elmélyítéséhez. Tovább mélyítjük azt a helyes kezdeményezést ami a tiszti kollektíva ülésen a tiszt elvtársak részéről elindult, hogy kultúr és sport terén szilárd kapcsolatot teremtsünk a fegyveres alakulatok és a lakosság között. Tovább fokozzuk azt a jó kezdeményezést, hogy a helyőrségen belül megtartott mozik és színházakra a környező községekből helyőrség parancsnokával átbeszélve az élen járó dolgozókat elvisszük.

Ugyanígy a községek részéről pedig egy-egy nagyobb megmozdulásra meghívunk egy-egy tiszt elvtársat, hogy a helyőrséget képviselje.

Biztosítjuk, hogy a zajdai 7756 zenekara meglátogassa egy-egy élen járó községet, ahol térzenét szolgáltatnak az élen járó dolgozó parasztoknak. Sport terén tovább fejlesszük azt a kezdeményezést, amit a Lenti, novai sportkör indított el a futtbal, röplabda és egyéb barátságos mérkőzéseket játszanak le a honvédség csapataival. Ugyanakkor biztosítjuk, hogy a járás kultúrcsoportjai a Lenti Fűrész üzem kultúrcsoportjához hasonlóan a honvédség határőrség tisztjeinek, tiszthelyetteseinek, harcosainak adjanak műsorokat, amelyen keresztül elmélyül a baráti együtt működés és a szórakozás lehetősége biztosítva lesz.

Továbbá rendszeressé tesszük, hogy a Párt VB.-ga legalább 2 havonként értékelje a helyőrség, határőrség, BM. járási osztályának a lakosság közötti kapcsolatkérdéseit.

Úgy látjuk, hogy a fent említett hibák kiküszöbölése a Párt a lakosság és a fegyveres alakulatok közötti kapcsolat megszilárdítása biztosíték lesz arra, hogy járásunk

határmenti jellegét figyelembe véve a járás dolgozói fegyveres alakulatai szilárdan helyt álljanak közös összefogással itt a déli határon.

Beszámolót készítették:

Baranyai János.

JB. e. titkár.

Gondos István.

JB. titkár.

Bakos Kálmán.

őrnagy.

Barabás Mihály.

f. hdgy. határőrség parancsnok.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 41. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat.

¹ Az ülést 1954. augusztus 9-én tartották. A beszámolót első napirendi pontként tárgyalták, melynek előadója Vukits László volt.

² Az MDP KV 1953. június 27-28-i ülésén hozott határozatokról van szó. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 188-206. p.

³ Lenti melletti községek, amelyek 1979. január 1-jétől Lenti város településrészei. Határukban terültek el a lenti (zajdai) alakulat katonai létesítményei.

⁴ A katonai alakulat azonosító száma.

⁵ Rédics külterülete.

⁶ A kihagyott rész a határőrség politikai munkájával foglalkozik.

⁷ A kihagyott rész egyéb kulturális eseményekkel foglalkozik.

⁸ Katonai rendészet.

⁹ Járási szintű összevont rendőri és államvédelmi szerv.

130.

Zalaegerszeg, 1954. október 8.

A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának¹ jelentése az MDP megyei bizottsága első titkárának, a megye területén észlelt röpcédula szórásokról

BM. Zalamegyei Főosztálya.

219-6950.

Szigorúan titkos!

MDP. Zalamegyei Pártbizottság titkárának.

Dénes István elvtársnak.

Z a l a e g e r s z e g.

Általában megyénk területén a munkás és paraszti rétegekben a röpcédulákra nem reagálnak, sőt olyan helyek is voltak, ahol a röpcédulát talált dolgozó paraszt a röpcédulát elsem olvasta, hanem azt beszolgáltatta.

Jellemző erre például Fehér Károlyné, pk. 3 holdas, kisparaszt Gáborjánházi lakos magatartása, aki kb. 1000 röpcédulát talált, úgy nyilatkozott, hogy ennek tartalma csupa hazugság, lázítást tartalmaz. Majd mikor tőle József Pál pk. kisparaszt gáborjánházi lakos röpcédulák tartalma iránt érdeklődött, szintén közölte vele, hogy a röpcédula hazugságot tartalmaz, nem érdemes elolvasni.²

Helyenként azonban olyan eset is tapasztalható, hogy vezetői beosztásban lévő funkcionáriusok tudomással bírnak a röpcédula szórásokról, és azt sem a pártnak, sem a hatósági közegeknek nem jelentik azt maguk is elolvassák és a röpcédula szórását elhallgatva, elősegítik hogy a lakosság között lévő röpcédulát illetve annak tartalmát terjesszék. Pld. október 5-én Kehida község határában az Állami Gazdaság[i] dolgozók több röpcédulát találtak, amit megmutattak a Kehidai Állami Gazdaság Hegedüs nevű igazgatójának, aki azonban a röpcéduláról jelentést nem tett. A fenti helyen az Állami gazdaság dolgozói már korábban 7 drb. röpcédulát szolgáltattak be, majd ugyanezen községben a területi államvédelmi operatív munkásnak újabb 12 drb. röpcédulát adtak át az Állami Gazdaság dolgozói.

Jelentem, hogy azzal kapcsolatban hogy az összeszedett röpcédulákon kívül mennyi lehet a lakosság birtokában jelenleg még reális adatokat jelenteni nem tudunk. Bár a talált luffbalonok alapján arról [sic!] lehet következtetni, különösen Lenti-i és Letenyei járás területén, hogy a luffballmokkal beküldött röpcédulák nagyrésze ezideig még nem lett a hatóságnak beszolgáltatva. Több községből, csak egy-egy drb. röpcédulát szolgáltattak be, ebből következtetve valószínű, hogy az ilyen helyeken több röpcédula is leesett. Azonban itt a területi viszonyokat figyelembe véve, nagyobb kiterjedésű erdőségek vannak, feltételezhető az is, hogy a röpcédulák, az erdőségek területén szóródtak szét amit ezideig nem találtak meg.

Az ellenséges kontingensekre vonatkozóan jelentem, hogy az okt. 2-án röpcédulázás óta bizonyos mértékben helyenként főleg azokon a helyeken ahol röpcédulázás volt az ellenség aktivizálódása tapasztalható. Jellemző például erre Dobri község, melynek környékén nagyobb mennyiségű röpcédulát találtak ezideig a községben a népfrent bizottságot nem tudták megalakítani, a Népfrentbizottság megalakításával kapcsolatosan többszöri hirdetés ellenére a gyűlésen nem jelennek meg. Vagy jellemző például, hogy Murarátka községben f. hó 5-én Népfrent bizottság alakuló gyűlése volt a megtartott gyűl[é]sen 100-120 ember előtt Papp István Murarátkai községi lakos, volt nyilas községvezető, teljesen nyílt formában uszított a vallasztás és a Pártbizottság ellen azt hangoztatta, hogy most már ők fognak vallasztani és az lessz amit ők akarnak. A Járási Pártbizottság véleménye nem érdekli őket azok menjenek a csudába mert majd kötelet fognak kapni. Nevezett ellenséges tevékenységnek félbeszakítása folyamatban van.³

Zalaegerszeg, 1954. október 8.

[olvashatatlan aláírás]
Pálinkás Ferenc. áv. szds.
Főosztályvezető. h.

Készült: 2 pld.
MB. BM. IV. O. szt. Zeg.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 81. ó. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A Belügyminisztérium és az Államvédelmi Hatóság 1953-as összevonása után, a megyei szintű rendőri és államvédelmi szervek főosztály elnevezéssel (összevontan) működtek tovább. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 259. p. 1. jegyzetét. Vö. uo. 259-266. p.

² Ezt a bekezdést a margónál, kiemelés céljából megjelölték.

³ A bekezdés első részét kiemelés céljából megjelölték.

131.

Zalaegerszeg, 1954. október 11.

A Zala Megyei Tanács V. B. Ipari Osztályának jelentése a megyei pártbizottság ipari osztályának, a helyi ipar helyzetéről

MDP Megyei Pártbizottság
Ipari Osztályának,
Zalaegerszeg.

J e l e n t é s.

Az 1953 júniusi párthatározat előtt megyénk területén a helyi ipar mint három [sic!] szektora nagymértékben olyan feladatot látott el, ami a nagyiparnak kiegészítő részét képezte, nem pedig a tényleges feladatát a lakosságnak közszükségleti cikkekkel való ellátását.

A júniusi párthatározat előtt a magán kisipar létszáma állandóan csökkent, folyamatosak voltak a kisiparosok részéről az iparendedélyek visszaadása és ennek következtében a lakosság ellátása nem volt biztosítva.

Július 1-el a megyénk területén összesen 1051 magánkisiparos működött, de ezeknek nagyrésze nem tudott a lakosság részére megfelelően dolgozni, mert nem [volt] biztosítva az anyagellátás. A 14/1953. törvényerejű rendelet megjelenésével,¹ megyénk területét felmértük, annak érdekében, hogy hány iparendedélyre van szükség ahhoz, hogy a lakosság szükségleteit ki tudjuk elégíteni. Ez a felmérés, amint később kiderült teljesen helytelen volt, mert a mi megállapításunk szerint 280 magánkisipari engedély szükségességét láttuk ahhoz, hogy az ipari feladatokat a megyében meg tudjuk oldani. Ezt a helytelen meglátást bizonyítja az, hog[y] jelenleg megyénk területén 2400 magánkisiparos² működik, ezek közül 390 fő vasfém gép-

iparban köztük 290 kovács, 28 fő az építőanyagiparban, 7 fő a vegyi iparban, 523 fő a faiparban, közülük 300 épület és bútorasztalos és 120 bognár. 7 fő a papír- és nyomdaiparban, 26 textilipar, 18 bőripar, 285 textil ruházati iparban, ebből 185 férfi szabó, 414 bőrruházati iparban, ebből 410 cipész, 84 az élelmezési iparban, 495 az építőiparban, ebből 247 kőműves és 141 ács, 123 pedig a szolgáltató iparban rendelkezik iparigazolvánnyal.

A kiadott iparigazolványok ellenére még mindig van 14 község, ahol bognár, 5 község ahol kovács, 15 község, ahol szabó, 4 község ahol cipész, 18 község, ahol fodrász ipar működésére lenne szükség. Ezeket a hiányokat egyenlőre [sic!] jelentkező hiányában nem tudjuk kielégíteni, annál is inkább, mert az időközben megjelent 24/1954. sz. törvényerejű rendelet³ megszüntette azt a lehetőségünket, hogy az iparigazolványért jelentkező iparosokat a hiányzó helyekre irányíthassuk, hanem ott kell kiadni az iparendélyt, ahol azok kéri.

A kiadott iparigazolvánnyal rendelkező iparosok anyagellátás[a] fokozott mértékben van biztosítva, főleg azoknál az iparágaknál, ahol a kereskedelem bizonyos szabad anyagokat ad, mint pl. vas-vaslemez, gépalkatrészek, faiparban enyvezett lemez, textiliparban textilanyag és kellékek, sok esetben előnyösebb helyzetben vannak a szövetkezeti és az állami vállalatokkal szemben, mert azok a készpénz felvásárlás terén korlátozva vannak, míg a magán kisiparos egyáltalán nincs.

De előnyösebb helyzetben vannak az adóztatás terén is, mert a magán kisiparosok adója annyira alacsony, hogy a szövetkezeti és az állami iparban dolgozó személyek egy főre eső adójával össze sem lehet hasonlítani. Addig amíg a magán kisiparban az egy főre eső átlag adó havonta a pénzügyi osztály kimutatása szerint 29 forintot tesz ki, addig az állami helyi ipar területén, csak forgalmi adó 1953-ban 8,5 millió forintot fizettünk be, így az egy főre eső /termelő főre/ adó befizetési kötelezettsége kb. 14.000 forint volt.

A júniusi párthatározat megjelenése előtt megyénk területén úgy a helyi ipari vállalatok, mint a kisipari szövetkezetek igen nagy mértékben közületi munkákat végeztek, nem pedig a lakosság szükségleteit elégítették ki. A helyi ipar a párthatározat megjelenése előtt csak kb. 3 %-[á]t a termelési értékének végezte [sic!], közvetlen a lakosság felé és a szövetkezeti ipar a termelési értékének csak a 10-12 %-át. A párthatározat megjelenése után a lakosság szükségleteire való átállás úgy a szövetkezeti iparnál, mint az állami iparnál igen nehézkesen történt meg. Úgy a szövetkezeti ipar vezetői, mint az állami helyi ipar vezetői nem akarták megérteni, hogy a helyi ipar feladata elsősorban is közvetlen a lakosság szükségleteinek kielégítését van hivatva biztosítani. A szövetkezeti iparnál egészen a folyó év júniusában megjelent kormányrendeletig nehezen ment az átállás, a kormányrendelet azonban ezt a helytelen nézetet teljes egészében megváltoztatta és a kisipari szövetkezetek jelenleg kb. 80-85 %-ban a lakosság kielégítésére termelnek. A szövetkezeti iparnál egyedül az építőipar az, amelyik még végez közületi munkát, azonban ez is már csak kisebb összegekben, vagyis 100 ezer forintos vállaláson aluli tételekben.

Ezzel szemben az állami ipar még mindig a termelésének kb. csak 30 %-át végzi közvetlen a [a]kosság szükségleteinek kielégítésére. Pl. a nagykanizsai Vasöntőde a párthatározat megjelenése előtt majdnem teljes egészében olyan cikket gyártott, amelyeket a nagyipar dolgozott tovább fel. Jelenleg a termelésének a 80 %-át olyan cikkek teszik ki, ami a lakosság igényeinek kielégítését biztosítja. Ilyen cikkek: a diódaráló öntvények, aminek a termelése havi 5000 db. A tűzhely öntvények, a cserépkályha alkatrészek és egyéb kályha alkatrészek teszik ki az öntődének a termelésének nagyobb részét, de ugyanakkor gyárt mezőgazdasági kisgépeket is, valamint tovább feldolgozó vállalat részére kisgép alkatrészeket. A faipari vállalatok közül a zalaegerszegi Asztalosipari vállalat a kapacitásának 80 %-át a bútorgyártásra biztosítja, a nagykanizsai Fatömegcikkipari vállalat a kefe és fatömegcikk gyártmányait teljes egészében a lakosság részére, míg az asztalos részleg kb. 50 %-ban gyárt a lakosság részére konyha bútorokat és egyéb háztartási cikket, ugyanakkor az üzem beindította a paraszt szekér gyártást is és jelenleg havi viszonylatban már 5 db kocsit előállítását tudja biztosítani. Azokban az üzemekben, mint pl. az Autójavító, ahol nehezen ment a közszükségletre való átállítás, itt is gyártanak közszükségleti cikket, ugyanakkor az üzemnél beindítottuk a hó és sárcipők javítását, ami szintén a lakossági igényt elégíti ki.

A tervteljesítésben a kisipari termelőszövetkezetek a tervüket ebben az évben állandóan túlteljesítik, ugyanakkor a beralap gazdálkodásuk is igen jól alakul, azonban itt is van egy-két szövetkezet, mint a gelsei, a kiskomáromi és a zalabéri vegyes kisipari szövetkezet, ahol nagyobb összegű ráfizetéssel dolgoznak. Ezeknél a szövetkezeteknél a munkafegyelem hiánya és a helytelen munkaszervezés okozza, hogy a szövetkezet a nyereségi tervét nem tudja teljesíteni.

Ennél sokkal rosszabb a helyi ipari vállalatok tervteljesítése, ha a megye összesent nézzük pl. szeptember hóban a megyénk helyi ipari vállalatai a tervüket csak 87,2 %-ban teljesítették, ezzel szemben felhasználtak 97,6 % beralapot, 99,8 % létszámot. Ha megyén belül megnézzük a vas- fém és gépipart, akkor a tervteljesítés 116,4 %, 109,4 % beralap, és 102,6 %-os létszám felhasználás mutatkozik. A legrosszabb a Bánya és Építőanyagipari ES mutatószáma, mert 65,6 % tervteljesítés mellett, 91,9 %-os a beralap felhasználás és 100 %-os a munkaerő felhasználás, hasonló még a faipar, ahol a tervteljesítés 69 %, 78,4 %-os a beralap és 93,6 %-os a létszám felhasználás. A faiparin belül a rosszabbik a nagykanizsai Fatömegcikkipari vállalat, mert a tervét csak 67,2 %-ra teljesítette és felhasznált 86 %-os beralapot, ehhez 91,5 %-os munkáslétszámot. Igaz az, hogy a faipari vállalatok erősen feszített tervet kaptak, azonban a tervteljesítés és az ehhez viszonyított munkaerő és bérfelhasználásnak nem volna szabad így alakulni, mind ezek a vállalat helytelen gazdálkodásuk és a rossz munkaszervezést is igazolják.

Vállalataink nem minden esetben tartják be a párt és kormányhatározatban lefektetett takarékosági intézkedéseket. Igen sok a fölösleges utazgatás. Sok az oktalan futkosás, aminek végeredményben semmi gyakorlati jelentősége nincs.

Pl. A Bánya- és Építőanyagipari ES. egy napon utazott Budapestre anyagbevásárlás céljából és egyéb ügyek elintézése végett repülőgéppel a vállalat igazgatója, a vállalat anyagbeszerzője, valamint a vállalat gépkocsi vezetője, két napig tartózkodtak Budapesten és összesen 96 Ft értékű anyagot szereztek be. Az is olyan anyag volt, amit minden különösebb megerőltetés nélkül egy egyszerű levélváltással el lehetett volna intézni. De hasonló pazarlás mutatkozik az ES.-nél a távbeszélő használatánál is. Nem egy esetben fordul elő, hogy a telepekkel történő beszélgetésnél 60-80 Ft-os telefondíjak keletkeznek. De ugyanakkor megnéztük a kiszállásaikat, ugyanarra a telepre, mint pl. Molnári, ahova egy és ugyanazon a napon az ES. központjától 2 fő utazott le[,] ugyanazzal a teleppel egy távbeszélgetés 86 Ft összegbe került. Hasonló pazarlás mutatkozik az ES.-nél a takszihaszánlatnál is. Az ES. 7 db motorkerékpárral rendelkezik de a szeptember havi bérkifizetésnél az ES. mégis takszit vett igénybe, hogy a telepek dolgozóinak az illetményét elszállítsa és ez kb. 600 Ft-os taksziszámlát tett ki. Ehhez hasonló pazarlást a többi vállalatnál is megtalálunk. Pl. A zalaegerszegi Ált. Asztalosipari Vállalat az év első negyedében a honvédség felé azért, mert nem megfelelő minőségű árut szállított, 33.000 Ft kötbért fizetett ki, és ezenfelül még kb. 10.000 Ft összegbe került az a munka, amit a helytelen minőség miatt ki kellett javítani.

A júniusi párthatározat megjelenése óta a megyénk területén az egy főre eső termelési érték kb. 3,5 %-kal emelkedett. De ugyanakkor a munkabérek emelkedése ennél sokkal magasabb, pl. a téglaiipar a múlt év novemberben történő bérrendezéssel kifolyólag 470.000 Ft-tal kaptunk több bért, a II., a III. és a IV. n. évre mind amit eredetileg terveztünk. Ezenkívül bevezették úgy a nyersgyártás, mint az égetés után a prémizálást és annak ellenére, hogy az ES. a szeptember havi tervét csak 65,6 %-ra teljesítette, mégis az égetés és a nyersgyártás után szeptember hóra a vállalat 21.000 Ft-ot prémiumot [sic!] fizetett ki a dolgozóknak a tervteljesítés után. De hasonlóan emelkednek a bérek a vasiparban és főleg a vegyesiparban. Megállapításunk szerint megyénk területén a helyi iparba dolgozók átlagkeresete a jelenlegi időszakban az 1953. év júniusában megjelölt Párthatározat előtti időszakhoz viszonyítva kb. 5,5 %-kal emelkedett.

Zalaegerszeg, 1954. október 11.

Varga

/Varga József/
osztályvezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Ip. és Közl. O. 16. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázata. A dokumentum első oldalának tetején a küldő szerv hosszúpecsétje látható.

¹ A kisiparosok ipargyakorlásáról szóló 1953. évi 14. sz. tvr. 1953. augusztus 9-én jelent meg.

² A számadatot ceruzával aláhúzták.

³ A fent hivatkozott tvr.-et módosító 1954. évi 24. sz. tvr. 1954. augusztus 6-án jelent meg.

132.

Zalaegerszeg, 1954. december 9.

A Zala Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának jelentése az MDP megyei párt-végrehajtóbizottsága részére a tanácsválasztásokról¹

Zala megye tanácsa végrehajtóbizottsága.

/1954.

Tárgy: Értékelő jelentés a választási munkákról.

A tanácsválasztás munkáját az 1954. augusztus 25-én készült részletes végrehajtóbizottsági munkaterv alapján bonyolítottuk le. A munkaterv végrehajtását, a tanácsválasztási munkát a munka legfontosabb szakaszainak megfelelően az alábbiak szerint értékeljük:

- 1./ A tanácstagság felülvizsgálata, a tanácstagjelöltek kiválogatása.
- 2./ Választókerületek kialakítása, a névjegyzékek elkészítése.
- 3./ Jelölőgyűlések.
- 4./ Választási gyűlések, agitáció.
- 5./ Választás.
- 6./ Alakuló tanácsulések.

1./ A tanácstagság felülvizsgálata, a tanácstagjelöltek kiválogatása.

A megye területén a tanácstagjelöltek kiválogatása érdekében felül kellett vizsgálni 7462 tanácstagot, ebből megyei szinten 75, járási szinten 365 és városi szinten 192, községi szinten 6830 tanácstagot. A felülvizsgálat munkáját a megfelelő szinten a pártvégrehajtóbizottságok irányították. A terv szerint a pártvégrehajtóbizottságok felosztották a járást kisebb területekre, s a párt vb. instruktora, a járási tanács vb. személyzeti osztályának munkatársa az illetékes községi tanács vb. elnökével és a helyi párttitkárral végezték a felülvizsgálatot és a kiválogatást. Ezt a feladatot általában megfelelően végezték el. A felülvizsgálat és a kiválogatás eredményeképpen a régi tanácstagok újrajelölése, valamint új tanácstagjelöltek százalékos aránya a következő volt: községi tanácsoknál régi tanácstagból 51 %-ot, újból 49 %-ot hoztak javaslatba. A városokban régi: 34 %, új 66 %. Járási tanácsoknál régi 37 %, új 63 %. Megyei tanácsban: régi 33 %, új 67 %. A régi tanácstagságnak 25 %-a nő volt. A kiválogatásnál már alaposan csökkent - 12 %-ra. Ezt az bizonyítja, hogy a kiválogatás munkájában is érvényesült, s a választás további szakaszában: a jelölőgyűléseken és magán a választáson bebizonyosodott, hogy a nők tanácstagi munkájához nincs meg a dolgozóknak a megfelelő bizalom.

A felülvizsgáló és kiválogató munkának eredményei mellett sok fogyatékosága is volt. Több helyen a tanácstagság szociális összetételére vonatkozó irányszámokat mereven, sematikusán alkalmazták. Másutt - elsősorban a lenti járásban - a kiválogatásnál nem tanulmányozták megfelelően a dolgozók véleményét, hangulatát, a

községi tanácselnök és párttitkár „hivatalból” végezték el a kiválogatást. A kiválogatásban elkövetett hibák, felületességek aztán a jelölőgyűléseken mutatkoztak meg.

2. Választókerületek kialakítása, névjegyzékek elkészítése.

A választókerületek területét politikai és gazdasági adottságok figyelembevételével az illetékes tanács végrehajtóbizottsága szabta meg. Ennek során 70 megyei, 222 járási, 184 városi és 4603 községi választókerületet alakítottunk. A választókerületek területi kialakítása általában helyesen történt. A végrehajtott felülvizsgálat során azonban kiderült, hogy több helyen /pl. Lentiben, Kiskomáromban, Fityeházán, Zalaegerszegen stb./ aránytalanul történt a választókerület kialakítása, mivel nem ismerték az egyes választókerületek lélekszámát. A megyei választókerületek kialakításánál döntően a lélekszámot vették figyelembe, így néhány olyan választókerület alakult, mely sem a községek földrajzi helyzetét, sem egyéb adottságait tekintve nem volt egységes.

A választópolgárok összeírása általában rendben folyt. Jó munkát végeztek az összeíró-biztosok. Néhány járás /nagykanizsai, letenyei/ az összeírás határidejét nem teljesítette, s a hiányosságokat elhallgatva az összeírás befejezését jelentette. A felülvizsgálat során így pl. Becsehelyen 536, Lentiben 250, Miháldon 300 választójogosultat írtak össze utólag. A választójogosultság elbírálásánál nehézségként mutatkozott az, hogy a rendőri szervek a választójog gyakorlásától eltöltő ítélet hatálya alatt álló, továbbá büntetésüket töltő, vagy előzetes letartóztatásban lévő személyek névsorát nem bocsátották kellő időben a községi és városi tanácsok rendelkezésére. A végleges választói névjegyzékbe megyénkben 175.420 személyt vettek fel. A választás napján a törlések leszámításával, valamint a pótnévjegyzékbe történt felvétellel együtt a névjegyzékben felvettek száma 176.712 személy volt.

3./ Jelölőgyűlések.

A választás munkájának lebonyolítására a helyi pártszervezetek a tanácsok segítségével alakították meg a választási elnökségeket és a választókerületi bizottságokat, melyek tagjai az esküt általában időben rendben tették le. Megalakult 231 választási elnökség, 1267 taggal, valamint 5042 választókerületi bizottság 15688 taggal. A későbbiek során létrehozott szavazatszedő bizottságokban /378/ 1890 tag dolgozott. A választás sikerét nagyban segítette a választási munkákba bevont bizottsági tagok nagy száma és elsősorban a választókerületi bizottságok és szavazatszedő bizottságok jó munkája. A bizottságok létrehozásában a legtöbb hibát a szavazatszedő bizottságoknál követtük el, a választókerületi bizottságokba a legjobb aktivákat vontuk be, s így a szavazatszedő bizottságok általában gyengébbek voltak. Másrészt több szavazatszedő bizottságba helytelenül vontak be tanácstagjelöltet, több helyen az utolsó napokig a bizottság elnöke is tanácstagjelölt volt.

A megyében a tanácstagi jelölőgyűlések október 18² - november 7. között zajlottak le. A jelölőgyűléseken 108.500 választó vett részt. A megtartott jelölőgyűléseken az eredeti javasoltakból 60 megyei, 192 járási, 3703 községi jelöltet fogadtak el. Összegezve az eredetileg javasoltak 18 %-át nem jelölték jelölőgyűlésen, ezek he-

lyett új jelölteket választottak. /A járások közül legmagasabb a lenti járás 28 %, a zalaegerszegi járás 24 %, legjobb a nagykanizsai járás 12 %, Zalaegerszeg város 5 %./ A jelölógyűléseken ez a magas számú elutasítás elsősorban a nem eléggé alapos és körültekintő előkészítő munkára, kiválogatásra mutat. A gyűléseken a résztvevő választók nagy aktivitással és közösségi felelősségérzettel vettek részt. A gyűlések megszervezésében és levezetésében jó munkát végeztek a választókerületi bizottságok, a bizottsági tagok személyesen keresték fel a választókat, névre szóló meghívót is adtak ki. A jelölógyűlések szervezéséhez és ünnepélyessége emeléséhez nagy segítséget adtak a pedagógusok, kultúrmunkások. Az ő munkájuk eredménye, hogy a gyűlések legnagyobb része hangulatos, lelkesítő kultúrműsorról kezdődött és fejeződött be. Jó segítséget adtak a Hazafias Népfront bizottságai is. A gyűlések pozitív hangulatára, a választók felelősségérzetének növekedésére jellemző, hogy a jelölógyűléseken – főleg a községiéknél – alapos viták után fogadták el az eredetileg javasoltat, vagy ahol más, új jelöltet hoztak javaslatba és választottak meg jelöltnek, azoknak túlnyomó része becsületos, a közügyek iránt érdeklődő, példamutató dolgozó volt.

A jelölógyűlések szervezésében a járási és a megyei jelölógyűléseknél menetközben változás történt, nemcsak a választókerület egy üzemében, vagy termelőszövetkezetében tartottunk jelölógyűlést, hanem a választókerület valamennyi csatlakozó községében is jelölógyűléseket tartottunk. Ez a változtatás elsősorban a dolgozók kívánsága folytán jött létre.

Nehézség mutatkozott azokban a választókerületekben, amelyekben nem a saját területéről volt javasolva jelölt. Károsan hatott egyes területeken a jelölógyűlések gyors ütemű lebonyolítása, mint pl. a zalaegerszegi járásban, ahol a párt vb. és a járási tanács vb. vezetői azon a véleményen voltak, hogy minél rövidebb időn belül kell megtartani a jelölógyűléseket, hogy ne legyen lehetősége az ellenségnek agitációjával megakadályozni az eredeti jelölt megválasztását. Hasonló volt a helyzet a lenti járásban is. A választási eredmény is igazolta ennek a gyakorlatnak helytelenségét, mert a választás során ebben a két járásban nem választották meg a legtöbb tanácstagot.

4./ Választási gyűlések, agitáció.

A választási gyűléseket a választási agitációs tanfolyamok előzték meg. Ezekre a választókerületi bizottságok tagjain, a Népfront bizottságok tagjain és a népnevelőkön kívül bevontuk a megválasztott tanácsstag jelölteket is. Valamennyi tanácsstag jelölt megyei és járási szinten választási gyűlést, a községiéket pedig elbeszélgetést tartottak. A választási gyűléseket november 11-25 között tartották meg a jelöltek. Általában minden községben vagy megyei, vagy járási jelölt egy választási gyűlést tartott. A megyében 5 választási nagygyűlés folyt le. A választási gyűléseken és beszélgetéseken a Hazafias Népfront³ felhívását, a KV. október eleji határozatát⁴ beszélték meg, de sok közösségi probléma is felmerült, melyek közül sokat oldottak meg a megyei, járási jelöltek, illetve a helyi végrehajtóbizottságok.

A választási gyűlések hangulatára nem egy helyen rányomta bélyegét a megyei beszédvázlatok száraz felolvasása. Az agitációs munka tanácsi vonalon való fokozása érdekében az agitációs tanfolyamokon kívül a helyi végrehajtóbizottságok összehívták a tanácsstagjelölteket, ahol megbeszélték a jelöltek agitációs munkájának módszereit, a választókkal való helyes kapcsolatuk kialakítását, panaszok összegyűjtését és gyors megválaszolását, a szavazási értesítők felhasználását családlátogatásra, agitációra. A megye községeinek 80 %-[á]ban elkészültek a Hazafias Népfront helyi akcióprogramjai, s ezek is szerepeltek az agitációs anyagban. A kultúrotthonokban Népfront szobákat hoztak létre, s ezekben szemléltetően mutatták be a tanácsok 4 esztendejének eredményeit és a további feladatokat. A szóbeli agitáció mellett a községekben, városokban fényképes tablókat készítettek a jelöltekről, a megyei jelöltek népszerűsítésére falragaszokat is készítettünk. A választás szolgálatába állítottuk a Zalai Híradót,⁵ megfelelő segítséget adtunk a megyei lapnak, röplapot, választási irodalmi anyagot adtunk ki.

A jelöltekkel való foglalkozás mellett kioktattuk a választókerületi bizottságot és 3 alkalommal a szavazatszedő bizottságok tagjait.

5./ Választás.

A választást megelőzően a választás zavartalanságának biztosítására a legfejlettebb tanácsi dolgozókat a legnehezebb területekre politikai munkára küldtük ki. A választás technikai zavartalanságának biztosítására pedig a megyei tanács vb. minden megyei választókerület székhelyére megyei felelőst, a járási tanács vb-k pedig a járási választókerület székhelyére járási felelőst küldtek ki.

A választás napján rendezavarás sehol nem történt. Lelkes hangulatban és gyorsan zajlott le a szavazás az egész megyében. A megye 3 járása déli 12 órára befejezte a szavazást, a városokban lassabban haladt a szavazás, de délután 4 órakor az egész megyében befejeződött. A személy szerinti és a területi elv szerinti választás bonyolultabbá tette a választási eredmények adminisztrációs feldolgozását. A választás eredménye: községi tanácsstagokra a választók 99,1 %-a szavazott le, ebből érvényes 99,69 %, Népfontra 97,3 %. Megyei tanácsstagokra: a választók 99,1 %-a, érvényes 99,8 %, Népfontra 97,5 %. Járási tanácsstagokra a szavazók 99,1 %-a szavazott, érvényes 99,8 %, Népfontra 97,2 %. Városi tanácsstagokra a választók 98,2 %-a, érvényes 99,9 %, Népfontra 99,8 %.

A választást megelőzően a jelölőgyűléseken nem jelöltek a megyében 5 községi tanácselnököt, 3 községi tanács titkárt és 9 községi párttitkárt. A választás során nem választottak meg 7 községi tanácselnököt, 1 titkárt, 1 párttitkárt. Nem választottak meg 2 járási jelöltet és összesen 51 községi jelöltet.

Az ellenszavazatok 33,8 %-át nő tanácsstagjelöltek kapták.

6./ Alakuló tanácsülések.

Az alakuló tanácsülések előkészületei nem kezdődtek el időben, s különösen a községi tanácsok alakuló üléseinek alapos megszervezésére és előkészítésére rövid volt a határidő. A megyében 223 községi alakuló tanácsülést kellett a beütemezés

szerint megtartani. Ebből a mai napig 221 alakuló ülés folyt le. Nem alakult még meg a tanács Zalavégen és Söjtörön. Bár e két községben is összehívták az alakuló gyűlést, Zalavégen a tanácstagság ragaszkodott ahhoz, hogy csak az esedékes 2 pótválasztás után hajlandók a végrehajtóbizottságot megválasztani. Söjtörön az alakuló gyűlésen a tanácstagságon kívülálló, meghívott személy bujtogatta a tanácstagságot, zavarta a tanácsülést, mire a tanácsülést felfüggesztették.

Az alakuló ülések a megye területén külsőségeiben, tartalmukban jól zajlottak le. Élénk volt a tanácstagság aktivitása. De a község dolgozói is nagy érdeklődést mutattak az alakuló ülések iránt. Kiskomáromban pl. több mint 400 személy vett részt, Bajcsán ott volt az egész falu. A tanácstagság ritka kivételtől eltekintve teljes számban megjelent. A lenti járásban pl. egy községet kivéve 100 %-os volt a tanácstagok megjelenése. A járási és városi alakuló ülések, valamint a megyei tanács alakuló ülése ünnepélyesen, minden nagyobb zökkenő nélkül zajlottak le. Az üléseken a helyi pártszervezet és a Hazafias Népfront bizottság javaslata alapján választották meg a végrehajtóbizottságokat. 204 községi tanácsnál az eredetien javasolt végrehajtóbizottságot változás nélkül megválasztották.

Nem választották be a végrehajtóbizottságba, illetve a vb-k elnökké 15 községben az eredetileg tervezett vb. elnököt, nem választották meg az eredetileg tervezett vb. titkárt 2 tanácsnál, s nem választották be a vb-be a községi párttitkárt 2 tanácsnál.

A megtartott alakuló üléseken a 15 eredetileg tervezett, de meg nem választott vb. elnök helyére 12 községben a megválasztott vb. tagjaiból választottak elnököt. Jelenleg az alakuló ülést nem tartott 2 községgel együtt 5 községben nincs tanácselnök. A szükséges intézkedéseket ezekben a községekben megtették.

Zalaszentmihályon ugyan megválasztották a vb-t és a vb. elnökét, de választás eredményének közlésekor 11 tanácstag megbízólevelét visszaadta. A járási tanács felvilágosító munkát végez a tanácstagság között. A községi és járási választókerületekben az 53 pótválasztást december 12-ig befejezik.

A választási munkát a tanácsok általában jól kapcsolták össze a gazdasági feladatokkal. Ennek során a békekölcsönjegyzésben, az őszi mezőgazdasági munkák elvégzésében és a begyűjtésben megyénk jó eredményt ért el.

Zalaegerszeg, 1954. december 9.

Hadnagy

/Hadnagy László/

a vb. elnökhelyettese

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 34. ö. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat.

¹ A második tanácsi választásokat 1954. november 28-án tartották.

² Az eredeti gépelt szövegben október 20. van, amit tollal 18-ra javítottak.

³ A Hazafias Népfront 1954. október 23-24-én tartotta alakuló kongresszusát.

⁴ Az MDP Központi Vezetősége az 1954. október 1-3-i ülésén határozatot hozott a népgazdaság helyzetéről és a gazdaságpolitikai feladatokról, valamint a KV kollektív munkájáról. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 295-315. p.

⁵ A Zalai Híradó 1954. július-november között jelent meg a ZMT V. B. kiadásában, hetenként egyszer, összesen 17 alkalommal. Lásd: Horváth 1978. 110-111. p.

133.

[Zalaegerszeg, 1955. január 1.]¹

Kimutatások az első ötéves terv egyes ágazatainak Zala megyei eredményéről

Zala megye

O K T A T Á S első ötéves terv fejlesztési adatai.

	Lakosság száma	Köz-ségek száma	Áll[andó]. ter[ületi]. óvodai férőhelyek száma:			Á l t a l á n o s i s k o l a i tantermek száma		
			1952 ²	1953	1954	1952	1953	1954
			Lenti járás	33.895	55	81	146	186
Lenti község	2.680 ³	1	35	55	54	8	8	8
Letenyei járás	32.972	31	140	189	231	90	98	109
Letenye község	4.463	1	13	50	46	8	8	8
Nagykanizsai járás	54.567	53	114	163	188	141	149	146
Zalaegerszegi járás	67.589	86	131	175	282	223	223	230
Zalaszentgróti járás	32.997	35	177	179	183	72	98	89
Nagykanizsa város	28.460	1	558	427	557	76	83	78
Zalaegerszeg város	15.159	1	222	190	274	45	45	45
Összesen:	265.639	262	1423	1469	1901	737	794	800

	Általános iskolai tanulócsoportok száma			Középiskolai tanteremek száma:			
	1952	1953	1954	1951 ⁴	1952	1953	1954
	Lenti járás	109	115	121			
Lenti község	8	8	8				
Letenyei járás	120	122	130				
Letenye község	14	13	14				
Nagykanizsai járás	180	184	186				
Zalaegerszegi járás	273	285	293				
Zalaszentgróti járás	107	113	118		2	2	3
Nagykanizsa város	92	102	104	22	21	14	14
Zalaegerszeg város	54	57	56	28	28	29	29
Összesen:	935	978	1008	50	51	45	46

A piros tintával írt összegek /Lenti, Letenye/ a lenti, illetve letenyei járás összegében benne vannak.

Óvodánál: 1950 és 1951-ben adatunk nincs.

Általános iskolánál: 1950-ben adatunk nincs. 1951-ben csak megyei összesítő van.

Középiskolánál: 1950-ben adatunk nincs. 1953. évben 7 drb közg.[azdasági] középiskolai tanterem Nagykanizsán át lett adva a FM.-nek.

Az óvodai férőhelyeknél Nagykanizsa város 1952. évi adata téves statisztikai felmérés eredménye.

Az 1954. évi városi törzskönyv adatai szerint Zalaegerszeg lakosainak száma: 18.058 fő, amelyhez hozzá kell számítani a város területén a termelőerők fejlődése folytán létesült ipari üzemek bejáró és egész nap itt foglalkoztatott és itt étkező vásárló mintegy 4000 dolgozóját, akik lakás hiányában környező községekben és városokban Nagykanizsán, Szombathelyen laknak. A fenti létszámot, illetve lakosság számot vette alapul a VKG. minisztériumban megtartott miniszterközi értekezlet, amely a városfejlesztési programot tárgyalta.

Nagykanizsa városban az 1954. évi törzskönyv adatai szerint a lakosság száma: 30.029 fő.

A táblázatban megjelölt lakosság fenti létszáma az 1949-es népszámlálás adatgyűjtését mutatja, s nem tünteti fel az azóta bekövetkezett szaporulatot. Minthogy a járásoknál a törzskönyvek bevezetése még nem történt meg, így az 1949. évi népszámlálás óta bekövetkezett lakók szaporulatát sem tudjuk pontosan közölni.

Zala megye.

N É P M Ű V E L É S
első ötéves terv fejlesztési adatai.

	Lakosság száma	Községek száma:	Mozival ellátott települések száma:				
			1950	1951	1952	1953	1954
Lenti járás	33.895	55	2	2	3	12	15
Lenti község	2.680	1	1	1	1	1	1
Letenyei járás	32.972	31	3	4	4	14	19
Letenye község	4.468	1	1	1	1	1	1
Nagykanizsai járás	54.567	53	2	8	16	17	16
Zalaegerszegi járás	67.589	86	10	39	49	47	55
Zalaszentgróti járás	32.997	35	4	21	28	28	28
Nagykanizsa város	28.460	1	1	1	1	1	1
Zalaegerszeg város	15.159	1	1	1	1	1	1
Összesen:	265.639	262	23	76	102	120	135

	Kultúrotthonnal ellátott települések száma:				
	1950	1951	1952	1953	1954
Lenti járás	8	24	30	31	32
Lenti község	1	1	1	1	1
Letenyei járás	6	24	21	21	21

	Kultúrotthonnal ellátott települések száma:				
	1950	1951	1952	1953	1954
Letenye község	1	1	1	1	1
Nagykanizsai járás	5	32	37	37	36
Zalaegerszegi járás	12	29	35	37	38
Zalaszentgróti járás	1	11	15	17	18
Nagykanizsa város	1	1	1	1	1
Zalaegerszeg város	1	1	1	1	1
Összesen:	34	122	140	145	147

A piros tintával írt összegek /Lenti, Letenye/ a lenti, illetve letenyei járás összegében benne vannak.

Zala megye

E G É S Z S É G Ü G Y
első öt éves terv fejlesztési adatai.⁵

Mutatók:		Nagykanizsai járás		Zalaegerszegi járás		Zalaszentgróti járás	
		éves fejl.	évvégi állom.	éves fejl.	évvégi állom.	éves fejl.	évvégi állom.
Tanácsi kórházi ágyak száma	1950						
	[195]1						
	[195]2						
	[195]3						
	[195]4						
Rendelőintézet-i szakorvosi óraszám napi átlaga	1950						
	[195]1						
	[195]2						
	[195]3						
	[195]4						

Mutatók:		Nagykanizsai járás		Zalaegerszegi járás		Zalasztgróti járás	
		éves fejl.	évvégi állom.	éves fejl.	évvégi állom.	éves fejl.	évvégi állom.
Állandó területi bölcsődei férőhelyek száma:	1950						
	[195]1						
	[195]2						
	[195]3					20	20
	[195]4						20
Idénybölcsődei férőhelyek száma:	1950						
	[195]1						
	[195]2	20	20	60	60	20	20
	[195]3	20	40	20	80	-	20
	[195]4	40	80	20	100	-	20

Mutatók:		Nagykanizsa város		Zalaegerszeg város		Megye	
		éves fejl.	évvégi állom.	éves fejl.	évvégi állom.	éves fejlesztés	évvégi állomány
Tanácsi kórházi ágyak száma	1950	10	312	25	440	35	752
	[195]1		312		440		752
	[195]2		312		440		752
	[195]3		312		440		752
	[195]4	37	349	77	517	114	866
Rendelőintézet-i szakorvosi óraszám napi átlaga	1950						
	[195]1						73,5
	[195]2		55		48	29,5 ⁶	103
	[195]3					58,5	161,5
	[195]4					19	180,5
Állandó területi bölcsődei férőhelyek száma:	1950	23	35			23	35
	[195]1		35	70	70	70	105
	[195]2		35		70	-	105
	[195]3	35	70		70	55	160
	[195]4	9	79		70	29	189 ⁷
Idénybölcsődei férőhelyek száma:	1950						
	[195]1						
	[195]2					100	100
	[195]3					40	140
	[195]4					60	200

Zala megye.

FALUVILLAMOSÍTÁS.
első ötéves terv fejlesztési adatai.

	Lakosság száma:	Községek száma:	Villamosított községek száma			
			1950. év		1951. év	
			éves fejl.	évvégi áll.	éves fejl.	évvégi állomány
Lenti járás	33.895	55	-	-	-	-
Lenti község	2.680	1	-	-	-	-
Letenye járás	32.972	31	-	-	-	-
Letenye község	4.463	1	-	-	-	-
Nagykanizsai járás	54.567	53	4	6	3	9
Zalaegerszegi járás	67.589	86	25	32	19	51
Zalaszentgróti járás	32.997	35	24	30	-	30
Nagykanizsa város	28.460	1	-	1	-	1
Zalaegerszeg város	15.159	1	-	1	-	1
Megye összesen:	265.639	262	53	70	22	92

	Villamosított községek száma					
	1952. év		1953. év		1954. év	
	éves fejl.	évvégi állomány	éves fejl.	évvégi állomány	éves fejl.	évvégi állom.
Lenti járás	13	13	4	17	1	18
Lenti község	1	1	-	1	-	1
Letenye járás	14	14	-	14	-	14
Letenye község	1	1	-	1	-	1
Nagykanizsai járás	6	15	-	15	3	18

	Villamosított községek száma					
	1952. év		1953. év		1954. év	
	éves fejl.	évvégi állomány	éves fejl.	évvégi állomány	éves fejl.	évvégi állom.
Zalaegerszegi járás	-	51	4	55	1	56
Zalaszentgróti járás	1	31	1	32	-	32
Nagykanizsa város	-	1	-	1	-	1
Zalaegerszeg város	-	1	-	1	-	1
Megye össze- sen:	36	128	9	137	5	142

A megye községeinek a száma: 260, amely több apróbb község egyesítése után jött létre. A villamosítatlan községek száma: 120, 1954 év végén. Figyelemmel a községek egyesítésére több községnek egy községgé történt egyesítése folytán a megyében több helyen előfordul, hogy ilyenmódon összevont települések közül csak a központi település van villamosítva, az összevont távolabbi községek nincsenek villamosítva, mert az összevonás előtt 286 községe volt Zalamegyének.

[...]⁸

ZML ZMT vegy. ir. 593. doboz — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya (ágazatonként külön lapon). Az eredetiben A3-as méretű lapokat nyomdatechnikai okok miatt tördeltük.

¹ A közölt dokumentumon keletkezési hely és idő nem szerepel. A dátumot a forrás tartalma és jellege - az első ötéves terv befejeződésének időpontja - alapján adtuk meg.

² Az óvodák és általános iskolák esetében az 1950. és 1951. évi rubrikákat - nem lévén bennük adat - kihagytuk. (Vö. a táblázat alján lévő magyarázó szöveggel.) Az általános iskolák esetében az 1951. évnél van megyei összesítő adat; tantermek száma: 723, tanulócsoportok száma: 833.

³ Lenti és Letenye esetében a kurzivált számadatokat az eredetiben piros tintával írták. (Vö. a táblázat alján lévő magyarázó szöveggel.)

⁴ A középiskolai tantermek számánál az 1950. évi rubrikákat - nem lévén bennük adat - kihagytuk. (Vö. a táblázat alján lévő magyarázó szöveggel.)

⁵ A táblázat közlésénél a lenti és letenyei járás mindössze két adatát elhagytuk a jobb technikai közölhetőség érdekében. Az elhagyott két adat Lenti községre vonatkozik. Állandó területi bölcsődei férőhelyek száma az 1954. évben bekövetkezett fejlődés eredményeképpen 20, az évvégi állomány szintén 20.

⁶ A rubrikában szereplő fejlesztések területi megoszlása nincs feltüntetve.

⁷ Lásd az 5. jegyzetet!

⁸ A forráscsoport adatokat tartalmaz még a gazdaság egyéb ágazatainak fejlődésére szektorális, területi és kronológiai bontásban.

134.

Zalaegerszeg, 1955. február 28.

**A Zalai Kőolajipari Vállalat igazgatójának jelentése
az MDP megyei bizottsága iparügyi osztályának a vállalat létesüléséről,
eddig működéséről, valamint jelen helyzetéről
(részletek)**

ZALAI KŐOLAJIPARI VÁLLALAT
ZALAEGERSZEG

Magyar Dolgozók Pártja
Zalamegyei Pártbizottsága,
Iparügyi osztály,
Z a l a e g e r s z e g .

Zalaegerszeg, 1955. február 28.

Tárgy: a zalai kőolajfinomító létesülésének,
működésének és jelen helyzetének rövid ismertetése.

A finomító építkezése 1952. év augusztus havában kezdődött MT határozatra, mint terven felüli létesítmény, jóváhagyott tervfeladat nélkül.¹

A finomító terveit építkezés közben készítette a Vegyiműveket Tervező Vállalat, mint generáltervező.

1953. év második hónapjáig a beruházási ügyek vitelével a Petrokémia Vezetősége volt megbízva. 1953. II. hótól a vállalat önálló vezetősége[t] kapott.

1953. II. hó 18-án az O. T.-ban tervcélmódosító kiegészítő értekezlet szögezte le a további tervezési feladatokat, közben az építkezés folyt.

1952. augusztusától 1953. december 31-ig mint generálkivitelező a 23/5 Építőipari Vállalat végezte a munkákat, de mint limiten aluli beruházáson szerződés kötéseit minden munkára befejező időpontként 1953. december 31-ét jelölte meg. Ilyen körülmények között a vállalatvezetőség kívánságait a tervteljesítés és megfelelő üzemeltetés szempontjából nem tudta teljesíteni, arra való hivatkozással, hogy nem kap anyagot, munkaerőt a felettes hatósága bármikor elirányíthatja más munkahelyre.

1953. évben gátolta az építkezést az a tény is, hogy a beruházás keretnyitása április végén történt meg, ami hátráltatta a kivitelezési szerződések megkötését. A vállalatvezetés az akkori főhatóságainál /VIM/ mindent elkövetett a minél előbbi keretnyitás és limiten felüli beruházássá való nyilvánítás miatt.

A szerződés kötéseknel a limiten aluliság, valamint az idő rövideége /II. félév/ a generálkivitelező 23/5-ös vállalatot igen tartózkodóvá tette vállalásaiban.

A tervek szolgáltatásánál is voltak nehézségek így pld. az 1953. évben megvalósuló beruházások terveinek átadási határideje az utolsó darabot illetően 1953. VI. 30-ában állapította meg az OT-ban lefolyt II. 18-i értekezlet.

1953. évben végzendő lényegesebb munkák:

Felvonulási építkezés befejezése,

Tereprendezés,

Kazánház építése,

Utak befejezésére történtek szerződés kötések.

Szociális létesítmények: Fürdő, étkezde, stb. iroda, lakóházra keret nem lett biztosítva.

Termelő berendezések vonalán /gépi berendezés/ [az] 1952. november 7.[-én] beindult kidesztillációs egység bővítése történt meg szeptember hóban. A további berendezések megrendelése bár megtörtént, komoly nehézségekbe ütközött azok kivitelezése a gépgyárakban vaslemez, szivattyúk, cső és egyéb nyersanyag hiánya miatt. A fenti nyersanyagok beszerzésénél az OT és a Kőolajipar Igazgatósága működött közre és biztosította, azt a gépgyárak részére.

1953. június 1-el a vállalat egyes vállal[aj]ttá alakult „MASZOLAJ” Zalai Ásványolajipari Vállalat néven. Főhatósága ezidőtől kezdve a „MASZOLAJ” Tröszt lett. 1953. július 13-án írt átfogó jelentésben teljes tájékoztatást igyekeztem adni a 0021/2. sz. alatt iktatott levélben, kiemelve a beruházási vonalon fennálló problémákat. A továbbiakban a Trösztben havonta megtartott igazgatói értekezleteken sok esetben csak egyes személyek felé állandó tájékoztatást adott a vállalat vezetősége a beruházást illető nehézségekről, valamint azáltal okozott termelésben fennálló akadályokról, szociális helyzetről, tűzvédelmi hiányosságokról, és kérte annak megszüntetéséhez a segítséget, hogy az minél előbb megvalósulhasson és arra beruházási keretet a felsőbb hatóság biztosítson.

A főhatóság részéről 1953. évet illetően kialakult irányelv az volt, hogy csak a termelést szolgáló berendezések tervezhetők be és nyerhetnek kivitelezést. Mindazon körülmény ellenére, hogy a vállalat gépi berendezés vonalán a legprimitívebb, a munkakörülményeket /szociális helyzet/ terepviszonyokat vizsgálva a legmostohább helyzetben dolgozott 1953. évben 158.042 to[nna] nyersolajat dolgozott fel. Ezzel éves dokumentál [sic!] tervét 94,2 %-ra teljesítette. Megjegyzendő, hogy július hótól már a vacuum üzemegységet is üzemeltetni kellett volna, de annak beindulása a nagyfokú beruházási lemaradások miatt csak augusztus 20-án történhetett meg részben. Az operatív tervét éves viszonylatban 112,7 %-ra teljesítette a vállalat egy főre eső 119,4 %-os termelési érték alakulása mellett.

Az új kormányprogram hatására, továbbá a vállalatvezetőség sürgetésére szerződés kötés történt még 1953. december 15-én 23/5-ös generálkivitelezővel a szociális épület, valamint az iroda megépítését illetően. 1954. VI. 30-i befejezési határidőre. 1954. január hónapjában felsőbb hatóság intézkedésére a 23/5-ös É. M. Építőipari Vállalat levonult a zalai építkezésről és helyébe a Dunavölgyi Timföldipar II. sz. Építkezés Vezetősége a generálkivitelező szerepét vette át. A vállalat vezetősége ez ellen tiltakozott, érvül felhozva, hogy ebből az építkezés menetében kiesések adódhatnak.

Körülbelül kéthónapos szervezgetés után a II-es számú építésvezetőség átadta a Dunavölgyi Timföld III. sz. építésvezetőségének a munkaterületet. Ezen háromszoros átszervezés következményeként a kivitelezési munkák gyakorlatilag május hónapig álltak, a további időben is a legnagyobb szervezetlenség uralkodott a kivitelező vállalat vonalán, fokozta a nehézségeket a nagyfokú munkaerőhiány is.

Gátolta 1954. évben a beruházások haladását azon tény is, hogy a vállalat főhatóságai egyes objektumoknál termódosításokat eszközöltek, ami új tervezéseket vont maga után és gyakori volt a címjegyzék változtatás is. Mint 1953. évben, 1954. évben is úgy a gépi berendezések /szivattyúk/ mint egyes építő anyagokból /cement, deszka, kavics/ beszerzési nehézségek, illetve hiányok voltak, melyet mint már feljebb említett a vállalat, egyes főhatóságok oldottak meg. /OT, NIM, „MASZOLAJ”/

Az 1954. éves beruházási keretnyitás az első negyedév végén történt meg. A vállalatvezetés állandóan sürgette.

A generálkivitelezői vonalon történt változás okozta többmint két hónapos kiesés, valamint a vállalatvezetés nem megnyugtató közlései következtében, főhatóságaink széleskörű helyszíni értekezleteket hoztak össze. Az értekezletek, melyek majdnem hetenkint lettek megtartva, jegyzőkönyvileg szögezték le a tennivalókat a generálkivitelező felé azon célból, hogy az ÁVT üzem² július 1-el meginduljon, és az ahhoz szükséges segéd üzemrészecskék is elkészüljenek.

A fenti értekezleteket a Terv Hivataltól Csukás elvtárs, vagy a MIN-től [NIM?] Bíró János elvtárs beruházási osztályvezető vezette.

Nem egy esetben jelentek meg magasabb vezető személyiségek, Lőrincz miniszter helyettes elvtárs, Csabai elvtárs a Köolajipar Igazgatóság vezetője, Golubjev vezérigazgató elvtárs a „MASZOLAJ”-tól.

Ezen értekezletek nem egy esetben apró részletességgel foglalkoztak a beruházás menetét elősegítő végrehajtandó utasítások megadásával.

Az értekezletek eredményeként indult meg augusztus 20-án az ÁVT üzem atmoszférikus desztillációs része.

Áprilistól augusztusig kielégítően halad a gépi berendezések beruházási munkái, melyet a nagykanizsai és budapesti gépgyárak végeztek.

Sok esetben előfordult, hogy az építkezési rész /generálkivitelező által vállalt munkák/ hátráltatták a gépi szerelési munkákat. Bár a szociális épületre, irodára, ivóvíz ellátásra, tűzvédelemre, lakóházra, vasúti vágányhálózatra, vasúti mérlegre a generálkivitelezővel határidős, érvényes szerződéskötések voltak, egypárat megemlítünk:

Tűzvédelem, 1954. XII. 31.

Szociális épületek 1954. XII. 31.

Iroda 1954. XII. 31.

Aszfaltletöltő 1954. X. 30.

Szennyvíztöltő, olajfogó 1954. IX. 30., mind a mai napig nem készült el, melyből óriási nehézségek adódtak és adódnak a vállalatnak terveinek teljesítése, a dolgozók szociális, kulturális helyzetének és az üzem biztonságát illetően.

Az augusztus 20-át követő napokban az ÁVT üzem desztillációs részének indulása után a hiányos tűzbiztonsági berendezésekre 1954. szeptember 14-én írt 01/10. sz. titkos jelzésű levelemben hívtam fel a figyelmét a „MASZOLAJ” Vezérigazgatóság Feldolgozási osztályának, névszerint Vajta és Gorlof elvtársaknak.

Külön meg kell említeni, hogy bár a vállalat évenként több 100 ezer tonna nyersolajat dolgoz fel, a kiszállított árut mérlegelni nem tudja, mivel a generálkivitelező még a mai napig sem készítette el a mérleget, holott már arra számtalanszor határidős ígéretet tett.

Fontos megemlíteni a vállalat területéről távozó iparvíz derítésének kérdését is. A derítő berendezés teljes egészében még a mai napig sem készült el. A termelés viszont már majdnem teljes ütemben folyik. Ez a lehetetlen helyzet azt a veszélyt rejti magában, hogy a provizórikus formában üzemeltetett olajderítőről olajos víz folyhat el a Zala folyó vízrendszerén keresztül a Balatonba és azt szennyezheti.

Általános helyzetként az 1954. évet illetően megállapítható, hogy csak a termelő eszközök, gépi berendezések fejlesztése haladt.[...]

A mai napig mindössze két üzemrész volt átvehető a nagyfokú hiányosságok miatt műszakilag. Az üzembehelyezési eljárás kérése 1955. február 14-én kelt levélben történt meg a Ber. 115. és Ber. 111. sz. levelekben a Kőolajipari Igazgatóság felé.

1954. november 4-én a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének Munkavédelmi osztálya vezetésével tartott üzemellenőrzés az üzem területén egyidőben folyó termelés és beruházási munkák következtében fennálló baleseti és üzembiztonsági veszély megállapítása következtében a termelés azonnali leállítását javasolta, felsorolta a hiányosságokat.

A Kőolajipari Igazgatóság és a VDSZ közt folyó tárgyalások megegyezésre vezettek azáltal, hogy részben egyes hiányosságok, melyek a beruházások lemaradásából következtek be, provizóriumokkal megszüntetést nyertek ideiglenes jelleggel, részben a beruházások haladásával megoldást nyertek, vagy nyernek.

Kiss Árpád miniszter⁴ elvtárs 1954. december 17-én lentjárt a vállalatnál Csabai elvtárral a Kőolajipari Igazgatóság vezetőjével. Személyesen vizsgálta felül az üzem, majd közölte, hogy felelősségvállalását a VDSZ felé a további üzemeltetésért megadja a hiányok felszámolásáig.

Az 1954. évben vállalt kötelezettségének a generálkivitelező Dunavölgyi Timföldipar III. sz. Építésvezetősége nem tett eleget. Bizonyítja e tényt a vállalat vezetősége által ellene foganatosított kötbérigény bejelentés, melyet a KDB a vállalat részére már ezideig is kb. egy millió forint megítélésével. [sic!]

A fentvázolt nehézségek ellenére a vállalat az 1954. éves operatív tervét 254.104 tonna nyersolaj feldolgozásával 100,3 %-ra teljesítette. A legsúlyosabb helyzet az 1954. év IV. negyedévében adódott, azáltal, hogy a vállalat termelési tervébe pld.

december hónapra kb. 10.000 to[nna] bitumen legyártása volt beállítva, viszont a betervezett termelő eszköz /berendezés/ nem állt a vállalat rendelkezésére.

Az 1955. évben a termelésben az eddig felsorolt hiányosságok további súlyos nehézségeket okoztak ezideig januári tervét – bár az csökkentve lett – mindössze 78 %-ra tudta csak teljesíteni.

A generálkivitelezői vonalon – annak felsőbb szerve által – újabb átszervezés történt. Jelenleg az ún. ÉM. Dunavölgyi Építőipari Vállalat 4. sz. Építésvezetősége töltené be a generálkivitelező szerepét, aki mind [sic!] jogutód az előzetesen eszközölt kivitelezéssel kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedik, hogy a jogelődjeinek munkájáért felelősséggel nem tartozik. Ezen álláspontja leginkább abban nyilvánul meg, hogy az elmúlt évekre vonatkozólag nagymennyiségű adatot vállalatunktól kér be, így azzal a kívánsággal fordult vállalatunkhoz, hogy állapítsuk meg egyfelől azt, hogy elődei milyen munkákat végeztek be, milyen munkákkal maradtak le a már múlt évre megkötött szerződéseknél. Az elmaradt munkák tételes felsorolását kívánja oly hatállyal, hogy amennyiben azokból vállalatunk valamelyik tételt nem sorolná fel, úgy e tétel tekintetében szerződésünk érvénytelenné válik. Ezen kívánságának teljesítése több hónapi munkát okoz vállalatunk beruházási osztályának. E téren adatokat egyáltalán nem bocsát vállalatunk rendelkezésére, bár neki kellene elsősorban - az átvett iratok alapján - megállapítani, hogy a múlt évi szerződéseit mily mértékben teljesítette.

A nevezett vállalat nagymértékben elvonta beruházási osztályunk munkáját a folyó munkáktól azáltal is, hogy múlt év december hó 10-től be nem fejezett objektumokat ajánlott fel műszaki átadás-átvételre, ami a fennálló szabályok értelmében azzal a kötelezettséggel járt vállalatunk részére, hogy a be nem fejezett objektumoknál tételről-tételre a helyszínen meg kellett állapítani azt, hogy mit végzett el [a] kivitelező és milyen munkákkal maradt el az egyes költségvetési tételeken belül.

A számlázásnál már egyszer elszámolt tételeket több esetben hozott a tárgyhavi keresetében. Ezzel is sok munkát ad a számlák kollaudálásánál.⁵ Az alvállalkozóival szemben a számlázási rendszere nem kielégítő. Az alvállalkozók számláját hiányosan ellenőrzi és az alvállalkozók számláit csak akkor hajlandó aláírni, ha azt előzőleg műszaki ellenőreink aláírják. Ennek megfelelően a nagyszámú alvállalkozóinak ellenőrzésével is műszaki ellenőrzéseink vannak megterhelve.

Bár lényegében ugyanazon munkavállalók dolgoznak az új Dunavölgyi Vállalatnál is, mint a réginél, gyakorlatra arra az álláspontra helyezkednek, hogy a múltat nem ismerik, ép[p] ezen indokkal olyan felvilágosításokat kérnek, amiről nekik tudomásuknak kell lenni a birtokukban lévő műszaki leírások, tervek és kivitelezési rajzok, valamint költségvetések alapján.

A kivitelezéssel kapcsolatban megállapítható az, hogy a kivitelező nem törekszik elsősorban a már megkezdett építmények befejezésére, hanem anyagigényes munkát kezd meg. Így pld. a kazánház szociális építményei, az üzemi szivattyúház szociális létesítményeit /mosdó, öltöző, fürdő/ nem készíti el, továbbá tető nélkül maradnak

egész télen át a már felépített épületek /üzemi konyha, fürdő, öltöző, étkeзде épülete/. Az irodaépület tetőzete szigetelés nélkül maradt, a laboratórium szigetelés nélkül van, ezzel szemben felépítették a tűszivattyúház földszinti falait földem nélkül január és február hónapban.

A vállalat vezetősege a fennálló nehézségekről, úgy a termelés vonalán, mint a beruházások terén igyekezett kellő tájékoztatást adni a Megyei Pártbizottság felé, a Városi Pártbizottság felé, valamint Főhatósága felé, szóban vagy írásban tett jelentéseiben.

Zalaegerszeg, 1955. február 28.

ZALAI KŐOLAJIPARI VÁLLALAT
ZALAEGRSZEG
Orosz Ferenc igazgató
Orosz

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Olajip. 16. ő. e. — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázat. A dokumentum első lapjának tetején két zöld pecsét látható, ezek szövege: „Titkos” ill. „Zalai Kőolajipari Vállalat, Zalaegerszeg, TÜK. ügykezelés”. Előbbi pecsét a második lapon is megismétlődik.

¹ Az 1951. elején feltárt és még ezen év nyarán üzembe állított nagylengyeli olajmező olajának nagy bitumentartalma (nehéz szállíthatósága miatt) tette szükségessé annak (részbeni) helyben való feldolgozását. Ennek megfelelően született meg 1952 májusában a döntés egy aszfaltgyár és finomító Zalaegerszegen történő felépítéséről. Lásd: Bencze 1980. 43. p.

² Atmoszférikus vákuum desztillációs (A₂V) üzem. Lásd: Zalai Kőolajipari Vállalat története 1952-1987. h. n. [Zalaegerszeg], é. n. [1987.] 10. p.

³ A kihagyott részben kevésbé lényeges üzemi problémákról esik szó.

⁴ Kiss Árpád vegyipari és energiaügyi miniszter (1954. okt. 30. - 1956. júl. 30.)

⁵ A számlák ellenőrzése, ellenjegyzése esetleg külső szakértő által.

135.

Zalaegerszeg, 1955. március 15.

**A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának¹ jelentése
a megyei pártbizottságnak, az MDP KV március 2-4-i ülésén hozott
határozata² után kialakult helyzettel kapcsolatban**

BELÜGYMINISZTERIUM
Zalamegyei Főosztálya

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 219-01/64-1955.

Megyei Pártbizottságnak,
Helyben.

A KV. határozata továbbra is eléggé élénken foglalkoztatja a lakosság különböző rétegeit. Most már elmondhatjuk azt, hogy a becsületes dolgozó parasztság, munkások, értelmiségiek, akik békét akarnak magukénak vallják a társadalmi rendszert, hely[e]slően fogadják. Tapasztalható, hogy egyes községekben szigorúan elbírálják Nagy Imre politikáját és úgy nyilatkoznak, hogy a községekben már régebben megalakult volna a tsz, de mivel az 1953-as kormányprogram elhangzott és utána megengedték azt, hogy egyes tsz-ek feloszoljanak - így az ellenség erősebb talajra talált - s más községekben a tsz-ek megalakítása nehézségekbe ütközött.

Az egyénileg dolgozó parasztság körében továbbra is csak az tapasztalható, hogy egymás közt azt beszélnek, a KV. határozata után a tsz-be a belépés kötelező lesz. Ez a hangulat Csácsbozsok községben teljesen elterjedt. Lehet tapasztalni olyan megnyilvánulásokat, hogy amelyekben hangsúlyozzák az egyénileg gazdálkodók, hogy ezek után munkájukat nem serkentik, hanem csökkenteni fogják. Balogh János 48 éves, 12 kh. középparaszt, a helyi tanácstól azt kérdezte, hogy valóban kötelező lesz-e a tsz-be való belépés. Továbbá elmondja, hogy az egész falu[b]an ez a hír terjedt el és a parasztok szeretnék erre sürgős választ kapni. Ebből az tapasztalható, hogy egyes helyeken kevésbé ismerik a KV. határozatát. Továbbá Horváth József 43 éves, 3 kh. kisparaszt csácsbozsoki lakos úgy nyilatkozott, hogy van most pénze és szekeret akart csináltatni, de a határozat megjelenése után nem csináltat szeker[e]t, mert úgy is be kell lépni a tsz-be, inkább a pénzt tartalmazolja.

Tapasztalható az is, olyan személyek akik az 1950/51-es években a földjük mellett üzemekbe mentek dolgozni, a kormányprogram után ismét a mezőgazdasági munkát, illetve a paraszti gazdaságot vették irányba, most a KV. határozata után újból az üzemek és egyéb vállalatokhoz akarnak elhelyezkedni.

Tapasztalható a kisiparosok között is, hogy az 1953-as kormányprogram után maszkba lépő kisiparosoknak most újra az a céljuk, hogy a kisipari tsz-be tömörüljenek. Ilyen irányú megnyilvánulás, illetve cselekvés a zalalövői községben Németh Dezső magán vállalkozó villanyszerelő és Pintér László rádióműszerész részéről volt tapasztalható. Ezek a személyek a KV. határozatának nyilvánosságra hozása után nyomban kérték a zalalövői ktsz-be való felvételüket és az iparendélyüket vissza akarják adni.

Az ellensé[ge]s, vagy osztályidegen személyek bírálják a KV. határozatát. Nem tartásák helyesnek Nagy Imre leváltását s úgy nyilatkoznak, hogy mindenáron kényszeríteni akarják a parasztságot a tsz-be.

Tóth József kulák, csácsbozsoki lakos úgy nyilatkozott, hogy Nagy Imre miniszterelnök[öt] leváltották,³ mert nyugatra húzott. Helyette most egy miniszter, egy orosz[?] lett kinevezve, mindenáron a tsz-be akarják kényszeríteni a parasztságot. Újból megkezdik azt, amit Nagy Imre megszüntetett. Hát csak csináljanak amit akarnak, örökké nem tart ez a rendszer.

Milkovics Ferenc volt cs. és királyi kamarás, zalaegerszegi lakos így nyilatkozott: Én olvastam a pártprogramot, gyerekes dolognak tartom, hogy most visszahívják

azt, amit Nagy Imre mondott, hisz Rákosi önkritikájában maga is elismerte, hogy a nehéziparról egyenlőre le kell térni, most mégis visszatérnek rá. Erőltetett dolog és ha nem volna terror, akkor más lenne a helyzet. Minden különben a külpolitikai helyzettől és annak alakulásától függ.

A gutorföldi államigazdaságban f. hó 12-én a délutáni órákban tárgyalták meg a KV. határozatát. A határozat megtárgyalása után az áll. gazd. párttitkára több munkással a gutorföldi italboltba tértek be, ahol Süket Dániel 26 éves, vagyontalan, pártból kizárt, és az áll. gazd.-ból fegyelmileg elbocsájtott személy, Náprádfa-újmajori lakos belekötött Csuka László ámg. párttitkárába és az ottlévő 30-40 fő előtt a következőket kiabálta: „Piszkos kommunista, már az állami gazdaság területére sem engedtek be, ilyen piszkos pártszervezet úgyszincs máshol már, csak az államigazdaságban. Maga a párttitkár kupec. - Továbbiakban így folytatta, piszkos kommunisták összeültetek, hogy államigazdaságokat és termelőszövetkezeteket szervezzetek, így akarjátok a parasztságot a tsz-be kényszeríteni, majd lesz gondom erre a piszkos párttitkára.” Süket Dánielt az italbolt vezetője és az ottlévő párttagok az italboltból eltávolították. Az ügyben a pártbizottsággal és az ügyészséggel a kapcsolatot felvesszük és az eljárást ellene megindítjuk.

Zalaszentbalázs község lakosságának 60 %-ának rossz a hangulata, mivel Gellért József 43 éves, zalaszentbalázi plébános a templomban a szószékről felhívta a hívők figyelmét arra, hogy a számára ültessenek kotlóstyúkokat és a csirkéket akkor vigyék a lakására, ha majd azok nagyok lesznek. Azok a hívők, akik kis csirkét akarnak vinni, azok kotlóval együtt vigyék a kis csirkéket.⁴

Zalaegerszeg, 1955. március 15.

Banka Pál s. k. r. őrgy.
főoszt. vez. h.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 82. ő. e. — Pecséttel hitelesített gépelt tisztázat.

¹ Lásd 125. dok. 1. és 2. jegyzetét!

² A KV ebben a határozatában ítélte el a Nagy Imre nevéhez kapcsolódó „új szakasz” politikáját. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 331-343. p.

³ Nagy Imre március 1-jei dátummal küldte el a KV ülésén felolvasandó felszólalását, amelyben bejelentette lemondását a miniszterelnökségről. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 331. p. Nagy Imrét hivatalosan 1955. április 18-án váltották le a kormányfői posztról.

⁴ A szövegben előforduló rendkívül sok gépelési hibát kijavítottuk.

136.

Budapest, 1955. március 25.

A Magyar Írók Szövetségének válaszelevele az MDP Zala Megyei Bizottságához,
egy megyei antológia kiadásával kapcsolatban

Vasvári Ferenc elvtársnak,
Magyar Dolgozók Pártja
Zalamegyei Pártbizottsága

Z a l a e g e r s z e g .

Kedves Vasvári Elvtárs!

Antológia-tervüket¹ a következő véleménnyel küldjük vissza:

Véleményünk szerint megyei brossúraként, illetve ilyen jellegű kiadványként az egész anyag megjelenhet. Arra viszont alkalmatlan, hogy a Kiadói Tanács égisze alatt, mint szépirodalmi könyv jelenjék meg. Nem azért, mert erre a célra az egész gyenge, hanem azért, mert nagyon egyenetlen az anyag. Körülbelül a felét ki kellene hagyni, ha ilyen jellegű kiadványként akarnók megjelentetni, akkor viszont kevés lenne önálló kötetnek. Azt ajánljuk, hogy mint tavaly a győriek csinálták, ugyan úgy a Megyei Pártbizottság engedélyezési hatáskörébe tartozó kiadványként jelentessék meg az anyagot egy vagy két füzetben. A legjavát pedig küldjék el a pécsi írócsoportnak, ahol önálló vidéki kiadó van, hogy ők gondoskodjanak kiadásáról. Erre ott a mód és lehetőség megvan. Az nem baj, ha ezek a művek előzetesen ilyen megyei brossúrába megjelennek, azután még egy együttes megyei antológiában, vagy a Dunántúl c. folyóiratban is megjelenhetik. Mi erről az anyagról a pécsi írócsoportot értesítettük.²

Elvtársi üdvözlettel:

Fábián Zoltán
/Fábián Zoltán/
elnöki titkár.

Mellékelve: az Antológia anyaga.

Express!

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 152. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Írók Szövetsége”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Lásd a jelzetben megadott őrzési egységet!

² A tanácsot megfogadva, valóban brossúraként jelentették meg az anyagot: Zalamentén. Zalaegerszeg, 1955.

137.

Zalaegerszeg, 1955. április 11.

**A Belügyminisztérium Zala Megyei Főosztályának¹ jelentése
az MDP Zala Megyei Bizottságának, a húsvéti körmenetekről**

BELÜGYMINISZTERIUM
Zalamegyei Főosztálya

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 219-01/86-1955.

Megyei Pártbizottságnak,

Helyben.

A megye területén a rk. katolikus [sic!] egyház vezetői, illetve papjai április 9-én 16-19 óra között a szokásos húsvéti körmeneteket megtartották.

A megye területén összesen 91 körmenetet tartottak meg. Ebből: 7-et bejelentés nélkül és 7-et az útvonaltól eltérően. A megtartott körmeneteken összesen kb. 61.980 fő vett részt. Ebből nő: 32.890, férfi: 20.500, gyermek és egyéb fiatal: 8.590. Járások szerint megosztva az alábbi képet mutatja:

Zalaegerszegi járás területén összesen 32 körmenetet tartottak. Ebből Csatár, Nagypáli, Zalaszentgyörgy és Salomvár községekben bejelentés nélkül, Csácsbozsok, Nagykutas, Felsőnemesapáti,² Egervár és Alibánfa községekben a bej[e]lentett útvonaltól eltérően. A körmeneteken összesen kb. 19.000 fő vett részt. Ebből nő 10.450, férfi 5.400, gyermek és egyéb fiatal 2.850.

Szórványosan tapasztalható volt, hogy egyes községekben néhány, párttag, tanácstag és egyéb tömegszervezeti tagok is résztvettek a körmeneten.

Nagykani[z]sai járás területén 24 körmenetet tartottak meg, ezek közül Zalaszabar és Nagyrada községekben bejelentés nélkül, a körmeneteken kb. 16.780 fő vett részt. Ebből nő: 9.740, férfi: 5.000, gyermek és egyéb fiatal: 2.540.

A letenyei járás területén 10 községben tartották meg a körmenetet. Becsehely községben engedély nélkül, Tótszentmárton községben pedig a bejelentett útvonaltól eltérően. A körmeneteken összesen kb. 9.000 fő vett részt, melyből nő: 5.000, férfi: 3.000, gyermek és egyéb fiatal: 1.000. A letenyei járás területén ugyancsak tapasztaltuk, hogy párttagok és egyéb funkcionáriusok is résztvettek a körmeneteken. Borsfa községben a párttitkár családotól együtt résztvett.

Lenti járás területén 11 községben tartották meg a körmeneteket. Resznek községben a bejelentett útvonaltól eltértek, illetve a község Fő utcáján, amely égő gyertyákkal volt kidíszítve, végigvonultak. A körmeneteken résztvett kb. 8.200 fő. Ebből nő: 4.200, férfi: 2.800, gyermek és egyéb fiatal: 1.200.

Zalaszentgróti járás területén 14 községben tartották meg a körmenetet. Ezen kb. 9000 fő vett részt. Ebből nő: 4.000, férfi: 4.000, gyermek és egyéb fiatal: 1.000.

Zalaszentgróti járásban tapasztaltuk, hogy ugyancsak több tömegszervezeti, tanács, és szórványosan párttagok is résztvettek a körmeneteken.

Legkiemelkedőbb volt Zalaapáti község, ahol Tarsoly Ferenc 34 éves, 4 kh., MDP tag, Nyári György 56 éves, 10 kh, MDP tag mindkettő tanács[ta]g, zalaapáti lakosok is résztvettek. Ilyen jelenségeket tapasztaltunk Szentpéterúr, Túrje és Zalabér községekben is.

A megtartott körmeneteken, főleg az idősebb nők és férfiak vettek részt, azonban fiatalabb nők és férfiak is jelentős számban résztvettek. Általában tapasztalni lehetett, hogy olyan személyek, akik egész éven keresztül vallásos szertartásokra, kevésbé, vagy egyáltalán nem jártak el, ezen a napon résztvettek a szertartásokon.

A nagyszombat esti körmeneteket több helyen éjféli mise követte, ahol már kevesebb számban jelentek meg a hívők.

A húsvétvasárnap délelőtti órákban valamennyi rk. egyházközség székhelyén ahol templomok voltak a szokásos ünnepi nagymiséket megtartották. A miséken megjelentek száma, majdnem megközelíti a körmeneteken lévők számát.

A körmeneteken és húsvét vasárnap rendezavarást és egyéb ellenséges megnyilvánulást nem tapasztaltunk.

Pozsgai Jánosné csácsbozsoki lakos, 4 kh. egyénileg dolgozó paraszt felesége a járóőr[k]nek panaszolta, hogy a helyi plébános valósággal terrorizálja a falut. Azt hangoztatja, hogy aki nem megy el a templomba, annak családját nem részesíti egyházi szertartásokban és nem is temeti el. Több esetben különböző élelmiszereket is követel. Többek között kérte azt, hogy elfogy a sonkája, a község lakossága vigyen.

A letenyei „Vörös Csillag” tsz-ben tapasztalható, hogy a szarvasmarha állomány nem kellően van gondozva. Ennek következtében igen soványak. A tagság a rendőrijárőrnek azt mondja, hogy az elmúlt hónap alatt magzatát a korábban megszültő 2 szarvasmarha is a megfelelő takarmányozás hiányában vetélt el.

A kislakpusztai³ tsz. dolgozói panaszkodnak, mivel a szentlislói gépállomás a csoporttal kötött szántási és vetési munkálatokat kellő gyorsasággal nem végzi. A tsz tagjai azt mondják, hogy ez mind azért fordul elő, mert az ámg. főgépésze durván bánik a dolgozókkal és azok egymásután mondanak fel. Részükről az ügy kivizsgálása folyamatban.⁴

Zalaegerszeg, 1955. április 11.

Banka Pál s. k. r. őrgy.
főoszt. vez. r. h.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 82. ő. e. — Pecséttel hitelesített gépelt tisztázata. A dokumentum végén tollal odairva: „Tudomásul: Vasvári”.

¹ Lásd 125. dok. 1. és 2. jegyzetét!

² Ilyen nevű község nem létezett, csak Alsónemesapáti és Nemesapáti.

³ Bánokszentgyörgy külterületi lakott helye.

⁴ A szövegben előforduló rendkívül sok gépelési hibát kijavítottuk.

138.

Budapest, 1955. június 15.

Az Országos Erdészeti Főigazgatóság levele az MDP Zala Megyei Bizottságához, az erdőgazdálkodás egyes kérdéseiről

Magyar Dolgozók Pártja
Zalamegyei Pártbizottsága,

Zalaegerszeg.

Kedves Elvtársak!

A Központi Vezetőség márciusi határozata¹ az erdőgazdaságok területére - elsősorban a gazdaságos termelés vonatkozásában - alapvetően fontos útmutatásokat tartalmaz. Nem utolsó sorban megoldandó feladat az is, amelyet az erdőgazdaság termelésének fejlesztéséről szóló 1040/1954. sz. M. T. határozat² a több, jobb és olcsóbb termékek előállításával kapcsolatosan előír.

Zalamegyében az állam és az államerdészet kezelésében 210 község határában mintegy 66.500 ha erdő van, míg a tanácsok felügyelete alatt lévő 11.900 ha nem állami erdőből, 250 ha községi, 530 ha. közbirtokossági, 95 ha. egyéb közületi, 450 ha. szövetkezeti és 10.600 ha. magántulajdonban van.

Az állami erdők területének 90 %-án üzemtervszerű erdőgazdálkodás folyik. A még nem üzemtervezett területeken az üzemterv készítése folyamatosan készül.

A megye erdőségeinek élőfa készlete 12 millió m³-re tehető évenként 280.000 m³-es átlag növedéssel.

Az állami erdőkből évenként mintegy 228.000 m³ faanyag kerül kitermelésre, amiből 70.400 m³ iparifa és 157.600 m³ a tűzifa. Az iparifából a legfontosabb választékok közül a hámozási és fűrészrönk 34.300 m³-t, a bányafa 13.300 m³-t képvisel.

Zalamegyéből évenként átlag 68.800 m³ iparifa és 73.000 to[nna]. tűzifa kerül távolsági értékesítésre. Figyelembe véve azt is, hogy az iparifából 38.700 m³ a hámozási és fűrészrönk, és 15.800 m³ a bányafa - ami népgazdaság tekintetében igen jelentős mennyiséget tesz ki az ország 19 megyéjében lévő 35 erdőgazdasághoz viszonyítva - annál is inkább bír ez nagy jelentőséggel, mert az ország egyik legértékesebb bükk és fenyő állományából kerül ki az anyag.

A megye területén átlagosan évenként 1600 ha. területen folyik mesterséges erdő-sítés, 5 millió forint beruházással és 390 ha. területen fásítás 1.400.000 Ft beruházás-

sal. A fásítási területből 30 ha. Tsz területére, 30 ha egyéni gazdák területére és 330 ha. közületek fásításaira esik.

Igen nagy jelentőséggel bír továbbá a megyében mintegy 30.500 ha. területen lévő szakszerű és okszerű vadgazdálkodás megteremtésének elérése, s nem utolsósorban a melléktermékek kihasználása az aprószerfától, a műkarácsonyfán keresztül, az erdei gyümölcsök begyűjtése mellett a mész- és szénégetésig.

Komoly nehézséget okoz a tanácsok kezelésében lévő nem állami erdők faanyag beszolgáltatása. A nem állami erdők területén ugyanis biztosítani kell 2.900 m³ iparifát, amiből 800 m³ a fűrészrönk és 1.500 m³ a bányafa.

A feladatokat a megyében 2 erdőgazdaság és pedig az északzalai /:Zalaegerszeg:/ és a délzalai /:Nagykanizsa:/ erdőgazdaság látja el a Zalaegerszegen, Bakon, Zala-Csányban, Szentgyörgyvölgyben, Sárdi pusztán,³ Lentiben, Zalabaksán, majd Kiskomáromban, Nagykanizsán, Budafán, Bánokszentgyörgyön, Szentpéterföldjén szervezett erdészetekben, a lentii faraktár és vasútüzemmel, a csömödéri faraktárral és a csömödéri vasútüzemmel összesen állandó 470 létszámmal.

A zalamegyei erdőgazdaságok évi átlagos munkás-létszáma 2.300 fő, akiknek szociális körülményeivel, szakmai és politikai nevelésével is foglalkozni kell.

A gazdasági feladatokon túl látják el az erdőgazdaságok az erdő védelmével, a társadalmi tulajdon megvédésével kapcsolatos teendőket is.

Az erdőterület szocialista szektorának uralkodó szerepe lehetővé teszi, hogy tervszerűen, a dolgozó nép érdekeinek megfelelően irányítsák és fejlesszék az erdőgazdaságok gazdálkodásukat. Annál is inkább szükség van erre, mert a félévi mérlegadatok alapján a zalamegyei erdőgazdaságok ugyan 2.540.000 Ft nyereséget értek el és a tervezettel szemben eredményjavulásról adnak számot, mégis az erdők minőségi állapotára figyelemmel az eredményeket még fokozottan lehet javítani.

A tájékoztatásra fentiekben ismertetett adatok igazolják, hogy a népgazdaság egésze számára a zalamegyei erdőgazdaságok gazdálkodásának nagy jelentősége van. Arra kérjük az elvtársakat, hogy ellenőrzéseikkel segítsék az erdőgazdaságokat a fejlesztési határozat célkitűzéseinek megvalósításában.⁴

Budapest, 1955. június 15.

Elvtársi üdvözlettel:

Keresztesi
/:Keresztesi Béla:/

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 108. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Országos Erdészeti Főigazgatóság, Főigazgatóhelyettes”. Az első lap tetején piros színű, bekeretezett „Szigorúan titkos” hosszúpecsét olvasható. Szintén az első lapon - minden bizonnyal a fogadó szerv munkatársa által tollal készített - táblázat olvasható, amely az erdőterület szektoronkénti megoszlását mutatja az eredeti szöveg szerinti adatokkal, átszámítva az abban szereplő ha-ban megadott számokat kh-ra. A táblázat mellett - arra utalva - láthatóan ugyanazon kéz által írt: „Ezt gépeltesd külön le.” szöveg olvasható.

¹ Az MDP KV az 1955. március 2-4-i ülésén hozott határozatáról van szó. A határozat az általánosságok szintjén mozgott, olyan konkrétumokra, mint az erdőgazdaság nem tért ki. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 331-343. p.

² 1040/1954. (V. 27.) számú minisztertanácsi határozat, az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről.

³ Bárszentmihályfa (ma Lenti) külterületi lakott helye volt.

⁴ A közölt szövegben a fontosabb számadatokat piros és kék ceruzával aláhúzták.

139.

Zalaegerszeg, 1955. június 21.

A DISZ Zala Megyei Bizottságának jelentése a középiskolai szervezetek munkájáról

J e l e n t é s :

a középiskolai DISz szervezetek munkájáról.

Az 1954-55-ös tanévben vontatottan indult meg középiskolai DISz szervezetekben az egészséges vérkeringés, de a kezdeti nehézségeken sikerült áthidalnunk. [sic!] Megyénk területén 9 középiskola van, ebből 5 tartozik közvetlenül az OM. illetve az Okt. Osztály¹ felügyelete alá, a többi négy pedig más szakminisztériumok irányítása mellett dolgoznak. Szeptember elején értekezletet tartottunk a középiskolák igazgatói, diákotthonok igazgatói, osztályfőnöki munkaközösségek vezetői és az újonnan beállított DISz-t segítő tanárok részére, amelyen ismertettük az iskolai DISz szervezetek munkáját, feladatait és annak működési lehetőségeit, távlatait a középiskolákon belül. Ezen az értekezleten tisztáztuk és megállapítottuk, hogy a középiskolákon belül csak a DISz létezik, mint tömegszervezet, a többi szervezetek /vörös kereszt, szabadságharcos szövetség, MRSz/ az iskolán belül a DISz irányítása mellett mint csoportok dolgozhatnak. Az értekezleten az igazgatók részéről felmerültek olyan nézetek, hogy nem szükséges az iskolában DISz szervezet, hiszen az iskola teljesíti a nevelési parancsokat is, mert „a mi iskoláinkban - mondták - oktató-nevelőmunka folyik”. Az ilyen nézeteket az értekezletnek elvileg kellett tisztázni, amely sikerrel is járt. Bebizonyítottuk, hogy az iskola egyedül nem képes erős közösséget létrehozni, mert a pedagógusok egyrésze - annak ellenére, hogy iskoláinkban oktató-nevelőmunka folyik - az órákon csak oktat, de nem nevel. Az iskola e kettős funkciót, tehát az oktató-nevelőmunkát csak akkor tudja megvalósítani, ha egy erős, szilárd nevelőjellegű szervezetre támaszkodik. Ez a szervezet pedig nem lehet más, mint a Párthoz legközelebb álló kommunista ifjúsági szervezet: a DISz. Felvetődött olyan nézet is, hogy a DISz-ben nincs romantika, nincsenek érdekes foglalkozások: „bezzeg a cserkészlet érdekes volt” - mondták. Ezt a téves nézetet is sikerült megcáfolni. Ugyanis a fiatalok szívesen mentek volna kirándulni, táborozni, de a pedagógusok közül nem igen akadt egy vállalkozó szellem, aki vállalta volna a vezetést.

Ezért hiányzott a romantika. A középiskolai DISz fiatalok általában a DISz korosztály legifjabb tagjai közé tartoznak, s ezért nem képesek teljesen önállóan vezetni, ha nem kell, hogy támaszkodjanak a fejlettebb vezetők segítségére, tehát a pedagógusok irányítására.

A kilenc közé[p]iskolában szeptember és október hó folyamán újra választották az alapszervezeti vezetőségeket, megalakították az iskolai vezetőséget, illetve a zalaegerszegi Ált. Gimnáziumban az iskolai DISz bizottságot. Az első osztályokban új alapszervezeteket hoztunk létre. Ezeket a feladatokat határidőre teljesítettük. A vezetőségek megválasztása után megindult a szervezeti élet, de az új vezetők közül hiányzott még a kezdeményezés, az önállóság, amelyet a DISz-t segítő pedagógusok gyakran megemlítettek az értekezleten. A zalaegerszegi és nagykanizsai városi bizottságokon, valamint az illetékes zalaszentgróti járási bizottsággal is részletesen megbeszéltük a tennivalókat, amelyeket a középiskolai DISz szervezetek elé célul tűztünk ki. Az Igazgatókkal és DISz-t segítő tanárokkal, valamint az osztályfőnökökkel megbeszéltük, hogy a DISz vezetőknek igyekezzenek ők is tekintélyt szerezni. Elmondhatjuk, hogy az iskolai DISz vezetőségek megbecsülésben éltek és az igazgatók jórésze az iskola DISz titkárával nem mint diákjával, hanem mint munkatársával foglalkozott. Ez nagyon jó hatással volt az egész iskolai DISz munkára, mert a fiatalok látták, hogy a DISz-t és annak vezetőit megbecsülésben tartják a nevelők is. Pl. a zalaegerszegi Általános Gimnáziumban Gombás Lajos DISz titkár szavát a fiatalok ugyanolyan komolyan vették, mintha az igazgató mondta volna.

Az erkölcsi, politikai nevelés fő formájának a politikai tájékoztatókat és az előadásos propagandát jelöltük meg középiskolai DISz szervezeteinkben. A politikai tájékoztatás vontatottan indult meg, mert megszokott volt hetenként a sajtóvita, a sajtó félóra. A sajtóvitákat még kategorikusan nem szüntettük meg /a DISz KV. Középiskolai Ifjúsági Osztályával történt megbeszélés alapján/, hanem fokozatosan átszerveztük annak formáját és elvi tartalmát. A zalaegerszegi Közgazdasági Technikumban, a nagykanizsai Vegyipari, gépipari és Mezőgazdasági Technikumokban, valamint a zalaszentgróti Ált. Gimnáziumban sikerült elérnünk, hogy kéthetenként, a KV. határozata értelmében tartották meg a politikai tájékoztatókat. A zalaegerszegi Közgazdasági Technikumban a politikailag legfejlettebb pedagógusok tartottak politikai és politikai-gazdaságtan tárgyú előadásokat a fiatalok részére. A többi középiskolában ez a tájékoztatás részben az osztályfőnöki órákra szorítkozott vagy hetenként sajtóvitát rendeztek, mint pl. a zalaegerszegi Tanítóképzőben. Az előadásos propaganda legeredményesebb formája a Nagykanizsán szervezett „Ifjúsági Akadémia” volt, amelynek keretein belül kéthetenként hallgathattak előadást a középiskolás diszisták városuk múltjáról, jelenéről, gazdasági és politikai fejlődéséről, valamint a nemzetközi helyzet és a bel-politika leglényegesebb eseményeiről. Ezeket az előadásokat Párt bizottságok, tanácsok, múzeum, valamint más szervezetek és intézmények vezetői és igazgatói tartották. A politikai nevelésnek igen jó formájának bizonyult ez a módszer. A középiskolai DISz szervezetek részére szerveztünk filmelőadásokat,

amelyeket a fiatalok erkölcsi-politikai nevelésének érdekében tettünk. A nagykanizsai középiskolások részére Novák György Elvtárs, a DISz MB. titkára tartott előadást a Szovjetunióban szerzett élményeiről és tapasztalatairól. Ugyancsak a nagykanizsai középiskolákban tartott előadást Hadnagy László Elvtárs, a Megyei Tanács VB. elnökhelyettese „Ismerkedés-Barátság-Szerelem” címmel, amelyet nagy érdeklődéssel hallgattak. A klerikalizmus és más ellenséges ideológiai nézetek ellen is felvettük a harcot. Ezen a területen inkább a diákotthonokban értünk el észrevehető eredményt. Hogy ezen a területen nem értünk el kielégítő eredményt, annak is tulajdoníthatjuk, hogy a jobboldali elhajlás érezhető volt a középiskolákban is és a pedagógusok egy része tüntetőleg eljárt templomba. Egyéni és csoportos beszélgetéseink során meggyőződhet[t]ünk arról, hogy a fiatalok, főleg a fiúk nevelésének tartják a vallást és annak egyes ceremóniáit. A középiskolákban esetenként elvonó foglalkozásokat tart[ot]tak és kirándulásokat szerveztek a város határában vagy közeli községekbe a klerikalizmus elleni harc érdekében. Ezen a területen a zalaszentgró[t]i Ált. Gimnázium ért el legjobb eredményt. Harci túrákat, számháborút és kerékpáros túrákat szerveztek vasárnaponként a MÖSZ-szel közösen.

Tanulmányi téren az értelmi nevelésben átlagosan 3.2-et értek el középiskoláink. A DISz vezetők minden középiskolában jóval az iskolai átlag feletti eredményt értek el. Minden középiskola DISz vezetői, ifjúságdistái 4.3 vagy magasabb átlagot értek el. A zalaszentgróti Általános gimnáz[ium] ifjúságdistáinak eredménye: 4.44. Az első osztály vezetőjének eredménye: kitűnő /5/. Az ifjúságdisták példát mutattak társainknak a tanulásban.

A hazafias nevelés szolgálatába állítottuk a kirándulásokat, amiken keresztül a fiatalok közelebbről megismerték hazájukat, népünk alkotóerejét, és népünk áldozatkész munkáját. A zalaegerszegi Tanítóképző kirándulást szervezett Herend környékére, és tanulmányozták a magyar porcelánipar remek alkotásait. A zalaegerszegi Közgazdasági Technikum Salgótarján környékére szervezett maradandó emléké kirándulást. A helyszínen megismerkedtek a Tanácsköztársaság kommunistáinak hősies harcaival. A Technikum tanulói kirándulást szerveztek a város határában található MTSz-be és a helyszínen tanulmányozták a modern agrótechnika eredményeit. Kultúrnapot adtak a tsz dolgozói részére. A nagykanizsai Mezőgazdasági Technikum tanulói bátor hirdetői a modern agrótechnikának. Rendszeresen dolgoznak a földeken és gyakorlati ismeretekkel bővítik tárgyi tudásukat. A nagykanizsai Vegyipari és Gépipari Technikumok tanulói üzemi gyakorlatra mennek a nyár folyamán. Nagy lelkesedéssel indulnak munkába, hogy gyakorlatilag is hozzájáruljanak a szocializmus építéséhez. A nyár folyamán szinte minden tanuló a termelőmunkába akar elhelyezkedni. Egyrészt TSz-ekben, állami gazdaságokban, a többiek pedig építkezéseknél kívánnak dolgozni a szünetekben. A kazincbarcikai nagy építkezésekre 44 tanuló jelentkezett, de ezek közül mindenkit nem tudunk elküldeni. A fiatalok kitüntetésnek veszik, hogy a DISz KV ilyen megbízásokat ad számukra. A középiskolai DISz szervezetek bekapcsolódtak az iskolák szépitési mozgalmába is. Otthonossá, barátság-

gossá tették iskolájukat. A kampány jellegű munkáknál leginkább a vas- és fémgyűjtésbe kapcsolódtak be, de eredményeik korántsem kielégítőek. Legjobb eredményt a zalaszentgróti Ált. Gimnázium ért el, közel 20 mázsás gyűjtésével. A nagylétszámú középiskolák a vas- és fémgyűjtésben nagyon elmaradtak. A hazafias nevelés és munkára nevelés terén eredmények mutatkoznak középiskoláinkban.

Kultúr- és sportmunka területén értek el középiskolai DISz szervezeteink általában szép és kimagasló eredményeket. Ennek talán az a legfőbb magyarázata, hogy a középiskolai tanárok szinte egységesen támogatják, segítik és irányítják ezt a munkát. Eppen ezért vetődött fel egy-két középiskolánál ez a gondolat, hogy a kultúr- és sportmunka „intézeti” és nem DISz munka. Ez ellen a téves nézet ellen is fel kellett venni a harcot, mert az Okt. Osztály részéről is megmutatkozott ez a hamis nézet. Az őszi folyamán középiskolai DISz szervezeteink osztályok közötti kultúrversenyt rendeztek. Ezeket a kultúrversenyeket már szinte hagyományosan megrendezik minden évben az iskolák, mint pl. a zalaegerszegi Általános Gimnáziumban és a nagykanizsai Általános Gimnáziumban. Ezeket a rendezvényeket a tanárok irányítása mellett a DISz szervezetek szervezték. Ezeket a versenyeken tehetségkutatót végeztek, és a legjobb szereplőkből állították össze az iskolai kultúregyütteseket. Szavalóversenyt szerveztek a középiskolai DISz szervezetek, amelynek győzteseit az alapszervezet oklevél és könyvjutalomban részesített. Közben a DISz KV meghirdette a kulturális seregszemlét, és mi ennek szellemében a kultúrsoport munkáját ennek rendeltük alá. Megyénk minden középiskolája résztvett a seregszemlén. Nagykanizsán és Zalaegerszegen városi bemutatásokat szerveztünk, majd később Zalaegerszegen megrendeztük a megyei középiskolai kultúrversenyt a DISz II. kongresszusa tiszteletére. Ezeket a rendezvényeket a megyei Okt. és népművelési Osztályokkal közösen szerveztük. Hatalmas sikert arattak a fiatalok, s a közönség megállapítása szerint ilyen magas színvonalú kulturális megmozdulást még nem rendeztek megyénk középiskolai DISz szervezetei. A seregszemlén felléptek ének, tánc és színjátszó együttesek, szavalók, azonkívül szerepeltek ének, hegedű és zongora szólólisták, valamint zenekarok. A zalaegerszegi Tanítóképző a „Liliomfival”, a nagykanizsai Általános Gimnázium pedig a „Pál utcai fiúk”-kal aratott nagy sikert. Ezek a színelőadások a kulturális seregszemle megyei bemutatóján kívül kerültek megrendezésre. A kulturális megmozdulásnak legnagyobb értéke az, hogy nagy tömegeket vont be az aktív munkába. A nagykanizsai Gépipari Technikum DISz szervezete résztvett a gépipari Technikumok kultúrversenyén Pécsen, ahonnan több számban első, második helyet is elhoztak. A nagykanizsai Közgazdasági Technikum Budapesten vett részt a kereskedelmi-ügyi Minisztérium szervezésében kultúrversenyen, ahol a technikum táncsoportja első helyezést, az énekkar pedig második helyezést ért el.

Sportmunka területén is eredményeikről számolhatunk be a középiskolai DISz szervezetekben. Városonként a középiskolák röplabda, kézilabda és kosárlabda versenyeket rendeztek. Résztvettek a megyei és országos tornász bajnokságban is, valamint a megyei és országos kosárlabda bajnokságon. A tavasz folyamán a DISz II.

kongresszusa² tiszteletére az Okt. Osztállyal készített közös terv szerint megrendeztük az osztályok közötti középiskolai atlétikaiversenyt Nagykanizsán és Zalaegersze- gen. Ezeken a versenyeken több száz fiatal indult és egyesek kimagasló eredménye- ket értek el a testnevelő tanárok megállapítása és véleménye szerint. Több tehetség került felszínre ezeken a versenyeken, amelyeket a DISZ szervezett.

Megyénk középiskoláiban a szervezeti élet megszilárdulása terén is eredmények mutatkoznak, de ezek korántsem kielégítőek. A taggyűléseket általában havonként rendszeresen megtartották, de az alsóbb osztályoknál mint sok esetben unalmasnak bizonyult. A középiskolák tanulóinak jelenleg 94-95 %-a DISz tag. A tanév elején nehezen indult meg a tagfelvétel az első osztályokban. A tagfelvétel gyorsabb ütemét az akadályozta, hogy az igazgatók egyrésze azt mondta: „várjuk meg a félévet, ami- kor már eredményeket is lehet látni”. Vontatottan ment különösen a nagykanizsai és zalaegerszegi Általános gimnáziumokban a tagtoborzás. A DISz II. kongresszusa előtt azonban a lehetőséghez mérten minden arra érdemes tanulót felvettünk a DISz tagjai sorába.

A középiskolai DISz szervezetek munkájának megjavítása érdekében havonként értekezletet tartottunk a DISz-t segítő pedagógusok és DISz titkárok részére. Ezeken az összejöveteleken megbeszéltük az elvégzett munkát és megadtuk a soronlévő fel- adatokat. A téli szünidő folyamán titkári tanfolyamot szerveztünk Pécsen, a Baranya megyei DISz bizottsággal közösen. Ezen a tanfolyamon résztvevő vezetők a második félévben sokkal aktívabban és önállóbb[an] látták el titkári teendőiket. Igen hely[es]- nek bizonyult a DISz-t segítő tanárok beállítása. Rajtuk keresztül közelebb került az iskolai DISz szervezet az igazgatókhoz, valamint a nevelőtestületek egészéhez.

A középiskolai tanárok, igazgatók véleménye szerint a DISz sokkal öntevékeny- ebben, élénkebben és határozottabban dolgozott az 1954-55-ös tanévben mint az előző évek folyamán. Ilyen megállapítása volt pl. Gógös Ferenc Elvtársnak, a nagy- kanizsai Általános Gimnázium igazgatójának, Breznai Elvtársnak, a nagykanizsai Gépipari Technikum igazgatójának, Prókai Elvtársnak, a nagykanizsai ped. pártszer- vezet titkárnak, Kovács József és Kovács Béláné Elvtársnak és még több pedagó- gusnak. Hogy még jobb eredményeket nem értünk el, ezt avval is magyarázhatjuk, hogy a DISz városi bizottságai nem tekintik szívégyüknek a középiskolai DISz szer- vezeteket. Gyakran voltak olyan kijelentései a városi bizottságok munkatársainak, hogy nem mennek szívesen a középiskolákba. A DISz Megyebizottság sem, azon belül az iskolai Osztály sem tett meg minden tőle telhetőt a középiskolai DISz szer- vezetek irányítása érdekében. A megyebizottság egy-két munkatársát kivéve csak kívülről szemlélték a középiskolai DISz szervezetek életét, nem nézték meg annak belső, tartalmi munkáját és ezért nem érvényesült a kollektív vezetés, esetleg csak megbeszéléseken és papíron keresztül. Következésképpen ezért több esetben téves vélemény is alakulhatott ki a középiskolai DISz szervezetek életéről, munkájáról.

A nagykanizsai középiskolai DISz szervezetek szervezték meg és hajtották végre a VIII-sok DISz-be való felvételét. Ezt a munkát becsületesen, lelkesen és odaadóan végezték el. Őszinte bírálatban részesítették azokat a fiatalokat, akik tanulásukkal vagy magatartásukkal nem érdemelték ki a DISz tagságot és felvételüket elhalasztották az év végére. Nagy évfordulók alkalmával a felvonulásokon lelkesedésükkel tették színessé az ünnepélyeket és mutatták meg hovatartozásukat, amelyért több iskola a városi Pártbizottságok dicséretét is kiérdemelték. A hibák ellenére is elmondhatjuk, hogy középiskolai DISz szervezeteink élete jó mederben halad. A jövőben jobban meg kell szilárdítani és érvényesíteni a kollektív vezetést, hogy még nagyobb eredményeket érhessenek el.

/Bálint József/
DISZ Mb. Isk. Osz. mt.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 116. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Dolgozó Ifjúság Szövetsége, Zala megyei Bizottsága, Zalaegerszeg”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályáról van szó.

² A DISZ II. kongresszusa 1955. június 15-18. között ülésezett.

140.

Zalaegerszeg, 1955. június 28.

**A Zala Megyei Tanács V. B. Tervosztálya vezetőjének jelentése
az Országos Tervhivatalnak, a megye településeinek ivóvízzel, illetve körzeti
orvosokkal való ellátottságáról**

2-13/3-1955. II.
Zsuppán I/Rsz.

Tárgy: Az ivóvízellátottság
és szervezett körzeti
orvosi székhellyel való
ellátottság feldolgozása

Ü.i.: Rácz Júlia
Paizs. I.

Hiv. sz.: 68-3/VI./1955.

ORSZÁGOS TERVHIVATAL,
VI. Területi Tervezési Főosztálya,

B u d a p e s t.

I.

IVÓVÍZELLÁTOTTSÁG:

Megyénkben csak egyedül Nagykanizsa város rendelkezik vízművel: ezenkívül a kőolajipari vállalatok egyes telepei Bázakerettye, Lovászi, Nagylengyel községekben vannak ellátva vízvezetékkel. Nincs vízmű a megye székhelyén Zalaegerszegen és a megye 260 községében.

NAGYKANIZSA VÁROS VÍZELLÁTÁSA:

Felszabadulás előtt Nagykanizsa város vízvezeték hálózatának hossza 25 km volt. A felszabadulás után a vízvezeték hálózat hossza 28 km-re növekedett: 1955. évben további kb. 1,5 km-rel fog bővülni. A lakosság 1 főre eső napi vízfogyasztása 120 liter. A termelt vízmennyiség az eddig kiépített hálózatnak megfelelően elégségesnek bizonyul. A házak száma 8.043, a bekapcsoltak száma 1271 /: kb. 16 % :/. A vízvezetéki közutak száma 18, a hálózaton kívüli közutak száma 15 ásottkút és 1 db mélyfúrású. A vízművel nem rendelkező területeken az ásottkutak száma 963 db, a külterületeken 1.080 db.

Nagykanizsa város mezőgazdasági jellegű települése Kiskanizsa városrész, melynek lakossága meghaladja a 10.000 főt, nincs ellátva vízvezetékkel, bár ivóvize egészségtelen, mert mocsaras terület volt.

A következő évek feladata, hogy az egész város /: Kiskanizsát is bele értve /: megfelelő mennyiségű egészséges ivóvízzel legyen ellátva, ehhez azonban szükséges még 3 db új vízvezetéki kút éspedig 1 kút Nagykanizsa, 2 kút pedig Kiskanizsa ellátásához. A bővítés során 2 db új, 1000-1000 m³-es víztorony és kb. 30 km hosszú vízvezetéki hálózat építése válik szükségessé.

ZALAEGERSZEG VÁROS MEGYESZÉKHELY VÍZELLÁTÁSA:

Zalaegerszegen vízvezeték, vízmű nincsen. Elenyészően kevés azon házak száma, ahol kézi vagy motorpompával ellátott házi vízvezeték van.

A városi lakosság ivóvizét legnagyobb részben az egyes házak udvarán megépített 5-6 méter mély ásottkutakból nyerik, tehát ivóvíznek lényegében talajvizet használnak, amely általában kóli bacilussal szennyezett, tekintve, hogy a város mocsaras területen épült, a török időben mocsárvár volt.

A városban 16 db közkút van, ebből 8 db fúrott és 8 db ásott.

Ivóvízellátottság a felszabadulás előtt:

közkutak száma	magántulajdonban lévő kutak száma
5 db	2.600 db
Átlagos vízhozam 1 [óra?] 800-1200 liter	300-400 liter/1 óra

Ivóvízellátás a felszabadulás után:

közkutak száma		magántulajdonban lévő
ásott	fúrott	kutak száma:
8 db	8 db	3.400 db

Átlagos vízhozam: 1 [óra?] 600-100, 1200-1600 liter, 300-400 lit/1 óra.

Tehát a közkutak száma 220 %-kal, a magántulajdonban lévő ásottkutak száma 30 %-kal emelkedett a felszabadulás előtti állapothoz viszonyítva. Ezzel szemben a felszabadulás előtt 13.000 volt a város lakossága, most pedig 22.000 fő /: ebből kb. 4000 a vidékről bejáró dolgozók száma :/.

Ezek az adatok azonban csak a mennyiségi ellátásra vonatkoznak. A tényleges helyzet az, hogy a lakosság ásottkútjai majdnem kivétel nélkül kóliával fertőzöttek, egészségre ártalmasak és golyvát¹ okoznak.

Zalaegerszeg a felszabadulás előtt jelentéktelen mezőgazdasági jellegű tisztviselő város volt, mos[t] pedig iparilag erősen kifejlődött és tovább fejlődő ipari város lett. Itt épült az Ötévesterv idejében az ország legnagyobb Ruhagyára /: több ezer dolgozója van :/, a Kőolajfinomító, Vajgyár stb. A város fejlődését akadályozza a rendkívüli lakáshiány, ezért kénytelenek az üzemek dolgozóinak tömegei kb. 4.000 vidékről bejárni, sokan 50-60 km távolságról, mert lakáshoz nem jutnak.

Zalaegerszeg város ma az ország egyedüli jelentős ipari városa, melynek vízműve nincsen. 1955. évben tanulmány készül Zalaegerszeg város víz- és gázellátásáról, valamint csatornázásáról. 1956. évben tervbe vettük a tanulmányok alapján a tervdokumentációk elkészítését. 1957. évben pedig a vízmű építésének megkezdését.

KÖZSÉGEK VÍZELLÁTÁSA:

Megyénkben 260 község van:	ásott:	fúrott:
A közkutak száma:		
1949. évben	349	27
1954. évben	364	40

A lakosság vízellátását közel 100 %-ban a lakásuknál épített ásottkutak szolgáltatják. Ezek az ásottkutak, de az ásott közkutak legnagyobb része is kóliával fertőzött, egészségre ártalmas ivóvizet adnak.

Megyénkben súlyosan jelentkezik a golyvásodás.

Zalamegye dombos vidék. A Zala-folyó völgye mocsaras, a dombos vidékeken fekvő községeinkben elégtelen a vízellátás és emellett sok helyen egészségtelen is. A mélyebben fekvő részekben majdnem kivétel nélkül fertőzöttek a kutak.

Községeink 83 %-ában az 1 lakosra jutó ivóvízmennyisége napi átlagban 0-5 liter, tehát elégtelen.

Községeink 69 %-ában 5.000 feletti lakosra jut egy jó vízvételi hely.

A golyvaesetek száma:

a községek	15 %-ában	30 %-on felül van
- " -	13 %-ában	20,1-30 % között van
- " -	16 %-ában	10,1-20 % között van

A részben gyenge mennyiségű, részben egészségtelen vízellátás megszüntetése érdekében fokozottabb mértékben kell a fűtőkút hálózatot kiépíteni, törpevízműveket létesíteni. Ezért a II. ötéves terv² keretében évről-évre növekvő számban irányoztuk elő a közutak /: törpevízművek /: építését.

II.

SZERVEZETT KÖRZETI ORVOSI SZÉKHELLYEL VALÓ ELLÁTOTTSÁG:

1952. november 1-ével történt meg a körzetek egységesítése és átszervezése /: körorvos és OTI-³ körzetek /: Ekkor

60 falusi és 15 városi körzet lett megszervezve, melyek lényegében a mai napig is fennállanak. 1952 óta újabb átszervezés, bővítés nem volt, ugyanazok a körzetek vannak ma is: azonban a falusi orvosi körzetek ezidő alatt soha sem voltak teljes létszámban betöltve, 12-15 körzeti orvosi állás mindig betöltetlenül állt, jelenleg is 14 állás üres, részben káder hiány miatt, azonban főként lakáshiány miatt.

FALUSI KÖRZETEK:

Járás	lakosság száma:	szervezett körzeti orvosi állás:	egy szervezett körz. orv. állásra jutó lakosok száma:	betöltetlen állások száma:	javasolt fejl. száma:
Lenti	33.895	10	3.390	4	1
Letenye	32.972	8	4.121	3	2
Nagykanizsai	54.567	15	3.638	2	1
Zalaegerszegi	67.589	18	3.755	3	2
Zalaszentgrót	32.997	9	3.766	2	1
ÖSSZESEN:	222.020	60	3.700	14	7

Betöltetlen állások:

Lenti járásban a csömödéri és tormaföldei körzetekben lakás nincsen, a pákai és Lenti vidéki körzetekben ugyancsak lakáshiány áll fenn, azonban a lakáskérdés még folyó évben ezekben a körzetekben átalakítással megoldást nyer.

Letenyei járásban bázakerettyei és letenyei II. körzetekben lakás nincs, a tótszerdahelyi körzetben kilátás van arra, hogy még folyó évben átalakítással a lakás biztosítható lesz.

Nagykanizsai járásban az eszteregnyei körzetben lakás nincs, a surdi körzetben ajánlottak fel lakást.

Zalaegerszegi járásban a baki, zalaszentmihályi és teskándi körzetekben lakáshiány miatt nincsenek az állások betöltve.

Zalaszentgróti járásban a zalakoppányi és dióskáli körzetekben szintén lakáshiány az oka az állások be nem töltésének.

Amennyiben a körzeti orvosi állásokat sikerül betölteni, az ellátás akkor sem lesz megfelelő. Az ideális ellátás érdekében a szervezett körzeti orvosi állások számát növelni kell és pedig a

Lenti járásban	1 orvosi állással
Letenyei - ” -	2 - ” -
Nagykanizsai	1 - ” -
Zalaegerszegi	2 - ” -
Zalaszentgróti	1 - ” -

VÁROSI KÖRZETEK:

Járás: Város:	lakósság száma:	szervezett körzeti orvosi állás:	1 szervezett köz. orv. állásra jutó lakosok száma:	betöl- tetlen állások száma:	javasolt fejlesztés száma:
Nagykanizsa	28.460	9	3.162	-	1
Zalaegerszeg	15.159	6	2.526	1	2
ÖSSZESEN:	43.619	15	2.908	1	3

Zalaegerszeg város lakóssága a legutóbbi népszámlálás óta jelentékenyen megemelkedett. Jelenleg 22.000 lakója van /: ebből kb. 4000 a vidékről bejáró dolgozók száma :/. Ezért indokolt, hogy Zalaegerszegen két fő emelést javasoljunk, Nagykanizsán pedig további 1 főt tekintettel arra, hogy Nagykanizsa város lakóssága is 30.000 fölé emelkedett. Zalaegerszegen jelenleg az elhalálozás folytán megüresedett körzeti orvosi állás lakásnehézségek miatt nem kerülhetett még betöltésre.

Zalaegerszeg, 1955. június 28-án.

Kell

K e l l Andor
osztályvezető.

¹ Más néven strúma, a pajzsmirigy kóros elváltozása (magnagyobbodása), ami a szervezet jódszegénységére vezet-hető vissza. A zalai vizek jódban szegények, ez az oka a betegség nagyobb gyakoriságának.

² A második ötéves terv csak 1961-ben kezdődhetett meg.

³ Az Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI) már 1950-ben megszűnt (a többi biztosítóval együtt), összevonás-ukkal akkor hozták létre a Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központot (SZTK). A jelentés készítője valószínűleg megszokásból írhattott OTI-t.

141.

Zalaegerszeg, 1955. június 30.

A Zala Megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Igazgatóságának jelentése¹ a megyében eddig végzett tagosítások eredményeiről és hiányosságairól

Zalamegyei tanács vb. mezőgazdasági igazgatósága,
Zalaegerszeg, Széchenyi tér 1. Telefon: 77.

J e l e n t é s

a Zala megyében eddig végzett tagosítások eredményeiről és hiányosságairól:

Eredmények:

Részleges tagosítás: 1949-től 1952. év végéig: 123 községben 42.409 kh /ebből ÁG. 22.702 kh, tsz 19.707 kh./

Általános tagosítás: 1951-től 1953 februárig: 38 községben 43.705 kh /ebből ÁG. 5.439 kh, tsz 38.260 kh./

A tagosítás érintett 161 községet 86.114 kh területtel.

A tagosításokat elsősorban a kulákok ingatlanain hajtottuk végre.

Hiányosságok:

A szőlőket nem tagosítottuk, ami a háztáji területeket mindenütt növelte. Rosszak a kat. adatok, amik a számbavételt nehezítik és a területeket bizonytalanná tették. Kevés idő jutott a csereingatlanok kiadására, ami később sok panaszra adott okot.

A számbavételt sok helyen hozzá nem értő személyek végezték, amiből sok panasz merült fel.

A távoli bebírók földjeit nem lehetett birtokba adni, akik később jelentkeztek és az ingatlanokat már nem találták meg. [?]

Javaslat az 1955. évi tagosításhoz.

[...]²

	Község összesen		Tsz összesen		Dolgozó paraszt	
	össz. ter. [kh.]	csal[ád].	össz. ter.	csal.	össz. ter.	csal.
Zala megye mindösszesen:	39497	4110	7266	643	26035	3607

[...]³

Zalaegerszeg, 1955. június 30-án.

Fekécs Imre s. k.
igazgató

ZML ZMT vegy. ir. 524. doboz — A kiadmányozó saját kezű aláírásával és pecséttel hitelesített gépelt tisztázatot másodpéldánya (?).

¹ A jelentés címzettje nem állapítható meg.

² A kihagyott rész az 1955. évi tagosítások járásonkénti, azon belül községenkénti beosztását tartalmazza.

³ A kihagyott rész ugyancsak egyes községekre vonatkozó tagosítási javaslatokat tartalmaz.

142.

Zalaegerszeg, 1955. július 9.

A Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztályának az MDP megyei bizottsága számára készített kimutatása, az 1951/52-es és az 1954/55-ös tanévek között a hitoktatásban részt vett tanulókról¹

K i m u t a t á s
hitoktatásban résztvevő tanulókról.

Tanév	Beírt tanulók száma	Hittanra jelentkezett	%	Ténylegesen hittanra járt	%
1951/52	35188	22.733	64,6 %	13.507	38 %
1952/53	34377	2.202	6,49 % ²	759	2,2 %
1953/54	33909	9.892	29,4 % ³	nem volt felmérés	
1954/55	33534	13.015	37,3 % ⁴	9.380	28 %

Zalaegerszeg, 1955. július 9.

Kiss Gyula
/Kiss Gyula/
osztályvezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 116. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázatot. A dokumentum bal felső sarkában a küldő szerv hosszúpecsétje látható.

¹ A jelentéshez egy kísérőlevél is tartozik, amelynek közlésétől eltekintettünk, mivel az új információt nem ad.

² Számszakilag helyes eredmény: 6,41 %.

³ Számszakilag helyes eredmény: 29,17 %.

⁴ Számszakilag helyes eredmény: 38,81 %.

143.

[Zalaegerszeg], 1955. augusztus 8.

Az MDP Zala Megyei Bizottságának levele a KV Tudományos és Kulturális Osztályához, a középiskolai és egyetemi beiskolázással kapcsolatban

[195]5. augusztus 8.

37/B-37 5.VGy/Kné

Készült: 2 példányban.

Középiskolai és egyetemi
beiskolázás.

MDP Központi Vezetőség
Tudományos és Kulturális Osztály.
B u d a p e s t .
V., Nádor u. 28.

Kedves Elvtársak!

1955. június hónapban leküldött beiskolázási tájékoztatóban megjelölt feladatok végrehajtásával kapcsolatosan a következőket közöljük:

Az irányelveknek megfelelően megbeszélést tartottunk a járási-városi pártszervekkel, Disz-bizottságokkal és a Megyei Oktatási Osztállyal. Nehézségeink általában azonosak voltak a tájékoztatóban közöltekkel.

Középiskolai beiskolázás: A beiskolázási tervet az általános [sic!] gimnázium kivételével a megye területén lévő minden iskolatípusban teljesítettük.

<u>Tanítóképző</u>		<u>Munkás</u>	<u>paraszt.</u>	<u>értelmiség</u>	<u>egyéb</u>
Terv:	23	39,1 %	21,7 %	21,7 %	17,3 %
<u>Közgazdasági Technikum:</u>					
Terv:	116	23,2 %	48,2 %	4,3 %	24,1 %
<u>Vegyipari Techn.</u>					
Terv:	38	50 %	23,6 %	15,7 %	10,5 %
<u>Mezőg. Technikum:</u>					
Terv:	39	38,4 %	38,4 %	10,2 %	12,8 %

Állt. Gimnázium:

Terv: 700 30,5 % 29,5 % 11,4 % 28,5 %¹
Jelentkezett: 519 Felvettek: 498 tanulót.

Általános gimnáziumban a megadott tervet a megye teljesíteni nem tudta, bár a más iskolatípusoknál feleslegként jelentkező tanulókat ide irányítsa [sic!] és azon tanulókat, akik másodszori felvételi lehetőségként az általános gimnáziumot jelölték meg, azonnal fel is vették. Akadályt a vidéki tanulóknál a magas diákotthoni díjak képezik.

A júliusi felvételek után megindított felvilágosító munka nyomán kb. 80 tanuló felvétele várható még. Jelentkezés végeredményét augusztus 20-ig összegezzük.

Beiskolázási tervünket a megfelelő számú jelentkezés esetén sem tudtuk volna teljesíteni, mert az O. M. által tervezett 17 osztály elhelyezésére férőhely hiányában nincs lehetőség. Az említett 80 tanulót úgy igyekszünk beiskolázni, hogy javítsunk a munkás-paraszt tanulók arányán, a nagyon magas számú egyéb származású tanulók arányának emelkedése nélkül. A pótbekolázás alapján valószínű biztosítani is tudjuk azt a létszámot, melyet a férőhely megenged. /leh. 14 osztály/

Egyetemek, főiskolák:

Az egyetemre, főiskolára a megyéből összesen 157-en jelentkeztek, ebből a legjobb értesülés alapján 56-ot vettek fel.

Jelentkezés származás szerint: M. 40 P:47 É:27 E:43
Felvettek: 19 23 10 4

A tájékoztatóban említett esetleges egyetemi, főiskolai pótfelvételekre a megyei Oktatási Osztály újabb felhívást nem kapott. Ebből azt a következtetést vontuk le, hogy június 25 és július 7 között megtartott felvételi vizsgák, származási arányok és tanulmányi eredmény szempontjából megfelelő eredményekkel zárultak, ezért ezen a téren agitációt nem folytattunk.

Elvtársi üdvözléssel:

/Árkovics József/
köznev. és kult. fel.

/Varga Gyula/
megyei titk.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 117. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A százalékösszegek minden esetben 99,8 %-os végösszeget adnak az utolsó tétel kivételével (99,9 %).

144.

Zalaegerszeg, [1955. november]¹

**Az MNDSZ Zala Megyei Elnökségének és az MDP Zala Megyei Bizottsága
Agitációs és Propaganda Osztályának intézkedési terve a télapó és
karácsonyfa-ünnepélyek megszervezésére vonatkozóan**

MNDSZ. Megyei Elnökség.
Zalaegerszeg. Marx tér 4.

I n t é z k e d é s i t e r v .

/télapó és karácsonyfaünnepélyek szervezéséről./

A megyei Pártbizottságon az Agit. Prop. osztály, a Megyei MNDSZ, Megyei DISZ, Megyei Oktatási osztály, Megyei Népművelési osztály, Hazafias Népfőnt, Békebizottság, Megyei Szakszervezeti Elnökség, az alábbi határozatot hozták:

1./ A felsorolt szervek képviselői megtárgyalták az iskolákban folyó télapó ünnepek, karácsonyfa ünnepek, szilveszteri karneválok megrendezését, valamint azt, hogy a téli szünetben, amely dec. hó 20-tól 1956. január 16-ig tart, hogyan biztosítsák a felsorolt ünnepek megrendezését, valamint a tanuló ifjúság foglalkoztatását.

2./ A megyei Pártbizottság elrendeli, hogy ugyanezen járási szervek bevonásával folyó hó 30-án a járási agit. prop. osztályok ugyanezen értekezletet hívják össze.

3./ Mivel a télapó ünnep az iskolai rendtartásnak megfelelően iskolákban nevelőintézetekben jól előkészített, ebben különösebb intézkedés nem szükséges.

4./ A fent felsorolt szervezetek mindent kövessenek el, hogy a karácsonyfa ünnepek alapos előkészítése, jó megszervezése olyan legyen, hogy védjük meg gyermekeinket a klerikális reakció mesterkedéseitől és olyan műsor foglalkozási tervet készítsünk, amelynek tartalma és külsősége biztosítsa, hogy a tanulóifjúságot mi nyerjük meg.

a./ A karácsonyfa ünnepeket Zalaegerszeg, Nagykanizsa városban, valamint a járási székhelyeken dec. 24-én d. u. 4 órai kezdettel „a mindenki” karácsonyfája felállításával kell megkezdeni. A város főterén, a templomtól távolabb. Zalaegerszegen az új pontház térségénél. Nagykanizsán a szabadságtéren. [sic!] A fa beszerzése kivilágított vörös csillaggal való ellátása a Hazafias Népfőnt feladata. Az ünnepekre a Hazafias Népfőnt gondoskodik szónokról a fent felsorolt helyeken. Az ünnep rövid legyen, ahova a tanuló ifjúságot az illetékes oktatási osztályok mozgósítsák. Ezekre az ünnepekre az illetékes szervek a felnőtt dolgozókat is mozgósítsák.

b./ Az ünnepek és a téli foglalkozás népszerűsítése érdekében a Zalába 3 cikknek kell megjelenni. A kulturális foglalkoztatásról Turáni Dezső megyei

Népm. oszt. vez. A sport munkáról Szabó József TSB. elnök. A tanuló ifjúság foglalkoztatásáról Kiss Gyula m. tanács okt. oszt. vezető ír cikket dec. 3-ig. [sic!]

c./ A téli szünet tartalmi munkájának megtárgyalására dec. 6-án a megyei DISZ. bizottság kibővített nagyaktíva értekezletet tart, ahol a megyei DISZ. bizottság, megyei Tanács népm. és okt. osztálya, a Megyei MNDSZ is részt vesz és megtárgyalják a DISZ bizottság által szervezett Ságvári Endre kulturális és sport versenyének tennivalóit, feladatait. A kidolgozott program és a hozott határozatokat az elvtársak minden erejükkel támogatják.

5./ Az általános iskolák számára a fenti célkitűzés szellemében a karácsonyfaünnepségeket 25-én d. e. rendezzék meg minden iskolában. Erre a megyeihez hasonló akcióbizottságok járási városi szinten alakuljanak meg, akiknek [sic!] feladata, hogy a Szülői Munkaközösségnek aktivizálásával az ünnepséget alaposan készítsék elő.

a./ Az ünnepség időpontjának kitűzéséért és arra a tanuló ifjúság mozgósításáért az iskolák igazgatói a felelősek, akiknek ehhez minden segítséget meg kell adni.

b./ A karácsonyfa ünnepségekhez anyagot /beszédvázlatot/ és szónokot az MNDSZ. szervek jelölnek ki. A szónok személyét a Párttitkár Elvtársakkal mindenütt meg kell beszélni.

c./ A karácsonyfa ünnepségeket úgy kell előkészíteni, hogy ott minden tanuló egyforma ajándékot kapjon, minél több szülő jelenjen meg. A népművelési szervek segítségével nívós kultúrműsort kell összeállítani, a kultúrházakat jól fűtve, szépen feldíszítve elő kell készíteni és a felnőtt dolgozókat is mozgósítani. Ahol nincs kultúrház, az ünnepséget az iskolában tartásuk meg. A szükséges anyagiak előteremtését a fenti szervek már most kezdjék meg biztosítani. Ajánljuk, hogy a szülői munkaközösségek az MNDSZ-szel közösen tartsanak rendezvényt, melynek jövedelmét erre a célra feltudják használni. Vegyék igénybe az MNDSZ gazdaasszonyköröket játékkészítés céljából.

d./ A Miniszteri rendelkezés értelmében a téli szünet a pedagógusoknak nem jelent szünetet, foglalkoztatásukért az iskolaigazgatók felelősek.

6./ Minden általános iskolában és középiskolában is az úttörő és DISZ szervezettek megrendezésében dec. 31-én d. u. 4-től 7 óráig színes álarcos vidám karnevált kell rendezni. Ahol szintén a fentiek alapján tartalmas műsort, vidám táncot szerveznek a fiatalok számára. Igazgatók, nevelők felelnek azért, hogy az ifjúság a meghatározott időben hazamenjen.

a./ Ugyanezt a vidám, jó tartalommal megtöltött karneválokat az esti órákban a kultúrházak is szervezzék meg a felnőtt dolgozók számára. /Itt a tanulóifjúság nem jelenhet meg./

b./ A fenti szervek elhatározták, hogy a tanuló ifjúság körében meg kell akadályozni, hogy a régi vallásos színezetű betlehemezést folytassák. A régi, nem vallásos színezetű népszokásokat pedig segítsük tovább fejleszteni.

7./ A megyei agit. prop. osztály a járási és városi értekezletekre az alábbi elvtársakat küldte:

a./ Letenyei	járás:	Árkovics József elvtárs
Lenti	- ” -	Kiss Gyula Elvtárs
Nagykanizsai	”	Dittrich Ferencné elvtársnő
”	város	- ” -
Zalaegerszeg j.		Hornay Antalné elvtársnő
”	város	Vasvári Ferenc Elvtárs
Zalaszentgrót j.		Trovencsák József Elvtárs

7./ [sic!] A megyei és a megalakuló járási bizottságok ezt a munkát készítsék elő az adott feladatokat ellenőrizték és gondoskodjanak arról, hogy jan. 3-ig jelentéseiket a Megyei Pártbizottság agit. prop. osztályához tegyék meg.

MNDSZ. m. elnökség.

Megyei Párt. VB. agit. prop. osztály.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 116. ő. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ A közölt dokumentumon keltezés nem található. Az évet és a hónapot - az évre tett ceruzás utaláson kívül - a szöveg tartalma alapján állapítottuk meg, de a pontos nap így sem volt megállapítható.

145.

Zalaegerszeg, 1955. december 31.¹

**A KSH Zala Megyei Igazgatóságának jelentése a zalai olajbányászatról,
az 1951-1955. közötti évekre vonatkozóan²
(részletek)**

[...]³

A 3 kőolajtermelő vállalat munkáslétszáma 1951-től 1954-ig az alábbiak szerint alakult:

Megnevezés	Ipari munkások átlagos állományi létszáma /fő/			
	1951-ben	1952-ben	1953-ban	1954-ben
Budafai Kőolajtermelő V.	710	820	797	885
Lovászi - ” -	713	956	956	1085
Nagylengyeli ⁴ - ” -	-	-	68	185
Összesen:	1423	1776	1821	2155

1951-hez képest főképpen a másodlagos termelésre⁵ való áttérés miatt állandóan emelkedett az ipari munkások létszáma:

Megnevezés	1952-ben	1953-ban	1954-ben
	alkalmazott ipari munkások száma az 1951. év %-ában		
Budafai Kőolajtermelő V.	115,5	112,3	124,6
Lovászi - ” -	134,1	134,1	152,2
Nagylengyeli - ” -	-	-	-
Összesen:	124,8	128,0	151,4

E vállalatok 1955. I-IX. hóig átlagosan 2427 ipari munkást és 646 alkalmazottat foglalkoztattak, akik vállalatonként és ezen belül állománycsoportonként a következőképpen oszlottak meg:

Megnevezés	Ipari munk.	Műszi-kiak	Admi-nisztr.	Kise-gítők	Nem ipa-riak	Ipari munk. és alk.
	1955. I-IX. hóig átl. állományi létszáma /fő/					
Budafai Kőolajt. V.	961	103	86	34	26	1.210
Lovászi - ” -	1174	119	86	40	23	1.442
Nagylengyeli - ” -	292	39	34	40	16	421
Összesen	2427	261	206	114	65	3.073

2./ Termelékenység.

A kőolajtermelő vállalatoknál 1951-től 1954-ig egy ipari munkásra az alábbi összegű teljes termelési érték jutott:

Megnevezés	Egy ipari munkásra jutó teljes termelési érték /Ft-ban/			
	1951-ben	1952-ben	1953-ban	1954-ben
Budafai Kőolajterm. V.	130.637	125.311	144.524	137.128
Lovászi - ” -	186.913	161.520	149.338	123.043
Nagylengyeli - ” -	-	-	553.897	726.103

A termelékenység 1951-hez képest a következőképpen változott:

Megnevezés	1952-ben	1953-ban	1954-ben
	egy ipari munkásra jutó teljes termelés az 1951. éves %-ában		
Budafai Kőolajtermelő V.	95,9	110,6	105,0
Lovászi - ” -	86,4	79,9	65,8
Nagylengyeli - ” -	-	-	-

A Lovászi Kőolajtermelő Vállalatnál a termelékenység állandó csökkenése a másodlagos termelésre való fokozatos áttérésének természetes következménye. /A másodlagos termelés arányának növekedésével ugyanis emelkedik a létszám./[...]⁶

3./ Munkabér, átlagkereset.

A kőolajtermelő vállalatoknál 1951-től 1955. szeptember 30-ig egy ipari munkás részére átlagosan a következő összegű munkabéreket fizették ki:

Megnevezés	Egy ipari munkásra jutó átlagkereset Ft/[év]				
	1951-ben	1952-ben	1953-ban	1954-ben	1955-ben szept. 30-ig
Budafai Kőolajterm. V.	8.717	11.675	12.582	13.358	10.248
Lovászi - ” -	8.735	11.442	11.754	12.522	9.608
Nagylengyeli - ” -	-	-	12.790	13.328	9.824

1951. évhez képest az alábbiak szerint alakult az ipari munkások átlagkeresete:

Megnevezés	1952-ben	1953-ban	1954-ben
	egy ipari munkásra jutó átlagkereset az 1951. éves %-ában		
Budafai Kőolajtermelő V.	133,9	144,3	153,2
Lovászi - ” -	131,0	134,6	143,4
Nagylengyeli - ” -	-	-	-

E vállalatok 1955-ben összes dolgozóiknak 33.272/mFt. munkabért fizettek ki, amely összeg vállalatonként és ezen belül állománycsoportonként a következőképpen oszlott meg:

Megnevezés	Ipari munk.	Műszi- kiak	Admi- nistr.	Kise- gítő	Nem ipari	Allom. kiv.	Összes dolg.
	részére 1955. I-IX. hóig kifizetett munkabér /1000 Ft./						
Budafai Kőolajterm. V.	9849	2222	1061	205	168	108	13613
Lovászi Kőolajterm. V.	11279	2261	1010	226	139	153	15068
Nagylengyeli Kőolajterm. V.	2869	837	446	261	96	82	4591
Összesen:	23997	5320	2517	692	403	343	33272

[...]⁷

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Olajip. 12. ó. e. — Pecséttel hitelesített, sokszorosított (stencil) kiadvány.

¹ A jelentésben az előlapon található „kiadás napja” rovatban ezt a dátumot tüntették fel.

² A jelentést teljes terjedelmében, technikai okok miatt nem tudjuk közreadni. Közlésünk a 42 oldalas jelentés 22-26. oldalait mutatja be, kisebb kihagyásokkal.

³ A megelőző részek a kőolajbányászat történetét, geológiáját, kutatását, feltárását, kitermelését mutatják be.

⁴ A nagylengyeli olajmezőt 1951-ben fedezték fel és 1953-ban alakult meg a Nagylengyeli Kőolajtermelő Vállalat. Lásd: Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat. 314. p.

⁵ A kőolajat felszínre juttató természetes nyomás lecsökkenése után alkalmazott mesterséges víz- illetve gáz- (CO₂) besajtolás.

⁶ A kihagyott táblázat egy termelékenységet növelő tervet tartalmaz.

⁷ A továbbiakban a kőolaj szállításáról és feldolgozásáról esik szó.

146.

Budapest, 1956. április 19.

Az MDP KV Adminisztratív Osztályának levele a párt megyei első titkárához. a határsáv megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdésekről

D é n e s I s t v á n
elvtársnak,
ZALA MEGYEI PVB.

Kedves Dénes Elvtárs!

Egri¹ elvtárs aláírásával folyó hó 6-án levelet küldtünk a határsáv megszüntetésére vonatkozó minisztertanácsi határozattal² kapcsolatban.

Az elmúlt napokban több helyről aziránt érdeklődtek az elvtársak - miután a korábbi levél erre nem tért ki -, hogy a határsáv megszűnése után maradt-e valamilyen korábban fennálló korlátozás bizonyos mezőgazdasági kultúrákat /kukorica, napraforgó/ illetően.

Közöljük, hogy az 50 méter kivételével megszűnt a magas mezőgazdasági kultúr-növények ültetésével kapcsolatos korábbi tilalom: 50 méteren belüli területet megművelés alá vonni nem lehet, tekintve, hogy ezen a területen belül a műszaki zárok felszedése most van folyamatban. E területek esetleges megművelésére csak későbbi időben kerülhet majd sor.

A Belügyminisztérium illetékes szerve a határőrizet helyi szervei felé a megfelelő intézkedést meg fogja tenni.

Kérjük Dénes Elvtársat, hogy a tanáccsal, illetve az illetékes szervekkel közöljék a fentieket.

Elvtársi üdvözzel:

Czinege Lajos
/Czinege Lajos/

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Áll. hat. 59. ö. e. — Eredeti gépelt tisztázat. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége, Adminisztratív Osztály”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

¹ Egri Gyula, a KV Adminisztratív osztályának munkatársa. A kérdéses levelet lásd a jelzet őrzési egységében.

² 3185/1956. (III. 12.) M. T. sz. - nem nyilvánosságra hozott - minisztertanácsi határozat az ország déli határa mentén létesített határövezet megszüntetéséről.

147.
Zalaegerszeg, 1956. április 25.
A Megyei Begyűjtési Hivatal¹ kimutatása Zala megye állatállományáról,
a KSH adatai alapján²

Szigorúan titkos!

Zalamegye állatállománya
KSH. 1956. tavaszi állatszámllálása alapján.

Sertés:

	Tsz. db.	Egyéni db.	Tsz+Egyéni db.	Állami szektor db.	Összesen db.
2 hónaposnál fiatalabb malac:	2.817	18.633	21.450	3.186	24.636
2-6 hónapos süldő:	1.947	56.163	58.110	8.115	66.225
Anyakoca:	1.268	8.417	9.685	1.841	11.526
Előhasi koca:	226	2.180	2.406	40	2.446
Tenyészkan:	78	-	78	627	705
Hízó:	1.254	9.828	11.082	6.321	17.403
6 hónaposnál idősebb egyéb sertés:	1.507	40.018	41.525	3.031	44.556
Összesen:	9.097	135.239	144.336	23.161	167.497

Szarvasmarha:

borjú, 3 hónapon aluli:	310	6.890	7.200	678	7.878
bika, 3 hótól 1 évig:	389	6.042	6.431	457	6.888
bika 1 éven felül:	153	2.737	2.890	80	2.970
üsző 3 hótól 1 évig:	565	12.913	13.478	635	14.113
üsző 1 évtől 1 1/2 évig vemhes:	47	694	741	1	742

	Tsz. db.	Egyéni db.	Tsz+Egyéni db.	Állami szektor db.	Összesen db.
üsző 1 évtől 1 1/2 évig nem vemhes:	448	9.823	10.271	448	10.719
üsző 1 1/2 éven felül vemhes:	215	4.334	4.549	312	4.861
üsző 1 1/2 éven felül nem vemhes:	326	8.515	8.841	421	9.262
tinó 3 hótól 1 évig:	69	3.417	3.486	193	3.679
tinó 1 éven felül:	84	5.414	5.498	390	5.888
tehén vemhes:	1.003	16.758	17.761	1.032	18.793
tehén nem vemhes:	1.521	33.847	35.368	1.044	36.412
tenyészbika:	1	-	1	880	881
ökör:	232	2.898	3.130	683	3.813
Összesen:	5.363	114.282	119.645	7.254	126.899
<u>Ló:</u>	2.075	13.819	15.894	3.078	18.972
<u>Juh:</u>	1.556	6.854	8.410	8.204	16.614
<u>Baromfi:</u>					
tyúk	7.014	826.388	833.402	10.266	843.668
liba:	363	37.968	38.331	-	38.331
kacsa:	189	17.454	17.643	5	17.648
pulyka:	28	10.366	10.394	394	10.788

Zalaegerszeg, 1956. április 25.

/Dávid Ernő/
hivatalvezető

ZML ZMT vegy. ir. 269. doboz — Pecséttel hitelesített gépelt tisztázat (másodpéldánya?).

¹ A tanácsrendszer bevezetése után - megyei szinten - a kereskedelmi osztályok ügykörébe tartozott a begyűjtés, amellyel 1951. január 23. után önálló osztály foglalkozott. 1954 elején már külön hivatalt állítottak fel a begyűjtés koordinálására (Megyei Begyűjtési Hivatal).

² A fogadó szerv kiléte bizonytalan.

148.
Zalaegerszeg, 1956. április 28.
A Megyei Begyűjtési Hivatal jelentése a Begyűjtési Minisztériumnak,
apparátusának iskolai végzettségéről

368/1956.

Tárgy: A begyűjtési apparátus iskolai
végzettségéről jelentés.
Hiv. sz.: f/99-1956.

Begyűjtési Minisztérium
Oktatási Osztálya,
B u d a p e s t.

Hivatkozással f. hó 25-én leadott távmondatra jelentésemet az alábbiak szerint te-
szem meg:

6 elemi végzett	37 fő
8 általánost	114 ”
4 középiskolát	91 ”
érettségit	41 ”
egyetemet	2 ”
összesen:	285 fő

Zalaegerszeg, 1956. április 28.

Dobrán Mihály
/Dávid Ernő/
hivatalvezető. *h.*

ZML M. Begy. Hiv. ir. 368/1956. — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tiszta másodpéldánya.

149.
Zalaegerszeg, 1956. április 29.
A Megyei Begyűjtési Hivatal összehasonlító kimutatása a megye 1954. és 1956.
közötti sertés-, szarvasmarha- és baromfibegyűjtési adatairól¹

ÖSSZEHASONLÍTÓ KIMUTATÁS

Zala megye 1954., 1955. és 1956. évi sertés, szarvasmarha és baromfi begyűjtés-
sel kapcsolatos adatairól.

/Begyűjtési tervszámok: a Minisztertanács által jóváhagyott végleges éves tervek,

Állatállomány: a Megyei Statisztikai Igazgatóság hivatalos adatai,
 Össztermés, takarmánymérleg: a Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság tényszámai,
 illetve az F. M. által megadott irányelvek alapján összeállított takarmánymérleg adatai,

Hízottsertés magánvágások száma: a Megyei Begyűjtési Hivatal gazdasági éves zárójelentései,

Területi adatok: a Megyei Tanács VB. pénzügyi osztálya által összeállított 1956. évi gazdalajstrom-összesítő adatai./

Sertés:

1./ A begyűjtési terv és teljesítésének alakulása:

	Terv „B+Sz” ² db.	Telj. „B+Sz” db.	%	Tervszám az 1954. évi százalékában	Tényszám az 1954. évi százalékában
1954.	14.065	14.778	105,1	100,0	100,0
1955.	26.034	27.695	106,4	185,1	187,4
1956.	41.331			293,8	

2./ A sertésállomány fejlődése:

	Összállomány db.	Összállomány az 1954. évi %-ában
1954.	105.675	100,0
1955.	156.497	148,1
1956.	144.336	136,6

3./ A begyűjtési terv az állomány százalékában:

	%
1954.	13,3
1955.	16,6
1956.	28,6

4./ A szemestakarmány termés helyzete:

	Árpa	Zab	Kukorica	Összesen	Az össztermés az 1954. évi százalékában
	wg.	wg.	wg.	wg.	
1954.	1.210	885	4.802	6.897	100,0
1955.	1.371	990	5.983	8.344	121,0
1956. /várható/	1.790	830	5.880	8.500	123,2

5./ Sertés sűrűség a 273.370 kat. hold /tsz+egyéni/ szántó és rét együttes terület-
hez viszonyítva:

	100 kat. hold- ra esik darab:
1954.	38,7
1955.	57,2
1956.	52,8

6./ Takarmánymérleg:

Az F. M. által megállapított takarmánynormák figyelembevételével a számosállat-
ra átszámított megyei állomány szemestakarmány szükségleténél az 1956. évben
6.958 wg. hiány mutatkozik.

7./ A magánvágások alakulása:

	db.	Magánvágás az 1953/54. évi %-ában.
1953/1954.	53.846	100,0
1954/1955.	65.055	120,8
1955/1956. /IV. 20.-ig/	69.091	128,3

Szarvasmarha:

1./ A begyűjtési terv és teljesítésének alakulása:

	Terv „B+Sz” db.	Telj. „B+Sz” db.	%	Tervszám az 1954. évi szá- zalékában	Tényszám az 1954. évi szá- zalékában
1954.	14.598	16.413	112,4	100,0	100,0
1955.	17.480	21.861	125,1	119,7	133,2
1956.	22.400			153,4	

2./ A szarvasmarha állomány fejlődése:

	Összállomány db.	Összállomány az 1954. évi %-ában
1954.	112.357	100,0
1955.	119.360	106,3
1956.	119.645	106,5

3./ A begyűjtési terv az állomány százalékában:

	%
1954.	12,9
1955.	14,6
1956.	18,7

4./ Szarvasmarha sűrűség a 273.370 kat. hold /tsz+egyéni/ szántó és rét együttes területéhez viszonyítva:

	100 kat. hold-ra esik darab:
1954.	41,1
1955.	43,7
1956.	43,8

5./ A szarvasmarha állomány ivar szerinti megoszlása:

	1956. évben %
Nőivarú /űsző+tehén/	80,9
Egyéb	19,1

Baromfi:

1./ A begyűjtési terv és teljesítésének alakulása:

	Terv „B+Sz” db.	Telj. „B+Sz” db.	%	Tervszám az 1954. évi szá- zalékában	Tényszám az 1954. évi szá- zalékában
1954.	197.885	227.192	114,8	100,0	100,0
1955.	333.609	223.374	66,9	168,6	98,3
1956.	356.461			180,1	

2./ A baromfi állomány fejlődése:

	Összállomány db.	Összállomány az 1954. évi %-ában
1954. /becsült/	800.000	100,0
1955.	915.256	114,4
1956.	899.770	112,5

3./ A begyűjtési terv az állomány százalékában:

	%
1954.	24,7
1955.	36,4
1956.	39,6

4./ A baromfi állomány megoszlása:

	1955.		1956.	
	db.	%	db.	%
Tyúk+pulyka	851.597	93,0	843.796	93,8
Liba	39.649	4,4	38.331	4,3
Kacsa	24.010	2,6	17.643	1,9
Összesen:	915.256	100,0	899.770	100,0

Megjegyzés: A begyűjtési adatoknál az átszámítás 2,6 kg/db. átlagsúllyal történt.

Zalaegerszeg, 1956. április 29.

Pais

/Pais József/

hivatalvezető h.

ZML ZMT vegy. ir. 269. doboz — Eredeti gépelt tisztázat (másodpéldány?).

¹ A fogadó szerv kiléte bizonytalan.

² B: kötelező beadás, Sz: „szabad” és szerződéses felvásárlás. Lásd: Erdmann Gyula: Begyűjtés, beszolgáltatás Magyarországon 1945-1956. h. n. [Békéscsaba] é. n. [1992.] 182-236. p.

150.

Zalaegerszeg, 1956. május 23.

Jelentés a Zala¹ szerkesztőségének káderhelyzetéről²

Zalaegerszeg, 1956. május 23.

Jelentés

a ZALA szerkesztősége káderhelyzetéről

1/ A lap 1950 óta első ízben 1955 év elején került olyan helyzetbe, amely mind a káderek, s mind azok szakmai és politikai képzettsége tekintetében érezhetően felette áll az 1950 évi szintnek.

A lap munkatársai képzettségüknek megfelelő rovatokban dolgoznak. Ez a képzettség azonban politikai és szakmai téren is elmarad a követelmények között.

A rovatokban dolgozó 11 újságíró között mindössze kettő van, akinek az adott munkaterületről megfelelő tapasztalata van: egy az ipari rovatban, egy a mezőgazdasági rovatban. Az előbbi az olajüzemek termelésében, később központjában dolgozott s így értékes gyakorlati és szakmai tapasztalatokkal rendelkezik. A mezőgazdasági rovatban egy mezőg. statisztikus dolgozik megfelelő ismeretekkel.

A rovatok többi munkatársai nagy többségében újságírói munkája során szerzett ismereteire támaszkodik.

A szerkesztőség leggyengébb pontja a pártrovat. Az itt dolgozó két elvtársnő kevés politikai tudással rendelkezik. Csupán egyiküknek van hosszabb gyakorlati tapasztalata a pártmunkában.

A lap káderhelyzetének gyengesége a rossz kiválogatásból fakad. Az 1950-es évek elején különösen nagy volt a fluktuáció lapunknál. Többségében a helyi 3 hónapos pártiskoláról javasolt elvtársak kerültek lapunkhoz, alaposabb politikai és szakmai felkészültség nélkül, nemkevésbé kedv nélkül is az újságírás iránt. Helytelen, egyoldalú szemlélet vezette ezidőben a megyei pártbizottságot, s magát a szerkesztőséget is: a szociális összetétel merev betartása.

Hat év alatt 42 káder volt szerkesztőségünkben /a 10-14-es szerkesztőség létszám mellett/, s ezek többsége a termelő munkába, vagy más funkcióba került, csupán egy került más laphoz. Tehát újságírót sem neveltünk belőlük más lapok részére.

Korábban a káderproblémák akadályozója volt az újságírók alacsony bérezése is. A bérezés rendezése utána MUOSZ útján, a fővárosi lapoknál történt racionalizálás során több volt országos lap munkatársával is felvettük a kapcsolatot. Egy sem váltalta a vidékre költözést.

Olajipari szakembert, fiatal mérnököt pl. akinek kedve volna az újságíráshoz, ma sem tudunk lapunkhoz behozni, mert fizetése és prémiuma magasan felette áll az újságírói, még a felelős szerkesztői fizetésnek is.

Zalai tapasztalat szerint a káderek kutatása csupán a szerkesztőség feladata: ha találunk, van, ha nem, akkor nincsen. A megyei pártbizottság behatóan nem foglalkozik kádereink beállításával. Kádereink előzetes kiválogatásában sem kapunk alapos segítséget reklamációt inkább, ha valakinek az anyagában később valami hiba mutatkozik.

A lap munkatársainak pártiskoláztatására a lehetőségekhez mérten az elmúlt években is gondot fordított a megyei pártbizottság. Hiba azonban, hogy ebben nem volt következetesség és tervszerűség. Rendszerint azokat küldtük iskolára, akikre - a szerkesztőség gyenge káderhelyzete miatt a lapnak kevésbé volt szüksége, vagyis nem hiányozott munkája. Ebből fakad, hogy pl. a lap két szerkesztőjének - mindketten hatodik éve dolgoznak már munkakörükben - még egy napnyi pártiskolájuk sincsen.

A szakmai képzés terén a többéves újságírói gyakorlat során szerzett tapasztalatok segítik a lap munkáját. Hasznára volt az újságíróknak ebben a MUOSZ keretében

folyó szakmai oktatása[sic!], azonban az oktatás nagy hézagai és nem kötelező volta miatt ez sem töltötte be eddig egészében a feladatát.

Az újságíró-utánpótlást két ízben ízleltük, a szerkesztőségünkbe küldött egyetemisták gyakorlati munkája során. Az egyetemisták /csak a hozzánk küldöttekről van itt szó/ kedvetlenül végezték munkájukat, nem erre a pályára készültek, úgy irányították őket erre a tanszékre. Behatóan ezt a területet nem állt módunkban megismerni.

A szerkesztőség munkájában az eddig szerzett tapasztalataink alapján a következőket javasoljuk:

I.

Az újságírók pártiskoláztatásán túlmenően a pártoktatásban olyan tematikát kell kidolgozni többéves alapra helyezve, amely logikus gondolkodásra, önálló ítéletalkotásra nevel. Ezt a pártoktatást végezzék a lapok munkatársai az eddigi gyakorlattal szemben, ahol éveken át egyhelyben topogott a politikai képzés.

II.

A kádernevelés és utánpótlás javítása érdekében javasoljuk: hogy 1/ a lapok tudósítói hálózatának legjobbjait hozzák még közelebb a szerkesztőségi munkához, neveljék, tanítsák őket, s a legjobbakat vegyék a lapokhoz. 2/ nyíljon széles lehetőség az országos lapok szerkesztőségeiben végzendő tapasztalatcserére /munkatársak, rovatvezetők, szerkesztők részére/, de csere formájában: a fővárosi lapok is adjanak a csere alkalmával egy-egy újságírót, aki a helyszínen is segíti a lap munkáját, ugyanakkor a maga számára és értékes tapasztalatokat gyűjthet. A cserét szervezze meg a MUOSZ.

III.

A MUOSZ gyűjtse össze mindazt az újságírással foglalkozó irodalmat /külföldi egyetemek tananyagát, hazai tanulmányokat/, melyek szélesebb alapra helyezik az újságíróképzést.

IV.

Nyíljon lehetőség az újságírók előtt /vidék!/ külföldi látogatásokra.

V.

A megyei pártbizottságok is vizsgálják felül rendszeresen a lapok káderhelyzetét és segítségükkel tegyenek a szerkesztőségek hathatós intézkedéseket a lap káderhelyzete megjavítására. Készítsenek több évre előremutató tervet is róla.

VI.

A lapok technikai kivitelezésének megjavítása érdekében javasoljuk a Dunántúl és az Alföld /egy-egy központi helyén/ kliséüzem felállítását.

A ZALA szerkesztő bizottsága

ZML A Zalai Hírlap szerk. és a Zala M. Lapkiadó Váll. ir. 1. fcs. 1949-1962. 2. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázata (másodpéldánya?).

¹ Lásd: Horváth 1978. 101. p.

² A dokumentum keletkezésével kapcsolatban több körülmény nem állapítható meg.

151.

Zalaegerszeg, 1956. július 16.

A Megyei Begyűjtési Hivatal kimutatása a begyűjtésben hátralékot felhalmozók számáról, az 1955-ös és 1956-os év első félévére vonatkozóan¹

K i m u t a t á s

a hátralékosok számának alakulásáról, 1955-1956 évre vonatkozóan.

	1955 év:	1956 év:
január hó	1.421 fő	501 fő
február hó	1.794 fő	729 fő
március hó	1.768 fő	2.761 fő
április hó	1.768 fő	3.616 fő
május hó	2.282 fő	4.835 fő
június hó	2.813 fő	7.073 fő

Zalaegerszeg, 1956. július 16-án.

Pais

/Pais József/
hiv. vezető h.

ZML ZMT vegy. ir. 269. doboz — Saját kezű aláírással hitelesített gépelt tisztázata.

¹ A dokumentum keletkezésével kapcsolatban több körülmény nem állapítható meg.

152.

Lenti, 1956. július 24.

**Az MDP Lenti Járási Végrehajtó Bizottságának levele a megyei
párt-végrehajtó bizottsághoz, a kulákok felülvizsgálatáról**

Készült: 2 pl. FG/Rné.

Tárgy: Jelentés a kulákok felülvizsgálásáról.

MDP Megyei Pártvégrehajtóbizottsága
Mezőgazdasági Osztályának

Z a l a e g e r s z e g.

Kedves elvtársak!

A Lenti Járás területén 46 községben összesen 128 egyént kezeltek kulákként, ezek közül néhányat már korábban mentesítettek. De szükségessé vált, hogy felülvizsgáljuk és elbíráljuk a jelenlegi körülmények figyelembevételével a kulákok ügyét és ezek közül csak a valóban a kizsákmányoló elemeket hagyják meg továbbra is kuláknak.

A bizottságban bevontuk a Járási Tanács elnökhelyettesét, a BM. osztályvezetőjét, és a járási ügyész elvtársat, valamint a helyi párttitkárokat és tanácselnököket.

Ezideig 8 községben végeztünk, elbíráltunk, felülvizsgáltunk 50 egyént. Ezek közül elbírálásunk során 40 egyént mentesíteni kel[!]ett a kulák minősítés alól, mert földjükkel nem voltak kizsákmányolók és idegen munkaerőt nem alkalmaztak.

10 egyént továbbra is kuláknak kel[!]ett visszaminősíteni, mert ezek kizsákmányolók voltak. A legtöbbjeinek [sic!] a föld mel[!]ett még malma, kereskedése, kocsmája is volt és állandóan alkalmaztak idegen munkaerőt.

Nyilvános tömeggyűlésen egy helyen Csesztregen tárgyalták a kulákok mentesítésének ügyét, ahol a község dolgozói egyhangúlag egyetértettek a kulákok mentesítésével, sőt követelőzően léptek fel az érdekükben, házuk és egyéb ingóságuk visszaadását követelik.

Elvtársi üdvözzel:

Farkas Géza

/: Farkas Géza :/

J. titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. Mg. O. 18. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázata. A nyomtatott fejléc szövege: „Magyar Dolgozók Pártja, Járási Végrehajtóbizottsága, Lenti”. Keletkezési hely és idő feltüntetése előnyomott szövegrész kiegészítésével ugyanitt.

153.

Zalaegerszeg, 1956. július 30.

**A Zala Megyei Rendőrkapitányság kétheti jelentése az MDP Megyei Párt-Végrehajtóbizottságának¹, a lakosság általános hangulatáról²
(részlet)**

[...]³

Lakosság hangulata:

A tárgyidőszak alatt⁴ fokozatosan kevesebb mértékben foglalkoztak a poznani eseményekkel.⁵ Szűkebb körben kevesebbet beszéltek róla. A KV július 18-21. ülése⁶ és azon hozott határozatok sokkal élénkebben foglalkoztatják a lakosságot és Rákosi elvtárs felmentésével kapcsolatosan különböző megnyilvánulások voltak tapasztalhatók, valamint igen változatos hírek foglalkoztatták a közvéleményt.

A KV. határozata ismertetése után a párttagság jelentős része egyetértett a visszahívással. Egyes helyeken észleltük, hogy pillanatnyilag nem értették meg a határozat fontosságát, de a későbbiek során a határozattal egyetértettek.

Nagykanizsán és a nagykanizsai járásban általában helyesléssel fogadták a visszahívást. De sokan beszéltek arról, hogy Rákosi elvtársnak le kellett mondania, Titó elvtárs „nyomására”. A személyi kultusz terén elkövetett hibák miatt indokoltnak tartják a visszahívást.⁷ Az adókvetést, valamint a beszolgáltatást teljes mértékben Rákosi elvtársra hárítják és az egész megyére kiterjedően lehetett tapasztalni olyan véleményeket, hogy mindezért ő a felelős. A következőkben tehát Gerő elvtárs irányítása alatt csökkenni fog az adó és beszolgáltatási kötelezettség.

A visszahívás közé való tétele után rövid idő múlva már bőven beszéltek arról, hogy Rákosi elvtárs nem a betegségéből kifolyólag kérte felmentését, hanem mint fentebb is már említettem Jugoszlávia „nyomására”. Észleltünk olyan megnyilvánulásokat is, amelyek arra utaltak, hogy Rákosi elvtárs nem tartózkodik Magyarországon.⁸ Több személy részéről a párttagok felé gúnyos megjegyzéseket lehetett tapasztalni. Dénes Pál 8 holdas, egyéni gazda, szentgyörgyvölgyi lakos, Balogh Kálmán községi tanács hivatalsegédje után kiabált, rendelet ismertetés alkalmával, hogy „apátoknak le kellett mondani, most már nem henceghetnek, ezentúl nem lesz sok szavatok, mert olyan kemény vezetőök nem fog lenni, bárkit is választatok”. A zalaszentgróti államigazdaság irodájában egészen komoly gúnyos kijelentések hangzottak el. Rákosi elvtársat hasonlították Árpád vezérhez és Horthy kormányzóhoz.

Falvakban a parasztság között terjedt el olyan hír is, hogy kevesebb lesz az adó és a beszolgáltatás. Kezdetben örömeiket fejezték ki és úgy nyilatkoztak, hogy az adózás és beszolgáltatás magasságáért Rákosi elvtárs a felelős, mindezt ő eszközölte.

Gerő elvtársnak a mezőgazdasági termelészövetkezetre vonatkozó beszédét⁹ sok helyen helytelenül értelmezik. Gerő elvtárs hangsúlyozta az önkéntesség elvét és ebben sokan belekapaszkodnak és próbálják a termelészövetkezet egységét lazítani. Be-

szélnek arról, hogy fel lehet oszlatni a tsz-eket. Ilyen hangokat tapasztaltunk a póka-szepetki „Aranykalász”, valamint a „Szabad Nép” tsz-ben, a zalaszentlőrinci „Dózsa népe” tsz-ben, a tornyiszentmiklósi rendőrőrs területén, az I-es típusú tsz-ek körében.

A békekölcson jegyzésének megszüntetését szintén Rákosi elvtárs visszahívásának tulajdonítják. Egyes helyeken a kulákság reményeket fűz Nagy Imréhez. Molnár Gyula 30 éves, 10 holdas kehidai lakos, kulák, úgy nyilatkozott, hogy Gerő elvtárs is zsidó, a felszabadulás előtt malma volt, mégsem kulák. De akinek 40 hold földje volt, azt állandóan piszkálják. Papp Kálmán 16 holdas is azt mondotta, „Gerő sem lesz egy évnél tovább, majd utána jön a mi vezérünk, Nagy Ferenc”.¹⁰

A lenti járás területén észleltük, hogy a kulákság a párttagsági könyveket piros könyvnek nevezte és azt mondták, hogy ez már nem sokat számít, a következő időkből mind komolyabb változások fognak beállni Magyarországon is.

Zalaegerszeg, 1956. július 30.

Nyt.sz: 38/115.

Készítette: RGY/Gné.

Mikó Ferenc
Mikó Ferenc r.szds.
m. kaps. vezető

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 82. ő. e. — Eredeti gépelt tisztázata.

¹ A jelentést valójában az Országos Rendőrkapitányságnak címezték, de ugyanezt rendszeresen megküldték a megyei párttitkárnak is.

² Részleteiben közölve: Olvasókönyv 1996. 359-360. p.

³ A megelőző részben bűnesetokról, és egyéb említésre méltó eseményekről esik szó.

⁴ A jelentés 1956. július második felét öleli fel.

⁵ 1956. június 28-tól Poznanban, majd több más lengyel városban kommunistaellenes tüntetések és megmozdulások kezdődtek, amelyeket a hatalom gyorsan leverte.

⁶ Ezen az ülésen határoztak - formálisan - Rákosi Mátyás felmentéséről, Gerő Ernő első titkárrá választásáról, a Központi Vezetőség és a Politikai Bizottság kiegészítéséről, valamint egyéb kérdésekről. Lásd: A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 437-462. p.

⁷ Formálisan Rákosi kérte a felmentését, emiatt - talán ezzel összefüggésben - minden bekezdés mellé a margón kérdőjelet tettek, és a szövegben is aláhúzták a felmentésre és a visszahívásra vonatkozó részeket. Rákosit valójában nem az egészségügyi állapota, hanem az SZKP vezetői készítették lemondásra.

⁸ Rákosi, a leváltása után valóban rövid időn belül - 1956. július 26-án - elhagyta az országot és a Szovjetunióba utazott. Lásd: Rákosi Mátyás: Visszaemlékezések. Budapest, 1997., VII. p.

⁹ Gerőnek az MDP KV 1956. július 18-i ülésén elmondott beszédéről van szó. Lásd: Zala, 1956. július 20. 1-4. p., különösen 3. p.

¹⁰ Kiszagdapárti politikus, miniszterelnök (1946. febr. 4. - 1947. máj. 31.)

154.

Csömödér, 1956. szeptember 26.

Egy csömödéri gazdálkodó levele a Minisztertanács elnökéhez,
a begyűjtés során őt ért jogsérelemmel kapcsolatban

Hegedüs András Elvtársnak,
a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Elnökének,

Budapest.

Alulírott Huttmann János csömödéri (Zala m.) dolgozó paraszt azon kéréssel fordulok az Elnök Elvtárhoz, hogy a csömödéri községi tanács elnöke által több esetben is elkövetett sérelmes intézkedésekre orvoslást adjon!

Mindenekelőtt szíves elnézését kérem Elnök Elvtársnak, hogy sokkal hatalmasabb, országos gondolataim között ilyen „kis” dolgokkal zavarom, de egyszerű, falusi ember létemre nem tudom, hogy kihez is forduljak! Panaszommal már a parasztság lapjához, a Szabad Földhöz is fordultam, de a mellékelt válasz szerint is méltó elintézésre nem találtam. A válaszlevél a járási tanácshoz küld, de oda éppen azért nem fordulhatok, mivel a sérelmes eljárás elkövetésében az itteni tanácselnök a járási tanácstól kapott utasításra hivatkozik.

Mivel rádión keresztül hallottam, sőt az újságban is olvastam Elnök Elvtársnak az országgyűlésen elhangzott beszédét, az ott elmondottak nagyon megtetszettek, annyira a kisember, az egyszerű falusi emberek szava volt az, hogy bizalommal küldöm leveletem Elnök Elvtárhoz.

Kérem, ne haragudjon érte!

Kérésem talán még a Zala és Vas megyékben elkövetett törvénysértésekhez sorolható, amelyekről az országgyűlésen is szó volt?

Panaszom lényege a következő:

Az ideai cséplés után azonnal nem vittem be a kötelező beadásra szánt gabonát, mivel még tisztítanom, rostálnom kellett először. Községünkben nagyon sokan vannak, akik még későbbben adták be gabonájukat, mint én. (Előre bocsájtom, hogy az összes termésem annyi volt, hogy a tisztítás nélküli súlyt számítva, a beadást és a vetőmagot fedezte volna (5,60 q búza és rozs együtt). Harmadmagammal vagyok erre a mennyiségre, tehát a fejadagom nincs biztosítva.) A rengeteg nyári munka, a cséplési kölcsönmunkák visszaszolgáltatása miatt csak 3 hét múlva került sor a beadásra. Ekkor már azzal fenyegették a községet, hogy aki be nem viszi, cigányokat hoznak, akik majd a helyszínen erőszakkal felmerik a gabonát, és így elkobozzák azt. (A cigányokat a lenti járási tanács küldi a község nyakára.)

Mikor láttam, hogy habár nincs is biztosítva családomnak a kenyér, azért a beadást teljesíteni kell, magam mertem fel a gabonámat, és vittem a begyűjtőhelyre.

Ekkor már a cigányok valóban meg is érkeztek, és a lakosság nagy felzúdulására és elkeseredésére több családtól elvitték a gabonát. A községi tanácselnök volt velük.

Amikor a begyűjtőhelyen átadtam a gabonát, annak begyűjtési árát nem adták át azzal, hogy az a cigányok napszámberét képezi, így ők kapják meg (!) Hiába mondtam, hogy nálam nem voltak, az eredménytelen maradt; a pénzt azóta sem kaptam meg. Kérdezem, milyen jogon adták e társaságnak az engem illető, általam bevitt gabona árát?

Az önkéntes beadáskor visszajáró korpautalványt a begyűjtőhelyen megkaptam, tehát tőlem nem úgy kobozták el a gabonát. Igaz, nem nagy az összeg, de jelen esetben nem is ez a fontos, hanem a törvénytelen eljárás, amely tovább tetézte a csömödéri tanácselnök intézkedés-sorozatát.

Arra kérem Elnök Elvtársat, hogy egy megfelelő, igazságos szakembert küldjön ki az egész tanácsmunkát kivizsgálni mind a községi, mind a járási tanácsra vonatkozóan, hogy törvényes-e, ahogyan eljárnak?! Az itteni tanácselnök ténykedésére vonatkozóan a helybeli lakosság adhat felvilágosítást!

Amikor most leveletem záróm, még egyszer kérem Elnök Elvtárs elnézését, és azt, hogy levelemre választ kapjak! Bizom megértő jóindulatában!

Csömödér, 1956. szept. 26.

Huttmann János Csömödér, Széchenyi út 5.

ZML M. Begy. Hiv. ir. Pny. 457/1956. — Kézrel irt tisztázat.

155a.

Zalaegerszeg, 1956. szeptember 27.

**Rákosity Gergely¹ mezőgazdász levele az MDP megyei első titkárához,
a mezőgazdaságot érintő egyes szakmai és politikai kérdésekről**

Zalaegerszegen, 1956. szeptember 27.

Kedves Dénes elvtárs,
vissza kell térnem a tegnapi értelmiségi ankéton² történetekre. Lényegében mi is történt?

Első felszólalásomat azzal kezdtem, hogy én ezt a felszólalást az elmúlt évek során többször megtettem, s mindig le lettem intve. Ezúttal újra hasonló történt, s ez ezerszeresen bánt, mert érzem az igazamat, ha talán néha szenvedélyesebben is védtem a kelleténél. Ez a szenvedélyesség, vagy néhány nem a legszerencsésebben megválasztott hasonlat /az apa és gyereke/ azonban nem hiszem, hogy változtatott volna felszólalásom lényegén.

Első felszólalásomban rámutattam az ellentmondásra, mely az elméletben hirdett szakszerű gazdálkodás és a gyakorlatban m e g k ö v e t e l t gazdálkodás között van. Hirdetjük /és jogosan!/ a vetésforgók jelentőségét, nemcsak a norfolki négyes forgóét, hanem a szovjet tizenkettes, tizennégyes forgókét is. Ugyanakkor adminisztr-

ratív úton - a gabonafélék vetésterülete nagyságának előírásával /általában 60 % - nemcsak a kenyérgabonáról beszélek - / lényegében a legelavultabb és talajzsarolóbb gazdálkodásra kényszerítjük a magyar mezőgazdaságot, a kétnyomásos gazdálkodásra /kukorica-búza-kukorica-búza/. Talajaink rohamosan romlanak, s éppen a fenti gazdálkodás miatt az istállótrágyában való talajerővisszapótlásról alig beszélhetünk. /Ugyanis ehhez meghatározott állattenyésztés kellene, az állattenyésztéshez pedig elengedhetetlenül szükséges lenne a különböző takarmányterületek j e l e n t ő s növelése, mindez azonban lehetetlen addig, amíg megszabott gabona vetésterületek vannak./

Másik kérdésként a műtrágyázást említettem, s azt a nagyon helytelen gyakorlatot, hogy propagáljuk úton-útfélen a műtrágyákat, s mikor rákerül a sor nem tudunk eleget adni, de nemhogy elegendőt, hanem néha semmit se, s különösen az egyéni dolgozó parasztságnak. Hivatkoztam többek között a tavaszi pétisóellátásra, s arra, hogy most ősszel máris hiány van sima szuperfoszfátból. Felvettem a gondolatot, nem helyesebb lenne-e a műtrágyaexportálás helyett az itthon felhasználni és az általa elért terméstöbbletet exportálni? Egy mázsa szuperfoszfát ára 63 Ft, viszont egy mázsa szuperfoszfát felhasználásával - minimumokat számítva - nagy átlagban másfél mázsa búza, vagy két mázsa kukorica terméstöbbletet lehet elérni. Ez szintén a legalacsonyabb árszinteket számítva hozzávetőlegesen 500 forint. Magyarán szólva 500 forintot tudnánk csinálni 63 forintból, ha néhány hónapig várnánk és itthon használnánk fel a műtrágyát. /Ez utóbbi kérdést így számszerűen nem fejtegettem, de a lényeget elmondtam./

Dénes elvtárs a válaszát azzal kezdte, hogy nem szakember, s csak annyit tud, amennyi úton-útfélen ráragadt a mezőgazdálkodás tudományából, azonban a különböző eljárások, módszerek istenítésével kapcsolatban mégis szkeptikus álláspontot foglal el, mert sokszor olyan módszereket hirdetnek, amelyek később az ellenkezője bizonyosodik be. Ebből kiindulva kétségbevonta a vetésforgó jelentőségét, az amerikai farmerek néha egynyomású gazdálkodására hivatkozott, s végül is kijelentette: egyelőre a gabonavetésterületek nagyságán nem lehet változtatni.

A műtrágyaexporttal kapcsolatosan pedig azt válaszolta, hogy a külkereskedelem bonyolult hálózatába nem láthatunk bele, s ha az export folyik, akkor bizonyára megvan az oka, mert mi is kapunk más államoktól olyan árucikkeket, vagy nyersanyagot, amelyet azok az országok jövedelmezőbben tudnának saját országuk területén felhasználni, vagy feldolgozni.

Lényegében tehát minden gondolatomat eleve visszautasította, s még csak meg sem érintette a gondolatot, hogy illetékes helyen és arra alkalmas körülmények között esetleg egyik másikat felveti.³ Én pedig ezt vártam, nem pedig az egy helyből való ún. megválaszolást. Bántott a dolog ugyan, s bánt ma is és ezért kértem újra szót, s talán ezért ragadtattam magamat arra a hasonlatra, hogy Dénes elvtárs úgy adta meg nekem a választ, mint a tudós apa az oktondi gyermekének.

Mert én komolyan gondoltam és mondtam a fentieket. A vetésforgó jelentőségéről pedig ma már vitázni sem lehet, az amerikai farmerek földjét és gazdálkodási módszereit pedig hasonlítani sem lehet a mi földjeinkhez. Elsősorban is nálunk több évszázaddal előbb kezdődött a mezőgazdálkodás mint ott /s ez már magában elég lenne/ másodsorban tudomásunk van a korrózió és errózió ottani hatalmas pusztításairól. Ugyanígy nem hasonlíthatjuk a nagyon szegény táperőben lévő magyar talajokat a szovjet talajokhoz sem. Az nem megoldás, hogy: a gabona vetésterületeken n e m l e h e t változtatni, én legalábbis nem tudom elfogadni. Miért ne lehetne - különösen az enyhültebb nemzetközi légkörben - növelni a takarmányvetésterületeket, fokozni az állattenyésztést, hizlalást, s az állati termékekért külföldről búzát importálni. Így több lenne a valutánk, és talajaink termőereje hamarosan ugrásszerűen javulna, mert a külföldre exportált állatok trágyája magyar termőtalajba kerülne.

A műtrágya exportnak természetesen és bizonyára megvan az oka, de nem jó lenne az okot megnézni. Az okok nem mindig helyesek!

Dénes elvtárs második válaszában személyeskedéssel vádolt, s különösen az apa-fiú hasonlatomba kötött bele és lényegében megszegyenített az ankét közönsége előtt. De most sem tett még csak célzást sem arra, hogy esetleg néhány gondolatot jó lenne továbbvinni.

Ez történt.

Dénes elvtársat megtapsolták az én rovásomra /és de könnyű a megyei pártbizottság első titkárának a műtrágya vállalat egy egyszerű alkalmazottjával szemben tapsot kapnia/ és én ott ültem a gondolattal a fejemben: nem érdemes felszólalni, nem érdemes megmondani az igazságot?

Mert egyet szívből mondhatok: személyeskedni semmi célom és szándékom nem volt, egyedül csak az igazságomat akartam megvédeni, s ehhez - mellékesen - talán a nem legjobban odaillő hasonlatot választottam. Igaznak éreztem és érzem, amit elmondtam, s ezért írom ezt a levelet is. Ha személyeskedni akartam volna, ha nem lett volna bennem bizalom és segíteniakarás, akkor egyszerűen hallgattam volna.

Csak ennyit akartam elmondani.

*Elvtársi üdvözléssel:
Rákosy Gergely.*

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 72. ó. e. — Eredeti gépelt tisztázat.

¹ Rákosy Gergely (1924-1998) agronómus, író, újságíró, az 1956-os forradalom idején az Új Zala c. lap főszerkesztője volt, ami miatt börtönbüntetésre ítélték. Később számos novellája és könyve jelent meg.

² Az MDP KV 1956. júliusi, értelmiséggel foglalkozó határozata jegyében ősszel több vidéki városban ún. értelmiségi gyűlésekre került sor. Vö. Kővér György: Losonczy Géza 1917-1957. Budapest, 1998. 255. p.

³ A mondat második és harmadik tagmondatát tollal aláhúzták.

155b.
[Zalaegerszeg], 1956. október 4.
Az MDP megyei első titkárának válasza Rákosy Gergelynek

[195]6. október 4.
37/1-226 6.

Műtrágya- és Növényvédőszer
Értékesítő Vállalat
Rákosy Gergely Elvtársnak

Z a l a e g e r s z e g .

Kedves Rákosy Gergely Elvtárs!

Levelében mindennel egyetértek. Azt elismeri, hogy nem volt szerencsés második felszólalásában használt hasonlat. Önt bántja, hogy én megszegyenítettem az értekezlet résztvevői előtt, s ez Önnek rosszul esett. Úgy gondolom azonban, hogy a párttitkárokat is embernek kell tekinteni, akiket ugyanúgy érhetnek lelki sérelmek, mint a Műtrágya vállalat egyszerű alkalmazottját, s nekem rosszul esett az Ön eléggé goromba, gúnyoshangú második felszólalása. Én ezt igyekeztem higgadtan, nyugodtan megválaszolni, hogy megtapsoltak erről nem tehetek. Meggyőződésem, hogy nem a párttitkárnak szólt a taps, hanem a vitában higgadtabb, nyugodtabb félnek.

Ami a vetésforgót illeti, újólág csak azt mondhatom, hogy a talajzsarolás miatti aggodalomnak kétségkívül van létjogosultsága, de ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a kenyérgabona vetésterülete /mert csak ezt írja elő kötelezően a kormány/ ma kisebb, mint a felszabadulás előtt volt, továbbá tény az is, hogy 30-35 éves átlagban időszakban vizsgálva termésátlagaink nem romlanak, valamint tény az is, hogy a jelenlegi helyzetben kénytelenek vagyunk gabona szükségletünket megtermelni. Én említettem ugyan az amerikai mezőgazdaság tapasztalatait, de a lényeges motívum az én válaszómban néhány tény volt, amit felsorakoztattam. Lehet, hogy nem jól értettem a felszólalásait, de nem emlékszem arra, hogy kifejezetten olyan igénnyel mondta volna el, hogy a kormányzati szervekig továbbítsuk ezt a véleményt. Ha így értettem volna felszólalását meg tudtam volna mondani, hogy 1954 óta, amióta a megyében vagyok¹ számtalanszor igen komoly harcot vívtunk a gabona vetésterületek csökkentése érdekében és különösen a tavaszi búza vetése ellen, ami a mi megyénkben végképp ráfizetést jelent. Személyesen Hegedüs elvtársal és más vezetőkkel többször komoly vitáink voltak emiatt. A vitát minden esetben a „muszáj” döntötte el. A muszáj egyrészt úgy, hogy el kell vetni, mert ez a terv és a terv törvény és a muszáj más értelemben, hogy nincsen más mód az ország kenyér ellátásának biztosítására. Talán a közeli években a szocialista tábor kenyérgabona

mérlege megjavul és tehetünk e tekintetben további engedményeket /mert ismétlem tettünk már engedményeket a felszabadulás előtti helyzethez képest is és a termelőszövetkezeteknek/.

A másik kérdés. A műtrágya export kérdésénél nem támaszkodhattam semmilyen tényre, kizárólag a kormány iránti bizalmamra, ennek alapján feltételeztem, hogy a kormány, ha műtrágyát exportál, ezt azért teszi, mert kénytelen vele. Külkereskedelmi adósságaink, nagyra növelt iparunk rendkívüli függése külföldi nyersanyagoktól stb., nem teszi lehetővé, hogy mindig azt exportáljunk, ami a mi számunkra a legjobb üzlet. Feltételezem, hogy más oka a kormánynak a műtrágya export engedélyezésre nincsen, s javasoltam, hogy külkereskedelmi témájú, általam kezdeményezett előadás folyamán próbálják ezt tisztázni.

Még vagyok róla győződve, hogy felszólalásában Önt jóindulat, jószándék vezet, s erről levele méginkább meggyőzött.

Elvtársi üdvözzellet:

/: Dénes István :/
I. megyei titkár.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 1. fcs. 72. ó. e. — Hitelesítés nélküli gépelt tisztázat másodpéldánya.

¹ Dénes Istvánt 1954 februárjában „választották” meg az MDP Zala Megyei Bizottságának (első) titkárává. Ezt megelőzően a DISZ KV főtájkára volt.

156.

Zalaegerszeg, 1956. október 1.

A Zala Megyei Állami Egyházügyi Megbízott jelentése az Állami Egyházügyi Hivatalnak¹ a lakosság és a papság helyzetéről, hangulatáról

Zalamegyei Állami Egyházügyi megbízottjától.
0010/6/1956. TŰK.

Tárgy: III-ik negyedévi jelentés.

Állami Egyházügyi Hivatal
B u d a p e s t .
Pasa réti út 59.

Zalamegye területén az elmúlt három hónap folyamán a mezőgazdaság vonalán nagy változások voltak tapasztalhatók. Dolgozó parasztságunk figyelemmel kísérve a politikai eseményeket látják, hogy kormányzatunk körében változások voltak és ennek következtében a már meglévő termelőszövetkezeteknek is egy kevés része arra az álláspontra helyezkedett, hogy újból egyénileg fognak gazdálkodni. Ez a szándék több termelőszövetkezeti községünkben megmutatkozott a gabonák behordása, illet-

ve cséplése előtti időben. Dolgozóink nem akarták behordani mezőről a gabonát az-
zal a szándékkal, hogy hátha megváltozik a helyzet és akkor nem kell mégcsak be-
szolgáltatni sem az állam részére. Ezzel a nézettel kapcsolatban komoly agitációs
munkát kellett kifejteni állami szerveinknek, hogy ezt a nézetet széttudják oszlatni
dolgozó parasztágaink körében.

Ennek ellenére a termények betakarítása és a beszolgáltatás elég jó ütemben ha-
ladt és a parasztság egy-két kivétellel teljesítette beadási kötelezettségét. A papság
körében szintén kialakulóban volt egy olyan nézet az egyházpolitikai helyzettel kap-
csolatban, hogy alakulóban van az egyházon belül az, hogy az állam teljesen meg-
fogja szüntetni az egyházakkal kapcsolatos mindennemű adminisztrációs tevékenysé-
gét. Már olyan híreket is lehetett hallani a papság körében, hogy még a papi béke-
mozgalmat² is felfogják oszlatni, és teljesen a püspökök magukra hagyva fogják irá-
nyítani az egyház megyéjüket. Pl. Orosztonyi Boldizsár Zoltán esperes prédikációja
alkalmával elmondotta hívőinek, hogy „mostmár itt van az az idő, amikor az egyház
teljesen visszatudja állítani a hatalmát és nem fog az előfordulni, hogy ezek a semmi-
revalók még az egyházak vezetésébe is beleszóljanak”.

A jelenlegi egyházpolitikai helyzet ugyancsak a papság nagy részére hatott olyan
értelemben, hogy azok az emberek a papság közül, akik eddig kiálltak mellettünk és
segítették az ő vonalukon munkánkat, most ők is igyekeznek semleges álláspontra
helyezkedni, amit bizonyít Bosnyák Károly plébános megjegyzése.

Többek között elmondotta, hogy mostmár fél ebben az enyhült egyházpolitikai
helyzetben, hogy még a szerzetes rendeket is visszafogják állítani, és akkor óneki is
vissza kell menni a rendbe, pedig nagyon megvan elégedve a mostani személyes
körülményeivel, mert még ilyen jó dolga nem volt, mint a jelenlegi helyzetben.

Az enyhült egyházpolitikai helyzet kialakulása fokozatosan segíti bizalommal a
reakciósabb papoknak a rétegét kibontakozni. Minden lehetőséget megragadva azon
törekcszenek, hogy a pasztorációs munkájukat az eddiginél sokkal jobban tudják elő-
revinni. Még az állam és az egyház közötti létrejött megegyezés³ [sic!] is semmibe-
véve akarják pasztorációs tevékenységüket növelni. Ez[t] bizonyítja Sütő Máté nagy-
kutasi plébános tevékenysége. Kiskutas községi iskolában /ami Nagykutas filiája/
hosszú évek óta havonta egyszer szoktak misét tartani és most bevezette, hogy még
hétköznap esténként is az iskolaigazgató tudta nélkül álkulccsal felnyitották a tan-
termet és istentiszteletet tartottak. Ugyancsak ebben a tanteremben minden hét szom-
bat estéjén filmvetítést is szoktak rendezni. Egyik alkalommal meghozták a filmet és
megakarták kezdeni a mozi előadást, pontosan ez idő tájban a plébános is ment, hogy
az esti miséjét az iskolában elvégezze. Az iskola igazgatója megmondotta neki, hogy
itt ma este mozi lesz, erre fel a plébános durva megjegyzésekkel azt mondotta az
iskola igazgatónak, hogy gyűjtsenek aláírásokat és majd meglátják, hogy ki akar
misét, illetve mozit hallgatni. A nevezett plébánossal ezirányban elbeszélgettem és
tudomására hoztam, hogy mit lehet a megegyezés értelmében egy papnak tevékeny-
kedni egy községben.

A papság közül azok is ingadozó formában vannak, irántunk, akik eddig mint reálisan gondolkodó papként dolgoztak az állami szerveinkkel karöltve. Ez megmutatkozott most a dispoziciók alkalmával. Észrevették azt, hogy minden egyes áthelyezésben a békepapok nem hogy előnyben részesültek volna, hanem háttérbe kerültek. Erre példa szécsiszigeti Kálmán János áthelyezési ügye. Ezenkívül lehet még sorolni több olyan esetet is, hol a békepap nem tudta valóra váltani elgondolását sőt az ellenkezője valósult meg. Pl. Jádi László plébános Felsőrajk már hónapokkal ezelőtt kérte, [a] kiskanizsai plébániát a veszprémi püspöktől, amelyhez Badalik püspök nem járult hozzá többszöri kérés ellenére sem, ennek ellenére sem a püspök[sic!], egy eléggé reakciós nagykanizsai káplánnak odaadta [a] kiskanizsai plébániát.

Ilyen eset szintén előfordult a veszprémi egyházmegyében. Annak idején jelentést tettem Tóth István zalaszentpéterúri [Szentpéterúr] plébános ellenséges és tsz-ellenes viselkedésével kapcsolatban és kértem az elhelyezését, a községből és helyébe Tóth Ferenc zalavári plébánost akartam odahelyezni. Ez egyáltalán nem járt sikerrel, az ilyen dolgok elkövetése után a békepapság bizalma is megrendül irántunk, mert látják azt, hogy csak a püspöknek az elképzelései jutnak kifejezésre.

Nyári időszakban a papság a hitéleti tevékenységét az elmúlt időkhöz viszonyítva sokkal eredményesebben végezte. Ez tapasztalható volt úgy a nyári, mint az őszi bérmálások alkalmával. Az állami szerveink sem fektettek olyan komoly súlyt az agitációs munkára, mint az az előtti időkhöz, mert ők is látják, illetve belátták azt, hogy a népnevelő munkának csak úgy van hatása, ha meggyőző érvekkel tudnak dolgozóinkkal beszélgetni. Az állami szervek részéről járásaink területén tapasztalható volt, hogy ehhez a kérdéshez nem igen mertek hozzájárulni, félve a jobb, illetve a baloldali elhajlástól és ezért a könnyebbik oldalát választották a kérdésnek, inkább csak hagyták, hogy a papok szabadon tevékenykedjenek, mert az egyházpolitikai helyzetben nem láttak tiszta képet, látva a sok engedményt, amelyet az egyház kapott legutóbbi időben az államtól.

Mindezt a papság kihasználva igyekezett terveit megvalósítani, amely az előző éveknél sokkal jobban sikerült számukra, amelyet lehetett tapasztalni a bérmálások alkalmával is sokkal nagyobb tömegmozgósításokat tudtak csinálni, mint az elmúlt időben. Ugyancsak lehetett látni a hittanbeírások alkalmával is azt, hogy a papok nagyobb létszámra tudtak szert tenni mint az elmúlt éven. Ugyancsak megmutatkozott a nagyobb tömeg mozgósítások a nyári búcsúk alkalmával. Attól függetlenül, hogy megyénk területén nevezetesebb búcsújáró helyek Bucsuszentlászlón kívül nincs. Viszont Vas megyében Cell, Vasvár, a búcsújárók száma Zalamegyéből megduplázódott.[sic!] Ez mind annak tudható be, hogy a papság látja és érzi a kormányzatunk engesztelő politikáját és nyíltan agitálnak egyes megmozdulások alkalmával.

Továbbiakban még azt is lehet tapasztalni, egyes papokkal való beszélgetés alkalmával, hogy nyíltan kifejezik gondolataikat. Pl. Tamás Imre zalaháshágyi plébános beszélgetésünk alkalmával nyíltan kifejezésre juttatta azt, hogy ha így megy tovább, akkor még az egyházügyi megbízottakra sem lesz szükség, mert a püspöki

karnak van már olyan terve, amelyben mindent el fog annak érdekében követni, hogy a megbízottakat az állam hívja vissza, mert ő szerinte csak akkor lesz teljesen igazi demokrácia, ha az állami szervek nem szólnak bele egyáltalán a papság tevékenységébe. Minden esetre Tamás Imre plébános elgondolását meghallgattam és az én véleményemet elmondottam neki, amelyen észre lehetett venni, hogy nem igen tetszett a plébános úrnak.

A protestáns vonalon is a legutóbbi időben lehet tapasztalni, hogy sokkal nyíltabban és bátrabban végzik hitéleti tevékenységüket. Ezt főleg az egyházak világtanácsának Galyatetőn tartott ülése után lehet leginkább tapasztalni. Pl. Nagy Miklós evangélikus lelkész azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy engedélyezzük számára egy olyan pecsétet, amire fel van írva, hogy ekkor és ekkor, itt és itt leszek úrvacsorát adok és misézek. Mindez azt a célt szolgálná, hogy mire kimegy egy-egy községbe előtti időkben [sic!] már az ilyen pecséttel ellátott leveleket kiküldeni a községekbe, hogy ott a hívők nagyobb létszámmal várják. A reformátusok részéről is megindult a mozgolódás. Állandóan jött pl. a református pap azzal a kéréssel, hogy több községben engedélyezzük neki az iskolában való misézést. Kérésére felülvizsgáltuk kérelmeit a jogos kérelmeiket megadtuk. Ennek alapján továbbiakban [a] zalalövői iskolában és a tūrjei iskolában továbbiakban havonta egyszeri istentiszteletet engedélyeztünk. [sic!]

Az elkövetkezendő időszakban fő feladatként jelöltem meg a Hazafias Népfront Mozgalom kiszélesítését a papság körében. Ami már kezd kialakulóban lenni. Erre mutat például Dr. Bendi István választmányi gyűlésen való felszólalása, többek között elmondotta, hogy a Hazafias Népfront mozgalom fajra, nemre való tekintet nélkül összefogja a széles dolgozó tömegeket és kifejtette, hogy pl. kanizsai viszonylatban a népfrontnak milyen kezdeményezései vannak. Amit valóra is váltanak városi viszonylatban.

Továbbra is igyekszem [a] papság körében odahatni, hogy a megegyezés szellemében végezzék egyházi tevékenységüket. És ez mellett az ő vonalukon segítsék államunkat a szocializmus építésében.

Zalaegerszeg, 1956. október 1.

Kodala József
Kodala József
állami egyházügyi megbízott.

ZML MDP Zala M. Biz. ir. 2. fcs. APO 138. ő. e. — Saját kezű aláírással és pecséttel hitelesített gépelt tisztázati másodpéldánya. A zöld színű pecsét körirata: „Zala megyei Tanács Végrehajtóbizottságának T. Ű. K. csoportja”.

¹ A jelentést változatlan címmel elküldték az MDP Zala Megyei Párt-Végrehajtó Bizottságának is.

² Magyarországon a kommunista vezetés inspirálására 1950-ben indult el a papi békemozgalom egy sajátos típusa, amely az egyház egyes papjainak - akár erőszakkal - a kommunista rendszer mellé állítását, és annak propagandisztikus kihasználását tekintette céljának.

³ A magyar kormány és a katolikus egyház között 1950. augusztus 30-án létrejött „megegyezésről” van szó. Lásd: Gergely Jenő: Az 1950-es egyezmény és a szerzetesrendek felszámolása Magyarországon. Budapest, 1990.

DOKUMENTE AUS DER GESCHICHTE DES KOMITATS ZALA 1947-1956

Die Dokumente in diesem Band haben das Ziel, die politische, die gesellschaftliche und die wirtschaftliche Entwicklung des Komitats Zala zwischen 1947-1956 umfassend, ohne thematische Gebundenheit zu schildern. Das Ziel unserer Aufbereitungsarbeit ist, die Aufmerksamkeit auf diese Epoche zu richten, da in unserem historischen Gedächtnis ohne systematische Analysen oft immer noch nur Gewohnheitssphrasen leben. Ein Teil der Quellen stellt die Veränderungen mit Zahlenangaben dar, ein anderer Teil erweckt den Zeitgeist wieder.

Uns an die Chronologie gehalten versuchten wir die Umwandlungen der wichtigsten Segmente des Lebens so kohärent wie möglich darzustellen. Unserer Auffassung nach hat die politische Seite einen größeren Stellenwert, deshalb ist sie durch die Dokumente am meisten geprägt. Wir haben versucht die Stationen des Weges, die im Komitat Zala zu dem Einparteiensystem führten, plastisch zu schildern und darzustellen, wie das Komitat auf die Veränderungen im Zentrum reagiert hat. Im Falle der damit zusammenhängenden wirtschaftlichen Veränderungen haben wir vor allem die statistisch meßbaren Vorgänge und Ereignisse beschrieben. Die schwerste Aufgabe war, durch ein Dokument die gesellschaftlichen Entwicklungen zu begreifen, deshalb konnte man hier neben den Zahlenangaben die Umwandlung der Einstellung, der Mentalität und der Lebensweise der Menschen in der veränderten politischen und wirtschaftlichen Umgebung und die Antworten auf die Herausforderungen der veränderten Verhältnisse nur begrenzt veranschaulichen.

Wir haben uns bemüht, die Dokumente in ihrem vollen Ausmaß zu veröffentlichen, ganz selten kam es vor, daß wir die von uns unwesentlich gehaltenen Teile ausgelassen haben. Unser Ziel war, die Quellen in ihrer Orthographie - auch in der Rechtschreibung - treu wiederzugeben, damit die aus den äußeren Merkmalen stammenden wichtigen Informationen nicht verlieren. Die meisten Quellen sind Archivadokumente, und sie sind alle in dem Komitatsarchiv in Zala vorhanden. Innerhalb der Komitatsverwaltung haben die Parteiendokumente Priorität bekommen, weil sie als Quellen wertvoller sind, die Ratsdokumente haben eine wesentlich kleinere Rolle. Die herausgegebenen Dokumente haben wir nur in dem Falle mit Notizen ergänzt, wenn sie zu der Verständigung der darin stehenden Ereignisse unentbehrlich waren oder sie eine wichtige Erläuterung geboten haben. Die Einführungsstudie gibt nach den Dokumenten einen Überblick über die Veränderungen zwischen 1947-1956.

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

Könyvészeti rövidítések

- A Magyar Dolgozók Pártja határozatai A Magyar Dolgozók Pártja határozatai 1948-1956. (Főszerk. Izsák Lajos) h. n. [Budapest], é. n. [1998.]
- Bencze 1980. Bencze Géza: Zala megye iparának története a felszabadulás után (1945-1975). Műszaki-közgazdasági cikkek, tanulmányok '80. Zalaegerszeg, 1980.
- Gaál - Vass 1988. Dr. Gaál Antal - Vass Ferenc: A mezőgazdasági termelőszövetkezetek 40 éve Zala megyében. h. n. [Zalaegerszeg], é. n. [1988.]
- GH 9. Németh István: Gépállomások Zalában. 25 év a megye mezőgazdasága szolgálatában. Göcseji Helyi, Honismereti Közlemények 9. Zalaegerszeg, 1975.
- Horváth 1978. Horváth Ferenc: A Zala megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1861-1973. Zalaegerszeg, 1978.
- Magyarország agrártörténete 1996. Magyarország agrártörténete. Agrártörténeti tanulmányok (Szerk. Orosz István - Für Lajos - Romány Pál) h. n. [Budapest], 1996.
- Magyarország gazdaságtörténete 1996. Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. (Szerk. Honvári János) Bp., 1996.
- Olvasókönyv 1961. Olvasókönyv Zala megye történetéhez. (Összeáll. Degré Alajos) Zalaegerszeg, 1961.
- Olvasókönyv 1996. Zala megye történelmi olvasókönyve. Helytörténeti szöveggyűjtemény. (Szerk. Molnár András) Zalaegerszeg, 1996.
- Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat KfV 1937-1987. (Szerk. Ferenczi Győző) h. n. [Nagykanizsa]. é. n. [1987.]
- Rákosi Mátyás: Visszaemlékezések 1997. Rákosi Mátyás: Visszaemlékezések. 1940-1956. I-II. köt. Budapest, 1997.
- Sorsfordító évek Zalában Sorsfordító évek Zalában. Visszaemlékezések az 1945-1948-as évekre. (Szerk. dr. Petrák Katalin - Tóth Lászlóné) Zalaegerszeg, 1985.

Zalaegerszeg 1985.

Zalaegerszeg. Dokumentumok a város történetéből.
(Szerk. Gyimesi Endre) Zalaegerszeg, 1985.

ZGY 22.

Dr. Gaál Antal: Zala megye közigazgatási beosztása és a tanácsok tisztségviselői 1950-1985. Zalai Gyűjtemény 22. Zalaegerszeg, 1986.

Levéltári és egyéb rövidítések

ÁGI	Állami Gazdaságok Igazgatósága
alisp.	alispán(i)
áll. hat.	államhatalmi
ált.	általános
ÁMG	Állami Mezőgazdasági Gépüzem
ÁMK	Állami Mezőgazdasági Központ
APO	Agitációs és Propaganda Osztály
ápr.	április
aug.	augusztus
áv.	államvédelmi
ÁVH	Államvédelmi Hatóság
ÁVO	Államvédelmi Osztály
begy.	begyűjtés(i)
biz.	bizottság
BM	Belügyminisztérium
Bp.	Budapest
cca.	körülbelül (circa)
dec.	december
DÉFOSZ	Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége
DNP	Demokrata Néppárt
dok.	dokumentum
dolg. lev.	dolgozók levelei
é. n.	évszám nélkül
eln.	elnök(i)
ÉM	Építésügyi Minisztérium
EPOSZ	Egységes Parasztfjúsági Szervezetek Országos Szövetsége
Es(ES)	Egyesülés
f.	fond
fcs.	fondcsoport
febr.	február

FÉKOSZ	Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége
FKgP	Független Kisgazdapárt
FM	Földművelésügyi Minisztérium
főisp.	főispán(i)
földm.	földműves
Ft	forint
gazd.	gazdaság(i)
gr.	gróf
Gyümért	Gyümölcsértékesítő Vállalat
h. n.	hely nélkül
h.	helyett(es)
hg.	herceg
hiv.	hivatal(os)
HM	Honvédelmi Minisztérium
HONSZ	Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetsége
ip.	ipar(i)
ir.	irat(ok)
isk.	iskola
jan.	január
jár.	járás(i)
JB	Járási Bizottság
JESZ	Járási Egészségvédelmi Szolgálat
jkv.	jegyzőkönyv
júl.	július
jún.	június
KALOT	Katolikus Agrárfjúsági Legényegyesületek Országos Tanácsa
képv.	képviselő-testület
keresk.	kereskedelmi
kh.	katasztrális hold
KIOSZ	Kisiparosok Országos Szabad (Szak)szervezete
kir.	kirendeltség
KISOSZ	Kiskereskedők Országos Szabad (Szak)szervezete
KISZÖV	Kisipari Szövetkezetek Szövetsége
kkt.	községi közös tanács
közl.	közlekedés(i)
közp.	központ(i)
közs.	község

KPVDSZ	Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezete
KV	Községi Vállalat
m.	megye(i)
máj.	május
MÁLLERD	Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek
márc.	március
MASZOLAJ (Rt)	Magyar-Szovjet Olaj (Rt)
MÁTA	Magyar Állami Tartalék Alap
mb(MB)	megye(i) bizottság
MDNSZ	Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége
MDP	Magyar Dolgozók Pártja
MEFESZ	Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége
Meszöv (MESZÖV)	1. Megyei Szövetkezetek Szövetsége 2. Mezőgazdasági Szövetkezeti Vállalat
MEZIG	Mezőgazdasági Igazgatóság
MEZŐKER	Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Vállalat
mg.	mezőgazdaság(i)
MHK	Munkára, Harcra Kész
min.	miniszter, minisztérium
MINSZ	Magyar Ifjúság Népi Szövetsége
misc.	miscellanea (vegyes iratok)
MKP	Magyar Kommunista Párt
MNDSZ	Magyar Nők Demokratikus Szövetsége
MOSZK	Magyar Országos Szövetkezeti Központ
MÖSZ	Magyar Ökolívó Szövetség
MRSZ	Magyar Repülő Szövetség
MSZHSZ	Magyar Szabadságharcos Szövetség
MSZT	Magyar-Szovjet Társaság
MT	Minisztertanács
MUOSZ	Magyar Újságírók Országos Szövetsége
NB	Nemzeti Bizottság
NET	(Magyar) Népköztársaság Elnöki Tanácsa
NIM	Nehézipari Minisztérium
nov.	november
NPP	Nemzeti Parasztpárt
NV	Nemzeti Vállalat
o.	osztály
OKISZ	Országos Kisipari Szövetség

okt.	október
OM	Oktatásügyi Minisztérium
orsz.	országos
oszt.	osztály
OT	Országos Tervhivatal
OTI	Országos Társadalombiztosítási Intézet
ő. e.	őrzési egység
örgy.	őrnagy
p.	pagina (oldal)
PB	Politikai Bizottság
PGO	Pártgazdasági (és Ügykezelési) Osztály
pk.	pártonkívüli
PTO	Párt és Tömegszervezetek Osztálya
rend.	rendelet
stat.	statisztika(i)
sz. n.	szám nélkül
SZB	Szervező Bizottság
szept.	szeptember
szerk.	szerkesztőség, szerkesztette
SZIT	Szakszervezeti Ifjúsági és Tanoncmozgalom
szoc.	szociális, szocialista
SZOT	Szakszervezetek Országos Tanácsa
szöv.	szövetkezet
SZÖVOSZ	Szövetkezetek Országos Szövetsége
SZTK	Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ
SZU	Szovjetunió
tc.	törvénycikk
tj.	tagjelölt
TSB	Testnevelési és Sport Bizottság (megyei)
tszcs.	termelőszövetkezeti csoport
tü.	tanácsülés(i)
TÜK	Titkos Ügyirat Kezelés
tv.	törvény
tvr.	törvényerejű rendelet
üb.	üzemi bizottság
v.	1. vállalat 2. város
váll.	vállalat
várm.	vármegye
vb	végrehajtó bizottság
V. B.	Végrehajtó Bizottság

vegy.
VEM
VIT
VKG
VKM
ZML
ZMT

vegyes
Vegyipari és Energiügyi Minisztérium
Világ Ifjúsági Találkozó
Város- és Községgazdálkodási Minisztérium
Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
Zala Megyei Levéltár
Zala Megyei Tanács

NÉVMUTATÓ

- Ábel Bódog 79, 80
Agárdi Tibor 29, 61, 69, 78, 86, 105, 123
Ajtai Miklós 150
Alibánfa 260, 317, 334, 399
Alsóbagod 171
Alsódabrony 156, 157
Alsófakos 27, 136, 156, 157, 234
Alsónemesapáti 401
Alsószenterzsébet 38, 61, 173, 355, 357, 358
Ambrus Pálné 138, 139, 140
Andráshida 27, 74, 136, 157, 180, 216, 232, 234
Ár József 303
Árkovics József 416, 419
Árpád (fejedelem) 434
Árvolt Gyula 49
Avar Gyula 62
- Babosdöbréte (Lásd még: Rám) 178, 179
Badacsonytomaj 26, 52, 113
Badacsonytördemic 28, 140
Badalik Bertalan 443
Baglad 273, 274
Bagodvitenyéd (Lásd még: Alsóbagod) 127
Bagolasánc 28, 68
Bagolasánc-Fakospuszta 26, 87, 88, 89
Bajcsa 104, 153, 266, 357, 382
Bak 69, 320, 340, 341, 402, 412
Bakóné 329
Bakos Kálmán 370, 372
Baktüttös 64
Balassa (Pacsa) 170
- Balatonrendes 67
Bálint József 408
Balogh György (MASZOLAJ) 315
Balogh György (Nagykanizsa) 203
Balogh János (Csácsbozsok) 396
Balogh János (Zalaegerszeg) 286
Balogh József 70
Balogh Kálmán (Szentgyörgyvölgy) 434
Bánhegyi Margit 65
Banka Pál 397, 400
Bánokszentgyörgy (Lásd még: Kislakpuszta) 69, 320, 341, 401, 402
Barabás Mihály 370, 372
Báránd-puszta 197
Barankovics István 68
Baranyai János 369, 372
Baráth Rozália 363
Barati József 24, 78, 85, 92, 105, 106
Barlahida 195
Barnabás Kálmán 79, 80
Bárszentmihályfa (Lásd még: Sárdipuszta) 154, 367, 368, 403
Bartal (Rezi) 66
Bártfay Tibor 76
Bartos István 327, 336
Bartos József 65
Batthyány Zsigmond 127
Batyk 211
Bauer 170
Bázakerettye 109, 156, 171, 172, 195, 199, 202, 341, 357, 409, 412
Becsehely 86, 111, 173, 176, 178, 180, 190, 195, 313, 364, 365, 379, 399
Becsehely-Szurdapuszta 26, 231
Becsvölgye 49, 63, 147, 210, 356
Bedő Károly 49, 50

Belezna (Lásd még: Jankapuszta) 28, 125, 196, 235
 Belső János 154
 Belsőársárd 62
 Bencze Imre 37, 44
 Bencsik István 67
 Bendi István 444
 Benkő (Károly?) 222, 223
 Berdál Mária 64
 Berija, Lavrentij Pavlovics 303
 Berkes János 37, 44
 Bertók József (hadnagy) 369
 Bezeckzi Nándor 109
 Bezeréd 180, 319
 Bicsák (brigádvezető) 212
 Bicsák Imre 62
 Binder Béla 79, 80
 Bíró János 392
 Bocfölde 338
 Bocska 156, 196
 Bognár Béla 197
 Borsai Vilmos 327, 330, 336
 Borsfa 142, 154, 317, 399
 Bosnyák Károly 442
 Botfa 196
 Botyázkyné 55
 Bödeháza 141, 367, 368, 370
 Bődörné (Nagykanizsa) 204
 Bögöte 142, 143
 Börzönce 195
 Breglovics Kálmán 249, 250
 Breuer Mór 45
 Breznai (Nagykanizsa) 407
 Buberek 156, 157
 Buchvald Béla 219
 Bucsuszentlászló 64, 108, 147, 156, 341, 443
 Bucsuta 320, 332, 337, 355, 359, 364-366
 Budafa 357, 402
 Budafa-puszta 39, 171, 202, 305, 419-421
 Budapest 35, 47, 77, 78, 80, 84, 99, 100, 109, 112, 123, 128, 130, 138-141, 143-146, 148-152, 167, 172, 198-202, 206, 211, 213, 235, 244, 249, 250, 257, 263, 265, 275, 278, 284, 293, 314, 338, 362, 363, 377, 392, 398, 401, 402, 406, 408, 415, 422, 425, 436, 441
 Bugovits Vilmos 63
 Buzási Gabriella 199
 Büki Imre 209
 Cell 443
 Ciráki Péter 231
 Czapári Istvánné 99-101
 Czeglédy Ferenc 46
 Czigány József 63
 Czigány Károly (Dömefölde) 63
 Czigány Károly (Pördefölde) 63
 Czigány Sándor 63
 Czigler József 364
 Czinege Lajos 422
 Czvetkóné (Nagykanizsa) 203
 Csabai István 152, 392, 393
 Csácsbozsok 231, 396, 399, 400
 Csádépuszta 156, 157
 Csáder Sándor 74-76, 91, 92
 Csáford (Lásd még: Alsódabrony, Fényesháza, Középdabrony) 156
 Csapi 86, 104, 357
 Csatár 196, 399
 Cseke Jolán 264
 Csepella Katalin 199
 Csermák Géza 279
 Csesztreg 27, 61, 179, 209, 212, 232, 277, 299, 301, 341, 353, 357, 371, 433
 Csetényi György 170
 Csiszár (Monostorapáti) 67
 Csiszár Sándor (Szentgyörgyvölgy) 315

Csokona Sándor 274
 Csomay Miklós 46, 47
 Csondor Vilmos 100
 Csonka János 157
 Csonkahegyhát 63, 147
 Csöde 243
 Csömödér 63, 146, 153, 170, 285, 299,
 402, 411, 436, 437
 Csörnyeföld 125
 Csuka László 397
 Csukás (Budapest) 392
 Csurgó 69
 Csurgópuszta 156, 157

Dancs István 302
 Dani István 45
 Dankovics (asztalosüzem) 113
 Darabos Iván 30, 35, 143, 168, 174,
 207, 237, 238, 241, 249, 251, 267,
 293, 301, 325, 329, 336
 Darvas Józsefné 264
 Dávid Ernő 424, 425
 Dávid János 23, 44
 Dávid József 232
 Dávid László 216
 Deák Sándor 59
 Dedeskecskés 367
 Dekren Gyuláné 302
 Deme Sándor 106
 Dencsik József 175
 Dénes Albert 66
 Dénes István 35, 372, 422, 437, 438,
 439, 441
 Dénes Pál 434
 Dér Ambrus 105
 Devecser Károly 303
 Devecseri Gábor 243
 Diósgyőr 321
 Dióskál (Lásd még: Pogányvár) 64,
 147, 170, 197, 412
 Diszel 45, 46

Dittrich Ferencné 419
 Dobi István 82, 83, 92
 Dobrán Mihály 425
 Dobri 357, 373
 Dobronhegy 196
 Dombay János 23, 37, 44
 Domján János 274
 Domján Kálmán 96
 Dömefölde 63
 Dömök József 64
 Dravecz László 204
 Dunapentele 211
 Du(z)snok 156, 157

Echkmann István 311
 Egeraracs 65, 357
 Egervár 28, 32, 125, 234, 399
 Egervári Béla 44
 Egregy 66
 Egri Gyula 422, 423
 Egyed Dénes 170
 Eitner Zsigmond 45
 Eitler Gyula 363
 Érchegyi József 123, 148
 Erdei Ferenc 92, 174
 Esterházy Pál 127, 129
 Eszteregnye 104, 196, 412
 Esztergály (Lásd még: Báránd-puszta) 147,
 197

Fábián Zoltán 398
 Farkas Dénes 37, 44
 Farkas Ferenc 153
 Farkas Géza 433
 Farkas Gyula 108
 Farkas István 65
 Farkas Istvánné 203
 Farkas József 28, 182, 257, 327, 328, 331,
 336, 366
 Farkas Lajos 49
 Farkas Tiborné 127

Fáy (vezérig.-h.) 136
 Fáy Jenő 243
 Fazekas István 232
 Fazekas Márton 45
 Fehér Ferenc 37, 44
 Fehér Ferencné 339, 341
 Fehér Károlyné 373
 Fehér Márta 99, 100
 Fehérbackó(?) 156, 157
 Fejes József 231
 Fejes Miklós 94
 Fekécs Imre 74, 76, 79, 244, 361, 414
 Felsőbagod 27, 86, 208
 Felsőfakos 156, 157
 Felsőrajk 27, 65, 134, 147, 155, 180, 234, 443
 Felsőszenterzsébet 38, 173, 271-274, 358
 Fényesháza 156, 157
 Fercsel (Zalaegerszeg) 217
 Ferenczi Szabó Béla 58, 82, 102, 103, 329
 Festetics György 79
 Filó István 311
 Fincza (Zalaszentgrót) 218
 Fityeház 196, 266, 267, 379
 Fliszár József 231
 Friedrich István 46
 Fülöp Imre 63
 Fülöp József 363
 Fülöp Lajos 153

Gaál Antal 123, 147
 Gáborjánháza 195, 276, 277, 353, 368, 370, 373
 Gacs Elemér 63
 Gál Dénes 62
 Gál Ferenc 94, 311, 313, 316
 Galambok 170
 Galambos Miklós 81, 83, 142
 Gáldonyi István 353

Gálos Jenőné 264
 Gálosi József 170
 Garabonc 231, 311
 Gartenzaum(?) Gyula 45
 Gáspár Ödön 59
 Gáspár Tibor 106
 Gelencsér (r. fhdgy.) 63, 64
 Gellért József 397
 Gelse 27, 69, 136, 137, 156, 234, 260, 294, 304, 340, 341, 362, 363, 376
 Geréb Sándor (Tapolca) 139
 Geréb Sándor (MDP) 73-76, 82, 83
 Gerencsér György 24, 28, 37, 44, 61, 62, 65, 67, 81-83, 92
 Gerencsér Gyula 49
 Gerencsér József 170
 Gergó István 313
 Gerő Ernő 114, 434, 435
 Gétye 147, 338
 Gizellamajor 155
 Godina Ferenc 109
 Gógánfa 129, 136
 Golubjev, N. 392
 Gombás Lajos 404
 Gomboszeg 64
 Gondos István 369, 372
 Gorlof 393
 Gozdán Ernő 311
 Gögös Ferenc 407
 Gönczi Ferenc 278
 Gönczöl (alhdgy.) 369
 Görcs Ede 67
 Gősfá 28, 125
 Grósz József 223, 226
 Grünfeld (Galambok) 170
 Gutorfölde 63, 70, 146, 156, 170, 299, 305, 341, 397

Gyarmati Gyula 65
 Győr 398
 Győrfiszeg 64

Gyuk Jenő 171
 Gyulakeszi 67
 Gyutai Kálmánné 23

Hadnagy László 382, 405
 Hagyárosbörönd 142, 231, 357
 Hahót (Lásd még: Alsófakos, Felsőfa-
 kos, Miske) 65, 108, 147, 156, 171,
 195, 199, 200, 202, 235
 Hajba Sándorné 315
 Hallek Jenő 231
 Harasta Katalin 270, 271, 325, 327,
 332, 333, 336, 339
 Hári Sándor 222, 223
 Harmath Jenő 123
 Hegedüs (Kehidai Á. G. ig.) 373
 Hegedüs András 152, 155, 316, 436,
 440
 Hegedüs János 62
 Hegedüs Kálmán 65
 Hegedüs Vince 62
 Hegyi Kálmán 163
 Herend 405
 Hetés (orvos) 302
 Hévíz (Lásd még: Egregy) 66
 Hilmayer Zsigmond 170
 Hitler, Adolf 239
 Hóbor Irén 264
 Holcedl Henrik 62
 Hombár Gyula 231
 Homokkomárom 190, 357
 Hontvári Gyula 49
 Hontváry Mária 275
 Hornai Antalné 294, 419
 Horthy Miklós 239, 268, 434
 Horvát Józsefné 310
 Horváth Dezső 64
 Horváth Ferencné 273
 Horváth Győző 114
 Horváth Gyula (Gelse) 362
 Horváth Gyula (Murakeresztúr) 294

Horváth István (Becsehely) 365
 Horváth István (építésügyi igazgató) 106
 Horváth István (Nagykanizsa) 204
 Horváth István (Zalászentmihály) 318
 Horváth József (Csácsbozsok) 396
 Horváth József (Kerkaszentkirály) 317
 Horváth József (Máhomfa) 49
 Horváth József (Tapolca) 67
 Horváth József (Zalahaláp) 109
 Horváth Károly 302
 Horváth Lajos (Lickóvadas) 64
 Horváth Lajos (SZÖVOSZ) 106
 Horváth László 82, 83, 91
 Horváth Márton 204, 205
 Horváth Zsigmond 303
 Hottó 157, 231
 Huszonya 156, 157, 357
 Huttmann János 436, 437

Iborfia 64
 Igaz Sándor 149
 Iharosberény 319
 Ihász (Nagykanizsa) 56
 Ihrig Károly 128
 Iklódbördőce 63, 154, 155, 285
 Illés Lajos 313
 Illés László (Lenti) 281
 Illés László (Zalaegerszeg) 218
 Illés Sándor 63
 Imre József 364, 365
 Inota 321
 Irsapuszta 155
 Iszak Kálmán 37, 44, 64

Jádi László 443
 Jankapuszta 32, 234
 József Pál 373
 Juhász Imre 70, 75
 Juhász Kálmán 45, 46
 Jutas 231

Kacorlak 29, 167, 197, 304
 Kádár János 30, 208
 Káli Kálmán 63
 Káli Mihály 63
 Kálmán János 443
 Kálmán Józsefné 64
 Kálócfa 159-161
 Kamarás István (téglagyár) 114
 Kamarás Rezső 250
 Kanda Zsófia 264
 Kányavár 63, 197, 299
 Kaposvár 69
 Kardos (Kissziget) 63
 Kardos István (Petrivente) 197
 Karmacs 66
 Kárpáti Sebestyén 314
 Kása Lajos 221
 Kaszaháza 113, 235
 Kaszás Jenőné 264
 Kátai Zsigmond 79
 Katona József 65
 Kávás 196, 293
 Kazincbarcika 405
 Kecskeméthy László 127, 129
 Kécsmár Ferenc 227
 Kehida 32, 234, 373, 435
 Kékkút 67
 Kele József 153
 Kele Lajos 311
 Kelemen Gyula 231
 Kell Andor 162, 166, 412
 Kemendollár 127, 157
 Keménfa 155, 157
 Kende (Letenyé) 176
 Kerecseny (Lásd még: Ungjakabfa)
 155
 Kerese Józsefné 227
 Keresztesi Béla 402
 Kerkabarabás 318, 319, 371
 Kerkafalu(falva) (Lásd még: Kerkapén-
 tekfalú) 154, 173, 273
 Kerkakutas 61, 126, 226, 357
 Kerkapéntekfalú 61
 Kerkaszentkirály 173, 311, 317
 Kerkateskánd 154, 299
 Kerkay László 222
 Keszthely 27, 60, 61, 65, 67, 70, 78, 79,
 82, 92-94, 108, 114
 Kilimán (Lásd még: Csádépuszta) 155,
 195, 293
 Kirschner Béláné 303
 Kisapáti 26, 88-90
 Kisbucsa 196
 Kiscsehi (Lásd még: Budafa-puszta) 127,
 199-201
 Kisháziné 329
 Kiskanizsa 162, 196, 310, 409, 443
 Kiskomárom 69, 104, 290, 341, 376, 379,
 382, 402
 Kiskutas 442
 Kislakpuszta 400
 Kispáli 157
 Kispuszta 155, 157
 Kisréce 195
 Kiss (üb. elnök) 282
 Kiss Árpád 33, 241, 393, 395
 Kiss Ferenc 160, 161
 Kiss György 49, 50
 Kiss Gyula 414, 418, 419
 Kiss Józsefné 226
 Kiss Kálmán 62
 Kiss László 294
 Kiss Sándor 361
 Kistolmács 357
 Kiszszentgrót 156
 Kissziget 63
 Kobl Szeverin 65
 Kócián Tibor 109
 Kocsis Gyula 315
 Kócspuszta (Lásd még: Tiszafüred) 159
 Kodela József 444
 Komárváros 170, 195, 293, 304

Komló 321
 Kondor (agit. prop. felelős) 172
 Kondorosi József 62
 Konyecsni (újságíró) 222
 Korein Dávid 45
 Koronicz Gábor 204
 Korpavár 128
 Kossuth Lajos 62
 Koszorú Ferencné 304
 Kovács (irodakezelő) 257
 Kovács Antal 216
 Kovács Béláné 407
 Kovács Dezső 49
 Kovács Elemérné 349
 Kovács Erzsébet 294
 Kovács Ferenc 219
 Kovács István 364-366
 Kovács János (délszláv felelős) 265
 Kovács János (Nagykanizsa) 302
 Kovács János (Zalaszentgrót) 231
 Kovács Jánosné 265
 Kovács József (Dióskál) 197
 Kovács József (Nagykanizsa) 407
 Kovács Józsefné 363
 Kovács Sándorné 301, 307
 Kovács Ferenc 37, 44
 Kozma János 157, 234
 Kozocsa Istvánné 302
 Kőműves János 62
 Kőszegi Ilona (Kávás) 293
 Kőszegi Ilona (Páka) 63
 Kővágóörs 69, 70
 Köves Ernő 242
 Köves János 233
 Köves Márton 281
 Középdabrony 156, 157
 Kristóf István 199
 Krizsa József 272
 Kukuruzsnyák Flórián 267
 Kulcsár János 159
 Kumin 329
 Kun Károly 48
 Kurányi (r. k. tanító) 63
 Kurdi György 67
 Kuruc Antalné 320
 Kurunczi István 203
 Kustány 357
 Kustormajor 284
 Kútfej 180, 197, 341
 Küllis János 65
 Külsősárd 195
 Küronya Jenő 171
 Laczó 329
 Lakatos Dezső 24, 30, 71, 73-75, 82, 91, 94
 Lakatos Éva 144
 Lakatos Károlyné 320
 Lakatos Péter 313
 Lakner Szilárd 64
 Laky Teréz 222, 226
 Lantay (Komárom) 293
 Lecsik József 105
 Lehrer Sándor 51, 52
 Lendvadedes 368
 Lendvai József 92
 Lendvaújfalu 199, 200, 202
 Lengyel Józsefné 246
 Lengyel Lajos 192
 Lenti (Lásd még: Zajda) 26, 27, 52, 61, 62, 70, 96, 129, 160, 161, 170, 171, 179, 208, 212, 227, 273, 274, 283, 290, 297-299, 301, 306, 307, 307, 340, 341, 366, 368, 370-372, 379, 383-385, 388, 389, 402, 403, 411, 433
 Lentikápolna 367, 371
 Lentszombathely 212, 368
 Letenye 27, 61, 69, 99, 100, 126, 153, 154, 171, 174, 191, 196, 208, 211, 212, 265, 289-291, 297, 340, 341, 359, 383-386, 388, 389, 400, 412
 Libava(?) 141

Lickóvadamos 64
 Ligetfalva (Lásd még: Zalanémetfalva)
 28, 140
 Lisperzentadorján 341
 Liszkai(?) (MDP) 160
 Liszó 28, 68
 London 76
 Lontai János 62
 Lóránt Lajos 62
 Lórántháza 64, 68
 Lovászi 39, 82, 153, 171, 172, 199-
 202, 216, 305, 334, 409, 419-421
 Lőrincz (Budapest) 392
 Lukács István 172
 Lukács Károly 217
 Lüllik Miklós 129, 159, 167

 Madzag Ferencné 320
 Magyar István 294
 Magyar József 247
 Magyarföld 277
 Magyarszentmiklós 104
 Magyarszerdahely 189, 313, 317
 Máhomfa 49, 50, 299
 Major Zsigmond 96
 Makó 162
 Malek József 203
 Málícs (Hottó) 231
 Marc(z)in György 94, 167, 168
 Maróc 154
 Marton (r. szds.) 65
 Marton András 61
 Marton Ferenc (Dióskál) 64
 Marton István 171
 Máté Mihály 205
 Matécz János 329
 Mátyás István 285
 Mayer István 96
 Mazács Miklós 364
 Mázsa Pál 231
 Megyeri Mihály 65

 Melkovics György 45
 Ménes Imre 180
 Mészáros Magda 243
 Mészáros Péter 48
 Meszes Sándor 172
 Mező János 247
 Miháld 28, 68, 69, 311, 357, 379
 Mike Zoltán 302
 Mikekarácsonyfa 63, 299, 311
 Miklósfa (Lásd még: Somogyszentmiklós)
 357
 Mikó Ferenc 435
 Mikula Szigfrid 44
 Milej(szeg) 63, 196, 210
 Mileji István 23, 49, 50, 64, 68
 Milkovics Ferenc 396
 Mindszenty József 24, 46, 56, 61, 62, 67,
 67, 68, 71-75, 81-83, 242
 Misefa 65, 128
 Miske 156
 Moha Sándorné 310
 Mohos Károly 45
 Molnár Béla 180
 Molnár Ferenc 203
 Molnár Gyula 435
 Molnár István 330
 Molnár Jánosné 264
 Molnári 141, 170, 178-180, 266, 267, 315,
 377
 Monostorapáti 67
 Mór János 310
 Morgánypuszta 141, 156, 157
 Móricz Zsigmond 362
 Mosonyi László 93, 94
 Mosonyi Lászlóné 82, 83
 Moszkva 303
 Mumor 367
 Murakeresztúr 104, 111, 141, 265-267,
 294, 341
 Murarátka 125, 153, 154, 357, 373
 Muraszemenye 189, 232, 317, 364

Nagy (Letenye) 175
 Nagy Dániel 369
 Nagy Ferenc 435
 Nagy Imre 34, 311, 312, 314, 317,
 320, 321, 339, 396, 397, 435
 Nagy János 285
 Nagy Kálmánné 231
 Nagy Miklós 444
 Nagy Sándor 316
 Nagybakónak 189, 196, 357
 Nagyhorváti 190, 357
 Nagykanizsa (Lásd még: Kiskanizsa,
 Palin) 23, 26, 27, 31, 32, 39, 44-47,
 49-51, 53-56, 59-61, 69, 79, 82, 83,
 94, 97, 98, 102, 103, 105, 108, 109,
 114, 116, 117-122, 132, 140, 141,
 154, 158, 162-173, 179, 183, 186-
 188, 190, 194, 196, 198, 202, 204,
 205, 211, 216, 218, 219, 221, 234,
 235, 244, 245, 265, 279, 287, 289-
 292, 296, 303-305, 309, 311, 314,
 322, 329, 340, 344, 346, 348, 349,
 360, 376, 383-389, 392, 402, 404-
 407, 409, 412, 417, 434, 443, 444
 Nagypapornak 147
 Nagykutas 196, 399, 442
 Nagylengyel 31, 33, 69, 231, 276, 322,
 338, 340, 341, 395, 409, 419-422
 Nagypáli 157, 232, 399
 Nagyrada 65, 147, 196, 399
 Nagyrécse 87-89, 128, 318, 319
 Nánai Tibor 369
 Náprádfa 63, 179
 Náprádfa-Újmajor 397
 Nátrán János 343, 347
 Nekeresd 26
 Nemes Kálmán 96
 Nemes Sándor 61
 Nemesapáti 401
 Nemeszetés 211, 277
 Nemesnép 62, 154, 273, 361
 Nemespátró 28, 38, 125, 153, 357
 Nemesrádó 38, 147, 196
 Nemessándorháza 277
 Nemestördemic 26, 28, 52, 69, 140
 Nemesszer 147
 Németh Dezső 396
 Németh Ferenc 304, 331
 Németh Gézáné 264
 Németh István 274
 Németh János 66
 Németh Károly 62, 64, 68, 174, 242, 268
 Németh Sándor 46
 Nényei Márton 311
 Neszele 187
 Nógrádi(?) Sándor 70, 75
 Norfolk 437
 Nova (Lásd még: Zágorhida) 32, 61, 63,
 70, 127, 146, 173, 189, 191, 195, 205,
 289, 290, 318, 341, 368, 371
 Novák György 405
 Novák István 65
 Nunkovits János 165
 Nyári György 400
 Nyirád 82, 109, 114
 Ódörögdpusztá 139
 Ola 108
 Olti Vilmos 80
 Ónody Zoltán 293
 Orgovány 45
 Ormándlak 127
 Orosz Ferenc 395
 Oroszlán István 105
 Orosztony 27, 128, 147, 171, 208
 Orosztonyi Boldizsár Zoltán 442
 Ortaháza 63, 146
 Őr(?) Elek 61

Pacsa 32, 61, 65, 110, 113, 147, 156,
 170, 191, 223, 242, 243, 290, 291,
 341
 Pacsa-Andorháza 317
 Pais József 162, 271, 286, 429, 432
 Paizs 408
 Páka 63, 146, 154, 197, 227, 299, 411
 Pakod 157
 Pál István 206
 Pál János 205, 206
 Pál Jánosné 205, 238
 Pálfiszeg 63
 Palin 26, 27, 87-89, 104, 171, 208, 218,
 219
 Pálincás Ferenc 374
 Palkó József 283, 325, 327, 328, 336
 Pallagi (Nagykanizsa) 203
 Pálos Klára 222, 225, 226
 Pammer Jenő 63
 Papp Andor 44
 Papp Ferenc 157
 Papp István (Kálócfa) 161
 Papp István (Murarátka) 373
 Papp Kálmán 435
 Papp Lajos 160
 Papp László 72, 76
 Papp Simon 79, 80
 Papszt László 203
 Párkányi Szerafin 66
 Pat 28, 68, 104, 195
 Pataki Ferenc 72, 76
 Pattogó Józsefné 264
 Pécs 145, 398, 406, 407
 Peke János 314
 Peleskei (szds.) 369
 Pem Ferenc 304
 Percze Zsigmond 160, 161
 Peres Ödön 62
 Perjési Pál 149
 Perkovics József 45
 Pesti Gyula 231
 Pete Győző 215
 Peténé (Nagykanizsa) 204
 Péter Etelka 272
 Petőhenye 113, 196
 Petrikeresztúr 64, 147, 210, 276
 Petrivente 197, 266
 Pintér Ferenc 160
 Pintér István 106
 Pintér László 396
 Piros Sándor 351
 Pócza Lajos 37, 44
 Pócspetri 68
 Póda Sándor 49
 Pogacsics Károly 106
 Pogányvár 156, 157
 Pohánka József 329, 336
 Pókaszeptek 126, 260, 293, 318, 320, 341,
 355, 356, 435
 Pókaszeptek-Taszilómajor 334
 Pórszombat 86, 334, 353
 Porterla 241
 Posztl Józsefné 364, 366
 Poznan 434, 435
 Pozsgai Jánosné 400
 Pölöske 27, 32, 65, 70, 128, 147, 156, 171,
 208, 234, 243, 249, 250, 276, 277, 291
 Pölöskefő (Lásd még: Du(z)snok) 156, 196
 Pördefölde 32, 63, 156, 234
 Pörnecei József 37, 44
 Pötréte 155, 357
 Prókai (Nagykanizsa) 407
 Pusztapáti 146, 147, 155, 157
 Pusztaderics 334
 Pusztamagyaród 26, 87, 88, 90, 189, 355
 Pusztaszentlászló 109, 179, 202, 218
 Pusztaszentpéter 155
 Rác Júlia 408
 Rada Ferenc 313
 Rajk László 92, 101, 102
 Rajnay Gyula 123, 125

Rákóczi Ferenc 67
 Rákos Ferenc 205
 Rákosi Mátyás 24, 25, 35-37, 44, 92,
 99-102, 130, 159, 160, 191, 197,
 203, 205, 206, 235, 241-243, 249,
 250, 256, 265, 312-314, 316, 397,
 434, 435
 Rákosy Gergely 437, 439, 440
 Rám 293
 Ramocsa 61, 153, 227, 271-273
 Ráski Mihály 49
 Rédei Sándor 45
 Rédics (Lásd még: Dedeskecskés) 62,
 180, 292, 299, 367, 368, 371, 372
 Rényi (Péter?) 101, 102
 Resznek 62, 129, 197, 368, 399
 Réti Gyula 190
 Révai József 190, 258
 Rezi 66
 Rigács 49, 86
 Rigó (újságíró) 222
 Rigyác 357
 Rodek 329
 Rodek György 265
 Rodek Mária 267
 Rosenberger Ferenc 96
 Rostás István 241
 Ruff János 313

 Ságod 157, 302, 358
 Ságvári Endre 418
 Salamon József 204
 Salamon Kálmán 218
 Salgótarján 405
 Sall János 113
 Salomvár 74, 142, 211, 399
 Sand 28, 68
 Sandi (Szepetnek) 294
 Sándor Margit 310
 Sárdi Antal 315
 Sárdi-puszta 402

 Sármellék 66, 86, 111
 Schlézinger Rezső 171
 Seben Mátyás 73, 74, 76, 82, 83
 Segesdy Imre 183, 187
 Semjénháza 142, 153, 155, 268, 357
 Seres Gyula 219
 Siklósi Mihályné 198, 261, 328
 Sikó József 61
 Simén Ferenc 62
 Simon Ferenc 329
 Simon Gézáne 317
 Simon Ignác 137, 138
 Simon János 252, 270, 309, 361
 Simonfi Ferenc 302
 Sipos Erzsébet 302
 Sipos György 313
 Sipos István (Lenti) 281
 Sipos István (Nova) 63
 Skanecz Boldizsárné 203
 Sógor Gyula 61
 Somogyi Béla 63
 Somogyi Gy. Józsefné 128
 Somogyszentmiklós 28, 68, 69, 129
 Soós Elek 273
 Soós Pál 273
 Sopron 145
 Sormás 171, 311
 Sótónyi (Nemesbük) 66
 Söjtör (Lásd még: Csurgópuszta, Kispusz-
 ta, Szénásvölgy) 87, 156, 382
 Söjtör János 176
 Söjtör Jánosné 154
 Stadinger István 74-76
 Stern I. Mór 50, 51
 Sterták István 61
 Surányi 82
 Surd 28, 125, 412
 Süket Dániel 397
 Sümeg 26, 45, 52, 61, 65-67, 70, 72
 Sütő 328
 Sütő Máté 442

Süveg József 315

Szabó Erzsébet 246

Szabó Gyula (Zalalövő) 293

Szabó Ilona 264

Szabó Imre 316

Szabó János (Kálócfa) 159

Szabó János (Letenye) 101

Szabó János (Nagyrada) 65

Szabó József (Bucuszentlászló) 64

Szabó József (TSB elnök) 418

Szabó Sándor 303

Szabó Sarolta 159

Szalai (asztalosüzem) 113

Szálasi Ferenc 197

Szántó Jenő 82, 83, 93, 94, 222

Szarka József 45

Szatucsek János 170

Szávai József 66

Szécsisziget 126, 146, 443

Szeged 145

Szegedi (MDP KV) 102

Szegedi Andor 71-75, 317,336

Szegi Péter 113

Szegő József 170

Szeifert József 64

Székely István 61

Székesfehérvár 211

Szénásvölgy 86, 87

Szentantalfa 38

Szentgyörgyvár 26, 87-89

Szentgyörgyvölgy 62, 96, 154, 227, 273, 299, 312, 315, 318, 355, 371, 402, 434

Szentgyörgyvölgyi János 154

Szentlisló 27, 209, 243, 312, 358-360, 400

Szentmihályi Imre 279

Szentpály Gáborné 129

Szentpéterföldre 156, 357, 402

Szentpéterúr (Lásd még: Nemesszer, Vör-rű) 65, 110, 147, 197, 293, 400, 443, 444

Szepetnek 49, 104, 128, 141, 153, 154, 219, 291, 294, 338, 341, 360

Szigeti István 35, 314, 325-327, 329, 332, 336

Szigeti Tivadar 313

Szijártóháza 195

Szilvagy 63, 195, 197

Szilvágyi Antal 63

Szmrecsányi György 45

Szokol László 67

Szokolai Bernadette, P. 64

Szombathely 167, 223

Szóc 113, 114

Szőnyi Tibor 102

Sztahanov, Alekszej 282

Sztálin, Jozsif Visszarionovics (Dzsugas-vili) 109, 210, 247, 289, 301-303, 330

Sztálinváros 274, 275, 321

Takács Elemér 222

Takács István 63

Takács József (Baglad) 273

Takács József (Csömödér) 63

Takó Gyula 363

Talán György 197

Taliándörög 45, 46

Tálosi János 313

Tamás Imre (Nagykanizsa) 196

Tamás Imre (Zalaháshágy) 443, 444

Tamás István 197

Tapolca 45, 61, 69, 113, 139

Tarsoly Ferenc 400

Tasler Lajos 37, 44, 65

Tatabánya 211

Tavaszi Béla 64

Tekenye 196

Teskánd 157, 231, 412

Thassy Kristóf 43

Thomann Ferenc 303, 326
 Thúry György 279
 Tibola Lajosné 64
 Tilaj 196
 Tistyán Ernő 28
 Tiszafüred 159
 Tito, Joszip Broz 25, 141, 224, 238,
 261, 265, 266, 434
 Tófej (Lásd még: Lórántháza) 64, 68,
 127, 147, 156, 179, 319, 334
 Tófej-Hencsepuszta 277, 320
 Tolár (MDP ZMB) 308
 Tormafölde (Lásd még: Vétyempuszta)
 170, 179, 411
 Tormási László 232
 Tornyiszentmiklós (Lásd még: Lendva-
 újfalu) 70, 142, 173, 179, 202, 435
 Tószegi Ferenc 297
 Tóth Ferenc 443
 Tóth Ferencné 272
 Tóth István (MDP ZMB) 325, 329, 336
 Tóth István (Szentpéterúr) 443
 Tóth József (Csácsbozsok) 396
 Tóth József (traktoros) 227
 Tóth Kálmán 272, 273
 Tóth Lajos 49
 Tóth Paula 264
 Tótszentmárton 99-101, 153, 190, 195,
 266, 333, 399
 Tótszerdahely 179, 210, 266, 357, 412
 Tököli (Nemesbük) 66
 Törő Imre 302
 Török Károly 96
 Trojkó (Petrivente) 266
 Trojkó Risó (Semjénháza) 153
 Trombitás Dezső 94
 Trovencsák József 419
 Tulézi Vendel 265
 Tuli László 67
 Turáni Dezső 417
 Túrje (Lásd még: Zsigmondháza) 27, 111,
 156, 171, 189, 208, 212, 235, 340, 341,
 353, 400, 444
 Udvardi Ferenc 205
 Újudvar (Lásd még: Morgánypuszta) 141,
 143, 171, 358
 Ukk 70
 Ungjakabfa 156, 157
 Uzsa-puszta 109
 Vajta (László?) 393
 Várfölde 312, 356, 359
 Varga Edit 70, 73
 Varga Ferenc 273
 Varga Gyula 416
 Varga István (Diszel) 45
 Varga István (Ortaháza) 63
 Varga János 161
 Varga József (oszt. vez.) 377
 Varga József (szakszervezet) 242
 Varga Lajos 61
 Vas József 203
 Vas Zoltán 200, 202
 Vasboldogasszony 28, 125
 Vaspör (Lásd még: Velence-puszta) 127,
 294, 320, 355
 Vaspöri Gábor 320
 Vasvár 443
 Vasvári Ferenc 108, 285, 398, 400, 419
 Vatulik Lajos 271, 349
 Veczkó 294
 Végh (MDP előadó) 66
 Végh Albert 66
 Végh Ernő 161
 Végh József 66
 Veiczi Ferenc 242, 280, 325, 328, 336
 Velence-puszta 294
 Veszprém 123, 145, 443
 Vétyem-(puszta) 156, 157
 Vida Gyula 203

Vidóci József 63
 Vigántpetend 67
 Vinczek László 246
 Virág Ernőné 264
 Vörös Ferencné 264
 Vörrű 147
 Vukics István 49
 Vukits László 35, 298, 301, 326, 327,
 329, 330, 336, 372

 Weszter Ede 70
 Wolf József 203

 Za(c)hár Lajos 65, 66, 93, 94
 Zágorkhida 313
 Zajda 283, 367, 368, 371
 Zajk 197, 357
 Zakál János 273
 Zalaapáti 32, 65, 147, 156, 171, 234,
 291, 340, 341, 400
 Zalabaksa 62, 70, 96, 299, 305, 402
 Zalabér 126, 319, 341, 359, 376, 400
 Zalabesenyő 74, 157
 Zalaboldogfa 86
 Zalacsány 70, 82, 125, 126, 141, 402
 Zalaegerszeg (Lásd még: Kaszaháza,
 Nekeresd, Neszele, Ola) 23-26, 31,
 33, 34, 39, 43-49, 53, 59-61, 67-71,
 73, 75-78, 81, 83, 85-87, 91, 92, 94,
 96-101, 103, 105-122, 124, 125,
 129, 130, 132, 136, 140-143, 146,
 152, 155, 157-163, 165-172, 174,
 176, 181, 182, 187-189, 191-193,
 196, 198, 199, 202, 205, 206, 208-
 210, 212, 213, 215, 217-219, 221,
 222, 226, 227, 233-235, 237, 238,
 240-244, 250-252, 256-258, 261,
 263, 265, 268-271, 274, 275, 277,
 278, 280, 283, 285-287, 289-296,
 301-305, 307-314, 316, 321, 322,
 334, 337-344, 347-349, 351-354,
 356, 361, 363, 366, 372, 374, 376-380,
 382-390, 395, 397-410, 412-415, 417,
 419, 423, 424, 425, 429, 432-435, 437,
 440, 441, 444
 Zalagyömörő 86
 Zalahaláp (Lásd még: Ódörögdpusztá)
 109, 138-140
 Zalaháshágy 443
 Zalaigrice 65, 126, 147, 243
 Zalaistvánd 320
 Zalakoppány 141, 156, 412
 Zalaköveskút 66
 Zalalövő (Lásd még: Gizellamajor, Irsa-
 pusztá, Pusztaszentpéter, Zalapataka)
 26, 27, 69, 74, 87, 88, 90, 136, 155,
 157, 170, 191, 232, 234, 243, 287, 290,
 291, 293, 338, 355, 396, 444
 Zalamerenye 277
 Zalanémetfalva 28, 140
 Zalapataka 170
 Zalasárszeg 195
 Zalaszabar 147, 156, 231, 310, 399
 Zalaszántó 26, 87-89
 Zalaszentbalázs 104, 193, 397
 Zalaszentgrót (Lásd még: Huszonya, Kis-
 szentgrót) 26, 27, 49, 51, 52, 61, 70,
 136, 141, 156, 170, 171, 211, 218, 231,
 234, 289-292, 296, 297, 341, 357, 404-
 406, 434
 Zalaszentgyörgy 157, 231, 357, 399
 Zalaszentiván 31, 113, 157, 170
 Zalaszentlászló 26, 87-90, 173
 Zalaszentlőrinc 435
 Zalaszentmárton 357
 Zalaszentmihály 110, 147, 170, 243, 332,
 356, 382, 412
 Zalaszombatfa 195, 299, 357
 Zalatárnok 27, 64, 147, 171, 205, 208, 212
 Zalavár 66, 111, 443
 Zalavég 312, 319, 322, 334, 382
 Zebecke 63, 299

Zentai László 61
Zöldpáli Jánosné 65
Zsarnovics Imre 109

Zsdanov, Andrej Alekszandrovics 279
Zsigmondháza 32, 234
Zsofinyec Mihály 151, 152
Zsuppán István 157

A Zalai Gyűjtemény sorozatban eddig megjelent:

1. Blázy Árpád: A gyógyszerészet megjelenése és fejlődése Zala megyében 1711-1848. 1974.*
2. Tanulmányok (régészeti, történelmi, néprajzi). 1974.*
3. Lagzi István: Lengyel menekültek Zala megyében a második világháború idején. 1975.*
4. Béli József: Az 1945-ös földreform Zala megyében. 1976.
5. Tanulmányok Deák Ferencről. 1976.*
6. Régészeti tanulmányok. 1977.*
7. Szentmihályi Imre: Hetés és a Lendvavidék néprajzi sajátosságai. 1977.*
8. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1978.
9. Kotnyek István: Alsófokú oktatás Zala megyében 1918-ig. 1978.
10. Vajda József: Hallottad-e hírét Zalaegerszegnek? 333 zalai népdal. 1979.*
11. Vaska Miklós: Paraszti gazdálkodás Nován a két világháború között. 1979.
12. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1979.
13. Horváth Károly: Egy hernyéki parasztember népdalkincse. 1981.*
14. Horváth László: A magyarszerdahelyi kelta és római temető. 1980.
15. Varga János: Deák Ferenc és az első magyar polgári büntetőrendszer tervezete. 1980.
16. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1980-1981.
17. Petánovics Katalin: Liber contractuum. A keszthelyi Festetics-uradalom szerződésai. 1981.
18. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1982-1983.
19. Müller Róbert: A mezőgazdasági vaseszközök fejlődése Magyarországon a késő vaskortól a török kor végéig I-II. 1982.*
20. Kerecsényi Edit: A muramenti horvátok története és anyagi kultúrája. 1984.
21. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1984-1985.
22. Gaál Antal: Zala megye közigazgatási beosztása és a tanácsok tisztségviselői 1950-85. 1986.*
23. Bencze Géza: Zala megye leírása a reformkorban. 1986.
24. Zala megye földrajzi nevei. II. A keszthelyi járás. 1986.
25. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1986.
26. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1987.
27. A dél-dunántúli aprófalvak és szórványok település- és társadalomtörténete.*
28. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1988.
29. Bilkei Irén-Turbuly Éva: Zala vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái 1555-1711. I.
30. Kossuth kormánybiztosa Csány László 1790-1849. 1990.
31. Művelődéstörténeti tanulmányok. 1990.
32. Kovács Imre: A türjei premontrei prépostság története. 1991.
33. A szabadságharc zalai honvédei 1848-49. 1992.
34. Gazdaságtörténeti tanulmányok. 1993.
35. Zalai történeti tanulmányok. 1994.
- 36/I. Hadtörténelmi tanulmányok. 1995.
- 36/II. Hermann Róbert: Perczel Mór első honmentő hadjárata. 1995.
37. Dokumentumok Zala megye történetéből 1944-1947. 1995.
38. Balogh Elemér: Göcseji szólások és közmondások. 1995.
39. Turbuly Éva: Zala vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái II. 1996.
40. '56 Zalában. A forradalom eseményeinek Zala megyei dokumentumai 1956-1958.
41. Iskola és társadalom. 1997.
42. Zalai történeti tanulmányok. 1997.
43. A Batthyány-kormány igazságügyi minisztere. 1998.
44. Csány László kormánybiztos iratai 1848-1849. I-II. köt. 1998.
45. Zalai Gyűjtemény 1974-1998. Repertórium. 1999.
46. Zala megye a XVIII-XIX. században két korabeli leírás alapján. 1999.
47. A zalavári és kapornaki konventek hiteleshelyi levéltárainak oklevélregesztái 1527-1541. 1999.

* Elfogyott

A Zalai Gyűjtemény kötetei beszerezhetők az alábbi helyeken:

Zalaegerszeg

Zala Megyei Levéltár, Széchenyi tér 3.
Széchenyi István Antikvárium, Széchenyi tér 5.
Simon István Könyvesház, Tüttössy u. 7.

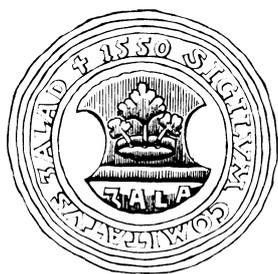
Keszthely

Balatoni Múzeum, Múzeum u. 2.

Budapest

Kis Magister Könyvesbolt, V. ker. Magyar u. 40.

Dokumentumok Zala megye történetéből 1947-1956

Ára: 1300,- Ft

A kötetben szereplő dokumentumokkal átfogóan, tematikai megkötöttség nélkül próbáljuk meg bemutatni Zala megye politikai, társadalmi és gazdasági életének átalakulását 1947 és 1956 között. A mű mind formai, mind tartalmi szempontból szerves folytatását képezi az 1995-ben – szintén a Zala Megyei Levéltár kiadásában – megjelent Dokumentumok Zala megye történetéből 1944-1947 című forráskiadványnak.

Jelen kötetünkben 156 dokumentumtel segítséggel kívánunk plasztikus képet adni arról a korszakról, amelynek nemcsak a helyi, de az országos eseményeit illetően is jócskán akadnak még tisztázandó kérdései. Túllépve a köztudatban élő sztereotípiákon, történetírásunk legújabb eredményeit és szemléletmódját alkalmazva igyekeztünk olyan dokumentumokat beválogatni, amelyek tényyszerűségükben vagy hangulatukban a leghitelesebbnek vélt módon tárják fel a XX. század közepének zalai történéseit.